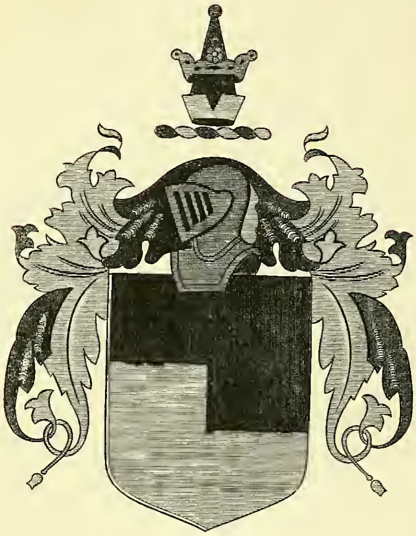

Longacre

Gift of J.J. Longacre

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Open Knowledge Commons and Harvard Medical School

http://www.archive.org/details/disputationesphy02hall

DISPUTATIONES
PHYSICO=MEDICO
ANATOMICO=CHIRURGICÆ
S E L E C T Æ,

QUAS COLLEGIT, EDIDIT, PRÆFATUS EST

ALBERTUS HALLERUS.

TOMUS SECUNDUS.

N E A P O L I, MDCCLVI.

Ex Typographia BENEDICTI GESSARI.

EXPENSIS DOMINICI TERRES.

SUPERIORUM FACULTATE.

TABULA DISPUTATIONUM

TOMI SECUNDI.

XV. Incipiunt hic egregiæ Ill. olim Archiatri Burchardi Davidis Mauchart de morbis oculorum diſputationes, quæ præcipuum pretium hujus ſecundi tomi efficiunt. Diſcipulus Woolhouſii, minus autem præceps præceptore ſuo, in morbis oculorum curandis magnam partem ſtudiorum & laborum ſuorum poſuit, ſummo ſuo cum decore. Quæ eruditi viri plurimus rerum uſus detexit, hic continentur, nulla enim præter hæc ejus ſcripta ſuperſunt. Ergo prima ſit diſputatio, *de tumoribus cyſticis palpebrarum & ſingulari ſteatomatico ſcirrhoſo tumore e palpebra ſuperiori exciſſo*. Tubing. 1750. neque enim ordinem temporum, ſed partium potius ſecutus ſum, quarum vitia deſcripſit Vir Ill. Apparet, & ubique apparebit, plurima lectio veterum, ſubtilis nominum & morborum diſtinctio, cum memoria rei geſtæ feliciter conjuncta. Candidè vero & hic & ubique præſidia aperit, quæ vel à manu, vel à medicamentis mutuabat Vir clar. & diarium curationum, quales hiſtoriæ nunc plurimum, etiam à phyſicis, laudari ſolent. *pag.* 1

XVI. Idem *de Ophthalmoxyſi nov-antiqua*, *ſeu Hippocratico Woolhouſiana*, Tubing. 1726. celebrem eo tempore adminiſtrationem deſcribit, qua ſolebat Woolhouſius aliquantum ſanguinis penicillo ex ariſtis ſecalinis facto elicere. Autoritas tunc plurima huic inſtrumento erat, & arcana fere materies. 21

XVII. Ejuſdem, *de Maculis corneæ* diſp. Tubing. 1743. inprimis propriam obſervationem habet maculæ in ea membrana, quæ ſenibus frequens & moleſta eſt. 43

XVIII. *Tobiæ leucomata* ibid. eod. anno deſcripta ad curioſam chirurgiam pertinent. 67

XIX. *Unguis oculi*, de quo egit Tubing. 1742. eſt ulcus corneæ lamellis ejus membranæ interjectum. 85

XX. *Ulcera* vero *corneæ* ibid. eod. anno dicta non clauſa, ſed in alterutra facie corneæ aperta ſunt. 99

XXI. *De fiſtulis corneæ* ibid. eod. anno præter accuratam horum malorum diviſionem, ſubtilem etiam adminiſtrationem tradit, qua callus tollitur, & qua ſinus corriguntur. 117

XXII. *De Synechia* ibid. 1748. hiſtoriam peſſimi mali, difficilem curationem chirurgicam, utilitatem denique hujus mali ad alia graviora mitiganda tradit. 135

XXIII. *De pupillæ phthiſi & ſynizeſi* 1745. Exempla aliqua diminutæ pupillæ, cauſæ variæ, curatio Woolhousiana & Cheseldeniana hic eſtant. 151

XXIV. J. Gothofredus Gunz *de ſtaphylomate* diſputavit Lipſiæ 1748. Is Vir Ill. dum vixit, variis inimicitiæ ſuæ teſtimoniis me infeſtavit. Verum non oportet eum dolorem intercedere, quin ea mihi laude digna videantur, quæ vere omnino in eo magna fuerunt. Cum eruditione & lectione veterum auctorum, chirurgiæ peritiam, & laudem felicis praxeos conjunxit, & in anatome etiam cum diligentia verſatus eſt, ſuiſque meritis ad Archiatri munus ſibi viam aperuit. Erat autem mens ipſi paulum

in

in alios, quorum decora viderentur ſuis obeſſe, iniquior, parcuſque vixit laudator & infrequens. Mihi ob maxillaris internæ arteriæ rectius deſcriptæ æmulationem infenſior fuit, quam oportebat eſſe, certe alienarum laudum adeo cupido ſcriptori. Verum hæc odia cum ipſo tumulata ſunt! Aliquot certe chirurgicæ diſputationes mihi mereri viſæ ſunt, ut hic, honeſto inter MAUCHARTANAS loco, recuderentur. Hæc quidem de qua nunc ago, opinionem minus veram continet, aut nunquam aut raro omnino uveam per corneæ vulnus prolabi, atque reprehenſionem Ill. MAUCHARTI meruit, quæ proxima diſputatione continetur. Verum etiam cum hoc vitio multæ per experimenta natæ obſervationes inſunt. 169

XXV. BURCHARDUS DAVID MAUCHART in diſp. *de Staphylomate* Tubing. 1748. CL. GUNZII diſputationem, quam modo dedimus, paſſim correxit, uveæ prolapſum per exempla reſtituit, diverſas ſpecies ſtaphylomatis copioſe definivit: curationes mitiores, quæ ſitus ope, aut modicæ compreſſionis fiunt, ſollicite deſcripſit, tranſſutionem rejicit & ſequitur curationem Woolhouſianam. 191

XXVI. CAROLUS FRID. KALTSCHMIED in progr. *de oculo ulcere cancroſo laborante feliciter extirpato*. Jen. 1748. hoc infortunium adſtringentibus medicamentis tribuit, eaque ab oculorum inflammationibus jubet exulare. 227

XXVII. BURC. DAVID MAUCHART *de mydriaſi* rariori morbo, quem inter recentiores ocularios medicos pauci tetigerunt: removet ab eo falſam perſuaſionem, objecta minora apparere: obſervat, non ſemper in cataracta pupillæ vim contractilem perire: deſcribit & contra nos defendit fibras circulares uveæ, quas nos, poſterioribus in periculis, nunquam vidimus, ne microſcopio quidem admoto. Tubing. 1745. 231

XXVIII. Ejuſd. *de hydrophthalmia* Tubing. 1744. Aliqua anatomica præmittit, iridemque convexam eſſe cum PETITO negat, quam nos in animalibus tamen convexam eſſe certo vidimus. Figuram etiam lentis cryſtallinæ mutari a filamentis ciliaribus minime admittit. Cæterum curationem ad aliam occaſionem differt. 257

XXIX. Ejuſd. *de paracenteſi oculi* Tubing. 1744. Operationem vix a quoquam deſcriptam inſtrumentum a Woolhouſio promiſſum magis quam dictum, tum alteram exponit methodum, qua TURBERVILLIUS, celebris in Anglia ocularius medicus, olim humorem aqueum emittere & meliori mutare conatus eſt. 267

XV. DIS-

XV.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA,

DE

TUMORIBUS CYSTICIS PALPEBRARUM, ET SINGULARI STEATOMATICO-SCIRRHOSO TUMORE, E PALPEBRA SUPERIORI EXCISSO.

Quam Præſide

BURCARDO DAVIDE MAUCHART,

M. & Chir. D. & P. P. pro Doctoratu conſequendo

Defendet

CHRIST. THEOPH. WEBER.

MICRO-BOTTW.

Tubingæ menſe Novembr. anni 1750.

§. I.

PAlpebras oculi humani, ſuperiorem ac inferiorem, quid vocemus vulgo notum eſt. Quod vero conſtent communibus integumentis valde tenuibus, muſculo orbiculari, utramque cingente palpebram, (& ſuperior ſuo inſuper attollente, ſeu elevatore muſculo, ac ductibus glandulæ lacrymalis excretoriis) limbo cartilagineo, tarſo dicto, pilis ciliaribus ornato, & denique in ſuperficie interna gaudeant tunica vaſculoſa, conjunctiva palpebrarum dicta, atque glandulis Meibomii ſebaceis, quibus omnibus per ſua vaſa arterioſa, venoſa, lymphatica ac nervos abunde proſpectum ſit, id quidem in præſenti tractatione præſupponimus magis, quam pro dignitate proſequimur.

§. II.

Subſunt palpebræ variis non modo in genere præternaturalibus affectibus, ſed etiam *in ſpecie tumoribus*: œdemati, hydatidi, emphyſemati, eryſipelati, phlegmonæ, furunculo, apoſtemati, anthraci, fungo, ſcirrho, cancro occulto, chalazio, hordeolo, meliceridi, atheromati, ſteatomati. Seligemus hac vice pro themate diſſertationis tumores ſic dictos cyſticos palpebrarum, id eſt peculiari, proprioque concluſos folliculo, quorum communiter tres faciunt ſpecies, meliceridem, atheroma, ac ſteatoma.

§. III.

Meliceris μελικηρις, componitur ex μέλι, ιτος, τὸ, mel & κηρίον, ȣ, τὸ, favus, cerea cellula, mel recondens. Veteribus ergo ac recentioribus eſt tumor, in peculiari tunica vel capſula includens humorem melli ſimilem, quoad conſiſtentiam, e cujus inciſa & aperta cyſtide, humor non ſecus ac mel e favo effluit. (*a*) *Hippocrates* quidem noſter Cous (*b*) meliceridis mentionem faciens, dubium reliquit, quid ibidem per μελικηρίδα in articulis factam intellexerit? An craſſi humoris redundantiam, quæ nec per ſudores, nec per urinam expurgetur, ſed in articulos decumbat, hiſque, ut aſſerit, vel claudicationem afferat, vel meliceridem? Anne ergo vel verum, quem hodienum vocamus, abſceſſum, loco puris, melligeno, craſſiore humore refertum? An liquorem glandularum, quas recentiſſime quidem detexit, & hoc nomine appellavit, *Havers*, mucilaginoſam, in cavis articulorum obviarum, inſpiſſatum, quin denique induratum? An vero tumorem, qui articulos, genua maxime, extus aliquando circumſidet, fungoſum, & in loculis ſuis vario humore lento, tenacique ſcatentem? An vero, quod propius huc ſpectaret, ſimilem humoris glutinoſi, pellucidi, proprio incluſi folliculo, collectionem circa articulum, qualem obſervavit olim *Præſes* in

A 2 ſum-

(*a*) Galenus L. de tumoribus præternaturalibus p.83. b. (vid. not. noſtram c.) it. de method. med. c. 12. Aetius tetrabibl.IV. Serm.3. c.6.7. Paul. Aeginet. Encheirid. tot. med. l.6. c.36. & l.4. c.34.

(*b*) Hippocr. Prorrhetic.l.2.§.penultimo in edit. Foeſ. operum Hippocr. dict. lib.2. p. m.113.

ſummitate genu viri cujuſdam pariſini, & quam Celeb. Chir. Dn. *Gerard* feliciter extirpavit, ſignificaverit, dubium eſt? Male vel interpretes & commentatores in loco hoc Hippocratis adſuunt explicationem meliceridis per abſceſſum, illamque ad abſceſſum, tanquam genus ſuum revocant, cum in textu originali ne verbulum de abſceſſu occurrat. *Galenus* dicit, (*c*) meliceridem, atheroma, & ſteatoma ab aliis referri ad abſceſſus, ab aliis vero ad aliud genus: horum vero affectuum naturam patere ex ipſis nominibus, quatenus materiam contineant vel melli, vel pulticulæ vel ſebo ſimilem, ut plurimum vero tunica quadam membranoſa omnia hæc contineri. Meliceridis vero acceptionem æquivocam eſse, & aliquando etiam ſumi pro ulcere capitis cutem perrodente, quod proprie κηρίον vocatur, patet ex Aetio atque Celſo.

§. IV.

Atheroma, derivari ab ἀθάρα, vel ἀθήρη, quod genus eſſe pultis frumentaceæ, ſtatuunt *Galenus*, *Paulus* (*d*) aliique, & hinc atheroma vocant, quod materiam contineat pulti ſimilem. *Steatoma* vero, derivatur a στέαρ, ατος, τὸ, ſebum, quando tumor cyſticus materiam ſebo analogam habet: vid. Authores modo allegati. Quamvis autem in ejuſmodi tumoribus tunicatis præter tres illas contentorum ſpecies, multifaria etiam reperiantur alia, ſubſtantiæ vel ſolidæ magis, vel fluidæ, e. g. concrementa ſolida cartilaginea, oſſea, arenuloſa, gypſea, calculoſa, corpuſcula teretia quaſi vermiculoſa, globulus pinguedinis, glomer & nodus ex implicitis pilis, mucilago inſtar ſpermatis ranarum, liquor fluidus coloris lixivioſi, vel ſpiſſior inſtar fecis vini &c. qualium exempla vidit *Præſes* in propria praxi; tamen recte hactenus ſubſtiterunt recentiores medici in triga ſpecierum, ne multiplicarent entia præter neceſſitatem, & in eo convenerunt a potiori, ut propriam membranam ſive cyſtidem, quæ diverſam materiam contentam includeret proxime, cunctis adſererent, licet eam *Galenus* tradiderit (§.3.) ut plurimum tantum adeſſe. In ſteatomate quidem, quo magis grandeſcit, eo magis obliteratur, & diſtincta non occurrit amplius ea tunica propria, quæ in principio & in minore ſteatomate diſtincta adfuit, ſed confunditur, complicatur, arctiſſime cohæret, aut denique ob nimiam diſtenſionem crepat, atque dilaceratur, quod quidem rariſſime fit, uti plus ſemel in eorumdem vel extirpationibus, vel ſectionibus hominum, alio morbo defunctorum, ſed tumores cyſticos hic ibi, extus vel intus, alentium, deprehendit *Præſes*.

§. V.

Facile *diſtinguuntur* tres hæ tumorum cyſticorum ſpecies, *ab emphyſemate* palpebrarum, quod diffuſum hoc inferat tumorem, aereum, ſive flatulentum, preſſioni cedentem, ſed cito redeuntem, quique aliquando ſonum ſibilumque hinc reddat: ab *œdemate*, quod hujus tumor pariter totam occupet palpebram, ſed mollis ſit, & veſtigia impreſſa ſervet aliquandiu: ab *hydatide*, ſive vulgari, quæ lympham, continet pellucidam, ſive ſpe-

(*c*) Galenus, ex edit. Juntar. Venet. 1609. in fol. tert. claſſis libror. Galen. de tumoribus præternaturalibus c. 5. p. 83. b.

(*d*) Paul. Æginet. Encheirid. tot. med. l. 6. c. 36. Galen. meth. l. 14. c. 12.

ſpeciali, quæ abs Celſo, Galeno, Paulo &c. inter ſingulares palpebræ ſuperioris recenſetur affectus, & proxime infra glandulam lacrymalem ordinarie occurrens conſtat pinguedine in globulum, & ſingularem maſſam coacta, quod vulgaris hydatis per elatam veſiculam, tenui veſtitam tunica, translucens facile agnoſcatur; ſpecialis vero altera hydatis mollem, inæqualem, & preſſioni retrocedentem efficiat tumorem; cum vero taliſmodi hydatis pinguedinoſa proprio incluſa fuerit folliculo, quod per nonnullorum authorum deſcriptiones haud obſcure videtur innui, tunc uti nulla fere re differt a ſteatomate, ita nec diſtinguitur. *Difficilius* autem *a ſe invicem diſtinguuntur*, antequam aperiantur, *meliceris*, *atheroma*, ac *ſteatoma*; ſteatoma quidem majorem tactui duritiem offert; meliceridis vero liquor contentus, etiam fluidior, folliculum ſuum ita tendere ſolet, ut a craſſiore atheromatis humore vel pulte non facile dignoſcatur, niſi foveis impreſſis citius reſilientibus. Neque vero magni intereſt, reſpectu curationis, an meliceris ſit, an atheroma, tumor ille palpebræ?

§. VI.

Phænomena atque *ſigna* cæterum habent *communia*. Cutis ſuperexpanſa hiſce tumoribus cyſticis ordinarie debitam ſervat coloris, craſſitiei, ac mobilitatis qualitatem. Aliquando tamen, & per notabile tumoris augmentum, vaſa cutis fiunt varicoſa, color naturalis mutatur in rubro-lividum, ſubſtantia incraſſatur. Nullus vero dolor, nullus rubor inflammatorius infeſtant. Principium exile eſt, ciceris vel lenticulæ magnitudine, incrementum tardum, ſucceſſive tamen, & per annos notabile, aliquando ſtupendum, ut hinc demum, ſi palpebrarum externæ magis parti inhæreat, pondere ſuo & mole incipiat moleſtare, palpebram ſuperiorem deprimere, bulbum oculi obtegere, ejuſque motum elevatorium impedire, quin tandem radicibus in orbitam diffuſis, ſede ſua expellere, & oculi prolapſum efficere, affluxum & inflammatoriam ſtaſin concitare.

In palpebra inferiore autem, & externe magis innidulans atque augeſcens tumor cyſticus, illam attollit, tarſum introvertit ac *Entropium* parit. Quemadmodum e contrario, ſi tumor internam magis ſuperficiem palpebrarum obſideat, tunc in inferiore ectropium, in ſuperiore hiantes palpebras, denudatum a palpebra ſuperiore bulbum maxima parte, moleſtamque frictionem, gravationem, irritationem bulbo impingit. *Omnes baſin* habent ordinarie latiorem & immobilem, ac dum tenues ſunt, parum vel extra cutim, vel tunicam palpebrarum conjunctivam prominent. Quando aperiuntur, aut poſt extirpationem examinantur, materia eorumdem contenta variæ, quam ſupra (§.4.) declaravimus qualitatis ſe manifeſtat, benignæ utplurimum naturæ, & rariſſime cum aliquo fœtore conjunctæ. *Folliculus* vero proprius a potiori inſtar validæ, albo rubeſcentis ſe tunicæ habet, quæ extus undique mox tenacius, mox leviter, vicinis accrevit partibus, & vaſa ſanguinea recepit tam arterioſa quam venoſa, plus minus notabilia ac copioſa; intus vero in meliceride ac atheromate, ſuperficiem in aliis aliam exhibet, æqualem, vaſculoſam, granuloſam, albam, rubro-lividam, nigricantem: in ſteatomate ubique concretam arcte cum ſuo contento ſebaceo, lardeo, ſcirrhoſo, ſic ut in majore ſteatomatis augmento non poſſit bene diſtingui propria ejuſdem tunica.

§. VII.

§. VII.

Prognoſis. In univerſum uti dolore, ſic periculo carent, niſi vel grandeſcenti mole aggravent, comprimant, ac orbita expellant bulbum ocularium, palpebræ inferiori incumbentes, hanc tumefaciant, bulbum irritent, velum quaſi corneæ prætendant, viſumque impediant: vel emollientibus intempeſtive in fermentationem ſuppuratoriam, aut cathæreticis in inflammationem, quin & cancroſam malignitatem præcipitentur. Diu & per annos ſub lento eorumdem incremento impune & citra moleſtiam geſtantur, ſola deformitate moleſti: quo autem vel latiores vel profundiores, vel majores, vel tarſis palpebrarum ſunt propiores, aut internam magis palpebræ ſuperficiem infeſtant, eo quoque ſunt difficiliores in operatione, & tractatione chirurgica. Dum exiles ſunt, & in principio, auſcultant aliquando remediis, atque topicis pharmaceuticis, & blandæ frictioni diligenter repetitæ. Raro in ſuppurationem deduci poſſunt emollientibus, imo ordinarie non debent. Cauſticis vero exeſi, nimiam aliquaudo irritationem, affluxum & malignitatem induunt cancroſam. Si quando etiam videantur ex uſu talium diſparuiſſe, non minus recrudeſcunt, & nova capiunt incrementa, ac ſi poſt folliculi inciſionem, apertionem, mundificationem, vel extirpationem, pars folliculi remanſerit.

In operatione extirpationis per imprudentiam aut temeritatem lædi facile poſſunt ac diſcindi *mox* muſculus palpebræ ſuperioris elevator, unde paralyſis hujus palpebræ, reſpectu elevationis, induceretur: *mox* tarſus unde difficilior conſolidatio, ac palpebræ inæqualis & rugoſa expanſio, reſultaret: *mox* glandulæ lacrymalis excretorii ductus ſuper palpebra ſuperiore commeantes, unde congeſtio & ſtagnatio liquidi lacrymalis in ſua glandula; bulbo autem oculi in anteriore ſuperficie ſiccitas inferretur: *mox* glandulæ Meibomii ſebaceæ, unde liquidi eorum oleoſi & ſebacei ſecretio & excretio turbaretur, tarſi exſiccarentur, nitor corneæ deſciſceret &c. aut ophthalmia conjunctivæ palpebrarum efficeretur. Cæterum *cyſticus tumor internæ partis*, maxime loco alteriore palpebræ ſuperioris, id non modo difficultatis habet in operatione, ut digitis ac inſtrumentis eo non liceat pertingere, ſine graviſſimis impedimentis, ſed & poſt exciſionem, aut quocumque modo factam tumoris extirpationem, corneæ aliqua labes facile affricetur, aut palpebra cum bulbo concreſcat.

§. VIII.

Pathologia. *Affectus* ad morbos conformationis pertinet, auctæ magnitudinis, quoad omnes dimenſiones, ad tumores. *Subjectum morbi* ſunt ſtamina fibroſa, membranacea, celluloſa tunicarum, muſculorum atque vaſorum palpebrarum, quæ ſuccos & liquores earum naturales, lymphaticos, ſeroſos, ſanguineos recipiunt detinentque, a craſi & qualitatibus ſuis naturalibus deſciſcentes, inſpiſſatos, extravaſatos, coagulatos, induratos. *Cauſa* tumorum horum cyſticorum *materialis* varia eſt, ſupra indigitata, plus minus vel liquida, vel ſolida: *cauſa* vero *efficiens* proxima, impuritas, ſpiſſitudo, eaque vel ſeroſo-ſulphurea magis, vel mucoſo-terreſtris, vel fibroſo-ſolideſcens, ſtagnatio, extravaſatio, ſucceſſiva congeſtio ſanguinis ac ſeri, quibus correſpondent, tanquam *ſubjecta cauſæ*, arteriarum lymphaticarum advehentium, venarumque diameter mutata, infarcta, obſtructa, compreſſa, atque tandem in ſteatomate concreſcens, atque ſolideſcens,

una

una cum liquoris ſui contenti incraſſatione, ac induratione magis magiſque aucta, manentibus interea aliis vaſculis paulo liberioribus, patuliſque, quibus & ulterior liquor pro vegetatione & augmento affertur, atque pars aliqua, eaque mobilior, fluidior e tumore reſorbetur iterum, craſſior vero remanet.

Cauſæ remotæ ſunt omnes eæ, quæ maſſam humorum ſucceſſive taliſmodi particulis viſcidis, ſalino-ſulphureis, coagulantibus inficere poſſunt. Accedit ipſa palpebrarum perpetua & naturalis expoſitio ad aerem externum frigidum, humidum, ſtringentem, inſpiſſantem, nec minus cutis palpebrarum tenuitas, & pinguedinis abſentia, quæ alias vim & actionem aeris moderari poſſent, ac infringere. Si præceſſerit, ut aliquando fit, injuria quædam externa, ictus, contuſionis &c. qua canaliculi & fibræ diſtorqueantur, lacerentur, humorum ſtaſis ac extravaſatio ſucceſſive inducantur, fundamentum mali, tumoris cyſtici, ponitur.

§. IX.

Therapia. Indicationes ſunt: tumores hos 1.] diſſipare, ac inſenſibiliter reſolvere: 2.] eorumdem concrementa inhibere: 3.] extirpare, incidere, abſtergere, exſcindere; 4.] vulnus operatione inflictum conſolidare, ac cicatricem, quam fieri poteſt, minime deformem inducere. *Indicationi primæ*, diſcuſſioni ſcilicet, & reſolutioni inſenſibili, quam aliquando incipientes atque exiles hi tumores admittunt, inſerviunt, præter generalia tam interna, quam externa, laxantia, purgantia, venæ ſectiones, cucurbitulæ ſcarificatæ in dorſo, humeriſque, medicamenta aperitiva & incidentia, (quibus vero enumerandis jam ſuperſedemus) quam maxime etiam topica, diſcutientia & reſolventia: ſaliva, item urina tepida hominis ſani: ſacculi & epitemata, vel ſicca vel humida, in vino leviter ebullita, e flor. ſambuc., melilot., lavend., HB. hyſſop., ſem. fœnic., croco, camphora, hæcque interdiu, & frequenti repetitione, denuo calefacta: noctu autem empl. de ran. c. mercurio Vig. diabotan. cum aliquibus guttis ol. philoſ. malaxanda, vel emplaſt. de gum. ammoniac., diaphoret. Mynſ. Reſolutionem hanc non parum quoque adjuvat frequens & lenis frictio.

§. X.

Indicatio ſecunda præcipit impedire tumoris ulterius incrementum, ſi nempe tentata reſolutio inſenſibilis minus e voto ſucceſſerit, & vel æger, vel tumoris magnitudo ac qualitas inciſionem & extirpationem non admittant. Atqui vero licebit morari potius, quam penitus impedire incrementum, præcipue ſi tumor in notabilem jam evectus fuerit molem; tentare tamen oportet, affluxum nimium ad partem affectam moderari, revulſiones & evacuationes per intervalla inſtituere, purgantibus, diaphoreticis, ſanguinis ventilationibus: dyſcraſiam humorum corrigere; diætæ ac regimini convenienti ſtudere, emplaſtris tumorem munire deſiccantibus, leniter adſtrictivis, uti eſt empl. diapalm., vel de lap. calam. vel de minio & ſimilibus. Spes hinc affulget fore, ut aliquatenus & aliquandiu ſaltem intra cancellos retineatur tumor.

§. XI.

§. XI.

Qui vero *curationem* tum maturare, tum *radicalem* atque *conſtantem* tentare voluerint, illi *ad tertiam indicationem* apertionis, vel inciſionis tempeſtive ſe accingant. Incruento & mitiore modo negotium hoc aliquando ſuccedit e voto, ſi, quod ſuadet Dn. de Woolhouſe vel pulveris cantharidis unius tantillum, vel globulus emplaſtri veſicatorii e cantharidibus parati, tumori applicetur, ſeminis milii, vel capituli acus capitatæ mediocris, diametro, ut ſic excitata veſicula cutim aperiat, perforetque ſucceſſive, quæ tum inter digitos blande compreſſa, foramine facto eructet materiam qualemcumque contentam. Ne vero latius ſe diffundat veſicantis remedii vis, emplaſtrum e. g. diapalmæ, e pluribus conſtans ſtratis, & ſic ſpiſſius redditum, in medio perforatum, ſive quod vocant feneſtratum exili foramine, tumori eſt applicandum, & intra illud immittendum remedium veſicans, aut eſcharoticum, ſupra vero obtegendum emplaſtri hians orificium nodulo e goſſypio & faſcia molliter circumducenda eſt palpebris clauſis, & angulis oculi pariter goſſypio obtectis, ut ne ex veſicula excitata & crepante ſerum acre intra oculum depluat: ob quam rem pariter, quando hæc veſicula forfice aperitur, & ſub qualibet ſecutura diligatione ægri caput reſupinari, & verſus angulum oculi externum declinari debet.

Veſiculæ hujus excitatæ ſuppuratio, quemadmodum alias poſt applicita ſolet veſicatoria, debet protrahi quantum licet, impoſito betæ, butyro recenti perunctæ, folio, vel folio hederæ arboreæ recenti, vel emplaſtro diach. c. gumm. Intra octiduum, niſi totus evanuerit tumor, veſicula nova, priori ſcilicet jam exſiccata, ſimili modo iterum eſt excitanda, & in manatione ſeroſo-purulenta conſervanda. Majorem energiam exercet ſemel iterumque inſtillata in feneſtram emplaſtri ſupra memoratam, gutta ſequentis aquæ, (niſi quidem nimis diluta videatur,) quam *Woolhuſius* commendat: ex aquæ fortis ℈ j. aquæ plantag. ℥ ij. Immittitur hæc vel ope calami ſtraminei, intincti, vel penicilli, ægri capite valde reſupinato, & obſervatis circa deligationem ſupra laudatis cautelis; unde ſimilis conſequitur excoriatio ulceroſa, quæ unguento digeſtivo ordinario, vel mundificativo de apio, baſilico &c. poſt ſufficientem ſuppurationem & plenariam tumoris conſumptionem, ad conſolidationem denique, ope emplaſtri de lap. calam. perducenda eſt atque cicatricem. Sed methodum hanc non habere locum in tumoribus cyſticis, qui internam magis partem & ſuperficiem palpebrarum occupant, nemo facile erit, qui non perſpiciat.

§. XII.

Aſt, ſi neque hæc methodus recidivam, & nova tumoris incrementa præciderit, ſupereſt refugium ad inciſionem, & extirpationem tumoris cum ſuo folliculo, id quod per tertiam indicationem (§. 9.) ſuaſimus. Hæc vero *extirpatio duplici* perficitur *modo* & fine: *altero*, ut per ſolam cutis & folliculi inciſionem, tam pateat liberior egreſſus materiæ contentæ, quam applicatio cathæreticorum, & mundificatoriorum, quibus & folliculus ſucceſſive conſumatur, & ulcus inductum detergatur: *altero*, ut tumor una cum ſua cyſtide ſemel atque ſimul extirpetur funditus.

Prior modus ſic ſe habet: cutis & folliculus ipſe tumoris lanceola inciduntur ac aperiuntur, ea longitudine, quam tumoris magnitudo requirit, tranſverſim, id eſt, angulis inciſionis reſpicientibus angulos oculi, materia con-

contenta emittitur ac exprimitur confeſtim, quantum licet, & diductis vulneris labiis fundus folliculi perfricatur vel penicillo, ſpiritu ſalis ammoniaci cum calce viva parato, aut ſpiritu vitrioli vel ſolo, vel cum melle remixto, imbuto, vel unguento Ægyptiaco, vel lapidis infernalis attactu, totumque vulnus linteo carpto ſicco repletur, obtegiturque emplaſtro defenſivo, e. g. de ſpermate ranarum, pulveris croci, & camphoræ refracta doſi, atque oleo roſaceo malaxato, ſplenio ſive goſſypio ac faſcia continente. Si metuatur inflammatio, aut acrior ſuperveniat dolor, imponatur cataplaſma e medulla pomi toſti, & cum croco & camphora in pultem redacta. Deligatio per ſehoria, vel octihoria repetatur, ne acris ichor, quem plorabit vulnus, in oculum deſtillet. In ſecunda tertiaque deligatione, novum, exempto priori, immittendum eſt vulneri linteum carptum. Poſt hæc vero illinantur & imbuantur undiquaque fundus & latera folliculi tantillo unguenti fuſci Fel. Wurzii, vel ægyptiaci, unguento digeſtivo ordinario remixti, & nodulus olivaris [bourdonet] e linteo carpto, ſimiliter imbutus, ingeratur: unde ſi rite procedat ſuppuratio, & cyſtidis conſumptio, fundus ulceris magis magiſque contrahetur, anguſtabitur, aliquando etiam ſecedent fibræ, & ramenta folliculi, atque roſeus vividuſque ſuccreſcentis novæ carnis color hinc eſplendeſcet, & plenaria tandem conſolidatio methodo abſolvetur ordinaria.

Secus ſi fiat, denuo ac crebrius atteri ac conſumi debent parietes interni cyſtidis, repetitis vel prioribus cathæreticis, vel aliis, vel & cauta ſcarificatione parietum folliculi, mediante tenui ſcalpello. Hanc methodum præfert *Maitre-Jean*, (*a*) alteri, quæ plenariam & ſimultaneam imperat exciſionem, quoniam hæc in praxi non ita facilis ſit, quam quidem Theoreticis videatur.

§. XIII.

Verum enim vero *radicalis folliculi exciſio*, non modo nobis, per rationes a priori & poſteriori ductas, (*b*) omnino *poſſibilis* videtur, dummodo tumor non nimium altas egerit radices, aut ſe luxurioſe diffuderit, ſed & *aliquando neceſſaria* eſſe, cum partes internæ palpebrarum obſeſſæ vix admittant, aut nonniſi ægerrime ferant attactum aut vim cathæreticorum. Sic autem adornanda erit hæc *extirpatio cyſtici tumoris*, *ſub palpebrarum cute* eruendi atque excidendi: ſcalpello ancipite myrtiformi, vel alio, probe ſcindente, cutis ope digitorum elevatæ fit tanta, quantam exigit tumoris magnitudo, tranſverſa inciſio, id eſt, angulos oculi recta reſpiciens, ſimplex, nunquam, niſi in ſummo neceſſitatis caſu, decuſſata aut crucialis, ob cicatricis futuram deformitatem, cavendo, ne folliculus in illa cutis inciſione ſimul pertundatur. Si gravior ſuborta hinc hæmorrhagia impediat ultra progredi, fovendum prima die eſt vulnus aliquandiu, decocto tepido herbæ veronicæ & meliloti, deinde ad veſperam linteo ſicco obtegendum: mane ſubſequenti proſequenda exciſio, & remotis lintei carpti impedimentis, arripiendus eſt atque attollendus folliculus, mediante vel volſella, vel hamu-

(*a*) Maitre-Jean Trait. des malad. de l'œil p. 3. c. 12. p. 554.

(*b*) Vel ſolus Petr. de Marchettis tria ſuppeditat exempla feliciter exſectorum ejuſmodi tumorum tunicatorum ex angulo oculi interno, & ex interna parte palpebræ inferioris, in obſ. 21. 24. 25.

lo, vel trajecto mediante acu curva filo duplici cerato, caute ab adhærentibus vicinis partibus, ſcalpello, vel, quod in non valde magnis fecit Petrus *de Marchettis*, forfice ſeparandus ac exſecandus totus.

Præcipit *Woolhuſius* ſtatim ab hac exciſione inſtillare aliquot guttas opobalſami, ſive balſami, de Mecha, & linteum, balſamo Arcæi imbutum imponere, hancque vulneris curationem per ſehoria repetere, ſicque totum negotium tribus abſolvi deligationibus contendit. Fieri id poſſe concedimus, ſi avellanæ magnitudinem non exceſſerit tumor, ſi poſt folliculi ſeparationem ſanguis non fluat vel copioſius, vel diutius: certius autem fieri poſſe aſſerimus, ſi poſt laudati balſami inſtillationem labia vulneris adducantur ſpleniolo oblongo, emplaſtro bene glutinante obducto. Si prægrandis fuerit tumor, totamque non modo palpebram occupaverit, ſed etiam longius ſe diffuderit atque profundius, tum multo magis ſeriam induet operatio faciem, magno labore, multis moleſtiis, bulbi ocularii, quin ipſius vitæ periculo non vacaturam. Caſus ſpecialis, quem ſubnectemus, docebit, qua methodo tum ſit procedendum, eo igitur nos referimus.

Cæterum quod Dn. de *St. Yves* (*a*) jubeat in exciſione talium tumorum *cutim* digitis elevatam *ſupra tumorem forfice abſcindere*, tanta latitudine, quantam dimidia tumoris diameter conſtituit, ſequendo directionem plicarum, ſive rugarum palpebræ, id quidem duplici reſpectu facere videtur; altero ut magna tumoris ſuperficies uno ictu denudetur, altero, ut pars cutis, quæ poſt exciſum folliculum, redundaret, ſtatim auferatur; ſed in tumore molis exiguæ facile & cito fit ejus ſufficiens denudatio per ſcalpellum, neque cutis ita redundat poſt folliculi exſectionem, ut difformem pariat & rugoſam cicatricem, ſponte ſcilicet ſe contrahens, qua parte laxior fuit ex diſtenſione: in majore autem tumore, cutis non facile tantum & æqualiter attolli poteſt, aut forfex apte ſatis applicari, quin vel non ſatis de cute amputetur, vel ipſe folliculus ſimul corripiatur, & intempeſtive aperiatur. Utcumque etiam acuta fuerit forfex, dolorem infert majorem, quam ſcalpellum, nimiumque, vel non ſatis, agit, unde illam nec in radice tumoris reſecanda, niſi e petiolo pendeat, adhibemus: aliquando etiam cutis, firmiſſime adhærens tumori, ſe non patitur attolli.

§. XIV.

Hactenus *dicta pertinent* a potiori *ad tumorem* a fronte aggrediendum i. e. *in ſuperficie palpebrarum externa*, inter integumenta palpebræ & muſculum elevatorem, vel orbicularem, *ſi vero* ille teneat *regionem earum internam magis*, hoc eſt, inter tunicam palpebræ conjunctivam, & muſculum orbicularem, invadendus erit potius a tergo, verſus averſam palpebræ partem, præſertim ſi inſideat palpebræ ſuperiori, & loco quidem paulo altiore: quamvis enim in palpebræ inferioris ſuperficie interna inhærens tumor non adeo reluctetur priori exciſionis & extirpationis modo, neque etiam hinc tanta difficultas immineat impediendi concretionem præternaturalem hujus palpebræ cum bulbo oculario, tamen in palpebra ſuperiori cuncta premuntur multo majori difficultate, immo in utraque palpebra poſt exciſio-

(*a*) De St. Yves des malad. des yeux, p. 121. ſimilem quidem modum jam docuit Aetius.

ſionem tumoris interni, illud ſe objicit incommodum, quod & tumor nonniſi cum metu læſionis oculi, hamulo vel volſella elevari poſſit, & ſcalpellum ſub operatione in oculum facile impingat, tarſum, vel glandulas Meibomianas lædat, & ſuppuratio poſt exciſionem ſubſecutura labem corneæ queat affricare.

Ratio autem, quæ nonnullos authores, ipſumque etiam *Woolhuſium* adegit, ut internum & profundius inſidentem tumorem alia quam inciſionis & exſectionis methodo impugnaverint, hæc eſt, quod reformident, quæ per profundam exciſionem inevitabilis videtur, læſionem ac diſſectionem muſculi palpebræ ſuperioris tam elevatoris, quam orbicularis, imo & tarſi, tunicæ conjunctivæ, & glandularum Meibomii, ſicque totius palpebræ diſciſſionem & perforationem, unde malorum, ſupra jam allegatorum ilias propullularet.

§. XV.

Itaque *alio modo* ſic *procedit Woolhuſius*, & inciſioni ac exciſioni *ſubſtituit ſetaceum:* acus curva, plana, anceps, juſtæ magnitudinis, duobus minimum, diſtinctis, non contortis filis tenuibus, e goſſypio paratis, qualia ad ellychnia vel tibialia contexenda ſolent adhiberi, aliquot ſpithamas, quin ulnas longis, inſtruitur; palpebra ſuperior, quæ acu hæc trajicienda eſt, una cum inhærente tumore ſtabilitur ope digitorum, ei utrinque verſus angulos oculi appreſſorum; acus infigitur, ac transfigitur prope angulum oculi externum per integumenta palpebræ, inter fibras carneas & tunicam ejuſdem conjunctivam, ac, directione obliqua & declivi verſus angulum oculi internum obſervata, erumpit & educitur in latere oppoſito circa angulum oculi internum, filaque per acum tranſmiſſa in vulnere ſervantur, eorum vero extremitas acui proxima liberatur ex hujus foramine, aut abſcinditur, altera longior extremitas in glomerem convolvitur, & mediante emplaſtro agglutinatur vel tempori, vel fronti, vel alio loco, quem ſubſecutura ſuppuratio non inundet.

Extrahenda dein quotidie eſt pars filorum, intra vulnus cruore ac pure inquinata, verſus angulum internum, & forfice reſcindenda, ita tamen ut nova pars filorum longior, intra vulnus promovenda, illinatur prius unguento digeſtivo, & in foramine vulneris oppoſito tranſpicere, ſeſqui pollicis longitudine ſinatur: bina vulnuſcula obteguntur emplaſtro ex unguento roſaceo, atque hac methodo intra 15. dies ex voto percurari tumorem ejuſmodi cyſticum, notabilis etiam magnitudinis, aſſeverat ſupra laudatus Woolhuſius, id inſuper monens, ut, ſi tranſverſim, ſive juxta longitudinem palpebræ trajecto ſetaceo, muſculi ejus attollentis diſciſſio metuatur, ſetaceum injiciatur potius perpendiculare, ſive per altitudinem palpebræ, ab ejus margine verſus ſupercilium.

Quodſi etiam metus, quem *Nuckius* atque *Baſſius* injiciunt, e ſimili ſetaceo, quo hordeolum, & chalazion ſive grando palpebræ a nonnullis tolli jubentur, fundatus ſit, de alliciendis hoc modo magnis doloribus, inflammatione, affluxu, tumore; huic tamen obviam ire licebit non tantum prævia per purgantia, venæ ſectionem &c. præparatione, ſed etiam mox ab injecto ſetaceo applicitis topicis, quæ leniant, quæ repercutiant atque reſolvant, remediis; ſi vero ipſe folliculus acu filiſque illis adhibitis perfodiatur vel ſtudio, vel caſu, medius, tantum abeſt, ut mali quidpiam hinc

augurari, quin potius tanto feliciorem ac certiorem folliculi conſumptionem ſucceſſivam & materiei, in eo contentæ, evacuationem ſperare oporteat, liceatque. *Dubitamus* tamen vehementer, *ſteatomati*, quod duriorem, compactiorem in ſe habet, & ſolidam, imo ſcirrhoſam materiam, hanc medendi rationem cum ſucceſſu felice, aut conſtante effectu *convenire*.

§. XVI.

Supereſt ut ultimæ tandem *ſatisfaciamus indicationi* §. 9. nimirum *laudabilis inducendæ cicatricis*, poſt tumorem vel cathæreticis, vel exciſione, vel ſetaceo ſublatum. Ut bellam vero cicatricem procuremus, danda eſt opera, ut æqualis ſit, levis, mollis, non eminens, nec ſulcata, nec in profundum excavata, nec rugoſa. In facie, atque ſic etiam in palpebrarum cute, præſertim eo eſt annitendum; ideoque in ipſa cutis exeſione, & inciſione, nec vulnera, præter ſummam neceſſitatem, ſunt facienda vel nimis ampla ac longa, vel numero plura, utcumque enim hæc obducantur denique laudabili cicatrice, veſtigium tamen relinquunt, vel ſola majore albedine, quam reliquæ cutis, priſtinæ læſionis.

Duo etiam præcipue hic cavenda ſunt vitia in palpebra ſuperiore, ut ne cutis ejuſdem remaneat vel laxa nimis & pendula, aut quaſi inflata, vel ſtrictior & decurtata. Illud facile evenit, ſi cutis prægmagno tumori olim ſuperexpanſa non abſcindatur tempeſtive, quouſque redundat; hoc, ſi nimium de labiis vulneris cutaneis deperdatur. Si inciſio longior, & ab uno cantho ad alterum uſque ſit facienda, hæc in ſummitate potius, paulo infra ſupercilium infligenda eſt, ſic enim ſub illa eminentia orbitali arcuata occultatur facilius inducta cicatrix, & abſorbetur quaſi per plicam cutis palpebræ naturalem: immo ſi perpendicularis inſuper inciſio ſit adjugenda, quæ priorem ad angulos vel rectos vel acutos decuſſet, tum inter pilos ſuperciliares velabitur minimum ſuperioris inciſionis cicatrix. Itaque poſt ſufficientem ſuppurationem adductis ad ſe invicem magis magiſque labiis vulneris, eiſque, ſi jam in extremo occaluerint, recentibus redditis per affrictum lapidem infernalem vel ſubtilem ſcarificationem, balſamicis ac deſiccantibus agendum eſt, lenibus quoque per impoſita ſpleniola compreſſionibus, eaque per ſtrata emplaſtrorum imbricata, methodo, quam infra (§. 28.) deſcripſimus. Talia vero emplaſtra, aliquandiu poſt formatam jamjam cicatricem, quotidie repetita, ſunt continuanda, neque cicatrix novella præcociter libero aeri exponenda. Singularem jam caſum illum, quem ante aliquot menſes ſub manibus habuit Præſes, ſpectantibus philiatris omnibus, thema hoc diſſertationis non parum, quod ſperamus illuſtraturum, ſuperaddimus.

§. XVII.

Anna Maria *Geigerin*, e pago Groſſ-Eislingen, præfecturæ Gœppingenſis, æt. ann. 24., bene colorata, habitus corporis toroſi, cæteroquin ſana, ſi dolores aurium, dentiumque, quos plus ſemel experta eſt, excipias, alias vero, ut refert, parce ac raro menſtruata, & jam a trimeſtri plane non. Muniis inter hæc ſervilibus ſtrenue ſemper defuncta: ante 10. vel 12. annos monita eſt, ipſa non advertens, de *corpuſculo*, piſi magnitudine, non rubente, nec dolente, *quod* ſub cute, *palpebram ſuperiorem* dextri oculi *occupaverat* fere mediam, proxime infra arcum apophyſis orbitalis oſſis frontis, abſque

omni

omni prævia, ipſi cognita, ſive externa ſive interna cauſa. De malo ipſi nullatenus moleſto, minus ſolicita, nihil oppoſuit parvis hiſce magni mali principiis, donec poſt luſtri decurſum, tumorem hunc, lentis incrementis adauctum in nucis uſque juglandis magnitudinem, chirurgo cuidam pagano commiſerit, qui, abſceſſum, vel aliud, neſcio quid, exemptu facile ſuſpicatus inciſionem ſuſcepit, ſed emanante non niſi copioſo ſanguine, deterritus feſtinavit inflicti vulneris quam potuit ociſſime conſolidationem.

Crevit dehinc *ſucceſſive tumor*, verſus interiora orbitæ procul dubio magis, quam ad exteriora; nam eodem tempore, quo externe conſpicuus erat nonniſi mole nucis juglandis, ante 7. ſcilicet annos, expreſſit tamen bulbum oculi e ſua orbita, ac ſic dictam *oculi procidentiam effecit*, unde hic crepans, ſummis cum dolorum tormentis, manationem ſeroſam ac purulentam reliquit per 14. dies, donec *bulbus jam longe contractior* factus *ſubſederit*, & coaluerit iterum vulnus ejuſdem: ad idem vero tempus uſque, ut *viſus ſucceſſive decrevit*, creſcente tumore, ſic poſt modo dictam bulbi crepaturam atque ſuppurationem *deletus* plane eſt, ac *perſtitit abolitus*. Denique *nupera hyeme velox* & notabile, quin *ſtupendum*, & ſpectatoribus nauſeabundum *cepit* tumor hic *incrementum*, imo vel ultima, ante ſuſceptam haud ita pridem extirpationem chirurgicam, hebdomadum biga, exiguo igitur temporis intervallo majus atque majus ſenſibiliter accepit augmentum.

§. XVIII.

Unde Proceres Gœppingæ, mulieris miſerti, *Præſidem* hujus diſputationis oravere, quin exorarunt, ut, cum varii & medici & chirurgi manum admovere operi non auderent, ejus ſuſciperet curationem. *Is* coram aſpiciens atque explorans ægrotam, *obſervavit* tumorem occupare totam non modo regionem palpebræ ſuperioris, ab uno ad alterum oculi angulum, ſed & ſub cute per radicem naſi ad alterum vergere oculum ſanum, viſuque præditum perfecto, illumque magna parte obtegere, dextramque palpebram ſuperiorem ſic deprimere, ut plane non potuerit elevari, oculuſque, quod vocant, aperiri: imo ſupra marginem orbitalis proceſſus oſſis frontis eminere pollicis latitudine, ſic ut tumor hicce media ſui parte, qua fuit craſſior, & quaſi ventricoſus, *magnitudine pugnum virilem exceſſerit*.

Figura autem fuit irregularis, & e tribus fere globis, quorum maximus in medio eminebat, faſtigiatus, minor verſus naſum inclinabat, alterumque oculum ſanum, minimus ad canthum oculi externum, compoſitus. *Cute* obductus fuit *integra*, nullibi vel inflammata, vel excoriata, vel exulcerata, ſed *vaſis varicoſis*, calami anſerini fere amplitudine, atro cruore infartis, ac in cute liveſcentibus, ob cuniculos nonnihil elevatos inæqualiter turgida. *Dolor* tumoris *nullus*, vel ſpontaneus, vel ex attactu, etiamſi rudiore, nec reliquarum partium vicinarum & remotiorum. Attactu vero durus & renitens percipiebatur, inſimul ſeſſilis, ſive immobilis, niſi obſcure & debiliter illo tantum medio ejuſdem, & elatiore vertice. *Palpebrarum* dextri lateris *motus* contractorius & elevatorius pariter ac *facultas videndi plane ſublati*, *bulbi* vero ocularii, *corrugati*, & complanati pars anterior, cum ſua tunica *cornea plane opacata*, & albeſcente, inter tumorem ſuperne dependentem, atque palpebram inferiorem depreſſam, proſpiciebat aliquantum, elato & nonnihil remoto ad ſuperiora per digitos tumore. In

ſpecie vero *palpebra inferior dextra* verſus canthum oculi internum fuit inſuper *notabiliter tumida*, dura, lividique coloris: & per tranſverſam palpebrarum rimam, ſive naturalem hiatum *modicus* deſtillabat aliquando *humor*, *craſſeſcens*, lemaſque affigens palpebris glutinoſas.

§. XIX.

Itaque *tumor* hic & excreſcentia, *ſebaceæ* ac *ſcirrhoſæ* viſus eſt Præſidi *naturæ* & *extirpationis* quidem *difficilis*, nec periculo vacaturæ, ſed tamen *non impoſſibilis* vel omni ſpe boni ſucceſſus deſtitutæ. Hinc operationi chirurgicæ ideo quoque magis ſubjiciendum reputavit, quod omnis ſpes pharmaceuticæ curationis exularet, certiſſimus vero metus immineret, fore ut prægrandis jamjam tumor, in immanem brevi non modo excreſceret molem, alterum ſanum exprimeret oculum, nares comprimeret, quin vel tandem ipſum os occluderet, & in abominandum deſciſceret ſpectaculum: ſed malignum quoque morem, atque naturam carcinomatis indueret, è quorum vero malorum, vel alterutro, vel utroque conjuncto miſeræ patienti, tandem eſſet miſerrime ſuccumbendum.

Sed aures vellicabat Præſidi non tantum propria confeſſio ægræ, de menſium ſuppreſſione, jam fere quadrimeſtri, ſed & nulla hinc conſecuta chlorotica cachexia, aliave hinc redundantia mala, imo ſuſpicionem graviditatis augebant abdominis, & hypogaſtricæ maxime regionis turgiditas, mammarum plenior habitus, licet preſſæ nullum per papillam redderent laticem. Unde ſerio & clam hortatus eſt ægram, ut ſi rem cum viro habuerit, candide aperiat, nec ſe diſcrimini vitæ, operatorem autem futurum opprobrio committeret. Aſt hæc non ſine indignatione graviter tulit hanc ſuſpicionem ſancteque eſt conteſtata, ſibi nunquam cum viris illegitimum interceſſiſſe commercium, menſes vero ſemper parcos fuiſſe ac vel poſtponentes, vel ſecunda, tertiave periodo demum redeuntes. Quamvis autem lubricis ejuſmodi aſſertis plenam fidem adhiberi non poſſe meminerit Præſes, tamen ob velox tumoris ſcirrhoſi ac notabile incrementum, quoque brevi temporis ſpatio redditurum eſſet operationem chirurgicam vel omnino impoſſibilem, vel certe tanto periculoſiorem, ſtatuit extirpationem tumoris & ſuſcipiendam, & maturandam, omni adhibita poſſibili curatione.

Hinc, præparationis ad operationem gratia, præmiſit lene laxans, unde quidem hæc mulier non niſi bis alvo mota eſt, & ſequentem pulverem una cum decocto pro potu, per ſeptimanarum bigam præcepit: ♃. lap. canc. præpar. ʒiij. Rad. ononid. ʒij. - ari vino præpar. - irid. Flor. ana ʒß. Tart. vitriolat. T. ʒj. Sacchar. lact. cryſt. ʒiij. Cort. chaq. ʒß. M. f. pulv. D. mane & veſperi tres cultri cuſpides. ♃. Raſ. lign. ſaſſafr. ℥ß. Rad. gram. ℥ij. - bardan. - ſcorzoner. - acetoſ. ana ℥j. Fl. til. ℥ß. ſem. fœnic. ʒij. M. C. C. D. S. *Stücke zum Tranck, und das Pulver darinn zu nehmen.*

§. XX.

Cum vero ſub ipſa operatione de illis, quæ in aliis quoque incidunt, lipothymia e. g. & hæmorrhagia, hac vero ob multas tumoris venas varicoſas in præſenti caſu graviore metuenda, non modo proſpicere, ſed & in varios caſus, & præcipue vel tumoris ſolius, vel bulbi ocularii una extirpandi, cutis palpebræ ſuperioris conſervandæ ac decoræ olim cicatricis indu-

inducendæ &c. oportuerit eſſe paratum; itaque varia *ſuppellex remediorum, inſtrumentorum, faſciarum, ſpleniorum, lintei carpti* &c. ante operationem inſtituendam decenter eſt comparata, atque ad promptum diſpoſita uſum. Scopo analeptico & temperante propinata ſunt, aliquot horis ante operationem, & ſub ipſa durante ſemel iterumque aliquot cochlearia: ℞. Corall. r. præp. Pulv. antepil. March. Lap. cancr. ſucco citr. ſatur. ana ℈ij. Nitr. cryſtall. ʒß. aq. beton. - ceraſ. n. - violar. - bugloſſ. ana ℥ij. Conf. alk. inc. ʒiß. Sir. r. id. ʒvij. M. D. Summo mane etiam exhibita offa e jure carnis.

Hæmorrhagiæ deſtinata ſunt: alcohol. ſpir. vin. crepitus lupi: ſpleniola quadrata e linteo quadruplici: linteum carptum, indigeſtum, ſive quod vocant, brutum: cauteria aliquot ignita: Pulv. ſtegnoticus, iſchæmus ſeq. ℞. Sang. Drac. Oliban. Tragac. ana ʒj. Farin. volat. ℥ß. Terr. ſigill. ſileſ. r. Bol. armen. ana ʒij. Alum. crud. ʒi M. f. pulv. ſubtil. cum album. ovi conquaſſ. miſcend. ante uſum. S. *blutſtillendes äuſſerliches Pulver.*

Ad *uſus ſecandi, exſcindendi, ſeparandi, abſcindendi, ligandi*: varii ſcalpelli, recti, falcati, in ſpecie vero ancipites duo myrtiformes, ſuo manubrio firmiter, citra mobilitatem, conferruminati ac ſtabiliti; volſella, quali in anatome utimur: hamuli: ſpecilla ſulcata: forfices, rectæ ac curvæ: acus ancipites, chirurgicæ, rectæ ac curvæ, filum duplex ceratum trahentes. Lectus etiam in hypocauſto, & juſcula carnis calida juſſa ſunt parata haberi; nec non ſpongiæ, aqua calida, acetum, & vaſa ad ſanguinem excipiendum.

§. XIX.

Itaque in ſellam collocata muliere erecta, ex obliquo feneſtrarum, ab aſſiſtente chirurgo jurato, *Dn. Sturmio* ejuſque famulo capite & brachiis firmiter detenta: e directo ac proxime aſſidens mulieri *Præſes*, illius pedes inter ſua comprehendit genua, tumque invocato DEI auxilio, ſpectante, me reſpondente & Dominorum Philiatrorum corona d. 27. Julii, h. a. mane hora octava *extirpationem* tumoris ſuſcepit, ac intra quadrantem horæ feliciter *perfecit*, *ſequentem in modum*:

Scalpello nimirum ancipite myrtiformi, quod citra cardinem junctum ſuo erat manubrio, inciſionem cutaneam, proxime ad arcum proceſſus orbitæ frontalis ab angulo externo fecit tranſverſam ad angulum uſque internum non modo, ſed & ſuper radicem naſi uſque in angulum oculi alterius ſani, itaque ſuper totum ſcirrhoſi tumoris dorſum: dehinc ſimilem cutaneam inciſionem, ſed perpendicularem, & quæ tranſverſam illam in medio decuſſaret, inflixit, trium fere pollicum longitudine: ſeparavit dehinc quatuor cruciati hujus vulneris angulos cutaneos a ſubjecto & adhærente ſcirrho, diductiſque per volſellas angulis hiſce, ipſius ſcirrhoſi tumoris radices ſeparando a radice naſi, bulbo oculi, ejus muſculis, & fornice orbitæ, proſecutus eſt. Magnum ſanguinis, quod hinc ſucceſſit ex apertis varicoſis vaſis, nonnulliſque arteriolis, diluvium injecit aliquam ſecanti moram, in abſtergendo & compeſcendo per ſpleniola, alcohole vini madida, linteumque carptum, in eo pariter imbutum, ſanguine. Digitos tamen & ſcalpellum brevi denuo immiſit cruento vulneri, & quam potuit caute ac celeriter ſtupendum hunc ſcirrhum, integrum ſine ulla laceratione radicitus ex ipſo etiam orbitæ fundo digitis extraxit, atque extirpavit

§. XXII.

Præſtita ſic feliciter hac *extirpatione*, digito ſtatim *explorare cœpit* ubivis, num occulte forſan alicubi in orbita, angulis oculi, circa glandulam lacrymalem, vel alibi reſtitent tumoris radices, aut ſolitaria diſtincta tubercula, cum vero horum nihil quidquam, ſed totam fornicis orbitalis partem dimidiam ſuperiorem perioſtio denudatam, levem tamen ac politam detexiſſet, ad vulneris purgationem a grumis, quantum quidem hæmorrhagiæ metus permiſit, orbitæ maxima nunc parte vacuæ, repletionem per linteum carptum, albumine ovi conquaſſato & pulvere iſchæmo immixto, impregnatum, ac ſpleniorum alcohole vini imbutorum, magnique ſplenii extimi ſicci impoſitionem, totiuſque oculi obligationem mediante faſcia, quæ oculis audit ſimplex, properavit, ægramque in proxime adſtantem lectum ſe componere, & juſculum carnis gallinaceæ juſſit haurire.

§. XXIII.

Sub initium & progreſſum operationis effuſæ ſunt e vulnere *duæ circiter ſanguinis libræ medicæ*, ſic ut extreme non tantum expalluerit mulier, ſed & lipothymiæ proxima fuerit, quæ tamen debilitas & exhauſtio plurimum adjuvit hæmorrhagiæ ſuppreſſionem. Poſt impoſitos vero plumaceolos iſchæmos & ſplenia conſtitit torrens ille ſanguineus. *Haud indolentem fuiſſe operationem* ſatis teſtata eſt ægra clamore & agitatione corporis, operatori moleſtis. Totum *extirpare oculum videbatur ſupervacaneum*, cum nulla tali labe laboraverit, poſt ſeparatum illum tumorem ſcirrhoſum, quæ ſibi vindicaverit ulteriorem, longam, difficilem, novoque ſtipatam periculo operationem ac extirpationem. *Palpebræ ſuperioris* vero *cuti* in ſeparatione tumoris ideo *parcebatur*, ut ad finem curationis atque conſolidationis duo vulneris tranſverſalis labia facilius adduci, & nova caro generanda; quæ cavum orbitæ expleret, cute naturali palpebræ obduceretur pulchrius, quemadmodum & huic fini reſpondit eventus,

Quod vero tumor, œdomatoſo-emphyſematicus viſus, palpebræ inferioris in ſuo extremo ad angulum oculi internum intactus fuerit in operatione relictus, cauſa eſt, quod Præſes ſpem conceperit fore, ut ſublata jam per tumoris ſcirrhoſi extirpationem, cauſa gravitatis & compreſſionis, hæc palpebræ inferioris intumeſcentia vel ſponte, & mediante vulneris ſuperioris larga, quæ expectari debebat, longaque ſuppuratione, ſit diſparitura, vel diſcutientibus facile diſſipanda, vel & ſi duro nodo durus denique ſit opponendus cuneus, id commode reliquo fieri poſſit tempore, nec in mora periculum ſit futurum.

Tumor ſcirrhoſus *extirpatus*, & a cruore adhærente purgatus *pependit quinque uncias*, ſive decem lotones, non ſumpto in computum plurimo ſanguine, qui e tumore ac integumentorum vaſis varicoſis effluxerat, durante exſtirpationis operatione. Coloris fuit albicantis, figuræ irregularis, tuberoſæ, in medio antico, ceu baſi, faſtigiatus, in poſtica autem facie conicus, apice coni, pollicis integri diametrum complente, in fundum orbitæ directo, in lateribus verſus oculi angulos inæqualiter tuberoſus & quaſi prolifer; nulla peculiari aut diſtincta cyſtide concluſus: uniformis, ſubſtantiæ ſolidioris, ſebaceæ, ac in latere baſis conici tumoris aliquam partem

tem cartilagineæ duritiei, quemadmodum & ipſa aliquot vaſa ſanguinea vacua, albida, tumorem hunc trajicientia, notabilem craſſitiem cum duritie obtinuerunt. Nil vero quidquam organici, nullam vel glandulæ lacrymalis vel muſculi veſtigium exhibuit.

§. XXIV.

Ipſo *reliquo*, *poſt operationem* peractam *ac ſubſequo die*, continuatio mixturæ temperantis, analepticæ, ac antiſpaſmodicæ, ſupra deſcriptæ, una cum diæta tenui, abſtemia, frequentibus tamen juſculis carnis, chærefolio recenti medicatis, quiete corporis & animi, præcipiebantur. Famulus vero chirurgicus die noctеque juſſus eſt ægræ aſſidere, & num hæmorrhagia redeat, invigilare.

Altero ab operatione die d. 28. Jul. circa veſperam prima vice ſolvuntur faſciæ; ac linteum carptum, præmiſſa vini tepidi ac ſpiritus vini irroratione & inſtillatione, caute removetur a vulnere, ac orbita eximitur ad ultimum uſque ſtratum, quod ob metum revocandæ hæmorrhagiæ relictum eſt. Detecto ſic vulnere ac orbitæ cavo, nulla ſecuta eſt hæmorrhagia: *nullum* in orbitæ oſſe, quod naturaliter affixam habet glandulam lacrymalem, *hujus glandulæ veſtigium*: *oculi bulbus* cum omnibus ſuis muſculis *illæſus*: hic ibi in orbitæ parte concava, ac ſuperficie, *perioſtei defectus*, os nudum: *oſſa* vero *orbitæ* cuncta levia, albida, *ſana*: *margo frontalis orbitæ*, prope angulum oculi internum, ubi cartilaginea tumoris ſcirrhoſi pars adhæſit, ſicut in ipſa operatione *nudus*, *aſper* acutuſve digito operatoris ſe ſtitit, ita & jam poſt ablationem impoſiti apparatus chirurgici, aſperulus tangebatur. Incertum an ex levi carie, vel avulſa ſaltem cum ſcirrho portiuncula oſſis. In ſubſequa vero tractatione nulla cariei ſymptomata ſe manifeſtarunt.

Labia vulneris, vicinæque partes pro more tument leviter. Nulla adhuc ſuppurationis indicia. Levem in vulnere ardorem ac tenſionem ſenſit ægra, & nonniſi de preſſorio ventriculi dolore queritur: pulſum tamen lentum habet ac debilem.

Munitur vulnus & expletur orbita denuo linamentis carptis, albumine ovi conquaſſato, ac unguento digeſtivo ordinario, cui pulvis ille ſtegnoticus erat commixtus impraegnatis, locus vero orbitalis marginis aſperulus ſpleniolo, eſſent. myrrh. ſine ſale alcalino parata irrorato, ſpleniis vero aqua ſclopetaria imbutis, faſciaque. Exhauſto, quod reliquum eſt prioris mixturæ, hæc ſequens continuetur in ſehoria, quantitate 4. cochlearium. ℞. Lap. cancr. citrat. pulv. March.--Pannon. r. c. ana ʒß. Nitr. puriſſ. ℈j. cort. chaq. ℈ß. aq. ceraſ. n.-- beton.-- ſcorzon.-- ſcord. ana ℥ij. Sir. papav. errat ʒvj. M. Proxima nocte hora decima ſumat Theriac. cœl. Wirttb. gr. ij.

§. XXV.

Die 29. *Jul.* Nullum apparuit extraordinarium, vel morboſum phænomenon. Intumeſcentia labiorum vulneris aliquantum ſubſedit. Dolor ventriculi imminutus. Appetitus ſolidorum ac liquidorum magis viget. Alvus conſtipata. Pulſus æqualis, & heſterno vividior. Vulnus obligatur ut heri. Relictum linteaminis carpti ultimum ſtratum, non extrahitur totum, ſed forfice tantum circumciditur ac minuitur ſuſpenſa manu. Ad noctem præ-

beantur Liq. C. C. ſuccinat gt. XX. e mixtura heri præſcripta, quæ & ſingulis ſehoriis ſolitaria repetatur. Præbeantur loco prandii pruna damaſcena exſiccata & cocta, ad alvum lubricandam: victus autem de reliquo ſit tenuis.

Die 30. *Jul.* Suppuratione ſeroſa incipiente, deligatio bis quotidie inſtitui cœpta, & relictum huc uſque ultimum lintei carpti ſtratum, vino calente prius humectatum, non decerptum & exemptum abſque ullo ſanguinis fluxu.

Die 31. *Jul.* Hæc iterum multiſque ſequentibus diebus mane ac veſperi repetita eſt deligatio vulneris quotidie. Suppuratio laudabilis ſuccedit, facta deterſione placida per ſpecillum cochleatum, molli linteo carpto obvolutum, plumaceoli unguento digeſtivo, aliquando etiam remixto cum Balſamo Arcæi, orbitæ vero oſſibus petiola linea, eſſentia myrrhæ imprægnata, & bulbo oculi, per palpebrarum commiſſuram proſpicienti, & ob priſtinum tumorem ſcirrhoſum, plus juſto prominenti ſplenium craſſius, imponuntur, ſicque ſurſum placide is reprimitur, ut in naturalem ſuam ſedem, orbitam, ſe reciperet magis magiſque. Nihil vel febrile vel ſpaſmodicum, vel aliud quidquam, quod malum portenderet omen, huc uſque ſupervenit. Alvus etiam reſpondit, & cardialgia penitus ceſſavit.

§. XXVI.

Primis Auguſti diebus Portiuncula ſcirrhoſi *tumoris* ſuper fornice oſſium naſi relicta fabæ magnitudine, conſumi tentata eſt inſperſo leni pulvere ſeptico e rad. ariſtol. long. ver.-- irid. flor. ana ʒj. alum. uſt. ʒß. ſed *impatiens* fuit vel leniſſimæ hujus irritationis, quin incrementa capiens poſt aliquot dies, coegit Præſidem recurrere ad radicalem exciſionem mediante ſcalpello, quam vero in tertiam abhinc ſeptimanam differre oportuit ob *interveniens* duabus vicibus *eryſipelas* totius dextri lateris faciei, auriculæ collique prima quidem vice levius, & brevi tranſitorium, ſecunda vero gravius atque longius, ſed abſque tamen præjudicio vulneris & ſuppurationis, quæ procedebant e voto. Propinata tum eſt ſequens mixtura: ℞. Lap. cancr. præp. conch. præp. pulv. pan. r. c. Nitr. puriſſ. ana ʒß. Cort. chaq. gr. XII. aq fumar.--ſcorzon.-- card. ben.-- nymph., ana ℥ij. Liq. anod. min. H. ʒj. Sir. pap. er. ℥j. M. Ultimo inſultu eryſipelaceo feliciter ſuperato, imperatum eſt ſeq. infuſ. theiforme, mane ac veſperi ſorbillandum, libræ dimidiæ quantitate, ℞. Rad. ariſtol. long. ver. ʒvj. -- ononid.-- ſarſapar: opt. ana ℥j. Scob. lign. ſanct. ℥iß.--ſaſſafr. ʒvj. Fl. hyper. HB. meliſ.-- marrub. alb. ana ʒiij. Sem. fœnic. ʒij.

Die 23. *Aug.* hactenus in orbita nihil quicquam de priſtino tumore repullulavit, ſed laudabilis caro ſuccreſcere, & vacuum orbitæ cœpit reſarcire, ipſa vero orbitæ oſſa longe maxima parte perſtant adhucdum nuda. Aſſumpſit hoc die ægra ſal. cath. Angl. 1. Unica cum ol. deſtillat. fœnic. gt. ij. & hinc bis tantum alvo mota eſt.

§. XXVII.

Die 24. *Aug. reſecta* funditus eſt non modo *portiunculæ* ſcirrhoſi *tumoris*, radici oſſium naſi inſidens, de qua paulo ſupra mentionem injecimus: ſed & *tumor*, œdematoſo-emphyſematicus ab initio viſus, *palpebræ inferioris*

qui

qui hactenus tantum abeſt, ut ſponte & ab impoſita aqua ſclopetaria fuerit diſſipatus, ut jam potius in nucis juglandis magnitudinem, & globoſam aſſurrexerit figuram, ſedullo exploratus, ac *ſcalpello profligatus* eſt. Specillo autem tenui ad latus hujus globoſi tumoris, in foramen hians immiſſo, deprehenſus eſt ſinum recondere ſub ſe arcuatum, juxta ductum palpebræ inferioris in mediam uſque hujus regionem. Unde immiſit Præſes aliud ſpecillum ſulcatum ad finem uſque ſinus, hujuſque ductu immiſſa forfice optima ſubtili, diſcidit primum ſuperexpanſam tenuem cutem: digito exploravit apertam hanc cavitatem, multumque fungoſæ carnis innidulantis partim digito expurgavit, partim ſcalpello excidit non minus, ac folliculum tumoris globoſi, rubro liveſcentis, primo digiti attactu ſtatim crepantis, & ſincerum, quo fartus erat, ſanguinem eructantis. E novo hoc vulnere modicus manavit ſanguis, lintei carpti, & ſpir. vin. irrorati, impoſitione cohibitus. His expeditis vulneris ſuperioris in orbita & palpebra ſuperiore cura ac deligatio mox eſt ſubjuncta, omnibus ibidem phænomenis voto ac expectatione reſpondentibus.

§. XXVIII.

Tractatum porro eſt *utrumque vulnus* digeſtivis, balſamiciſque, ſuperiore quidem ad optimam conſolidationem tendente, aſt inferiore rebelli, & ob repullulaſcentem cito & copioſe carnem fungoſam, hic ibi indureſcentem, valde ſuſpecto. Hinc *circa ſept. initium* longa & profunda ſatis *inciſione apertus eſt totus*, qui carnem fungoſam aluit, *ſinus*, & exciſa *omnis*, quæ recruduerat, *fungoſi concrementi maſſa*, atque duobus *ferramentis ignitis* ſic *repreſſa* & ſuffocata, ut inducta dehinc laudabili ſuppuratione, hic palpebræ inferioris longus & profundus ſinus, quam optime, mediante primum oleo myrrhæ per deliq. parato, pulvillis inſtillato, dein balſamo Arcæi coaluerit intra tres ſeptimanas, & conſolidatus manſerit. Proxima vero, quæ hanc uſtionis operationem excepit, nocte, propinata ægræ eſt ſeq. *Emulſio*: ℞. Sem. pap. alb. ʒiij. - quat. frigid. maj. excort. ana ʒß. aq. ſamb. - nymph. - cer. n. ana ℥iß. bugloſſ. ℥ß. M. f. emulſ. colat. add. pulv. march. antimon. diaphor. ana ʒß. Nitr. puriſſ. ℈ß. Sir. pap. alb. ℥vj. D. reliquis diebus continuari juſſum theiforme infuſum. (§. 26.)

Sub reliqua per Septembr. ad medium uſque Octobris *tractatione* nihil obvenit notatu dignum, & fœmina hæc pancratice vixit, floridumque, ſub victu jam pleniore conceſſo, faciei colorem, vires habitumque corporis recepit pleniſſime. Vulnus quod ſuper radicem naſi ad angulum internum oculi excurrebat, penitus, & æquali planaque cicatrice clauſum, &, ne fœdam relinqueret eminentiam, ſolicite impeditum eſt, impoſitis imbricatim petiolis, e tenui ſerico nigro (Taffetas) incruſtatis emplaſtro diapalmæ, & ſuperpoſitis ſpleniolis, faſcia oculi communi appreſſis.

§. XXIX.

Laudabilis firma, roſea, ſenſilis *caro*, e faſciculo conico muſculorum oculi progerminans magis magiſque *explevit vacuum orbitæ*, ipſam vero ſuperficiem concavam ſuperiorem oſſium orbitæ nova membrana, ceu perioſtio, latiore atque latiore incremento perrexit obtegere. Lentius proceſſit hoc negotium illo, ſic ut externam vulneris conſolidationem digeſtivis & ſuppurativis compeſci & ſuſpendi oportuerit, donec oſſa fuerint undique perfecte membrana obducta.

Curaverat Præſes jam inde a prima operatione & exciſione tumoris ſcirrho-

rhoſi, ut labia vulneris cutanea pulvillis, digeſtivo imbutis unguento, cuti ſuppoſitis, ſuffulcirentur, atque ſic intempeſtiva & præcox accretio eorumdem cum nova carne ſuccretura, non minus ac eorumdem limbi introverſio præveniretur; ſed cum triduum peregre abeſſet, factum eſt, ut vulneris hujus labium ſuperius parte ſua anteriore concreverit citius pauloque ineptius cum producta nova carne ſupercilii, non ſatis ſcilicet elongata & complanata cutis illa parte, ut hinc in medio tumidula ac turgida quaſi eminuerit tantillum; quæ vero laxior & eminens pars, uti ſucceſſive impoſitis ſpleniis multum ceſſit, ita nullum eſt dubium, quin poſt aliquot menſes, ſponte penitus complanetur. Denique cum & *oſſa orbitæ novo perioſteo* tota eſſent *obtecta*, & interna cavitas orbitæ laudabili carne undique repleta, & non niſi extima vulneris rima ſupereſſet conſolidanda, hæc, utpote ſicca tenui cuticula occalleſcens, bis lapide infernali defricari, & excitata hinc ſuperficialis eſchara abſtergi tempeſtive debuit, unde *labia vulneris* in *totum* & belliſſime *coaluerunt d.* 18. *Oct.* h. a. & quatriduo poſt *domum reverſa* eſt hæc *mulier*, ab illa oculi ſarcina liberata, ac *perſanata*. *DEO ſit laus & gloria!*

§. XXX.

Arcus ſuperciliaris piloſus integer ſuoque loco, *palpebra* vero *ſuperior cute ſua* naturali inveſtita, perſtiterunt poſt ſanationem. *Nulla* ullibi *deformis protuberantia*. *Bulbus oculi*, jam ante operationem ſuſceptam contractior & ſplendore ſuo corneæ privatus, infra pendulus *ſe retraxit* aliquantum verſus orbitam, & palpebra ſuperiore tantum non totus eſt obtectus: palpebrarum, ſuperioris & inferioris margines, ſive *tarſi*, *ſervarunt* naturalem ſuam *arciformem extenſionem*, citra omne vel ectropium vel entropium. *Muſculi* hujus oculi *quatuor recti* conjunctas vires & *actionem retrahendi bulbum*, plus ſemel inſpicienti comprobarunt *illibatas*, tam ſub ipſa periodo ſuppurantis adhuc vulneris, & orbitæ nondum carne nova expletæ, quam poſt plenariam conſolidationem, ubi bulbus ipſe oculi aliquando retrahi conſpiciebatur. Imo vero & *glandulam lacrymalem* cum ſuis ductulis excretoriis adhuc *in ſalvo eſſe*, licet ſede ſua naturali motam, videbatur arguere haud obſcure, quod durante hac cura, & poſt vulneris artificialis conſolidationem, per diſtinctas vices lacrymantis mulieris ob dolores e. g. ſub cauteriſatione perceptos, alias etiam propter ſuſpectæ graviditatis opprobria, verum lacrymale liquidum ex interiore palpebrarum ſede per genas exundaverit. Unde, cum liquidum hoc lacrymale, in ſua glandula ſecretum jugiter ac ſuper bulbum oculi excretum non perpetuo ſuperaverit tarſorum aggeres, oculumque, quem vocant, plorantem effecerit, recte inferri putamus, quod & reliquæ lacrymarum viæ per puncta lacrymalia &c. manſerint integerrimæ. An vero *palpebræ ſuperioris motus elevatorius*, qui hucuſque abolitus videbatur, *ſit rediturus* poſtliminio, & de integritate ſui muſculi elevatoris teſtatura? *tempus docebit*. Nos certe nec curamus, nec optamus, ſed mallemus conſtanter potius obtectum manere difformem oculi bulbum.

Dimiſſæ poſt plenariam curationem mulieri ſuaſum eſt, ut, ſepoſitis quidem jamjam omnibus ſpleniis ac faſciationibus, orbicularem tamen pannum ſericum nigrum, emplaſtro diapalmæ obductum, floreni magnitudine, impoſitum geſtet, ac ſubinde renovet, minimum tota imminente hyeme, ac ab aere frigido arceat oculum: ipſius vero Magiſtratum per litteras certiorem reddidit Præſes de fama & ſuſpicione graviditatis, quam incurrerit hæc mulier cœlebs, ipſique legitimam commendavit inquiſitionem & curam.

T A N T U M.

XVI. DIS-

XVI.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA,

DE

ΟΦΘΑΛΜΟΞΥΣΙ

NOV-ANTIQUA, SEU

WOOLHUSIANO-HIPPOCRATICA;

Quam Præſide

BURC. DAVIDE MAUCHART P.P.

Defendet

JO. GEORG. GMELIN

TUBING.

Tubingæ menſe Julii anni 1726.

PROEMIUM

MIraculo pene ſimilis res eſt, quod per tot ſecula ſuam adhuc tueatur auctoritatem magnus Hippocrates noſter! Hanc vero mirari, quin rimari mirum non eſt eum, qui vel Philoſophiæ & medicinæ in prima ætate ſua maximam imperfectionem, vel earumdem opimum noſtris temporibus augmentum, imo & quot capita, tot ſenſus, novaturientium maxime noſtrorum hominum attento perſpexerit animo. Authoritatis quidem idolum, quod plus juſto venerata eſt antiquitas, & præjudiciorum nebulas eliminare ac diſplodere magis magiſque noſtrum rectiſſime annititur ævum; ſed, peſſimo ſimul conſilio veterum medicorum ſubinde deſerit exemplum, qui morborum hiſtorias & imprimis ſigna curatius tradiderunt, ut hinc Cel. Stahlius ex illorum lectione ſe plus profeciſſe fateatur, quam neotericorum, & Cel. Lentilius (a) malit ſcriptorum aliorum totas triremes perire, quam unius Hippocratis libros, atque doctiſs. ille Veronenſis medicus Jo: Ant. Turcus ſæpius dicere conſueverit: ſe immenſa novatorum commentaria præ una Hippocratis & Galeni pagina facile contemnere (b). Ita ſane Hippocratem non modo

Semper honos nomenque ſuum laudeſque manebunt (ſed attenta quoque ipſius operum lectio plures adhuc uſus ſalutari noſtræ arti affundet egregios; preſſo namque ſuo ſtylo aureas ſæpe ſuppreſſit & abſcondidit cautelas, curationes, operationes.

Quis eruditorum neſcit hodie, Hippocratem in libello, quem inſcripſit περὶ ὄψιος, mentionem facere alicujus ξύσιος τῶν βλεφάρων ὀφθαλμῶν i. e. raſionis palpebrarum oculi; ſed, præter unum Dom. Jo. Thom. de Woolhouſe nemo iſtius paragraphi ſenſum aſſecutus eſt, (c) cujus igitur viri natales & ſtudia non ob hoc ſolum, ſed plurima alia in rem opthalmiatricam merita, tribus indicare non alienum videbitur. Is Proſapia nobilis Anglolondinenſis, in Collegio Weſtmonaſterienſi ſub invocatione St. Petri Regius a pueritia Alumnus, inde in Collegio Sacroſanctæ Trinitatis apud Cantabrigienſes graduatus, hinc Oxonii in Collegio St. Mariæ Magdalenæ ſocius regens, Jacobi II. Britannorum quondam Regis ophthalmiater, in Gallias patria exul trajecit, & Pariſiis interea maxime medicinam exercuit ocularium magna cum nominis celebritate, jamjam Chriſtianiſſ. Regis bibliothecarius ſubalternus, illuſtr. ſocietatis Regiæ Londinenſ. & Berolinenſ. collega, nec non per plures annos in Prochotrophio Ter-centum cœcorum Pariſino, vulgo dicto l' hopital royal des quinze-vingt, inſpector hæreditariam quaſi per quatuor generationes eruditionem ocularium inſigni locupletavit acceſſione, per ſedulam auctorum, veterum imprimis Græcorum, lectionem, per itinera in Italia, Galliis & patria, & per ampliſſimam praxim (d).

Pro-

(a) Tab. Conſultator. p. 40.

(b) Freher Theatr. Viror. erud. claror. p. 1302.

(c) Eph. Nat. Cur. ad Cent. V. & VI. append. p. 134.

(d) Plura de Woolhouſii doctrina & vita ad invidiam & oſtentationem eſſe ſcripta putant aliqui in præfat. & paſſim, des Diſſert. Savantes & critiq. de Mr. de Woolhouſe par Mr. le D. Cerf. à Ffort. 8.

Ptochotrophium hocce, quod tot oculorum morbis affectos alit, optima ophthalmiatrorum, quæ ſui ſimilem nullibi habet, eſt palæſtra, ubi modo laud. Woolhouſius tot affectuum oculi ſpecies, quas ſupra ducentas quadraginta numerat, clare demonſtrat ſuis aſſeclis, convocando menſtruatim iſtos ægrotos, ut examini ſe quivis ſiſtat. Egregio hoc inſtituto non tantum, ſed novimeſtri inſuper collegio ophthalmiatrico apud Cel. Woolhouſium & creberrima poſt ea per biennium converſatione Pariſiis frui & aliquot, ſub ejuſdem auſpiciis, nobiliores oculis feliciter adminiſtrare operationes mihi licuit in ſubjectis vivis. Neque obſtitit, quin ſtimulum potius addidit faventiſſimo Woolhouſio, quod celeb. Heiſteri, *t. t. prof. Altorf. doctrina, patrocinio atque hoſpitio egregie olim adjutus, fideliſſimi hujus præceptoris memoriam, licet ſine factione, perpetuo colerem, novamque cum celeb.* Anellio, *ophthalmiatro Pariſino, inirem amicitiam; inter quos, quam magna cum animorum contentione bellum litterarium hucuſque geſtum eſt, tam ſingulari quiſque celeberrimæ hujus trigæ me proſecutus eſt favore.*

Inter dictata collegii iſtius Woolhouſiana, quæ magnum complerent volumen, & quæ præter tot morborum ſpecies, quadraginta inſuper docent operationes in oculo inſtituendas, vix duas abſolvit paginas eximia operatio, de qua hic agemus, eo quod ipſam oretenus ſaltem tradendam voluerit, nec litteris mandari permiſerit unquam. Hanc autem diutius eruditorum deſiderio, &, quod potius eſt, ampliori ægrorum commodo ſubtrahere nefas duxi. Hinc, pace Cel. Woolhouſii, ipſam hic plenius deſcriptam meiſque ſcholiis & experimentis auctam candide aperiam, faxit DEUS *feliciter.*

CA-

CAPUT I.

Hiſtoria operationis & inſtrumenti.

§. I.

OPhthalmiatriam veteribus non adeo incultam fuiſſe ex Hippocrate paſſim, Galeno, Aetio, Celſo &c. abunde conſtat, utpote qui inſignium eo tempore ophtalmiatrorum, Demoſthenis, Juſti, Severi, Jeſu Haly &c. non modo, ſed plurimarum quoque operationum, oculis adhibitarum diſertam faciunt mentionem. Aliqua in hanc rem exhibet ſpecimina notiſſimus ille Hippocratis, περὶ ὄψιος libellus; neglecta & prætervиſa quidem hactenus à pleriſque, vel quod tanti non facerent iſthunc libellum, ſicuti commendatiſſimus alias Hippocratis commentator *Proſper Martianus* illum in ſuo indice libror. Hipp. & toto commentario plane omiſit, (*a*), vel inter ſpurios inſuper numerarent, ut in eo commentando laborem collocare noluerit *Hier. Mercurialis* (*b*). Hanc litem jam non facio meam. Sicuti enim ſcripra Hippocratis edita putat Martianus non ab uno illo Coo, ſed aliis ejuſdem nominis, nec multum intereſſe cenſet, modo veram doctrinam & Hippocraticis dogmatibus conſentientem contineant; ita & de hoc controverſo Hippocratis fœtu tandem decidere liceret, qui ſane, licet undiquaque perfectus non ſit, gravitati tamen Hippocratis & doctrinæ nihil derogare videtur. Textus græcus ita ſe habet.

§. II.

Ὅταν δὲ ξύῃς βλέφαρα ὀφθαλμῶ, ξύειν εἰρίῳ μιλησίῳ ὅλῳ καθαρῷ περὶ ἄτρακτον περιειλῶν, αὐτὴν τὴν στεφάνην τῶ ὀφθαλμῶ φυλασσόμενος, μὴ διακαύσῃς πρὸς τὸν χόνδρον: σημεῖον δὲ ὅταν ἀπόχρῃ τῆς ξύσιος, ὅκ ἔτι λαμπρὸν αἷμα ἐξέρχεται, ἀλλὰ ἰχὼρ αἱματώδης ἢ ὑδατώδης. Foeſii verſio, à Lindenii parùm abludens hæc eſt: cum autem oculi palpebras radis, lana, mileſia, criſpa, pura, circa fuſum convoluta radito, ea cautione adhibita, ut oculi coronam evites, & ne ad cartilaginem peruras. Satis deraſam eſſe palpebram indicio eſt, ſi non amplius ſincerus ſanguis, ſed ſanies cruenta & aquoſa effluat. (*c*) Hujus paragraphi genuinum ſenſum à nullo uſquam Hippocratis interprete perceptum expoſitumve hactenus fuiſſe aſſerit Cel. Woolhouſius, in eo omnes deceptos ratus, quod ἄτρακτον reddiderint per fuſum, quod nunc dierum obſoletum, inſulſum & abſurdum omnino ſit; tempore vero Hippocratis nihil clarius & emendatius dictum fuiſſe; cum illo tempore atractylis, (cardui aculeati ſpecies) pro fuſo agreſti fuerit, quia vero fuſus hodie longe alius ſit, oportuiſſe, loco fuſi, carduum atractylim dicere, qui inſtrumentum vere idoneum ad incidendum & ſcarificandum conſtituat, iſtiuſque lanæ mileſiæ uſum non fuiſſe ſolum ut obſtaret, quo

(*a*) In magno Hippocrate Coo explicato. fol. venet. 1652.

(*b*) In cenſur. oper. Hippocrat. 8. Baſil. 1584. quod abſurda non pauca & ab Hippocratica gravitate atque doctrina longe aliena habeat.

(*c*) Verſio Foeſii, 8. Francof. 1596. nro. 42.

quo minus cardui ſpicula juſto profundius oculum ſubintrent, ſed ne digitos quoque chirurgi intimius pungant (*a*).

§. III.

Ἄτρακτος, ου, ὁ, itaque imprimis quid hic ſignificet diſpiciendum erit. Galenus in lexico vocab. Hippocraticorum interpretatur: Οὐ μόνον τὸν εἰς τὸ ἱερουργὸν χρήσιμον ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον τοῦ βέλους, i. e. non ſolum utenſile ad ſacrificium, ſed & lignum haſtæ. Quod ſane rem implicat magis quam explicat, niſi ſphalma ſubſit, ut loco τοῦ ἱερουργὸν, exprimi debuiſſet χειρουργικόν. Eurip. pro ſagitta, Pollux pro parte mali ſupra antennam utitur; Ariſtoteles, Plutarchus, Suida pro *fuſo* ſumunt, Plinius pro *colu* (*b*). Nam ἄτρακτος, inquit, cnici ſylveſtris mitior ſpecies eſt, caule tamen rigido, itaque & colu antiquæ mulieres utebantur ex illis, quare quidam atractylida vocant. Ἀτρακτυλὶς, ίδος, ἡ, ſpina eſt, aſſerente Dioſcoride, (*c*) cnico ſimilis, ob idque a Galeno VI. Simpl. κνίκος ἄγριος dicitur, & a Plinio cnicus ſilveſtris, & quod ſanguineum ſuccum fundat, phonos; folia fert quam cnicus multo longiora, in ſummis virgis, maxima parte nuda eſt & aſpera ᾧ καὶ αἱ γυναῖκες χρῶνται ἀντὶ ἀτράκτου, i. e. interprete Ruellio, qua fœminæ pro fuſis utuntur; capitula in cacumine ſpinis horrent; flos luteus, tenuis. Spina hæc variis ſynonymis innoteſcit, carduus vulgaris Matthioli, vulgatiſſimus viarum Lobelii, carthamus ſilveſtris tragi, carlina ſilveſtris Dodonæi, vulgaris Cluſii, cnicus ſpinoſior C.Bauh. atractylis media geſn. heracantha tab. & denique colus ruſtica Cord. Æginetæ atractylis ruſtica, vel cnicus ſilveſtris è ſpinarum exiſtit genere. Hujus itaque cardui ſpinoſa & aculeata capitula, lana mileſia, quæ optima fuit in Ionia ex urbe Mileto, circumvoluta, adhiberi vult Hippocrates ad radendas palpebras, cui inſtrumento vegetabili nomen ἄτρακτος impoſuit, vel ob figuræ ſimilitudinem cum colu, tunc uſitata, & cui cannabis pexa ſolebat circumvolvi, vel ob materiæ, è qua colus & inſtrumentum hoc conſtabant, identitatem. Confundunt hic auctores latina quoque vocabula colus & fuſi, quæ tamen ſunt res diſtinctiſſimæ, ut vel è veteri fabula & effigie de Parcis ſatis ſuperque claret. Colus hodienum eſt bacilli inſtar longioris, immobilis, cui pexa cannabis circumdata & firmiter alligata eſt, ut digitis nendo deduci & in filum contorqueri poſſit, quod dein fuſo circumvolvitur, donec in juſtum excreverit glomerem. Colus german. *die Kunkel*, gallis la quenoville, fuſus autem ſive fuſum dicitur *die Spindel*, fuſeau. Iſtam ergo atractylida veteribus potius pro colu, quam fuſo inſerviiſſe crediderim. An οὖλος ſignificet hic criſpam, ſ. pretioſam, ſ. ſanam & mitem lanam, juxta homonymias Homeri, parum intereſt. Ξύειν eſt infinitivus pro imperativo, dialecto Ionica, à ξύω, rado, lacero, ſcalpo, attero, polio, depecto.

§. IV.

In hac operatione & deraſu jubet Hipp. vitare coronam, τὴν στεφάνην, oculi

(*a*) E. N. C. ad cent. V. & VI. append. p. 134. anno 1717. ubi Woolhouſius indicem inſeruit quadraginta circiter operat. chirurg. quas oculis adminiſtrat.

(*b*) Hiſt. nat. LXXI. cap. 15.

(*c*) L. III. cap. 25.

li circulum illum corneæ externum, ubi veteres non incongrue dixerunt omnes oculi tunicas concurrere & coire, qui ideo locus cæteris partibus oculi externis & ſenſu gaudet exquiſitiore & vaſculis ſanguineis eſt refertior, ut hinc ulcuſcula, furunculi ibidem occurrentes & omnes læſiones ſint pejoris commatis. Cartilaginem ſ. tarſum pariter nimis profunde lacerari & radi vetat Hipp. μὴ διακαύσῃς inquiens πρὸς τὸν χόνδρον, non peruras, quod metaphorico ſenſu accipiendum erit, quatenus nimia iſthæc laceratio exquiſitum, quaſi uſtionis ſenſum infert vel ad alteram operationis partem & appendicem ſpectat, quatenus Hipp. jubet, ſi opus ſit, poſt abraſionem adhiberi etiam ferramenta minime, ſ. leviter candentia; quibus palpebræ intus debeant inuri, maxime in caſu durioris occaleſcentiæ. Minime tamen hinc conſequitur, Hippocratem in hac raſione & attritione palpebrarum uſum fuiſſe telo ferreove inſtrumento candenti & ignito, cum vel ſola lanæ circumvolutio repugnet, quæ hinc incenſa palpebris & oculo periculoſam intuliſſet inflammationem.

§. V.

Inter pauciſſimos tum veteres tum recentiores, qui vel mentionem fecerint hujus operationis, eminet *Paul. Ægineta* (*l*) his verbis: ſi callus in palpebrarum trachomate ſ. ſcabritie durior his (pharmaceuticis nempe) non vincatur præſidiis, genam inverſam pumice, l. teſta ſepiæ, l. foliis ficulneis, aut inſtrumento, quod a palpebrarum raſura blepharoxyſtron vocant, abradimus. *Rhaſes*, (*m*) palpebram proponit exaſperandam eſſe & exulcerandam inſtrumento, quod dicitur roſa, ex frondis roſæ nimirum circulatæ ſimilitudine; nam habet caput, inquit, quale denarius & hoc deraditur, uſque quo ſubmoveatur aſperitudo. Hoc vero inſtrumentum putat *Marc. Aurel. Severinus*, (*n*) eſſe illud, quod ad ungulæ oculi deraſum vulgari apud chirurgos uſus fuiſſe ſcribit *Arnald. Villanovanus*, calvum ab eo vocatum, & abs Severino l. c. rudi quidem & obſcura delineatione exhibitum, de quo ait: fortaſſis inſtrumentum eſt, quo veteres ad deradendas palpebras uſi ſunt βλεφαροξύστρον nominato: cujus meminit *Thom. Minadous* l. 3. de affect. ext. c. 16. quod eſt de trachomate. Cel. Woolhouſius in Mſs. aſſerit, in vetuſtis codicibus Hippocratis atque Æginetæ hujus inſtrumenti adumbrationem reperiri, unde forſan mutuatus ſit Severinus. Sed idem vel adeo male perſpexit hujus blepharoxyſtri ſtructuram, vel certe verbis & typo tam obſcure expreſſit, ut quale ſit, hinc vix divinare liceat. Suſpicor ego, ejuſdem caput circulatum eſſe & denarii magnitudine, figuræ concavæ, cujus altera ſuperficies levis & glabra ſit, & hinc inſtrumentum vocetur calvum, altera vero, concava ſcil. aculeis ſpiniſque aſpera cardui cujuſdam, in circulum artificioſe diſpoſitis, cui affixum eſt manubrium, vel ut commodius teneatur, vel ut Hippocratis fuſum, ab interpretibus ſic dictum, melius exprimat.

Reliqui, quos novi, auctores pari laborant obſcuritate: *Al. Benedictus*, *Jo. Gorræus*, (*o*) *Steph. Blancardus*; (*p*) qui blepharoxyſtron definiunt, quod

(*l*) Medicin. totius Enchirid. 8. Baſil. 1546. l. 3. cap. de Trachom. p. 173.
(*m*) Tract. 1. Diviſ. c. 22.
(*n*) Libr. de efficaci Medicin. p. 2. c. 107. p. 114.
(*o*) Definit. Med.
(*p*) Lex. Med. ſub tit. blepharoxyſtron.

ſit inſtrumentum chirurgicum radendis, vellendis concinnandiſque palpebris aptum, à nonnullis xyſtrum appellatum, ἀπὸ τῦ ξύειν; l. ξυρᾷν, quod eſt radere, tondere. Unus ille ſupra laud. *Woolhouſius* quædam commentatus eſt in hunc textum Hipp. quæ operæ pretium faciant. Cum tamen in E. N. C. & paſſim in catalogo ſuarum operationum & inſtrumentorum, it. in ſupra memoratis diſſertationibus criticis, imo in ſuo ipſius MSSto ænigma hoc ophthalmicum penitus ſolvere noluerit hactenus, non potuit non grata eſſe publico litterario, quæ Duisburgi ad Rhen. 1721. prodiit diſputatio Medico-chirurgica, de ſcarificatione oculari Hippocratica, ejuſque in plurimis oculorum affectibus inſigni utilitate, ab *Jo. Henr. Hampe*, Siegenaſſovico, pro licentia, quæ hujus myſterii revelationem promittebat. Neſcio autem, qua de cauſa, Cl. D. Hampe plures quidem auctores allegaverit, textum græcum reſolverit, partes oculi anatomice deſcripſerit, & morbos, qui hanc experiuntur operationem, pleroſque explicuerit, juſtæ tamen lectorum expectationi in xyſtri ophthalmici compoſitione & uſu, operationis item multiplici ſubjecto & modo debite indicandis & deſcribendis minime ſatisfecerit (*q*).

§. VI.

Inſtrumentum itaque huic palpebrarum raſioni dicatum ingenia eruditorum & artificum hucuſque non minus exercuit, ex quo textus Græci analyſin ſuppeditavit, atque regno vegetabili illud deberi ſubinnuit nunquam ſine laude nominandus Woolhouſius. Plures hinc enatæ ſunt blepharoxyſtri ſpecies, breviter indicandæ. *Primum* ſit, quod Woolhouſius blepharoxyſton vocat κατ' ἐξοχὴν, ſpeciemque refert exigui cochlearis è chalybe, cujus ſuperficies convexa pluribus circumquaque eminentiis exilibus, inſtar limæ, exaſperata eſt, concava vero levis. *Alterum* bivalve quaſi eſt, argenteum ferreumve & è duabus laminis planis anterius rotundis, pollicem vere latis, poſterius arctioribus & in manubrium coalitis conſtat, cujus inferior lamina ſeu valva immobilis aliquot phalangis exilium è chalybe acuum, firmiſſime inſertis, horret, eaſque per foramina oblonga valvæ ſuperioris elaſticæ tranſmittit, ſi hæc comprimatur. *Tertium* vocaveris lanceolam verſatilem, duabus tenuibus atque exilibus valvis abſconditam, quod palpebris ſubditum, in gyrum moto longiori ſtylo, cui ſuperius conferruminata eſt lanceola, hanc foras vertit & palpebras incidit. Uſus hujus periculo non caret. Pariſiis certe de infauſta ejuſdem applicatione aliqua audivi exempla. Agmen claudit ineptiſſimum illud, quod tres cuſpides chalybeas intra ſe invicem incurvatas habet, quibus ſane divelli potius & dilaniari oportebit oculi partes, quam incidi ſaltim & ſcarificari. Sed & duo priora non majori videntur encomio digna. Quamvis enim caſus occurrant adeo calloſarum & induratarum partium e. g. in trachomate, ut duro nodo durus merito quæratur cuneus, multiplici tamen ex ratione videntur tunc præſtituræ inciſiones ſeu ſcarificationes

tiones

(*q*) Id. reprehendit in Hampio celeber. Heiſterus in Chirurg. German. nov. & locuplet. 1724. Norimb. in 4to edit. p. 399. cap. de ſcarificatione, ubi refert, quod hujus arcani revelatio ipſum magno conſtiterit pretio, ſe vero malle ipſam Woolhouſii deſcriptionem expectare, quam ſua, forte non ad Woolhouſii mentem facta, novam hujus incurrere reprehenſionem.

tiones lanceola ordinaria factæ, quæ viam pandant ſubtiliori noſtro xyſtro, dehinc applicando.

Felicius rem acu tetigerunt, vel inſtrumentum è ſchola Woolhouſii petierunt *Ill. Medici Berolinenſes* (r) verba hæc ſunt: inſtrumentum, quo peragitur oculorum ſcarificatio, ex vili aliquo vegetabili præparatur, mediantibus cujus præeminentibus tenerrimis denticulis, minuta inflata vaſa, ſtringendo, lacerantur. Idem ſagaci conjectura aſſecutus eſt celeb. D. D. *El. Camerarius* noſter, vir ſupra meas laudes poſitus, (s) ſuſpicans, conſtare illud ex ariſtis ſcite colligatis, pungentibus, aſperis & ſubtiliter ſcindentibus, imprimis ſpicarum hordei atque ſecalis. Jam itaque cum plenariæ myſterii propalationi proximus ſis, ben. Lector, noli quæſo inventi pretium è materiei vilitate, unde componitur inſtrumentum, metiri, ſed ex incomparabili, quem mox adjungam, uſu. Quantum vero caſui & ingenio debeat inventio noſtrorum in medicina præſidiorum, hujus inſtrumenti natales denuo teſtantur. Læſus quidam graviter oculo per acutam ariſtæ cuſpidem in manus incidit ingenioſiſs. Woolhouſii, narrante hoc mihi eodem, huicque anſam præbuit de remedio & inſtrumento cogitandi, quod inflammationem tunicarum, quam effecit, tolleret iterum, diſruptis vaſculis ſanguine turgidis, juxta illud Ovid. (t)

Sic mihi res eadem vulnus opemque feret!

CAPUT II.

Inſtrumenti Woolhouſiani denominatio, materia, forma, prærogativæ.

§. VII.

Xyſter l. *Xyſtrum* optime vocatur ab effectu & uſu raſionis ſ. lacerationis, quam præſtat: licet à veteribus quoque id nomen medicamento ſiccanti & leniter cathæretico fuerit impoſitum, (u) item ſcalpro raſorio, (x) cum epitheto *ophthalmicum*; quod nomen generale ideo præferendum videtur determinatæ magis blepharoxyſti ſ. palpebrarum raſoris, appellationi, quoniam noſtro non palpebræ tantum ſubjiciuntur xyſtro, ſed aliæ inſuper oculi partes, & alias etiam blepharoxyſis multum differt à noſtra ophthalmoxyſi (vid. c.3.) Materiam ipſi ſuppeditat ſpica ſecalis, hujuſque non tam ariſta, quam gluma. Spica vero botanicis eſt conus erectus, ſive oblongus, ſive admodum acutus è floribus l. ſeminibus ſpiſſe compoſitus: ariſta dicitur, acus exilis & longa, e gluma extans; gluma vocatur, folliculus grani in frumentis (y).

Secale appello plantam graminifoliam, flore ſtamineo, culmiferam grano majori, ad panificia utilem, quæ culmo ſ. caule eſt elatiore, ſpica paulo compreſſiore, quaſi quadrangulari, perpetuo ariſtata, grano ſtrigo-ſiore

(r) Act. Med. Berol. vol. IV. c. 6. p. 107. an. 1719.

(s) Diſp. cui titul. Miſcellaneæ Theſes Medico-Chirurgicæ, 1724. theſ. VI. p. 20. 21.

(t) Ovid. Triſt. l. 2. eleg. l. v. 20.

(u) Paul. Æginet. l. c. l. VII. p. 696.

(x) Jo. Scultet. armament. Chir. tab. VI. p. 11.

(y) Jo. Raji. meth. plant. Lond. 1703. p. 197. ſeqq.

ſiore tenuiore & nigriore, glumis non undique tecto, ſed magna ex parte nudo, farina nigriore, humidiore, nobis *Roggen*, galliis du ſeigle dictum.

Glumæ hæ ſecalis ſub examen vocatæ obſervantur aſcendere per ſpicam è duplici latere binæ, quarum ſe quævis exhibet bifidam & hiantem, ut granum maturum, quod continet ſolitarium, hinc magna parte nudum proſpiciat. Glumæ hujus bifidæ interna dimidia pars ſ. ſegmentum, quod reſpicit proximum alterius glumæ oppoſitæ granum, mollior, tenuior eſt atque multo brevior, externa vero pars rigidior, in dorſo minimis quaſi denticulis acutis, albidis, ſurſum ſpectantibus horret, inque ariſtam coit cum reliquis ſuis lateribus, quam minimæ ſpinulæ aſperam undique reddunt. Hanc ego ſecalis glumam exteriorem, denticulatam neque hic botanicis pro nota characteriſtica, qua ſecale differat à congeneribus, hordeo, panico &c. obtrudo, neque pro objecto phyſiologiæ botanicæ, cui ſcil. uſui horrentes iſti ſerviant denticuli, quem tamen haud unum ſuſpicor. Sufficit hoc loco, iſtas glumas exteriores & ariſtatas partes, à ſpica placide avulſas l. abſciſſas, numero 10. l. 12. quin plures, ita colligandas eſſe, ut ariſtæ omnes prope glumam filo lineo, l. ſerico fortiori, cerato conſtringantur, filumque pluries circumducatur firmiter, ut petiolus quaſi & manubrium efformetur dimidii fere pollicis, lati, longitudine, quo inſtrumentum poſſit teneri ab operatore, ſicque ſub aliquali minimarum ſcoparum ſimilitudine xyſtrum conſtituere ophthalmicum.

Glumæ vero ita in circulo ſunt collocandæ & dirigendæ, ut earum dorſa ſeu anguli maxime denticulati atque ſcindentes undique ſpectent extrorſum aciemque ſuam parti affectæ inter operandum infigere queant. Adornatis ſic glumis atque ariſtis filo connexis, aliqua portio glumarum ſuperius reſecatur, ut omnes æqualiter emineant; ſic pariter, quod ultra fili convolutiones in cauda & fine petioli ariſtati protenditur, forfice reſecatur.

§. VIII.

Spicæ hæ pariter ac ipſa hinc compoſita xyſtra loco temperato aſſerventur & unius ad ſummum anni ætatem contrahant. Alias enim vel nimis exſiccantur, ſicque ſub operatione franguntur, aculeoſque tunicis oculi altius infixos relinquunt; vel nimia humiditate molleſcunt, ſicque debita ſpiculorum rigiditas & tonus fatiſcunt. Cuilibet operationi novum plerumque admovetur xyſtrum, quod nondum inſerviit, quoniam ipſius ſpicula inter operandum obtuſa atque detrita non amplius ſcindere valent, niſi ubi molle & detritum expetatur expreſſe (v. §. ſeq. 9. ad calcem.)

Ariſtæ ſolæ reſectis glumis, in xyſtri formam colligatæ tam acriter non ſcindunt, & ruptioni aliiſque incommodis magis ſunt obnoxiæ; hinc neque hordeum neque congeneres herbæ frumentaceæ huic negotio aptæ ſunt.

Omnium huc minime quadrat *inermis avena*, quam tamen recentiſſ. de morbis & operationibus ocularibus ſcriptor Pariſinus, Dn. *de St. Yves* (z) in ſcenam producit his verbis; les uns la font (ſcil. la ſaignée de l'œil) avec un aſſemblage de pluſieurs barbes d'épis d'avoine en forme de broſſe, dont on ſcarifie la conjonctive, en la paſſant rudement ſur cette membrane. Mirum ſane lectoribus videbitur, qui hunc Woolhouſii æmulum & Pariſiis non

(z) Nouveau trait. des malad. des yeux &c. 8. Paris. 1722. p. 194. ſeq.

non degentem modo, ſed olim quoque ejuſdem in deligationibus ocularii ſubinde miniſtrum adeo latere potuerit hæc operatio, ut ipſam confunderet cum venæ ſectione oculari & avenæ acutas vel ſcindentes affingeret ariſtas, quam tamen totam quantam inermem & nulla ſui parte huic negotio aptam natam mox judicabit, qui ſemel illam inſpexerit vel obiter. Hanc, aliaſque plures anatomicas atque chirurgicas animadverſiones proferendi in hunc Dn. *de St. Yves* librum, ob multas nihilominus encheireſes & obſervationes utiliſſimas ſua laude non privandum, dudum occaſionem præbuiſſent Woolhouſianæ cribrationes, ſub meo nomine, me autem inſcio, nunc & invito, prelo mercurioque eruditorum pariſino commiſſæ, niſi tempus concatenatis meis & magis neceſſariis utilioribuſque diſtractionibus impendere practicis, cætera vero non tam diſputationis ſerram reciprocare, quam chriſtianam Ovidii laudem ſectari maluiſſem.

Non ego mordaci diſtrinxi carmine quemquam!

§. IX.

Succedanea glumæ ſecalinæ pro xyſtri fabrica curioſo ſcrutatori regnum vegetabile offeret plura; aculeos huc advocare licet & hamulos variarum cardui, lappæ &c. ſpecierum. Caules, folia, calices, fructus, aſperi, aculeati quot ſuppetunt? Imo è reliquo naturæ penu, regno ſcil. animali & minerali, quidni alia xyſtri ſpecimina juvabit depromere? Allicientur itaque fortaſſis nob. DD. opponentes, ut naturam artemque felici connubio jungentes aliud excogitent inveniantque xyſtrum ophthalmicum, omnibus numeris abſolutum. Veteribus, ad attenuandum & atterendum trachoma, leucoma callumque duriorem, in uſu fuiſſe folia ficus, pumicem, teſtam ſepiæ, aſperam certorum piſcium marinorum cutem &c. è Galeno & Ægineta patet.

Specialem adhuc attentionem meretur equiſetum majus, depile, nudum à Fuchſio vocatum, caules habens geniculatos, ſcabros, qui per microſcopium obſervantur conſtare multiplici ſerie perpendiculari, ſ. plurimis quaſi columellis, quæ plurimis conferto agmine denticulis cuſpidibuſque, oblique ſurſum inclinatis exaſperantur cum intermediis inter quamvis columellam ſulcis perpendicularibus. Caules hi artificibus inſerviunt ad ferrum, lignum &c. polienda, venales ſub nomine *Schachtelhelm* vel *Schafftheu*. Alteram equiſeti ſpeciem piloſam culinis inſervire noſtris & hinc abs Fuchſio (*a*) vocari *Kandten-Kraut*, quaſi herbam cantharorum purgandorum, notiſſimum eſt. Qua ratione hinc equiſetum in genere ſit abſterſivum, adſtringens, traumaticum, præſertim in pulverem contritum vulneribuſque inſperſum ex Fuchſii &c. commendatione, illis ex indigitata particularum figura deducendum relinquo, quibus alias medicamentorum particulæ hamatæ, ſcopales, cuſpidatæ & reliquæ explicationes ejuſmodi placent. Caulem modo majoris iſtius equiſeti huc traho, quo nimirum in trachomate, ſcirrho, ectropio aliiſque morbis, ubi ſuperficiem calloſam durioribus aggredi, arrodere & quaſi limare decet, felicius forſitan utaris, ac noſtro xyſtro, quod vel nimis laceraret, vel uncis ſuis ſub operatione infixum longiorem necteret moram, & dolorem ægro cauſaret exquiſitiorem in parte affecta valde calloſa.

§. X.

(*a*) Herbar. German. in fol. c. 21.

§. X.

Ex his autem facile perſpiciet ben. Lector, *xyſtrum Woolhouſianum* omnibus reliquis hactenus allatis palmam præripere; hujus enim ſive parabilitatem ſpectes, ſ. pretii vilitatem, ſ. tenendi commodum, ſ. adhibiti ſecuritatem, undiquaque ſeſe commendabit. Exigua ejuſdem moles hucuſque etiam egregie favit Woolhouſianis aſſeclis ad occultandum ſub digitis commode hoc inſtrumentum, eidem adhuc fini apud formidoloſas patientes vel aliam ob rationem, utiliter inſervitura. Nullus autem huic metus eſt ab hæmorrhagia periculoſa vel lethali, quam tamen à ſubtilibus licet lanceolis, nec adeo profunde adactis, in cucurbitularum cum ſcarificatione impoſitione profectam ſubinde narrant hiſtoriæ. (*b*) Mirum pariter eſt, à dentibus ſ. cuſpidibus non valde acutis vel ſcindentibus, ſed acuminatis ſaltem & rigidis (*c*) quos hirudo ſ. ſanguiſuga abſcondit in ore ſuo triangulari, & ope horum parti, cui applicatur ſugendæ, vulnus infligit triangulare non adeo profundum, tantum concitari affluxum, ut per plures non modo horas, ſed etiam dies pertinaciter fluat ſanguis, nec iſchæmis linteiſque impoſitis facile ſiſti queat, licet nulla conſpicua vaſa videantur læſa, teſtante ſolertiſs. mox laudato *Dillenio*; ſed nec tale quid, ſub frequenti & aſperiore etiam ſubinde Woolhouſiani xyſtri uſu hactenus eveniſſe conſtat, nec facile eventurum puto. Timidas & delicatulas plures jam perſonas hoc aggreſſus ſum xyſtro, aliquas etiam teneriores ſub operatione in lipothymiam lapſas, ſed nondum mihi accidit, quod J. *Walæus* (*d*) de timidis obſervavit: quod ſcil. eis ſcarificatio interdum ſanguinem non educat. Pariter, cum vegetabile hoc xyſtrum unicæ operationi adhibitum ſuo officio plerumque ſit defunctum & abjici debeat, (: exceptis paucis caſibus, ubi xyſtrum hoc emollitum quaſi & è prægreſſa operatione pauliſper detritum præfertur, quam tamen emollitionem quoque præſtaret brevis maceratio xyſtri recentis in aqua tepida) moleſtiam hanc toties repetendæ compoſitionis eximia hac compenſat ſecuritate, ut ſic propagandi contagii in malignis & contagioſis oculorum affectibus non evadere poſſit vehiculum, ſicuti ſcalpella, lancettas ab ægro inquinatas & non ſatis deterſas ſollicite, ſontica, aliis ſanis poſthæc adhibitas, mala novimus intuliſſe (*e*).

CA-

(*b*) Rhod. obſ.*69*.c.*6*.it.E.N.C.cent.IX. p.13. it.Langius epiſt.40. l.I. p.175.

(*c*) Cuſpides illæ ſ. aculei male negantur a Franc. Poupart, journ. des ſcav. 1697. edit. Amſt. Tom. 25. p.537. recte v.aſſeruntur & pinguntur ab Jo. Jac. Dillenio E. N. C. cent.8. obſ.57. p.338.

(*d*) Method. Medend. p.90.

(*e*) Crato in Epiſt.139. p.243. meminit ſcalpelli impuri, in ſcarificatione communi periculoſe inficientis. Apud nos in oppido Canſtatt ante 20. annos venam ſecuit Chirurgus ægro, lue venerea contaminato, eademque lancetta pluribus aliis venas aperientes fœdam pariter inſinuavit ſiphylidem, de cujus arthriticis reliquiis nuperrime adhuc me conſuluit melier Canſtadienſis, licet curam poſtea ſuperavit ſalivatoriam.

CAPUT III.

Operationis nomen, ſubjectum, indicantia, analogia, modus, cautelæ, uſus.

§. XI.

SIcuti vocavimus inſtrumentum, ab effectu, xyſtrum ophthalmicum (§.7.) ita ipſam operationem appellabimus *ophthalmoxyſin*, ſ. oculorum raſionem. Cur autem illas non retinuerim denominationes, ſub quibus jam innotuit, ſcil. venæ ſectionis ocularis, l. ſcarificationis oculi, vel blepharoxyſis, mox patebit? Ab ipſo Woolhouſio vocatur paſſim le degourdiſſement ou degonflement & ſcarification du globe de l'œil; (*f*) item ſpecifica oculi ſcarificatio. Abs Cl. D. Hampe l.c. atque ab aliis pariter ſcarificatio vocatur ocularis. (*g*) Non pudet me ſcarificationis tituli, qui Chirurgorum turbam in Germania dirimit in claſſem ſic dictorum purorum & impurorum, inter quos plerumque non melius ideo convenit, quam inter canes atque feles. (*h*) Sed cum ſcarificatio plurimum differat ab hac operatione & inſtrumento & modo, ſubjectoque ordinario, præſtare videtur nomen ξύσιος τȣ ὀφθαλμȣ, ſ. ophthalmoxyſis Hippocraticum retinere.

Subjectum ſ. partes oculi, quæ huic operationi ſubjiciuntur, non *palpebrarum* modo *interiora* conſtituunt, (uti vult Cl. Hampe.) ſed ipſius quoque oculi *tunica conjunctiva* atque *cornea*, it. *glandula* & *caruncula lacrymales*, in certis caſibus. Ut plurimum tamen palpebræ tantum hanc experiuntur operationem. Partibus hiſce nunc anatomice & phyſiologice expendendis ſuperſedeo, cum id toties & noviſſime ſit actum ab aliis, & quæ forſitan de proprio poſſemus aſpergere, nos hic longius juſto abriperent. Plura forſitan afferentur ad hanc rem facientia in *orat.* mea *inaugurali* prope diem habenda de *minutiis anatomicis, magnis in praxi momentis*. Subjectum hoc vario p.n. afficitur, ſicque fit *indicans* noſtræ operationis. Ita *tunica conjunctiva* ſ. ipſum album oculi xyſtro ſubjicitur ophthalmico, cum ulcere obſidetur exiguo, *Pſydracium* dicto cujus fibræ vaſculave mox divellendæ ſunt per ophthalmoxyſin, antequam ſuppuretur: it. in *panno*, l.panniculo, ut ipſi nutritio intercipiatur & incrementum inhibeatur, vel poſt operationem panni relictæ, uti facile fit, aliquot fibræ penitus diſcerpantur & deleantur: it. in *chemoſi*, ubi vaſcula ſanguinea valde turgent & ſupra corneam eminent; porro in *phlyctænis* ſeu bullis ardentibus, quæ *corneam* æque ac *conjunctivam* obſidentes & ſerum acre roſivum continentes mox aperiendæ ſunt acu quadam ophthalmica, l. lanceola, dehinc xyſtro noſtro radendæ & decocto traumatico fovendæ. Magis adhuc tunica cornea requirit ophthalmoxyſin, juxta Cel. Woolhouſium, in *venoſitate*, ubi vaſa ſanguinea, nova quaſi, corneæ inducuntur atque turgent, quod alias

(*f*) Le Cerf. Diſſ. Crit. dans la ſpecificat. des 40. operat oculaires de Mr. de Woolh. §.8.

(*f*) E. N. C. append. ad cent.V.& VI. p.134. §.5. & p.136. §.3.

(*h*) Hanc litem ſalſe perſtrinxit Jo. Caſp. *Schwarz in der gezanckten Narrenkapp der baber und harbierer. Frenyh.* 1712.

etiam ſæpe accidit in chemoſi, & panniculo carneo, vaſculoſo, qui corneam ſubinde profundius penetrant, ut ex pellucida plus minus rubeſcat, opacetur, vid. ſæpe cit. in E. N. C. locus. Palpebrarum itaque, ſuperioris & inferioris, internæ ſuperficies ordinarium ſunt ophthalmoxyſis ſubjectum, idque non modo in domeſticis palpebrarum morbis, ut in *ectropio*, *miltoſi*, *trachomate* &c. ſed in pluribus quoque aliis oculi in- & externis affectibus: *Caruncula lacr.* in encanthide ſeu relaxatione & intumeſcentia (*a*) in *peribroſi* ſeu pruritu & exulceratione &c. *Glandula* vero *lacr.* in prolapſu & anaſtomoſi ſeu hiatu, apertione & laxitate p. n. ductuum ſuorum hydroblepharicorum leniori quandoque corriguntur & roborantur ophthalmoxyſi.

§. XII.

Analogæ Operationes, quæ cum ophthalmoxyſi vel confunduntur, vel ejuſdem uſum illuſtrant, & aliquo modo ſimiles ſunt, huc redeunt: *Blepharoxyſis*, ſuffricatio, levigatio, interpunctio & depuratio palpebralis (ſynonyma ſunt Woolhouſio.) inſtituitur in omni ulcerationis ſpecie glandularum lacrymalium & ciliarium, in trachomate, ectropio, cæteriſque palpebrarum & tarſorum affectibus inveteratis & rebellibus, qui communiter nulli remedio cedunt (*b*). Proprie tamen reſtricta eſt ad duriores aſperitates & varias palpebrarum calloſitates, quas jubet Woolhouſius primum incidere & interpolare pluribus vulnuſculis ſuperficialibus, per interſtitia ſeparatis, & apice ſaltem lanceolæ ordinariæ ſuſpenſa manu velociter infligendis, Gallis dechiqueter, ut locus dehinc fiat duriori xyſtro ferreo, ſuperius allegato & refutato (§. 5.) *Apotripſis corneæ* eſt adverſio, eroſio macularum albidarum, l. condenſatarum & corrugatarum corneæ pellicularum & reſeratio obſtructorum ejuſdem vaſorum cryſtallinorum, procurata vel ope medicamentorum, ſuperius ex parte indicatorum, vel raſionis & abraſionis ſuperioris pelliculæ & cruſtæ, quæ in cornea eminet, mediante ſcalpello exiguo, quod invenit Conſt. Africanus, ſcalprum vocans ophthalmicum ſeu xyſtrum, & feliciter hanc apotripſin primus forte celebravit. *Phlebophtalmotomia*, venæſectio ocularia non facile dignoſcitur in ſcriptis Woolhouſianis, typo impreſſis, ab ophthalmoxyſi, de qua in præſens agitur, imo confunditur adeo, ut prædicata, quæ tribuuntur ſcarificationi oculariæ (ſeu ophthalmoxyſi:) & phlebophthalmotomiæ tanquam utrique narrentur communia, cum re ipſa tamen ſint contraria & incompatibilia. E.g. in diar. erud. Pariſ. *1696.* d. 12. Novembr. venæſectio ocularia laudatur, quæ perfici poſſit cum æque exiguo dolore, ac periculo, ope parvulæ lanceolæ, quam phlebotomen oculariam nominat, inque E. N. C. l. ſæpe cit. p. 133. ad eumdem modum & inventionem provocat, quibus revera phlebo-

(*a*) Scarificat vero & attenuat abraditque ipſam ita auctam productamque Woolhouſius xyſtri ſui ſubtilis acieculis, poſteaque collyrio adſtringenti deterſivo & deſiccativo priſtinam fibris tenſionem reſtituit. Sunt ipſa Woolhouſii verba l. c. E. N. C. p. 136.

(*b*) In E. N. C. & catal. operat. Woolhouſian. diſſert. crit. DD. le Cerf. In hoc catalogo peculiarem efficit operationem e levigatione palpebrarum calloſarum, quam tamen in E. N. C. unam eamdemque deprædicat cum blepharoxyſi. Sed cavendum hic, ne entia præter neceſſitatem multiplicentur.

bophthalmotomia peragitur. Jam vero mire diſſonant verba in diſſ. crit. Woolh. cit. p. 350. ubi iterum ſcarificationem & phlebotomiam oculi pro ſynonymis affert, & ceu operationem, ab Hipp. in libello de viſu obſcure indicatam allegat, cujus vero illuſtrationem & inventionem in ſupra citat. diar. erud. Pariſ. & catalogo ſuorum inſtrumentorum prius impreſſo, notam fecerit. Atqui id ophthalmoxyſi, ſeu quam vocat Woolhouſius, ſcarificatione oculi, inſtrumentum eſt vegetabile, e glumis ariſtarum ſecalinis & dolor ægri inter operandum exquiſitus, in phlebotomia vero oculi adhibetur lanceola, minerale & ferreum inſtrumentum, quæ nullum, l. exiguum ægro dolorem cauſat, ut cætera taceam, quibus diſcrepant.

Inventionem hujus Phlebotomiæ ſuam quanti æſtimet cel. *Woolhouſius*, inde ſatis patet, quod inæſtimabili illi comparet (*a*) ſecreto *Hovii*, quo cataractas ſine operatione prætendit curare, (*b*) hactenus autem, quod ſciam, pauciſſimis probavit exemplis. Inventum hoc phlebotomiæ ocularíæ primum publico annunciavit *Woolhouſius* in catalogo ſuorum inſtrumentorum, quem Pariſiis anno *1696.* imprimi curavit in 8vo, cujus extractum exhibet diar. erud. Pariſ. edit. Amſtel. tom. 24. anno *1696.* die 12. Novemb. p. 681. ad hoc inventum ſe refert Woolhouſius in E. N. C. loc. cit. p. 133. & Magiſtro Antonio exprobrat ejuſdem ignorationem, in ephemeridibus gallorum tamen dudum memorati. Hanc vero phlebotomiæ ocularíæ vel inventionem, vel deſcriptionem certe, jam ante plus quam centum annos propalatam fuiſſe abs famigeratiſſ. *Fel. Platero* (*c*) Cl. Woolhouſius ægre non feret, ut moneam, utpote, qui facit exceptionem ab illa doctiſſ. *Schelhammeri* regula vel obſervatione (*d*). Inſtituitur hæc phlebotome in *panniculo vaſculoſo*, *ſebel Arabum* dicto, ubi plexus vaſculoſus, ruber ex angulo oculi interno utplurimum ortus, toti denique implicatur conjunctivæ, extumeſcit, tenſiones, lancinationes dolorificas, lacrymationem, & viſum reddit obſcurum; vel in *Sevola Conſtantini Africani*, cum vas ſanguineum prætumidum majora indies ſumit incrementa, & pruritum ſubinde provocat moleſtiſſimum & lacrymationem, nec minus viſum corneamque obfuſcat.

Operationem tum præcedunt variæ præparationes per veſicatoria, V. S. arteriotomiam temporum, ſetacea, fomentationes &c. ſcopo & evacuandi & revellendi, deinde elevatum parumper vaſculum ope acus curvæ, planæ, non ſcindentis, forfice diſſecatur vel lanceola; ſi plura turgeant, reſcinduntur vel ſimul & ſemel, vel repetitis vicibus pro ratione circumſtantiarum, & ſanguinis, qui hinc emanant, fluere non cohibetur, ſponte ceſſaturus. Si vaſcula hæc ſanguinea contorqueantur in varicoſos nodos, hi ipſi cauterio actuali exiguo inurendi ſunt, ut vis ignis in ipſam penetret ſcleroticam, non

E 2 ta-

(*a*) Diſſ. ſcav. & crit. p. 311.

(*b*) Hovius de circ. hum. motu in ocul. p. 122.

(*c*) Prax. med. l. 1. Tit. de viſus læſ. 8. Baſil. 1609. p. 280. Panniculo l. tollendo: l. poſt exſectionem repullulaturo, venarum tunicæ adnatæ inciſionem ſuadet opponendam, impoſitis poſtea ſiccantibus; item ſæpe ſecando illas venas, ut ſanguis profluat, panniculum l. præcaveri, ne formetur, l. factum marceſcere aſſerit. Eodem provocat M. A. Severinus de Effic. med. Fft. 1646. p. 55. C. 10. de phlebotome venular. oculi tunicarum.

(*d*) Additament. ad introd. in med. Helmſtad. 1687. p. 255. In anglis pleriſque omnibus deſiderat, quod ſpernant monumenta antiquitatis, & alto ſupercilio, priuſquam evolvant, contemnant, partim præjudiciis ſeducti, partim ex αὐταρκία quadam, niſi tamen forſan diſſimulent.

tamen perforet eamdem, niſi in caſu *Phacoſis*, quæ tumor eſt niger, lenti ſimilis, ubi ſclerotica exulcerata tranſparet & protuberat per adnatam. Ibi ſanguis coagulatus, diſſectione plenaria ſcleroticæ, penitus educi debet. Hujus phlebotomiæ ocularia, ſ. diſſectionis vaſculorum ſanguineorum ſpeciem, aliquibus uſualem allegat quoque Dn. de St. Yves, (*a*). Ad phlebotomiam ocularjam adhuc referunt illam venæ angularis, in angulo nempe oculi interno, ſectionem tantopere commendatam ad plurimos capitis, oculorum & faciei morbos ab agmine medicorum veterum atque recentiorum (*b*).

§. XIII.

Hujus opthalmoxyſiæ uſum porro illuſtrat communis illa & κατ' ἐξοχὴν ſic dicta *ſcarificatio*, quam & chirurgi, ſic dicti puri (§. 10.) ope ſcalpelli raſorii vel alius exercent in partibus oedematoſis, grangrænoſis, ſphacelatis, & balneatores celebrant in tantum non omnibus corporis regionibus externis, ſcopo derivandi atque revellendi, idque mediante vel lanceola elaſtica, tanta celeritate & artificio, ut miratus olim ſit Cel. Dionis (*c*) vel capſula illa ſcarificatoria, cujus aliquam ſuppeditavit ideam Ægineta (*d*), amplificavit Paræus, (*e*) perfecerunt recentiores, ut laudabile doloris atque laboris nunc præſtet in ſcarificatione compendium. Hujuſmodi ſcarificationibus aggrediuntur Galli & Angli quoque *amygdalas* prætumidas, inflammatas, ſcirrhoſas, Ægyptii vero *gingivas*, *nares*. Harum ſcarificatio, Ægyptiis tantopere laudata in febribus malignis, ex haud una ratione meretur commendari & noſtratibus. *Applicationem hirudinum*, *ſuctionem vulnerum*, crebras ſic dictorum *Aleptarum*, ſeu unctorum, *frictiones*, *acupuncturam Chinenſium* multum habere, quo conveniant cum ophthalmoxyſi, ejuſque uſum illuſtrent, facile diſpaleſcet, ſi conferantur invicem.

§. XIV.

Modus operandi in ophthalmoxyſi ut clare & diſtincte pateat, enarrabo, quæ operationem præcedere, conſtituere & conſequi debeant? Præcedit vero utplurimum conſuetarum revulſionum & derivationum una alterave, per lenes purgationes, per venæſectiones, in pedibus maxime & jugulo, per cucurbitularum, cum vel ſine ſcarificatione uſum, per ſetacea auricularum & nuchæ, per hirudinum applicationes, in partibus ab oculo remotis ſcopo revellendi, in propinquis derivandi; in duriore trachomatis & ectropii ſpecie præmittuntur aliquot inciſiones ſeu ſcarificationes, lanceola factæ, vel puncturæ & attritiones per blepharoxyſton Æginetæ ferreum, dehinc ſuccedit mitius noſtrum vegetabile ophthalmoxyſtron, epithemata, cataplaſmata, fotus, collyria varia pariter ſubinde ſunt prælibanda.

Ipſa *operatio perficitur* hunc in modum: ægro l. in ſella ſedenti, l. quod præſtat, ſupino jacenti in lecto, capite declivi, manus caputque tenentur ab

(*a*) Trait. des malad. des yeux p. 195.
(*b*) M.A. Severinus in efficac. medicin. p. 155.
(*c*) Cours d'operat. de chir. Pariſ. 1714. p. 718.
(*d*) Encheirid. tot. med. p. 460. quidam ut uno ictu tres plagas injicerent, inſtrumentum excogitarunt, tribus ſcalpellis æqualibus ſimul junctis.
(*e*) Chirurg. L. XI. c. 5.

ab adſtantibus, ſi opus videatur; lumen l. ſolis l. candelæ modicum & à latere affecti oculi admittitur, palpebras ægri radendas claudit operator & arcte adducit invicem, ſeu ipſum ægrum claudere jubet, dehinc alterius manus indicem palpebræ ſuperiori, & pollicem palpebræ inferiori admovet, eaſque leniter deprimit, ut tarſi cum maxima palpebrarum interna parte vertantur extrorſum & ectropium quaſi artificiale conſtituant. In hoc ſitu detentam ſuperficiem internam palpebrarum utramque xyſtro ſuo, quod alterius manus pollice & indice tenet, ab angulo externo verſus internum quaquaverſum radit, vel ordinarie ſuperne deorſum perpendiculariter quaſi (ne glandulæ ceraceæ Meibomii divellantur) plurimis inciſionibus, puncturis, lacerationibus ſimul vulnerat, interpolat, & pro rei exigentia, l. levius, l. profundius adigit illos denticulos glumæ uncatos ſ. ſerratos, adverſim, ſive contra ſpicula ſua inclinata, ſicque eo efficacius inflicta. *Terminum operationis* raro illum ab Hipp. (§. 1.) præceptum aſſequi licet, ob delicatulos noſtri ſeculi ægrotos, qui dolores ab operatione provenientes diu ferre recuſant, & vel unius xyſtri aciculas unica vice obtundi & obteri vix patiuntur. Duplicem vero iſta Hipp. verba ſenſum admittunt, cum ſatis deraſæ palpebræ hoc ſignum conſtituunt: *ſi non amplius ſincerus ſanguis, ſed ſanies cruenta l. aquoſa effluxerit*. Scil. num hoc criterium intellexerit de quantitate operationis continua l. diſcreta, obſcurum eſt? i. e. anne operationem una vice eouſque continuari, donec ſanies modo cruenta effluat? num vero per intervalla repeti voluerit, donec non amplius ſanguis ſincerus, ſed cruenta l. aquoſa denique ſanies promanet. Terminum vero, hoc illove ſenſu acceptum, optime figit effectus ſperati obtentio, cum partes inflatæ ſubſident, infarctæ deplentur, duræ molleſcunt, ſicque temperies, conformatio, color, uſus &c. partium ad naturalem redeant ſtatum. Aliquando bis uno die perficienda eſt, ſi urgeat dolor, l. vaſorum turgeſcentia, l. inflammatio, ut in variis caſibus ophthalmiæ, panni vaſculoſi & inflammatorii, chemoſis &c. Ordinarie ſemel quotidie mane vel veſperi, aut alternis diebus, aut adhuc rarius, in affectibus inveteratis, rebellibus raro plus quam decies vel quindecies adhiberi ſolet, *intra minutum fere ſemper abſoluta*. Effectus operationis ita peractæ ſenſibilis hic eſt, ut grumuli ſanguinis fibroſi, coccinei, inſtar arterioſi, promanent, dehinc ſerum ichoroſum, l. gelatinoſum, uti in ſcarificationis fine alias accidit, exudat per dimidium fere quadrantem horæ. Huic fluxui promovendo, ſanguinique ſtagnanti per reſerata jam oſcula expellendo favent liquida tepidaque medicamenta, quibus immiſceri voluit Hipp. (§. 1.) loc. cit. flores æris abſterſivos, ope ſpongiolæ, l. linteoli detriti, per horæ quadrantem, & ulterius, continuo ita applicanda, ut oculus bene foveatur, eluatur, abſtergatur, roboretur. Cel. Woolhouſio mihique, ex veterum commendatione, fere ſolum herbæ hyſſopi exſiccatæ infuſum in aqua fervida, & tepide applicitum, pro hoc ſcopo ſuffecit.

§. XV.

Mutantur autem hujus fomenti ſ. epithematis ingredientia vel ſtatim ab operatione, l. aliquandiu poſt, pro morbi ratione. Nimirum ſi *ſpiſſus, ſtagnans ſanguis* ſit diluendus, ſeligantur reſolventia è. fl. ſamb. lavend. Hb. Hyſſop. chæref. ſem. fœnic. rad. valer. croco, camphora; cum *ſanguis & lympha acriores* temperari debeant, prioribus adde mucilaginoſa, rad. ſymph. Sem. lin. pſyll. Gum. arab. Hb. melil. verbaſc. *Ulceroſam diatheſin* extergent

lenia

lenia ſiccantia, abſterſiva e. g. ſummitates hyperici hb. agrimon. Sacch. canar. myrrha, in aqua calc. viv. leniter ebullitæ, l. ſolutio lap. medicamentoſi Crollii in aqu. plantag. l. flores æris in infuſo calido. *Atoniæ* ſolidarum partium obviam ibunt infuſa & decocta tonica adſtringentia è fl. roſ. r. hb. plantag. rad. ſymph. biſtort. Olib. myrrha in aqua ferrarior. & vino rubro ana leviter decoctis, & ſic porro. Balſami quoque ophthalmici, ſ. alius collyrii liquidi reſolventis l. lenientis, l. detergentis, oculis inſtillati tepide, uſus, noctu maxime ante cubitum, impoſito deſuper quadruplici linteo ſuffumigato, calido, ſæpe cum prioribus jungendus eſt medicamentis. Horum apozematum calidorum halitus ſ. fotus ad oculum dirigitur a quibuſdam ope infundibuli, cujus baſis ſubditum excipit vaporem, & dimittit per foramen ſuperius, quod eſt anguſtius, ad oculum vel apertum, l. palpebris clauſum. Hunc in modum uſurpari ſolent aquæ minerales noſtræ ſulphureæ ad varios oculorum affectus, cui tamen methodo prætuli hactenus fomentationes ſupra laudatas, ope mollioris ſpongiolæ l. linteoli ſic applicitas, ut ab initio quaſi continuo videaris oculum abluere & extergere palpebrarum interiora, dein vero epithema leviter expreſſum palpebris impoſitum, & ſicca compreſſa obtectum aliquandiu relinquas, donec refrigeſcere cœperit. Huic tramiti intra bihorium vel centies inſiſtere jubeo ægrum, & aliquot poſtea horis indefeſſum priorem repetere laborem.

Quo ſtudioſius æger ſibi cavet poſt operationem ab aere frigido, & valde luminoſo per aliquot dies, eo melius ſuo conſulet oculo. Hinc vel in loco verſetur obſcuro, vel umbellam è charta pergamena viridi, vel alia re, ſupra oculos ſuſpenſam geſtet, & à lectione, ſcriptione abſtineat. Pariter quæ oculis noxia & in vulgus innotuere, vitentur, imo, ubi l. inflammatio ſuſpecta, l. dolor gravior, l. affluxus largior, diæta tenuis ſervanda eſt & temperans, carnes, vinumque proſcribendæ. Quando corneam, l. carunculam lacrymalem ophthalmoxyſi oportet ſubjicere, ſpeculo opus erit oculari commodo, quale correctum illud Woolhouſianum eſt, quo palpebræ ſerventur diductæ, & ipſe globus oculi detineatur ſtabilis inter operandum, in reliquis vero raſionis ocularíæ ſubjectis ſpeculum oculi potius impedimento foret, quam uſui. Si tamen vel ob reniſus ægri, vel palpebrarum, ſuperioris maxime, quæ ſemper difficilius tantum evertitur, quantum opus eſt, craſſitiem, tumorem &c. non liceat partes operationi ſubjiciendas ſatis detegere, quidni arripiatur *conſilium* celebris olim in Anglia ophthalmiatri, *Tuberville*, quod exſecutus ipſe eſt, teſte Woolhouſio, ad palpebras pro lubitu & ſine tot manuum impedimentis diducendas in operatione ungulæ ſ. panni? quod huc redit: adaptavit iſte duo fruſtula lintei novi, limbo ſuo (Gallis liſiere, German. *Selbende*) inſtructi, eaque glutine ſcriniariorum liquefacto obducta, oris atque tarſis palpebrarum, aliquot ante operationem horis ita adglutinavit, ut pars lintei exigua ſub ipſa palpebra affigeretur, ſicque poſtea, attractis illis laciniis inter operandum, palpebræ ſine negotio verterentur extrorſum.

§. XVI.

Plures circa hanc delicatam operationem *cautelæ* obveniunt *practicæ*, quam aliquibus videri poſſet, qui vel ſubtiliſſimam & intricatam oculi ſtructuram neſciunt, vel non perpendunt, operatorem in minima parte occupatum, totum requiri, ſicut de natura *Plinius* aſſeruit: illam nuſquam magis quam in mi-

minimis totam eſſe. Primum igitur huc ſpectat generalis cautio, quo chirurgus ſuæ proſpicit conſcientiæ & famæ: *Ne temere, nec timide*. Eo non mox provolandum & ægri ſanguis proterve ſitiendus eſt: niſi neceſſitas urgeat, vel alia jam ſpem fefellerint. Moneat ægrum, ſeque hoc *prognoſtico muniat* medicus, operationem, non ſine dolore, ſed brevi, peragendam ſanguinis viſcidi ſtagnantis evacuatione & excretis grumulis ſtipari. Ab unica operatione non ſemper deſideratus obtinetur mox eventus, nec ſemper & infallibiliter à pluribus; ſucceſſu tamen temporis, ubi ab omni medicatione deſtitit æger, uti alias per hyſterergiam, eum votis reſpondiſſe obſervavi plus ſemel. Accidit aliquando, ut vitio l. operatoris, negligenter glumas inſtrumenti colligantis, l. rudiorem ſub operatione impetum exercentis, l. ariſtarum nimis ſiccarum & fragilium, ſpiculum remaneat in oculo, quod, ceu *ſpina inflixa*, mox turbas daret, morbo priori ſubinde majores, niſi æque cito ac facile extrahi l. ſpongiola poſſet abſtergi. *Glandulæ ciliares* illæ, *ſebaceæ Meibomii* dictæ, in palpebrarum raſione per xyſtrum vegetabile citra damnum tanguntur ordinario, ne tamen perpendiculariter & undulatim ſitas raſione tranſverſali nimis profunda lædas & exulceres, cave; multoque magis in illa palpebrarum interna intumeſcentia, vaſorum ſanguineorum turgeſcentia & igneo tarſorum *rubore*, quæ *Pachyten Galeni* conſtituunt, cum noſtra ophthalmoxyſi caute mercandum erit, paulo ſuperius in palpebris inſtituenda, ne textura harum glandularum peſſundetur.

In carunculæ atque glandulæ lacrymalium affectibus, poſt allegandis, ſumma diligentia & ſuſpenſa manu id agendum eſt, ne vel prolapſæ partes ulterius ſedibus ſuis dimotæ lacerentur, l. ductus aquoſi diſrumpantur, l. puncta lacrymalia exulcerentur, coaleſcant. *Pellucidam corneæ tunicam* ſi profundius laceres excoriesve imprudenter, relinquetur cicatrix l. macula albida, indelebilis præſertim apud adultos, quæ viſum poſthæc eo magis intercipiet, quo vel latior & profundior, vel pupillæ magis erit obverſa. In caſu frequentis & profundæ raſionis, vel exulceratæ ſimul internæ palpebrarum ſuperficiei, poſſet denique bulbus oculi cum palpebris concreſcere, & e levi gravior morbus, ſcil. *ſymphyſis* & *proſphyſis* naſci. Hinc juxta *Fel. Plateri* conſilium (*a*) frequenter movendus eſt oculus, l. exigui *69*. lapilli, l. levia ſuccini fruſtilla, l. ſemina hormini intra palpebras, inſinuantur, concretionem impedientia. His bene obſervatis ophthalmoxyſin feliciter ſemper adminiſtratam nec ullo malo ſymptomate vidi exceptam. Unicum mihi ſuppetit exemplum in puella, cui non tam operatio hæc innocentiſſima, quam ineptiſſimum licentioſe viventis regimen peſſime cedit. Nimirum hypopyo laborans bis jam ſuſtinuerat hanc operationem, non ſine ſpe felicis ſucceſſus, ſed epithematibus calidis humidiſque obtectum oculum adeo incaute aeri expoſuit libero, frigidiuſculo, ut ſemel e feneſtra proſpicientem, altera vice in culina verſantem ipſe deprehenderim. Hinc quid mirum, quod expanſa & aucta oculi interna ſuppuratione globus denique crepuerit & de viſu fuerit actum?

§. XVII.

Succinctam hanc operationis deſcriptionem excipiat affectuum, quibus convenit, in claſſes diſtributio, ut non tam omnes ſpecies, quam genera in

(*a*) Prax. l. 1. p. 280.

in conſpectum prodeant. Iſtis enim tot jam referri ſunt libri, neque falcem licet hic immittere in ampliſſimam iſtam meſſem, ſed ſufficit normam exhibuiſſe, qua omnes oculorum, aliarumque partium affectus metiri queat ben. lector, in quantum huc ſpectent. Laudabilem itaque, imo unicam quandoque præſtat ophthalmoxyſis opem, in ocul. affectibus, quatenus.

(α) Sanguinem & lympham, quantitate, motu, orgaſmo, ſtaſi, extravaſatione laborantem corrigit, in *taraxi*, *ophthalmia*, *hypoſphagmate*, *chemoſi*, *varicibus*, *venoſitate corneæ*, *contuſionibus*, *gangræna*, *anthrace*, *emphyſemate*, *encanthide*; *ſtagnatione humorum oculi*, quæ obſcurum & nebuloſum reddit viſum; hoc intuitu ſæpe perutilis & neceſſaria eſt poſt alias operationes ocularias, quibus ſupervenit pertinax ſubinde & periculoſa inflammatio e. g. poſt operationem hypopyi, fiſtulæ lacrymalis, cataractæ, ungulæ ſebaceæ, quæ omnes quandoque infeliciſſima poſt ſe trahunt ſymptomata, niſi occurras hac ophthalmoxyſi.

(β) Vitalem laticem, advocat, allicit, vaſis, quæ adſtricta fuerant, reſeratis, in *ſcleriaſi* ſ. lippitudine arida, *ophthalmia tabida*, *atrophia oculi*:

(γ) Sanguinem viſcidamque lympham ab internis oculi tubulis revellit, evocat ſicque obſtructiones internas, compreſſiones, tenſiones minuit, tollit, in aliquibus *guttæ ſerenæ* ſpeciebus, *hypopyo*, ſ. pure retro corneam, *hypohæmate*, ſ. ſanguine extravaſato retro corneam, *empyoſi*, ſ. pure retro iridem, *ectaſi*, ſ. *hyperauxeſi* iridis &c. Quomodo incipienti medeatur cataractæ, ex mente *Hipp.* & *Severini* & juxta *Hovii* nova inventa (*a*) hac vice paucis expedire nequeo.

(δ) Dolorem, à vaſorum diſtenſione nimia, l. liquidi acrioris collectione ortum aufert, vel lenit, in *ophthalmia*, in *pſoroſi*, ſ. prurigine tarſorum & canthorum, &c.

(ε) Ulceroſas impuritates evertit, mundificat, conſolidat, quatenus infixum ſulphureo-Θinum fermentum provocat, diſpergit, & blandiori lymphæ, quæ partes læſas demulceat atque conſolidet, viam pandit, in variis oculi exulcerationibus e. g. *argemo*, *peribroſi*, *mydeſi*, *encaumate* &c.

(ζ) Luxuriantem carnem divellendo delet, in pladarote & hyperſarcoſi palpebrarum, callum incidendo, carminando emollit in *ectropio*, *miltoſi* & *ptiloſi* tarſorum.

(η) Partibus relaxatis, debilibus tonum reſtituit, quatenus nimios humores educit, diſtendentes vaſa p. n. vel deficientes liquores & ſpiritus allicit, ut ſic tubuli ad naturalem redeant diametrum & tenſionem, uti in *atonia*, ſ. anaſtomoſi ductuum excretoriorum glandulæ lacr. in *metoſi* ſ. phthiſi *pupillæ*, it. procidentia bulbi oculi à partu difficili, ictu, vomitibus.

Multiplicem hunc uſum ſaniori, quod ſpero, theoriæ ſuffultum prudenti confirmatum iri praxi, confido, & multoties in variis oculorum affectibus mihi e voto, ſucceſſiſſe, vere teſtor. Cæcis ſane pluribus, in his etiam regionibus, quorum aliqui ne montem Pico, naſo imminentem, amplius vidiſſent. Viſum reſtitui pleniſſime per hanc operationem, DEO juvante.

§. XVIII.

(*a*) Jac Hov. de Circul. humor. mot. in oculis Lugd. bat. 1716.

§. XVIII.

Supereſt, ut de uſu Xyſtri vegetabilis amplificando pauca adjiciam, ſimulque fidem meam liberem, quam olim in diſp. mea inaugurali pro licentia (*a*) expoſitam, amici cujuſdam objectionibus impugnatam vidi. Scil. ibid. mentionem feci fiſtulæ perinæi calloſæ, variam medicationem diu reſpuentis, quam vero Lutetiæ Pariſ. in noſocomio, à charitate dicto, feliciter conſolidaverim, inſtitutis labiorum fiſtulæ calloſorum ſcarificationibus, ope xyſtri Woolhouſiani. Hanc vero hiſtoriam impugnat, l. limitat minimum, cl. D. auctor diſſert. inaug. pro lic. de variis lithotomiæ generibus, Argent. 1724. habitæ p. 31. his verbis: volunt quidem nonnulli illas fiſtulas, ſc. perinæi, ſcarificatorio Woolhouſiano, quo in ſcarificatione oculorum utitur, curare, exemplaque etiam hujus rei, & quidem experientiæ propriæ proferunt: ſed omnino credendum eſſe puto, non fuiſſe illas fiſtulas jam formatas, ſed partes tantum cuticula quadam obductas, ex qua deinde callus oritur: alias enim illæ ſubtili hoc ſcarificatorio nullo modo tolli potuiſſent. &c. Ad hæc reſponſurus ego omnes rationes anxius conquirere ſuperſedeo, quibus a priori poſſibilitas talis curæ evincatur; ſed hiſtoriam ſaltem curationis abs me geſtæ, fideliter ex ephemeridibus meis exſcriptam communicabo, ſicque illos convincam, qui vel facti hiſtoriam vocant in dubium, vel rei feliciter geſtæ, laudem ſibi falſo arrogare voluerunt. Nimirum:

Die 4. Aug. 1721. In noſocomio charitatis puer 10. ann. ante trimeſtre calculo ſectus abs Dn. Gerard, (chirurgo tum primario noſocomii,) calculus totum latus ſiniſtrum perinæi occupans, ovi gallinacei magnitudine prominuit & catheteris in veſicam introductioni obſtitit. Apparatu ſic dicto minore ſectus æger, calculus, ovum gallinaceum magnitudine æquans, ſolidus, æqualis, non valde aſper levi extractus fuit opera. Ab eo tempore vulnus nunquam coaluit penitus, labiis calloſis induratum. Trochiſci cathæretici de minio nuperrime iterum appliciti nihil effecerunt. Vulnus pallet, calloſum eſt, urina atque mucago, *des clairs*, per vulnus & penem exeunt. Nullus dolor, nulla febris; cætera etiam bene habet, valde tamen macilentus eſt. Veſica bene detergatur bis per diem, decocto hordei cum melle roſato injecto. Labia vulneris fortiter ſcarificavi ad fundum uſque, ubi inſignem duritiem ſcarificatorio Woolhouſiano reſiſtentem percepi, unde ab initio puer nullum ſenſit dolorem, adhuc ſemel poſt ſcarificationem injeci, vulnuſque elui. Solum plumaceolum, decocto imbutum, vulneri impoſui, compreſſas faſciamque leviter adſtringi juſſi, cruraque per aliam faſciam popliteam, la jarretiere, arcte appropinquavi. Cætera, quies, paucus potus. *D.* 5. *Aug.* vulnus optato colore rubet. Nulla interna mucago excreta. *D. 6.* vulneris heſternus color, mucago jam pauca, urina per vulnus & penem. Injeci aquam calcis vivæ cum parum ſpir. vin. mell. roſat. & gt. aliquot balſami de mecha. *D. 9. & ſqq.* injectiones ex aqua hord. mell. roſato, parum ſpir. vin. & aqua calci. vivæ ab initio bis, dein ſemel in die fieri curavi, ſimplicemque plumaceolum vulneri imponi, at labia ejus, compreſſis e latere utroque poſitis, adduci. Medicus, DD. Reneaume, nitrum præſcripſerat, rogavi, ut addat

(*a*) De Hernia incarcerata ſolerti delineatione illuſtrata, novaque extricata encheireſi p. 21. Tubing. 1722. d. 7. Jan.

ſuccinum, in bolo. Scarificavi altera vice leviter. Mucaginem hactenus ut & urinam per penem maxime reddidit. *D.* 18. Labia vulneris rubore florent, pars ſuperior jam conſolidata. Scarificavi fortius. *D.* 19. ſuper linteo, cui incumbit, urina madido, reperimus fruſtula calculoſa. *D.* 21. injectiones ceſſent. Plumaceolo & vulneri illinatur mel roſat. & du melange (ſeu ungt. digeſtivi & incarnativi remixti invicem) partes fiſtulæ vicinæ foveantur ſpir. vin. calefacto. *D.* 24. *Aug.* parum urinæ per vulnus exſtillat. Mucaginem iſtam rariſſime, per penem quoque reddit. Labia vulneris appropinquentur duobus ſpleniis, ex Empl. de la croix glutinativo. *D.* 6. *&* 7. *Septembr.* ne guttula per vulnus ſeu fiſtulam promanavit, lintea non madida. Decubitus & quies adhuc per aliquot dies obſerventur: hinc, præmiſſa purgatione penitus ſanatum dimiſi, ſuadens, ut jam per aliquod tempus ab omni nimia crurum divaricatione, perinæi frictione & attritione ſibi caveat ſtudioſiſſime, interea modicæ deambulationes in noſocomio nihil quicquam mali intulerunt novellæ cicatrici.

Ex his itaque patet, fiſtulam fuiſſe vere & profunde calloſam, cujus latera jamdudum induruere, ob deliteſcentem diu calculum in perinæo, & quæ variæ tractationi in- & externæ ultra trimeſtre ipſiſque cathæreticis emendari & tolli reſpuerat. Hæc autem mea methodus facilior breviorque adhuc eſt illa, quam cel. *Franc. Roncallus*, med. Brixienſ. (*a*) ingenioſe invenit & evulgavit. In caſibus tamen gravioribus, ad urinam e pene & non e fiſtula dimittendam, poſſet ſimul in uſum vocari ſyringa ejuſdem vermicularis, ſ. catheter flexilis judicioſe emendatus.

Ad alios denique uſus adhuc trahi poſſe xyſtron vegetabile, ſagax facile perſpiciet lector ulteriorque, rerum magiſtra, experientia probabit. DEO, omnis lucis fonti, & à quo paucæ etiam hæ ſcintillæ in me promicuerunt, ſit laus atque honos in æternum!

F I N I S.

XVII. DIS-

(*a*) Nova meth. extirpandi carunculas & curandi fiſtulas urethræ. Brix. 8v. 1720.

XVII.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA, DE MACULIS CORNEÆ EARUMQUE OPERATIONE CHIRURGICA, APOTRIPSI.

Quam Præſide

BURC. DAVIDE MAUCHART P. P.

Defendet

JO. WILHELM. BOURY

IHRINGO-MARCHICUS.

Tubingæ die 29. Aprilis anno 1743.

§. I.

Macula, græcis dicta σπῖλος, κηλὶς, ἐξάνθημα, (*a*) medicis in genere ſignificat colorem ſuperficiei cuticulæ vel mutatum, vel alienum certe per cuticulam reſplendentem, (*b*) majoris minoriſve ambitus, uno, pluribuſve in locis, ſic tamen, ut vicina ſuperficies naturalem ſuum ſervet colorem. (*c*) *Rulando* atque *Johnſtono* idem denotat ac cataracta, vel ſuffuſio. Quod tamen per tropum rectius, quam in rigore medico dicitur. *Maculam* vel maculas *corneæ* cum tantum non omnibus medicis oculariis appellamus variam hujus tunicæ oculi deſciſcentiam à ſtatu naturali pelluciditatis, eamque ordinario plus minus albidam, magis minuſve diffuſam, cum vel ſine ſubſtantiæ alia læſione e. g. eroſione, exulceratione, incraſſatione, turgeſcentia & elevatione &c.

Οὐλή, vulnus ad ſanitatem perductum, ſeu nota vulneris ſanati: *cicatrix*, quales ſcil. notabilem exhibent albedinem, in genere pro omnibus accipitur cicatricibus, unde etiam, prout habet *Actuarius*, (*d*) cicatrices oculorum ſuperficiarias nonnulli οὐλὰς tantum, hoc eſt cicatrices: alii νεφέλιον, h. e. nubeculam & albuginem tenuem appellant. Sed & *ſtrictiore ſenſu* ſumitur οὐλή, ut infra §. *6*. dicetur. Galli talem corneæ maculam vocant *une tache*, Germani, *einen Fleken auf dem Aug*, *auf dem Stern. Bartiſch*, (*e*) noſter vocat *ein Fell*, ſignificatu quidem æquivoco, competente potius pterygio, panno &c. *An. Maitre-Jean* (*f*) maculam, une tache, lentis cryſtallinæ vocat, quando hæc aliqua ſaltem ſui parte eſt alterata, & aliquam dumtaxat pelluciditatis ſuæ partem amiſit.

§. II.

Quamvis autem e neotericis aliqui differentes ejuſmodi maculas corneæ diſtinctis, pro more veterum, haud inſignant nominibus, quemadmodum *Yveſius* (*g*) inter corneæ maculas nonniſi albuginis receptum nomen affert, & *Tay-*

(*a*) Ἐξάνθημα Hippocratis male vertit Celſus per puſtulam. Quamvis enim per homonymiam paſſim Hippocrati etiam denotet puſtulam, ſumitur tn. alibi etiam pro effloreſcentia levi, quæ ſuperficiem cutis non excedit: Quantum v. differat macula a puſtula, in propatulo eſt.

(*b*) Sic æthiopis cuticula non nigricat, ſed diaphana tranſmittit colorem nigrum, profundius in reticulo cutis malpighiano latentem. In vitiliginibus, *den Sommerflecken*, *Sommerſproſſen* vitium coloris fuſci pariter non reſidet in epidermide. Hinc irrito conatu nonnemo illis impoſuit empl. veſicat, ſperans fore, ut cuticula ſic detracta, nitidior ac purior poſthac reſplendeſcat nova ſuccretura. Sed ſpem fefellit eventus.

(*c*) Hinc ineptus foret, qui univerſalem ictericor. flavedinem inter maculas numeraret.

(*d*) Actuarii, Zachariæ filii, medicus ſ.meth. med.L.II. c.7. de oculor.vitiis.

(*e*) *Georg. Bartiſch. Augendienſt in* 4. *Sulzb.* A. 1686. p. 215.

(*f*) Ant. Maitre-Jean. Maladies de l'œil p. 116.

(*g*) St. Yves nouveau traitè des maladies des yeux. Paris ann. 1722. p. 222. 229. 235.

& *Taylor* (*a*) meras deſcriptiones, abſque titulis ſ. nominibus ſpecificis, variarum ejuſmodi macularum atque cicatricum corneæ ſiſtit; nos tamen & hic veterum premere veſtigia, & receptos ſervare terminos technicos malumus, vel ſola ex hac ratione, quod diſtinctas tales maculas conſultius ſit propriis vocibus exprimere ac diſtinguere, quam longa verborum ambage ſingulas toties deſcribere, quoties facienda eſt earum mentio. (*b*)

Igitur omnium primo, tantoque magis, incumbere nobis videtur recenſio & illuſtratio terminorum, antiquiſſimis medicis familiarium, noſtraque adhuc civitate medica donatorum, quanto magis & hi ipſi ſubſunt æquivocationibus.

§. III.

Ἀχλὺς, ύος, ἡ, caligo, nebuloſa quædam eſt obſcuritas in genere. Aeris perturbationem nominari dicit *Galenus* (*c*) cujus craſſamentum ſit medium inter nubem & nebulam, nebula ſpiſſius, nube vero tenuius. *Viſum* vero *nebuloſum*, caliginoſum *diſtinguimus* ἀπὸ τῆς ἀχλύος, inter corneæ vitia acceptæ, ut genus à ſpecie, ut effectum à cauſa. *Ille* à pluribus diverſis oriri poteſt cauſis, *hæc* eſt ſpecifica corneæ labes nebuloſa. Quamvis ergo paſſim Hipp. & Galen. τὴν ἀχλὺν & τὸ ἀχλυῶδες in genere ſumpſerint mox pro aere craſſo turbido, mox pro viſu nebuloſo, obtenebrato, pro humoris, qui circa pupillam eſt, conturbatione; elucet tamen e Prorrhet: *Hippocratis*, (*d*) ubi dicit: caligines & nubeculæ & ſubalbicantes cicatrices, ægides dictæ (ἀχλύες καὶ νεφέλαι, καὶ αἰγίδες) exteruntur ac evaneſcunt, niſi eo in loco vulnus aliquod ſubortum ſit, aut illic antea cicatricem aut pterygium eſſe contigerit: quod eam pro macula etiam corneæ accipiat.

Authori *Iſagoges* antiquiſſimo (*e*) ſive Galenus ſit, ſive alius, ἀχλὺς dicitur tenuiſſima cicatrix aeri caliginoſo ſimilis, ex ulcere ſuperficiario enata, totum oculi nigrum (i. e. corneam nigricanti pupillæ obtenſam) occupans. *Aetio* (*f*) caligo, ἀχλὺς, eſt ſuperficiaria exulceratio in oculi nigro enata, aeri caliginoſo aſſimilis, colore cœruleo, nigri magnam partem occupans. Cum autem ſuper pupilla, (ἐπὶ τῆς κόρης) ægri non facile vident. *Paulus Ægineta* (*g*) obiter & generaliter de cicatricibus oculi tractat: cicatrices, inquiens, quæ in ſuperficie oculi innaſcuntur, à quibuſdam generali nomine cicatrices, à nonnullis vero nebulæ: quæ altius deliteſcunt, leucomata, i. e. albugines dicuntur. Et paulo poſt: leviores vero maculas ane-

(*a*) Jean Taylor Mechaniſme du globe de l' œil. 8. Paris 1738. p. 284. ſqq.

(*b*) Hominem dum vocamus, uno verbo exprimimus animal ſenſu & ratione præditum. Melonem nominando ejuſque ſpecies, non totam deſcriptionem afferimus, ſed nomen hoc genericum, & pro diſcriminandis ſpeciebus pauca adjicimus prædicata, quæ notas characteriſticas ſpecificas exprimant. Muſculorum e. g. ſcapulæ, notionibus à figura, ſitu, uſu petitis uno nomine ſingulos denotamus, non plenis deſcriptionibus. Atque ſic per infinita alia exempla.

(*c*) Cl. Galenus Comment. 2. in Prorrhet. Hip.

(*d*) Hippocrates Prorrhet. ſ. prædict. l. II. p. m. 102. edit. in fol. Francof. 1621.

(*e*) Iſagoges ſ. Medici author c. 15. de oculor. vitiis.

(*f*) Aetius Tetrabibl. II. l. 3. c. 25.

(*g*) Paul. Æginet. Encheir. l. III. cap. de cicatric. & leucomat.

anemones ſuccus exterit. &c. *Actuarius* (*a*) diſtinctius effatur: cicatrices autem oculorum ſuperficiarias, nonnulli ἑλκὰς tantum h. e. cicatrices, alii νεφέλιον, (h. e. nubeculam & albuginem tenuem) appellant: ſi altius deſcenderint λευκώματα, (i. e. albugines craſſas) nuncupant.

Quamvis autem haud negemus e recentioribus *Guillemæum*, *Antonium*, *Cowardum*, &c. collocare ἀχλὺν & νεφέλιον inter ulcera corneæ, ducem ſecutos Æetium, quod in ejuſmodi ſuperficialibus corneæ ulcuſculis aliquando quaſi fumus, aut nebula, ex albo cœruleſcens diffundatur. Verum cum multo ſæpius ſuperficiales hæ exulcerationes pelluciditatem corneæ non turbent, &, ſi turbaverint, maxime nihilominus diſcrepent à corneæ fumoſa, nebuloſa obfuſcatione, ſuperficie ejus non eroſa, qualis eſt in ſtatu ulceroſo, ſed æquali, integra, per modum lævigatæ cicatricis manente; profecto, niſi ad cicatrices retuliſſent antiqui medici haſce maculas nebuloſas atque nubeculoſas, & fruſtra & periculoſe deſudaſſent in medicamentis detergentibus, acrioribus, cathæreticis, imo aſperioribus adhibendis, quæ ſtatum ulceroſum non potuiſſent non gravius exaſperare.

Unde ἀχλὺς & nobis definitur ſic: *Macula corneæ ſuperficialis tenuiſſima, inſtar aeris fumoſi vel nebuloſi, albocœruleſcens, radios luminis non perfecte tranſmittens: vel diffuſior maximamque corneæ ſuperficiem, vel hic ibi aliquod ſaltem ſpatiolum, ut plerumque fit, occupans.*

§. IV.

Νεφέλη, ης, ἡ, *nubem*, aliquando etiam *nebulam* ſignificat, νεφέλιον, ȣ, τὸ, *nubeculam*. De tunica oculi cornea Hipp. Galenus, Aetius, Ægineta &c. prædicant νεφέλην, ſ. ejus diminutivum, νεφέλιον, tanquam cicatricem, (ſive, ut Aetius cum aſſeclis ſtatuit, ulcus,) ſuperficiariam, albugine longe minorem & albam, caligine, ἀχλύος, profundiorem & minorem, colore vero candidiorem. Ὀμίχλη, ης, ἡ, nebula, nonnullis etiam audit. Nephelia quoque dicuntur, quæ in unguium ſuperficie nubecularum ſpeciem repræſentant. Hæ ipſæ, quas noſtra vernacula floſculos unguium appellant, maculæ unguium albidæ, plurimum merentur comparari cum noſtris corneæ nepheliis. Levem atque ſuperficialem corneæ exulcerationem, ſive hujus convexam, ſive concavam ſuperficiem occupet, & quæ aliquando etiam colore griſeo-albido, tenui notatur, nuper (*b*) vocavimus ἑλκύδιον, aut ἑλκύδριον. *Nos* itaque per *nephelium*, ſive nubeculam, intelligimus *eam corneæ maculam, ſ. cicatricem, albam, exilem, non profundam, quæ aliquam hujus regionem in ſuperficie, utplurimum externa, occupat. Talis uti majoris eſt albedinis & denſitatis ac* ἀχλὺς (§. 3.) *ita tranſitum radiorum quoque magis impedit.*

§. V.

Αἰγὶς, ιδος, ἡ, deriv. *vel ab* αἴξ, αἰγὸς, ὁ καὶ ἡ, caper, capra; *vel ab* ἀίσσω, cum impetu feror, irruo, ingruo. Significat communiter *pellem caprinam: munimentum pectoris: ſcutum: rete* contextum ἐκτεμμάτων: *pro-*

(*a*) Actuarius de meth. med. l. II. c. 7. de oculor. vitiis.

(*b*) Præſid. diſp. de ulcerib. corneæ. §. 4. p. 6.

cellam : it. quidpiam quod meditullio pini arboris innaſcitur. Quid vero hæc vox in ſenſu medico & Hippocratico importet? variæ ſunt opiniones. *Hippocrates* bis mentionem facit αἰλίδος, ſemel in Prorrhet. ſ. Prædictionibus, iterumque in coacis prænot. (*a*) Ibi videtur referre inter ſubalbicantes corneæ cicatrices, in claſſe caliginis & nebulæ : (§. 2. 3.) hic vero λεπτὴν, alii legunt λευκὴν, αἰγίδα ſumere Hippocrates, prout Foeſius ſuſpicatur in commentario, pro quodam *albeſcente humore* concreto, *concremento* quodam *excrementitio* e vapore craſſo, nubeculam quamdam aut caliginem referente, quod oculorum aciei prætenditur, eamque velut offuſo quodam craſſamento obſcurat. *Galenus* αἰγίδα explicat (*b*) per ἀγλίην, & in Hipp. Prorrheticis ſignificare ſubalbicantem cicatricem, & in Coac. Prænot. *exalbeſcentes concretiones* putat. Sed merito vapulat Foeſio, cum in Hippocrate, citatis locis nullibi ἀγλίης vocabulum extet. *Galli* τὴν αἰγίδα vocant *l' Aigle*, ſ. *Aige*, procul dubio per illam ſynonymiam ſeducti Gallenicam; ab ordinaria enim gallica ſignificatione, de l' aigle, aquilæ, toto abludit cœlo.

Maitre-Jean αἰγίδα, l' aigle, deſcribit: quod ſit *macula ſubalbida in albo oculi*, inducta ab humore pituitoſo & gypſeo, qui ſucceſſive congeratur inter pelliculas conjunctivæ ac corneæ : atque hunc ipſum humorem, ſi magis induretur, & quaſi callum formet, affectum producere, qui πῶρος, callus, vel πώρωσις, obduratio, vocetur, cæterum vero αἰγίδα & λεύκωμα, de quibus loquitur, ſpecies eſſe parvorum atheromatum aſſerit. (*c*) Plurima horum e Guillemæo videtur hauſiſſe Maitre-Jean. Cur ille vero, it. Bruno in Lexic. Med. αἰγιαὶ, αἰγιάς, non αἰγὶς, quod tamen unicum nomen eſt, quo Hippocrates utitur, ſcribendum putent, non perſpicimus?

Quicquid denique horum ſit, magni non putamus intereſſe, ſive dicamus Hippocratem αἰγίδας tanquam ſynonymum, vel parum differentem affectum ἀπὸ τῆς ἀχλύος καὶ νεφέλης attuliſſe, atque ſic entia præter neceſſitatem à poſteris male multiplicari : ſeu intellexiſſe talem corneæ maculam, ipſi etiam conjunctivæ communem, quæ ab humore craſſiore, albicante, inter lamellas harum tunicarum ſtagnante, atque inſtar procellæ irruente, vi etymologiæ, proficiſcatur. Nobis, ſi quidem diſtinctam mereatur definitionem, αἰγὶς dicitur *talis corneæ vel macula, vel cicatrix ſubalbicans, craſſior caligine & nubecula, quæ fit vel ab humore concreto, ſpiſſiore, albicante, non purulento, vel per modum cicatricis, à prægreſſo vulnere, vel ulcere.*

§. VI.

Παράλαμψις, ἡ, à παραλάμπειν, à latere ſplendere, vel parum fulgere. *Hippocrates* (*d*) ejus mentionem facit hanc : quod ſi in oculi nigro παράληψις orta ſit, nigri aliquid dealbat, ita, ut ſi diutius perſeveret & aſpera & craſſa, etiam veſtigium aliquod poſtea relinquat. Quamvis autem vi-

(*a*) Hippocr. Prorrhet. p. m. 102. ad finem, & Coac. Prænot. S. II. §. 218. p. m. 153. edit. ſcil. in not. noſtra lit. m.

(*b*) Galen. in Exeges vocum Hippocrat.

(*c*) Maitre-Jean Trait des malad. de l'œil p. 462. An recte ita ſentiat? tranſeat.

(*d*) Hippocr. Prorrhet. L. II. S. 2. p. m. 102. ad finem.

vitium hoc ſcriptionis exemplaria cuncta, tum ſcripta, tum publicata retineant, indubitate tamen legendum, παράλαμψις, & non παράληψις, recte iudicat Foeſius, cum ipſe *Galenus* in mox laudata exegeſi vocum Hippocratis legerit παράλαμψις, hancque ita explicuerit: paralampſis eſt *in oculorum nigro ſplendicans cicatrix* (ἐπιλάμπουσα οὐλὴ) eo quod paulo craſſior ſit, quam quæ αἰγὶς dicitur. Plurimæ nationes vocant *margaritam oculi*, à relucente unionis colore albo. Galli vocant *le grand nuage*, magnam obnubilationem. Obſidet ordinario medium corneæ, è directo pupillæ, durior eſt, craſſior, aſperior, tumidior ſeu elatior atque major ægide. *Woolhouſius* eam obſervavit aliquoties *floccum nivis referentem*. Nimirum è craſſo ac viſcoſo humore indurato, in ſuperficie & poris corneæ magis magiſque congeſto pellicula concreſcit, cui induratæ aliæ ex aliis ſupercreſcunt lamellæ, inſtar ſtratorum ſuper ſtratis, quæ à motu palpebrarum, ſuperioris maxime, lævigantur, magiſque conſtringuntur. Unde eſt fortaſſis, quod Galenus hunc affectum quoque vocaverit δέρμα, pelliculam, cutem.

Paralampſis ergo eſt macula corneæ reſplendens, elata, craſſa, durior, omnem radiis tranſitum præcludens, medium corneæ, convexæ, aliquando maximam hujus ſuperficiei partem externam obſidens.

§. VII.

Οὐλὴ, quæ communiter pro omni cicatrice ſumitur, determinatur ſtrictius ab *Authore Iſagoges*, qui, cicatrix, inquit, appellatur, ubi nigro oculi (corneæ) ex alto ulcere membranæ craſſities ſupervenit & color albidior apparet. Accidit quoque albæ membranæ dictæ, ſed non perſpicitur &c. *Cicatriculam* vocant authores latini, oblongam & anguſtam cicatricem è vulnere relictam, quæ viſionem velut interſecat & dividit, ut loquitur Platerus in Prax. L. I. p. 228.

§. VIII.

Λεύκωμα, ατος, τὸ, *Leucoma*, *Albugo* ἀπὸ τοῦ λευκοῦ, ab albo dicitur. Denotat vel id ipſum *quod dealbatum eſt*, *vel tabellam albo colore inductam*, *vel album ovi*, vel in ſenſu medico *affectum oculi*, albuginem. *Author definit. medicar.* antiquiſſ. ille ſic inter affectus oculi definit: craſſa profundaque cicatrix, ulceri inducta: & *Auth. Iſagoges* inquit: albugo nihil à cicatrice (ſcil. ſtricte ſic dicta, §. 7.) differt, niſi quod ex vulnere major cicatrix, ſimul & craſſior in iride naſcatur, quam albuginem nominant. *Paulus Ægineta* pauciſſima hæc habet: (*a*) cicatrices quæ in ſuperficie oculi naſcuntur, à quibuſdam generali nomine cicatrices, à nonnullis vero nebulæ: quæ altius deliteſcunt, leucomata vocantur. Ex *Actuario* pariter jam ſupra adduximus, (§. 3. not. q.) quod cicatrices oculorum, ſi profundius deſcenderint, leucomata nuncupentur. *Antonius-Maitre-Jean* (*b*) leucoma, ſ. albuginem deſcribit, qnod ſit macula ſuperficialis alba corneæ, excitata ab humore pituitoſo & quaſi caſeoſo, qui, collectus inſenſibiliter & inſinuans ſe ſub epidermidem, qua obtegitur cornea, viſum impedit quam-

(*a*) Paulus Æginet. Encheirid. L. III. cap. de cicatric. & leucom.

(*b*) Ant. Maitre-Jean des malad. de l'œil p. 464.

diu ita ſubſiſtit . *Yveſius* (*a*) hæc habet : albugo eſt ſpecies maculæ , quæ corneæ accidit tranſparenti , à ſucco inducta ſubalbido , qui in hujus tunicæ ſubſtantia ſtagnat. Infiltratur idem ſenſim ſenſimque , ad ultimum vero copia ſic augetur aliquando , ut totam operiat corneam diaphanam , ægrique nulla amplius diſtinguant objecta . *Taylor* (*b*) uti quamplurimis oculorum morbis peculiaria ac dudum recepta nomina haud impertit , ita in capite de morbis compoſitis ſ. complicatis tunicarum oculi , corneæ conjunctivæ ac albugineæ exhibet deſcriptionem , quæ videtur in albuginem quadrare: dum , morbus exiſtit quidam , inquit , ubi inter pelliculas corneæ externas effunditur materia ſubalbida , aliquando ſuper certa ſaltem parte , alias ſuper tota corneæ ſubſtantia , cum prima ſpecie ophthalmiæ (levioris nempe) juncta .

Woolhouſius albuginem refert ad genus cicatricum , & pro ulcere habeat , græcis ὕπυλον , ſubnaſcens ulcus dicto , quod cœcum , occultum , cicatrice obtectum ſit , neque tamen ulcerationis indicium exhibeat , licet fundum habeat impurum , quodque ab initio curationis l. mali non bene deterſum fuerit . Sed mittimus plures aliorum definitiones , noſtramque hanc ſubjungimus : *Leucoma* , *ſ. Albugo eſt macula corneæ alba , lævis , ſpiſſior denſiorve , vel in ejus medio , vel tota ſuperficie convexa , utplurimum cum aliqua eminentia , aliquando ſine hac , coloris albo-cretacei , aliquando cum levi quadam inflammatione , ſæpius ſine hac , radios luminis intercipiens , ut nullus , vel exiguus ſaltem luminis ſenſum ſuperſit* . Nobis vero perinde videtur , reſpectu formalis rationis , quam in maculæ ponimus colore , craſſitie , profunditate , ſ. illa per condenſationem pellicularum corneæ , ſ. per modum cicatricis , ſ. ab humore albo , ſpiſſo , atque caſeoſo quaſi , fuerit orta .

In *Hiſtoria Tobiæ* ſacra plus ſemel mentio fit λευκωμάτων (*c*) quæ reddiderunt interpretes per cataractas , pelliculas p. n. maculas , i. e. *Staaren* , *Hautlein* , *Flecken* . Servamus hoc thema philologico-ophthalmiatricum , non uni obnoxium difficultati , proximæ alii diſſertationi , ne præſentis circulos turbemus , vel nimium extendamus .

§. IX.

Supereſt *macularum* corneæ *ſpecies notabilis* , *ſenibus* admodum *familiaris* , quæ magnum , ſæpe totius peripheriæ , ſ. circuli corneæ externi tractum occupans , in forma circuli , ſ. ſegmenti ſaltem & arcus , ab ipſo circulo corneæ extremo (ubi ſcleroticæ committitur cornea & albugineæ conterminatur) incipit , atque lineæ , plus minus , latitudine verſus aream & centrum corneæ ſe expandit , coloremque utplurimum habet album , alias ex albo cœruleſcentem , rariſſime ſubflavum aut fuſcum . Conſtans eſt hæc arcuata macula , imo creſcentibus ſenectæ annis augetur aliquantum & dimenſione in longum ac latum , & coloris obſcuritate , citra tamen ullum malum , vel incommodum , & abſque ullo viſus præjudicio .

Miramur à tot celeberr. atque lynceis oculariis medicis , ipſo etiam *Woolhouſio* , prætervifam fuiſſe hanc maculam non minus evidentem , ac ſenibus

(*a*) St. Yves Malad. des yeux p. 235. l'œil. p. 290. §. 14.
(*b*) Jean Taylor le mechaniſme de (*c*) Tobiæ II. 11. VI. 10. XI. 8. 15.

bus frequentem. Deprehendimus in ſolo *Taylris* libro (*d*) aliquod hujus obſervationis veſtigium, cujus verba latine reddita ſic ſonant: obtingit aliquando exigua opacitas æqualis ſuper alterutro corneæ latere in forma arcus, quæ plus minus ampla eſt, colориſque ſubflavi ac æqualis. Niſi jam multitudine notionum ſecundarum in ophthalmiatria obrueremur, poſſet novum, cum vetus non ſuppetat, nomen huic ſenili maculæ effingi, & *γερόντοξον*, *arcus ſenilis* appellari.

Non exigui hæc eſt obſervatio momenti, quatenus ejuſmodi macula corneæ ſenilis, conjunctivæ oculi tunicæ continua, facile poſſet incautum fallere circa locum determinatum inſtituendæ punctionis vel inciſionis corneæ in operatione hypopii: aut conjunctivæ, albugineæ ac ſcleroticæ, una pertundendarum in operatione cataractæ vel empyeſis. In priore enim, hypopii, caſu, inciſio nimis alta, id eſt remota nimis à circulo corneæ, in altero caſu nimis ad circulum corneæ propinqua, imo in ipſiſſimo circulo corneæ, quin cornea ipſa, gravi errore poſſet inſtitui, cum macula talis corneæ facile poſſet imponere pro ipſa conjunctiva.

§. X.

Phænomena harum corneæ macularum *antecedanea* ſunt: *ætas* infantilis atque puerilis, ut ophthalmiis, hincque oriundis corneæ ulcuſculis, variolis, morbillis &c. ſic etiam ſuccedaneis inde maculis corneæ magis ſunt obnoxiæ. Senilis vero ætas ſpecificam illam opacitatem maculoſam (§.9.) magis experitur. *Temperamentum* phlegmatico-ſanguineum ad ſtaſes lymphatico-ſanguineas pronum. *Diſpoſitio hæreditaria* non plane hic excluditur, quatenus ophthalmiæ ac ulcerationes corneæ, quæ maculas & inducunt & relinquunt, plurimum ipſi debent. *Aer fervidus*, ſolaris, vel alius intenſe igneus, diu oculis admiſſus, ut è furnis fuſoriis, inflammans, exſiccans, indurans: vel *intenſe frigidus* rigiduſque, rodens, ſtringens fibras, humores inſpiſſans, fingenſque: vel *acris*, ſtimulans, corroſivus, effluviis acribus, corroſivis imprægnatus, ut in confectione nitri, aquæ fortis &c. *Vigiliæ*, lucubrationes in multam noctem. *Cibi* acres, ſaliti, infumati, frequentes, copioſe comeſti. Acerba frequenſque *lacrymatio.*

Excretiones conſuetæ, ſeu naturales, ſeu artificiales, ſuppreſſæ neglectæve, ſanguineæ, catarrhales, purulentæ, ichoroſæ. *Dentitio* gravis. *Medicamenta acria*, vitriolico-adſtrictiva, vel *quæcumque peregrina*, *aſpera*, acuta, acria oculis & corneæ applicita, illapſa, illiſa, affricta. *Aduſtio* per ignem actualem vel potentialem. *Achores*, *Ophthalmiæ*, præſertim *epiphora. Ulcera corneæ* varia, nec non *phlyctænæ*. *Unguis oculi*. *Poſt operationem* & curam *pterygii*, *hypopii*, *ſtaphylomatis* &, parem ob rationem, *è vulneribus* quibuſcumque corneæ remanent ſæpe, præſertim in adultis, cicatrices & maculæ albidæ. *Palpebræ* interius *aſperæ*, duræ. *Cilia introverſa*. *Peſtis* ſubitaneas haud infrequenter etiam producit maculas adnatæ & corneæ albas, rubras, lividas, nigras, ſuſpectiſſimas omnes. (*e*)

(*d*) Jean Taylor mechaniſme de l'œil p.284. §.88. Il ſe trouve quelquefois une petite opacité égale ſur un des côtes de la cornée en forme d'arc, qui eſt plus ou moins grande, & dont la couleur eſt jaunatre & égale.

(*e*) Godefr. Bidloo in Exercit. Anatomico-Chir. L.2. Exerc.8.

§. XI.

Phænomena conſtituentia & concomitantia. *Primum* phænom. eſt *coloris*, qui è diaphano corneæ naturali mutatur *in albido-cœruleſcentem*, tenuem rarumque, ut in caligine: *in album*, ſaturatiorem, ut in nubecula, utrumque ſuperficialem magis: *in reſplendentem*, ut in paralampſi: *in craſſiorem*, profundiorem, *cretaceum*, ut in leucomate: *in variegatum* è ſtriis vaſculisque capillaribus, ſanguine rutilantibus, albidæ maculæ intertextis, qualia ſe & levioribus & profundioribus ejuſmodi maculis paſſim immiſcere ſolent.

Alterum phænomenon eſt *loci*, quem macula præciſe occupat in cornea. Varius hic eſt, *partialis*, ut plurimum ac tantum non ſemper in ſuperficie convexa corneæ, ejuſque vel *peripheria*, ut in arcu ſenili: (§. 9.) in *medio*, ut in leucomate: denique *hic ibi*, promiſcue, indeterminate, uno pluribuſve locis per intervalla, quemadmodum *ſæpe* in nebula & caligine; ſed & *totalis*, univerſæ corneæ, aut à potiori ſaltem, ut aliquando in caligine, nebula, albugine. Nec *corneæ ſuperficies interna*, concava ab ejuſmodi libera eſt obnubilationibus & cicatricibus, ab ungue, aut fiſtula corneæ introrſum ruptis, poſt exulcerationem ſuperficialem internæ ejuſdem ſuperficiei, cujus in nuperis diſſertatiunculis mentionem fecimus. (*f*)

Tertium phænom. eſt *quantitatis* diſcretæ ac continuæ, numeri ſcil. & dimenſionis in longum, latum & profundum, præter jam dicta, vel una ſolum, vel plures diſcretæ ſunt maculæ, variæ amplitudinis, à magnitudine ſeminis papaveris albi ad lenticulæ, majoremve latitudinem: *figuræ & directionis* variæ. Aliæ ſunt tantum *ſuperficiales*, epidermidem corneæ ſolummodo occupantes, ſicut caligo: aliæ *profundiores*, altius & pluribus corneæ lamellis inhærentes, c. notabili aliquando ſubſtantiæ incraſſatione, condenſatione ac calloſitate.

Quartum phænom. eſt ratione *ſuperficiei*, vel *æqualis*, lævis, (ad ſenſum certe talis (*g*) & naturaliter convexæ, ut in caligine, nebula: vel *elatioris*, protuberantis, ut paſſim in paralampſi, leucomate: vel & *depreſſioris*, complanatæ, ut aliquando in cicatrice, poſt aduſtionem, aut puſtulam varioloſam, ulcuſve profundum remanente: vel *aſperioris*, ſcabræ, inæqualis, ut in illis occurrit corneæ maculis, quæ ulceroſam conjunctam habent eroſionem & nebuloſam obfuſcationem. Ordinario autem macularum ſuperficies æqualis eſt atque lævis.

Quintum phænom. in ipſius ægri *ſenſu viſus*, atque *tactus* reſpectu doloris. Ille per modum ἀμβλυωπίας (*h*) aliquatenus impeditur & *obnubilatur* per maculas corneæ tenuiores, rariores: gravius per craſſiores, profundiores, præſertim ſi ex oppoſito pupillæ obtingant, ſic ut homines ſibi videantur *per fumum*, *nebulam*, *nubem*, *linteum* laxius *tranſpicere*, atque ſic objecta vel

(*f*) In Præſid. diſp. de ungue oculi p. 9. & de ulceribus corneæ p. 12. §. 12.

(*g*) Hic non eſt quæſtio de corneæ nec inæqualitatibus imperceptibilibus, quas ſuſpicatur Mery in Hiſt. & act. ac. reg. ſcient. An. 1704. p. 19. & 356. nec de poris, qui humorem preſſione plorant, de quibus Winslov. in eiſd. act. & in Expoſit. Anat.

(*h*) Ἀμβλυωπία, viſus aliquod impedimentum, obſcuritas, nomen generale, quod complectitur varias plurimaſque viſus imminuti cauſas, maxime vero etiam maculas corneæ, de quibus hic agimus. Conferantur plura de amblyopia apud Joh. Val. Scheid in egregia diſp. de viſu vitiato. Argent. A. 1676.

vel *obſcurius & difficilius*, vel *plane non amplius percipere viſu*, ſicut in leucomate. Cæterum, niſi ophthalmia, aut alius affectus oculi tenſivus, inflammatorius, internus jungatur, viſus non eſt dolorificus, nec ſenſus adeſt ardoris, pulſationis, tenſionis, aliuſve incommodi. Maculas corneæ è lue peſtifera, intenſe dolorificas, è malo autem venereo inſenſiles obſervavit Bidlous loc. jam cit. Viſio depravatur ægris, quatenus pro ſitu & extenſione maculæ in cornea, tantummodo *percipiunt objecti* cujuſdam majoris *partem* vel *ſuperiorem*, l. *inferiorem*, l. *lateralem*, l. *dimidiatam*, l. idem *diſſectum* quaſi. Si macula centrum occupat corneæ, melius *à latere vident.* Unde vel objectum lateri corneæ pellucido obvertere, vel oculum eo detorquere coguntur. Rariſſimum eſt phænomenon, quamvis è Galeno plurimi etiam recentiorum faciant ordinarium, ſed jam à Mercuriali & Sennerto contradictum atque negatum, ictericorum *viſio flava*, ob corneam billioſo flavoque colore tinctam, ut prætexunt. Sanguis etiam, niſi æqualiter, ac tenuiter effuſus ſit inter corneæ lamellas, id quod vero accidit rariſſime, *viſionem rubram* non pariet.

Sextum phænom. eſt conjunctionis atque *complicationis cum aliis* oculi *affectibus*, e. g. ophthalmia variarum ſpecierum, præſertim *epiphoræ*, quæ cum jugi largiſſimoque ferventium lacrymarum fit diluvio, atque *chemoſis*, quæ cum inſigni eſt conjunctivæ intumeſcentia ſpongioſa & expanſione ſuper ipſam corneam: *Ulceribus corneæ*: *Pterygio* in corneam expanſo: *Trachomate* & ficoſitate *palpebrarum*: *Trichiaſi*, ſive pilorum ciliarium inverſione, *Ungue oculi*, ſ. exili corneæ abſceſſu: *Hypopyo*, ſ. pure poſt corneam, in prima oculi camera ſtagnante &c. Aliquando etiam *corneæ exteriores lamellæ*, relaxatæ, *in rugas* quaſi *plicantur*, ſulcos & eminentias efficiunt.

§. XII.

Jam de *ſignis diſcretivis*, *pathognomonicis*, quibus tamen maculæ generatim ab aliis corneæ affectibus, aliquam cum maculis ſimilitudinem habentibus, quam ipſæ a ſe invicem diſtinguantur macularum ſpecies, agendum eſt. Breves erimus. Plurima enim jam prælibavimus in diſpp. de ungue oculi & ulceribus corneæ. *Ulcera*, *maculæ*, *cicatrices* corneæ, ſuperficiem hujus externam tantum non ſemper occupant, cum pus in ungue oculi hæreat ſub extima, imo aliquot exterioribus aliquando corneæ lamellis: maculæ etiam & cicatrices, qua tales, abſque doloribus, ophthalmia, viſusque dolorifica ſenſatione ac chronicæ ſunt, diuque, quin jugiter perſtant & pelluciditatem amiſerunt in extima ſuperficie; *unguis* vero moleſtum dolorem, viſus nimiam ſenſibilitatem & turbationem infert, & vel brevi diſſipatur, puſque ſuum effundit aut foras, aut intro in anteriorem oculi regionem, ibi ulcus ſive fiſtulam corneæ, hic efficiendo hypopyum: vel denique ceſſante ſuppuratione & condenſatis corneæ ſtratis, maculam relinquit. *Excoriationes ulceroſæ* atque varia ulcera, corneæ ſuperficiem convexam obſidentia, manifeſte ſiſtunt inſpicientibus ſolutionem continui ac eroſionem plus minus profundam, qualia nec in ungue, nec in maculis corneæ obveniunt. Cum ergo acciderit macula corneæ, juncta cum ſuperficiali quadam ulceratione, è modo dictis facile dijudicabitur. Qualem ſive ad genus macularum, ſive ulcerum tunc referas, parum intereſt?

A *pterygio*, tanquam membrana p. n. quæ aliquando ſuper corneam

quo-

quoque expanſa albeſcit, diſtinguitur macula, in noſtro ſenſu accepta, quod ibi manifeſte corpus ſolidum ſit, membranaceum, peregrinum, ſuper corneæ ſuperficiem elatum, eminens & continuatum, ſ. primitus ortum potius è conjunctiva, unde etiam aliquatenus mobile per bulbi motum, l. hamulo apprehenſum. A *macula*, quæ *a vulnere* vel *ulcere relicta* eſt, per modum cicatricis, *differunt* & dignoſcuntur *reliquæ maculæ*, quod ibi hiſtorice poſſit conſtare, talem prægreſſam eſſe ſolutionem continui, dein ejuſmodi cicatrices politiſſimæ ac quaſi lævigatæ ſint, exquiſitæ albedinis, majorem ibi corneæ ſuffundant obſcuritatem, difficillimæ, quin aliquando impoſſibilis ſint exterſionis, atque conſtanter eidem inhæreant loco, ejuſdem dimenſionis tenaces, quam ſemel obtinuerunt.

Sed, quemadmodum in diſpp. de ungue & ulceribus corneæ ſubſumpſimus, immo ſtabilivimus, dari exulcerationes in ſuperficie concava, ſ. interna corneæ, ibidemque tradidimus, quomodo ab externis dignoſci debeant. Ita par eſt, diſtinguere etiam *ab* ejuſmodi *interna ulceratione relictas maculas & cicatriculas, ab eis, quæ ſuperficiem obducunt corneæ externam*. Scil. anteriores corneæ lamellæ tunc pellucidæ manent, nitoremque ſervant ſuum, ut per ipſas tranſpicere liceat intimam corneæ concavam ſuperficiem, inquinatam nebuloſis albicantibuſve maculis, ſic tamen ut nulla jungatur moleſta luminis ſenſatio, aut quicumque alius dolor, quales adeſſe poſſunt ſolentque, cum talis interna obſuſcatio nondum conſolidata & cicatriſata, ut ita loquamur, ſed aperta adhuc eſt ſolutio continui ulceroſa. Medicum ocularium, qui oculis non minus, quam judicio lynceus ſit, hic requiri, ipſa res loquitur.

Quod reliquum eſt ipſæ ſupra recenſitæ (§. 3. uſque ad 9. incluſive) *macularum ſpecies* a ſe invicem *diſcriminantur* phænomenis, apud ſingulos recenſitis, propriis. Itaque cramben non recoquemus. *Cur* autem illud *leucoma*, quod materiam purulentam, ulcus latens, in ſinu fovet, *ad macularum genus* referamus, & non ad abſceſſus aut unguis claſſem, cum tamen alibi definiverimus unguem eſſe exilem abſceſsum inter lamellas corneæ deliteſcentem, qui figuram reſegminum unguis humani, vel lunulæ ejuſdem albidæ referat? Hæc eſt ratio, ni fallimur, ſufficiens: quod primo non omne leucoma talem obtineat fundum purulentum, atque ideo non conveniat talem ſpeciem ſeparare ab altera, in ordine ad genus ſuum, quæ vel ſola lamellarum corneæ condenſatione & opacatione, vel impacto humore viſcoſo, pituitoſo, non purulento conſtat: ſecundo autem hic magis reſpiciendum ſit ad mutationem coloris diaphani corneæ in album, cretaceum, atque ſic maculam, qua talem.

§. XIII.

Phænomena conſequentia: leves ac ſuperficiales *maculæ* in infantibus, pueris atque adoleſcentibus facile, imo ſæpius ſponte curantur ac evaneſcunt, in adultis difficilius. *Recentes* etiam in genere, *præ inveteratis*, certioris ac facilioris curæ ſpem faciunt. Obſervavit Præſes in viro quinquagenario antiquam & variis adhibitis leniter ſepticis haud cedentem corneæ nubeculam ſemel atque ſimul ablatam & exterſam fuiſſe a *fumo telarum ſulphuratarum accenſarum*, quibus aliquot dolia ſuffumigavit uno eodemque meridie vir iſte. Periculoſæ vero plenum aleæ remedium fuit, caſu adhibitum, quod imprudens chirurgus, loco pulveris ſacchari canthi, quem præ manibus

ha-

habere putans, deſtinaverat cicatrici corneæ in media ſede natæ, viſumque puellæ impedienti, applicuit: inſpergendo ſcil. *pulverem mercurii ſublimati*, tantam inflammationem concitavit, ut totus graviſſime periclitaretur oculus; illa tamen ſanata inflammatione, cicatrix pene univerſa feliciter eſt deterſa, viſumque recuperavit ægra, remanente levi dumtaxat macula. (*a*) Sed tutioris atque *felicis per blanda detergentia* mitiaque ſeptica *curationis* apud authores & ex ipſa Præſidis ocularia praxi quamplurima ſuppetunt exempla.

Laterem vero lavamus oleumque ac *operam perdimus*, *ſi antiquas*, *profundas*, *à ſolutione continui* prægreſſa *oriundas*, *in ſubjectis mediæ*, *vel ſenilis ætatis* haſce maculas atque cicatrices *aggrediamur*, id quod antiquiſſimi pariter ac neoterici, cordatiores & experti, uno confitentur ore, licet haud deſint, qui hodienum ſuas omnium macularum panaceas pluſquam thraſonice extollant. Minime quidem in horum claſſem referimus *Yveſium*, toties à nobis laudatum, virum ingenuum & expertiſſimum, aliqua tamen *limitatione opus habere* putamus *prognoſin*, quam de leucomate reliquit: (*b*) quod nimirum plus importet incommodi quam periculi, nec viſus abolitionem ordinario afferat, ſi debitæ metodo tempeſtive ſubjiciatur. Cum enim ille ſupponat malum recens, & albuginem deducat à ſucco ſubalbido, intra corneæ ſubſtantiam ſtagnante, prognoſis ab ipſo allata, hoc caſu locum quidem habere poteſt, minime tamen in antiquo, corneæ incraſſatione ac calloſitate, aut profunda excavatione, præſertim in perſonis, quæ annos incrementi longe ſuperarunt.

Experientia docuit Præſidem, quod *ampliores maculæ* & ipſa leucomata, totam obtegentia corneam, per adhibita remedia in &-externa *ſerenari* ſoleant à *peripheria verſus centrum*, in medio autem lente ac difficillime progredi vel abſterſionis, vel diſcuſſionis negotium, imo frequenter illorum *centrum aut plane non*, *aut aliquatenus ſaltem*, & non ſine aliqua obfuſcatione relicta, *poſſe deteri* & in naturalem reſtitui pelluciditatem. *Concavæ*, i. e. interiori corneæ *ſuperficiei* inhærens *macula*, leucoma, ut remotior à medicamentis injiciendis, ita peſſimæ notæ & *incurabilis* judicatur à *Bidloo* loc. cit. Si nimirum profunde lamellis ab intra inhæreat & antiqua ſit: *non enim promiſcue omnes maculæ in concava ſuperficie ſunt indelebiles*. *Maculæ* rubræ, lividæ, albæ in cornea & conjunctiva *peſte afflictis utplurimum* ſunt *mortis prænuntiæ*, obſervante mox laudato Bidloo.

§. XIV.

Pathologia. *Maculæ tales*, corneam obſidentes, viſumque mox imminuentes, mox abolentes, mox depravantes ad quod rerum p. n.lium genus, morbum ſcil. cauſam morbificam, aut ſymptoma referendæ ſint, in diverſum abeunt authores. (*c*) Paucis nos expediemus. Quamvis color mutatus extra dubium ſit ſymptoma qualitatis mutatæ, atque in aliis partibus, quarum actio hinc non læditur, intra ſimptomatis cancellos ſubſiſtat; hic tamen cum ea ſit corneæ diſpoſitio læſa, reſpectu opacationis, aut peregrinæ tincturæ e. g. flavæ, rubræ, albæ, quæ viſus actionem lædit, ut ſcil.

(*a*) Fel. Platerus obſerv. L. I. p. 107.

(*b*) St. Yves des malad. des yeux ch. XII. p. 107.

(*c*) Varias ſententias collegit & refutavit Dan. Sennertus Inſtit. L. II. p. 1. c. 6. p. 168. ſſ.

ſcil. viſibilia l. imperfecte, l. plane non, l. alieno colore imbuta, l. alias depravate videantur, atque ſic morbi definitio galenica illa, dudum recepta: morbus eſt diſpoſitio partis p. n. à qua læditur actio, (*a*) competat hiſce maculis corneæ; itaque ad *morborum claſſem*, & *conformationis* quidem, indubie pertinere illas judicat *Sennertus* loc. cit.

Quid ſi vero macula corneam obſideat in tali loco, qui radiorum tranſitum ad pupillam, atque ſic axem opticum non impediat, e. g. ſi fuerit in peripheria, an nihilominus ad morbum, & non ad merum qualitatis in colore mutato ſymptoma referetur? Ita videbitur illis, qui tamen hinc corneæ functionem, tranſmittendi libere radios læſam cauſſabuntur. Sed tranſeat hæc ἀκριβολογία ne deficiat in λεπτολογίαν. Paucis, res *ad conformationem læſam redit*, *vel* in obſtructione pororum & vaſculorum corneæ lymphaticorum, *vel* ad ejuſdem lamellarum coalitum p. n. lem.

§. XV.

Subjectum morbi eſt tunica illa oculi anterior diaphana, *cornea* ob ipſam cornu pelluciditatem magis, quam ſubſtantiam dicta. Haud incongrue jam illa ſub incudem vocari poſſet anatomicam. Sed alibi id agemus proxime. Summis tamen digitis *potiora* minimum ſunt tangenda, *quæ præſens thema reſpiciunt*. Cornea non habet exquiſite circularem convexitatem, ſed tranſverſim ellipticam, & in peripheria nonnihil complanatam, quamvis ſuperficiem internam vere circularem ſervet. Centrum ejus eſt eccentricum in ordine ad centrum pupillæ. In ſuperficie externa obducitur tenuiſſima epidermide è conjunctiva. Conſtat pluribus lamellis, arcte unitis. Craſſitiem habet $\frac{2}{12}$ aut $\frac{3}{12}$ unius lineæ. Pellucida eſt. Nullis ſanguineis, ſed meram vehentibus lympham inſtructa vaſis. Unde ſimili humore imbuta manifeſte deprehenditur, quem copioſiſſimis poris evidenter preſſione eructat. (*b*)

Subjectum cauſæ eadem ſæpiſſime conſtituit cornea, extra hanc tamen quoque paſſim obvenit: e. g. in ſuperficie palpebrarum interna aſpera, ficoſa, ciliis, introrſum verſis.

§. XVI.

Cauſa proxima eſt *vel* humor lymphaticus craſſior, impurus, ſtagnans, poros corneæ obſtruens, radiis tranſitum præcludens: *vel*, in aliis caſibus, maxime cicatricum ab ulceribus atque vulneribus profectarum, condenſatio, concretio, coaleſcentia lamellarum corneæ p. n. ſtrictior arctiorque, unde pori lumen tranſmittere ſoliti obliterantur, comprimuntur, atque ſic radii permeare nequeunt vel in totum, vel in tantum. *Cauſas remotiores* ex ordine recenſuimus in phænom. antecedaneis.

Unde ergo, quemadmodum pro minore vel majori gradu obſtuctionis atque condenſationis objecta vel obſcure & confuſe, quaſi per fuliginem nebulamve, vel plane non amplius videntur, imo in profundiore, craſſiore, to-

(*a*) Neque abludit plerorumque recentiorum morbi definitio e.g. Boerhaavii Inſtit. §. 696. ſtatus corporis viventis tollens facultatem exercendæ actionis cujuſcumque vocatur morbus.

(*b*) Videantur Sal. Reiſelius in E.N.C. Dec.2. an.10. obſ.97. de cornea multiplice. Mery, Winslovv, Petit medicus in act. acad. reg.ſcient.gallic. paſſim.it. diſp.Præſid. de ungue oculi p. 9. ſqq.

totali obſtructione & condenſatione ne luminis quidem preceptio remanet ; Ita pro ratione loci, quem partialis obfuſcatio tenet in cornea, quo magis ille reſpondet centro pupillæ, ejuſque diametrum emetitur, quin ſuperat, eo magis patitur atque periclitatur viſio, quoniam eo loci circa axem incidentiæ radii reflectuntur, repercutiuntur à cornea in aerem, qui intro penetrare deberent.

Depravatur autem quoque *viſus* neceſſario, cum *macula*, l. cicatrix *corneam obnubilat* in *aliqua* ſaltem *parte*, quæ impedit, quo minus omnes ex objecto quodam majores incidentes radii per corneam trajiciant, ſicque pro ſitu maculæ, in aliis pars objecti media, in aliis ſuperior, in aliis inferior, in aliis lateralis videri nequeat, in aliis vero vel in tranſverſum, l. perpendiculariter quaſi diſſectum appareat objectum ; quicumque enim ex objecto in quamcumque obſcuriorem maculam corneæ incidunt radii, per hanc tranſire nequeunt, ſicque illa objecti pars nullos ad fundum oculi tranſmittens radios videri non poteſt. Quid cenſendum ſit de illo *Woolhouſii* aſſerto : quod nempe *viſio* unius objecti *duplex* ſit eo oculo, cujus cornea per exilem longamque cicatricem, è vulnere relictam, in duas partes diviſa, vel diſtincta potius eſt ? diſpiciemus in diſputatione anatomico-phyſiologica de cornea, proxime edenda. Si *cornea peregrino colore* ſit *imbuta*, e. g. rubro, flavo, ſic tamen, ut pelluciditatem non amiſerit, non poſſunt non ſpecies viſibiles, per medium hoc coloratum trajicientes eodem tingi colore, quemadmodum ſanis accidit per colorata intuentibus vitra.

Senſus doloris tum demum conjungitur, cum *vel* vaſcula corneæ, naturaliter nonniſi limpidiſſimam atque tenuiſſimam vehentia lympham, à ſanguine arterioſo irruente violenter diſtenduntur, ſenſumque ardoris invehunt: *vel* cum ipſis maculis aliqua concurrit ſolutio continui, aut ſtimulus ab acri ſanie, aut aliunde : *vel* ipſæ interiores oculi tunicæ aliqua tenduntur ſtaſi inflammatoria. Quo vero magis *occaluit cicatrix*, ipſaque induruit cornea, eo *minor* eſt *ſenſus* uti *luminis*, ita *doloris*. *Si* quæ *membranulæ*, ſquamulæ, furfures cruſtæque à maculoſa *ſecedant* cornea, præſertim in paralampſi & leucomate, diſpiciendum eſt, an ipſæ lamellæ naturales corneæ per modum exfoliationis ſeparentur, an vero cruſtoſi concrementi p. n. cortices deſquamentur, quales è glutinoſo craſſoque humore, è poris corneæ exſudante, ceu ſtrata ſuper ſtrata congeruntur, ſicut in favo, achoribus, ac aliis accidit cruſtoſis ulceribus.

§. XVII.

Therapia indicationes has commendat potiores quatuor *curativas:* (1) humorum affluxum ab oculo revellere. (2) Staſes in cornea diſcutere, reſolvere. (3) Impuritates, concrementa, indurationes abſtergere, mundificare. (4) Reſtitutam pelluciditatem conſervare, tonum oculi roborare. (5) Palliativam : attenuare, imminuere aliquantum maculam, incrementum inhibere, rupturam corneæ, humorum effuſionem, uveæ prolapſum & corneæ nimiam atque deformem protuberantiam impedire. *Indicata* & *materiam indicatorum* è ſuis hauriemus fontibus. Quæ ſingulis hiſce reſpondeant indicationibus remedia, facile patebit.

Fons chir. ſuggerit *primo* artificiales ſanguinis ventilationes, revulſorias atque derivatorias, per *venæſect.* pedis, brachii, colli, venæ angularis : *cucurbitulas ſcarificatas* in humeris, dorſo, nucha : *ophthalmoxyſin*, ſ. raſionem,

ſcarificationem tunicæ palpebrarum conjunctivæ, mediante xyſtro vegetabili ophthalmico: (a) *veſicatoria* in humeris, nucha, poſt auriculas: *Fonticulos*, in brachio, femore: *ſetacea*, lobis auricularum trajecta, it. in nucha poſitum. Suarum rerum ſatagens ophthalmiater varia hæc remedia facile accommodabit perſonæ, loco, tempori, ætati, &c. In *caſibus plethoræ*, *vitiiſque motus ſanguinis*, venæſectionem, cucurbitulas, hirudines, blepharoxyſin potius adhibiturus: in *vitiis ſeri*, acris, pituitoſi, potius inhæſurus veſicatoriis, fonticulis, ſetaceis: quin & utriuſque generis remedia prudenter ſubordinaturus atque conjuncturus.

§. XVIII.

Secundo autem ſuppetunt *operationes chirurgicæ*, quæ locum affectum proprius tangunt. Nempe ſi *vas ſanguineum* unum, vel *plura*, *turgida*, aliquando & varicoſa, è conjunctiva in maculam corneæ exporrecta, huic nutrimento quaſi ſint, illam inſtituimus *ophthalmophlebotomiam*, de qua olim prolixius egit *Præſes*, (b) & *quæ* paucis ſic *abſolvitur*: vaſculum tale ſanguineum, ſuper cornea eminens, ſi fuerit ſatis prominulum, apice lanceolæ ſecatur provide, ſ. in longum, ſ. in tranſverſum: ſi minus turgeat elevatur ope acus curvæ, latiuſculæ, non ſcindentis, tumque diſſecatur forfice, vel lanceola: aut acus curva, anceps vaſculo ſanguineo ſubducitur, attractaque acu diſcinditur. Sanguinis fluxus, inde procuratus, ſibi relinquitur, donec ſponte ceſſet, grumuli vero linteolis, aut ſpongiola molli detrita, infuſo hyſſopi, florum hyperici, ſimiliumve tepido imbutis abſtergatur.

Altera, eaque à vetuſtiſſimis medicis jam decantata *operatio* eſt, ἀπότριψις corneæ, attritio, abraſio ejuſd. macularum. Α'νατρίψεως nomen frequentius fuiſſe veteribus, τρίψεως autem recentioribus, ſui ſcil. ævi, ſcribit *Galenus* totumque frictionum genus denotare tradit. (c) Idem quoque videtur ſingularem leucoma perfricandi methodum, variaque in hunc ſcopum media, aliquibus oculariis medicis ſolemnia, ideoque ocularíam apotripſin innuiſſe, cum aliquos referat cute (aſpera) nonnullorum piſcium marinorum, alios ſylveſtris ficus foliis, aut pumice, aut herbis, aut ſepia, ad leucoma attenuandum uti. (d) Eamdem viam calcant ſubſequi *Paulus Ægineta*, *Actuarius* &c. Allegavit Præſes in diſp. de ophthalmoxyſi plura tam naturalia, quam artificialia ad ejuſmodi τρίψιν, maxime vero calloſarum palpebrarum, facientia. Horum è cenſu huc quadrat, quod p. 10. diſp. allegatæ, tanquam prima *blepharoxyſti*, inſtrumenti, *ſpecies* deſcribitur, formam obtinens exigui cochlearis è chalybe, cujus ſuperficies convexa pluribus undique acutis eminentiis, inſtar limæ, exaſperata eſt, concava vero lævis. *Conſtantinus* Afrus, ſ. *Africanus* laudatur abs *Woolhouſio*, tanquam primus, ipſi notus, qui raſio-

(a) Præſid. diſp. de ophthalmoxyſi p. 18. Is hanc felici ſucceſſu pluries adhibuit contra nubeculas corneæ, cum ophthalmia junctas.

(b) Præſid. diſp. de ophthalmoxyſi. p. 17. ſq.

(c) Galen. l. II. Salubrium.

(d) -- de ſimpl. med. fac. l. XI. p.m. 81. de ſepia: porro hoc nomine, quod mediocrem obtinet aſperitatem, adhibemus eam & ad ingentes oculor. aſperitates, quas ſycoſes appellare conſuevimus. Nam exſculpentes ex ea quiddam ipſa figura ſimile collyrio, eo illas confricamus, donec ſanguinem reddere incipiant: quo facto collyria cathæretica, ſ. deradentia, præſtantius effectum ſuum in illas exſerunt.

ſionem & attritionem corneæ ſuſceperit ſcalpro, quod vocaverit, ophthalmico. (*a*)

Inter recentiores manifeſtum perficiendæ corneæ ſpecimen ſiſtit *Bidloo.* (*b*) Verba ejus ita ſonant: ſi adulta & longo tempore refractaria macula (loquitur vero de maculis corneæ) deterſioni leni vitrioli cypri, in aqua roſarum ſoluti reſiſtat, opus eſt fortiore medicamento: verum ego ſtylo, ex ejuſmodi generis vitriolo, utor; tum quia maculam, uſquedum ſanguinem emittat, vellicandam *fricandamque* ſuſtineo, tum quia tutius hac methodo parti affectæ, intactis vicinis, injici poteſt medicamentum. Præterimus brevitatis ſtudio alios authores.

§. XIX.

In tali ergo macula corneæ, quæ ſuperficiem habet prominentem, cruſtoſam è ſquamis quaſi ſuperincumbentibus, aut alias etiam craſſiore, duriore, ſicut in ægide, paralampſi, leucomate licebit duro nodo durum opponere cuneum. Ne vero partes ſanæ lædantur, opus eſt palpebras ſervare diductas bulbumque ſtabilire per applicitum, ita dictum, *ſpeculum oculi*, atque diligenter cavere, ne & partes ſanæ attingantur xyſtro, & ut affectæ fricentur ſuſpenſa manu. Nihil autem putamus obſtare, quo minus ipſum *vegetabile xyſtrum*, ſcopula nimir. illa ſcite è glumis ſecalinis efficta hic quoque locum inveniat, ejuſque naturalibus uncinulis diſcerpi & abradi poſſit, eminens maxime, cruſtoſa calloſaque ſuperficies maculæ. Sed, quocumque inſtituatur hæc apotripſis modo, plures, pro neceſſitate, repetenda, *cornea dehinc* confeſtim *fotu* tepido, è fl: ſambuc. chamom. melil. &c. in lacte coctis eſt aliquandiu *demulcenda*, poſtea *ſequentis unguenti* aliquot guttulæ illinantur mediante penicillo tenui, aut inſtillentur, ℞. Ol: ovor. Ung: de tut. ana ℥iß. Partis fungoſæ oſſis ſepiæ, ſubtiliſſime pulveriſat. gr. xij. pollinis rad: ir: flor. gr. vj. M. Palpebris ſuperponatur *cataplaſma calidum* è medulla pomi aſſati, pulveris croci ℈ß. & camphoræ gr. ij. *Præmitti* partim, partim *conjungi* debere *alia in & externa*, affluxum cohibentia, diſcuſſionem præſtantia, vel davus ſubolfaciet.

Denique *tertio: compungi*, foraminulis perterebrari poſſe, mediante inſtrumento, *catanyptrum* vocato, vel acu incurva ancipite, *maculam* craſſiorem, *leucoma*: humorem lentum, ſi quis ineſt elici: lamellam corneæ extimam ſeparari, exfoliari poſſe, non dubitamus, ſicut in diſp. de ungue oculi prolixius §. 12. p. 16. docuit *Præſes*, eamdemque methodum ibidem contra unguem oculi propoſuit. Plura igitur vid. ibid.

§. XX.

Fons pharmaceut. ſiſtit primo *externa* & *topica* remedia. *Levioribus maculis* apprime conveniunt *lambitiones*, deterſiones lingua factæ hominis ſani, quæ ſalivam, vi præditam abſtergente, illinant non modo maculis, ſed & blan-

(*a*) Conſtantini hujus Africani, Monachi Caſſinenſis, Sec. XI. celebris, opera medica in folio edita Baſil. apud Henric. Petrum an. 1536. & 1539. ſedulo evolvimus, nullum vero veſtigium nec frictionis hujus, nec inſtrumenti potuimus invenire.

(*b*) Godefr. Bidloo Exercit. anatomico-chirurg. l. II. Exerc. 8. p. 196.

diſſimo lambitionis motu & affrictione papillarum linguæ pyramidalium, aſperularum, deterſionis ac attritionis efficaciam exerceant. Quid canes, lambendo vulnera atque ulcera, præſtent, notum eſt. Quantam præſtiterint activitatem in ipſo leucomate feliciter deleto biennis puellæ judaicæ, ab ipſa matre diligenter exercitæ lambitiones, docet obſ. *Bidloi*, paulo ante allegata (not. *t.) Efficaciores fortaſſis & ideo fuerint illæ propter allium frequenter comeſtum, quo mirifice hæc gens delectatur, & ſalivam acrioribus illius particulis impregnatam. *Cautelas in lambendo* has impr. commendat *Bidlous* ibid. p. 195. ut lingua ſit ab omni impuritate munda, fragrantis alicujus ſeminis maſticati viribus imbuta, pulvere ſacchari canthi, ſolutione vitrioli mitigati, aut ſimplici ſolutione conſperſa, & lambitio dirigatur ab exortu maculæ, quo loco craſſior exiſtat, verſus finem, non viceverſa.

Ita pariter ſolent felici ſæpius eventu ſuaderi *adhalationes*, oris, poſt fæniculum, caryophyllos, cubebas & ſimilia maſticata, quas vel ipſe æger, vel alius homo ſanus frequenter dirigit ad corneam affectam. Nec diſpar eſt ratio variorum *vaporum* ac *fumorum* medicatorum, è reſolventibus, aromaticis, acriuſculis, deterſivis, ad oculum patentem ſæpe diuque admiſſorum. Supra recenſuimus, (§. 11.) quam feliciter, caſu, deleverit *fumus ſulphuris* maculam corneæ antiquam in viro. In illis corneæ maculis, quæ conjunctam habent ejuſdem nimiam humiditatem, relaxationem & hinc pendentem rugoſitatem magni facit *Woolhouſius ſuffumigium* ex aloe, myrrha, maſtiche, baccis juniperi, harum alterutra prunis ardentibus injecta, fumoque hinc oculis noctu ante cubitum ſic excepto, ut, in diſtantia unius pedis ab acerra, volis manuum potius, circa oculum expanſis, quam mediante infundibulo, quod nimia vi & copia fumum impingeret, ad corneas affectas dirigatur. *Statim ab excepto* ſic oculi *fumo* penicillum ſubtiliſſimum jubet ſequenti intingere *unguento* : ℞. Ung: de tut. ℥j. pulveris gum: arab. ʒß. eoque omnes imbuere partes corneæ collapſas & rugoſas ægri, jacentis ſupini & capite reclinato. Lacrymabundi ad ſingulos penicilli attactus oculi humidum deſtillare permittitur, capite verſus angulum oculi externum inclinato, ipſaque illinitione aliquoties repetita palpebræ clauduntur, ſomnoque relinquitur æger. Inſequenti *mane* aliquot *hormini grana* palpebris ſubdita per bihorium detinentur. Hac methodo facile omnes *rugas* & *ſubſidentiam corneæ tolli* prætendit *Woolhouſius*, è contrario autem collyria adſtringentia, vitriolica, ſub prætextu roborandi, oculo inſtillata malum reddere pejus, rugas conſtringere & in ampullas elevare.

§. XXI.

Fotus, *vapores* è Hb: hyſſop. Chæref. Chelid: maj. Serpil. Origan. Roriſmar. Baccis junip. Baccis Caffeæ toſtis, Rad: valer. Sem: fœnic. Maſtiche, Camphora in aq: font. aut aq: calcis vivæ, aut vino coctis, ad corneam affectam exhalantes, reſolvendo, roborando ſuam addunt ſymbolam. Tantundem fere eſt, ſi mediante lavacro opthalmico *cornea* cum toto bulbi anteriore hemiſphærio tepide *balneetur*.

Sed rarioris hæc ſunt uſus, tanto autem frequentioris è ſimilibus parata *epithemata*, *ſacculi*, *cataplaſmata*, palpebris calide ac diligenter applicita; & *cataplaſmata* quidem quod ſpectat, è reſolventibus maxime parata, ſummis *digna laudibus* extollimus, ab ipſa edocti experientia. Nobis uſuale eſt è pulpa pomi aciduli, ſub cineribus aſſati, & cum pulveris croci ℈ß. rad: ir: flor. gr. v. camphoræ gr. ij. vel iij. remixti calidum per aliquot horas impoſitum

pal-

palpebris, pluresque dies continuatum. *Platerus* (*a*) duos recenſet caſus albuginis, inveteratæ & cum ophthalmia conjunctæ, in totum tamen, & alterius quidem intra quinquendium, diſſipatæ uſu potiſſimum cataplaſmatis è pulpæ pomorum inciſæ & repurgatæ ℔. ß. in aq: roſ. & fœnic. cocta ad conſiſtentiam pultis, additis dehinc mucilaginis ſem: fœnugræci ℥ij. album: ovor. nro. ij. lap: hæmat. exacte triti ʒß. vel ℥j. Cort: granat: ſubt: pulv. ʒj. vel ℥ij. cremoris lactis, vel ol: roſac. parum. Reſpondent hæc topica *primariæ* hujus curationis *cautelæ:* lente feſtinandum, naturam non trahendam obtorto collo, non acribus ſtatim nec continuo ſtimulandam eſſe calcaribus.

§. XXII.

Ad *collyria* ſicca & humida, *mitioribus* abſtergendi *viribus prædita*, & loco affecto applicanda referimus: pollinem ſubtiliſſimum atque ſicciſſimum è ſaccharo canar. vel cantho albo, raſura lap: lyncis, teſta ovi calcinata, ſubſtantia fungoſa oſſis ſepiæ, rad: ir: flor. Crocus agaricus albiſſ. ſal ammoniac. ludus, ſ. tartarus matular. (quem aliqui ſummis efferunt laudibus) ſal: vol: urinos. camphora, in polline inſperſa, majorem aliquanto præſtant morſicationem. Tales vero *pulveres* mediante calamo corvino, vel duobus, tribus intra ſe ſuſceptis, aliove anguſto tubulo *corneæ inſufflantur* placide, *vel* tenui ſpecillo aut cochleare ingeruntur, *vel* aquis, balſamis, unguentis mixta inſtillantur. E liquidis huc ſpectant mel virgineum, *infuſio* aniſi, fœniculi in ſpiritu vini, hujuſque infuſionis ſubſeptuplum cum aquis euphraſiæ, fœniculi & plantag. mixtum, qualem *Yveſius* commendat.

Majore *vi* ac *acriore*, abſterſoria & ſtimulante, *agunt* aloe, fella variorum animalium, e. g. lucii piſcis, vulturis, tauri, axungia viperarum, ſuccus chelidonii majoris, fœniculi, anagallidis, centaurii minoris, crocus metallor. æs uſtum, viride æris, vitriolum cyprium, album, alumen uſtum, balſam: peruv. ol: è linteis combuſtis, ol: buxi, ligni ſancti. *Illinuntur* talia *penicillo* tenuiſſimo cum melle mixta id commodi habent, ut præter vim mellis abſterſoriam & diſcuſſoriam, minus ſuper toto diffundantur oculo. Nimia *horum acrimonia temperatur* mucilagine admixta ſeminis cydoniorum, pſyllii &c. Omnia tamen *vitriolica* cane & angue pejus *vitanda* recte monent *Woolhouſius* ac *Yveſius*. *Acriora* hæc *ſatius in forma unguenti*, mediante penicillo, quam fluidioris aquæ adhibentur, ob metum nimiæ promptæque diffuſionis, ac, cum nihilominus ſatis moleſte ac dolorifice totum afficiant oculum, debent non modo *parcius* atque *rarius applicari*, ſed & inter applicandum opera dari, ut palpebræ aliquandiu hiantes diſtent, bulbus immobilis quaſi quieſcat, & ſemihorio *poſt oculus* tepide *abluatur* aqua temperata quadam ophthalmica, e. g. aq. deſtil. roſar. plantag. ſperm: ranar. albuminum ovor. aut infuſo fl: melilot. ſambuc. rad: alth. ſem: pſyllii &c. atque *dehinc cataplaſma pomatum*, ſupra commendatum (§. 20.) palpebris imponatur, & interdiu palpebræ aliquoties laventur foveanturque infuſo herb: roriſmar. & hyſſopi calido.

§. XXIII.

(*a*) Platerus in obſ. l. I. p. 106. ſq.

§. XXIII.

Qui *ſeptica corroſiva* corneæ applicant, oleum infundunt igni, & *in lernam malorum præcipitant* ægrum tormenta ſcil. dolorum infernalia, graviſſimam inflammationem, metum ſuppurationis & putredinoſæ corruptionis, aut malignitatis cancroſæ, ſummumque totius oculi viſuſque diſcrimen. Nec eſt, quod audaculi prætexant exemplum (§. 13.) allegatum, mercurio ſublimato deletæ maculæ, ſed potius attendant ad ancipitem, qui & tum imminebat, eventum. *Mercurium* tamen *præcipitatum rubrum*, in *forma unguenti* extus palpebræ ſuperiori, ab audacioribus ipſi quoque cantho interno oculi illitum novimus aliquoties ſuſtuliſſe feliciter maculas corneæ, aliquando autem & graves concitaſſe inflammationes. Unde nolimus authores eſſe frequentioris & promiſcuæ hujus unguenti illinitionis. *Bidloo* certe, loc. ſæpe cit. fatetur ingenue, quantas ipſe turbas moverit, acrioribus ejuſmodi medicamentis aggrediens corneæ ſtigma album, inſtar calloſi ſ. indurati fungi foras extuberans, ut, non ſine multo tempore, tædio, labore, viſuſque detrimento, excitatum ulcus conſolidari potuerit, ablata tamen prius corneæ excreſcentia, quam vocat, mediante ſcalpello. Tutiſſime vero nec minus efficaciter *litus ſpirituoſo-æthereo-oleoſi* e. g. è balſamo Schaveri, aq. Regin. H. cum oleo anthos commiſta, aliquoties in die per aliquod tempus, pluries in die, palpebris poſſunt infricari. Felicem eventum ſæpius inde obſervavimus.

§. XXIV.

In gratiam tironum *aliquot* apponemus *formulas* ex ante laudatis medicamentis compoſitas & à celeberr. authoribus, nobisque ipſis probatas. ℞. Aloes pulv. ℈ß. croci metallor. ℈j. aq. chelid. maj. ℥iij. - fl. cyan. ℥j. M. De liquore, qui ſedimento ſupernatat, claro aliquot guttulæ oculo inſtillentur, authore *Woolhouſio*. ℞. Myrrh. r. el. ℈ß. camph. vitriol. alb. (in pauca hac quantitate magis excuſari, ſed & omitti poteſt) ana gr. v. mellis ℈ij. & ſucci fœnic. q. ſ. ad conſiſtentiam linimenti liquidioris: *Maitre-Jean.* ℞. Mellis chelidon. ʒij. fel. piſc. lucii ʒj. ſal. volat. gr. v. m. inſperge ope penicilli calide. *Bidloo.* ℞. Oſſis ſepiæ de fungoſa materia, pumicis an. ʒj. pomphol. alb. ʒß. ſacch. candi ʒij. farinæ fabar. ʒß. m. f. pulv. ſubtiliſſ. Inſuffletur. *Platerus.* ℞. Mellis in ipſo favo ℔ ij. Summit. fœnic. flor. ſambuc. euphras an. p. ij. ſacch. canth. ℥iv. Deſtil. in MB. & aqua inſtilletur oculis. *Luſitanus*. Plures qui deſiderat formulas, adeat praxin *Plateri*, *Bartichii* (*a*) ophthalmoduliam, *Augendienſt*, *Mangeti* bibliothecam pharmaceuticam. Veteribus uſitatorum numeroſiſſimus eſt cenſus apud Galen. Paul. Æginet. &c. de quibus tam magnificæ, tam certæ vires extolluntur, ut ſalivam movere poſſint, ſed metuimus non injuſte, ne bilem potius moveant, non reſpondente promiſſis effectu, imo ſiniſtro, niſi prudenter adhibeantur, eventu.

Reſtant è cenſu externorum *amuleta*. Radicem allii ſerpentini abs chirurgis magni fieri Author eſt *Platerus*. Globulos ſuccini collo circumpenſos laudant alii. Sed quemadmodum in curatione ſolis hiſce non ſolemus fidere; ita,

(*a*) Georg. Bartiſch. *Augendienſt*. p. 215. ſqq. plurima offert egregia topica, dummodo illis debito tempore & modo ſciat uti medicus.

ita, ſi in ſocietate aliorum atque præſtantiorum remediorum bonus ſuccedit eventus, dubium manet, utri horum remediorum palma debeatur? Relinquimus talia curationum magneticarum amaſiis, neque tamen repudiamus ea, quæ modo phyſico agunt explicabili, aut per certam experientiam confirmata pollent activitate. Denique *capilli denſi promiſſi*, nimium affluxum capiti oculiſque concitantes, ſunt aliquando *imminuendi* in quantitate continua & diſcreta: non quidem mox detondendi. *Litus cutis capillatæ ſpirituoſi* his etiam oculorum affectibus *nocent*. *Achorum*, *fonticulorum*, *ulcerum* in partibus ab oculo remotorum *manationes* aliquandiu potius *conſervandæ* ſunt, quam ſupprimendæ.

§. XXV.

Prolixiores circa topica fuimus, ac quidem erimus circa interna remedia. Certum enim ratumque eſt, ad expugnanda hæc vitia externa *plus præſtare* remedia *externa*, *topica*, internis. Sed tamen *neque hæc* ſunt *negligenda*, tantum abeſt, ut potius illis viam ſternere, & junctis viribus pugnare debeant. *Interna evacuantia* ſunt, vel *purgantia*, cacochymicis ſcopo evacuandi, alias etiam revellendi, non quidem draſtica, ſed aliquoties repetenda, mitia, MP. de ſuccin. Crat. pil. ſine quibus eſſe nolo, aleophanginæ, marocoſtinæ. fol. ſen. ſ. ſ. agaricus, rad. & reſin. jalap. Inprimis etiam merc. dulc. ſal. epsham. egran. &c. Magneſia: vel *diaphoretica*, *diuretica*, præſertim è rad. ſcorzon. pimpin. min. carlin. ſerpentar. virgin. angelicæ, ſarſ. par. chinæ, bardanæ, ononid. petroſel. fœnic. pareir. brav. l. ſancto, ſaſſafras &c. parata theiformia infuſa atque decocta. eſſ. pimp. ſcordii, ſuccini, mixt. ſ. Lud. TR. antimon. acris, ex aq. card. ben. ſambuc. angelic. ſcorzon. petroſel. chærefolii. Salia media, nitrum, cum abſorbentibus & inciſivis remixta. Juſcula è recent. chæref. naſturt. hort. rad. ſeleri, petroſel. turionibus lupuli, fl. violar. cum tantillo macis, in juſculis carnis, vel ſero lactis, modice coctis, & per aliquot ſeptimanas propinatis. *Evacuantia particularia*, *errhina*, *ſialogoga* generalibus illis ſubordinantur.

§. XXVI.

Interna alterantia. *Oxydercica*, viſum acuentia licet contra maculas & vela hæc corneæ nihil, viſum acuendo, valere ſtatuat *Platerus* in praxi ſua; tamen cum talia ſint, quæ tenuibus, inciſivis, aromaticis, ſalino-oleoſis particulis valide humores viſcidos attenuent, obſtructiones reſerent, fibraſque laxas roborent, in aprico eſt, non contemnendam & his contra corneæ maculas efficaciam tribui. Huc ergo ſpectat tota cohors *aperientium*, *incidentium*, *abſorbentium*, *anticachecticorum*, *antiſcorbuticorum*, *antivenereorum* medicamentorum, quæ non promiſcue quidem & acervatim, imprudenter & effuſe ſunt confundenda, vel cumulanda, ſed ſuis quæque ſubjectis diverſiſque caſibus attemperanda. Ob horum multitudinem pauca ſaltem proponemus, quæ *nobis* ſunt *familiaria*: rad. valer. ſylv. -ari vino ppt. -pimp. min. ſem. fœnic. - anis. commune & ſtellatum: flaved. cort. aurant. ſ. ſ. millep. pp. tart. vitriol. t. nitr. cryſtallin. terra fol. tart. lap. *69*. pp. ſuccin. pp. pulv. ſtomach. Birck. trag. aromat. Gabelk. ſpecif. cephal. Mich. pulv. cephal. Camer. eſſent. balſ. Hoffm. ſuccin. elix. aper. claud. liq. vol. ol. Sylv. &c. Succinctus, quem Dn. *de St. Yves* (*a*) topicis præmittit, apparatus pharmaceu-

(*a*) Mr. de St. Yves des maladies des yeux p. 217. ſq.

ceutico-diæteticus laude dignus eſt & imitatione, conſtans tenuiſſima diæta, juſculis alteratis è brodio carnis vitulinæ, vel ſero lactis per herbas temperantes alteratis, addita ad juſculi ℔j. ſir. violar. ℥j. &c.

§. XXVII.

Fons diætet. vitare jubet aerem frigidum, nimis luminoſum fervidumque, pulverulentum, humidum : *cibos* craſſos, dyſpeptos, ſalitos, infumatos, acidos, carnem ſuillam: copioſos, quantumvis optimos. Allii, ceparum, ſinapi uſum internum, ſicuti celeb. *Stahlius* (*a*) à communi vindicat opprobrio, quaſi oculis tantopere nocerent, ita ſane uſu moderato interno, ceu condimentum, maculis corneæ, à ſanguine ſeroque craſſis, impuris, oriundis atque nutritis, potius prodeſſe, quam nocere poſſunt. *Vinum & ſpirituoſa* illis denegantur, qui propter ætatem, temp. ſanguineum, cholericum, plethoram, gravem conjunctam ophthalmiam, aut ſtatum ſcorbuticum, hecticum, excluduntur: tanto magis autem permittitur vinum aſſuetis, phlegmaticis, cachecticis, cacoſtomachis, intra terminos tamen: *lectionem*, *ſcriptionem*, altero oculo licet ſaltem exercitas, quoniam nihilominus æger oculus in conſenſum moleſtæ tenſionis rapitur: *motus* corporis *nimios*, capitis inclinationem longam, frequentem ad humum : *colli nimiam* per collare *ſtricturam* : *veneris abuſum omittere* præcipit &c.

Præcipit è contrario *aerem* ſerenum, temperatum, pacatum, quærendum, expectandum, cui ſe exponat æger: *Diætam* tenuem, eupeptam, medicatam, è turionibus lupuli, ſpinachia, aſparagis, rad. ſcorzoneræ ſativæ, - ſeleri, petroſelini, endivia: *decoctum* pro potu temperans aperitivum, modice aromaticum: *condimenta* ciborum aromatica, è raphano ruſticano, cepis, raphanis, allio, porro ſectili, radicibus & herba petroſelini, ſemine carvi, carioph. aromat. nuce moſch. macere cinnamomo : *potum caffeæ* tenuem, *ſuccoladæ* aqueum. Cuncta tamen parce, *ceu condimenta*, præſertim perſonis & cauſis morbi ocularii calidis. Alvi, muci narium, urinæ, tranſpirationis *liberas excretiones* quotidianas.

§. XXVIII.

Agmen claudit *indicatio palliativa*. Scil. ſi *maculæ & cicatrices* in totum & conſtanter abigi, atque ſic deformitas & viſus impedimentum una penituſque tolli nequeant, danda eſt opera, ut illæ *in tantum ſaltem curentur*, *imminuantur*, *attenuentur*, vel certe *incrementum & deteriora* quæcumque *ſuperventura* tempeſtive *avertantur*, id quod maxime tentari debet methodo curativa hactenus propoſita. Aut *peregrinus* fœdus *color* flavus, ruber, lividus, ſi nequeant in diaphanum omnis coloris expertem reſtitui, *mutentur* ſaltem *in dilute albicantem*, qualis, præſertim illis, qui griſeam vel cœruleam habent iridem, inſpicientibus non æque attenditur, ſicut alius quicumque. *Tantum* ergo *abeſt*, *ut veterum methodum probemus* aut ſequamur, *qui maculas* l. cicatrices corneæ albas, diſſipationem renuentes, *præceperunt colore nigro tingendas*, atque in hunc finem tincturas è vitriolo, gallis, aliiſque adſtringentibus, veram atramentoſam nigredinem præſtantibus, uti paſſim apud Galenum, *Paulum Æginetam* &c. & quod miramur, nonnullos etiam recentiores talia

(*a*) G. E. Stahl. diſp. de affectibus oculor. in genere p. 19.

talia deprehendes, corneæ maculis inſtillandas commendarunt; quin potius, ſi quæ jamjam inſidet nigra macula, hanc in albidam, ſi fieri poſſit, convertere jubeamus. Licet enim in nonnullis ſubjecta iris fuſco-nigra, qualem oportet fuiſſe incolarum Græciæ, Aſiæ, Italiæ, putetur procul dubio à veteribus medicis aliquomodo minus ſenſibilem ſ. apparentem reddere maculam corneæ nigram, vanam tamen fallacemque hanc fore ſpem, à priori & poſteriori facile edocemur.

Tacemus incommoda, mala non unum profecto, quæ ab ejuſmodi vitriolicis & valde adſtrictivis in univerſam redundant corneam atque conjunctivam.

Attulit ipſe *Præſes*(*a*) *obſervationem* è ſua ipſius praxi coloris p. n. fuſci in colorem griſeum naturalem arte reſtituti, quamvis impeditior multo tardiorque remediorum ad iridem affectam acceſſus eſſe debuerit, quam ad corneam eſſe ſolet. Confidentius ergo ſperare licebit, facile acceſſibilem corneam à peregrino colore facilius poſſe liberari. Sed contrarium teſtatur experientia, quoad profundas calloſaſque maculas albidas. Suffragatur ratio. Quo enim tunica quædam diaphana per cicatricem aut alias magis denſatur, eo maculam oportet fieri albidiorem, eamque indelebilem, quia lamellæ, è quibus conſtat, ejuſque pori ſtringuntur, arctius ad ſe invicem apprimuntur, obſtruuntur. *Leucomata*, totam obſidentia corneam, à variolis e. g. relicta, antiqua in pueris aliquoties, methodo ante deſcripta, ſic *attenuavit* & in latitudine *diminuit Præſes*, ut luminis aliquam perceptionem, aliqui etiam groſſiorum objectorum recuperaverint. *Sed* nucleus, *centrum* eorumdem, *ſtetit* manſitque *ceu marpeſia cautes*. Quo igitur caſu, ab inutili, imo periculoſa quacumque machinatione ulterioris abſterſionis & ſerenationis dehortamur medicos. Quod vero ſpectat *prævenienda*, *quæ imminent*, *corneæ* mala, rupturam, ſtaphyloma, ulcus, malignitatem cancroſam &c. hæc alibi ſuis locis erunt tradenda, uti & tractatio ſingularis macularum rubrarum, lividarum, nigrarum. *Jam* enim *claudimus rivulos*, ſat prata biberunt.

F I N I S.

(*a*) Præſid. diſp. de hypopio p. 34. caſ. 3.

XVIII.

TOBIÆ LEUCOMATA,

DISSERTATIONE MEDICA

D I L U C I D A T A

Quam Præſide

BURC. DAVIDE MAUCHART P. P.

Defendet

CAROL. DAV. BRECHT

T H A I L F I N G E N S I S.

Tubingæ 24. Maii anno 1743.

PROEMIUM

FAlcem immittimus in meſſem non penitus alienam, dum ſenis Tobiæ λευκώματα excutimus, nec audemus aliquid, quod alii ex ordine medicorum plures circa phyſicæ ac medicinæ objecta biblica non auſi paſſim ſint antea. Data id opera egerunt Bartholinus, Wedelius, Scheuchzerus, Warlizius. Et quidni objecta fori mixti ſuæ vindicantur quodque facultati? Theologum explicare theologica, medicum medica, ubicumque occurrant, par eſt: ſed & inficias non eſt eundum, quod ſæpe tam arcto nexum vinculo, unum, ſed ad plures ſcientias & facultates ſpectans, objectum, hominem requirat exegetam, profundæ, variæque eruditionis, & ex utroque Cæſarem, vel ſaltim diverſarum facultatum doctores, invicem conferentes, deliberantes, decernentes. Noſtra non auguſta, ſed anguſta nos ipſos metimur ulna. Non omnia hujus telæ fila è nobis ducimus ipſis, inſtar araneæ, nimis enim fortaſſe tenuia forent; ſed apes æmulamur, quæ mel è variis exſugunt floſculis, digerunt, excoquunt, perficiunt: addimus enim & proprias meditationes, criticaſque reflexiones, atque ſic, quæ nuperrima in diſp. ſatis prolixa de maculis corneæ, de leucomate ſ. albugine dicenda ſupererant, jam ſupplemus.

Quamvis autem cenſeat varia eruditione celeber. Th. Bartholinus (a) perpauca ſupereſſe, quæ de Tobiæ morbo & curatione ſcribi poſſint, quia omnia fere abſolverit Hieron. Bardus in Med. cath. c. 4. §. 1. & 2. & ante illum Franciſc. Valleſius de ſacra philoſ. c. 42. ipſeque ideo Bartholinus nonniſi pauca de piſce, qualis fuerit, ipſiuſque fellis virtute medica commentetur; nos tamen aliqua, nec levis ea momenti, ſupereſſe putamus circa ipſum Tobiæ affectum ocularium, qua geneſin formamque affectus, modum & eventum curationis. Sed fabulæ, proſopopœiæ, ephemeridibus domeſticis apocrypho libro nos inſudare, & de lana caprina diſputare cauſſabuntur illi, qui ſolidiſſimis tot auctorum (b) criticis demonſtrationibus convicti, nec canonicum & theopneuſtum eſſe Tobiæ librum, nec tam antiquum, ac ipſe Tobias, vel quicumque author libri prætexit, nec veram eſſe, ſed fictitiam hiſtoriam contendunt. Verum enim vero ſi vel maxime non adſtipulemur communi Pontificiorum perſuaſioni de canonica Tobiæ authentia, ipſumque grave concilii Tridentini anathema, quo fulminat in eos, qui Tobiam è canone expungunt, non attendamus; (1) tamen & nobis lice-

(a) Thom. Bartholin. de morbis biblicis §. 14. p. 56.

(b) Chemnitius in exam. concil. Tridentini. Franciſc. Junius. Chamierus Rainoldus. Spanhemius. Calovius. Friedliebius in Theolog. exeget. Herman von der Hardt. Joh. Albert. Fabricius lib. Tobiæ, Judith &c. græce & latine, in prolegomenis in Tobiam. Reverendiſſ. Dn. Cancellar. D. Pfaff in bibliis german. in fol. &c.

(1) Nos vero communi Catholicorum conſenſui aſtipulamur, qui eum ſequuntur, quem tenuit & tenet Sancta Mater Eccleſia, cujus eſt, & non aliorum, de canonico Tobiæ libro judicare, & latum unguem a Sacra Synodo Tridentina diſce-

licebit de phænomenis phyſico-medicis, circa Tobiæ leucomata obviis operam impendere, quam alii tot celeber. viri in eo vel defendendo, vel confutando navarunt indefeſſam. Dubiis contra Tobiam partim nova è noſtris reflexionibus accumulabuntur, partim vetera confirmabuntur, licet ingenue non minus elidantur horum aliqua, intempeſtive oppoſita.

Itaque de leucomatibus Tobiæ, patris, acturi, eum tractationis ordinem ſervabimus: (1) *variantes lectiones conferentes, græcum Druſii exemplar ſequemur.* (2) *Trademus, an, & quomodo ab illapſis avicularum ſtercoribus Tobiæ morbus ocularius oriri potuerit.* (3) *Qualis oculi morbus ſit leucoma, & qualis fuerit Tobiæ.* (4) *An, & quomodo contigerit horum, ſic dictorum leucomatum curatio inſtantanea. Faxit luminum Pater, ut aliquæ etiam ſapientiæ ac veritatis ſcintillæ hanc de cæcitate tractatiunculam irradient!*

§. I.

ſcedere nefas cenſemus, cujus dogmata abſque reſtrictione prorſus ulla, aut æquivocatione, totaque animi ſinceritate religioſe colimus atque ſectamur, & quiſquilias ex Heterodoxorum Auctorum officinis egreſſas reſpuimus & expellamus. Has ideo adnotatiunculas huic diſſertationi ſubnectimus, ne imbecilla ingenia Auctoris hæretici vana ſingularis & abſtruſioris eruditionis oſtentatione fallantur.

§. I.

A*Etas libri Tobiæ*, ſi ipſum audiamus Tobiam, metienda eſt ab illa decem tribuum Iſraeliticarum abductione in captivitatem ſub regno *Hoſeæ* Iſraelitico (*a*) per Regem Aſſyriorum *Salmanaſſarem*, (*b*) id quod accidit an. mundi circiter 3206. atque ſic ante *Chriſtum* natum ſex fere ſeculis, & brevi ante Romam conditam. Tobiam, Judæum, hebraice (1) tum ſcripſiſſe veroſimillimum videri poſſet. Aſt quamvis aliquot *editiones hebraice* proſtent, imprimis *Munſteri*, à Judæis Conſtantinopolitanis ei ſuppeditata, atque *Fagii*, nullum tamen exemplar Tobiæ hebraicum eſſe authenticum, plurimi non ſaltem è proteſtantibus, ſed & ipſi fatentur Pontificii: *Chaldaica* vero lingua utrumque Tobiam (*c*) res ſuas in commentarios retuliſſe prætexunt, & ex hoc prototypo verſionem adornaſſe latinam *Hieronymum*, interprete Judæo, qui, utriuſque linguæ peritiſſimus, chaldaicum expreſſerit verbis hebræis, & Hieronymus, accito notario, ſermonibus expoſuerit latinis, idque unius diei labore perfecerit (*d*).

§. II.

Cum autem chaldaicum exemplar nullibi ab eo tempore extiterit amplius, (2) Judæi etiam Tobiæ librum *Eſdræ* temporibus ignoraverint, & nedum hodie inter canonicos admittant, (3) *optima* vero *græca exemplaria*

(*a*) II. Regum. c. 17.

(*b*) Sic vocatur II. Reg. c. 17. & in editione hebræa: in græca vero Enemeſſarus. An duplex nomen habuerit? Aut num corrupta fuerint vulgata exemplaria? nihil temere ſtatuendum eſſe monet Druſius.

(*c*) Hiſtoriam Tobiæ nec à ſolo patre, nec filio, ſed ab aliis ſcriptam & abſolutam eſſe, ipſa biographiæ illorum phænomena teſtantur.

(*d*) Hieronymus ipſe hæc refert in præfat. ad Chromat. & Heliodorum, quanta vero cum ἀκριβεία hoc fieri potuerit, quantaque fides huic latinæ verſioni, aliiſque huic ſuperextructis ſit habenda? ipſa res, factumque loquuntur.

(1) Petrus Daniel Huetius Demonſt. Evang. part. 1. prop. IV. de lib. Tob. ait, utrumque Tobiam ideo Chaldaice ſcripſiſſe, quia ubi morabantur, vernacula lingua erat chaldaica.

(2) Hoc minime verum eſt, quia tempore Divi Hieronymi originale chaldaicum extabat; deinde ob temporum injuriam barbariemque intercidit, ſicuti variis celebertimorum Scriptorum operibus accidit, quod omnibus minime latere exiſtimo, quorum fragmenta, quæ nobis ſuperſunt, vel cura & diligentia hominum de litteris benemeritorum collecta, vel in antiquis ſcriptoribus ſervata, & quorumdam vix nomina nobis pervenere.

(3) Etſi in canone Eſdræ non reperiatur Tobiæ liber, quia, ut animadvertit doctiſſimus Præſul Huetius l. c., eo tempore maximis rerum difficultatibus premeretur Iſraelitica gens, quamvis libertati & patriæ reddita, nondum Eſdras, quantumlibet ſtudioſus ac diligens, omnes gentis ſuæ hiſtorias, & veteris memoriæ monumenta a popularibus ſuis ſcripta colligere potuerat. Quæ poſtmodum poſteriorum diligentia reperta, in canone jam clauſo & obſignato locum non habuerunt, *& his, quæ Hagio-*

ria maximam originalis textus ſpeciem præ ſe ferant, (1) & à variæ religioni chriſtianæ addictis pro tali vel habeantur, vel ſaltem in conſortium cum latinis & hebræis exemplaribus trahantur; placuit nobis pro fundamento ponere *græcam Tobiæ editionem*, quam *à Druſio* publicatam typis denuo mandavit, ſuaque verſione illuſtravit latina *Fabricius*. (*a*) Reputat vero idem celeber. vir, in præfat. p. 4. longe veroſimilius eſſe, Tobiæ librum græce effictum fuiſſe à quodam Helleniſta poſt Hieroſolymam à Romanis everſam, annum circiter à nato Chriſto centeſimum.

Chronologica hæc ideo nobis videbantur attendenda, quod vox λεύκωμα, qua denotatur ocularius Tobiæ morbus, haud occurrit in *Hippocratis* Coi noſtri, ſed *Plinii* tantum, *Galeni*, & qui poſt eum vixerunt medicorum libris. Magnus vero *Hippocrates* noſter vixit tempore belli Peloponeſiaci annis mundi 3500. circa medium & finem ſeculi, ideoque poſt illam populi Iſraelitici captivitatem, atque prætenſam Tobiæ ætatem, tribus fere ſeculis. Jam nec Cicero noſter medicorum, *Cornel. Celſus*, qui ſub initium primi à Chriſto nato ſeculi floruit, in ſuis de re medica VIII. libris ullam nec leucomatis nec albuginis facit mentionem, quamvis l. VI. c. 6. de reliquis oculorum affectibus copioſe agat, eorumdemque græca nomina utplurimum ſtudioſe recenſeat, vel latinis exprimat vocabulis atque deſcriptionibus. Ejuſdem tamen primi ſeculi Author ſub Imperat. Veſpaſiano celebris,

(*a*) Jo. Alb. Fabricii liber Tobiæ, Judith, oratio Manaſſe &c. 8vo. Francof. & Lipſ. 1691.

---

giographa, id eſt libros ſacros, *memorant manciparunt*, ut loquitur D. Hieronymus in Præf. in Tob. Quare quamvis Hebræi hunc Tobiæ librum ut canonicum non habeant, id eſt in canone clauſo obſignatoque ab Eſdra & viris Synagogæ magnæ, inter Hagiographa tamen numerant, & Eccleſia Catholica ut Sacrum habet, legit, & veneratur.

(1) Græca Tobiæ editio nunquam pro originali, niſi ab Eccleſiæ reformatæ aſſeclis, ſed Chaldaici exemplaris traductio a graviſſimis viris habita fuit, ut ſunt Petrus Daniel Huetius, l. c. Natalis Alexander, hiſtor. Eccleſ. ad v. mund. ætat. Diſſert. XI. aliique. Si archetypus enim fuiſſet græca Tobiæ editio, hanc potius D. Hieronymus adhibuiſſet, quia linguam græcam plus æquo callebat, quam chaldaicam, quam ut latine redderet, interprete ei linguæ chaldaicæ & hebraicæ peritiſſimo opus fuit; cum præſertim tempore D. Hieronymi græca editio extaret, ut apparet ex Auctore Conſtitutionum, quæ Apoſtolicæ vocantur, Ss. Polycarpo epiſt. ad Philippenſ., Clemente Alexandrino lib. I. Stromat., aliiſque Patribus Græcis & Latinis D. Hieronymo vetuſtioribus, qui græca editione uſi erant. Præterea D. Hieronymus hanc verſionem ex Chaldaico ſuſcepit, ut morem Heliodoro & Chromatio gereret, Epiſcopis pietate & doctrina Clariſſimis, *mirari non deſino*, verba D. Hieronymi in præf. ad Heliod. & Chromat., *exactionis veſtræ inſtantiam*, *exigitis enim*, *ut librum chaldæo ſermone conſcriptum ad latinum ſtylum traham*: quamobrem hi doctiſſimi Patres hanc verſionem ex chaldaica lingua a D. Hieronymo non poſtulaſſent, niſi crediſſent hunc Tobiæ librum primitus chaldaice ſcriptum fuiſſe, & chaldaicum archetypum tunc extare.

(2) Decipitur ſane Fabricius, quomodo enim auctor hujus verſionis potuit librum hunc effingere, cum extaret chaldæus archetypus? veroſimilius ſcripſiſſet, ſi Ægyptiis Helleniſtis hanc græcam libri Tobiæ ex chaldaico ſermone verſionem adſcripſiſſet, uti coniicit doctiſſimus Huetius l. c. qui ad reliquas Sacræ Scripturæ partes ſeptuaginta ſenibus græce converſas adjunxerunt; atque hinc porro accepit Chriſti Eccleſia, in ſuumque demum canonem retulit.

bris, *C. Plinius ſecundus* (*b*) diſertam plurimis in locis facit mentionem albuginis, in conſortio nubecularum, cicatricum, argematis corneæ, dum horum affectuum allegat remedia. Græci v. vocabuli λευκώματ☉, nullum in hoc authore veſtigium deprehendimus, quamvis nulli dubitemus, ipſi albuginem eſſe, quod Græcis λεύκωμα. *Claudius* vero *Galenus*, Pergamenus, finem ſecundi, à Chriſto nato, ſeculi, ſub *Marc. Antonino* atque *Commodo* illuſtrans, paſſim expreſſis verbis leucomata in ſcenam producit, (*i*) inter affectus oculi & corneæ quidem ejuſdem tunicæ, Plinium atque Galenum ſecuti poſtea *Græci*, *Latini*, *Arabes*, omniumque nationum Medici frequenter meminerunt leucomatis, ſeu albuginis, in hæc uſque noſtra tempora.

§. III.

Itaque cum veroſimile non ſit, Hippocratem, Celſumque leucomatis oblituros fuiſſe, ſi, adeo notabilis affectus, ſingularis hæc appellatio græca viguiſſet; ex hac etiam terminorum Medicorum chronologia arguere fas eſt, editionem Tobiæ græcam, quam tamen authenticam, originalem haberi ſupra §.2. diximus (1) tantam non obtinere ætatem, quantam ipſe textus Tobiæ innuit, ſed ipſum nati Salvatoris noſtri ſeculum vix attingere, minimum haud ſuperare. *Hieronymi* pariter, an. reparat. per Chriſtum ſalutis noſtræ 329. demum nati, nec verſio Tobiæ latina, nec exemplar quod allegat chaldaicum, nec hebreæ editiones quicquam probant ad majorem hujus libri vetuſtatem (2), multo minus vulgata latina, ſive ab Hie-

(*b*) C. Plinius ſecundus hiſtor. mundi paſſim, in uno autem C. 6. L. XXIX. multoties albuginis injicit mentionem.

(*i*) Cl. Galenus de ſimpl. med. facult. De medicamentis euporiſtis. De compoſit. med. ſec. loc. &c.

(1) Vide pag.72. not.1. & ſequent.

(2) Quamvis de hujus libri ætate & ſcriptore non convenit, D. tamen Auguſtinus in ſpeculo, ut annotat Huetius l.c., ante Chriſtum fuiſſe ſcriptum ait. Partim litteris mandatum fuiſſe à Tobia patre, nempe duodecim priora capita, partim à Tobia filio, decimumtertium ſcilicet, & decimiquarti partem, qua ſenioris Tobiæ narratur obitus; poſtremos autem duos verſus, quibus Tobiæ junioris interitus commemoratur, ab incerto auctore, vel fortaſſe ab aliquo è Tobiæ nepotibus conſentit, dicit Huetius, ſanior pars Interpretum. Hujus opinionis probabilitas ex capite duodecimo colligitur, ubi Angelus Tobiam utrumque caſus ſuos in commentarios referre jubet. Ubi enim habet vulgata noſtra, *Narrate omnia mirabilia ejus*, juxta græcam interpretationem legitur, *ſcribite in Libro quæcumque evenerunt*. Cui Angeli mandato pientiſſimos viros paruiſſe veriſimillimum eſt, cum præſertim apud Hebræos conſuetudo invaleſceret res ſuas in commentarios referre. Propterea laudatus Huetius l. c. hunc librum, quem habemus, ab utroque Tobia cenſet fuiſſe ſcriptum: I. cum non ſit credibile tantam fuiſſe poſterorum ſocordiam, ut librum Angeli juſſu à viris tam perſpectæ pietatis lucubratum intercidere paſſi ſint. II. Chaldaica loquela, qua ſcriptus eſt, quæ ab illarum partium incolis adhibebatur, ubi vitam vixit Tobias uterque. III. Libri Tobiæ Interpretum conſenſus. IV. Libri antiquitatem probant ſententiæ quædam à ſequentium ætatum Scriptoribus mutuatæ, nempe Jeſus Sirachides Eccleſiaſtic. cap. 29. loquens de Eleemoſyna refert ſententiam in Tobiæ cap. 4. expreſſam: & Tobiæ morientis vaticinium de Eccleſia Chriſti illi viſioni ſimile, quam Angelus D. Joanni in Apocalipſi cap.21. oſtendit &c. Colligitur hinc, hunc librum eſſe antiquiſſimum, genuinum & non fictitium aut apocryphum, cujus græcum exemplar eſt tantum apographum.

Hieronymo à potiori ſit è textu originali reddita, ſive ante, ſive poſt illum. Idque tanto magis, quod vulgata & hebræa editio nihil de leucomatibus, ſ. albuginibus, ſed nomen genericum ſaltem, maculas, allegent.

§. IV.

Ipſe *textus*, quantum λευκώματι horumque generationem atque curationem ſpectat, in *græca Druſiana editione*, cum Fa.ricii latina verſione *ſic* habet.

Tobiæ.	
C.2. v.9. & 10. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνέλυσα θάψας, καὶ ἐκοιμήθην μεμιαμμένος παρὰ τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἀκάλυπτον ἦν, καὶ οὐκ ᾔδειν ὅτι στρουθία ἐν τῷ τοίχῳ ἐστί.	Et in eadem nocte poſtquam ſepeliſſem, redii, & ita pollutus ad parietem atrii obdormivi. Neque facies mea obtecta erat, neque enim aviculas in muro eſſe ſciebam.
Καὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀνεῳγότων, ἀφώδευσαν τὰ στρουθία θερμὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἐπορεύθην πρὸς ἰατρούς, καὶ οὐκ ὠφέλησάν με.	Et oculis meis apertis aviculæ calidum ſtercus in oculos meos excreverunt, & natæ ſunt albugines in oculis meis, & Medicos adii, nec me juverunt.
C. 6. v. 2. Τὸ δὲ παιδάριον κατέβη, περικλύσασθαι, καὶ ἀνεπήδησεν ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐβουλήθη καταπιεῖν τὸ παιδάριον.	Tobias autem deſcendit (in fluvium ſcil. Tigrim) ut ablueretur, & piſcis de fluvio exiliit, devoraturus Tobiam.
v. 8. Ἡ δὲ χολὴ, ἔγχεισαι ἄνθρωπον, ὃς ἔχει λευκώματα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ ἰαθήσεται.	Felle vero inunge hominem, cui ſunt albugines in oculis, & ſanabitur.
C.11. v.7. Σὺ οὖν ἔγχεισον τὴν χολὴν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ δηχθεὶς διατρίψει, καὶ ἀποβαλεῖται τὰ λευκώματα, καὶ ὄψεταί σε.	Tu itaque inunge felle iſto oculos ejus, tum ille vellicatus deteret, & abjiciet albugines, & videre te poterit.
v. 10. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ προσέδραμεν αὐτῷ, καὶ ἐπελάβετο τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.	At filius ejus accurrit ad eum, & prehendit ſuum patrem.
v.11. Καὶ προσέπασε τὴν χολὴν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, λέγων· θάρσει πάτερ.	Et fel illud in oculos ejus adſperſit, dicens: bono animo eſto, pater.
v.12. Ὡς δὲ συνεδήχθησαν, διέτριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐλεπίσθη ἀπὸ τῶν κανθῶν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰ λευκώματα.	Cum vero oculi à felle compungerentur, Tobitus ſuffricuit oculos ſuos, & de hirquis ſive angulis oculorum ejus deſquamatæ ſunt albugines.
v. 14. - - Ἰδοὺ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν μου.	Ecce iterum videre poſſum Tobiam filium meum.

Ubi ab hac lectione græca recedant, hebræa atque latina, nunc ſtatim indigitabimus in ipſa, quam ſubjiciemus, analyſi Phyſico-Medica.

§. V.

§. V.

In hiſtoria *Tobias* ubique, in omnibus lectionibus, introducitur tanquam à ſepultura conterraneorum, occiſorum, non æque *laſſus*, ac *impurus* juxta legem Moſaicam, à contrectatione hominis mortui, domum, antequam lavaretur, ingredi non auſus: qui ergo *ad parietem atrii*, *in ſcamno* quodam recubans, *obdormiverit*, & *facie* quidem *nullo obtecta velo*, quale, majoris ſecuritatis ergo, ad illapſum pulveris, inſectorum atque ſimilium heterogeneorum præcavendum, illis maxime neceſſarium videtur, qui conniventibus & hiantibus dormire conſueverunt palpebris, in illo affectu, quem *lagophthalmum*, ſ. oculum leporinum vocant ideo, quod lepores ſemiapertis oculis ſomnum capere ſoleant. Unde & illo ipſo hiſtoriæ phænomeno, quo Tobias *facie non operta* ſomnum iniiſſe, ipſumque ſtercus *apertis incidiſſe* ejus *oculis*, dicitur, aliqua præbetur anſa *ſuſpicioni*, *hunc tali laboraſſe lagophthalmo*, aliquibus à nativitate familiari, aliis è mutilatione palpebræ ſuperioris, vel aliunde. Certe, *niſi ſupponatur* optimus ſenex *tum apertos*, palpebris haud clauſos *habuiſſe oculos*, nulla plane fuiſset illapſi ſuper palpebras ſtercoris avicularum efficacia, ad producenda ſeu lucomata, ſ. maculas in oculo, ſive determinate in ejus tunica cornea, atque ſic *tota hiſtoriæ* hujus *ſtructura corrueret* uno ictu: *niſi* quidem, ſicut aliqua legunt exemplaria, (*k*) Tobias *è ſomno expergiſcens oculos ad videndum aperuit*, atque ſic avicularum excrementa ipſius oculis tum illapſa fuerint. *Alium modum*, quo ſtercus avicularum ſe intra oculum inſinuaverit, quamvis oculis clauſis dormiverit *Tobias*, fingit *Calmet*: (*l*) nempe fimum hunc humeris illapſum (étant tombée ſur les épaules, fortaſſis dicere voluit: ſur les paupieres, ſuper palpebras,) defluxiſſe intra oculos per canthos ſ. angulos eorum, cum oculos aperuit Tobias, atque admota manu, uti ſtatim ſolemus, intruſiſſe intro, quod extus reſtiterat. Sed quomodo feces hæ ab humeris in angulos oculorum depluerint, non patet, niſi error ſubſit, ut loco, les épaules, ponendum ut: les paupieres. Neque tamen hoc caſu excrementum incidiſſet actu calidum in oculos, cum tamen *Calmetus* ad majorem illius acrimoniæ cauſticæ intenſionem ſupponat ſimul calorem ejuſdem notabilem & exurentem quaſi.

§. VI.

Sed *alii* ſuperſunt *difficultatum nodi*. Garrulas *an vere neſcivit illas aviculas* ſenex *Tobias*, non hac demum veſpera parietibus atque trabibus atrii propriarum ſuarum ædium innidulantes? *An prætervidit toties* præteriens harum nidum (9)? Anne *ſupinus*, ſcamno incubuit? Quod omnino ſupponendum eſt; ſi enim alterutri incubuit lateri, in illum certe oculum, qui ſcamno proximus fuit, ſtercus avicularum illabi non potuit. *Avicularum*, *in*

(*k*) Ita habet tractatus talmudicus à Jo. Leuſdenio in 4to editus Ultrajecti an. 1665.

(*l*) Calmet in commentar. ad biblia, lingua gallica editis ſplendidiſs. in folio.

(9) Sunt nauci quæſtiones, & hirundinum muſea; quia ſecundum Fabricii verſionem ab Auctore ſupra relatam Tobias ait: *Neque enim aviculas in muro eſſe ſciebam.*

in plurali, *ſtercus* aſſeritur incidiſſe oculis Tobiæ. Experientia quidem docet, & parentes & pullos podice extra nidum exporrecto alvum exonerare: aſt duæne, pluresve ſimul, eodem momento id egerunt? Quod tamen anguſtior nidi porta, ſi hirundines fuiſſe ſupponantur illæ aviculæ, vetat (10). Si aliam avicularum ſpeciem arguamus, nidumque harum ſuperne totum patulum, atque ſic pluribus aviculis, una alvum evacuaturis, aptum; caſum plane ſingularem fingere oportet, ſtercora nempe exilia, cylindrica utplurimum, in oculos directe, tres pollices à ſe invicem diſtantes irruiſſe: repetitim namque, per vices, factam hanc commaculationem nec adſtruit textus, nec oculi ſenſibilitas admittit, quæ ab illapſo primum ſtercore non potuit non vel profundiſſime dormientem excitare, & ne ulteriori ſe exponat incommodo, de diſceſſu, vel cautelis adhibendis monere.

§. VII.

Quale genus avicularum fuerit, neque hebræum, neque græcum vocabulum determinat. *Paſſeres*, *paſſerculos* denotat quidem, ſed & *in genere minores*, libere ac familiariter in ædibus nidificantes, *aviculas*. Unde *Hieronymus*, & maxima commentatorum pars vertunt per *hirundines*. Harum ſtercus, ut omnium avium, particulis abundare ſalinis ammoniacalibus, acriuſculis, roſivis, hirundinum vero, inſectis veſci ac victitare ſuetarum, aliquanto eſſe acrius, operoſa non indiget demonſtratione. In græco quidem textu deeſt per ellipſin ſubſtantivum, ſuo adjectivo, τω θερμῶ reſpondens. Facile vero liquet, ſubaudiendum eſſe ἀφόδον, excrementum, idque alvinum (*m*).

Neque hic *occultas* comminiſci *qualitates*, oculis ſingulariter infeſtas, oportet, quin immo ipſum hoc ſtercus hirundinis non minus ac alia, turturis e.g. columbarum, lacertarum ab antiquiſſimis Medicis, ad extergendas oculorum maculas, in collyriis adhibita, pro remedio potuiſſet inſervire, debite præparatum, tritum, dilutum, ut recte jam olim annotavit *Valleſius* (*n*). Accedit, quod *calidum* incidiſſe hunc fimum & textus aſſerat, & ipſa rei ac hiſtoriæ neceſſitas atque nexus confirment. Τὸ θερμὸν, calidum, in poſitivo, non præciſe notabilem magnumque involvit calorem, ſed & teporem innuit. Et gratis profecto, ac falſiſſime hæc avicularum excrementa ſtatuerentur, vel fervida, vel eminenter calida. Sed & ipſe modicus calor, non quidem qua talis, ſed quatenus particulas excrementi ad majorem activitatem, corneam vero oculi tunicam ad facultatem diſpoſuit receptivitatem, intenſive cum cauſa morbifica conſpiravit.

§. VIII.

(*m*) Pythagoræ ſymbolum in ſenſu politico ſumptum: hirundines ſub eodem tecto ne habeas! i. e. cave à garrulis ſuſurronibus! hic etiam valet in ſenſu Medico.

(*n*) Franciſc. Valleſius de ſacra philoſophia. 8vo. Francof. 1667. c. 42. p. 266.

(10) Si parentes portæ anguſtia nequeant alvum ſimul exonerare, pulli, quia parvuli poſſunt; & quare non potuerunt duæ quoque hirundines inſiſtentes extra ante oſtium nidi ſimul ventrem deſidere?

§. VIII.

Effectus jam examinandus eſt, *quem illapſa* hæc oculis *excrementa producere* potuerunt, actuque produxerunt. Albugines, ſeu λευκώματα, hinc natas græcus refert textus: hebræus atque vulgata vel maculas albas, vel ſimpliciter excæcationem ſubſecutas, ſine effectus determinatione, ſtatuunt. *Eventum* nobis *ſic imaginamur*, non è fœcundo phantaſiæ luſu, ſed juſtis è rationibus phyſico-medicis: fimus in oculos Tobiæ illapſus, acris, calidus, heterogeneus, è particulis inæqualibus, ſolidis, anguloſis, aſperulis conſtans, irritatione facta, ſtimulo, ſpinaque quaſi infixis in delicatas, ſenſibileſque oculi tunicas è ſomno expergefecit Tobiam, palpebras confeſtim ad ſe invicem adducere, oculoſque operire non modo, ſed &, quod tantum non ſemper fieri ſolet, poſt illapſa quæcumque in oculos heterogenea irritantia, manibus confricare palpebras, bulboſque oculorum coegit, unde gravius ac altius magis magiſque ſtercora fuerunt corneæ impreſſa atque affricta, & probabiliter non ſtatim ipſa macula albida, ſed ophthalmia i. e. inflammatio tunicæ conjunctivæ, ſ. albi oculorum, & corneæ tunicæ, pellucidæ illius, quæ centrum hemiſphærii anterioris in oculo exornat, eroſio, & exulceratio, hinc maculæ albæ, harumque ſpecies, λευκώματα, ſ. albugines ſucceſſive originem duxere ſuam. (*a*) Viſum tamen hinc è veſtigio notabiliter turbari, indiſtinctum, dolorificum fieri, &, quo labes medium corneæ, oppoſitum pupillæ, vel totam corneæ ſubſtantiam magis penetravit, atque per menſes annoſque inveteravit, eo magis imminui & tandem aboleri viſum oportuit, non abſoluta quidem & immedicabili cœcitate, ſed tali, quæ reſtituto in naturalem ſtatum organo externo, reſtituendi quoque viſus reliquerat ſpem, (*b*) licet ita cœcus fuerit Tobias, ut oculum in manu gerere & hodego uti, debuerit, &, cum redeunti ex itinere filio obviam iturus properaret, ad circumpoſita impingeret impedimenta, filiumque jam præſentem videre non poſſet, ante curationem, per fel piſcis dehinc inſtillatum, ſuſceptam.

§. IX.

Morbus ergo *Tobiæ ocularius vel in genere* per maculam albam definitur, *vel in ſpecie* per leucoma, ſ. albuginem. Per maculas in oculis natas, albas, intelligitur, utriuſque oculi corneæ tunicæ naturaliter pellucidæ, atque cornu, vel corneam tenuem lamellam pelluciditate referentis inductus color albus, non diaphanus, plus minus diffuſus, aliquam plus minus ſuperficiei corneæ regionem obfuſcans, ſic maculam efficiens, per quam radii viſorii plane nequeunt trajicere, vel certe non ſine impedimento viſus. *Leucoma* vero ſ. albuginem nuper (*c*) *definivimus*, quod ſit macula corneæ alba, lævis, ſpiſſior denſiorve, vel in ejus medio, vel tota ſuperficie convexa, utplurimum cum aliqua eminentia, aliquando ſine hac, coloris albo-cretacei, aliquando cum levi quadam inflammatione, ſæpius ſine hac, radios luminis intercipiens, ut nullus, vel exiguus ſaltem luminis ſenſus ſuperſit. Quamvis au-

(*a*) Manum hic contrahimus in pugnum. Haud enim diu eſt, quod in diſp. de corneæ ulceribus & maculis prolixiorem hanc ætiologiam tradidimus, ipſius etiam maxime leucomatis.

(*b*) Sic vulgo pueri dicuntur cœci, quibus à variolis conglutinatæ ſunt palpebræ aliquandiu.

(*c*) Præſidis diſp. de maculis corneæ §. 8. p. 15.

autem dolendæ authorum confuſioni & æquivocationi uti circa affectus ocularios in genere, ſic circa denominationes atque ſpecies macularum corneæ, nuper jam publice cum aliis ingemuerimus cordatis medicis; ſperamus tamen noſtris lucubrationibus haſce nebulas aliquantum diſcuſſas eſſe, atque diſtinctionem non modo argematis (a) ab albugine, quos differentes affectus peſſime confundunt aliqui, ſed & differentias macularum corneæ inter ſe adduxiſſe ſedulo.

Patet hinc, ab omnibus commentatoribus hæc vel leucomata, vel maculas in genere, ab alterutro textu Tobiano memoratas, *non recte verti* nec *per pelliculas*, *Felle*, *Hautlein*, nec per *cataractas*, *Staaren*, licet & ipſe hic hallucinatus ſit ophthalmiater ille, in Germania olim haud incelebris, *Bartiſch*, (b) morbum Tobiæ ocularium, ad cataractæ claſſem referens. Vulgo, aliiſque, qui medici non ſunt, ignoſcendum eſt, quod abuſive varia oculorum vitia, cataractarum, reſpectu albedinis, aliquatenus æmula vocitent cataractas, uti *plebs Gallica*, teſte *Woolhouſio*, *cataractam* appellat *externam*, certam macularum corneæ ſpeciem, quam ægidem, αἰγίδα, vocant. Nimirum pelliculæ, pterygia, ſunt membranæ p. n. les extus adnatæ & corneæ adhæreſcentes, eminentes, mobileſque: cataracta vero morbus profundius in oculo, poſt pupillam in camera oculi ſecunda obvius, ſedemque figens, & per corneam, naturaliſſime ſe habentem, inſpicienti tranſparens.

§. X.

Itaque, quod textum ſpectat, *morbus ſpecificus Tobiæ* ocularius in propatulo eſt: *macula alba*, *vel leucoma*. *Neque* tamen adhuc *res eſt in ſalvo*. Non levem, non ſuperficiariam, non exilem atque partialem quamdam fuiſſe maculam, vel ſolum amiſſi viſus, cœcitatis, phænomenon teſtatur: medici etiam, quos conſuluiſſe prætendit Tobias, hunc juvare non potuerunt. *Quomodo* igitur tantam atque *inſtantaneam opem* tulit fel piſcis abs filio inunctum? Quid ſibi vult illa leucomatum deſquamatio ſ. decorticatio? C. XI. v. 12. Leucomatum certe curatio nec tam ſubito & facile, ut vulpes pyrum comeſt, procedere, nec per modum deſquamationis fieri ſolet ordinario, ſed ſucceſſive per inſenſibilem diſſipationem, reſolutionem humoris intra poros corneæ ſtagnantis, vel per attritionem lamellarum, attenuationem, lentiſſimamque tunc ac inſenſibilem quaſi exfoliationem. Immo ſi vel non adeo profundam, uti leucoma eſt, maculam ſupponamus, neque illa tam ſubito & plene poteſt abſtergi atque tolli, multo minus decorticari.

§. XI.

Quam ob rem *Tobiæ* hæc *putatitia leucomata* ad illam potius macularum corneæ ſpeciem, referenda videri poſſent, quæ græcis audit παράλαμψις, macula, cicatrix reſplendens, nonnullis margarita oculi, ob relucentem quaſi unionis album colorem, Gallis le grand nuage, quæque floccum nivis aliquando æmulatur: cum nempe è craſſo ac viſcoſo humore indurato, in ſuperficie ac poris corneæ magis magiſque congeſto pellicula concreſcit, cui induratæ aliæ ex aliis ſupercreſcunt lamellæ, inſtar ſtratorum ſuper ſtratis, quæ

(a) --- --- --- eadem: it. de corneæ ulceribus. & de ungue oculi.

(b) Georg. Bartiſch, *Augendienſt*. p. 65.

quæ a motu palpebrarum, ſuperioris maxime, lævigantur, magiſque conſtringuntur: tales igitur pelliculæ p. n.les ab acri felle inuncto, motuque frictionis, omnino potuerunt inſtar ſquamarum decorticari. *Ad paralampſes* itaque *potius*, *quam ad leucomata hæ maculæ Tobiæ reſtringi* poſſent, niſi *nova* & huic ſuſpicioni ſe *difficultas* opponeret, ex ipſo fellis appliciti ac curationis eventu promanans. Tob. namque C. XI. v. 12. dicitur quod leucomata hæc ab angulis oculorum, qui Græcis κανθοί, Latinis hirqui vocantur, fuerint deſquamata. Atque ſic morbus hic non ſolam obſediſſe corneam, ut leucomata ſolent, ſed angulis etiam oculorum inhæſiſſe videtur, morbuſque à leucomate diverſus, vel ſaltem cum hoc complicatus fuiſſe arguitur.

Sed *nihil* nos *moratur hæc difficultas*. Ordinarius enim iſte in angulis patentior atque declivis eſt exitus impuritatum omnium, quæ inter palpebras ac oculi bulbum agitantur. Nec ſequitur, ſi leucomata ultimato de angulis seceſſerunt deſquamata, poſtquam ſcil. oculos, ab inunctione fellis aliquandiu clauſos, iterum aperuit cœcus Tobias, ergo affixa fuerunt antea & adhæſerunt ipſis oculorum angulis.

§. XII.

In hoc *cœcitatis ſtatu* caligavit bonus Tobias, juxta vulgatam, c. 14. v. 3. *quatuor annis*, juxta græcum textum integris *octo annis*, periodo utrinque ſatis moleſta & momentoſa, reſpectu miſerandæ cœcitatis & ingraveſcentis morbi. Leucomata enim, aliæque cicatrices & maculæ corneæ, quo diutius perſiſtunt, quo in ætatem cadunt adultiorem, ipſumque ſenium, eo majorem important curationis vel difficultatem, vel impoſſibilitatem. *Fruſtra*, ſine ſucceſſu intento, *adhibiti* ſunt *medici*. Sit ita. Nihil opus eſt, hic fictitiam redarguere hiſtoriam, non poſſumus hoc opprobrium, ſi quod eſt, ſemper declinare. Lapis alliſionis ſubinde eſt in ipſo gravi morbo inſuperabili: alias in ægro negligente, refractario, licentioſo, aut adſtantibus, amicis, famulantibus, intempeſtive ſedulis, moleſte & periculoſe officioſis, naſutulis: ſe & aliquando in ipſo ignorante, torpido, imprudente, temerario, nimis timido, ebrio medico. Profecto & noſtra ætate optandum eſt, ut ſingulare ac difficillimum ophthalmiatriæ ſtudium plurimi melius excolant medici. Turpe medico quis duxerit, à Raphaele angelo ſuperari. Licet hic ipſe non adhibuerit niſi naturale remedium, fel piſcis? Conſentiunt enim plerique authores, (*a*) ipſi etiam romano-catholici, remedium quidem naturale, ſed curationem tamen vel inde miraculoſam, fuiſſe, quod medicamentum hoc ophthalmicum ab Angelo primum ſit revelatum (de quo jam non diſputabimus) & energiam ſuam intra tam breve tempus, unius dimidiæ horæ, tam plene & feliciter demonſtraverit.

Sub incudem ergo vocabimus *remedium* hoc, *modum* & *eventum curationis*. *Fel* fuit piſcis è rapido & ingenti flumine Tigri. An *callionymi*, *ſiluri*, (*b*) an *Hippopotami*, quem ſuſpicatur *Grotius*? An *vituli marini* juxta *Bardum*? An *lamiæ*, piſcis, quem ob amplum rictum, majorem Tobiæ filio metum incutientem huc quadrare putat Th. *Bartholinus*? An *alius majoris* cujuſdam

(*a*) Lyranus, Dion. Serar. Sanchez. Valleſius. Cornel. à lapide, Druſius, Calmet. Placet nobis Calmeti judicium: poſſe quemlibet hic ſuo abundare ſenſu.

(*b*) Quod plerique ſtatuunt. vid. modo recenſitos authores.

dam rapacis fuerit *piſcis*, parum intereſſe cenſemus ? Neque tamen ideo neceſſe videtur, tam immanem grandemque fingere piſcem, cui apprehendendo & in terram extrahendo vegetus, Angelique hortatu obfirmatus non ſuffecerit adoleſcens, græcus textus ſimpliciter habet : ἰχθὺς, piſcis. In *magna* illa, miraculoſa quidem, *piſcium captura Petri*, (*a*) mentio fit ἰχθύων μεγάλων, numero centum quinquaginta trium, uno rete contentorum, & in terram à Sancto Petro protractorum, citra retis lacerationem. Fundulum profecto, aut carpionem, ſimilemque exiguum non fuiſſe piſcem, totus edocet hiſtoriæ contextus. Abundet ergo per nos prædicatum magni, quod vulgata, Hebræa, Italica &c. ſervant editiones. Noſtrum non eſt litem dirimere illam: an Angelus atque Tobias piſcem hunc aſſatum comederint totum, an vero tantam ex illo ſaltem portionem, quæ uni ſuffecerit cœnæ, reliquum vel abjicientes, vel pro ulteriori ſervantes viatico. (1) Cum *Milone Crotonienſi* voracitate certaturos fuiſſe non ſomniabimus.

§. XIII.

Fel duplex eſt : *hepaticum*, quod ex hepate per poros biliarios in ductum hepaticum, & in aliquibus animalibus recta, (*b*) uno ſimplici ductu, inteſtino infunditur duodeno, citra bilis è fellea veſicula, qua ſcil. carent, admixtionem; in aliis vero pleriſque media via recipit adfluentem è cyſtide fellea peculiarem ejus ductum, cyſticum dictum, aliam adhuc bilem : *cyſticum*, quod peculiari aſſervatur veſicula, hepati annexa. Ut *colore & conſiſtentia* differt duplex hæc bilis, ita etiam *acrimonia* & *amaritie*, quales fel cyſticum multo habet extantiores. Facile potuit junior Tobias *fel integrum reponere*, quod juſſerat Angelus c.VI. 4. nimirum exempto toto hepate, & poſtquam hepar in alios uſus converterat c.VIII. 2. bilem nihilominus, veſicula ſua naturali concluſam, ligato ductu cyſtico, integram ſervare ac ſecum ſine incommodo portare, immo & citra metum corruptionis in climate licet & tempeſtate calidis, tantum habeſt, ut, facta omnino nonnullarum tenuiorum, aquearum tranſpirantium particularum jactura, reliquum fellis tanto ſit factum acrius, & ad præfixum ſcopum aptius.

§. XIV.

Fellis in genere *virtutem medicam* operoſe nolumus hic adſtruere. Labore hoc levarunt nos antiquiſſimi pariter ac recentiores phyſiologi ac medici. *Cyſtica* vero maxime *bilis abundat principiis ſalino-alcalinis* atque *ſulphureis* inciſivis, abſterſivis, mundificativis, ad abſtergendas corneæ maculas apprimet;

(*a*) Joan. XXI. 11.

(*b*) e.g. in cervo. Unde venatores lapidem jurant jovem, cervum felle deſtitutum eſſe, quoniam veſicula fellea caret; ſed tamen non deſtituitur felle hepatico, quod per ductum hepaticum & choledochum inſtillatur duodeno.

(1) Textus juxta Vulgatam habet cap. 6. v. 6. *Aſſavit carnes ejus, & ſecum tulerunt in via : cetera ſalierunt, quæ ſufficerent eis, quouſque pervenirent in Rages Civitatem Medorum.*

prime facientibus. In ſpecie vero animalium calidorum, rapacium, carnivororum fella majorem obtinere acrimoniam, haud negamus. Ad varios oculorum affectus externos rectius, quam ad internos, ſpecialiſſime certorum animalium fella commendarunt jam olim medici: & piſcis quidem *callionymi* ſ. uranoſcopi, fel, *Plinius*, *Galenus*, *P. Ægineta*, *Rhaſes*, (*a*) *teſtudinis marinæ* ad humorum ſuffuſiones *Galenus*. (*b*) Idem *vulturis* cum marrubii ſucco & melle attico ad viſus obſcuritatem. (*c*) Idem porro *hirci*, *canis marini*, *Galli*, *Leonis*, contra albugines. (*d*) Plura cumulare nolumus exempla. Quemadmodum ergo bilis cyſtica in aliis vehementer, in aliis mediocriter amara & mordax ad ipſa etiam varia corporis ulcera detergenda, imo, in uſu œconomico, emaculandi & abſtergendi ſcopo ſolet adhiberi; ſic & in illis oculorum affectibus, qui ſimilem ſibi vindicant indicationem. Aliquando *fel dilutum* aliquo ſucco, aqua, ut acrimonia temperaretur, adhibuerunt: hic *merum*, ſibi relictum, *applicuit Tobias*.

§. XV.

Liquidorum ejuſmodi *collyriorum applicatio* varia eſt, *per inſtillationem*, *affuſionem*, *balneationem*, *illinitionem*, intincto digito, ſatius autem penicillo, impoſitionem collyrio impraegnati linteoli, vel imbutæ tenuiſſimæ bracteatorum auri veſicæ, &c. & ægris quidem jacentibus ſupinis, palpebris ſtatim abhinc clauſis, ut ne medicamentum juſto citius oculis iterum effluat. In hiſtoria curationis Tobiæ, cap. VI. v. 8. c. XI. v. 7. occurrit verbum ἐγχρίω, *inungo*, illino; aſt c. XI. v. 11. προσέπασε, *adſperſit*, bilem filius in oculos patris. Latina *Hieronymi* verſio ponit: *lenivit* oculos patris ſui. *Calmet* reddit hoc: *frotta les yeux* de ſon pere, *fricuit*. Dubium itaque manet, *an Tobias filius* ſimpliciter *inſtillaverit*, *vel adſperſerit*, *vel affricuerit* fel piſcis in oculos patris? Vulgata præmittit hanc circumſtantiam, quod, poſtquam adoraſſent Deum, & gratias egiſſent, conſederint. Probabile ſcil. omnino eſt, *ſedenti* potius *cœco parenti*, quam ſtanti, fel applicuiſſe filium, tum, ut copioſius, rectius atque commodius adhiberi, tum ut melius retineri poſſet. Pauciſſimi ſunt C. *Marii*, qui ſibi ſtantes patiantur extrahi varices! *patientiam* atque *ſpem inſpiravit* ophthalmiater *filius*: Θάρσει; inquit ὦ πάτερ, bono animo eſto. Græcus noſter textus non addit, *quamdiu toleraverit fellis efficaciam* & mordacitatem: vulgata per *dimidiam* fere *horam* ſuſtinuiſſe refert. Certe *longum non* fuiſſe intervallum arguunt verba ſequentis verſiculi duodecimi, ubi dicitur: cum vero oculi à felle compungerentur, morſicarentur, (id quod ſtatim, vel brevi poſt applicationem evenit procul dubio, ſi non in ipſa ſpiſſiore ac in inſenſibiliore macula, tamen in tunica conjunctiva oculi & palpebrarum.) Tobias ſuffricuit oculos ſuos -- & deſquamatæ ſunt albugines.

(*a*) Plinius ſecundus, hiſt. mund. L. XXXII. c. 7.
Galenus de ſimpl. med. facult. L. X. ubi multorum animalium fella recenſet, & viribus diſtinguit.
Paulus Ægineta encheirid. L. VII. p. m. 637. tit. chole ſ. fel.
Rhaſis L. IX. c. 27.

(*b*) Galen. de ſimpl. med. fac. L. X. tit. chole ſ. fel.

(*c*) id. de remed. paratu facil. p. m. 156. b.

(*d*) id. ibid. & de remed. fac. parab. ad Solon. c. 12.

§. XVI.

Fellis hic fuit *effectus*, ut compunxerit oculos, Tobias ſuffricuerit eos & de hirquis ſ. angulis oculorum ejus deſquamatæ ſint albugines. Vulgata ſic habet: & cœpit albugo ex oculis ejus, quaſi membrana ovi, egredi. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, ſtatimque viſum recepit. *Modum ſic* concipimus: acre, ſtimulans, rodenſque fel (§. 14.) ipſam quidem craſſam & inſenſibilem quaſi maculam moleſto dolore non multum affecit, ſed tunicam tamen oculi & palpebrarum conjunctivam, & tarſos palpebrarum & carunculam lacrymalem, notabili commorſione ſtimulavit, ægrumque ad frictionem invitavit, ut fieri ſolet in omni irritatione, ab illapſis oculo. Prolexit idem ſtimulus copioſiorem ſeri lacrymalis affluxum, quo fellis quidem acrimonia nonnihil temperata & diluta fuit, attamen ſatis adhuc valida perſtitit ad incidendum, attenuandum, ſeparandum maculæ hujus pelliculoſum craſſamentum, ſeu cortices ex humore craſſo concretos. Juvit egregie fellis energiam juncta frictio, ſuffrictio, ad ſeceſſum cogens humectatas artoſaſque pelliculas; quæ ergo tum verſus oculi angulos, majores probabiliter, ſ. internos, quorſum aliæ quiſquiliæ oculo exiturientes concedunt, delapſæ ac divergentes, palpebris diductis, apertis oculis ſive deciderunt, ſive extractæ ſunt, an ab ipſo patre, an filio, dubium, quod vero nihil importat.

§. XVII.

Majoris vero momenti eſt, & *altioris indaginis* non modo *ſubitanea* quaſi, vel paucis certe minutis accidiſſe prætenſa *deſquamatio*, ſed etiam *viſus reſtitutio*, eaque, ut videtur, *in integrum*. De intervallo fellis appliciti, & curationis abſolutæ ſupra diximus §. 15. Conſpirant verba vulgatæ: C. XI. v. 15. Statimque viſum recepit. Viſus reſtitutionem teſtantur Tob. C. XI. v. 13. ubi ἰδὼν τὸν υἱὸν, videns, cœcus antea Tobias prædicatur, & v. 14. præmiſſa humili piaque panegyri exclamat: Ἰδοὺ βλέπω Τωβίαν τὸν υἱόν μου. Ecce video filium meum. C. XII. v. 3. Ubi Tobias filius inter beneficia ab Angelo profecta, refert, quod patrem ſanaverit, ut græcus in genere loquitur textus, vulgata vero: lumen cœli videre fecerit. C. XIV. 3. in græco & vulgata viſum recepiſſe, repetitur, imo, juxta vulgatam C. XII. v. 14. miſſum ſe à Deo profitetur Angelus, ut curaret Tobiam, nimirum à cœcitate. Quamvis autem ad videndum lumen cœli, & adſpiciendum hominem viſus etiam ſufficiat non omnino perfectus, facile tamen largimur, plenam, radicalem perfectamque fuiſſe curam ex Angeli conſilio præſtitam.

§. XVIII.

Sed liceat, abſque contradicendi ſtudio, vel impietatis opprobrio, *ſcepticum* tantiſper *agere medicum*. (*a*) Supra §. 16. jam prælibavimus quædam. Supponimus autem cum tantum non univerſo commentatorum agmine, medium, modumque curationis naturales fuiſſe, phyſico-medicos, quamvis ſin-

(*a*) Religionem medicorum ſuſpectam reddiderunt aliqui. Sed legant hi diſſertationem beat. Illuſtris J. J. Bajeri περὶ τῆς τῶν ἰατρῶν εὐσεβείας.

ſingulari Dei gratia exaltata fellis efficacia fuerit. Jam vero *aut macula*, (ſ. leucoma, ſ. paralampſin admittas fuiſſe,) *adhæſit tenaciter* corneæ? *Aut obiter* ſaltem *accrevit*, ipſaſque corneæ lamellas non implicuit, non obſtruxit, non condenſavit? *Si prius:* nec facile, tamque cito ſeparari, nec ita ſecedere & deſquamari potuit, quin excoriationem, hæc vero novam reliquerit maculam. Unde labor curationis in orbem rediiſſet. (1) Nulla autem mentio fit ulterius adhibiti poſt deſquamationem remedii, ſed viſus ſtatim reſtituti, & diu procul dubio uſque ad mortem perſtantis integri. *Si poſterius*; non fuit nec leucoma nec paralampſis; nec, quodcumque ſupponatur vitium, tot annis jugiter inhærere potuit, quin potius motu bulborum oculi & palpebrarum, humidoque lacrymali ſolvente, diluente, abſtergi debuit, & excuti.

§. XIX.

Ad *verum miraculum* & omnipotentem Dei manum qui recurrere voluerit, grave habet onus probandi, & tollendi tot reliquos *lapides offenſionis*, *morales*, *geographicos*, *chronologicos*, *theologicos*, *auctoritatis* &c. in libro Tobiæ obvios. Noſtrum non eſt, hæc à foro medico aliena vel excutere, vel repetere potius à tot aliis pro & contra ventilata. Sufficit, nos oſtendiſſe, quæ ſint rationes medicæ, Tobiæ hiſtoriam illuſtrantes, &, ne quid diffiteamur, dubiam reddentes. Cætera vero debite venerari, quibus abundat, morales, ethicas, politicas, theologicas, quæ aliunde etiam robur ſuum habent, veritates. Unde vel tandem totam epicriſin his includi verſiculis (a) poſſe reputaverit nonnemo:

Cornea Tobiæ pateat moralibus, ipſi
Hiſtoriæ toti ſed porta pateſcat eburna! (2)

TANTUM.

(a) Alluſio ad ingenioſum Virgilii commentum de duplici ſomniorum porta: corneа, qua exeunt vera: eburna, quæ falſa emittit. Aeneid.l.VI.v.m.888.

(1) Si hoc verum ſit, quod *ſingulari Dei gratia*, ut loquitur Auctor, *exaltata fellis efficacia fuerit*, quemadmodum maxime verum eſt, & omnes ſani judicii ſcriptores fatentur, Deum & revelaſſe & auxiſſe vires medicamenti ad majorem ſui gloriam; ſophiſtarum igitur eſt nunc quærere, num potuiſſet Tobias tam brevi tempore a leucomatibus conſanaſcere; cum omnibus clare pateat ob rerum adjuncta hanc curationem præter ſolitum accidiſſe, & *ſingulari Dei gratia*. De his enim rebus extra ordinem contingentibus, ubi ſpecialis & triumphatrix Dei benignitas fulget philoſophari, eſt tempus fruſtra terere, & lectorum patientia abuti; cum præſertim cujuſnamne piſcis fel, qualeſque hujus vires fuerint, nobis huc uſque lateant.

(2) Hi verſiculi e turpi vitiatoque Helicone devolvuntur, quorum Poeta corruptæ Hippocrenes lutulentas aquas pleno gurgite imbibit. Ceterum liber Tobiæ vera Hiſtoria eſt, ut habent Patres, Concilia, Sancta Mater Eccleſia; & Hæbræos fatetur Crotius, Præf. in Tob. opus legiſſe, & veram hiſtoriam reputaſſe.

XIX.

DE UNGUE OCULI,

SEU

PURE INTER LAMELLAS CORNEÆ:

DISSERTATIO MEDICA.

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P.P.

Defendet

CAR. FERDIN. BILGER

ESSLINGENSIS.

Tubingæ menſe Julii anno 1742.

§. I.

UNguis *κατ' ἐξοχὴν* dictus quam denotet naturalem corporis partem in vulgus innotuit. Quam varias vero ſignificationes & homonymias ſubeat græcorum ὄνυξ, latinorum unguis, ob brevitatis ſtudium tranſmittimus. (*a*) Inter has præſentis diſputationis objectum eſt, morbus oculi, per metaphoram ὄνυξ, unguis dictus. Quam varia autem ſit hujus etiam acceptio atque dolenda *confuſio* mox *cum hypopyo*, mox cum *pterygio*, jam nuperrime ingemuimus. (*b*) Scilicet quod celeberr. *Heiſterus* annotat: (*c*) mirifice in deſignandis oculorum morbis ac nominibus vel recentiores etiam medicos adhuc diſſentire: tam verum eſt, quam quod veriſſimum. Igitur ab ovo rem ordiemur, &, quam poſſunt haberi, antiquiſſimas aliquot notiones unguis oculi præmittemus, ut conſtet, quo ſenſu veteres acceperint illum.

§. II.

Ex *Hippocrate* non habemus, quod huc trahamus: non enim niſi vel communiſſima unguis, ceu partis in corpore humano naturalis, vel pro unco ferreo, ad fœtum mortuum extrahendum, acceptio in illius ſcriptis & nobis evolventibus, & diligentiſſimo Foeſio notata eſt. Author vere medicarum finitionum, quem aliqui *Galenum* prætexunt, ita, ſed obſcuro ſatis, deſcribit unguem: (*d*) ſuppuratio ſ. unguis (πύωσις ἢ ὄνυξ) eſt collectio puris in nigro, (*e*) cum inflammatione ſecundum iridem ungui conſimilis. In iſagoge (*f*) afferuntur tanquam diſtincti affectus, pterygium hypopyum, unguis & diapyeſis, in medio autem verſionis latinæ, quam Joh. Andernacus adornavit, atque revidit Barthol. Sylvanius, peſſime τὸ πτερύγιον, in græco textu obvium, per unguem eſt verſum. *Paulus Ægineta* (*g*) clare ac diſtincte pronunciat, unguem vocari, cum membrana cornea purulenta efficitur, nunc altius, nunc in ſuperficie, ita ut pus habeat unguis figuram: quæ cauſa ſit, quod hoc etiam malum unguis oculi nominetur.

Aure-

(*a*) Vid. ὄνυχος, unguis, homonymiæ in Scapul. lex. græc. & Foeſii œconom. Hippocrat. voce ὄνυξ. It. Brunon. lexic. med. voce unguis.

(*b*) Diſp. de hypopyo p. 4. in fine

(*c*) Laur. Heiſteri chir. lat. cap. 60. de hypop. p. 628.

(*d*) Finit. med. p. 48. edit. latin.

(*e*) Κατὰ μέλαν vertit Barthol. Sylvanius Salonens. it. Foeſius in nigro, & τὸ. πρὸς τῇ ἴριδι, ſecundum iridem. Quamvis autem fortaſſe rectius *illud* reddatur: circa nigrum: *hoc* circa vel prope iridem; tamen neque hæc emendatio nodum ſolvit, ut alibi jam monuimus.

(*f*) Sive ſit Galeni. ſ. Herodoti fœtus hæc iſagoge, cap. 15. de oculor. affect.

(*g*) Pauli Æginetæ encheirid. l. 3. c. 22. quæ ibid. allegatur ὑπόπυος ὁ κερατοειδὴς, recte vertitur cornea purulenta à Stephano in vocab. med. expoſit. It. à Foeſio in œcon. Hippoc. tit. ὄνυξ: male vero ab Alban. Torino &c. vid. not. m. diſp. Præſidis de Hypop. p. 5.

Aureliano (*a*) dicitur ὄνυξ, unguis: in oculi circulo nata macula albida, quæ in unguis ſimilitudinem, naſcentis vel creſcentis lunæ cornibus reſpondens paulatim ſumit augmentum.

Actuarius (*b*) totidem verbis repetit Pauli definitionem unguis, quod & alii plurimi ſequentium ſeculorum medici Græci, Arabes & Latini fecere, quos omnes allegare ſuperfluum videtur.

Aetius (*c*) paulo accuratius unguem definire cenſetur abs Corræo in definit. medicis, quando ille ſic habet: ὀνύχια ſive ὄνυχας dici, cum ab ulcere profundiore pus defluere & inter tunicas illapſum ac in circulo iridis figuratum, unguis reſecti imaginem refert; hypopyum vero idem author dicit multo abundare pure & dimidium nigri occupare aut per totam tunicam corneam pellucere. Ideoque πυώσεως duas conſtituit quaſi ſpecies, ὄνυχα & ὑπόπυων, ſic tamen, ut differentiam in ſola unguis ſimilitudine ponat, quæ, ἐν τῷ ὄνυχι perſpicua, ἐν τῷ ὑποπύῳ nulla ſit.

An vero puris vel quantitas, vel figura merito duas affectus ſpecies conſtituere ac diverſas denominationes efficere debeat, è principiis tam logicis quam medicis merito dubitatur? Unde nos potius aſſurgimus doctiſſimo illi ophthalmiatro Guillemæo (*d*) qui pyoſin pro genere conſtituit, unguem vero & hypopyon pro ſpeciebus, ſic ut *unguis* vocari debeat atque *definiri*: quod ſit *affectus* *oculi p. n. lis* conſiſtens *in collectione ac ſtaſi materiæ purulentæ inter lamellas tunicæ corneæ, vel exteriores magis, vel interiores, mox ad circulum corneæ inferiorem, mox ſuperius, mox verſus medium, cum ophthalmia & viſus obnubilatione variiſque aliis ſymptomatibus juncta.*

Quale *pus* ſtagnans *æmulatur figura* & *colore* modo *unguium* in digitis *reſegmina*, ἀπονυχίσματα: modo *lunulam* illam albidam, in radice unguis humani in digitis obviam, aut alias etiam *lunam cornutam*, maxime quando pus exigua quantitate ad circulum inferiorem corneæ reſidet, inter corneæ tamen lamellas adhuc concluſum.

§. III.

Hærens inter ultimas corneæ lamellas interiores hocce pus, atque circulo corneæ interno (quem Ætius, ſupra §. 2., circulum iridis vocat) proximus exiſtens imponit facile incautis, ac ſi in ipſa oculi camera anteriore jam eſſet effuſum, unde forſitan quoque *ratio* pendet *confuſionis* inter unguem & hypopyum, à nonnullis veteribus commiſſæ. Interim quamdiu pus inter corneæ ſubſtantiam lamellaſque concluſum manet, *unguem* effici, quamprimum vero corneam intro perforat & in primam oculi regionem deſtillat ac colligitur, *hypopyum* generari, &, ſi idem in cornea deliteſcens pus illius lamellas perfodiat vel externas ſaltem, vel omnes quaſcumque tranſverſim, ſic ut cornea orificio hiet anguſtiore, per quod in priore caſu pus effundatur, in altero ipſe etiam humor aqueus eructetur, *fiſtulam corneæ* conſtitui, diſtincte & rectius ſtatuendum videtur.

Craſ-

(*a*) Coel. Aurelianus acutor. l. 2. c. 35.

(*b*) Actuarius, Zachariæ filius, de method. medend. c. 9. de oculor. vitiis.

(*c*) Aetius tetrabibl. l. 7.

(*d*) Joh. Guillemau in tract. de morb. oculor. cap. de hypopyo, quod quidem ultima ſyllaba male ſcribit per ſimplex i.

Craſſiſſimus *error* eſt meritiſſimorum cæteroquin authorum, quod græcum *Galeni* textum latine reddentes, tot in locis, ubi ille vocabulum, πτερύγιον, poſuit, hi *verterint* per vocabulum *unguis*. (*a*) Idem error cecidit etiam in *Celſum* (*b*) dum unguem putavit eſſe, quod græci pterygium vocant, ſcil. membranulam nervoſam, ab angulo ortam, quæ nonnunquam ad pupillam quoque perveniat, eique officiat &c. niſi quidem, ex Woolhouſii mente, error hic rejiciendus ſit in Celſi amanuenſes & deſcriptores, qui loco ungulæ, quæ omnino ſpecies eſt pterygii, poſuerint unguem. Rectius enim & nomini non modo, ſed ipſi etiam rei convenientius appellaſſet Celſus τὸ πτερύγιον, latine *alulam*. Itaque inepta illorum verſio atque Celſi hic qualiſcumque error ac authoritas effecerunt procul dubio, ut quamplurimi è recentioribus, imo recentiſſimis, alioquin præſtantiſſimis atque celeberrimis auctoribus in hæc devia pariter ſint lapſi, quos vero neutiquam hic redarguere, ſed tædioſo ſaltem labore, in has vocum origines inquirendi, levare, cætera vero ſcapham appellare ſcapham voluimus.

§. IV.

Unguis ergo facile diſtinguitur *ab hypopyo*, quod in hoc pus ſit ſub cornea, inter hanc & iridem effuſum, collectum atque ſtagnans in fundo regionis primæ oculi, in ungue vero hæreat adhuc in ipſa cornea, plus minus profunde inter hujus tunicæ lamellas, modo inferius, modo in medio, modo ſuperius. A *pterygio* diſcriminatur evidentiſſime per hujus definitionem Galenicam: (*c*) quod nempe πτερύγια ſint germina adnatæ oculis extrinſecus membranæ, quæ ab ipſo perioſtio delata ad coronam perveniat. (*d*) Ab *empyeſi* l. *diapyeſi* quod in hac pus hæreat in ſecunda oculi regione, ſ. camera, poſt uveam, cornea vero à pure libera ſit. (*e*) A *pyoſi* dividitur ut ſpecies a genere; pyoſis enim eſt ſuppuratio, converſio in pus, quælibet, in genere. Hinc author vetuſtiſſimus finitionum medicarum (§. 2.) male, aut inconſiderate, pyoſin pro ſynonymo & æquipollente ὄνυχος, unguis, habuit.

Verum *aliæ* adhuc ſunt *pyoſis ſpecies*, ſ. ſuppurationis in ipſa tunica cornea, quæ unguem propius referunt: nimirum tot ſi non omnino ſpecies, tamen varietates ulcerum, macularum atque cicatricum. Cum vero ſingulorum vel ſola enumeratio nimium nobis hic eriperet ſpatium, itaque brevem dumtaxat *cynoſuram* ſuppeditamus, *unde* diverſa hæc corneæ mala facile *dignoſcantur*: ulcera, maculæ, cicatrices corneæ, ſuperficiem hujus externam tantum non ſemper occupant, cum pus in ungue hæreat ſub extima

(*a*) Edit. octav. oper. Galeni, latine redditor. venet. in fol. an. 1609. Exempla malæ verſionis præbent hæc loca: de ſimpl. med. facult. l. 8. titul. tithymal. it. l. 11. tit. ſepia, it. de different. morb. c. 13. circa med. finem & it. de Tumor. c. 16.

(*b*) Corn. Celſus de remed. l. 7. c. 7.

(*c*) Galenus de tumor. p. n. cap. ult. it. Iſagog. de oculor. affect. c. 15.

(*d*) Pterygium vocarunt olim quoque unguis alicujus in digito pedis manuſve carnis incrementum, partem unguis operiens, in pedibus ex offenſione, in manibus è neglecta reduvia & poſt inflammationem in pus mutata. P. Æginet. l. 6. c. 85. it. l. 3. c. 81.

(*e*) De empyeſi oculi, ex profeſſo illuſtrata, vid. diſp. Præſidis.

tima, imo aliquot exterioribus corneæ lamellis: maculæ etiam & cicatrices, qua tales, ſine doloribus, ophthalmia viſuſque moleſta ſenſatione ac chronicæ ſint, diuque, quin jugiter permaneant, & pelluciditatem in ſuperficie amiſerint, unguis vero moleſtum dolorem, viſus nimiam ſenſibilitatem & turbationem inferat, & vel brevi diſſipetur, l. pus effundat in cameram oculi, aut foras, efficiendo tum ulcus aut fiſtulam corneæ l. & denique, ſiccato pure & condenſatis corneæ ſtratis, maculam relinquat; excoriationes ulceroſæ, atque varia ulcera, ſuperficiem corneæ convexam obſidentia manifeſte ſiſtant inſpicientibus ſolutionem continui ac eroſionem plus minus profundam, quæ plane non obveniunt in ungue. Itaque differunt hæc ulcera ab ungue, ut ulcus ab apoſtemate ſ. abſceſſu; ibi pus in aprico eſt, & è ſaucia exſtillans cornea; hic concluſum inter corneæ lamellas.

Paulo difficilior eſt diagnoſis, ſi tale *ulcuſculum* reſideat *in concava corneæ ſuperficie*, uti talia aliquando occurrere ſuo loco oſtendemus. Unde attendendum eſt in tali caſu ad profunditatem ulcerationis, ad nitorem & pelluciditatem lamellarum corneæ anteriorum ſ. exteriorum, intimarum vero nubeculoſam alboflaveſcentem inquinationem, cui aliquando jungitur totius aquei humoris in camera anteriore turbiditas.

§. V.

Pauca ex his præmiſſis *ſuperſunt phænomena* unguis *conſtitutiva* atque *concomitantia*: ſcil. corneæ ſuperficies convexa lævis quidem & polita perſtat, ſine eroſione aut ulceratione, ordinario etiam ſine notabili elevatione aut protuberantia p. n. li, ſed ex ipſius tamen ſubſtantia manifeſte tranſparet albida, vel è flavo albeſcens purulenta materia, ſtabilis, certo loco defixa, nunc inferius verſus circulum & connexionem corneæ cum ſclerotica, id quod frequentius obvenit, vel circa medium aut ſuperiorem quemdam corneæ locum, variæ magnitudinis & figuræ, quibus mox lunulam, mox reſegmina digitorum æmulatur. Si altiore loco hæreat pus in cornea, & quantitate augeatur, deſcendere ſolet pedetentim inter lamellas corneæ in locum decliviorem. Conjunguntur inflammatoria atque ardens plus minus rubedo conjunctivæ, luminis moleſta ſenſatio, viſus ordinario quædam obnubilatio & obfuſcatio, præſertim ſi pus in cornea hæreat è directo pupillæ: in aliquibus dolor capitis, inpr. hemicrania lateris affecti, illacrymatio, pruritus.

§. VI.

Phænomena conſequentia: pus inter corneæ lamellas ſi exiguæ ſit quantitatis & benignæ qualitatis diſſipatur aliquando ſponte naturæ, aut per ſupervenientem ophthalmiam, quæ plurimum materiæ pituitoſæ & glutinoſæ è glandulis palpebrarum ſebaceis fundit, derivatur, aut per medicamenta in-&-externa reſolvitur; ſi vero copia abundet, aut acrimonia peccet, erodit lamellas vel anteriores l. poſteriores, atque ſi foras eructetur, efficit ulcus, ſi intro, hypopyum: ſi totam corneæ ſubſtantiam perfodiat, fiſtulam corneæ parit, è qua non ſaltem pus atque humoris aquei portio ſtatim effluent, ſed & poſthac quotidie humor aqueus ceu per ſiphonem elidetur; imo vero ſi perforatio amplior ſit, metus adhuc gravior

im-

imminet prolapſus uveæ, & quæ hinc conſequuntur, moleſtiſſimorum ac pericoloſorum ſymptomatum aliorum. Si condenſetur ac tandem exiccetur ſtagnans hæc materia viſcoſo-purulenta cudet vel albuginem ſ. leucoma, vel aliam denſiorem & indelebilem relinquet corneæ condenſationem albidamque obfuſcationem, quemadmodum & in adultis & ſenibus poſt operationem unguis, dextre licet peractam, ordinario relinquitur eo loci macula & cicatrix alba, quantumcumque illa lævis fuerit & æqualis.

Unde quo amplior, diffuſior, profundior & pupillæ magis obverſus unguis, eo difficilior eſt curatio, eoque major fœdæ, viſumque impedientis poſthac maculæ & cicatricis metus. E contrario quo ſubjectum eſt junioris ætatis, minoris cacochymiæ, quo unguis eſt benignior, à centro ſ. medio corneæ remotior, quo ſuperficialis magis, quo citius rectiuſque ſubjicitur operationi chirurgicæ, ſi medicamentis cedere nolit, quo poſt ejus compunctionem chirurgicam externæ corneæ lamellæ brevi evadunt flaccidiores & rugoſiores, eo major pleniorque ſpes affulget curationis, quæ per modum fit ſic dictæ exfoliationis.

§. VII.

Pathologia. Unguis eſt *morbus conformationis* in meatibus, canaliculis atque poris corneæ dilatatis & infarctis à materia ſtagnante purulenta. Aut conſiderari poteſt etiam qua *ſymptoma qualitatis* mutatæ, ſcil. pelluciditatis, qua cornea gaudet naturaliter, abolitæ, & inducti p. n. coloris flavo-albeſcentis, cui ergo ſymptomati morbus, tanquam cauſa proxima, ſubeſt is ipſe conformationis, in limine hujus paragraphi allegatus. *Subjectum morbi*, quod & *cauſæ* hic ordinario ſimul eſſe ſolet, eſt tunica cornea, κατ' ἐξοχὴν dicta, ſive portio ſcleroticæ anterior diaphana. (*a*) Conſtat hæc e pluribus lamellis, ſ. ſtratis ſibi invicem appoſitis, (*b*) ſed intime connexis, ita ut nullum inter ſe vacuum aut interſtitium relinquant. Extima harum lamellarum, tenuiſſima, videtur eſſe progenies & continuatio conjunctivæ, ſuper totam corneæ ſuperficiem convexam ſubtiliſſime expanſæ. (*c*) In ſtatu naturali, ſano, nulla unquam vaſa, ſanguinem rubrum vehentia exhibet, in p. n. ſi vero vaſa hæc, ob impulſum ſanguinis arterioſi for-

M 2

(*a*) A celeber. Winslovio, aliiſque cornea oculi tunica dividitur in opacam ſ. ſcleroticam & in diaphanam, quæ cornea κατ' ἐξοχὴν audit aliis, hancque continuationem videri ſcleroticæ aſſerit oculatiſſ. ille Anatomicus, in expoſ. anat. in 4. Paris 1732. p. 662. §. 214. Sed nobis diſtincta videtur & diverſa valde eſſe cornea à ſclerotica per ſtructuram maniſeſtius atque copioſius poroſam & lamellatam, tranſparentiam, turgiditatem ſucculentam, intumeſcentiam & incraſſationem notabilem, dum in aqua maceratur, per vaſorum mere lymphaticorum, nullam ſanguinis portionem rubram vehentium in ſtatu ſcil. ſano, & denique per diſtinctum, ſingularem obliquum utriuſque tunicæ concurſum & implantationem.

(*b*) Mediante cultro anatomico poſſunt dividi in numero plures, 6. 8. 12. In cadaveribus aliquandiu aſſervatis haud raro ſponte una alteraque exteriorum harum lamellarum ſecedit. Poſt operationem unguis, & in aliis corneæ morbis, pariter illæ videntur manifeſte ſeparari & quaſi exfoliari. Veteribus non fuerunt ignotæ, ſub nomine corticum corneæ, ut paſſim è Galeno patet.

(*c*) Demonſtravit id plus ſemel in anatomiis publicis Præſes. Conſentit Winslov. in expoſ. anat. p. 674. §. 274. Confirmant varii & plurimi oculor. morbi, quos, brevitatis ſtudioſi, prætermittimus.

fortiorem, dilatantur atque craſſiorem ſanguinis portionem, purpuram, admittunt, id quod maxime apparet in morbo, *corneæ venoſitas*, dicto, item in ophthalmiis externis. Inſtruitur cornea plurimis poris, (*a*) qui diaphanum laticem ſatis glutinoſum in moribundis atque demortuis plorant, quique in horum oculis manifeſte aliquando, & ſubinde per modum telæ, ſuperficiem corneæ inveſtit, poſt mortem vero è cornea, digitis compreſſa, clare ſatiſque copioſe per ſuperficiem corneæ externam exſtillat. Unde hic veniat humor, non æque planum eſt? An a Nuckii ductibus aquoſis, quibus ille quidem humoris aquei ſecretionem modo tribuit? An à vaſculis excretoriis glandulæ innominatæ, (lacrymalis np.) nunc duobus, nunc tribus, in bobus maxime obſervatis ab Hovio, humore claro pellucido repletis, ex parte inferiore illius glandulæ oriundis atque circa corneæ circulum ipſam ſubintrantibus corneam, prout *Hovius* deſcribit & delineat? (*b*)

An vero, quod probabile, à ramificationibus arteriæ carotidis externæ orbitalibus, à ramo carotidis maxillari interno dicto proficiſcentibus, & per anaſtomoſin junctis circa medium bulbi cum ramis internæ carotidis, utpote quæ ramificationes non tantum ſuperficiei corneæ, ſed & toti ejus ſubſtantiæ inſeruntur? Aut denique num hic corneæ humor partim debeatur tranſpiranti per corneæ poros humori aqueo, in prima oculi regione obvio, quæ Nuckii eſt ſententia: (*c*) acriter vero & plauſibilibus impugnatur argumentis abs Hovio? (*d*)

Ita pariter ſub judice lis eſt, num humor ille diaphanus corneæ, ad hujus nutritionem & humectationem deſtinatus, per corneæ poros, quos Hovius l. c. nihil aliud eſſe, quam orificia ductuum ſuorum excretoriorum, è glandula lacrymali oriundorum, reputat, partim excernatur in ſuperficiem corneæ convexam, pro ejus perpetua humectatione, partim per venas ad cor revehatur? Sicuti Hovius ſtatuit l. c. Num vero abſorbeatur fortaſſis atque revehatur in communem humorum & ſanguinis maſſam, per illa corneæ plurima vaſcula nova, ſecundum longitudinem decurrentia, quæ neque ſanguiflua, neque lymphatica ſint, quantumvis lymphaticorum æmula, & per quæ, juxta mentem & deſcriptionem Ruyſchii, (*e*) reducatur humor aqueus, advectus per ductum Nuckii, vel alium ignotum, problema eſt?

§. VIII.

(*a*) De his vid. Nic. Steno in tract. de muſc. & gland. Jac. Hovius tract. de circulari humor. motu In oculis p. 90. Jac. Benig. Winslovv dans les *Memoires de l'Academie Royale des Sciences* anni 1721. edit. Amſtel. p. 417. it. ejuſd. expoſit. anat. p. 662. §. 216. Poros vero hos corneæ rectilineos ſupponi debere videtur, tam ex ejus diaphaneitate, ſi in naturali maneant ſitu, quam ex opacatione corneæ & contractis albidis maculis poſt vulnuſcula atque ulcera ejus conſolidata utplurimum relictis, per condenſationem ſcil. & obſtructionem horum pororum.

(*b*) Jac. Hovius tract. de circular. humor. motu in oculo. 8. Lud. Bat.

(*c*) Ant. Nuck. Sialograph. & ductuum aquoſor. anatome nova. 8. Lugd. Bat. 1690. p. 111.

(*d*) Hov. de circular. humor. mot. in ocul. p. 86. ſqq.

(*e*) Fred. Ruyſch. Reſponſ. ad Chriſtian. Wedelium de oculor. tunicis p. 14.

§. VIII.

Prolixior hæc corneæ, tanquam ſubjecti affectus noſtri, deſcriptio anatomico-phyſiologica, in quantum ſcil. morbum hunc ocularium reſpicit, præmiſſa multis phænomenis in ætiologia, prognoſi ac therapia lucem accendit, ſponte ſua radiantem. *Cauſa proxima* unguis eſt ſtagnatio ſtaſiſque inflammatoria ſanguinis, lymphæque è vaſculis tenuiſſimis corneæ p. n. dilatatis effuſi inter corneæ lamellas atque in ſuppurationem abeuntis. *Cauſæ antecedentes & procatarctica* ſunt: ſtimulus, irritatio, ictus, colliſio, contuſio bulbi anterioris, ophthalmia gravis, chronica, frequens, veſiculæ, phlyctænæ, præcipue vero *puſtula varioloſa*, corneam obſidens & pus ſuum inter corneæ lamellas effundens. Accidit aliquando ſponte, à cauſa interna, talis puſtula varioloſa corneæ, uti paſſim in tota reliqua corporis peripheria, ſive apertæ maneant ſerventurque varioloſorum palpebræ, ſive clauſæ. Intempeſtiva vero muliercularum ſedulitas atque panicus terror ſæpe noſtro unguis affectui tum viam ſternunt. Uti enim in quamplurimis varioloſis palpebræ ſalutari quodam cæmento & glutine per aliquot dies coaleſcunt, atque ſic non modo contra moleſtum lumen muniuntur, ſed quam maxime etiam contra acrimoniam & contagium puris, vel deſtillantis è variola palpebræ aut tarſi, vel illiti per manus digitoſque impuros varioloſi patientis, providiſſime muniuntur; ita peſſime agunt, qui naturale hoc propugnaculum intempeſtive dirimunt aperiuntque, niſi quidem è gravibus perpetuiſque oculi doloribus pulſatoriis conſtet de corneæ quadam inflammatione ſuppuratoria, per modum unguis, vel hypopyi, atque de actuali corneæ variola.

§. IX.

Therapia. *Indicationes* ſunt: (α) nimium ad oculos affluxum moderari, revellere, derivare. (β) Staſin ſanguinis atque puris diſcutere, reſolvere, vel, ſi hoc ſperari, aut obtineri nequeat, (γ) pus eliminare ac evacuare per operationem chirurgicam. (δ) Factum hinc vulnuſculum & apertum abſceſſulum mundificare, conſolidare, lævi, ac, quantum licet, diaphana cicatrice claudere. (ε) Ultimoque oculum, viſumque roborare.

§. X.

Primæ indicationi, ſcil. nimio ad oculos affluxui moderando, revellendo, derivandoque inſerviunt in plethoricis, ventilationibus ſanguinis adſuetis, in ſuppreſſionibus menſium, hæmorrhoidalis fluxus nariumque hæmorrhagiæ, aut actuali ſanguinis orgaſmo, &, quem vocant, raptu ad caput, *venæſectio* brachii aut pedis κατ' ἔξιν, ſcil. in latere affecto, *cucurbitulæ ſcarificatæ* in humeris dorſoque, *hirudinum applicatio* ad anum. *Pediluvia* tepida, lixivioſa: *frictiones* pedum aſperæ: *ſuppedanea* acria: *veſicatoria* pedum ſuris, aut brachiis imponenda: denique præmiſſa ſufficiente tali revulſione, & per venæſectionem evacuatione, ipſa internæ palpebrarum ſuperficiei ſcarificatio, ſ. *blepharoxyſis*. (a) *Enemata*, purgantia, alvum ſtimulantia.

§. XI.

(a) De hac blepharoxyſi vid. notam inferius lit. ff.

§. XI.

Secundæ indicationi, np. ſtaſin ſanguinis atque puris diſcutiendi, reſolvendi famulantur *epithemata*, *ſacculi*, *collyria* è reſolventibus parata, e. g. hyſſopo, ſerpillo, roremarino, fl. ſambuc. lavend. croco, camphora, ſem. fœnic. rad. valer. &c. in vino, aut aq. calc. viv. & vini portionibus anaticis, leviter coctis: *cataplaſma*, è medulla pomi aſſati, addito croci & camphoræ tantillo, nec non antimonio diaphoretico & pulvere rad. ir. flor. Collyria ſicca minus conveniunt; circa humida etiam caute verſari oportet, ne ſcil. vel acri ſtimulo affluxum & dolores augeant, vel nimia humiditate corneam imbuant, vel repellendo, obſtruendo, adſtringendo lupum ſtabulis includant. Si quæ ergo velint adhiberi, ex aq. ſambuci, lavend. roſar. cum antimon. diaph. & refracta doſi camphora atque croci parata oculo tepida frequenter inſtillari, atque calefactis ſpleniis oculus muniri poterunt. (*a*)

§. XII.

Indicationi tertiæ; pus inter corneæ lamellas ſtagnans eliciendi ac evacuandi, ſatisfacit *operatio chirurgica*. De hac igitur diſtincte agemus. *Inſtrumenta* hic inſerviunt: primo *acus ſubtiliſſima*, brevi ac tenui manubriolo argenteo adaptata, & firmiſſime conferruminata, lineæ mathematicæ, plus minus, longitudine prominens è manubriolo cuſpide ſua acutiſſima. Plura ad manus ſunto ejuſmodi inſtrumenta, aliud nempe unica ſaltem acu præditum, aliud duabus, quin tribus quatuorve acubus, proxime ad ſe invicem & in ſerie recta collocatis, aliud longioribus, aliud brevioribus inſtructum cuſpidibus, prout vel ſuperficiali, vel profundiore opus eſt punctione.

Woolhouſius appellat hoc inſtrumentum gallica lingua, *le mouchetoire*: compoſito nomine græco vocat Præſes *κατάνυπτρον*, *catanyptrum*, à *κατανύπτειν*, compungere, pungendo penetrare. Actio enim hujus inſtrumenti conſiſtit in eo, ut acubus illis compungatur & perfodiatur una alteraque lamella corneæ, ſub quibus pus delitеſcit, atque ſic materiæ illi paretur exitus. Poteſt ſoletque huic ſcopo alia etiam *acus*, cataractis deponendis vulgo dicata, *teres acuta* inſervire.

Secundo autem, ſi pus vel nimis profunde delitеſcat, vel nimis craſſum ſit, quod ideo per exilia, acubus illis inflicta, punctula nequeat excerni, requiritur *alia acus*, manubrio obfirmata ligneo, aliove, polygono, *modice incurva*, *plana*, à latitudine in medio maxima, quæ dimidiam lineam mathematicam æquat, deſinens pedetentim in apicem acutum, ſed tamen planum, angulis ſ. lateribus duobus acute ſcindentibus inſtructa. *Speculum oculi*, (*b*) & *ſuſpenſorius* palpebræ ſuperioris *hamulus* complanatus, (*c*) quibus in-

(*a*) Prolixi nolumus eſſe circa 1. 2. & 5. hujus affectus indicationes, ne cramben recoquamus, nuper demum in diſp. de hypopyo p. 15. 16. 17. 18. liberaliter appoſitam. Quoad has enim indicationes par ratio eſt hypopyi atque unguis.

(*b*) Quale abs Woolhouſio inventum delineari curavit Heiſterus in Chir. lat. Tab. 17 fig. 16.

(*c*) Suſpenſorius hicce hamulus deſcribitur in Præſidis Diſp. de hypop. p. 26. circa finem, & à celeber. Heiſtero per iconem ſiſtitur in Chir. lat. Tab. 16. fig. 1.

inter operandum oculi bulbus ſtabiliri atque palpebra ſuperior attolli ſicque oculus plene detegi poſſint, ad manus quoque ſunto, ut, ſi digitis operator ſuis nequeat has indicationes ſufficienter exſequi, illis utatur inſtrumentis.

Miniſtri aliquot, qui caput, brachia &c. ægri, in operatione forſitan reluctaturi, valide detineant, & res neceſſarias operatori porrigant, adſunto. In parato etiam haberi debet *decoctum aliquod*, è fl: ſambuc. lavend. & ſemine lini, in aq: communi vel lacte coctis, cujus vapor modice calidus ad oculum affectum ſtatim ab operatione ſit admittendus. Item *ſacculi* è ſupra (§. 11.) laudatis reſolventibus in vino cocti & expreſſi: & denique *potio* quædam *analeptica*, *ſpirituſque* fragrans pro odoramento, ſi vires deficere ſentiantur.

Hyp[...]uſtum, in quo ſuſcipitur operatio, ſatis *luminoſum* ſit atque *calefactum*, ut operator clare perſpiciat locum affectum, & aer frigidiuſculus liberque ab oculo arceatur.

§. XIII.

Æger in lecto *ſupinus collocatur*, capite declivi. Caput ejus abs miniſtro, à vertice ægri conſtituto, firmiſſime manibus tenetur, brachia vero ab aliis amanuenſibus pariter immobilia figuntur. Ipſe operator alterius manus digitis, pollice ac indice diducit palpebras oculi affecti, aut hamulo ſuſpenſorio (§. 12.) palpebram ſuperiorem vel elevat ipſe, vel attolli curat per adſtantem famulum. Si bulbum oculi nimis vagum & deſultorium ſtabilire oporteat, applicatur ſpeculum oculi §. 12. ſub palpebras, quod totum in peripheria complectens bulbum, ſatis hunc obfirmabit. Si tamen binis hiſce inſtrumentis ſuperſedere liceat, & æger & operator non uno liberabuntur incommodo.

Antequam ipſa punctionis operatio inſtituatur, undique diſpiciendum & viſu explorandum eſt ſubjectum morbi, qua ſcil. ſui parte protuberet maxime? Ubi cornea ſit albidiſſima atque opaciſſima, atque ſic major puris ſubtus latentis copia? Annon in peripheria, vel alibi, extimæ corneæ lamellæ jamjam à ſubjacentibus ſint diviſæ ac elevatæ? Ut ſcil. operator talem maxime locum corneæ, eumque decliviorem deſtinet punctioni.

Pro latitudine ac profunditate ſtagnantis inter corneæ lamellas purulentæ materiei eligit operator catanyptrum §. 12. acu una, l. pluribus inſtructum, idque mox ſuperficietenus, mox profundius impellit, tam alte vero nunquam, ut intima ultimaque corneæ ſtrata pertundantur: catanyptrum inter indicem ac pollicem firmiter detentum defigit & intrudit operator recta & perpendiculariter ſemel atque ſimul in locum corneæ affectum, ita ut facto uno alterove foraminulo pus ſubjacens exſudare queat vel ſponte, vel porro ad exitum facilius promoveri. Acquieſcit primo hoc tentamine chirurgus.

§. XIV.

Statim ab hac prima compunctione ægri caput magis acclive collocatur atque ſuſtinetur, bulbus oculi lavatur foveturque partim admiſſo vapore tepido. (§. 12.) aut hujus decocti aliquot guttulæ jugiter inſtillantur, aut labrum ophthalmicum (baſſin oculaire vocat Woolhouſius) bulbo oculi immediate ſuperpoſitum, tali decocto repletur, ut hoc corneam alluat. Quæ variæ enchireſes ſicut ad diluendum pus tendunt, illiuſque effluxum faci-

facilitandum, ita per aliquot minuta non modo continuari, ſed frequenter etiam repeti debent, impoſitis per intervalla ſacculis reſolventibus calidis, in vino coctis §. 12. vel & cataplaſmatibus è medulla pomi ſub cineribus aſſati, cui poſtea antimon: diaph. atque croci & camphoræ tantillum remiſceantur.

Si unica primaque hac punctione, & ſubjunctis modo laudatis diluentibus atque reſolventibus topicis remediis, intra unum alterumve diem nondum ſatis evacuatum puris videatur, aliis novis locis denuo, ut ſupra dictum, adhiberi catanyptrum & dehinc repeti in limine hujus paragraphi laudata methodus debent.

§. XV.

Si vero *pus nimia* laboret ſpiſſitudine ac *tenacitate* & per exiles has acupuncturas exire renuat, acu curva, pungente in apice, ac in lateribus ſcindente, (*a*) qualem §. 12. deſcripſimus, locus corneæ affectæ tumidior, albidior atque declivior pungendus atque latiore vulnuſculo aperiendus, poſtea vero non modo, ut §. ſuperiori dictum, lavandus eſt atque fovendus, ſed & inſtillato, altera ab hac operatione nocte, collyrio ex aq: ſambuc. hyſſop. valerian. ana ℥vj. pollinis rad: ir: flor. ℈ß. aloes ſuccotrin. gr. iij. camphoræ gr. j. M. irroranda adque exfoliationem, ſ. lamellarum exteriorum ſeparationem, leni hoc ſtimulo atque abſtergente collyrio promovenda eſt cornea. Similem uſum præſtabunt, pinguedo viperarum, aqua ophthalmica viridis Hartmanni, & ophthalmica Quercetani. Omnia tamen acria atque ſeptica cautiſſime, adſtrictiva vero, qualia ſunt vitriolica & ſaturnina minime debent adhiberi: imo ne quidem unctuoſa tunc conveniunt ordinaria.

Inter hæc *interna* quoque *medicamenta* alvum blande & per ἐπίκρασιν ſubducentia, temperantia, abſorbentia, diaphoretica poſſunt debentque propinari, *regimen* & *diæta* ſic præcipi, ut maſſa humorum nec obruatur, nec in orgaſmum concitetur, aut noxia inficiatur qualitate.

Imo ſi *ophthalmia gravior* externa vel interna ſubſequatur, venæſectio pedis vel brachii, veſicatoria in nucha vel pone auriculas, tandem & palpebrarum ſuperficiei internæ ſcarificatio, ſ. blepharoxyſis, (*b*) adhiberi debent.

§. XVI.

Paucis ab illa punctione (§. 14. & 15.) diebus corneæ affectæ ſuperficies atquæ lamellæ exteriores contrahunt quaſi rugas atque plicas, bono fauſtæ exſo-

(*a*) Godefr. Bidloo Exercit. anatomico-chirurg. cap. de oculo purulento p. 93. ſcalpellum adhibere jubet, qui arcum, vel hominis linguam exprimat, cujuſque pars anterior ſolummodo acuta, latera vero obtuſa ſint, ut ne ſcil. ulterius, quam velis, ruat. Aſt metum hunc temperabit ſuſpenſa providaque chirurgi manus: latera vero acus ſcindentia eum in finem ſunt neceſſaria, ut, cum latior eſt unguis, latius etiam infligi vulnus, quin ipſæ extimæ lamellæ corneæ uno ictu & perforari & diſcindi valeant: noſtram acum v. in Heiſt. Chir. lat. Tab. 16. fig. 2.

(*b*) De ſcarificatione oculor. vid. Hampii diſp. an. 1721. De ophthalmoxyſi Præſidis diſp. an. 1726. De ſcarificatione oculor. Platneri diſp. an. 1728. in lucem editas.

exfoliationis omine, quam itaque Woolhouſius adjuvare jubet hoc collyrio: ℞. croci metallor. ℈j. infundendi in aq. fœnic. ℥ij. dehinc decantata, ſ. per inclinationem effuſa hæc ſolutio, guttatim atque ſemel iterumque quotidie inſtillanda eſt loco corneæ affecto, & per minuti, vel paulo longius, ſpatium palpebris occluſis eſt relinquenda, alternis etiam diebus pulvis ſubtiliſſimus ſacchari canthi albi, in mortario plumbeo bene triti, & ſaturnina virtute aliquantum imbuti, loco affecto inſpergendus eſt, utrobique vero dehinc, diductis iterum palpebris, lavare ac abſtergere bulbum oportet in aqua lactis deſtillata, vel aqua malvæ & euphraſiæ tepide, mediante labro ophthalmico, (§. 14.) vel alia blanda ratione.

§. XVII.

Leni & *modica ſuppuratione* quædam ſic *ulcuſculum corneæ* magis magiſque *mundificabitur* & *lamellæ* ejuſdem corruptæ *ad* ſeceſſum ſ. *exfoliationem promovebuntur*, præcipue ſi circa veſperam aliquot guttulæ vel grana ſequentis unguenti inſtillentur aut illinantur corneæ: ℞. ung. de tut. ℥ij. Camphoræ gr. iß. aloes ſuccotrin. gr.iij. m. f. ung. impalpab. Sub ipſa vero hujus unguenti applicatione æger ſupinus, capite admodum declivi jacens, in hoc ſitu per dimidiam certe horam maneat quietus hiantibus diductiſve palpebris, ut unguentum diutius inhæreat loco affecto. Poſtmodum clauſis palpebris imponatur calidum cataplaſma è medulla pomi aſſati, antim. diaph. ℈j. & camphora gr. iij. ſplenio quadruplicato obtectum, hocque faſcia debite obfirmetur, aliquot dehinc horis æger aliquandiu pronus faciei incumbat, (*a*) brachiis decuſſatim faciei ſuppoſitis, ut latentis ſub cornea puris effluxus ulterior promoveatur, atque ſimul reſpirandi libertas conſervetur. Alternis quoque diebus ſub palpebras oculi affecti ſex l. decem *grana hormini* jubet *Woolhouſius* inſinuare oculo, eoque dehinc occluſo, per bihorium ſervare. Agunt hæc & tanquam ſolida corpuſcula, quæ alias etiam illapſas oculo impuritates & peregrina corpuſcula feliciter evertunt, atque ſic exiles corruptæ corneæ lacinias & lamellas extergunt abripiuntque: & ceu mucilaginoſa ſemina, quæ demulcent atque lubricant.

§. XVIII.

Abſceſſu hoc corneæ, ſ. ungue, mundato & lamella, vel lamellis, corneæ corruptæ per exfoliationem ablatis, *circa* ejuſdem *conſolidationem lente feſtinandum eſt;* ut enim non modo deperdita corneæ ſubſtantia regeneretur, ſed nova etiam eidem inducta ſtrata debitam obtineant pelluciditatem, lento placidoque opus eſt modo. Extollit in hunc finem Woolhouſius ſequens ung. ℞. ung. diapomphol. ℥ß. pulv. g. arab. gr. vj. ol. ovor. gt. vij. balſam. de mecha, ſ. opobalſ. veri. nec non balſami ſaturni, (*b*) ana gr. ij. m. probe. Poterit unguent. hoc tepefactum inſtillari corneæ, palpebræ deſuper claudi, oculus ſplenio, aut ſacculo ſicco, è reſolventibus & roborantibus concinnato, at-

(*a*) Niſi quidem unguis profunde inhæſerit, atque ſub hoc faciei prono ſitus juſtus ſubſit metus, ne intimæ corneæ lamellæ nimis protrudantur foras, per gravitantes à tergo humores oculi.

(*b*) Balſami ſaturni duas habet formulas Jungken in lexic. chymicopharmaceut. edit. tert. part. 1. p. 63. & 64. præferimus autem priorem, quam recenſet, compoſitionem D. Maets.

atque faſcia obtegi, idque mane ac veſperi repeti, donec æqualem, lævem atque diaphanam ſuperficiem & quaſi cicatricem recuperaverit cornea, ſicque cura feliciter ſit peracta.

Licet vero in adultis hominibus, ac in profundiore ungue cicatrix non ſemper debite pellucida obtineatur, ſed albeſcens ac opaca, pejoribus tamen eventibus atque damnis peſſulum obdidiſſe ſat eſt.

§. XIX.

Poſt ſuperatam hanc curam oculis ſtudioſe aliquandiu parcat ægrotus, nec præmature ad lectionem, ſcriptionem, ſolis aut ſplendidioris adſpectum luminis eos adſtringat, nec vento, fumo, pulveri exponat: neque etiam venæſectiones atque purgationes, minimum ſemeſtres, negligat. Si *cicatrix albida* & opaca *remanſerit*, ſed ſuperficialis ſaltem, deterſio ejus paulatina ſuſcipi poteſt per pulveres, aut unguenta leniter detergentia & mitiſſime ſeptica. Sed dabitur alia occaſio de maculis corneæ variis ex profeſſo agendi.

§. XX.

Dn. de Saint-Yves (*a*) duo monita habet, huc ſpectantia. Alterum: quod ſi, ut ſubinde fit, vaſa ſanguinea, ſuper ipſam adſcendentia & reptantia corneam, inſerantur maculæ cuidam (imo & ungui) eamque nutriant, hæc reſcindi debeat, ſubducta quadam acu ſcindente, vel lanceola. Alterum: quod periculoſa ſit atque inanis illa quorumdam methodus, qui pelliculam talis maculæ in cornea jubent auferre lanceola, vel alio inſtrumento, quoniam inde factum vulnus, novam, dum conſolidatur, cicatricem & opacitatem, priore haud minorem relinquere debeat. Paulo tamen poſt expreſſis hæc limitat verbis, quod ſcil. in eo caſu liceat omnino pelliculam de cornea tollere, ſi ex puſtula varioloſa ſe inſinuaverit materia purulenta inter lamellas corneæ; huncque unicum eſſe caſum, cui hæc operatio quadret. Sed quid obſtat quæſo in ungue, ex aliis etiam cauſis orto, ſimilem inſtituere chirurgiam.

T A N T U M.

XX. DIS-

(*a*) De Saint-Yves Traitè des malad. des yeux. p. 228. ſeq.

XX.

DISSERTATIO
DE
ULCERIBUS CORNEÆ

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P. P.

Defendet

CHRISTOPH. FRID. GIFFTHEIL.

MARBACENSIS.

Tubingæ, menſis Septembris anno 1742.

Σ. Θ.

§. I.

Ulcus, ſ. hulcus, ἕλκος, εος, τὸ ſumitur vel latiſſime pro morbo in genere: (*a*) vel late pro omni quacumque ſolutione continui partium carnoſarum, atque mollium, pro vulnere: (*b*) ſtrictius vero ab antiquis & recentioribus accipitur pro ea in partibus mollibus continui ſolutione, quæ cum deperditione ſubſtantiæ per eroſionem fit. (*c*) Unde poſteriore hoc ſenſu ἕλκωσις ἕλκωμα Hippocrati dicuntur exulcerationes. (*d*) Authori vero definit: med. ἕλκωσις per homonymiam quoque vocatur ῥῆξις, ruptio, tunicæ corneæ, quam l. ictus, l. inſignis inflammatio attulit. Ἑλκύδριον, in genere denotat ulcus in diminutivo, ulcus parvum, ulcuſculum.

§. II.

Ulcus differt à vulnere, quod hoc non fiat per eroſionem nec à cauſa interna, ſed per inſtrumentum ſcindens, pungens, terebrans, violenter percutiens, neque paulatim, ut ulcus, ſed repente generetur: neque chronicum ſit, cum ulcera diutius morentur antequam ad conſolidationem deduci queant. *A contuſione & excoriatione* diſtinguitur ulcus, quod illæ utplurimum à cauſa externa pendeant, ſubito generentur, & ſanguinem lymphamque tantummodo fundant: quamprimum vero vulnera & contuſiones longiorem moram nectunt, ad conſolidationem difficilius perducuntur, ſaniem atque pus largius fundunt, atque ſe diffundunt, alia atque alia fibrarum ſtamina erodunt, tunc ad ulcera quoque referuntur.

Ulcus diſpeſcitur *ab abſceſſu*, ſ. apoſtemate, quod ibi cutis, vel alius integumenti adſit ſolutio, pars ſaucia, hic vero pus adhuc concluſum & ſuperficies affectæ partis adhuc integra. Hic tamen abſceſſus ſ. ſponte ruptus, ſ. quacumque arte apertus conſtituit poſtea ulcus. (*e*) *Ulcus corneæ* diſcriminatur *ab* ejus *ungue*, quod *hic* pus contineat concluſum, lamella, vel lamellis corneæ obtectum, *illud* vero ſuperficiem corneæ ſolutam, eroſam cum ſubſtantiæ deperditione importet: *A nubeculis* variis atque cicatricibus corneæ differunt ejus ulcera, quod ibi non ſit continui ſolutio & manatio ſeroſo-purulenta, qualia in ulceribus occurrunt.

§. III.

(*a*) Hipp. L. de fractur. it. L. de Medico.

(*b*) Paſſim apud Hipp. Galen. P. Æginet. Platon. Homer. &c.

(*c*) Hanc Brunonis in Lex. Med. Caſtelliano definitionem adoptamus.

(*d*) Hip. Aphor. S. 3. §. 21. it. Epidem. L. 3.

(*e*) Confer. cel. Heiſter. Chir. lat. C. de ulcer. p. 356. ſ. Præmittenda v. hæc generalia videbantur, ut ſpecialis applicatio ad corneæ ulcera eſſet fundatior atque clarior.

§. III.

Ulcera v. jam antiquitus (*f*) & hodienum varias *differentias* atque *denominationes* acceperunt, à magnitudine in varias dimenſiones, à duratione, à ſubjecto inhæſivo, à ſymptomatum diverſitate & gravitate, à cauſarum varietate. Sicut ergo variæ hinc ulcerum denominationes atque ſpecies ortæ ſunt, ſuperficialium, profundorum, ſinuoſorum, calloſorum, fiſtuloſorum, verminoſorum, malignorum, venereorum, cancroſorum, ſcorbuticorum, antiquorum, dyſepulotorum, depaſcentium &c. ita ulceribus oculi, & determinate quidem corneæ ejuſdem tunicæ varia ſunt ab antiquis impoſita nomina, quæ ſpecificum cujuſque characterem exprimere debebant.

§. IV.

Quamvis autem ſingula hæc ulcerum corneæ diſtincta nomina non pro diſtinctis & in ſenſu rigoroſo accipiendis ulcerum ſpeciebus omnia venditemus; illa tamen retinenda putamus, non modo quod jam à vetuſtiſſimis adoptata ſint medicis, ſed quoque partim ulceris ſingularem modum & conſtitutionem determinent, ſine prolixa prædicatorum enumeratione, (*g*) partim pleraque horum veram omnino differentiam importent ſpecificam. Sunt itaque ulcera corneæ: Ἑλκύδριον, ſ. ut Plutarch. in quæſt. græc. habet ἑλκύδιον parvum ulcus, denotat in genere, obvium ubicumque, ulcuſculum. *Galenus* (*h*) puſtulam vocat ulceroſam: *Paulus Æginetа* (*i*) puſtulam capitis ulceroſam. *Woolhouſius* autem definit, quod ſit *ulceratio ſuperficialis corneæ*, facta ab acri quadam fluxione oculi clara, ſubtili, indigeſta, ut ſic helcydrium in ordine ad helcoſin ſit, quod taraxis ad veram ophthalmiam.

Obvenit revera haud raro talis exulceratio ſuperficiei, vel convexæ, vel concavæ, corneæ, quæ extremam modo hujus lamellam occupat, & quam veteres æque ac recentiores plerique ſub nomine ἀχλὺς, ύος, ἡ, caligo, comprehenderunt atque definiverunt, quod ſit ſuperficiaria exulceratio, in oculi nigro enata, aeri caliginoſo aſſimilis, colore cœruleo, nigri magnam partem occupans: cum autem in pupilla (ſcil. in cornea è directo pupillæ) extiterit, ægri non facile vident. (*k*) Ducem hunc *Aetium* ſecuti ſunt è recentioribus *Guillemæus*, *Maitre-Jean*, *Coward* &c. omnes hinc decepti, quod in ejuſmodi ſuperficialibus corneæ exulcerationibus aliquando quaſi fumus aut nebula, ex albo cœruleſcens diffundatur.

Verum enim vero cum multo ſæpius ſuperficiales hujuſcemodi exulcerationes pelluciditatem corneæ non turbent, cætera quoque non modo author introductionis ſ. medici, diſerte ponat: quod ἀχλὺς ſit levis *cicatricula* aeri cali-

(*f*) Hipp. L. de Medico. it. L. de ulceribus. Galen. commentar. in Hipp. aphoriſmos.

(*g*) Expertiſs. ophthalmiater Dn. de St. Yves Trait. des malad. des yeux, Chap. 10. p. 226. diverſorum ulcerum corneæ nomina ſtudio præterit, quod nihil ad curationem faciant. Sed hic medius terminus primo minime ſtringit, ſecundo falſum eſt, quod plane nihil ad curationem faciant: ſuggerunt enim diſtinctam formæ notionem, imo paſſim etiam cauſæ. Atqui vero his rite cognitis, quidni curatio erit melior?

(*h*) Cl. Galen. de compoſ. med. ſec. loc. l. 1. c. 9.

(*i*) Paulus Æginet. Encheirid. l. 3. c. 3.

(*k*) Aetius tetrabibl. l. 3. c. 25.

caliginoſo ſimilis, ex ſuperficiario ulcere enata, totùm oculi nigrum occupans, ſed Hipp. etiam haud obſcure videatur innuere, ἀχλὺν ad cicatricum claſſem potius, quam ulcerum ſpectare, dum, caligines & nubeculæ ἀχλύες καὶ νεφέλαι inquit, (*l*) ac ἀγίδες, ſ. ſubalbicantes cicatrices exteruntur ac evaneſcunt, niſi eo in loco vulnus aliquod ſubortum ſit, aut illic antea cicatricem aut pterygium eſſe contigerit; itaque ἀχλὺν & νεφέλην, caliginem & nubeculam corneæ non retulimus inter ulcera corneæ, ſed ad aliam diſtulimus de obfuſcationibus, obnubilationibus atque cicatricibus corneæ tractationem: ut tamen levis & ſuperficiaria corneæ exulceratio diſtinctum pariter, ſicut reliqua ulcera, nomen obtineat, probamus atque acceptamus denominationem per helcydrium, ex Woolhouſii mente ſupra allatam, ita tamen ut non ſolum externa, ſ. convexa corneæ ſuperficies, ſed & interna, ſ. concava obſideri queat, l. ſeparatim alterutra, l. junctim utraque.

§. V.

Ἄργεμον, ου, τὸ, ſive ἄργεμος, ου, ὁ it. ἄργεμα, τὸ, ἀπὸ τοῦ ἀργός, ὁ, albus *argema* ab antiquis varie definitur: modo ulcus rotundum & ſubalbidum: in iridis circulo, vel in albo, interdum & nigro: (*m*) modo eſt ulceratio, quæ in nigro oculi alba apparet, in albo autem ſubrubra: (*n*) modo, ulcus in iridis circulo obortum, ambientia comprehendens, ut etiam circa exteriorem iridis partem rubicundum, circa internam vero candidum appareat. Quamvis autem Heſychius, Pollux, Foeſius ἄργεμον & λεύκωμα, ſ. albuginem, ſynonyma faciant, aſſurgimus tamen authori finit. med. vetuſtiſſimo illi, qui λεύκωμα, ſ. albuginem definit craſſam profundamque cicatricem, qua ulcus concluſum ſit, ideoque ſuo loco inter cicatrices maculaſve corneæ vindicabimus.

Argema igitur nos deſcribimus: quod ſit ulcus, occupans aliquam partem circuli corneæ externi, dimidiæ circiter lineæ latitudine, cum rubore tunicæ conjunctivæ, corneæ vero albedine. Nonnulli vocant *ulcus coronale*, quod coronam oculi, στεφάνην, ſ. locum ubi circa corneam omnes oculi tunicæ coeunt, obſidet. Cum ejus figura utplurimum rotunda ſit, appellatur à nonnullis authoribus *ulcus corneæ rotundum*. (*o*)

§. VI.

Βόθριον, ου, τὸ, Bothrium, à βόθρος, ου, ὁ, fovea, ſcrobs, cavitas profundior in terra, vel lapide, cujus diminutivum eſt, βόθριον, foveola, foſſula. Hipp. (*p*) βοθρίων meminit leniendorum ac detergendorum lotionibus calidis. Authori introductionis ſ. medici eſt ulcus cavum, purum, anguſtum, puncturis rotundis ſimile, helcydrio altius. Authori finit: med. audit ulcus corneæ cavum ac purum in nigro. Ita pariter *Paulus Ægineta* (*q*). ulcerum in oculis illud quidem, inquit, quod in cornea membrana ulcus cavum anguſtum & purum, βόθριον dicitur: quod autem latius bothrio eſt, ſed

(*l*) Hipp. prædict. l.2. S.2. p.m. 102. Alibi etiam ab Hipp. & Galeno ἀχλύες pro caliginoſa pupillæ obtenebratione ſumuntur.

(*m*) Iſagog. ſ. Medici Author c.15.

(*n*) Author finit: med.

(*o*) Vid. Guillemeau & Maitre-Jean.

(*p*) Hipp. περὶ ὑγρῶν χρήσιος.

(*q*) Paul. Æginet. Encheirid. l.3. c. 22.

ſed minus altum, κοίλωμα, cœloma nuncupatur. *Actuarius* aliique veteres ac recentiores conſpirant fere unanimiter. Bothrium, latine *foſſulam*, aut *annulum*, gallice le foſſette appellamus igitur tale ulcus corneæ, quod exile, cavum, anguſtum, purum, ſine ſordibus purulentis aut cruſtoſis, capitulum aciculæ capitatæ refert amplitudine.

§. VII.

Κοῖλωμα, τὸ, à κοῖλος, cavus, concavus: *cœloma*, Gallis encaveure. E *Paulo* audivimus modo, quod ſit ulcus cavum, bothrio latius, ſed minus altum ſ. profundum. *Author Iſagoges* cœlomata deſcribit, quod ſint rotunda & cava ulcera, bothriis latiora, quæ in oculis circa iridem naſcantur. Eſt itaque ulcus cavum, rotundum, latius, ſed minus profundum bothrio, reſidens ordinario in illa corneæ regione, quæ iridi proxima eſt. Bothrium aut cœloma ordinarios *fiſtulæ corneæ* natales præbent. Hæc *duplex* eſt: *alia* quæ penetrat omnes corneæ lamellas, unde humor aqueus, ſingulo collectus nycthemero aut ſingula nocte, eliditur ceu per ſiphonem: *alia*, quæ inſtar ulceris ſinuoſi inter & ſub corneæ lamellas reptans anguſtiſſimo hiat orificio in ſuperficie convexa corneæ. Spectant hæ duæ fiſtularum corneæ ſpecies, tanquam ulcera ſinuoſa & fiſtuloſa, ſæpe etiam calloſa, quam maxime ad præſens thema. Servamus tamen illas ad peculiarem, quam merentur, tractationem.

§. VIII.

Ἐπίκαυμα τὸ, ab ἐπικαίω & ἐπικάω, aduro, in ſuperiore parte uro. *Epicauma*. Componitur ex ἐπὶ, ſuper, & καίω, uro, incendo, cremo. Communiter, ſed male, vocant ulcus inuſtum, rectius aduſtum, ſuperuſtum, in contradiſtinctione ſcil. Encaumatis, de quo mox agemus. Gallis ulcere brulant. *Authori Iſagoges* ſic definitur: *epicauma* eſt, cum in ſuperficie cuticula aduſta ulcus contraxerit, vel etiam paulo profundior fiat, ex epiphora magna innaſcens. *Authori definit. med.* eſt velut ex igne cruſtuloſa ulceratio, quæ nigro advenit, nec permanens eſt *Paulus Ægineta* ſic habet: ulcerum in oculis ἐπίκαυμα, quidem unum eſt ſordidum, impurum & cruſta obductum: quo repurgato, humores oculi ſæpe effluunt. Conſpirat plane *Actuarius. Galenus* in propriis libris paſſim meminit ἐπικαυμάτων. Nos ita definimus: eſt ulcus corneæ ſuperficiei externæ, ejuſque utplurimum mediæ, impurum, ſordidum, ardens, urenſve, coloris cinericii, aliquando inſtar flocci lanæ, non tamen adeo profundum neque ſordidum uti encauma.

§. IX.

Ἔγκαυμα, τὸ, ab ἐγκαίω, inuro, exuro, *encauma*, ſignificat alias notam inuſtam, inuſtionem, puſtulam ex uſtione contractam, materiam, quæ cito ignem concipit. *Aetius* vocat (r) ulcus in oculo, quod à febre utplurimum cum cruſta impura in nigro aut albo oritur. Ex antiquiſſimis auctoribus plerique videntur *epicauma* & *encauma pro uno eodemque* ulcere habuiſſe. Recentiores nonnulli ex ophthalmiatris ut *Guillemæus* & *Maitre-Jean* diſtinctas inde faciunt ulcerum corneæ ſpecies, plerique vero parum intereſſe

(r) Aetius Tetrabib. l. 7. c. 26.

tereſſe putant, ſive diſtinguantur propriis nominibus, ſin minus. Stricte ſumitur pro corneæ ulcere admodum ardente, cruſtoſo, ſordido, dyſepuloto, & profundiore quam epicauma ſolet eſſe.

§. X.

Quamvis ergo jam olim *Paulus Æginꝫta* alia innumera ferme ulcerum eſſe diſcrimina (*a*) monuerit, ipſeque varias jam tum antiquas & uſuales collyriorum formulas, huc ſpectantium, recenſuerit (*b*) e. g. Libanium, Cygnus, Pellarium, Aſter, Ilamon, Diazematon, Diahydras, Chiacum, Fulvus cygnus &c.; nos tamen ab ulteriore tortura memoriæ abhorremus, nec entia præter neceſſitatem multiplicanda cenſemus. Sed tamen ſuperſunt duæ adhuc ſpecies ulcerum malignorum, non reticendæ: Νομὴ, nome ulcus depaſcens, unde etiam phagedænum dictum ſerpenſque: Καρκίνωμα, carcinoma, ulcus cancroſum, varicoſum, ſumme dolorificum, ſaniem acrem fœtidamque plorans &c. Oriuntur primitus quandoque in ipſa cornea, utplurimum tamen ex albuginea atque ſclerotica in corneam demum ſerpendo tranſeunt. Unde hæc ſtrictius proſequenda ſervamus ad affectuum in hiſce tunicis tractationes, & jam pergimus ad ulcerum corneæ benigniorum.

§. XI.

Phænomena antecedanea potiora. Cauſæ quæ hic incidunt antecedentes ac occaſionales ſic quidem pleræque ſunt comparatæ, ut non modo ulceribus corneæ inducendis, ſed aliis etiam oculorum affectibus, præſertim ophthalmiis, faveant. Tamen cum aliqua tum directe magis ad excoriationes & ulcera corneæ faciant, tum ex ophthalmiis hæc ſatis frequenter oriantur, paucis illas recenſebimus. *Ætas* infantilis atque puerilis tentatur his ulceribus frequentius, ob organi viſus majorem teneritudinem crebras plorationes, dentitionem, variolas atque morbillos, huic ætati potiſſimum inſidiantes, achores ſuppreſſos. *Temp.* ſanguineo-cholericum, multo ac inflammabili ſanguine abundans. *Aer* acris, fumoſus, ſalinus, marinus in longa navigatione oculis admiſſus: præcalidus fervidus, æſtivus, unde Hipp. (*c*) ophthalmias quoque refert inter morbos æſtivos, noſque ipſi nuperrime demum ſub ineuntis hujus æſtatis inſigni per octiduum æſtu plures ophthalmia laborantes numeravimus. *Teleſcopiorum* in ſolem directorum, neque vitris coloratis tectorum, frequens, longior ac imprudens ad oculum applicatio, ut ipſi retinæ gravia inferre damna ac guttam ſerenam inducere poteſt atque ſolet, ita corneam quoque adurere, illique epicauma l. encauma inurere, propter plurimos è vitro objectivo, quod toto oculi bulbo longe majus eſt, tranſmiſſos ſolis radios, eoſque in exilem focum prope oculum concentratos eoſque maxime igneos ut admotam ibi chartam bibulam adurant. (*d*) *Cibus* acris, ſalſus, fumo indu-

(*a*) Paulus Æginet. Enchir. L.3. c.22. commate de ocul. ulceribus.

(*b*) e. g. Woolhouſio vocatur Sillon, Sillage, lineare ulcus corneæ, inſtar ſulci, quando cornea eroſa, exeſa eſt tenuiſſimo quodam tractu inſtar lineæ & qs. ſulco arata, lympham ſ. ſaniem plorans.

(*c*) Hipp. Aphor. ſ. 3. §. 21.

(*d*) Vid. de hoc phæn. eleganter & ſolide differens celeber G. Alb. Hambergerus in faſcic. diſſertat. academic. p.205.

ſumo induratus, ceparum eſus, frequens, copioſus. *Lacrymatio* crebra: immodicæ *lucubrationes*: *vigiliæ*.

E cenſu r. p. n. *Cachexia* ſcorbutica, venerea, ſcrophuloſa. Corneæ *illapſa*, *alliſa*, *affricta* aſpera, pungentia, ſcindentia, atterentia corpora & corpuſcula peregrina: *vulnera* & *excoriationes*: *aduſtio* per pulv. pyrium aliaque ignita, fervida, ſolida, & fluida varia. *Collyria acria*, ſeptica, vel alias *aſpera* ſabuloſa. *Phlictæna* ſ. puſtula ardens corneæ & *puſtula varioloſa*, corneæ inhærentes, it. pus inter corneæ lamellas collectum, ſ. *unguis*, in ulcus deſinens: *hypopyum* ſ. pus poſt corneam in prima oculi regione ſtabulans, dehinc vero corneam perforans, exulcerans: *ophthalmia*, præſertim *epiphora*, fervidis acribusque lacrymis diu & copioſe corneam inundans, excorians, exulcerans, nec non intempeſtive per refrigerantia repellentiaque ſuppreſſa: oculor. *arcta*, *diuturna*, perpetua obtectio & *obligatio* in ophthalmiis variis: *Staphyloma*: *Pterygii* corneam ſuperantis *reſectio*, quæ citra, aliqualem certe, excoriationem vix poteſt perfici: nec non ſolutio proſphyſis, ſ. concretæ cum cornea palpebræ: *Peribroſis*, ſ. circumroſio carunculæ lacrymalis ulceroſæ: pus acre, roſivum in *fiſtula lacrymali* ad corneam redundans: *Tarſorum*, *palpebrarum* ſuperficiei internæ *induratione* calloſæ, *excreſcentiæ* ficoſæ, *exulcerationes* variæ &c. quorum affectuum peculiaria nunc omittimus nomina: pilorum ciliarium in *trichiaſi* introverſio & hinc corneæ etiam compunctio atque ſtimulus: ipſa denique jamjam formata corneæ ulcera altera excipere ſolent altera, ex helcydrio reliqua graviora, è cœlomate & bothrio fiſtulæ corneæ, ex epicaumate encauma.

§. XII.

Phænomena conſtituentia & concomitantia: inſpicientibus facile patet in ſuperficie & ſubſtantia corneæ convexa ſolutio continui, excoriatio, arroſio, eroſio plus minus profunda & lata, aliquandiu jam perdurans, ſaniem lymphaticam, purulentam, plus minus copioſam ſordidam, cruſtoſam acrem, roſivam, pro varia ulceris conditione, fundentes. Aliqua horum ulcerum pelluciditatem corneæ non ſtatim tollunt, alia vero colorem ipſi albidum inducunt. Jungitur tantum non ſemper, qualis etiam antecedere ſolet, *ophthalmia*, *rubedo adnatæ*, vaſculorum ſanguineorum turgentia, ſanguinis inflammatoria *ſtaſis*, *ardens*, *lancinans*, pungitiva: vaſcula ſanguine rubentia, in cornea & per corneam trajicientia uſque ad locum ulceris. *Luminis ſenſu* eſt *moleſtus* atque dolorificus: cum oculum palpebraſque motitant, videntur ſibi *arenulam* bulbo corneæque *affricari*, quæ tamen nulla incidit, nec inhæret. *Viſus* ægro *nebuloſus*, obſcurus, aliquando plane nullus diſtinctus eſt, maxime ſi ulcus è directo pupillæ corneam obſideat latius, profundius aut ſordidius. Quomodo ſupra nominata corneæ ulcera diſtinguantur à ſe invicem diſpaleſcit è præmiſſis §. 4. & ſeq.? affectus alii cum ulceribus complicati ſuis quique notis dignoſcendi ſunt.

Paulo difficiliorem eſſe diagnoſin, ſi tale ulcuſculum ſ. *exulceratio* reſideat *in concava*, interna, *corneæ ſuperficie* jam nuper monuimus. (*a*) Tales plus ſemel obſervavit Præſes exulcerationes in ophthalmiis internis. Ante-

(*a*) In diſp. de ungue oculi p. 9.

teriores corneæ lamellæ tunc ordinario ſervant naturalem ſuam pelluciditatem atque nitorem, ut per ipſas tranſpicere liceat intimam corneæ ſuperficiem concavam, inquinatam nubeculoſis albo-flaveſcentibus maculis & ſtigmatibus, aliquando late diffuſis, per interſtitia ſeparatis, aliquando uno ſaltem exiguo hic ibi loco. Jungitur ſubinde totius aquei humoris in camera oculi anteriore turbiditas. Moleſta inſuper eſt luminis perceptio, viſuſque obnubilatio.

§. XIII.

Phænomena conſequentia: quod benignius eſt ulcus corneæ, quo recentius, quo magis ſuperficiale nec adeo latum profundumve, quo minus pupillæ e directo obverſum, quo ægri ſunt juniores & de reliquo ſanioris conſtitutionis, eo curatio eſt facilior atque perfectior, citra remanentem albidam maculam, longiorem tamen ordinario moram, facilem ægrum, atque dexterrimum ſedulumque ſibi vindicat ophthalmiatrum. Quemadmodum enim neglectum, ſic etiam perverſe tractatum ulcus corneæ per collyria adſtrictiva, aut intempeſtiva ſeptica profundius decumbit, vel latius ſerpit corneamque penitus perforat, atque ſummis doloribus adſcitis humorem aqueum, quin & aliquando lentem cryſtallinam atque tunicam uveam oculo evocat elicitque ac ſtaphyloma inducit, quin & vel concretionem corneæ p. n. lem cum iride aut cryſtallino, i. e. *Synechiam*, vel, pure ſuper iridem effuſo *Synizeſin*, h. e. pupillæ conſtrictionem & occluſionem efficit: vel ſaltem pure inter corneam & iridem defluo *hypopyum* fundat.

Si cornea & ſuperficies interna palpebrarum ſimul exulceratæ ſint, oculuſque, luminis impatiens, palpebris occluſus obtectuſque diu maneat, ipſa cornea poteſt cum palpebra concreſcere, & ſic dictam inferre proſphyſin. *Epicauma*, ſordidum illud ulcus corneæ, §. 8. nimio & intempeſtivo detergentium uſu facile interiores etiam corneæ lamellas, adhuc integras, perrumpit portamque brevi hinc erumpenti cryſtallino aperit, &, ſicut omnia hæc ulcera ad conſolidationem perducta frequenter in adultis maxime, aut ſi profunda fuerint, cicatrices ſ. maculas relinquunt albidas atque opacas, ita præcipue duo illa, epicauma & encauma facile poſt ſe trahunt albuginem ſ. *Leucoma*, i. e. cicatricem corneæ ſupereminentem, ſubalbicantem, cui frequenter ſubeſt humor ſpiſſus, condenſatus, lymphatico-purulentus. Ulceri ſordido vel ſponte, vel inepta tractatione per nimiam humectationem & unctuoſam emollitionem ſupercreſcit caro luxurians, *hyperſarcoſis*. Argemon aliquando profundius ſerpit, iridem à circulo interno corneæ ſolvit, ſicque *hippum*, i. e. palpitatorium, nictitantem iridi motum inducit. E bothrio & cœlomate ſequitur *fiſtula corneæ*. *Nome*, depaſcendo, periculoſam miſeramque *oculo* lacerationem & *deſtructionem* minatur. *Ulcus cancroſum incurabile* eſt, niſi tempeſtivæ & plenariæ totius *bulbi extirpationi* locum adhuc relinquat, alias *palliative* modo tractandum. Vidimus etiam *alternantia* corneæ *ulcuſcula* cum cephalæa, illis nempe ingruentibus atque manantibus omnis dolor capitis evanuit, exſiccatis vero & conſolidatis rediit cephalæa.

§. XIV.

Pathologia : Ulcera cornea ſpectant ad *morbos ſolutæ unitatis* mox in ſuperficie magis, mox profundius. *Subjectum morbi* eſt cornea oculi tunica: robuſtior quidem illa, ſed quæ nihilominus facile citoque à cauſis internis & externis atteritur, arroditur, excoriatur, idque tanto magis, quo ipſa pluribus conſtat lamellis, vaſculis atque poris, injuriiſque externis exponitur plus, quam reliquæ bulbi tunicæ. Quamvis autem famigeratiſſ. Fel. Platero duriſſimam hanc eſſe tunicam facile largiamur, inſenſibilem tamen eſſe negamus atque pernegamus: (*a*) utpote ab hac ſui exulceratione, excoriatione &c. ſatis afficitur dolorifice. Cæterum quæ nuperrime (*b*) de hac anatomice diſſeruimus tunica, jam non repetimus. *Subjectum cauſæ* varium eſt, ipſa cornea, adnata, tarſi, palpebræ, glandula & caruncula lacrymales, caput &c.

§. XV.

Cauſa proxima eſt vel *externa*, quæcumque ſtimulans, pungens, ſcindens, atterens, urens, excorians fibras atque tubulos corneæ, affluxum atque ſtaſin humoris lymphatico-ſanioſi concitans fovenſque: vel *interna*, lympha, ſerum acrimonia peccantia, ſanguis copioſus huc affluens, ſtagnans, ſeroſa ſui parte divertens & exundans, corneæ ſuperficiem atque lamellas acrimonia ſua, ceu ſpinis infixis, lacerans & erodens. Ulceratæ ſuperficiei corneæ concavæ ſ. internæ cauſa poteſt eſſe proxima vel humor aqueus impurus acris, vel pus in regione oculi anteriore ſtabulans acre, vel & ipſa prius accuſata, ſed profundior intimiorque humorum ad intimam corneæ lamellam congeſtio atque ſtaſis. *Cauſas remotas* in hiſtoria phænom. antecedaneorum præmiſimus.

§. XVI.

Rationem phænomenorum aliquot potiorum reddituri primo indagabimus: cur ulcera corneæ alia ſint diaphana, alia opaca, candida? Omne corpus pellucidum, ſi condenſetur, albeſcit. Si inſuper tale ulcus corneæ lenta quadam purulenta albeſcente materia obducitur, tamdiu albicat, quamdiu hic inhæret humor. Quæ duo momenta cum ordinario hic concurrant in obſtructa, eroſa, exulcerata atque purulenta cornea, ipſumque ejus ulcus in fundo plerumque imbutum ſit & infarctum humore vitioſo, mirum non eſt, ordinario quoque hæc ulcera albeſcere. Cum vero in aliis arroſio tantum ſuperficialis ſit, humor erodens tenuior & ipſe diaphanus, neque pori ſubjacentium corneæ lamellarum ita obſtructi & infarcti, evincitur etiam à priori, poſſe ulcera corneæ obvenire, quæ hujus pelluciditatem non tollant, qualia etiam revera in praxi obſervantur.

Cur autem in ulceribus tunicæ oculi adnatæ & ipſo argemo, §. 5. quod media quaſi via inter adnatam & corneam conſiſtit, atque rubeſcit quouſque in adnatam extenditur, ableſcit autem ubi corneam attingit, rubedo

(*a*) Fel. Platerus duriſſimam & inſenſibilem eſſe corneam ſtatuit Obſ. L. 3. p. 107.

(*b*) In diſp. de ungue oculi §. 7. p. 12. ſeqq.

do potius inflammatoria conſpiciatur ? A vaſculis eſt ſanguineis, manifeſtis, ipſam ſanguinis purpuram vehentibus, qualibus vero cornea in ſtatu naturali plane non, in præternaturali raro inſtruitur atque inſignitur.

Ulceribus corneæ conſolidatis & ciatrice clauſis ideo maculæ albidæ & opacæ remanent, quod nova & regenerata corneæ ſtamina poros non ſervarint rectilineos, id quod vel propter ætatem adultiorem, ubi incremento & expanſioni ſolidorum non amplius conceditur locus, & humores fixioribus ſcatent particulis, accidit, vel & ob præcocem & feſtinatam cicatricis obductionem & intempeſtive adhibita adſtringentia.

Per nebulam, aut obſcure & confuſe vident patientes, quibus ulcera in medio corneæ, obverſo pupillæ, hærent vel impura, ſordida, albicantia, vel in omnes dimenſiones auctiora ſunt, quod incidentes radii luminoſi nec copioſe nec libere ſatis tranſeunt per medium ſpiſſius, impurum, male configuratum, ſed reflectuntur partim, partim refringuntur indebite.

Hippus iridis §. 13. ex argemo ſequitur, cum fibræ iridis ſ. uveæ potius, per ulcus intro penetrans, à circulo corneæ interno & loco illo concurſus omnium oculi tunicarum, quem veteres ϛεφάνην appellarunt, notabili tractu & ſpatio divulſæ, reliquis uveæ fibris, ſuo puncto fixo adhuc connexis, in motu cedere tuncque tremere ac palpitare coguntur.

§. XVII.

Therapia ſequentes ſuggerit indicationes (α) affluxum ulteriorem nimium arcere. (β) Ulcus mundificare detergere. (γ) Ulcus conſolidare. (δ) Cicatricem lævem, diaphanam, æqualem inducere. (ε) Symptomatibus gravioribus occurrere, e. g. dolori, ſtaphylomati, fiſtulæ corneæ penetranti in primam oculi regionem, ſynechiæ, proſphyſi. (ξ) Recidivam præcavere.

§. XVIII.

Primæ indicationi: ſcil. affluxum ulteriorem nimium arcendi à cornea ulcerata ſatisfacimus, *primo* ſordes, peregrina corpuſcula irritantia, pungentia, oculo illapſa, ac corneæ vel inhærentia & infixa, vel illam certe frequenter aut jugiter laceſſentia tollendo, eximendo, extrahendo, everrendo, eluendo: quamdiu enim infixa talis ſpina inhæret & cauſa immanens, tamdiu manebit non modo affluxus & ulcus, ſed exacerbabitur quoque, &, licet aliquando tale corpuſculum motu palpebrarum, tonico corneæ, arteriolarum pulſatorio, aut excuſſorio per ſternutationem &c. vel & tamdem ipſa lamellarum corneæ emollitione & exeſione ulceroſa, ſede ſua pellatur, excutiatur, dimittatur, tamen ſpontaneæ tali, lentæ, multis modis ſuſpectæ & periculoſæ liberationi & eliminationi minime eſt fidendum.

Sed ampliorem vel ſolus hic articulus meretur tractationem, unde hoc loco ſummis tantum, quod ajunt, digitis tangemus. Sive igitur interna palpebrarum atque tarſorum ſuperficiei, ſive ipſi tunicæ corneæ ſpina talis, & laceſſens peregrinum, ab extus illapſum, illiſum infixumve corpuſculum inhæreat, aut ab aſpera, calloſa, palpebræ ſuperficie interna fricetur at-

que

que laceſſatur cornea, ſive à pilis ciliaribus, introrſum verſis, jugiter compungatur, operam dare oportet, ut cauſa hæc continens quantocyus *vel* eluatur, eliminetur, inſtillatis ſub palpebras lacte tepido, aqua ſimplici aut mucilaginoſa quacumque, mucilagine ſeminum cydoniorum, aqua roſarum, plantag. &c. extracta, albumine ovi, ſimilibuſque: immiſſis item ſub palpebras hormini ſeminibus, vel minimo quodam cancrorum lapillo, aliove lævi, in formam minimæ lentis effigiato, atque dehinc inſtituto ſimul palpebrarum bulbique motu ſede ſua moveatur corpus peregrinum atque ad oculi angulos divertens, aut alias ad palpebræ limbos propulſum excernatur, quod quidem negotium tanto cedet felicius, quanto levius adhæſerit, minuſque profunde inhæſerit corpus heterogeneum. Sin minus omnium placidiſſima hæc methodus vel quadrare, vel ſatisfacere videatur, tentanda eſt corpuſculi peregrini extractio per convenientem volſellam ſubtilem, cui, ſi opus ſit, ipſa jungi poterit ſuperficialis & provida inciſio juxta tractum infixi corpuſculi, ut ſic facilius & volſella arripi poſſit & extrahi.

Quanta *vis* ſit *magnetis* attractiva, proxime admoti *ad corpuſculum ferreum*, chalybeumve, *corneæ* ſummo cum dolore & periculo *infixum*, quodque volſellis aliave methodo non potuit extrahi, curioſa lectuque non modo, ſed & imitatione digniſſima obſervatione comprobat *Fabricius Hildanus* (*a*). Similem refert hiſtoriam *Kerckringius* (*b*) acus ſcil. ferreæ deglutitæ & per novennium collo infixæ, tandem vero magnete ad peripheriam allectæ & poſtea feliciter è cute exciſæ. *Vel*, ſi heterogeneum quodcumque tale corpuſculum plane non ſit infixum in ſubſtantiam partium oculi internarum, aut leviter ſaltem adhæreat, inſtrumento lævi, corneo, incurvo, conico-tereti, ſub palpebras diductas applicito ac ultro citroque provide motitato poterit eliminari. Ipſa quoque materia purulenta horum ulcerum, aut liquor lacrymalis, quem copioſum, acrem atque fervidum jugiter ſuper corneam diffundit glandula lacrymalis, ſi diutius detineantur ſub palpebris clauſis, oculoque ſpleniis ac faſciis obtecto compreſſoque, rationem ſtimuli pariter habent, itaque per indicationem, quæ ſtatim ſubnectetur, ſecundam, diligenter elui, abſorberi, obvolvi atque demulceri debent.

Cilia introrſum verſa & corneam compungentia, extrorſum vertenda, ducenda, retinenda vel radicitus evellenda, bulbulique eorum caute adurendi ſunt, de quibus vero plura in ſpeciali tractatione trichiaſis erunt dicenda.

Affluxum nimium porro ſtudemus *avertere per revulſionem* ac *derivationem* ſanguinis atque humorum, per venæſectionem pedis, brachii, ſcarificationes humerorum, dorſi, nuchæ, blepharoxyſin, ſ. ſcarificationem palpebrarum ſuperficiei internæ per ſcopas illas vegetabiles Woolhouſianas, olim jam ex profeſſo dilucidatas abs Præſide, iterum iterumque repetitam: ſanguinis invitatione ad uterum, anum, in caſu menſium parcorum aut ſuppreſſorum, aut fluxus hæmorrhoidalis emanentis, ſuppreſſi: pediluvia acriuſcula, lixivioſa, frictiones artuum frequentiores, enemata ſtimulantia, medicamenta interna purgantia leniora, non calida, non nimis reſinoſa: veſicatoria, fonticulos, ſetacea per lobos auricularum aut cutem cervicis trajecta: revocationem priſtinarum manationum ſanioſarum e. g. achorum capitis, ulcerum pedis, ſcabiei, fiſtulæ lacrymalis &c. *Alterationem*, *correctionem humorum corporis noxiorum* per varia interna adpropriata, ſanguinem puri-

(*a*) Fabricius Hildanus obſ. chir. cent. 5. obſ. 21. p. m. 401.

(*b*) Kerckringius obſ. anat. 44. p. 99. ſ.

rificantia, temperando calorem, abſorbendo & mitigando acrimoniam, diſcutiendo ſpiſſitudinem &c.

§. XIX.

Secunda indicatio, ulcus mundificandi, comprehendit *primo* ſtaſis humorum in oculo corneaque diſcuſſionem, reſolutionem. *ſecundo* acris materiæ peccantis attemperationem. *tertio* ſordidæ, corruptæ, inquinantis materiæ ſolertem, ſed providam abſterſionem, ablutionem. *Primum* illud *momentum* diſcuſſionis atque reſolutionis nuperrime demum in binis diſputationibus ocularijs, de hypopyo & ungue, exhauſimus, ideo lect. benev. eo ablegamus, hoc tamen *monitum* ſuperaddimus: diſcuſſioni huic topicæ nec primario nec unice jugiterve inhærendum eſſe, ſed vel conjugenda ſimul, vel ſubordinanda eſſe abſterſiva, mundificantia. Duos hos parietes una fidelia dealbant celebres illæ *aquæ ophthalmicæ*, viridis *Hartmanni*, atque *Crollii*, item *ſolutio lapidis medicamentoſi* Crollii, aut *lapidis divini*, cujus præparationem & uſum ſiſtit *Yveſius* (*c*) cum reſolventibus, croco, camphora, caryophyllis &c. mixtæ, his quidem, omnibuſque acriuſculis remediis in refracta doſi additis, ob moleſtum noxiumque nimiæ irritationis effectum. Unde non modo ad faciliorem camphoræ ſolutionem in aquis deſtillatis ophthalmicis, ſed ad ipſius quoque mitigationem potuerunt aliquot grana cum amygdala excorticata in mortario probe conteri & cum inſtillata ſucceſſive aqua ophthalmica intimius miſceri.

§. XX.

Acris ſalina *materia peccans*, ex ipſo corneæ ulcere, vel aliunde exſudans, oculum laceſſens, eroſionem ulceroſam adaugens, *temperatur* ac *obtunditur*, *topicis*, ſubtiliſſimo pulvere, unguento, aqua ophthalmica, ex obſorbentibus, mucilaginoſis, unctuoſis, e. g. matre perl.: pp. l. *69*: pp. materia perlata, debite edulcorata, cryſtall: pp. tut: pp. creta albiſſ. pompholyge, gum: arab. tragac. rad: alth. ſem: fœnugræc. ſarcocolla, mucilagine ſem: pſyllii. cydon. albumine ovi, lacte recenti tepido, ol: e vitellis ovor. Compoſita officialia huc apprime facientia ſunt ung: de tut. ſief alb. cum & ſine opio, trochiſci albi Rhaſis &c. it. aquæ deſtillatæ malv. ſambuc. euphras. plantag. ſperm: ranar. ſolani, in quibus inſuper, ſcopo ſiccandi ſimul, poterunt accenſa maſtiches atque thuris grana aliquoties extingui.

Collyria ſicca pulverulenta placide inſufflantur mediante calamo anſerino vel corvino: *humida*, aquea tepide & guttatim infunduntur: *unctuoſa* ſuper ignem leviter fuſa inſtillantur mediante ſpecillo ſulcato, vel illinuntur ſuſpenſa manu, mediante tenui penicillo pictorum, è pilis ſubtiliſſimis confecto. *Poſt applicationem* vero talium remediorum palpebræ ſtatim adducuntur, & oculus aliquandiu clauſus ſervatur, ne medicamenta juſto citius exundent iterum oculo. Lavatur dehinc oculus tepido decocto fl: ſambuc. chamom. hb: abſinth. &c. ut omnes probe eluantur ſordes. *Repetenda* hæc ſunt aliquoties per diem, & tamdiu continuanda, donec doloris, ardoris, immodice fluentis ſeri acris, & ulceris mitigatio notabilis de ſufficienti teſtentur effectu.

E cen-

(*a*) St. Yves trait. des malad. des yeux. p. 198.

E cenſu *medicamentorum internorum alterantium* ſunt abſorbentia, terrea, acidulata, nitroſa, gelatinoſa, mucilaginoſa, diluentia: *evacuantium* vero, laxantia, purgantia, diaphoretica, ſialogoga, errhina. Quibus omnibus pro dignitate proſequendis jam obſtat brevitatis, quo tenemur, ſtudium.

§. XXI.

Tertium momentum, quod conſiſtit *in ſordidæ*, corruptæ, inquinantis & fermenti rationem habentis *materiæ* ſolerti, ſed & provida *abſterſione*, ablutione, exterſione obtinetur per irrigationem & ablutionem totius bulbi frequentem decocto calido hb: abſinth. agrimon. ſalv. fl: hyperic. &c. coctorum vel in aqua ſimplici, vel calcis vivæ, applicito dehinc ſequenti unguento. ℞. Ung: nihili ℨij. pingued: viper. ℈j. M.D. vel: ℞. Pingued: capon. ℨij. ol: philos. ol: dl: buxi ana gt. vj. M. D. vel: ℞. Ung: baſil. - de tut. ana ℨj. ung. ægypt. ℨß. M. D.

Si *pulvis abſterſivus*, mundificativus expetatur: ℞. medullæ offis ſepiæ ſacch: canar. ana ℈ij. aloes ſuccotr. gr. vj. rad: ir: flor. ℈ß. M. f. pulv: ſubtiliſſ. vel: ℞. ſacch: canar. ℨj. croci auſtr. gr. v. aluminis uſti gr. iij. M. f. pulv. De unguentis illis illinatur lenticulæ magnitudine, vel inſtilletur una alteraque guttula tepida loco corneæ affecto.

Si *collyrium humidum* expetatur, unum è ſequentibus adhiberi poterit: ℞. pulv: aloes ſuccotr. - croc: metallor. ana ℈j. caryoph: aromat. gr. v. aq: fœnic-chelidon: maj. roſar. vini albi ana ℥j. M. D. *vel*: ℞. alum: uſti ℈j. camphor. gr. iij. eſſent: myrrh. ℨß. ſacch: canar. ℨij. aq: fœnic. - hyſſop. - ſalviæ, - calcis vivæ ana ℥j. M. D. *aqua ſapphirina*, item *Crollii* ſupralaudata, nec non *viridis Hartmanni*, quales in officinis proſtant, egregie pariter ſe gerunt ſcopo mundificativo. Inſtillantur quotidie bis terve aliquot guttulæ talis collyrii tepidæ & ſplenia ipſi intincta palpebris imponuntur.

Conveniunt hactenus laudata medicamenta maxime ad ſordida, cruſtoſa corneæ ulcera, minime vero ad profunda & quæ ſaniem alunt fluxilem, ſeroſamque magis & acrem. In illis enim metus eſt, ne, per nimiam abſterſionem, vel ſenſim lamellæ corneæ penitus perforentur: in his, ne acre additum acri illud magis tale reddat. Unde & hæ fluunt *cautelæ*: à lenioribus eſſe incipiendum, ad acriora gradatim adſcendendum, omnia tolerantiæ ægrorum & effectui medicamentorum accommodanda, in quantitate continua & diſcreta applicandorum remediorum nec timide nec temere agendum, abſterſivis atque reſolventibus, ac demulcentibus blandioribus ſubinde alternandum, activiora medicamenta nonnimis diu ſuper cornea bulboque detinenda, ſed poſt aliquam moram iterum eluenda & extergenda. Inter hæc vero *internis* quoque *medicamentis* pugnandum eſt, purgantibus per epicraſin, diaphoreticis, aperitivis, detergentibus, balſamicis, imo & ſpecificis, ſi venerea, ſcorbutica, cancroſa jungatur infectio & cacochymia. E largiſſimo horum cenſu pauciſſima ſaltem delibabimus: ℞. MP: de ſuccin: Crat. Mercur. d: rite parat. Reſinæ jalap. ana gr. v. ol: dl: fœnic. gt. iij. eſſent: ſuccin. q: ſ. M. f. pil. nro. XIII. de ☉. D. una doſi pro adulto, & repetantur aliquoties. Vel propinentur magnes: albis. ℨj. ſal: cath: angl. ℨvj. ol: dl: fœnic. gt. iij. ex aqua minerali aut ſimplici, aut deſtillata acaciæ. Apozemata & decocta, bis terve indies calide hauſta, e. g. ℞. hb: ſanic. agrimon. virgæ aureæ chamæpit. flor. hyper. ana ℨiij. rad: chin: ponderos. caryophyllat. ana ℥j. ſarſæp: opt. ℥ij. ſcob: l. ſaſſafr. ℨvj. ſem: fœnic. ℨij. M. C. C. D. it.

pul-

pulvis: ℞. millep: pp. ſuccin: pp. rad: valer. ſem: fœnic. ana ʒiß. lap: 69: pp. ℥iij. flor: ſulph. ʒß. tart: vitr: t. ʒj. rad: gentian. ʒiß. ſacch. albiſſ. ℥vj. opobals. ver. gt. vj. m. f. pulv. d. mane & veſperi pondere ʒß. vel ʒj. cum aliquot ſcutellis infuſi theiformis modo recenſiti, vel aliquot unciis aquæ viſceralis, aut aquæ hed: terreſtris. Elixir quoque propriet. ſine acido Boerhavii, balſamicum Hoffmanni, eſſentia lignorum, ſuccini, trifol: fibrin. chaqueril. opobalſami, myrrhæ & ſimilia locum habent.

§. XXII.

Tertia indicatio præcipit ulceris conſolidationem. Hæc quidem ipſius principii vitalis maxime opus eſt, in eo conſiſtens, ut deperdita corneæ arroſæ, eroſæ, excavatæ ſubſtantia reſarciatur naturali ſimilis; ars tamen plurimum confert, idque non tantum quatenus impedimenta conſolidationis removet, ſicut in proxime antecedentibus paragraphis tradidimus, ſed & actu talia ſuggerit alimenta & remedia, quæ laudabiles ſuccos humoreſque generant, unde nova appoſitione ſucci glutinoſi & fibrarum expanſione ac elongatione reſtituatur, quod de ſubſtantia partis fuit conſumptum.

Alimenta igitur gelatinoſa, bene nutrientia, tenera tamen e. g. juſcula conſummata, gelatinoſa, caro vitulina, ova ſorbilia, cremores hordei & avenæ, farinacea &c. Vinum vetus, dulce, hungaricum, hiſpanicum &c. ad finem paſtus in moderata quantitate commendantur. Ante paſtum propinentur *vel* opobals: ver. gt. v. è juſculo calido, *vel* mane ac veſperi hauriatur ſaccharo canarienſi inſtillatum & *apozemate* dilutum è thea orientali, hb: c. fl: hed. ter. veronic. fl: hyperic. rad: ſymphyt. alth. caryophyllatæ, l: ſantal: citr. ſaſſafr. &c. *vel* exhibeatur ante paſtum elix: balſ. temperatum Hoffm. elix: propr. c. acido Bœrh. eſſ: traumat. &c. *vel*, ſi hæc pro ſubjecti & affectus conditione nimis calida videantur ſequens exhibeatur pulvis: ℞. l: 69: crud. unic: foſſil. hb: agrimon. ana ʒij. ichthyocol: finiſſ. ʒj. maſtiches elect. ʒß. ſpec: diacr: m. ʒij. ſacch: alb. ℥vj. m. f. pulv. d. mane & veſperi, trium cultri cuſpidum quantitate, propinandus ex aq: chæref. ſcabios. hed. ter. aut *aqua viſcerali* (*a*). *vel* & ſola hæc aqua diu & liberaliter hauſta e. g. ab adulto mane & veſperi 3. 4. 5. unciarum quantitate, & ſirupo ſcabioſæ, aut capillor: vener. aliove edulcorata, ſcopo præſenti ſatisfacere poteſt, ſicut alibi in longe gravioribus & fiſtuloſis ulceribus egregiam & omni expectatione majorem plus ſemel præſtitiſſe operam teſtatur Præſes.

Externa ſarcotica, ſ. carnem generantia huc ſpectant: albumen ovi, aqua ex albumin. ovor., lac lunæ, creta albiſſ. bol: armen. gum: arab. myrrh. elemi, maſtic. tutia, pompholyx, lap. hæmat: pp. radix aut ſuccus expreſſus ſymphyti, ol: ovor hyperici opobals. balſam: ſaturni, ung. de tut. de quibus jam nuper in diſp. de ungue oculi p. 21. egimus. Item oleum ſaturni rubrum, cujus meminit Fel. Wurz (*b*). Qualia in forma ſubtiliſſimi pulveris corneæ adſpergi / afflari, vel unguenti poterunt inſtillari quotidie bis terve, prout ſcil. vacuum plus minus repleri & nova corneæ ſubſtantia regenerari incipit, cavendo ne per nimium ſarcoticorum uſum excitetur hy-

(*a*) Aquam traumaticam compoſitam ſub titulo viſceralis deſcripſit Præſes in diſp. de butyro cacao, & novo diſpenſatorio Wirtt. p. 149.

(*b*) Fel: Wurz in chirurgia german. p. 2. c. 9. p. 170. & 166.

hyperſarcoſis. Sequentem pulverem extollit, non ſine fundamento J. M. Hoffmannus (*a*) ♃. album: ovor. nro. XX. pone in vaſe ſtanneo ad ſolem, donec exſiccentur, ſubtiliſſime tritis adde ſaccharum in anatica portione, pulvis infletur oculo, ſine morſu ſiccans atque conſolidans.

§. XXIII.

Quartam indicationem: cicatricem diaphanam lævem & æqualem inducendi exſequuntur utplurimum & ipſiſſima modo laudata ſarcotica, præſertim in ſubjectis junioribus, imo ſimplici unguento de tutia pulcherrime conſolidata plus ſemel vidit ulcera corneæ Præſes. Si quæ vero remanet macula corneæ albida, tentatur ejus abſterſio inſufflato debite aut inſperſo quotidie ſemel vel bis, potiſſimum noctu ante cubitum, polline ſacchari canarienſis, vel raſuræ lapidis lyncis, vel pulvere è ſaccharo canarienſi, teſtis ovorum calcinatis & aluminis uſti tantillo. Sed agemus propediem, DEO volente, de maculis & cicatricibus corneæ delendis ex profeſſo: aliqua etiam prælibavimus jam in diſpp. de hypopyo & ungue oculi, quæ huc trahi merentur.

§. XXIV.

Quinta indicatio docet ſymptomatibus occurrere urgentibus. Inter hæc aliquando *dolor* eſt acutiſſimus, pungitivus, aliuſque moleſtiſſimus, cui poterunt opponi fotus & epithemata. ♃. flor: ſambuc. ſummit: aneth. fol: malv. ana m. j. rad: alth. ℥ß. ſem: lini ʒiij. - pap: alb. ʒij. M. C. C. D. *vel* ♃. aq: ſolan. - ſperm: ranar. ana ℥ß. album: ovor: duor. M. conquaſſentur in ſpumam, ad finem immiſceantur, agitando, ſief: alb. c. op. ʒß. camphor. gr. v. cum amygd: d. excorticata trita, miſc. *vel* palpebris frontique imponatur ung: roſat. & alabaſtrinum.

Staphylomati metuendo obviam imus non tantum per collyria, balſama &c. tonico-adſtrictiva e. g. ung. de tut. ſacch: ſaturn. lap: hæmat: pp. terram vitriol: dulc.- lemniam &c. in ipſum corneæ locum excavatum aut perforatum inſinuanda, ſed & impoſita immediate eidem loco lacinia veſicæ bracteatorum auri & huic ſuperpoſito operculo quodam concavo, è cornu tornato, tenui, adductiſque deſuper palpebris, oculum ſpleniis atque faſcia ſic munimus, ut peſſulus quaſi obdatur exiturienti prolapſumque minitanti uveæ, ægro tantum non ſemper ſupino jacente, capiteque decliviori.

Proſphyſis, ſ. præternaturalis corneæ concretio cum palpebra, impeditur, partim ſi æger bulbum oculi, ipſo etiam apparatu chirurgico oneratum frequenter motitet gyretque, partim ſub quavis deligatione penicillus ſubtiliſſimus aut aliud inſtrumentum verſet atque circumducat placide inter palpebras atque corneam, partim interpoſitam illis veſicam bracteatorum auri, conveniente unguento, e. g. de nihilo delibutam geſtet.

Synechiæ, i. e. p. n. iridis vel cryſtallini cohæſioni cum cornea, præveniendæ non aliud magis quadrat remedium, quam decubitus ſupinus, capite declivi, oculique laxa, minime compreſſoria vinctura. Quid in formatis jamjam his affectibus, ſtaphylomate, proſphyſi & ſynechia ſit agendum?

(*c*) J. M. Hoffm. in ſyntag: pathologico-therapeutico c. 29. p. 194.

dum? non hujus eſt loci. *Hyperſarcoſis* generationem amolimur, omittendo intempeſtiva ſarcotica, ulcus probe mundificando, factam vero tollimus exſiccantibus, lenibus ſepticis, qualia commendavimus ſupra §.21. & 23.

§. XXV.

Ultimam denique *indicationem*, recidivam avertendi, paucis adhuc tangemus. Scil. ea corneæ ulcera, quæ à cauſis internis, oculo corporique domeſticis orta ſunt, toties facile recidivant, quoties eædem priores cauſæ recurrunt. Unde & plenariæ actualium ulcerum curationi patiente eſt immorandum & poſthac omnis ſedulo evitandus error, qui malum revocare poſſet per cauſas, in phænom. antecedaneis è cenſu rerum nonnatural. & p. n. enarratas.

Sicuti ergo durante ipſo malo ſtrictiſſime regimen & diæta obſervari debent, ita neque poſt peractam quantumcumque feliciter curam frenum nimis laxare decet, maxime vero, ut aliis quamplurimis in affectibus oculi, vitentur luminis ſplendidioris adſpectus, aer calidus, igneus, aut gelidus, borealis, ventoſus, oculis admiſſus, fumoſus, pulverulentus, acris, lucubrationes, cibus acris, valde ſalſus, aromaticus: cepæ, ſinapi, craſſus, crudus, potus nimius vinoſus, ſpirituoſus, pulveris tabaci abuſus. Ventilatione ſanguinis, purgationes alvinæ debito repetantur tempore: ſemen fœniculi mane frequenter maſticetur: palpebræ noctu ante cubitum laventur aqua anhaltina, vel carbunculi, vapor potus caffeæ calidus ſubinde oculis excipiatur, & quæ ſunt reliqua paſſim jam alibi monita.

TANTUM!

XXI.

DISSERTATIO MEDICA,

D E

FISTULA CORNEÆ.

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P.P.

Tuebitur

MATTH. ABR. MART. GEIGER,

AUGUSTANUS

Tubingæ menſe Novembris anno 1742.

§. I.

DE *fiſtula corneæ* tractationem *ordiri* decet *ab* ipſa *fiſtulæ notione* , quæ tam expedita nondum eſt , ac aliquibus hucuſque viſa eſt . Alii ſcil. hodienum ipſi tribuunt callum, ceu phænomenum & prædicatum eſſentiale ac conſtitutivum, alii hunc tanquam accidens ſeparabile, quod adeſſe poſſit & abeſſe, ſaltem admittunt. Neque lis eſt de lana caprina, aut ſcholaſtica ſaltem de vocibus contentio. Quantum enim ulcus ſimplex, ſinuoſum, cuniculoſum, nulla carnis & integumentorum induratione p.n. laborans differt ab ulcere ſinuoſo & calloſo, ſive interius & in labiis indurato, tantum quoque differunt utriuſque prognoſis atque therapia.

Normam vero ad quam exigere hanc litem oporteat, *vetuſtiſſimos* putamus medicorum *codices*, *Hippocratis* nimirum atque *Galeni*. Nec facile & ſine gravi ratione admittimus ab hiſce medicinæ ſtatoribus atque medicorum anteſignanis recedentes quoad terminorum technicorum uſum quoſcumque ſucceſſores , ne ſcil. perpetuo novaturientium hominum pruritu, inductaque rerum nominumque mutatione ac varietate in tranſverſum agantur diſcentes atque docentes. Paucis ergo & fideliter ex Hippocrate & Galeno ea excerpemus loca, quæ fiſtulæ notionem ſuggerunt antiquiſſimam.

§. II.

Hippocrati omnibuſque græcis *σύριγξ*, *ιγγος*, *ἡ*, dicitur quod latini fiſtulam vocant. Derivatur à *συρίσσω*, vel *συρίζω*, ſibilo, ſibilum edo. Unde *σύριγξ* proprie fiſtulam denotat paſtoriam, muſicam. Varios vero & alios canales oblongos , in macro- & microcoſmo obvios ſignificat , de quibus videantur lexicographi. Si quod ergo hic pondus ſit etymologiæ, ut ſæpe ſuis convenire nomina rebus non ſolent modo , ſed & ordinario debent, videtur ideo nomen fiſtulæ illis quoque affectibus corporis humani morbificis atque ulceroſis impoſitum eſſe , qui profundius anguſtiſque canalibus excavantur, atque orificio ſuo externo, quod fundo ſuo anguſtius eſſe ſolet , ſaniem atque aerem quaſi cum ſibilo , maxime ſi digitis premantur in peripheria , ſolent eructare , atque ſic fiſtulam referre & ſtructura & ſono.

§. III.

Pathologico-Medico ſenſu *τὸ συριγγοῦσθαι*, item *ἀποσυριγγοῦσθαι* pluries occurrit in Hippocratis libris (*a*) denotatque : in fiſtulam excavari, in fiſtulam degenerare , ubi vero nec explicite nec implicite de calloſa duritie fit mentio. *Vexatus* maxime *locus* eſt *Hippocratis* in Coac. Prænot. S.2.§.511. in editione omnium Hippocr. operum , quæ latine reddita commentario illuſtravit Anut. Foeſius in fol. Francof. an.1621. Ita vero ſonat ille articulus : ex fiſtulis maxime moleſtiam afferunt , quæ in cartilaginoſis aut

caver-

(*a*) Hippocr. in Prognoſt. it. in coac. prænot. it. de locis in homine.

cavernoſis locis fieri ſolent ; cavæ ſunt & longius excurrunt , aſſidueque ſanie manant , & in quarum oſculo caruncula ineſt . Facilius autem curantur, quæ in mollibus & carnoſis locis, & non nervoſis oriuntur.

Hoc loco videtur Hippocrates potiſſimum agere de fiſtularum ſpeciebus, quæ ſunt difficillimæ & moleſtiſſimæ , difficultatem vero ad duo maxime momenta reſtringere, loca ſcil. corporis ἄσαρκα , carne vacua & cartilaginoſa, tum & eas fiſtulas, quarum oſculo caruncula, σαρκίον, ineſt : reliqua enim prædicata cavitatis, longioris excurſionis atque manationis ichoroſæ aſſiduæ tantum non omnibus perpetuo competunt fiſtulis, juxta ipſum quoque Hippocratem. Atqui circa verbum μολῦνται , quod quidem Foeſins vertit per: longius excurrunt, varias tamen dubitationes criticas profert : alios ſcil. legere μυλῦνται, h. e. cuniculoſæ ſunt aut tortuoſæ: alios μυλῶδαι, indurati , occaleſcere, ſic ut illa lectione fiſtulæ cuniculoſæ, ac calloſæ denotentur. Lectionem vero tolerabiliorem reputat Foeſius, ſi μολύνονται, ponatur & ſic eæ hic dicantur intelligi fiſtulæ, quæ in ano & podice conſiſtunt, abominandum fœtorem ſpirant & operoſam ac difficilem curationem ſubeunt.

Verum enim vero, præterquam quod tantum non omnes præcipuique codices το μολῦνται retineant, ex hoc tamen aphoriſmo non evincitur neceſſitas calli in fiſtulis, ſed major ſaltim moleſtia & curandi difficultas, ſi fiſtula cum callo ſit conjuncta.

§. IV.

Neque *caruncula*, quæ fiſtularum nonnullarum orificio appoſita dicitur loco Hipp. mox citato, ullo modo callum, carnem induratam, *denotat*, ſed *præternaturale* ſaltem *carnis*, luxuriantis, *augmentum*, quod germanice *wild Fleiſch* vocamus, quodque Hippocrates in lib. de medico (*a*) & alibi ὑπερσάρκωσιν , ἕλκεα ὑπερσαρκέοντα nominat. Minime hinc adſtipulamur probatiſſimo cætera commentatori *Proſpero Martiano* , quem Hippocratis genium ſalutavit Bartholinus: ille ſcil. (*b*) in not. ad loc. Hippocr. modo allegatum è libro de medico τά ἕλκεα ὑπερσαρκέοντα, ulcera quæ ſupercreſcentem carnem habent, ſic explicat: *quando ſcil. ulceribus caro* , *ſ. callus*, *ſupercreſcit*. Imo vero ex eodem Hippocr. loco clariſſime patet, *ulcera fiſtuloſa* ab ipſo ſimpliciter dici, quæ in *profundum tendunt*, & quæ *cicatrice ſunt obducta & intus cava*. Itaque nullum calli veſtigium hic occurrit. Integer locus ſic ſe habet: at vero ulcera quatuor progrediendi modos mihi habere videntur: unum quidem in profundum , cujuſmodi ſunt fiſtuloſa, cicatrice obducta, & intus cava: alterum quo ad ſuperiora tendunt, velut quæ ſuperexcreſcentem carnem habent: tertium in latum, qualia quæ ſerpentia dicuntur: quartus modus eſt, qui ſolus ſecundum naturam motus videtur.

§. V.

(*a*) Hippocr. L. de medico p. 21. §. 30.

(*b*) In libro quem inſcribit : magnus Hippocrates Proſperi Martiani notationibus explicatis fol. Venet. ann. 1652. p. 7. a.

§. V.

Aliud validiuſque argumentum, pro callo fiſtulis proprio, hauriunt nonnulli ex *Hipp. loco de fiſtulis*, ubi non ſolum exedentia medicamenta e. g. ſuccum majoris tithymali, florem æris uſtum, fiſtulæ immittere, ſed & filum lineum quincuplex, ſeta equina circumvolutum, ne filum cito computreſcat in fiſtula, per hanc traducere & ſingulis diebus intendere ac copioſum æris florem uſtum inſpergere, idemque ſeptem diebus facere jubet, ac intra hos fere dies *fiſtulæ tunicam* conſumi prætendit: Τὸν χιτῶνα συνὶπεῦαι: per τὸν χιτῶνα vero Hippocratem voluiſſe callum deſignare contenderunt plurimi.

Neque poteſt negari, quod ὁ χιτὼν, ονος, tunica Hippocrati videatur fieri è materia craſſiore, μήνιγξ vero è tenuiore, ſicciore ac ſolidiori, ea fere diſtinctione, quæ inter tunicam & membranam ſtatuitur ab anatomicis.

Sed per hanc *fiſtulæ tunicam* poſſe etiam *intelligi vel* varias membranarum in fiſtulis lacinias carniumque lacerarum fragmenta, quæ illarum loculos efficiunt atque cuniculos, uti haud infrequenter talium fruſtilla è fiſtulis denique protruduntur ſponte, aut volſella extrahuntur: *vel* & ipſam inteſtini recti tunicam (loquitur enim Hippocrates in toto de fiſtulis libro ſaltem de fiſtulis ani) orificio nondum ſatis patulo hiantem: *vel* ipſam ani cutem, quæ natura craſſior eſt, ac in aliis fiſtulis plane nondum exeſa & perforata eſt, in aliis non ſufficienter: *vel* & membranam quaſi cutaneam, quaſi ſolent paſſim obduci labia atque parietes ulcerum ſinuumque, & licet illa non ſint calloſa, impedire tamen conſolidationem, à vero tam alienum haud videtur.

Quod ſi vero largiamur, hanc in fiſtulis tunicam deſignare callum, i.e. ſolidam quamdam, albam, ſenſus & humoris expertem carnem, ſicuti definit callum Paulus Ægineta, atque ſic in fiſtulis ani non tantum, ſed & aliis quibuſcumque callum conjungi poſſe ac ſolere ſatis frequenter; tamen inde *non ſequitur: ergo omnis fiſtula eſt cum callo*, aut quæcumque ſic dicta fiſtula callum non obtinet, illa nec olim vocata eſt fiſtula, nec hodienum meretur talis appellari.

§. VI.

Finitiones medicæ, quæ Galeno communiter adſcribuntur, *vindicant fiſtulæ callum* expreſſis verbis, quæ hæc ſunt: (*a*) Syrinx i. e. fiſtula, tubulus eſt calloſus, anguſtus, oblongus, interdum etiam obliquus, os habens, cui cicatrix obduci nequit, quod humor certis temporibus tenuis excernitur. Hanc fiſtulæ acceptionem ſequuntur è græcis *Paulus Ægineta*, *Aetius*, *Actuarius* &c. inter latinos *C. Celſus*, *Arabum* quoque *plurimi*.

Quantum vero, aliis etiam è rationibus, acutiſſimi dubitavere critici de prætenſo illo Galeni fœtu, ſpuriaſque ac ſuppoſititias potius eſſe finitiones illas medicas prætenderunt; tantum & hoc ipſo de fiſtulis momento confirmatur hæc ſuſpicio, ſiquidem e ſtatim ſubjungendis aliis, *Galeno* extra dubium adſcribendis, paſſibus eluceſcet, quod ipſe callum non conſtitue-

(*a*) Author finit. medicar. Galeno adſcriptarum p. 49. a.

rit fiſtulæ eſſentialem, ſed *expreſſe diſtinxerit inter fiſtulas calloſas & non calloſas*.

Mox enim de medicamento loquitur, (*a*) quod & fiſtulas jungat, & calloſas jam exſiccet, contrahat & claudat. Mox ad Glauconem ſcribit (*b*): vidiſti vero ipſo (ſcil. medicamento, quod cirrhum i. e. fulvum vocant) ſanatas *fiſtulas* aliquando, in quibus anguſto longoque exiſtente foramine, *cum nondum intus callum haberent*, *ſed ſorditiem ſolum*, immiſi primum lixivium &c. Imo *Celſus* ipſe (*c*), qui, licet in principio capitis de fiſtula, hanc nominari dixerit ulcus altum, anguſtum, calloſum, paulo tamen poſt inquit: *vetuſtate calloſa fit fiſtula*: atque ſic apertiſſime tradit, fiſtulam dari, quæ ab initio non ſit calloſa, vetuſtate vero talis fiat, id quod & methodus curandi ejus teſtatur. Hinc vere dixit Celſus, fiſtulam nominari ulcus altum, anguſtum, calloſum, utpote callo ſæpius adjungi ſolito ejuſmodi ulceribus altis anguſtiſque, ſed ideo tamen non prætendit, ulcus quod non eſt calloſum, ſed tamen anguſtum, altumque non vocari fiſtulam.

§. VII.

Itaque videat à factione remotus lector, an juxta antiquiſſimam ex Hippocrate & Galeno fiſtulæ acceptionem, recte ſenſerit *Tagaultius*? Qui (*d*) calloſitatem cum forma fiſtulari differentiam eſſentialem fiſtulæ conſtituit ab ulcere ſinuoſo. Liberum vero cuique relinquimus, malitne Hippocratem atque Galenum, an vero Paulum, Aetium cæteroſque ſequi? Nobis videtur notionum valor ab ipſis primis, vel antiquiſſimis certe ac probatiſſimis petendus authoribus. Unde *fiſtulam* nos definimus: *ulcus excavatum tubulo anguſto, alto, mox recto, mox obliquo, varieque flexuoſo, uno pluribuſve, orificio anguſtiore, fundo ampliore præditum, ſanie manans, cui frequenter albida parietum internorum, fundi, & labiorum jungitur induratio, ſ. callus, aliquando etiam oſſis caries*.

§. VIII.

Præmittenda hæc erant, tum ut diſtinctam claramque fiſtulæ notionem exhiberemus, tum veniam præoccuparemus vocandi & illas corneæ fiſtulas, quæ callo deſtituuntur. Has vero jam ſpecialius explanabimus methodo nobis familiari per recenſionem primo phænomenorum antecedentium, conſtituentium ſ. concomitantium atque conſequentium, dein pathologice, ultimo therapeutice.

Phænomena antecedanea hæc ſunt: omnia illa, paſſim alibi in diſputationibus Præſidis de ungue oculi, & ulceribus corneæ recenſita, & *quæ* in genere *ulcera inducunt corneæ*: In ſpecie vero *medicamenta* ocularia topica vel *nimis acria* & *ſeptica*, vel intempeſtive *repellentia* & *adſtringentia*. *Illa* ſcil.

(*a*) Galenus de compoſitione medicament. per genera. L. 4. p. 245. lit. c.

(*b*) Galenus de arte curativa ad Glaucon. L. 2. verſ. latin p. m. 106. & text. græc. p. 218. §. 10. Ipſius hæc ſt. verba: Εἴδες δ' αὐτῷ καὶ σύριγγας θεραπευθείσας, ἐφ' ἧς στενῆς τ' οὔσης ὀπῆς, καὶ μηδέπω μοι φαινομένης ἔχειν ἔνδον ἐν αὐτῇ τύλον, ἀλλὰ μόνον ῥύπον. &c.

(*c*) Corn. Celſus de re med. L. 5. c. 28.

(*d*) Joh. Tagaultius inſtit. chirurgicar. L. 3. c. 18.

ſcil. in profundum erodendo ſerpunt inter lamellas corneæ tandemque has intro perforant: *hæc* ſaniem ad interiora cogunt & ſubſtantiam corneæ indurant. *Ophthalmiæ* habituales, aut frequentes ſaltem, chronicæ, ſordidæ. Ex ulceribus corneæ bina illa, quæ vocantur *Bothrium*, ſ. ulcus corneæ exile, cavum, anguſtum, purum, ſine ſordibus purulentis aut cruſtoſis, capitulum aciculæ capitatæ referens amplitudine, & *cœloma*, ſ. ulcus corneæ cavum, rotundum, latius, ſed minus profundum bothrio, reſidens ordinario in illa corneæ regione, quæ iridi proxima eſt. Unde in nupera diſp. de ungue oculi aſſeruimus, hæc bina ulcera ordinarios fiſtulæ corneæ natales præbere. Antiquorum imo nonnulli videntur *ſub nomine bothrii* aliqua innuiſſe, quæ *ad fiſtulam* corneæ pertinent. *Scrophuloſæ*, *ſcorbuticæ* & *lue venerea* infectæ perſonæ frequentius aliis experiuntur corneæ fiſtulam. *Vulnera corneæ* punctim inflicta per totam ejus ſubſtantiam penetrantia. Hinc & *vulnus corneæ*, *in operatione hypopyi* inflictum, vel per ſubjecti conditionem, vel medentis vitium poteſt evadere fiſtuloſum. *Ipſum* vero pus in affectu, qui vocatur *hypopyum*, poſt corneam in prima oculi ſic dicta regione deliteſcens, copia auctum & acre roſivum redditum, perforando denique corneam, per ſe etiam valet corneæ fiſtulam efficere. Idem reſpectus eſt *myocephali* & *ſtaphylomatis*.

§. IX.

Phænomena conſtitutiva atque *concomitantia*. Corneæ ſolutio continui per cuniculos ſinuſque anguſtos, ſanioſa manatio chronica, pauca ordinario, per orificium exile, cum ejuſdem, vel parietum fiſtulæ internorum calloſa frequenter induratione. Fiſtula hæc in corneæ dimenſiones ſe varie diffundit, longitudine, latitudine & profunditate, mox centro corneæ propior, mox peripheriæ: nunc corticem magis lambit, nunc altius ſe demittit, & ſub anterioribus corneæ lamellis l. recto, l. obliquo, l. tranſverſo, l. perpendiculari, l. tortuoſo procedit reptatve greſſu. Igitur in ordine ad has directiones aliaque phænomena, fiſtulam corneam dividimus in *Completam* & *Incompletam*, *Simplicem* & *Compoſitam*. *Completam* vocamus, quæ in externa & interna ſuperficie corneæ orificiis ſuis patet, eamque ſubdividimus in *rectam* & *ſinuoſam* ſ. flexuoſam, quas ſtatim illuſtrabimus. *Incompletam* appellamus, quæ in alterutra ſaltem hiat corneæ ſuperficie, ſive externa, ſive interna, qualem communiter cæcam appellare ſolent fiſtulam atque ſic vel in *intus cœcam*, vel *extus cœcam* diſpeſcemus (*a*). *Simplicem* vocamus, quæ ſine callo eſt, *compoſitam*, quæ cum

(*a*) Fiſtulæ in univerſum alterutra dumtaxat in ſuperficie partis affectæ, interna, vel externa, hiantes appellantur cœcæ. Communiter vocatur cœca interna, quæ aperturam habet ſaltim extus, ſ. foris, nullam vero intus: cœca externa vero, quæ aperturam tantum habet intus, & extus nullam. Diſtinctius hanc differentiam exprimi cenſet Petitus, celeber. chir. pariſ. ſi conjunctio *et* interponatur, atque dicatur: fiſtula cœca & interna, quæ denotet aperturam fiſtulæ intro vergentem, nulla foris ſ. extus præſente apertura. Atque ſic vice verſa: fiſtula cœca & externa. Nobis videtur adhuc clarior idea naſci, ſi fiſtulam intus cœcam, & fiſtulam extus cœcam dicamus. Illa intus clauſa, ſed extus aperta eſt: hæc extus clauſa eſt, ſed intus aperta. To cœcum enim ſupponit finem canalis, tubuli, ſinus &c. clauſum: fiſtula vero tubulum c. orificio.

callo. *Woolhouſius* dividit fiſtulas corneæ in rectam, ſinuoſam & cœcam.

§. X.

Fiſtula *completa*, quæ etiam penetrans, totalis, perfecta poteſt appellari, eaque *recta*, cunctas corneæ lamellas à vertice ad baſin recta perfodit, in cameram oculi penetrat anteriorem, ſuoque foramine exiliſſimo non modo partem ſaniei tranſmittit in humorem aqueum, ſed hunc quoque tranſmittit foras. Sic vero tranſmittit, ut *vel lente roris* inſtar tranſudet humor aqueus interdiu, oculoque detecto, libero: *vel* ad juſtam oculi plenitudinem noctu, oculove clauſo collectus, poſtea, palpebris apertis, *vi* quaſi per ſiphunculum tenuiſſimum eliſus arcuatim & in longinquum proſiliat.

Fiſtula hæc corneæ *recta dignoſcitur à* ſimplici *vulnere*, punctim inflicto ac exili, fiſtulam mentiente, quod hoc ſit abſque ſanie, multoque magis ſine callo, recens à cauſa externa ortum; quale quidem vulnuſculum per moram ſponte, aut inepta tractatione dehinc facile tranſit in ulcus & fiſtulam. Facilius inſuper diſcriminatur *à myocephalo*, i. e. exiguo illo, muſcæ caput referente, prolapſu uveæ per corneæ vulnus vel rupturam, quoniam in hoc manifeſte conſpicitur incuneatum vulnuſculo aliquod corpus tunicatum & ſupra illius ſuperficiem eminens, gryſeo fuſcum, vel fuſconigrum.

Sed *altera fiſtulæ completæ ſpecies* eſt *tortuoſa ſinuoſa*, quæ ſcil. ab externo ſuo orificio in ſuperficie convexa corneæ decurrit flexuoſo ductu uno, vel pluribus, inter lamellas corneæ, in profundum deſcendit intimamque ejus lamellam pertundit, in quod vel è ſola humoris aquei per orificium lenta exſtillatione, etiamſi oculo pleno, ſatis cognoſcitur, à fiſtula vero recta dignoſcitur, quod in hac idem humor aqueus, bulbo oculi ſatis per humorem aqueum diſtento, per arcum impetuoſe proſiliat, atque orificium hujus fiſtulæ ſinuoſæ, penetrantis in cavum oculi, externum directe haud reſpondeat orificio interno.

§. XI.

Fiſtula incompleta, *intus cæca*, anguſto hiat orificio in ſuperficie convexa corneæ, non tam in profundum, quam latum potius ſub pelliculis corneæ reptat, & cuniculos agit plus minus l. rectos, l. obliquos, flexuoſos, tortuoſos, unum pluresve neque tamen intimam ultimamque pelliculam corneæ perforat, nec in cavum oculi penetrat uſque. Accuratius inſpiciens ophthalmiater obſervat itaque non modo externum hujus fiſtulæ tenuiſſimum orificium, emanantem ex eo, aut expreſſam, ſaniem, ſed & ſub extimis corneæ lamellis tranſpicientes atque candicantes, vel flavo-albeſcentes diverſos unius, pluriumve ſinuum, tractus, qui varias æmulantur figuras litteræ I majoris, vel S, vel V, vel Z. &c. orificium talis flexuoſi ductus modo poſitum eſt ſuperius modo inferius ipſo ductu, modo à latere. Aliquando duobus in ſuperficie hiat orificiis tortuoſa hæc fiſtula, altero ubi ulcus corneæ primo ſubnatum eſt, altero circa locum decliviorem, aut verſus circulum corneæ externum.

§. XII.

Fiſtula completa, extus cæca, eſt, quando abſceſſus, aut ulcus corneæ intimas hujus lamellas trajiciens ſaniem infundit anteriori oculi cameræ, ſic tamen ut in ſuperficie externa corneæ nullum compareat illius orificium. *Utraque* hæ fiſtulæ incompletæ, nempe intus cœca, & extus cœca *differunt ab ungue oculi*, quod in hoc pus ſit in unum locum coacervatum, ſtagnans inter corneæ lamellas, ſic ut hæc nullam plane nec extus, nec intus patiatur in ſuperficie continui ſolutionem, ſed inſtar clauſi abſceſſus ſe habeat, ſicque diſcrepet manifeſte ab omni ulcere & fiſtula corneæ.

§. XIII.

Fiſtulas corneæ alia atque alia *comitantur phænomena*. In aliis adeſt *ulcus* corneæ *externum*, excoriatio ſanioſa, ſolutio continui diffuſa, qualis vel antea jam adfuit, quam fiſtula generaretur, & cum ipſa adhucdum ſubſiſtit, vel fiſtulæ demum ſupervenit, junctaque manet. In aliis *cornea* definito exiguo ſaltem ſpatio, cui nempe fiſtula innidulatur, *opaca*, *albida*, *albo-flaveſcens* eſt, in peripheria vero naturalem ſervat pelluciditatem, in aliis *amplior* eſt *opacitas* & albicantium fiſtulæ ſinuum expanſio. Ob eamdem quoque diverſitatem non modo, ſed & determinatam ulceris fiſtulæque in medio, ſ. centro corneæ ſedem, *viſus* plus minus *imminuitur*, *aboletur*, *depravatur*: fit nimirum obſcurus, nebuloſus, indiſtinctus, denique aliquali ſaltem luminis perceptione ſuperſtite, aut dolorificus evadit, luminis impatiens, confuſus, præcipue ſi, quod ſæpe fit, ſimul jungatur ophthalmia ſ. externa ſ. interna: maxime vero atque *ſubito viſus aboletur*, ad tempus certe, quotieſcumque poſt eliſum in fiſtula recta omnem, vel majorem, humoris aquei portionem, cornea ſubſidet atque corrugatur.

Callus, quem antea §. 7. fiſtulis non eſſentialem quidem, ſed frequentem tamen declaravimus, has quoque fiſtulas corneæ frequenter & ordinario comitatur, ſic ut indurata, albida, inſenſibilis ſubſtantia, i. e. callus, occurrat vel in ipſo ſaltem fiſtulæ orificio, vel in ductu, vel fundo, vel & junctim.

§. XIV.

Phænomena conſequentia: huc ſpectant pleraque, quæ nuperrime (*a*) ſunt tradita, quatenus corneæ ulcus vel præceſſit & comitatur fiſtulam, vel ſecutum eſt. Fiſtulam corneæ completam rectam ſequitur, oculo aperto & motu ſuo naturali agitato, vel digitis preſſo, *humoris aquei effluxus* vel lente extillantis, vel ſemel atque ſimul cum impetu evibrati, inſtar liquoris per tenuiſſimam Anelli ſyringam exploſi: hinc ſtatim *collabitur*, applanatur aut rugoſa fit *cornea*, *viſus aboletur*, *anterior* oculi *camera*, ſive ſpatium naturali inter corneam ac iridem *tollitur* maxima parte, *cornea* imminet & *contigua fit iridi* atque *pupillæ*, imo uvea atque pupilla lenti cryſtallinæ incumbunt immediate, ſicque totus *oculi bulbus fit contractior*, exilior, ut in microphthalmia aut tabe oculi.

Si

(*a*) In diſp. Præſidis de ulceribus corneæ §. 13. p. 12.

Si poſt excretum hoc modo humorem aqueum oculus ſplenio faſciaque modice vinciatur & quietus ſervetur, *denuo colligitur* ſucceſſive *humor aqueus* intra 24. vel 48. horas, ſicque & plenitudinem oculo & viſum reſtituit; aſt detecto, faſciiſque ſoluto, muſculiſque ſuis motitato oculi bulbo, prior denuo luditur ſcena, *humor aqueus interum effunditur*, cornea ſubſidet &c. quæ phænomena hoc modo alternant in principio fiſtulæ per aliquod tempus, ſi modo poſt ſingulas excretiones oculus ſtatim debite contegatur. vinctuſque maneat aliquandiu.

§. XV.

Si vero fiſtula hæc, quam primum eſt formata, aliquot diebus aeri libero manſerit expoſita, tunc *cornea* ordinario *tota opacatur* & deprimitur, *iris tonum amittit*, facile *adhereſcit corneæ* ac *lenti cryſtallinæ*, i. e. ſynechiam efficit, *reliquus* ab excretione, vel denuo generatus *humor aqueus* ſtagnat, ſanioſus evadit & purulentus, tunicas interna oculi, & cryſtallinum vitreumque *inquinat*, *arrodit*, *deſtruit*, & incurabile reddit malum, ut hinc vel idem fiſtuloſus & ulceroſus maneat ſtatus, vel omnino deformis totius œconomiæ oculi deſtructio ſequatur. Hæc fiſtulæ corneæ ea eſt conditio, cui quadrat triſtis Antonii prognoſis, in noſtra præfatione recenſita.

E contrario *ſi ſtatim*, aut in principio minimum, & tempeſtive ſatis debita *adhibeatur medela*, *omnia ſunt in ſalvo*, fiſtula conſolidatur, ſtructura oculi conſervatur, viſus manet integer & cicatricis leve, vel nullum in junioribus, relinquitur veſtigium.

§. XVI.

Fiſtula ſinuoſa, *quæ ductum* ſuum *extendit* in latum, ſed *in linea recta*, *facilior* eſt curatu, illa, quæ anguloſis & anfractuoſis cuniculis reptat, quoniam hi non æque facile & plene per inciſionem chirurgicam aperiri poſſunt: quo magis etiam hi *ſinus in profundum* tendunt, aut ipſam quoque *intimam corneæ lamellam perfoderunt*, eo *difficilior* eſt curatio, l. plane nullum amplius locum habet. In *fiſtula extus cœca*, ſed in cavum bulbi penetrante, lupum auribus tenemus. Si nempe ſibi relinquatur intacta, accumulabit ſucceſſive ſuum ichorem in cameram oculi anteriorem, dictaſque ante (§. 15.) turbas excitabit: ſi medelæ ſubjiciatur chirurgicæ, per inciſionem & apertionem ſinus ductuumque, & extirpationem calli, metus eſt, ne corneæ nimis amplum infligatur vulnus, vel nimium de ejus ſubſtantia perdatur, ut dehinc vel plane non, vel per deformem certe opacam amplamque conſolidetur cicatricem. Quale tamen remedium adhuc tentare liceat, infra §. 27. & 28. declarabimus.

Utrobique vero in omnibus illis *fiſtulæ ſpeciebus*, modiſve, *quæ callum habent adjunctum*, nulla, niſi hoc deleto, conſtantis curæ ſpes affulget. Quo ſinus fuere profundiores pluresve patienſque adultioris ætatis, eo poſt curationem vel profunditas atque *opacitas*, vel *numerus macularum* albidarum erit auctior. *His tamen* ad ultimum licet *aliquando* adhuc *medicinam parare*, qualem contra cicatrices & maculas, ab operatione hypopyi & unguis, aut ulceribus corneæ oriundas paſſim publice jam commendavimus.

§. XVII.

§. XVII.

Pathologia: fiſtulam eſſe *morbum ſoluti continui* in confeſſo eſt. Quænam vero ſit ejus ratio formalis, & quomodo differat tam in genere ab aliis ſolutæ unitatis morbis, quam in ſpecie à ſimilibus cæteris corneæ læſionibus patet ex aphoriſmis præmiſſis.

Subjectum morbi & cauſæ fiſtulæ corneæ conſtituit *cornea* oculi tunica. *Conſideranda* hæc eſt, qua naturaliter pellucida, ab extus convexa, lævi politaque ſuperficie gaudens, ſubtiliſſima epidermide, ex adnata oculi proficiſcente obtecta, vaſculis ſui generis irrigua, pluribus conſtans lamellis arcte unitis, craſſa, robuſta: quibus autem qualitatibus, ſtructuræ & functioni plurimum & varie derogatur in ſtatu p. n.li fiſtuloſo.

Cauſa proxima eſt ſanies, ſtaſi, reptatu inter corneæ lamellas, acribus particulis erodens, ſalino-figentibus indurans orificia & latera ductuum ſinuumque fiſtuloſorum. Unde cum ex anguſtiſſimo orificio externo non poſſit libere ſatis ichor emanare, e cuniculis, ſerpentinis maxime, diffundit ſe hic in longum, latum & profundum, fiſtulamque vel rectam, vel ſinuoſam efficit: fiſtulam v. extus cœcam, quæ ſcil. nullum foras emittit orificium, tanto cudit facilius quod plane nullam puri ad extus concedit eruptionem, idque vel quatenus jam ad intimas corneæ lamellas decubuit pus, vel extus calloſa durities, aut intempeſtive obducta cicatrix puri obicem ponit exiturienti.

§. XVIII.

Unde ergo cœca hæc fiſtula ſaniem eructat ſuam in anteriorem oculi regionem, *principium & incrementum hypopyi fundat*, deſtructionem oculi minatur, difficilem dubiamque reddit curam, ut ſupra monuimus §. 16. In fiſtula vero completa & recta *cur humor aqueus* certis temporibus cum *impetu* & radiatim *elidatur*? Cauſam ſtatuimus motum tunicarum oculi, tendineæ præſertim, tonicum, qui contenta ejus circumcirca à peripheria verſus centrum in ſtatu naturali & præternaturali continuo premit, humorem vero aqueum, ad juſtam bulbi plenitudinem collectum, exprimit per orificium tenue & rectum, ceu locum minoris reſiſtentiæ: intenditur & augetur quoque tonicus hic motus per actualem motum bulbi muſcularem, palpebris apertis, foramini fiſtulæ non amplius applicitis appreſſiſque. Eliſo ſic, aut pedetentim, ſed jugiter, exſtillante humore aqueo, neceſſe eſt, *corneam ſubſidere*, *iridem contiguam fieri corneæ*, *cryſtallinum vitreumque* humores *arctius* non tantum *uveæ apprimi*, ſed & verſus anteriora *ipſamque corneæ ſuperficiem* internam *urgeri*, atque vel tandem *ſynechiam* (§. 15.) effici, maxime ſi internarum oculi membranarum, de quibus hic quæſtio eſt, adſit, aut ſuperveniat ex inflammatione, aut ichore in locum humoris aquei è fiſtula redundante, aliqualis excoriatio & ulceratio. Quod *viſus diſtinctus* è veſtigio & *tollatur* per collapſum ac corrugationem corneæ, & ſublatus maneat, manente hoc collapſu ac ſuperaccedente ſynechia, mirum haud eſt, cum debita radiorum refractio & collectio in focum tot impediatur modis.

Cæterum ex his etiam obſervationibus conſtat evidentiſſime, quod *humor aqueus*, oculo excretus, *ſucceſſive regeneretur*, atque *viſus*, antea hinc amiſſus, *reſtituatur*, idque *citra* artificium & *arcana*, olim à Burrho cæte-

teriſque thraſonice jactitata: atque ſic etiam panico percellantur terrore, qui ab humoris aquei excretione infallibilem nectunt præſagiuntque cæcitatem, cum tamen è *Galeno* (*a*) dudum aliud rectiuſque potuiſſent addiſcere, quamvis & ille ipſe huic obſervationi raræ videatur obſtupuiſſe.

§. XIX.

Therapia has ſuppeditat *indicationes*, eo, quo recenſentur, ordine, vel & mutato hoc, pro phænomenorum varietate, exſequendas.

(1) Affluxum p. n.lem humorum ab oculo revocare.
(2) Staſes humorum, lymphæ, ſanguinis, ſaniei in oculo, præcipue cornea, diſcutere, reſolvere.
(3) Callum, ſi adſit, tollere.
(4) Cuniculos ſinuſque aperire.
(5) Ulcus blandis mundificare detergentibus.
(6) Id ipſum ſinuſque quantocyus conſolidare.
(7) Lævem ac perſpicuam inducere cicatricem.

§. XX.

Qui per *primam indicationem* præcipitur ab oculo affecto revocandus p. n.lis humorum affluxus, oritur maxime vel ab adjuncta ophthalmia, vel ſanie acri, attrahente per modum ſtimuli, vel ab ipſa, quæ fiſtulæ opponitur, operatione chirurgica, ſtatim pluribus explicanda. Symbolam huc quoque ſuam addunt medicamenta, acria, ſtimulantia, luminis aeriſque liberi frequens aut perpetua admiſſio, bulbique motus perpetuus.

Quamobrem omnium primo *cauſas* haſce *ſtimulantes*, ultimo recenſitas *tollere* oportet ac emendare, dehinc *affluxum revellere* ac *derivare* per *ſectionem venæ* pedis, brachii, jugularis κατ' ἴξιν, angularis ejuſdem oculi venæ, *blepharoxyſin*, aliquoties repetitam, *hirudinum* poſt auriculas *applicationem cucurbitulas ſcarificatas* in humeris, dorſo, nucha: *pediluvia* acria, lixivioſa, tepida: *ſuppedanea* acria: *veſicatoria* in ſuris pedum, brachiis, interſcapulio, nucha: *clyſmata* leniter ſtimulantia: *fonticulos* in brachio: *ſetacea* per lobos auricularum trajicienda, aut in nucha ponendum: *revocationem aliorum ulcerum* atque efflorescentiarum puſtuloſarum per attrahentia, rubefacientia, veſicatoria. Per medicamenta *interna* leniter *purgantia* per epicraſin: blanda *diapnoica*, *diaphoretica*. Plura de ſpeciali ſingulorum uſu ac delectu non addimus, ne cramben hanc toties recoquamus, utpote in præcedaneis aliquot diſſertationibus ocularüs coctam jam atque recoctam. Prudens atque ſagax ophthalmiater facile quoque ſubolfaciet, an, quomodo, quando, quamdiu his ipſis revulſoriis atque derivatoriis uti remediis opor-

(*a*) Galenus de ſympt. cauſis L. 1. c. 2. p. m. 15. Lit. D. Dignus eſt locus, qui totus huc apponatur: Cæterum incredibile quiddam, nec fieri vulgo ſolitum in puero vidimus, qui ſtylo in pupillæ loco fuerat compunctus. Nam cum ſtatim effluxiſſet aquoſus humor, tum pupilla ipſa minor eſt reddita, tum tota cornea apparuit rugoſior. Cæterum ſanatus, poſtea recte vidit, collecto ſcil. paulatim eo, qui effluxerat, humore. Verum hæc rara ſunt. Cæcitates autem ejuſmodi vulneribus plerumque ſuccedunt.

oporteat, conveniatque? Item quæ diſcutientia & reſolventia, aut mundificativa ſint ſocianda?

§. XXI.

Secundam indicationem diſcutiendi, reſolvendi ſtaſes lymphæ, ſanguinis, ſaniei ſicco pede tranſimus, quod illa ex profeſſo in nuperrimis diſſertationibus ophthalmicis jam ſit pertractata, ſuper vero hæc ipſa in præſenti fiſtulæ caſu poſt agmen ſtet, & contra conjunctam ophthalmiam unice, vel maxime ſaltem militet. *Collyriorum* vero *liquidorum*, corneæ inſtillandorum, ſive illa ſint reſolventia acriuſcula, ſive ſeptica, *minus tuta fides* eſt in caſu fiſtulæ completæ & præſertim rectæ, quoniam in cavum bulbi tranſeuntia moleſtam, quin periculoſam irritationem poſſent inferre.

§. XXII.

Tertia indicatio jubet callum, ſi quis adſit, tollere. Obſidetur vero plerumque orificium externum, quin & tota illius ductus minima cavitas aliqua levi duritie aut ſaltem cuticula quadam, quales conſolidationi remoram injiciunt & impedimentum. Septicis vero ac cathæreticis remediis, quæ callo deſtinantur alias, minime hic locum eſſe è ſuperiore diluceſcit paragrapho. An autem ideo, quod hoc modo ulcerum corneæ fiſtuloſorum oræ calloſæ nequeant conſumi, fiſtula corneæ ſit promiſcue incurabilis, ſive abſque remedio, ut prætendit Antonius, jam diſpiciemus? Sequemur autem veſtigia ingenioſiſſ. & expertiſſ. Dn. de *Woolhouſe*, qui rationalem hancce methodum tenuit olim ac commendavit Præſidi, à nobis jam porro digerendam, illuſtrandam, augendam.

Nimirum ſi *in principio fiſtulæ*, non diu ab ejus formatione, in conſilium vocetur ocularius medicus, oculo tum propter humoris aquei excretionem aliquantum collapſo *ſtatim imponat ſplenium* ex octuplicato linteo, imbutum aqua deſtillata roſarum, in aqua tutiæ fruſtum, in crucibulo ignitum aliquoties fuerit extinctum, illudque molliter palpebris affecti oculi ſuperliget: *veſicatorium* imponat *nuchæ*, *ſanum oculum* pariter *vinciat* & contra lumen defendat, *ægrum* in lecto quaſi *horizontaliter decumbere*, & *juſculis tantum carnis*, immixta ſemper antimonii diaphoretici portione, jubeat victitare. Oculo interea ad juſtam & naturalem plenitudinem, à collecta iterum ſufficiente humoris aquei quantitate, redeunte, *patiens*, *oculo ſano* ſpleniis faſciaque *obtecto*, in ſella prope lectum, vel *ſuper marginem ipſius lecti*, *collocetur*, *capite* aliquantillum retrorſum *reclinato*: *acus plana*, *lanceolæ forma* gaudens, *anceps*, ſ. utrinque in lateribus ſcindens, & *apice brevi tenuique* inſtructa, diductis palpebris provide *intra orificium fiſtulæ* externum *immittatur*, & in *girum verſando acum*, *calloſitas* circumcirca *abradatur*, labia & parietes fiſtulæ recententur, ſolicite inter hæc *cavendo*, *ne*, dum in operatione ac aqueus humor per fiſtulam eliditur atque cornea ſubſidet, *acus impingat in iridem* aut *lentem cryſtallinam*. Unde patet in illa exfoliationis operatione feſtinandum eſſe, ſed caute.

§. XXII.

Poſt factam *hanc* quaſi *tornationem æger* confeſtim *ſupinus lecto immitta-*

tur, ſequentis infra *balſami guttula inſtilletur*, *vel* placide, ſpecillo aut penicillo mediante, *affricetur* orificio fiſtulæ, hoc ipſum vero deinde *contegatur hemiſphærio*, extus admodum convexo, intus concavo, è cornu quodam tornato, tenui levique, ſub palpebras condendo, & bulbo ſic imponendo, ut non modo fiſtulæ orificium, balſamo vulnerario delibutum, ſed & tota cornea ſub illo hemiſphærio libere, citra preſſionis & coalitus cum palpebra metum, ſecure quieſcant (*a*). Palpebris ſuperponatur ſplenium, vino traumatico ex herbis vulnerariis calido intinctum, & faſcia laxe ſuperinducta, muniatur. *Balſami* modo nominati hæc ſunt juxta Woolhouſium *ingredientia* : aqua deſtillata veſicularum ulmi (*b*) ſuccus conſolidæ majoris expreſſus, gummi arabicum, ol. ovorum atque balſ. de Mecha, omnia miſcendo & in formam unguenti redigendo, quæ ergo *hanc* in *formulam* concinnari poſſe reputamus.

℞. Gum. arab. puriſſ. & ſubtiliſſ. pulveriſat. ℈j.
Liquoris folliculor. ulmi ℥ß.
M. ſolutis, colatis, expreſſis adde
Balſam. de Mecha, ſive opobalſam. veri
Ol. ovor. ana. ℈ß.
D. S. Balſamum Vulnerarium.

§. XXIV.

Quotidie bis ſolvatur ab oculo totus hic *apparatus* & *priore methodo pergatur*, donec nova corneæ ſubſtantia, indies aucta cavum fiſtulæ repleverit ac foramen p.n.^le clauſerit. Quamprimum animadvertitur inunctum fiſtulæ *balſamum* intra oculi cavum ſe inſinuare ſatius eſt illud *fruſtillo veſicæ bracteatorum auri*, vel *foliorum auri quadruplici* inunctum applicare orificio fiſtulæ, quam inſtillare vel intrudere. Tertio quartove die balſamo illi ſuadet Woolhouſius *addenda* aliquot *grana ſarcocollæ*, in lacte muliebri nutrita.

Toto hoc tractationis tempore uſque ad occluſionem & conſolidationem fiſtulæ patiens tenetur obſequioſiſſime *ſitum* corporis *ſupinum* in lecto *quietumque*, *oculum* quoque *ſanum* jugiter ſpleniis faſciiſque *vinctum* ſervare, *nullis* veſci *ſolidis* alimentis, quæ maſticationem & maxillæ motum requirant, neque minus compeſcere linguam, & ab *omni abſtinere confabulatione*.

Si adnatæ corneæve, quin & in oculi interioribus *ſtaſes inflammatoriæ* ſanguinis vel jam tum ſub operatione, quam acu perficiendam ſupra tradidimus, adfuerint, vel poſt eam ſupervenerint, palpebrarum ſuperficies in-

(*a*) Methodus hæc Woolhouſio vocatur l' emboettement, ſuo tempore plenius deſcribenda in tractatione ſtaphylomatis.

(*b*) Ulmi foliis tempore verno veſiculæ, ſ. folliculi, quaſi tot gallæ, ſuperereſcunt, ſucco glutinoſo traumatico, ad oculi vulnera celebratiſſimo primum referti, dein & vermiculis minimis, in culicellos poſtea transformatis repleti. Liquor hic ſeparatim, antequam vermiculi adoleſcant, menſe majo colligitur, vel ad ſolis radios deſtillatur. Plura vid. apud. Sim. Pauli in quadripart. botan. Henric. ab Heer in obſ. med. Joh. Bœcler. in cynoſur. mater. med. Si hic ulmi liquor haberi nequeat, ſubſtitui poteſt albumen ovi, aut aqua inde deſtillata.

interna, vel & ipſa adnata quotidie *xyſtro ophthalmico* (q) *ſcarificari* debent. *Ipſa* vero per acum inſtituta *operatio* (§. 22.) ſi una vice non ſatis deterſiſſe & abraſiſſe videatur induratos fiſtulæ parietes internos limbumque, *repeti poterit* ſub cautelis ante junctis. De reliqua conſolidatione & perductione ad æquam cicatricem quæ dicenda ſuperſunt, ſupplebimus in commentatione ad ſextam ſeptimamque indicationem.

§. XXV.

Quarta indicatio jubet cuniculos ſinuſque, fiſtulæ nimirum ſinuoſæ (§. 11.) aperire, ſive hi ipſi ſint calloſi, ſint minus. Apertio, ſ. *inciſio* hæc *fit* mediante *acu ſcindente*, ad cataractæ depoſitionem adhiberi ſolita, ſed quæ ſit e tenuiſſimis atque ſubtiliſſimis.

In caſu *fiſtulæ ſinuoſæ*, ſed *cuniculis in linea recta decurrentibus*, immittitur acus in orificium fiſtulæ, & intra ejus ductum ſic propellitur & promovetur, ut acie ſua illum in ſuperficie corneæ diſcindat aperiatque totum.

In caſu autem *fiſtulæ ſinuoſæ*, *cujus cuniculi* ductuſque varios in itinere angulos *faciunt* & *anfractus*, ſufficit eos in ſuperficie, quouſque extenduntur, aliquot punctionibus, mediante priori acu illa, perforare, & ſtagnanti ſaniei exitum, balſamo autem deterſivo & conſolidanti, dehinc applicando ingreſſum procurare. Si *orificium externum* commune ſinuum ſit *calloſum*, raditur atque diſcinditur ſimul eadem acu, vel & xyſtro vegetabili, ex aliquot ſaltem glumis ſecalinis, in ſcopulam compactis carminatur atque raditur.

§. XXVI.

Cum indicatione hac quarta, dicto modo adimpleta, ſtatim *jungantur quinta* etiam atque *ſexta*, nempe ulcus blandis mundificandi detergentibus atque illud cum ſuis ſinibus atque cuniculis ad conſolidationem perducendi quamprimum licet. Si enim hi *cuniculi* atque *ſinus* aliquandiu relinquantur patuli ac libero aeri expoſiti, labia eorum intumeſcunt, & magnum conſolidationi bellæque cicatrici ponunt obicem. Igitur inciſione, vel punctione *apertis* illis, & aqua tepida ſimplici, vel deſtillata plantaginis, in qua tutiæ fruſtum ignitum aliquoties fuerit extinctum, ſtatim *elutis deterſiſque affricatur* mediante penicillo pictorum ſubtiliſſimo *balſamum de mecha*, & obligantur poſtea & tractantur eo modo, quem prægreſſo docuimus articulo.

Quod ſi vero *ulterior mundificatio* & deterſio requirantur, poterit tantillum pinguedinis viperarum cum oleo ovorum aut opobalſamo mixtum, vel aqua viridis Hartmanni, aut ophthalmica Crollii per vices, in modica quantitate, illini.

(q) De xyſtro hoc ophthalmico ac operatione ophthalmoxyſis paſſim alibi, præcipue vero peculiari in diſp. jam olim egit Præſes.

§. XXVII.

In *fiſtula completa*, *flexuoſa*, per anfractus in regionem oculi anteriorem penetrante, nec non in *fiſtula incompleta extus cœca*, i. e. quæ intro ſaltem hiat in cameram oculi, ſed in ſuperficie externa corneæ nullam habet aperturam, ancipitis plena res eſt aleæ, quemadmodum ex parte jam §. 16. monuimus. *In* priori tamen, *completa ſcil. & flexuoſa*, videtur eſſe combinanda methodus utraque, quam in §.25. & 22. laudavimus, & ita quidem, ut primo *incidatur*, aperiatur *ductus anfractuoſus*, quantum fieri poteſt uſque verſus orificium ejus internum, immiſſa acu ſcindente per orificium fiſtulæ externum, cavendo tamen, ne tota corneæ ſubſtantia in profundum diſſecetur, amplumque vulnus, corneam penetrans, infligatur; deinde vero *vel* ſtatim quoque orificium internum fiſtulæ, ſi calloſum fuerit, conveniente alia acu, in circulo provide radatur & balſami §.23. deſcripti refracta doſi applicita in apertum cuniculum atque orificium, totus oculus ſtatim debite, ut ante dictum, & vinciatur & porro tractetur: *vel* primo aperiatur ſaltem ductus, ſinuſve, mundificetur atque conſolidetur prius, effectæque ſic rectæ fiſtulæ completæ curatio inſtituatur eo modo, quem §.22. commendavimus, quæ tanto felicius abſolvetur, quo citius poſt apertionem ſinus inſtitui poterit.

Imo fortaſſis poſt apertum & conſolidatum ſinum, ne quidem raſione & ſcarificatione orificii interni opus erit, ſi hoc nullo adhuc induruit callo, quemadmodum *Antonius* (*a*) refert, fiſtulam corneæ poſt 7. vel 8. menſes coaluiſſe per excreſcentem ex ejus orificio parvulum carnis globulum, ſucceſſive obfirmatum & cum ſubſtantia corneæ unitum.

§. XXVIII.

In *fiſtula incompleta*, *extus cœca*, quæ ſcil. orificium in ſuperficie convexa corneæ non habet, ſed dumtaxat in ſuperficie concava, ad *duo* primum *momenta* reſpiciendum eſt: nimirum *an* ſinus inter corneæ lamellas *recta*, *an* vero *oblique* & anfractuoſe terminetur ad orificium ſuum internum, quo hiat in cameram oculi anteriorem, atque ſic in priori caſu ſinus verticaliter immineat ſuo orificio, in poſteriore vero caſu, ſinus divergat ad latus, longiore vel breviore tractu, eoque l. recto magis, l. tortuoſo? *Cardo* quidem *curationis* vertitur utrinque in inciſione, deterſione ac conſolidatione ſinus, dehinc vero & occluſione ipſius orificii. Facile tamen diſpaleſcit, quod facilioris ac plenioris ſpes curationis affulgeat in primo caſu, quam ſecundo.

Sed, monente *Celſo*, nihil intereſt an ſatis tutum ſit præſidium, quod unicum eſt. Si enim ſibi relinquatur talis fiſtula, effundet non modo magis magiſque ſaniem ſuam in regionem oculi anteriorem, inquinabit ejus humores, hypopyum efficiet, & denique tunicas oculi internas arrodet, in inflammationem & exulcerationem deducet, atque totam oculi viſuſque œconomiam deſtruet: ſed & crepaturam & plenariam inducet corneæ perforationem, quæ longe profecto pejor erit artificiali, tempeſtiva, per operationem facta inciſione ac apertione.

Sinus & orificii interni *ſedes*, certo corneæ interno loco definita, *detegitur*

(*a*) Anton. Maitre-Jean. malad. de l'œil, cap. de fiſt. corn. p.454.

tegitur per tractum, maculam, ſtigma albidi coloris, vel flaveſcentis, aut alius obſcurioris per lamellas corneæ anteriores adhuc perſpicuas colorem ſuum reflectentes. *Super tali* ergo *macula* fiat lamellarum corneæ omnium *inciſio* per acum §.22. deſcriptam uſque in orificium internum fiſtulæ, hujus *orificii* cauta leviſque inſtituatur *ſcarificatio*, applicetur deſuper commendatus *balſamus*, & reliquus *apparatus* chirurgicus. Si *cornea* ſit *maxima* ſui *parte opaca* atque ideo latentes ſinuum tractus & orificium fiſtulæ conſpici nequeant, aut pluribus ejuſmodi profundiſque cuniculis ſubruta ſit cornea, conſultius eſt manum operi haud admovere, quam in tenebris caligare, aut æthiopem dealbare.

§. XXIX.

Hyperſarcoſeos ex hiſce fiſtulis metus eſt valde exiguus, ſi non plane nullus; quodſi tamen ex apertis ſinibus, aut ſcarificato fiſtulæ orificio ſtamina luxuriantis carnis propullulent, facile compeſcuntur *deſiccativis*, leniter *adſtringentibus*, ſolutione e. g. lapidis divini, quem deſcribit Vveſius, vel medicamentoſi Crollii, vel pulvere è lap. hæmat. rad. ir. flor. medulla oſſis ſepiæ &c. cavendo tamen, ne intempeſtiva ſedulitate deleantur novæ, ſuccreſcentis ex orificio fiſtulæ, carnis granuloſæ, tanquam futura corneæ ſtamina.

De *fungoſa* vero, fœda, in magnam denique molem increſcente *hyperſarcoſi*, ſcirrhoſa induratione, hujuſque *in carcinoma tranſitu*, nec non de *ſtaphylomatis* ſpeciebus, qualia, triſti fato, longis, profundis, penetrantibus corneæ fiſtulis, maligna præcipue cacochymia laborantium, ſupervenire poſſunt, jam nobis ſermo non eſt, aptiore alio loco pro dignitate exhauriendis.

§. XXX.

Septimam denique *indicationem*, perſpicuam & æquabilem inducendi cicatricem, quantum licebit excolemus. Quo autem adultioris fuerit patiens ætatis, quo profundiores atque plures extiterint fiſtulæ ſinus atque cuniculi, quo plus de ſubſtantia corneæ perditum fuerit, eo minus diaphanam fore cicatricem jam è longinquo proſpicimus, & quo hæc pupillam magis obtegit, eo magis impedietur viſus. Laterem ergo lavabit, qui relictam talem albidam cicatricem & maculam reddere diaphanam annitetur; ſatis officio feciſſe ſuo potius reputet, impetrata ulceris fiſtulæque conſolidatione & pejoris eventus, quem minabantur, averſione.

Ad *lævem* vero & æqualem obtinendam *cicatricem*, eamque in ægro juniore, vel fiſtula ſinuoſa, non multiplici aut profunda nimis, *diaphanam* ſimul reddendam, conveniunt *blanda detergentia*, quæ nuper demum in diſp. de hypopyo, ungue oculi & ulceribus corneæ commendavimus, &, quæ proxime, Deo volente, in alia diſſertatione, de maculis atque cicatricibus corneæ, data opera proſequemur, jam vero hujus thematis tractationi finem imponemus.

FINIS.

XXII. DE

XXII.

DE SYNECHIA,

SEU

PRÆTERNATURALI ADHÆSIONE

CORNEÆ CUM IRIDE

DISSERTATIO

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P. P.

Defendet pro Doctoratu conſequendo

PHILIP. THOM. BEGER

REUTTLINGENSIS.

Tubingæ 26. Februarii anno 1748.

§. I.

Synechia eſt concretio ac cohæſio præter-naturalis vel uveæ partis anterioris, quam iridem vocant, vel & lentis cryſtallinæ cum ſuperficie interna corneæ, unde camera oculi anterior anguſtatur, aut plane deletur, pupilla diſtrahitur ordinarie, motumque reciprocum conſtrictionis & dilatationis amittit, viſus autem plus minus imminuitur atque vitiatur.

§. II.

Συνέχεια Græcis *denotat continuitatem*, perpetuitatem, dicta a συνέχω, conſtringo, una teneo. Vocari etiam σύναψις, conjunctio, connexio, à συνάπτω, colligo, conjungo, prætenditur abs *Woolhouſio*. Quamvis autem hi termini ſint generici, & diſtinctarum quarumvis partium cohæſionem promiſcue denotent, neque in Hippocr. Galeno, Paulo, Aetio, Celſo, Erotiani Lexico, cæteriſque tum vetuſtioribus, tum recentioribus de morbis oculorum ſcriptoribus determinatam Synechiæ applicationem ad præſentem noſtrum affectum repererim; poſſe tamen reſtrictam & ſpecificam Synechiæ acceptionem, qualis in definit. §. 1. habetur, commode admitti atque retineri putaverim, ad diſcriminandas non ſaltem alias cohæſiones in oculis præternaturales, quarum ſtatim §. 2. mentio fiet, ſed & una voce exprimendum totum illum, præternaturalis cohæſionis corneæ cum iride affectum morbificum (*a*).

§. III.

Synechia differt ab aliis cohæſionibus morbificis in oculo obvenientibus: à *Proſphyſi* ſ. cohæſione palpebræ cum cornea: à *Symphyſi* ſ. cohæſione palpebræ cum oculi tunica conjunctiva: à *Phthiſi pupillæ* ſ. diametri pupillæ maxima coanguſtatione, quæ aliquando etiam contingit per exſertas præternaturales fibrillas limbum pupillæ contrahentes, ſed tamen abſque adhæſione ad corneam: à *Synizeſi* ſ. pupillæ plenaria concretione ac occluſione: à *Rhytidoſi* ſ. corrugatione & ſubſidentia corneæ, quod tum cornea quidem proprius ad iridem accedat, quin & contigua fieri poſſit, ſed citra accretionem & continuitatem: à *Proptoſi* uveæ iridiſque, ſive prolapſu & appropinquatione iridis ad corneæ ſuperficiem internam, illiuſque aliquando incuneatione intra labia corneæ vulneratæ, uti fit in proptoſis illius ſpeciebus, myocephalo, ſtaphylomate &c. ſed tamen abſque connaſcentia, ordinarie ſaltem.

(*a*) Sic quidem entia multiplicantur, terminorum numerus augetur; ſed definitiones, aut deſcriptiones verboſæ evitantur.

§. IV.

Species Synechiæ ſunt: *connata*, ſ. per nativitatem contracta, qualem vidit olim Præſes in noſocomio ter centum cæcorum Lutetiæ Pariſiorum: *acquiſita*, *adſcititia*, ſ. *adventitia* quæ homini nato, varia ætatis periodo, variiſque ex cauſis accidit: plenaria ſ. *totalis*, quæ totius ſuperficiei iridis concretionem cum tota ſuperficie interna corneæ importat: *partialis*, quando non niſi aliqua parte iris ſurrecta verſus corneam, huic affigitur. Hæc ipſa, partialis, diſtinguitur reſpectu determinati in iride loci, punctique cohæſionis fixi in centralem & lateralem. *Centralis* eſt, quæ vel ipſi reſpondet lenti cryſtallinæ medioque corneæ, vel ex ipſo iridis centro, pupilla per ſynizeſin concreta, educitur: *lateralis* vero, quæ ex iridis latere quodam, plus minus à circulo corneæ interno remota prodit: *ſimplex* vel ſolitaria, quæ nullum alium ſpecie diſtinctum oculi affectum habet conjunctum: *complicata*, quæ uno pluribuſve aliis ſtipata eſt ejuſdem oculi affectibus e. g. laceratione pupillæ, cataracta cryſtallina, ſynizeſi &c. Reſpectu durationis illa eſt *recens* à paucis horis, vel diebus, contracta: alia *inveterata*, quæ per menſes & annos adolevit. In ordine ad cauſas Synechiæ, alia eſt *à cauſa externa*, alia ab *interna*, eiſque utrinque variis, ſtatim allegandis.

§. V.

Phænomena antecedentia. E cenſu quidem *rerum naturalium & non-naturalium*, quæ directe ad producendam faciant Synechiam pauciſſima vel nulla ſuppetunt exempla, ſi vel ſolum a nativitate exiſtentis excludamus, licet & talis ipſa Synechia fœtui in utero materno potuerit æque ex morbo ac deviatione formationis oriri. Indirecte tamen & remote poſſunt omnino & res naturales & non-naturales ad alios oculorum morbos, unde poſthac Synechiæ natales pendeant, e. g. ad ophthalmiam in- & externam, ſuppurationem iridis corneæque &c. diſponere ac concurrere.

§. VI.

Ex claſſe vero *rerum præternaturalium* cauſæ tam externæ quam internæ plures variæque ſiſtuntur: violentior quilibet *ictus*, *alliſio*, valida *compreſſio*, *contuſio* vel nudi, vel palpebris obtecti bulbi ocularis, per corpora ſolida, craſſiora ac tenuiora. Virgula elaſtica arboris tranſeunti in oculum vibrata exemplum præbuit Præſidi ſecunda jam vice. *Vulnuſculum* undecumque illatum *corneæ* vel ſoli, vel & ſimul *iridi*, unde non ſaltem humoris aquei ſubita fit excretio, &, quamdiu corneæ patet vulnuſculum, jugis continuatur exſtillatio; ſed etiam utriuſque tunicæ, iridis ſcil. & corneæ, nimia appropinquatio, atque facilis conglutinatio, qualis aliquando intra 24. horas, itaque ſatis feſtinanter, accidit. Perinde eſt, ſive vulnus illud ſit caſuale, fortuitum, ſive artificiale in *operatione Hypopyi* e. g. aut *Synizeſis* & *Phthiſis pupillæ* inflictum (*a*). *Staphylomatis* notoriæ *ſpecies*, à cauſis externis & internis inductæ ab initio ordinarie ſaltem important incuneationem & incla-

(*a*) Hinc in præmiſſis de Hypopyo & Synizeſi diſputationibus monuit Præſes, cavendum eſſe poſt illas operationes præternaturalem coalitum iridis cum cornea.

clavationem iridis uveæque in lamellas corneæ vel omnes, vel interiores ſaltem, apertas hianteſque, ut tum ſucceſſive uvea per vulnus corneæ exeat, promineatque magis magiſque, & tandem corneæ concreſcat atque Synechiam cum ſtaphylomate junctam cudat. Imo *poſt ipſam Synechiam* peractam *operationem* denuo libenter priſtina recrudeſcit conjunctio, niſi debite præcaveatur.

Omnes denique cauſæ ab extus illatæ, quæ gravem irritationem, roſionem, inflammationem, *exulcerationem* tunicis oculi externis adferre ſolent, ſuo jure huc ſpectant e. g. *aduſtiones* per pulverem pyrium, aquam ferventem, calcem vivam inſperſam, aliave corrodentia.

§. VII.

Domeſticæ oculi *cauſæ*, Synechiam generantes *variæ* ſunt: *ophthalmia* gravior externa & interna: *corneæ abſceſſus* (*a*), ulcuſcula, fiſtulæ, pus in anteriore camera oculi effuſum, ſtagnanſque vel *hypopyum*: *iridis* furunculus, *abſceſſus*; *Humoris aquei defectus* per obſtructionem & deſiccationem in febre ardente.

§. VIII.

Singularem obſervationem de cataracta membranacea, quæ vero ſimul *rariſſimum Synechiæ cryſtallini ac uveæ cum cornea* præbuit *exemplum*, jam olim recenſuit Præſes *in den wochentlichen gelehrten neuigkeiten*, *Tubingen* ao. 1735. Nro. XII. p. 190. quod ergo operæ pretium fore ſperamus, ut hic plenius enarretur ex obſervatione tum facta verbotenus exſcriptum. Subjecturus canem vivum ſectioni atque demonſtrationi vaſorum lacteorum atque lymphaticorum in theatro anatomico præſentibus dominis medicinæ ſtudioſis, oculis illum laborare, cataractæ ſpeciem præ ſe ferentibus, ſtatim obſervavi. Quare, demonſtratis ad thema propoſitum facientibus, oculorum inſpectionem atque ſectionem ſuſcepi.

Canis mediocris ſtaturæ, ætatis 4. annorum, venationi prius, jam ab aliquot ſeptimanis agrorum cuſtodiæ nocturnæ adhibitus, tandem vero propter oculorum vitium ab utroque remotus officio & dominis med. ſtudioſis pro objecto anatomico eſt venditus. Uterque oculus nulla notatus externa labe. Corneæ pellucidiſſimæ. Bulbi naturaliter turgidi.

Iris utrinque fuſci coloris pupillam exhibuit non rotundam, neque conſuetæ diametri ſed in utroque oculo oblongam, & in ſiniſtro paulo ſuperius collocatam, atque in ſuperiorem tertiæ peripheriæ regionem, oblique nonnihil diſtractam. An, & qualem hæ pupillæ in vivo cane ſervaverint motum conſtrictionis & dilatationis, naturalem ſcil. illum, experimentum non cepimus? Id tamen obſervavimus, canem oculis adhuc ſatis, pro muniis ſuis obeundis, & ad incedendum uti potuiſſe, præſertim dextro.

Cataracta vero, cujus jam mentio facta eſt, fuit (*α*) vere membranacea, ſolida, fibroſa, (*β*) coloris ordinarii albidi: (*γ*) non ſaltem, quod omnibus

(*a*) Synechiæ partialis tres caſus recenſet, à corneæ abſceſſibus profectæ, clar. De Mours dans les obſervat. concernant l'Hiſtoire naturelle & les maladies des yeux in appendice ad Tom. I. verſionis gallicæ obſervat. med. Societatis Edinburgenſ. in 8. Amſtel. 1741. p. 401.

bus commune phænomenon eſt, in camera ſ. regione oculi poſteriore, defixa, ſed in anteriorem quoque ſeu ſpatium inter iridem & corneam protenſa, & caudata quaſi appendice inferius in *eodem ſpatio tenaciter adglutinata circulo interno corneæ*: (δ) inſuper vero primaria & ſuprema ſui parte ſuperficiei corporis ſ. humoris cryſtallini anticæ leviter, limbo autem pupillæ, inferiori præcipue, fortius adhæſit, & nihilo tamen ſecius (ε) humor cryſtallinus æque ac aqueus & vitreus naturalem ſervarunt pelluciditatem atque integritatem (ζ). Eadem, à potiori ſaltem, phænomena exhibuit alter etiam oculus, excepta ſaltem appendice caudata.

§. IX.

Phænomena Synechiæ conſtitutiva & concomitantia hæc ſunt, è quibus facile hauritur ejuſdem diagnoſis: viſu, inſpectione, percipit medicus ocularius facile nimiam iridis vel totalem vel partialem appropinquationem vel contiguitatem ad corneæ ſuperficiem internam, atque ſic plane vel deletum vel interceptum ſaltem, ſpatium, humore aqueo refertum naturaliter, quod intercedit iridem atque corneam: quæ contiguitas, cum non modo ſit proxima & immediata, ſed etiam conſtans, fixa & immobilis maneat ſub vario luminis admiſſo gradu atque frictione oculi placida, ope digitorum palpebris clauſis præſtita, arguitur eo ipſo in continuitatem & firmam tranſiiſſe concretionem.

Aliquando huic inſpectioni obſiſtit macula corneæ à vulnere aut ulcuſculo relicta eo corneæ loco, cui interius affigitur iris præternaturaliter. Sed impedimentum hoc ſuperatur inſpectione à latere, bulbo verſus alterutrum angulum magis adducto, niſi quidem longe maxima parte cornea obfuſcata ſit tali macula albida, indelebili. Interim cum in Synechia, partiali præcipue, pupilla verſus locum adhæſionis in cornea ſoleat diſtrahi & luxari quaſi, hoc ipſo phænomeno præbetur indicium, cui loco corneæ, macula licet alicubi obſcuratæ, adhæreſcat iris.

§. X.

Pupillæ ergo *irregularitas*, reſpectu diametri, & figuræ rotundæ, ſituſque, plus minus ordinarie & ex neceſſitate mechanica Synechiam comitatur. Diameter quidem modo naturali reſpondet magis, modo amplior, modo ſtrictior eſſe poteſt, prout adhæſio iridis ad corneam facta eſt ſub majore vel minore pupillæ, per lumen vel intenſius vel remiſſius, naturali dilatatione: prout concretio iridis plus minus centralis eſt magis: & prout in ipſo examine & inſpectione oculi Synechia affecti major minorve luminis in eum vis admittitur. Neque enim ſemper & abſolute tum amittit pupilla omnem ſuam vim tonicam, niſi in totali ac plenaria totius iridis ac limbi pupillæ ad corneam adhæſione, aut & conjuncto nervorum vitio, paralyſin inducente fibris uveæ muſcularibus.

§. XI.

Figuræ tamen *pupillæ*, quæ rotunda ſolet eſſe, varia eſt, in ovalem oblongam varieque anguloſam commutatio, propter elatam elevatamque atque corneæ præternaturaliter alligatam iridis, aut limbi pupillæ aliquam portionem.

Quod

Quod & ipſum præternaturale vinculum efficit, ut pupilla ſitum mutet, & non modo propius ad corneam admoveatur, ſed à centro etiam uveæ aliquando diſtet notabiliter verſus aliquod in peripheria latus.

§. XII.

Viſus in Synechia plus minus ſibi conſtat, tantumque ordinarie non labefactatur, niſi jungantur alii affectus, viſum impedientes aut deſtruentes; impeditur tamen & tanto fit moleſtior, imo dolorificus, quanto pupilla magis à ſubjacente cryſtallino in latus dimovetur, aut nimis ampliata pupilla, intenſiori expoſita lumini, ſe nequit anguſtare, & copiam irruentium radiorum moderari. Habet ſupra laudatus Dominus *de Mours* l. c. pag. 406. obſervationem talis pupillæ per Synechiam adeo elongatæ ac hiantis, ut majus lumen ferre non potuerit æger, citra intenſum dolorem viſuſque obnubilationem atque depravationem e variis obverſantibus ſimulacris. Dolorem vero, ſeu tenſionis & tractionis moleſtiam, ex illa preternaturali adhæſione & tenſione iridis uveæque, hactenus nec ipſe in pluribus obſervavi ægris, nec apud authores reperi notatum. Reliqua phænomena, quæ ſubinde comitatur Synechiam, ſed ad ejus formam ac eſſentiam minus ſpectant, tanquam morbos complicatos ad ſuam quemlibet referendos claſſem merito hic prætereo.

§. XIII.

Phænomena conſequentia: Synechia non adeo infrequens eſt affectus, à multis patienter ſine remedii petitione tolerari ſolitus, quamdiu viſus non afficitur ſenſibili moleſtia & dolore. Huic quidem malo ſubinde medetur juncta corneæ macula, aut cicatrix albida, quæ radios ſolis moleſtos atque dolorificos futuros arcet à tranſitu & illapſu intra oculum.

Unde patet *Synechiam* talem *partialem palliative* poſſe tractari vel inducenda tali macula corneæ artificiali, vel per vitra colorata, aut alia inſtrumenta, de quibus in therapia chirurgica dicetur, oculo applicita. *Curative* vero per operationem chirurgicam diſciſſis ſolutiſque compedibus ſecure & conſtanter tollitur, data opera ut ne partes operatione diviſæ ſe recipiant denuo concreſcantque. *Totalis* vero *Synechiæ* nulla hactenus innotuit certa medela, difficillimam vero eam ſemper, ſi non plane impoſſibilem fore, quilibet agnoſcet, ſi utraque tunica iris atque cornea mutuis arcte concreverint fibris. Imo difficilem ſatis & laborioſam fore ſeparationem arbitramur, ſi vel uno loco ſed latiore paulo intime adglutinata fuerit iris corneæ, quoniam ſumma dexteritate opus eſt utramque tunicam cohærentem ita ſeparare, ut à neutra notabilis portio abradatur, & ſi non vulnere, tamen excoriatione profundiore lædatur alterutra. Si medium tenere non liceat, præſtat aliquam corneæ potius vim inferre, quam iridi.

§. XIV.

Pathologia. Synechia eſt *morbus connexionis mutatæ*, ſeu compoſitionis morbus, quem alias vocant, quatenus utriuſque tunicæ, nimirum corneæ ac iridis, ſuperficies aliquo ab invicem diſtans intervallo, præternaturaliter conglutinatur, atque iris maxime ſitu mutato, propius accedit & contigua, tandem vero continua fit cum ſuperficie concava corneæ, quamvis poſt ex-

cretionem humoris aquei ſimultaneam. ſubſidens cornea obviam eat & ipſa iridi. Si uvea ſ. iris ſimplici ſaltem contiguitate admovetur corneæ, poſſet morbus referri ad ſitum vitiatum atque ad genus herniæ. Cum vero Synechiæ phænomenon eſſentiale ſit adhæſio & agglutinatio præternaturalis, rectius morbis connexionis mutatæ videtur accenſeri.

§. XV.

Subjectum morbi hujus *adæquatum* eſt non modo tota uvea, ſed & regio oculi anterior atque ſuperficies corneæ concava: tota enim iris cum uvea ſedem plus minus mutat, & verſus corneam inclinat, vinculiſque alligatur corneæ præter naturam, ſpatium primæ regionis humore aqueo refertum anguſtatur & interpolatur, imo in Synechia totali plane deletur: cornea concava, quæ libera, æqualis politaque eſt in ſtatu naturali ſic irretitur iridi. *Subjectum morbi principale* ac primarium eſt uvea ejuſque præſertim anterior pars, quæ vocatur iris: hæc enim quammaxime patitur ſitus & compoſitionis mutationem, diſtractionem, pupillæ variam mutationem & hinc quoque viſus ſubinde morbificam inducit affectionem.

Subjectum cauſæ ſæpius in cornea hæret, vulnerata, pertuſa, exeſa, ſuppuraſcente: aliquando in uvea inflammata, furunculum, abſceſſum &c. patiente.

§. XVI.

Subjectum hoc *morbi* & *cauſæ* varium *anatomice* prius aliquantum *dilucidare juvat*, quam ad ætiologiam & ſymptomatologiam progrediamur. Corneæ quidem anatomen plenius jam tradidit Præſes diſput. ao. 1743. hic edita, ſub titulo: corneæ oculi tunicæ examen anatomico-phyſiologicum: & uveæ ſtructuram à potiori non minus explanavit in diſput. de mydriaſi ſive pupillæ præternaturali dilatatione a. 1745. evulgata: paſſim quoque in aliis diſpp. e. g. de hydrope oculi, de empyeſi, de hypopyo, fiſtula corneæ &c. ſimul quædam de ſic dictis oculi cameris & humore aqueo multa huc ſpectantia prælibavit. Qualia ergo ſtrictim breviſſimeque partim repetemus, partim novis ſupplebimus additionibus.

Cornea naturaliter cohæret uveæ prope circulum corneæ internum, quo igitur loco & iris propior eſt corneæ: maxima vero diſtantia ſua, in centro nempe, nonniſi circiter $1\frac{1}{4}$ lineæ altitudine a centro uveæ remotam accurata dimenſione notavit *Petit*, medicus: (*a*) ipſius vero totius ſic dictæ cameræ anterioris oculi ſpatium quantum ſit, ex eo ſatis intelligitur, quod humoris aquei quantitas in univerſum, in utraque ſcil. oculi camera contenti, raro pondus quinque granorum ſuperet.

Unde patet iridem & corneam facile contiguam fieri, ſi vel cornea aliquantum ſubſederit, vel uvea antrorſum elevetur. Subſidere vero cornea ſolet ordinarie, humore aqueo vel per vulnus toto evacuato, vel debita quantitate non ſecreto: illud enim ſphæræ ſegmentum, quod cornea in bulbo oculi anteriore efficit, convexitatem ſuam ſuffultam habet ſubdito humore aqueo.

Cor-

(*a*) Petit, medecin, lettre in 4. à Paris 1729. p. 6. & in mem. de l' Acad. des Scienc. de l' annèe 1728. p. 419. Edit. Amſtel.

Cornea ſuperficiem ſuam concavam obtinet quidem lævem & politam, cui ergo aliud corpus ſolidum ac molle non facile ſe affigit, ſed tamen poroſa eſt, & ab humore tam domeſtico, intra lamellas ſtagnante, quam ab alluente aqueo humore, acribus roſivis factis, in pus converſis, excoriari, ulcerari poteſt: aut ejus ſubtiliſſima vaſcula per vulnus reſerata poſſunt humorem plorare glutinoſum, è quibus variis modis adhæſioni iridis via panditur.

Sed & ipſa uveæ lamella anterior, iris dicta, mollis, & villoſa quaſi eſt, plurimiſque irrigua vaſculis ſanguineis; itaque pars, cui facile aliquod filamentum craſſioris puris è corneæ fiſtula, aut ulcuſculo, deſtillantis, aut ex hypopyo, ſe adglutinaverit: pars, quæ inflammationi, furunculo, abſceſſui, excreſcentiis æque ſubeſt, ac ſimiles aliæ partes, & quæ hinc propius ad corneam accedere, ipſique poſſit irretiri, quamvis putatitia iridis convexitas nihil plane huc contribuat; utpote cùm vere planam obtineat ſuperficiem.

§. XVII.

Cauſa Synechiæ proxima eſt varia: excoriatio, exulceratio alterutrius, vel utriuſque tunicæ, corneæ ac iridis, & poſt undecumque factam humoris aquei excretionem ac utriuſque tunicæ appropinquationem; qualem intra 24. horas formatam fuiſſe Synechiam obſervavit apertiſſime Dn. de Mours l. c. p. 423. poſt inflictum ſcilicet corneæ vulnuſculum penetrans, ſed tamen iridem non lædens, effluxum humoris aquei, corneæ ſubſidentiam, & ſic inductam hujus appropinquationem ad iridem, ſic ut iris coaluerit intra 24. horas cum labiis vulnuſculi corneæ. Unde patet, quod & *vulnus corneæ ſubſidentis* evadat Synechiæ cauſa proxima.

Patet aliunde per obſervationes chirurgicas, digitos excoriatos e. g. ab aduſtione, parietes internos vaginæ uteri, ab arroſione denudatos, palpebras inflammatas, ulceratas &c. paucis concreſcere horis, ſi abſque medio interpoſito preſſe jungantur illæ partes.

Ideoque humor aqueus, quamvis totus ſimul excretus ſoleat intra 24. horas pleniſſime regenerari, non valet tunicas intra hoc tempus præternaturali vinculo junctas iterum dividere. Duæ vero circumſtantiæ hanc concretionem facilitant, atque accelerant, ſi nimirum in imminente tali Synechia oculi affecti pupilla in jugi, aut longa ſaltem, dilatatione conſervetur, detento ut fieri ſolet ordinarie ægro in profundis tenebris, atque ſic pupilla prohibetur per varios luminis gradus motum ſuum conſtrictionis & dilatationis naturalem exercere, & tali motu ſe defendere ab illa accretione præternaturali, ſed imo etiam propter perpetuam illam in tenebris diametri ſuæ ampliationem cogitur ſe retrahere propius ad baſin & latera corneæ inferiora, atque cum portione ejus, ibidem vulnerata, vel ulcerata coire.

§. XVIII.

Viſum diximus (§. 12.) utplurimum ſibi in Synechia conſtare, niſi alia concurrant vitia ad Synechiam eſſentialiter haud ſpectantia. Si adhæſio e. g. iridis & corneæ reſpondeat utriuſve centro magis, non fiet notabilis pupillæ vel dilatatio vel diſtractio, radii viſorii juſta directione & copia, per pupillam trajicient, conſuetamque ſubibunt refractionem, adeoque viſus ſibi conſtabit, ſola hæc incidet figuræ pupillæ mutatio, ſub ejuſdem per lumen debilius aliquali dilatatione, ut verſus locum adhæſionis aliquantum angulo-

ſe

ſe diſtracta ac ad pleniorem & æqualem dilatationem immorigera & inepta, ſed abſque viſus impedimento notabili, niſi fortaſſis ad objecta remotiora, obſervetur.

Si vero nimis per diſtractionem hiet, atque ad lumen intenſius ſe contrahere nequeat pupilla, tum non poteſt non organum viſus internum principale, à radiis luminis copioſe vivideque irruentibus, fortius percelli, ut æque diſtinctus turbetur objectorum viſus, ac dolorificus fiat, talique ægro vel in obſcuro perpetim hærendum, vel oculus affectus obtegendus umbraculo aliiſque ſit mediis defendendus contra lumen fortius.

Si pupilla, juſta licet diametro ſervata, nimis in latus diſtorqueatur per lateralem cum cornea adhæſionem, non poterit alios tranſmittere radios, niſi qui veniunt ab objectis illud latus, in quod diſtorta eſt pupilla, directe reſpicientibus, reliqui vero radii per maximam corneæ partem trajiciens in iridem incident & inutiliter reflectentur. Unde ſic hoc oculo voluerit æger diſtincte aliquod percipere objectum, quod e directo oculi hujus jacet, oportet illum ſic ad alterutrum angulum, prout nempe vel in dextro vel in ſiniſtro latere ſitus ille præternaturalis pupillæ contigerit, detorquere bulbum oculi, ut hæc ipſus pupilla directe obvertatur objecto, & per conſequens ſtrabiſmum huic inducere oculo, dum interea alterius ſani oculi axis opticus, per medium bulbum trajiciens, ſitu naturali & directo reſpondet eidem illi objecto.

Oportet inſuper minus diſtinctum tum quoque oriri viſum, quando in laterali diſtractione pupillæ radii per corneam & cryſtallinæ lentis extremum potius quam centrum obliquius illabi, irregulariter refringi & in locum retinæ minus ſenſilem coguntur incidere. Qualem vero viſus alterationem Synechia totalis afferre poſſit, uti inter phænomena concomitantia ideo non recenſui, quod in tribus quos vidit Præſes caſibus conjuncta fuerunt alia oculorum vitia; ita jam à priori & per rationes opticas pariter inquirere nolo, qualis tum in Synechia totali conſequi debeat viſus affectio, ſi cæteroquin cornea, pupilla, lens cryſtallina, humor vitreus & reliquum viſus organum præternaturaliter non afficiantur? Ut ne ſcilicet limites diſſertationis nimium protrahamus.

§. XIX.

I. *Therapia*, *indicationes* ſuppeditat I. *Præſervatoriam*, quæ in variis oculi aliis morbis ſuperventuram & imminentem Synechiam, totalem æque ac partialem avertat tempeſtive.

II. *Palliativam*, qua, ſi cura radicalis vel non ſit poſſibilis, vel ab ægro non admittatur, incommoda & mala ſymptomata mitigentur.

III. *Curativam*, qua cohærentes p. n. tunicæ ſolvantur & naturali reſtituantur libertati.

§. XX.

Indicationi præſervativæ inſervit in caſu ſubſidentis, vulneratæ vel eroſæ corneæ, atque hic facti effluxus humoris aquei, in exulceratione ſuperſiciei corneæ concavæ, in hypopyo &c. (1.) Decubitus ægri ſupinus & horizontalis, ut iris uveaque non modo longius à cornea retrocedant & in poſteriorem magis quam anteriorem oculi cameram inclinent, ſed etiam gravitatio niſuſque lentis cryſtallinæ humoriſque vitrei in uveam impediantur: quin

& ſi

& ſi humor aqueus vulnere corneæ effluxerit, ſpatium novæ collectionis patentius inveniat, nec tam cito & plene per vulnus corneæ redundet. Quamvis enim humoris aquei interpoſitio non abſolute & ſemper concretionem iridis ac corneæ poſſit impedire, in præſenti tamen hoc caſu, qui metum Synechiæ ex humoris aquei effluxu, & corneæ ſubſidentia incutit haud vanum, plurimum valet, ſcopo Synechiam præcavendi, tempeſtiva humoris aquei regeneratio, collectio, cameræ oculi interioris repletio & corneæ ſubſidentis elevatio. Unde

(2) In hoc ipſo caſu quantocyus danda eſt opera, ut vulnus, aut qualiſcumque ſolutio continui corneæ penetrans decenter conſolidetur, atque ſic humore aqueo reſtaurato cornea in naturalem ſitum & turgeſcentiam reſtituta ſervetur.

(3) Licet aliquando in affectibus oculi Synechiam minantibus plenior luminis uſus ſit moleſtus atque dolorificus, ac ideo tenebras, cæteris paribus, non magis imperent medici, quam ſponte potius quærant ægri; tamen rectiſſime & ingenioſe jam olim in ſuis dictatis ophthalmiatricis monuit *Woolhouſius*, & ex his repetiit Præſes in diſp. de Synizeſi p. 23. §. 23. nuper etiam juſtis ratiociniis atque curioſis obſervationibus illuſtravit clar. *de Mours*, l. c. p. 414. ſſ. opus nimirum eſſe potius *lumine frequentius admiſſo*, vel ad ſolum affectum oculum, vel ſi hic à lumine vehementius doleat, ad alterum certe, obtecto ſervato ægro oculo. Lumen hoc vel diurnum ſolare, vel candelæ accenſæ, illudque moderatum, propius vel remotius adhiberi poteſt. Si tale ad oculum admittatur ſanum, clauſo ſervato obtectoque ægro, luminis efficacia nihilominus per conſenſum redundabit, ſenſumque imprimet licet aliquanto debilius, in oculum ægrum obtectum.

Lumine hoc in motum concitata uvea pupillam reddit anguſtiorem, circulum iridis expandit, ſive latiorem reddit: lumine autem remoto, pupilla iterum dilatatur, circulus iridis fit anguſtior, atque taliſmodi motus conſtrictorii ac dilatatorii reciprocationibus, intra horam quamlibet ter quaterve repetitis, alia atque alia iridis regio offertur vulnuſculo corneæ, & puncta contactus ſemper mutantur, nec ulli ſatis longum conceditur tempus, ut firmius adhærere poſſit & concreſcere.

Ad mobilitatem hanc uveæ conciliandam facit etiam *blanda frictio*, mediante digito, *bulbi* oculi affecti palpebris obtecti, in illis maxime caſibus, ubi vel nullum adeſt corneæ vulnus penetrans, vel id ipſum ad conſolidationem jam jam properat, atque ſic per frictionem metus haud eſt exprimendi humoris aquei. Ubi vero iridis portiuncula vulneri jam eſt affixa, frictio hæc locum habet tanto magis ad excutiendam & repellendam iridem intro in cameram oculi anteriorem, ſitumque competentem.

Hiſce igitur mediis tempeſtive utendum, atque tam diu pergendum eſt, donec cornea atque iris juſto diſtent intervallo, omniſque metus evaneſcat mutuæ concretionis, vel adhæſionis præternaturalis. Quid vero ultra & ſimul agendum ſit in vulnere, perforatione, abſceſſu, exulceratione corneæ in hypopyo, abſceſſu uveæ &c. in ſpecialibus horum affectuum tractationibus pervidendum eſt? Cæterum cum ſupra monuerim §. 6. & 13. poſt ipſam operationem Synechiæ chirurgicam debite peractam facile fieri poſſe, ut denuo ſibi adhæreſcant & conglutinentur cornea atque uvea, ſive iris; itaque ex ipſa etiam indicatione curativa, per operationem chirurgicam præſtita, enaſcitur neceſſitas hujus, quam modo tradidi indicationis præſervativæ.

§. XXI.

Palliativæ indicationi, quæ reſpicit incommodum, & dolorificum ſenſum à lumine, per pupillam patentiorem, copioſus immiſſo, varia ſatisfaciunt remedia: *evitatio luminis* intenſioris, commoratio in locis umbroſis: *umbraculum*, aut vitrum coloratum affecto oculo appoſitum: patella, qualem ex Solingen delineat celeb. *Heiſter*: (*a*) *palpebræ ſuperioris* diuturna *adductio ad inferiorem*, & utriuſque perpetua contiguitas procurata mediante glutinativo emplaſtro, in forma orbiculari, petiolæ nigræ ſericeæ ſuperextenſo, atque ſic perpetua oculi obtectio per proprias palpebras: *artificialis* inducta *macula* albeſcens in ſuperficie convexa *corneæ*, eo loco, eaque latitudine, qui reſpondent pupillæ nimis patulæ. Excitari poteſt facile talis macula corneæ, ſi lapide infernali caute tangatur locus corneæ, macula notandus: confeſtim namque albedo inducetur corneæ, eaque vel primo tali attactu ſufficiens, vel altero die repetito, adhibita tamen cautela, eluendi, ſtatim ab attactu per lapidem infernalem, oculi, aqua roſarum, vel alia, ut ne ſal hoc cauſticum nimis ſe diffundat vel ſuper corneam, vel alias bulbi ac palpebrarum tunicas. Cum vero pelluciditas corneæ hoc loco deſtruatur, & opaca fiat hac macula, radiis lucidis tranſitum viamque ad pupillam præcludit, ſicque moleſtum lumen arcet. Qui ſolam *pupillæ* amplioris, diſtractæ, ac *diſtortæ deformitatem* tolli deſiderant, vel occultari potius per curam palliativam, poterunt e modo recenſitis ad lumen nimium arcendum propoſitis, aliquod remedium, ſi quidem deformitati tollendæ aliam opponere voluerint, neceſſario relinquendam, eligere.

§. XXII.

Indicationem curativam abſolvit operatio chirurgica, abs Woolhouſio *diacriſis* vocata, qua mediante nimirum iris, uno vel aliquot locis corneæ jamjam affixa, vel & lens cryſtallina per filamentum tenax corneæ cohærens, ab invicem ſuſpenſa manu ſeparantur.

Præmiſſis itaque *generalibus*, quæ hic repetere nolumus, ad præparationem in ejuſmodi operationibus neceſſariis; e. g. venæ ſectione, purgatione, diæta &c. *in parato habeat* operator: *ſpeculum oculare*, quod acceſſum acus per corneam transfigendæ in utroque oculi angulo permittat; quali hic opus eſſe poterit tanto magis, quo æger inter operandum moroſior, aut inquietior futurus præſumitur, *vel* loco hujus ſpeculi *hamulum* oculi *ſuſpenſorium*, quo mediante palpebra ſuperior in operatione elevata tenetur citra operatoris incommodum, quem in diſp. de hypopyo p. 26. §. ult. jam deſcripſit Præſes: maxime vero *acum*, quam Woolhouſius præcipit apprime *tenuem planamque*, lineæ unius latitudinem in apice habentem, cætera teretem, acutum, ſcindentem oportet hujus apicem eſſe, tum ad pertundendam facilius corneam, tum ad ſeparandas & diſcindendas promptius atque dexterius fibras, quæ corneam iridemque præternaturaliter connectunt. In ſubſidium vero & ſupplementum præſto quoque ſit acus *ad modum ſcalpelli ſubtilis*, in latere ſcindente nonnihil convexi ſive arcuati, in dorſo autem, eoque lævigato, recti fabrefacta. *Collyrium albuminoſum* vulgare, *manipulus goſſypii*, *ſplenia*, *faſciæ* ad manus porro ſint.

§. XXIII.

Conclave, in quo ſuſcipitur operatio, ſatis *luminoſum* eſto, ipſeque ægrotus in operatione ſic *collocetur*, ut lumen illabi oculo poſſit liberius. Sic enim fiet,

(*a*) Heiſter chir. lat. tab. 18. fig. 16.

fiet, ut operator non modo clarius perſpiciat, quid acu ſua moliatur intra primam oculi regionem, ſed ipſo etiam copioſiore intra oculum illapſo lumine pupilla magis contrahatur, & hac tenſione mediante ſe retrahere à cornea nitatur, atque ſeparationem acu perficiendam adjuvet. *Inter operandum* ut quiete & patienter ſe gerat ægrotus efficere debet ophthalmiater, vel ſeria adhortatione, vel adſtantium opera, qui caput artuſque ægri valide detineant. *Inciſionis locus* in cornea eſt unius quaſi lineæ ab ejus circulo, in angulo externo, niſi quidem eo ipſo loco occurrat adhæſionis punctum: tum enim in circumferentia corneæ inferiore vel alibi remotiore loco potius, quam in eo latere acum defigere decet. Sanum oculum liceret quidem ſub operatione detectum liberumque ſervare, ob illam ipſam, quam in principio hujus §. dedimus rationem; ſed cum partim præſtet, ægrum non omnia, quæ machinatur operator plenius perſpicere, partim ſani hujus oculi varius frequenſque motus alterum affectum reddat inquietiorem atque inſtabiliorem, ſatius eſſe videtur, ſanum oculum ſpleniis & faſcia prius vincire, quam ægri ſuſcipiatur operatio chirurgica.

§. XXIV.

Operationis hujus chirurgicæ, ſive Diæreſis potiora hæc ſunt *methodi, encheireſis & cautelarum momenta:* æger conveniente loco & ſella, ut ſupra monui, collocatus & ſtabilitus jubeatur bulbum oculi affecti deducere & inclinare verſus regionem loco inciſionis oppoſitam, ut hic ipſe locus axi magis oculi reſpondeat, & ſic elatior evadat, acuſque recta infigi citra deviationis metum rectius queat. Operator teneat acum intra tres digitos, pollicem, indicem, mediumque & hunc quidem ſic ad apicem acus exporrectum, ut parum ſopra lineæ longitudinem apex proſpiciat liber, ſicque dum perfoditur cornea, impediatur acus nimis profunde intra primam oculi cameram immergi. Tum vero retrahatur nonnihil idem digitus medius, ut profundius, ſi neceſſe ſit, acus immitti poſſit. Apex acus, vel & ſubtilis ſcalpelli, (§. 22.) dum corneæ lateri infigitur, ita eſt dirigendus, ut vulnus perpendiculare potius, quam tranſverſum efficiatur, nunquam vero majus aut patentius, quam ſimplex ſibi depoſcit acus diameter.

Acu ſic ea, qua par eſt ad locum præternaturalis coalitus attingendum, profunditate intra primam oculi cameram placide ac ſucceſſive promota, incipiat operator, proximo ad vulnus corneæ loco, cohæſionis ſeparationem iridis à cornea, & utrique ſic parcat, quantum licet, ut nonniſi fibras & vincula intermedia ſolvat, neutramque ex ambabus illis tunicis vulneret, laceretve: ſi tamen ab alterutra aliquantillum abradi neceſſe ſit, iridis reverenter habendæ potiorem habeat rationem.

§. XXV.

Si una alterave *fibrilla diſtincta iridem cum cornea irretiat*, hæ ipſæ mediæ diſſecantur, faciliore non ſaltem opera, ſed minore etiam, quin nullo, cum metu excoriationis, vel vulnerationis utriuſque tunicæ. Si vero tale filamentum longius ab iride, aut ipſo pupillæ limbo, aut media lentis cryſtallinæ tunica arachnoide exporrigatur, reſecandum id potius videtur propius ad corneam, quam ad oppoſitum adhæſionis punctum in iride, & pupilla: ſecus vero, ubi lenti cryſtallinæ adfigitur; hic enim proxime ad len-

tem cryſtallinam diſcindi, vel à lente ſeparari debet circumſpecte. Ratio eſt, quod diaphanam præſtare in omnibus punctis oporteat & corneam & arachnoidem tunicam, hancque multo magis, quoniam radii in conum arctiorem per pupillam tranſgreſſi & in lente ad perpendiculum refracti liberiorem requirunt commeatum, & vero filamentum ſuper lente fluctuans vago motu ſuo radios paſſim interciperet, novumque fortaſſis reciperet incrementum, aut affixionis ad corneam punctum. Qualecumque igitur præternaturale vinculum quocumque modo per operationem ſolutum fuerit, & libera ubique ac diſtincta reddita ſit iris, hæcque ipſa ſe receperit plus minus verſus centrum oculi, ſive naturalem ſuam ſedem, tunc operatione rite peracta acus recta oculo eſt educenda.

§. XXVI.

Poſt operationem peractam obligandus eſt oculus molliſſime, hoc eſt citra ſenſum compreſſionis, manipulo goſſypii, in ſpuma albuminoſa intincti, ſpleniis & facia: alter vero, ſanus oculus, ante operationem jam ſpleniis, & faſcia obtectus, eo in ſtatu relinquendus. Æger ſupinus, capite declivi, collocetur in lecto, eoque in ſitu jugiter quaſi immotus defigatur per aliquot dies.

Si ulnuſculum corneæ inflictum per prægreſſam operationem, vel ſtatim, vel poſtea *medicamen* ſibi *vindicare* videatur *incarnans* & modice adſtringens, poterit aliquantillum ſucci è rad. Symphyti recente expreſſi & cum unguento de tutia, vel balſamo vulnerario Minder. &c. inſtillari, aut mediante penicillo illini. Raro tamen hiſce remediis opus eſt, cum ſponte & brevi coaleſcat vulnuſculum; *quodſi* etiam *humoris aquei portio* vulnere *effluxerit* vel inter operandum, quod rariſſime fit, vel poſt operationem dum acus oculo extrahitur, regeneratur is ſponte intra 12. vel 24. horas. Aſt *ſi* tum *cornea* ob excretum humorem aqueum *ſubſederit*, tanto majorem attentionem & diligentiam adhibeat operator, ut ne denuo concreſcant paulo ante per operationem ſeparatæ tunicæ.

Ad quod evitandum facit & jugis decubitus ſupinus atque horizontalis, & lumen ad utrumque, vel alterutrum oculum ſubinde intromiſſum, ut ſupra §.20. monui.

Cicatricula vulneris ſi vel maxime reliquerit *maculam albidam*, aut ſucceſſive lenibus tolletur abſterſivis, aut viſui certe nihil præjudicabit, cum à centro corneæ ſit remotior.

§. XXVII.

Synechia cum myocephalo, vel cum ſtaphylomate *complicata* ulteriorem ſibi vindicat & attentionem & tractationem. Nimirum per vulnus corneæ ſpontaneum ab eroſione purulenta, vel caſuale, ictu, punctione, inflictum &c. effluit humor aqueus, cornea collabaſcit & propius ad iridem uveamque accedit: uvea vero aliquando confeſtim, aliquando tardius inter labia vulneris corneæ ſe inſinuat non tantum, ſed & foras procidit, atque ſupra corneam eminet, pro magnitudine vulneris, vel tenuis puncti nigricantis & capituli muſcæ inſtar, atque tunc Myocephalus audit, vel inſtar acini uvæ, atque tunc vocatur ſtaphyloma. Ordinarie & ab initio uvea ſaltem eſt incuneata labiis vulnuſculi corneæ, & non concreta: fit

ali-

aliquando tamen ſucceſſive, ut lamellis corneæ intra vulnus coaleſcat, idque ipſum extus cicatrice obducatur, atque conſolidetur, hocque modo ſynechia cum ſtaphylomate complicetur, & poſt ſtaphylomatis curationem remaneat. Quo de caſu jam nobis eſſe ſermo debet: an ſcilicet tum quoque operationem chirurgicam, ſupra laudatam (§.24.) in uſum ducere liceat? Reſpondemus, quod non: quia uvea tam arcte incuneata, affixa & corneæ lamellis innata nonniſi difficillime, dolorifice & cum metu ſubſecuturæ inflammationis gravioris, aut ſpaſmo convulſivo fibrillarum uveæ, à cornea poſſet ſeparari: &, ſi ſepararetur; id ipſum neceſſario fieret cum notabili quadam deperditione ſubſtantiæ, & relicto præternaturali foramine & hiatu in iride, quod vitium profecto deformius eſſet ac deterius priore, per Synechiam ſimplicem inducto. Tacemus, quod ipſam quoque ſtaphylomatis, inveterati certe, curationem aliquo tempore poſt ſubſequatur, ſi non præceſſerit cæcitas. Prudens ergo ophthalmiater hic lubens ſuperſedebit oleum & operam perdere.

Aliter vero res ſe habet, quando ſtaphyloma recens debite repreſſum, & uveæ prolapſæ tota portio refuſa intra primam oculi regionem, & corneæ vulnuſculum conſolidatum fuerit, ſed poſtea concreverit uvea cum corneæ intima lamella exiguo illo ſpatio, quod vulnus emenſum erat interius: tum enim caſus erit potius Synechiæ à ſtaphylomate relictæ, quam Synechiæ cum ſtaphylomate conjunctæ, qui vero nihil peculiare ſibi vindicat in operatione chirurgica Synechiæ, ab aliis cauſſis inductæ, niſi quod juſtum ſit conſtituendum intervallum à formatione talis Synechiæ ad tempus inſtituendæ operationis, donec & cicatrix corneæ ſatis obfirmata ſit, & de viſus integritate, aut reſtitutione ſpes affulgeat.

§. XXVIII.

De *Synechia complicata cum Synizeſi*, ſive pupillæ plenaria occluſione, concretione ſupereſt dicendum. Niſi ſpes ſit aperiendæ reſerandæque per aliam operationem chirurgicam pupillæ, fruſtra ſane acui chirurgicæ ſubjiceretur Synechia, cum radiis per occluſam pupillam ingreſſus denegetur.

Quamvis autem Synizeſis operatio multo facilius rectiusque perficiatur acu, per ſcleroticam in ſecundam oculi regionem adacta, tamen ne duplici operationis diverſæ tædio ſubjiciatur ægrotus, tentanda eſt poſt abſolutam Synechiæ operationem, pupillæ etiam reſeratio, eo modo, quem docuit Præſes in diſp. de pupillæ phthiſi ac Synizeſi.

Si vero cum *Synechia* fuerit *phthiſis pupillæ complicata*, ſive hujus præternaturalis & *conſtans anguſtatio*, vel tolletur hæc ſponte poſt operationem Synechiæ, ſi nempe pependerit à conſtrictione & diſtractione per elevatam, ad anteriora verſus corneam, deſtructamque portionem uveæ: vel emendabitur remediis aut operatione peculiari, in diſputatione modo allegata recenſitis.

§. XXIX.

Synechiam conſideravimus hucuſque tanquam morbum, ſed jam quoque reſpiciemus *ceu remedium*. Ibi fuit morbus ſpontaneus, nunc ſiſtetur ut artificialis, ut ſic alius oculi morbus hoc depellatur morbo, per chirurgiam data opera inducto. Ad hanc reflexionem manu me duxit *Dn. de Mours* l.c. p.419. & ſeqq. curioſa obſervatione & ingenioſa methodo: obti-

git

git huic æger, cui à nativitate gutta ſerena laborans oculus ſiniſter, in ætate autem virili ab impetu quodam externo (il reçût un coup ſur l'œil) dolorem magis magiſque ingraveſcentem, tertioque ab ictu die lentis cryſtallinæ ſeceſſum in cameram oculi anteriorem, hinc vero acerrimos dolores, inflammationem, luminis, etiam mediocris, intolerantiam nactus eſt, per totum ſemeſtre nullis expugnabiles remediis, donec per operationem chirurgicam inciſa cornea, cryſtallinum ceu primarium doloris & inflammationis fontem & perpetuum ſtimulum, foras protrahere conaretur Dn. de Mours. Sed inciſione corneæ peracta cum æger bulbum oculi præcipitanter verſus ſuperiora & ſub palpebram retraxiſſet, atque labium inflicti vulneris ſuperius violenter in ſubjacentem cryſtallinum impegiſſet, recepit ſe lens hæc cryſtallina in ſecundam oculi cameram. Spe igitur & ſucceſſu hujus operationis, eximendi nempe cryſtallinum, dejectus operator illum poſthac in ſecunda oculi regione tutius manſurum auguratus, eo potius animum advertit, quo poſſet novum cryſtallini reditum in cameram anteriorem prævertere, ac impedire conſtanter. Conſilium itaque cepit in arena, & methodum excogitavit, qua poſſet uveam vulneri corneæ conſolidare, ſicque ad anteriora affixam attrahere, ut camera oculi poſterior ſic ampliata, nidum cryſtallino faciliorem, camera vero anterior anguſtata reditum cryſtallini eo redderet difficiliorem. Adhibuit è diametro oppoſitam methodum, quæ præcipitur ad evitandam Synechiam, atque hunc ægrum in perpetuis ſervavit tenebris, oculo ſcil. ſano jugiter ſpleniis faſciaque obtecto, ægro autem oculo per guttam ſerenam conjunctam luminis ſenſu privato, ut ſic pupilla ægri oculi in jugi maximaque dilatatione permanens viginti quatuor ab operatione horis, uveæ cum cornea (quæ interim regenerato, qui effluxerat, humore aqueo, naturalem receperat ſuam convexitatem) incipientem jamjam concretionem oſtenderit inſpicienti medico oculario, ſed relicta tum vinctura oculi ſani: altero autem abſoluto nycthemero perfectam & conſtantem exhibuerit cohæſionem.

Vulnus corneæ conſolidatum eſt penitus, uvea manſit adglutinata corneæ, cryſtallinus perſtitit immotus in oculi camera ſecunda, omnis dolor & ophthalmia ceſſavere in perpetuum. Itaque artificio procurata Synechia fuit remedio prioribus malis ab irritante & gravitante in iridem cryſtallino profectis.

§. XXX.

An talis *operatio Synechiæ artificialis ad alios* quoque *caſus transferri* queat, ſagaci relinquo dijudicandum ophthalmiatro? E.g. ſi lens cryſtallina præternaturaliter turgeat, & mole augeatur, ut moleſtam uveæ preſſionem ac diſtenſionem continuam efficiat, ut induretur, lapideſcat, & concrementis ſabuloſis, calcariis exaſperetur, ſicque limbum pupillæ & proceſſus ciliares dolorifice confricet, ſtimuletque.

Quibus in caſibus cum nonniſi locus operationi palliativæ ſupereſſe, nec taliter affecta lens cryſtallina ſede ſua dimoveri ac oculo eliminari poſſe, vel debere videatur, adhiberi poterit artificialis procuratio adhæſionis uveæ ad corneam, unde camera oculi poſteriore ampliata, & uvea remotiore facta à cryſtallino, preſſiones & frictiones vel tollentur, vel imminuentur.

T A N T U M.

XXIII.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA,

DE

PUPILLÆ PHTHISI AC SYNIZESI,

S. ANGUSTIA P. N. ET CONCRETIONE.

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P.P.

DEFENDET

CHRISTOPH. FRIDER. FRAAS

KIRCHO-TECCENSIS

Tubingæ 29. Decembris 1745.

§. I.

REpetimus filum ophthalmiatriæ ac ab intertextis nuperrime aliis diſputationum thematibus, nos jam accingimus ad dilucidandum oculi affectum rariorem, illique, quem haud ita pridem publice diſcuſſimus, nempe Mydriaſi contrarium. Ibi enim de pupillæ præternaturali dilatatione diſſeruimus, *nunc de ejuſdem præternaturali agemus anguſtia atque concretione.*

§. II.

Retinuimus hucuſque veterum medicorum denominationes, quibus græcorum maxime principes, inſigniverunt pleroſque oculorum affectus morbificos. Unde hic non minus ſervandam putamus præſentis morbi ocularii antiquiſſimam appellationem, licet non diffiteamur aptiorem facile inveniri poſſe. Vocatur autem & eſt juxta *authorem* antiquiſſimum definit. med. (*a*) quem nonnulli Galenum ſupponunt, *Phthyſis* pupillæ, hujus imminutio cum obſcuritate : *Galenus* inſuper duobus in libris : (*b*) primum in methodo medendi, quam genuinum ejus fœtum omnes agnoſcunt, diſertis verbis, licet in tranſitu quaſi, meminit pupillæ mydriaſis, ſ. dilatationis, & phthiſis ſ. tabis, inductarum à liberali uſu topicorum ex opio, mandragora, hyoſcyamo &c. nec non in altero de ſympt. cauſis (*c*) pluries allegat præternaturalem *pupillæ diminutionem*, hic quidem ſine nominis ſpecifici impoſitione. Verbis vero *Pauli Æginetæ* (*d*) φθίσις (oculi) eſt affectus pupillæ, coarctatæ, obſcurioris atque rugoſioris factæ : quæ autem videntur ſuper his, majora adparent. Cauſa vero eſt ſpiſſitudo, à ſiccitate potius nata. *Aetius* (*e*) hæc habet : φθίσις, ſ. tabes, pupillæ dicitur, cum anguſtior & hebetior facta fuerit. Hoc autem pleriſque contingit ex periculoſis debilitatibus, aut ingenti capitis dolore. His autem majora apparent quam pro naturali modo, quæ ab ipſis videntur, propter pupillæ anguſtiam. *Actuarius* (*f*) eiſdem tantum non verbis repetit, quæ modo ex Paulo & *Aetio* recenſuimus de Phthiſi pupillæ, de viſu tamen aliter ſtatuens : prætendit enim ea, quæ cernuntur, hic minora omnia apparere. Tranſmittimus reliquos authores ſ. antiquos ſ. recentiores, quod vel eamdem plerique inflant tibiam, vel intactum plane relinquunt noſtrum hunc oculi adfectum. *Vegetius* (*g*) notat illum in brutis obvium morbum vocatum fuiſſe στενοκορίασιν, & *Mercurialis* (*h*) eumdem hominibus ſubortum, στενοκορίαν h. e. pupillæ anguſtiam.

(*a*) Gal. Defin. med. φθίσις ἐςὶ μείωσις τῆς κόρης μετὰ ἀμαυρώσεως.

(*b*) Gal. Meth. Med. L. 3. c. 2. p.m. 17. b. in principio.

(*c*) Idem de Sympt. Cauſ. L. 1 c. 2.

(*d*) Paulus Ægineta, Enchirid. tot. Med. L. 3. c. 22. ἡ φθίσις, πάθος ἐςὶ τῆς κόρης στενυμένης, καὶ ἀμαυροτέρας, καὶ ῥυσσοτέρας γινομένης. Τὰ δὲ ὁρώμενα ἀπὸ τούτων μείζωνα φαίνεται, αἰτία δὲ πύκνωσις, ὑπὸ ξηρότητος μᾶλλον γινομένη.

(*e*) Aetius, Tetrabibl. 2. Serm. 3. c. 53.

(*f*) Actuarius, libro, qui inſcribitur Medicus ſ. de M.Medendi L.2.c.6.p.184.

(*g*) Veget. L. 2. Medic. veterinar.

(*h*) Mercurialis, Prælect. de ocul. & aur. affect. c. 8. p. 98.

§. III.

Qua igitur ratione, & quam bene, vel male hæc pupillæ præternaturalis anguſtia vocetur *phthiſis*, ſ. tabes pupillæ? Jam non diſputabimus. Cum vero hæc ipſa ſaltem *importet diametri pupillæ decrementum* plus minus notabile, remanente tamen aliquo, licet exiliſſimo, hiatu: itaque vel phthiſis pupillæ ſpeciem, vel alium proprio deſignandum nomine morbum eſſe oportet, quando ne hilum quidem *de pupilla ſupereſt*, ſed iris quaſi unum continuum efficit, nullusque ſicuti radiis viſoriis relinquitur tranſitus in ſecundam oculi cameram, ſic etiam intuenti alii homini proſpectus in illam. Vocatur Woolhouſio talis omnimoda occluſio & concretio pupillæ Συνίζησις, *synizeſis*, conſidentia, à συνίζειν, conſidere dicta, alias etiam συγκάθεσις, à σὺν cum & καθέζομαι, ſedere.

§. IV.

Itaque Phthiſis pupillæ eſt, hujus præternaturalis anguſtia, conſtans, ad luminis quoſcumque gradus plane nihil mutata, cum viſu nonnihil impedito, & hebetiore in loco non ſatis illuminato: synizeſis vero eſt pupillæ plenaria coarctatio, occluſio & ſubinde concretio, ut plane nullum foraminis veſtigium ſuperſit, cum viſionis diſtinctæ gravi imminutione, quin abolitione.

§. V.

PHÆNOMENA ANTECEDENTIA.

Sunt, qui *à nativitate*, *alii per habitum* & defixam minutiſſimorum objectorum contemplationem, ſolis, aut rerum lumen copioſum valide reflectentium, ac *nimiam oculorum appropinquationem ad objectum* habitualem, ut myopes fiunt, ita arctiores ſibi contrahunt pupillarum diametros. Tales vero phthiſi pupillæ ideo non laborant, ſed diſpoſiti tamen videntur, ad illam facilius incurrendam, ſi aliæ, quas mox afferemus, cauſæ ſuperveniant morbificæ. *Ab ipſa etiam nativitate* coarctationem *pupillæ* ac *coalitum* perinde gigni poſſe, (licet nulla hujus rei, experientia & obſervatione confirmatæ, jam nos ſubeat memoria,) ſuſpicionem confirmant atretarum exempla, qui clauſo præternaturali orificio vel ani, vel urethræ, vel vaginæ uterinæ in mundum eduntur.

§. VI.

Medicamenta *narcotica* copioſe, vel diutius applicata oculis, e. g. ex opio, mandragora, hyoſcyamo parata redarguit *Galenus* (*a*) quod nulla alia re ſublati ad præſens doloris ſpeciem præſtent, quam quod ipſum ſenſum obſtupefaciant, hinc multos cum liberalius fuiſſent admota, nunquam naturalem ſtatum recepiſſe, ſed ex his principio quidem obſcure ac ægre vidiſſe, tempore vero hypochyſi, (ſuffuſione) vel mydriaſi, (pupillæ nimia dilatatione) vel phthiſi, (pupillæ nimia anguſtatione) vel corruga-

tione

(*a*) Galenus, meth. med. L. 3. c. 2. p. m. 17. a in fine.

tione correptos fuiſſe. Huc tradi poterit, eodem reſpectu noxæ, *lolium*, ita dictum *temulentum*, cujus grana cum avena, aut tritico remixta, & vel in panem, vel pultem cocta atque comeſta ſolent inter alios temulentiæ, ſoporis, cephalalgiæ, vertiginis &c. effectus, viſum quoque luſcioſum ac hebetem reddere, ut hinc adagio medico dicantur „ *lolio victitare*, qui ſunt quacumque de cauſa hebetiori viſu (*a*).

§. VII.

Humoris *aquei ſimultanea evacuatio* per vulnus corneæ, vel ſcleroticæ penetrans, undecumque inductum, pupillæ imminutionem infert, qualis quidem pupilla, regenerato paulatim humore aqueo, adhibitaque decenti cura, naturalem ſucceſſive recipit diametrum; ſi vero ita diu collapſa & coanguſtata maneat, limbus pupillæ, maxime ſi inflammatus, excoriatus, exulceratus ſimul ſit fiatque, facile poteſt coaleſcere, totumque ſic foramen iridis, quod pupillam conſtituit, contrahi, & in unam continuam coire membranam: imo propter evacuatum humorem aqueum, corneam plus minus ſubſidentem, iridemque corneæ magis appropinquantem fieri poteſt ſoletque, ut cornea & iridis uno pluribuſve locis cohæreſcant brevi, ſicque *synechiam* cudant, niſi hæc tempeſtive præcaveatur, collocatione præſertim ſupina ægri in lecto, ut iris gravitet tendatque magis in poſteriorem oculi cameram, quam anteriorem. Recenſet *Galenus* (*b*) hiſtoriam, qua geneſis anguſtatæ ſubito pupillæ illuſtratur, partim ex humoris aquei ſubitaneo effluxu, partim ipſius pupillæ compunctione. *Hiſtoria notatu digna*, hæc eſt: cæterum incredibile quiddam, nec fieri vulgo ſolitum in puero vidimus, qui ſtylo in pupillæ loco fuerat compunctus. Nam cum ſtatim effluxiſſet aquoſus humor, tum pupilla ipſa minor eſt reddita; tum tota cornea apparuit rugoſior: cæterum ſanatus, poſtea recte vidit, collecto ſcil. paulatim eo, qui effluxerat humore &c. Hinc etiam ubi viſus per corneæ rugoſitatem adimitur, & pupillæ magnitudo ſimul minor eſt facta, propter hanc ipſam concludit, humorem aquoſum etiam eſſe imminutum.

§. VIII.

Cumpunctiones iridis, prope pupillam maxime, in variis vulnerationum modis, & ipſa etiam ineptiore cataractæ depoſitione, ſtricturam & coarctationem ſphincteris pupillæ, hujuſque ſic plus minus notabilem anguſtiam, vel omnino totalem inferunt conſtrictionem. A *ſeparatione* etiam iridis, & *uveæ* à circulo interno corneæ poſt operationem cataractæ male adminiſtratam vidit Præſes olim in Xenodochio Pariſienſi ter centum cœcorum (aux quinze vingt) relictam in oculo ſiniſtro pupillæ phthiſin, tantæ anguſtiæ, ut pupillæ diameter vix aciculæ caput admiſiſſet, camera oculi anteriore ſimul valde ampla exiſtente, & lente cryſtallina per anguſtam hancce pupillam transparente coloris margaritacei. In oculo autem dextro pupilla valde fuit ampla, cum indiciis cataractæ cryſtallinæ, ſ. opacatæ lentis cryſtallinæ.

(*a*) Jo. Jac. Bajerus, Adag. Medicinal. nro. 55. p. 117.

(*b*) Galenus, de Symp. cauſ. L. I. c. 2. p. m. 15.

§. IX.

Ictus atque *rudiores plagæ* citra inflictum vulnus externum, tam graviter ſubinde commovent ac contundunt iridem ſeu uveam, ut vel facta humorum congeſtione ac ſtaſi in tubulis atque fibrillis uveæ muſculi orbicularis, hæ tumeſcant, inflentur, atque pupillam arctent: Vel fibrillæ radiales iridis, pupillam dilatantes, labefactentur, debilitentur, ac atoniam incurrant, ſicque harum antagoniſtæ orbiculares efficacius ſe contrahant: Vel abſceſsus exilis & exulceratio, aut ſimplex etiam excoriatio in iride producantur. Unde hæc, filamentis ad corneæ ſuperficiem concavam extenſis, mutuam utriuſque oculi hujus tunicæ præternaturalem cohæſionem, (quæ ſynechia vocatur) atque aliquando pupillæ diſtractionem magis, (quæ Paraſtrophe audit) aliquando contractionem & anguſtationem ad inſtar marſupii loco conſtricti efficit. Haud ita pridem obſervavit Præſes in viro Tubingenſi quinquagenario, poſtquam à ramulo arboris in dextrum oculum c. impetu reſiliente viſus confeſtim notabilis imminutio & obfuſcatio, pupillæ Akineſia, ſ. immobilitas diametro quidem ejus tum adhuc naturali permanente, ophthalmia, hemicrania &c. eſſent ſubſecutæ, tandem quarta hebdomade pupillam multo anguſtiorem factam, immobilemque ad luminis gradus permanentem, inſuper vero nonnihil diſtractam verſus angulum oculi externum, cum initiis haud obſcuris connexæ p. n. & coaleſcentis ibidem iridis c. cornea, mediante exili chorda floccoſo-filamentoſa, è pupillæ limbo aſſurgente.

§. X.

In hypopyo, ſ. pure inter iridem & corneam effuſo & ſtagnante, obſervavit Woolhouſius tanto magis imminui ac *anguſtari pupillam*, quanto magis in illa oculi regione puris accumulatur quantitas, quod olim jam monuimus (*a*). Inter alia moleſta atque periculoſa ſubinde ſymptomata *empyeſis*, ſ. puris in ſecunda regione inter lentem cryſtallinam atque uveam collectionis, pariter jam olim (*b*) retulimus pupillæ diametrum arctius atque arctius contractam, alias quidem etiam diſtractam atque dislocatam. In *cataracta purulenta*, ſ. abſceſſu lentis cryſtallinæ, prætendit *Antonius* (*c*) pupillam ſemper, plus quam par eſt, imo extreme anguſtam obſervaſſe: imo ita conſtrictam ſupponit eſſe, ut etiamſi hæc cataracta operatione tollatur, tamen pupillæ tanta ſit remanſura anguſtia, ut lumen difficulter ſit tranſmiſſura. Eodem res recidit cum *ulceribus fiſtuliſque corneæ internis*, quæ pus ſuum in iridem effundunt, atque l. phthiſin pupillæ, l. ſynizeſin pariunt, uti peculiaribus in illos affectus impreſſis diſputationibus præmonuit Præſes.

(*a*) Præſid. diſp. de hypopyo, habita hic an. 1742. p. 9. §. penultimo.

(*b*) Ejuſd. diſp. de empyeſi, anno 1742. p. 8. §. 5.

(*c*) Anton. Maitre-Jean, des malad. de l'œil 8vo à Troyes an. 1711. p. 314. 248. & 251. Unicam vidit Præſes cataractam lacteam, operationi ſubjectam ab ipſo Woolhouſio: ſed nulla aderat pupillæ phthiſis. Cæterum nos cataractam lacteam & abſceſſum cryſtallini c. Antonio non abſolute ſynonymos facimus.

§. XI.

Cephalæa, hemicrania, ophthalmia interna graviores atque longiores haud raro phthiſin pupillæ induxerunt, prout pluribus confirmare poſſet Præſes exemplis: unicum, ſed rarius afferemus: textor è pago Oeltinga Adamus Mann quadragenarius, cum cephalæa dudum, & ſimulacris muſcarum oculo dextro jugiter, ſiniſtro per intervalla obvolitare viſarum conflictatus, jam per menſem ophthalmiam viſuſque majorem atque majorem hebetudinem paſſus exhibuit, cum an. 1722. d. 15. Sept. ſeſe Præſidi ſiſteret præſentem, in oculo dextro pupillam anguſtatam in tenuem rimam perpendicularem (inſtar felium) immobilemque, in ſiniſtro autem pupillam quidem pariter immobilem & contractam, ſed tamen figura adhuc circulari.

§. XII.

Hippocratis φθινώδεες ὀφθαλμίαι (*a*) licet à plurimis commentatoribus legantur & explicentur tanquam duæ ſpecies morborum diſtinctæ, poſito ſcil. commate poſt adjectivum illud φθινώδεες, jam olim tamen, & noſtra quidem ſententia, rectiſſime ſunt explicatæ à vetuſtiſſimis medicis, & ipſo etiam *Galeno* (*b*) de tabidis lippitudinibus, i. e. ad tabem oculorum terminantibus: ex qua fiunt extenuati ac ſicci plus, quam naturæ conveniant, *facta ſimul & ipſa pupilla anguſtiore*. *Atrophia*, & particularis tabes *totius bulbi ocularii* diſtincta quidem eſt à phthiſi pupillæ, ſed frequenter hanc adſciſcit, uti è mox allegatis non modo Galeni verbis, ſed & propriis noſtris conſtat obſervationibus. Vivit adhuc in noſtrate Orphanotrophio Tubingenſi fœmina cælebs, jam à triginta fere annis cephalæa, ac opthalmiis frequentiſſimis, ſpaſmodicis miſere exagitata, cui jam à 15. annis oculorum bulbi ſic extenuari, gracileſcere ac contrahi cœperunt, ut in profundum orbitæ retracti, globulos minores, ſiniſter maxime bulbus, referant, cum notabili ſimul pupillæ anguſtatione & immobilitate, viſuque valde obſcuro in ſiniſtro oculo.

§. XIII.

PHÆNOMENA CONSTITUENTIA ET CONCOMITANTIA.

Phthiſis, ſ. anguſtiæ præternaturalis *pupillæ* hæc ſunt maxime phænomena conſtituentia & concomitantia, ſ. diagnoſtica ſigna (α): pupillæ, quæ in adultis & in lumine moderato ordinarie diametrum obtinet $1\frac{1}{2}$. linearum, *notabilis anguſtia*, per varios decrementi gradus, & denique tanta, ut vix relinquat interſtitium, quod aciculæ caput admittat: ſicque verbis Ovidii, in Metamorph. ſed & alio, huc tamen etiam applicabili ſenſu:

Fit

(*a*) Hipp. Aphor. S. 3. §. 16.
(*b*) Galen. in Aph. Hipp. Commentar. 3. ad §. 16.

Fit luminis arctior orbis.

(β) *Immobilitas* i. e. ſine reciproca conſtrictione ac dilatatione ad luminis admiſſi l. intenſioris l. remiſſioris gradus, aut ad frictiones bulbi, mediante digito, palpebræ adhibitas ſuperiori. (a) (γ) *Anguſtatio* ordinarie *circularis*, *æqualis*, aliquando *inæqualis*, *anguloſa*, in caſu e. g. diſtractionis per adhæſionem cum cornea. Aliquando *per modum rimæ oblongæ*, perpendicularis, exemplo ſuperius §. 11. allegato (δ). *Color pupillæ*, quantus adhuc per ejus anguſtiam tranſparere poteſt naturalis niger, niſi complicatus ſit alius cryſtallini aut vitrei humoris opacati affectus, l. in ſecunda oculi camera hærens peregrinum corpus (ε). *Iridis color atque reliqua conformatio* in ſtatu naturali utplurimum permanentes: aliquando tamen iridis color mutatur in rubellum inflammatorium, l. fuſco-nigrum, quaſi è ſugillatione, &c. *E limbo pupillæ* aliquando, ſed rariſſime hic ibi prodeunt filamenta & *tenues chordæ*, quæ l. ipſam pupillæ oram connectunt, l. iridem affigunt corneæ. Aliquando *ex iridis ſuperficie*, propius remotiuſve à pupilla *excreſcunt*, inſtar luxuriantis carnis, *moleculæ fungoſæ*, fluctuantes, plures paucioreſve, quem affectum iridis vocat Woolhouſius Ὑπεραύξησιν. Sed, uti diximus, talia rariſſime c. phthiſi pupillæ conjunguntur (ζ). *Viſus* eo obſcurior atque nebuloſior, quo pupilla eſt anguſtior, l. lumen obſcurius & creperum magis unde fit Nyctalopiæ ſpecies; objecta vero nec majora, nec minora videntur, ac ſunt l. alias ſano percipiunt oculo (η). Si alterutrius oculi pupilla ſaltem ſit phthiſi affecta alterius *oculi ſana pupilla* aliquando fit *amplior*. Aſt *ſynizeſis*, ut omnimodam infert pupillæ concluſionem & contractionem eamque conſtantem & perpetuam, ita videndi nullam relinquit aliam facultatem, quam quæ ſanis remanet, clauſo & palpebris obducto bulbo oculario, ſcil. ſimplicem luminis ac tenebrarum perceptionem.

§. XIV.

Diagnoſis diſtinctarum phthiſis pupillæ *cauſarum facilis* eſt in ſynechia, ulcere corneam penetrante, hypopyo, excreſcentia iridis fungoſa, atrophia totius bulbi, ſtaſi inflammatoria iridis &c. Hi enim affectus per attentam inſpectionem facile dignoſcuntur, ſi cornea naturalem ſuam l. in totum, l. potiore ſaltem ſui parte ſervarit pelluciditatem. *Difficilior* autem eſt in affectibus, qui poſt pupillam propius remotiuſve, vel & quidam in ipſa iride reſident, ac l. ſympathicam l. idiopathicam efficiunt phthiſin. e. g. Si choroidea ac uvea ſint inflammatæ, ſi muſculus orbicularis iridis ſit ſpaſmodice conſtrictus, aut, ſi hic retinuerit quidem naturalem tonum, fibræ autem iridis radiatæ muſculares atonia laborent & paralyſi. *Inflammationis* tamen illius *internæ* ſigna tum reputamus fore, dolorem internum oculi pungitivum, langinantem, pulſatorium, calorem, ardorem, ſummam luminis intolerantiam, hemicraniam, ſymptomata febrilia: *ſpaſmum mu-*

(a) Mutabilitatem pupillæ in majorem & minorem diametrum non ſola varii luminis admiſſione, ſed frictionibus etiam talibus explorare debet ophthalmiater, quoniam ſunt pupillæ, quæ ad luminis mutationes plane non mutantur in ſua diametro, quæ tamen frictionibus ejuſmodi moventur, aliæ vero, eæque peſſimæ, quæ neutri tali obediunt medio.

muſculi pupillæ orbicularis ſuſpicari licebit, è ſenſu interno conſtrictivo, ſubitanea pupillæ primitiva anguſtatione, prævia & conjuncta irritatione per punctionem, vulnuſculum, pus acre. *Atoniam* vero & paralyſin *radiatarum iridis fibrarum* muſcularium, in ſtatu naturali tum relictis orbicularibus prodent, ſenſus illius interni conſtrictorii, modo allegati, atque ſtimuli circa pupillam abſentia, paulatina pupillæ anguſtatio, prægreſſi vehementes ac diuturni dolores interni oculi capitiſque pondus l. à ſeparato, indurato, in cameram anteriorem oculi elapſo, atque baſi iridis incumbente cryſtallino, l. à pure inſpiſſato, quod nervulos fibraſque muſculares iridis tenerrimos premit, & influxum ſpirituum animalium in muſculos hos, pupillam dilatare ſolitos, impedit & imminuit ex parte.

§. XV.

Species ac differentiæ φθίσεως pupillæ ſequentes ſunt: pupillæ *partialis*, l. *totalis* arctatio ac conſtrictio illa phthiſis, hæc ſynizeſis venit nomine. *Eſſentialis* l. idiopathica iridi l. uveæ propria, quæ ex quocumque hujus tunicæ ipſius vitio; ſymptomatica vero aut *ſympathica*, quæ alius partis culpa oritur. *Simplex* quando ſolus, ſibi relictus eſt hic affectus: *complicata*, ſi juncta fuerit e. g. Synechia, Paraſtrophe &c. *Subitanea* vocatur, quæ ſubito fit: *ſucceſſiva*, quæ lente generatur, magis magiſque ſed paulatim arctior facta. *Incipiens*, recenſque, brevi, haud ita pridem orta; *inveterata* quæ per menſes invaluit annoſque. *Connata*, quam fœtus in lucem exiens apportavit: *adſcititia*, quam homo natus ſub variis ætatis periodis demum contraxit. *Unilateralis*, ſi alterutrius ſaltem oculi pupilla ſit affecta; *bilateralis*, ſi utriuſque.

§. XVI.

Differt phthiſis pupillæ ab aliis hujus affectibus: & quidem *à mydriaſi*, quod hæc denotet ampliorem præternaturalem & immobilem pupillam: ab *Akineſia*, quod hæc ſimplicem ſignificet pupillæ immobilitatem, ſervata diametro ſua naturali. *A Paraſtrophe*, quod hæc pupillæ dislocationem & remotionem à centro iridis notabilem innuat, nullo ad diametrum pupillæ habito reſpectu. *A Rhogme*, quod hæc lacerationem, rupturam limbi pupillæ, atque ſic inæqualem ac ampliorem pupillæ diametrum importet. Ab *infarctu & oppletione* pupillæ per corpus ſolidum, e. g. impactam pupillæ lentis cryſtallinæ particulam, unde illa quidem occluditur etiam, vel obturatur potius, cum proprie phthiſis pupillæ ſit ex ipſa coarctatione & contractione ſphincteris pupillæ, atque limbi pupillæ conſtrictione. Differt denique ab *anguſtia naturali*, quæ nonnullis vel à nativitate vel poſt annos, uti myopibus obtingit, ſed quæ nec motum naturalem pupillæ tollit, nec viſum obfuſcat.

PHÆNOMENA CONSEQUENTIA.

§. XVII.

Phthiſis pupillæ, per ſe, & ab initio, ut nullo dolore, vel alia majore moleſtia ordinarie ſtipatur, ita ab ægris diu hæc non percipitur & obſerva-

vatur, vel non curatur. Cum tamen aliquando ſucceſſive hic fiat, ut cum *Ovidio* loquamur luminis arctior orbis, & denique vix remaneat pupillæ veſtigium, hinc vero non ſaltem fœda iridis conformatio, in omnium oculos ſtatim incurrens exſurgat, ſed etiam viſus diſtinctus tum plane tollatur; itaque minime negligendus eſt hic affectus, ſed tempeſtive decenti cura tractandus. Majorem incutit metum, ſi ab interna ſuppuratione malignoque pure arroſa iris colorem induerit ex albo flaveſcentem aut virideſcentem: ſi luminis plane nulla, vel leviſſima ſuperſit perceptio: ſi oculo affecto, palpebris apertis, ne quidem eam retineat lucis & tenebrarum perceptionem, quam ſanus animadvertere ſolet, palpebris obductus: tum enim vel corrupta plane eſt & deſtructa iris, vel à tergo uveæ ſubeſt mox cryſtallini, mox vitrei profunda opacatio, aut plane vitium in retina, vel nervo optico per modum amavroſis. Cum enim alias, ſi per Pharmaciam hæc pupillæ phthiſis tolli nequeat, ſuperſit remedium è chirurgia, nimirum immiſſa convenienti acu aperiendi ac dilatandi coarctatam & contractam plane pupillam, hæc tamen operatio in caſu vitiorum modo allegatorum minime locum habet, niſi vel antea, vel ſimul conjunctus cum ſynizeſi alter morbus tolli queat, & e. g. lens cryſtallina opaca deprimi. Laterem lavaret quoque chirurgus, ſi operatione chirurgica dilatare vellet pupillam, quæ ob ſeparationem ligamenti ciliaris uveæ à circulo corneæ interno vel proceſſuum ciliarium à membrana vitrei undecumque inductam (conf. §. 8.) acquiſivit phthiſin, aut ſynizeſin: aut iridis maxima ſui parte arctius cohæreret & quaſi agglutinata foret corneæ. Quamvis autem temeraria videri poſſet hæc operatio, & reſeratio pupillæ occluſæ per iridis punctionem ac ſectionem acu faciendas, ob exquiſitum hujus tunicæ ſenſum non modo, ſed copioſa etiam ſanguinea vaſcula; docuit tamen experientia, & ſanabilia, &, citra viſus quoddam permanens, damnum, caſu non minus, quam arte ſive ſtudio inflicta iridi vulnuſcula fuiſſe. Ab omni quidem rudiore attactu iridis, aut ſuperflua irritatione omnino chirurgus habet, quod ſibi temperet.

§. XVIII.

PATHOLOGIA.

Phthiſis atque *ſynizeſis* pupillæ formaliter & proprie *ad morbos conformationis* ſpectat, in viis, quæ decenter patulæ debebant eſſe, præter naturam anguſtatis atque clauſis, licet phthiſis, reſpectu atoniæ & immobilitatis, ad ſymptomata facultatis animalis, in motu abolito, referri etiam ex parte poſſe videatur. *Subjectum morbi adhæquatum* eſt tunica oculi uvea, in toto ſuo concreto, qua omnes ſuas partes & lamellas: *principale* eſt tunica uveæ muſcularis. Fibræ enim & tunicæ muſculares ſubjectum ſunt & inſtrumentum motus, ſicuti naturalis, ita & præternaturalis atque atoniæ & paralyſis. Subjectum hoc phthiſis pupillæ modo eſt *eſſentiale*, quod nonnulli vocant, (*a*) quod ſcil. & morbum & hujus cauſam proximam in ſe habet ſimul, ut in phthiſi idiopatica: modo per *conſenſum*, in mydriaſi ſympathica. *Subjectum cauſæ* proximæ, quæ conſtrictionem & anguſta-

tio-

(*a*) G. W. Wedelius in Pathol. Dogmat. p. 15. §. 8.

ctionem pupillæ efficit, vel ipſa eſt iris uveaque, vel alia pars oculi remotior (*a*).

§. XIX.

Cauſa phthiſis atque *ſynizeſis* pupillæ *proxima* poteſt ſoletque eſſe *varia*. Orbicularis muſculus iridis ſi ſtringatur, atque naturaliter, vi ſuæ actionis & fibrarum directionis contrahatur, pupillam anguſtat in oculo quovis ſano ad luminis vividi illapſum, ſi vero *radiatæ*, rectæque *iridis fibræ muſculoſæ*, quæ naturaliter inſerviunt dilatandæ pupillæ, fuerint *debilitatæ*, *atonia vel paralyſi laborantes*, tunc orbiculares viribus movendi integris, naturalibus gaudentes tanto facilius ſuperant æquilibrium fibrarum radiatarum, rectarum, dilatantium, ſicque magis magiſque anguſtatur pupilla. *Quodſi* vero radiatæ hæ *fibræ* naturalem ſuum ſervent tonum, *orbiculares* autem morbifice, *ſpaſmodice* violenter *contrahantur* & tandem quaſi obrigeſcant, fit pupillæ anguſtatio, ſalvis etiam radiatis fibris. Huncque modum nobis imaginamur obtinere, quando e. g. in operatione hypopyi & cataractæ, aliquando ſubitanea fit ac arctiſſima pupillæ contractio.

Circulus arterioſus iridis minor, circa pupillæ oram *turgidus*, *tumidus*, tubulos fibraſque orbiculares pupillæ infarcit, expandit, tumefacit ſanguine ac ſubtiliſſima lympha, iridis ſuperficiem tunicamque auget & prorogat verſus pupillam, hujuſque diametrum hinc minuit, pro ſtagnationis illius & congeſtionis majore copia & impetu, plus minus.

Sed è tali congeſtione & extravaſatione aliquando fiunt etiam *excreſcentiæ* quaſi *fungoſæ*, è fibris tubuliſque elongatis, exporrectis, auctiſque, quæ filamentis ſuis, quaſi compedibus, irretiunt oram pupillæ, & tela præternaturali compingunt, anguſtantque pupillam. *Excurrunt* vel *ex ora pupillæ*, *vel alio iridis puncto* aliquando *hi funiculi* longius, ut capreoli plantarum, & internæ ſuperficiei *corneæ ſe affigunt*, tumque libenter detorquent ſimul & luxant quaſi diametrum & figuram pupillæ, morboſque pariunt non ſaltem eos, qui vocantur *ſynechia* ac *paraſtrophe*, ſed & ſubinde *phthiſin pupillæ*. Vice autem verſa aliquando *fibrillæ hæ* præternaturales *è corneæ concava ſuperficie*, ulceroſa fungoſaque *deſcendunt in iridem*, & pupillæ limbum, ſimilemque tam Phthiſin pupillæ, quam paraſtrophen inducunt. Hocque *ſpecimen* eſt phthiſis *pupillæ ſympathicæ* per conſenſum cum cornea. Aliud exemplum præbet *inflammatio retinæ & choroideæ*, quæ nervorum pupillarium ſpiritus animales fervidius exagitat, fibras pupillæ orbiculares inflat, tenditque, & pupillam anguſtat.

Sanies aut *materia purulenta*, ex hactenus allegata ſanguinis in uvea congeſtione & ſtaſi generata, vel in *hypopyo*, in genere incumbens iridi, vel in *empyeſi* uveam alluens, vel ex *abſceſſu lentis cryſtallinæ* affricta parietibus pupillæ poterit etiam facile labem ſuam & acrimoniam fibris uveæ ac iridis tranſmittere, eas excoriare, exulcerare, atque ſic irritatis orbicularibus pupillæ fibris, non ſaltem ſtringere & anguſtare pupillam, hyperauxeſin, & carnem luxuriantem iridi ſuperinducere, ſed & propius jam adductos ad ſe invicem parietes pupillæ, & contiguos factos in unam de-

(*a*) Subjectum hoc φθίσεως pupillæ curatius jam excuſſimus anatomice, phyſiologice ac pathologice in diſput. de mydriaſi, quorſum & hic provocamus.

nique continuam jungere membranam, atque ſynizeſin parere, ſimili modo, quo per obſervationes conſtat e. g. poſt vaginæ uteri excoriationem & exulcerationem illius latera facile coaleſcere, & liberum commeatum amittere, niſi aliquod interponatur tempeſtive corpus, quod mutuum attactum parietum vaginæ impediat.

§. XX.

De *pupillæ infarctæ*, & *obturatæ* per impacta in ipſius intercapedinem peregrina corpora, ſpeciminibus & cauſis hoc loco quidem data opera non diſſeremus. Cum autem de operatione chirurgica, quæ phthiſi ac ſynizeſi pupillæ, propie talibus, competit, jam ſit agendum, & ipſa hac operatione, illa quoque peregrina corpora è pupilla removeantur, paucis hæc quoque attingemus. *Obſtipatur* & infarcitur autem iridis uveæque foramen commune, *pupilla*, ſive naturalis manſerit amplitudinis, ſive dilatatum in mydriaſi, ſive anguſtatum fuerit in phthiſi, obturatur inquam l. in totum, l. in tantum, aliquando à *lente cryſtallina*, præter naturam oræ pupillæ *accreta*, affixa, atque intra pupillam prominente: aliquando ab *eadem exſiccata*, indurata, diminuta, & à naturalibus ſuis vinculis ſoluta: aliquando à *portione lentis cryſtallinæ ſeparata*, uti fit e. g. poſt conciſionem & lacerationem cataractæ cryſtallinæ per operationem chirurgicam; aliquando à *grumulo ſanguinis*: nec non ab *excreſcentia fungoſa iridis*, & *pure fibroſo* ſpiſſiore, concreto.

Qualia igitur corpora, pupillam obturantia & foramen hoc naturale occludentia, ſi contractiorem & anguſtiorem pupillæ diametrum ſimul importent, directe ad preſens noſtrum φθίσεως pupillæ thema, ſpectant; quod ſi vero pupillam, naturalis, imo auctioris diametri exiſtentem, ſimpliciter infarciant, indirecte tamen huc pertinent, quatenus una operationis fidelia duo parietes dealbantur, & non minus pupilla clauſa aperitur, & anguſta dilatatur, quam corpora illa peregrina, quantum licet, ſeparantur, removentur, vel ita certe diriguntur, ut ne viſui poſthac præjudicent.

§. XXI.

Nolumus ad finem hujus partis ætiologicæ, veterum ſerram diſputationis reciprocare: *an hæc phthiſis à ſiccitate* potius, an humiditate proveniat? Exſiccatio, induratio, occaleſcentia, tunicis accidere poteſt, quæ benigniſſimis jugiter alluuntur fluidis, ſanguine, lymphaque, ut vel ſolo arteriarum oſſeſcentium exemplo abunde conſtat. Lens cryſtallina ſubtiliſſimo atque pellucidiſſimo perluta liquido, maximaque ſui parte jugiter irrigata humore aqueo, quoties non indureſcit ſaltem, ſed imo in tartaream ſubinde & arenoſam concreſcit ſubſtantiam. Poſſent plura cumulari argumenta, quibus evinceretur ſiccitatis uveæ iridiſque poſſibilitas, ſi non ſemper per modum exhalationis & tranſpirationis, quibus exſiccatio perficitur alias, tamen per affluxum liquidi nutritii denegatum, aut indolem liquoris quo perluitur, præternaturalem figentem, incraſſantem, humoris aquei effluxum e vulnere corneæ vel ſcleroticæ &c. Rarius vero hæc evenire, & dubio admodum hoc effectu, ut pupilla hinc anguſtetur, e contrario autem humiditatem nimiam, congeſtiones & ſtaſes in uvea frequentius hic peccare, non diffitemur. Sed & neutram ex his contrariis cauſis aliquando locum

ha-

habere, ſuperius allegatæ inter cauſas §. 18. ſpaſmi, paralyſis, ſynechia teſtantur.

§. XXII.

THERAPIA.

Indicatio obſervatoria jubet docetque fientem ac metuendam pupillæ phthiſin & ſynechiam prævenire & avertere:

Indicatio curativa generalis vero, pupillæ diametrum ac mobilitatem naturalem reſtituere, atque ſic ſpeciebus viſibilibus liberum reddere commeatum ad organum viſus principale.

Huic indicationi curativæ generali *ſubordinantur ſpecialiores* quæ ſequuntur:

(1) Orbicularis muſculi pupillæ ſtricturas ſpaſmodicas relaxare, demulcere: aut hujus muſculi antagoniſtas fibras iridis muſculares radiatas, atonia vel paralyſi laborantes confortare.

(2) Sanguinis congeſtiones, ſtagnationes atque ſtaſes inflammatorias iridis, uveæ, choroideæ, retinæ revellere, diſſipare ac reſolvere.

(3) Materiam purulentam, rodentem, irritantem, mitigare, diſcutere, evacuare.

(4) Pupillam anguſtiorem dilatare, concretam perfodere ac aperire, filamenta, quæ iridem nectunt p. n. corneæ, diſcindere.

(5) Corpora peregrina, pupillam obturantia, expungere, ſeparare, deprimere, eliminare.

(6) Vel & novo ac alieno loco iridem uveamque pertundere, ac pupillam effingere artificialem.

(7) Inflictum per ejuſmodi operationes chirurgicas, l. & caſuale vulnuſculum iridis ac uveæ in ſuo limbo conſolidare, foramen vero artificiale patulum ſervare.

(8) Denique viſum roborare, oculoque claritatem reſtituere.

§. XXIII.

Ad exequendam indicationem præſervatoriam generalem *præcavendi phthiſin pupillæ ac ſynizeſin*, diſpiciendum eſt primum, è quanam cauſa hi affectus immineant? Si ex ophthalmia interna, Empyeſi, Hypopyo, Atrophia oculi totius, &c. his affectibus ipſis tempeſtive decenterque obviam eſt eundum. A potiori tum quoque valet regula generalis, evitandi lumen intenſius, copioſum, atque longius, non modo quod plurimis tum moleſtum eſſe ſoleat, ſed etiam, quod pupillam, aliqua adhuc gaudentem mobilitate, in arctius ſemper cogat ſpatium. Ad *ſynechiam*, (§. 7.) vero, quæ metuitur è vulnere corneam penetrante, humoris aquei effluxu, corneæ ſubſidentia, ulcere corneæ interno, mutuaque iridis ac corneæ nimia appropinquatione, *præveniendam*, & *hinc mutuendam pupillæ phthiſin* cavendam, lumen per vices & ſano & affecto eſt admittenda oculo, ut lumine hoc in motum concitata iris l. non acquirat punctum adhæſionis ad corneam, l. formari jam cœptum, tempeſtive dimittat, atque ſic puncta contactus ſubinde mutet, nullamque coaleſcendi moram ſervet. Huc autem plures adhuc pertinent cautelæ, illa etiam quam maxime, quam §. 7. prælibа-

libavimus de ſynechia : quas vero ad pleniorem, olim ſiſtendam, ſynechiæ tractationem ſervamus.

§. XXIV.

Indicationes curativas §. 22. enumeratas nolumus proſequi omnes, cum pleræque harum ſpectent ad ſingulares diſtinctorum affectuum aliorum oculi tractationes, quales l. jam tradidimus in præmiſſis diſputationibus ocularibus, l. Deo volente ſubnectemus. Itaque quæ hic agenda ſint contra internas ſanguinis ſtaſes, uveæ, choroideæ retinæque tunicarum inflammationes, quæ contra materiem purulentam, in prima vel ſecunda regione oculi effuſam, quæ contra p. n.lem iridis connexionem cum cornea, &c. ea omnia in pleniore tractatione de ophthalmia, hypopyo, empyeſi, ſynechia &c. ſuis quæque locis ſunt proſequenda atque evolvenda.

§. XXV.

Stricturas fibrarum orbicularium pupillæ ſpaſmodicas relaxare annitimur ſublata primum quouſque fieri poteſt, cauſa ſtimulante, educto per operationem chirurgicam pure rodente, vel medicamentis diſſipato; extracta vel vera, vel metaphorica ſpina: tum & medicamentis in-& externis antiſpaſmodicis, nervinis. *Externe*, ſpongioſa ſambuci in aq.deſtil. ſambuc. valerianæ, pœoniæ macerata, calide palpebris oculi affecti applicata. Cataplaſmate è fl. ſambuc. melil. verbaſc. croc. ſem. lini cum mica panis ſimilaginei in lacte cocto, palpebriſque impoſito: balſamo frequenter palpebris & ſupercilio lateris affecti illito, ex axungia, caſtor. ol. nuciſt. expr. & ol. deſt. ſuccin. rutæ & lavend. emplaſtro rubefaciente, quin veſicante, tempori, lateris affecti, applicito: veſicatorio poſt auriculam poſito. *Interne* temperantibus, abſorbentibus, antiſpaſmodicis, anodynis: è nitro cryſtallino, ſacch. lactis, l. *69*. millep. præpp. cinabr. antim. rectif. ſal: vol. ſuccin. extr. pœon. rutæ, caſtor. pap. err. ther. cœl. liq. c. c. ſuccinat. - anod. min. h. &c. *Atoniæ* vero & *paralyſi fibrarum iridis radiatarum* opponemus topica, & interna efficaciora aperitiva, excitativa, ſtimulantia, nervina, tonica. Extus vero collyria, ex infuſione caryophyllorum aromat., croci metallorum, HB. ſerpilli, roriſmar. fl. lavend. in vino rubro: quam &, in ſpleniis intinctis, palpebris, & in refracta doſi intra palpebras tepidam inſtillare licet; ſi vero bulbum oculi nimis admordeat, temperari poteſt admixtione aquæ deſt. lavend. & roſar. Vel palpebris diligenter illinendum ſuademus litum, ex ol. dto anthos, lavend. ſerpil. aa. gt. x. ſpir.: formic. ſpir. vin. camph. aa. ℥ij. ſpir.ſal.ammoniaci c. calce viv. parat. ℥j. Huic ſcopo inſerviet quoque bals. vit. Hoffm. l. bals. Schaveri, ſimiliaque alia.

§. XXVI.

Aſt ſi pupilla fibrillis ultra citraque excurrentibus anguſtiſſime conſtricta vel penitus concreta fuerit, nullum ſupereſt remedium, niſi per indicationem quartam §. 22. *operatio chirurgica*, *quam* cum Woolhouſio *vocabimus diæreſin*, qua mediante diſcinditur rete illud præternaturale, ac uvea iriſque aperiuntur in loco pupillæ ordinario, vel prope hunc. *Inſtrumentum* operationi huic inſerviens eſt acus vel teres, vel plana, qualibus alias cataracta

depo-

deponi ſolet. *Cheſeldenus* (*a*) adhibuit ſcalpellum anguſtiſſimum, ſive acum, qualis fere ad cataractam ſupprimendam adhibetur, ſed ſolum in alterutro latere ſecantem. Mihi videtur teres figura minus apta; quod ſuo quidem apice acuto facile per tunicas penetrare, ſed infligendum iridi exile foraminulum, ſatis ampliare nequeat. Acus plana & cuſpide donata præſtat quidem tereti, ſed cum latera non habeat acuta, ſ. ſcindentia, pariter non ſatis adæquata eſt, vel fibrillis pupillam irretientibus diſcindendis, vel foramini uveæ inſculpendo, ſatis ampliando, niſi magno cum ægri & operatoris incommodo, temporiſque diſpendio. Adhiberi etiam poteſt acus apice triangulari, cuſpide acuta, & lateribus ſcindentibus inſtructa. Cheſeldeni acus vero reliquis palmam præripit, ubi majus & novum plane foramen uveæ infligendum eſt. Optionem relinquimus arbitrio cujuslibet operatoris, qui diverſis caſibus & intentionibus, hanc illamve acum judicaverit aptiorem.

Speculum oculi in hac operatione adhibuit Cheſeldenus, ad palpebras probe diductas & apertas ſervandas; ſed carere poterimus hoc impedimento, & vel digitis alterius manus ſatis divaricare palpebras, vel ſuperiorem ſaltem attollere *ſuſpenſorio palpebræ ſuperioris* lævi hamulo, cujus deſcript. vid. in noſtra diſp. de hypopyo, p. 26. §. ultimo.

Antequam operatio inſtituatur *in parato* quoque *ſint*: *faſcia* conveniens utrique obligando oculo. *Manipulus Goſſypii*, ſpuma, agitati cum aq. roſar. albuminis ovi, madidus; *lectus* debite apparatus in quem ſe ſtatim ab operatione recipiat æger. Imo aliquot ante operationem diebus non male *blando purgante* ſubducetur alvus, & in vegetis atque plethoricis ſubjectis *vena* pedis *ſecabitur*: majore enim adhuc præcautione opus eſſe in hac operatione cenſemus quam in cataractæ depoſitione.

§. XXVII.

Locus, aut *conclave*, in quo ſuſcipienda eſt operatio, ſatis ſit clarus; opus enim eſt accurata inſpectione, ut operator & locum pupillæ naturalem, aut alium, quem elegit in uvea pertundendum, & fibrillas præternaturales uveam colligantes, & directionem motumque acus ſuæ diſtincte ac dilucide obſervet.

Si complicata cum ſynizeſi fuerit *ſynechia* (§.7.) hæc *prius eſt* per operationem chirurgicam, huic morbo convenientem, *tollenda*, atque tum ſimul danda opera, ut cum acus jam ſit trans corneam adacta, in primam oculi regionem: ut, ſolutis vinculis, quæ corneam cum iride colligaverunt præter naturam, aperiatur, dein etiam pupilla reſeretur atque dilatetur, ut ne ad novam, per ſcleroticæ punctionem ſuſcipiendam, ſynizeſis operationem ſit deveniendum, id quod prudentiſſime monet *Woolhouſius*. Sed & fatetur, *operationem ſynizeſis* multo *felicius ſuccedere*, ſi in *ſecunda oculi regione* ſuſcipiatur, quam in prima. Æger, operationi mox ſubjiciendus, *in ſella* collocetur, ut in cataractæ depoſitione ſolet: operator quoque ſitum ſervet eumdem. Cautelæ reliquæ pariter eodem recidunt.

Locus inciſionis, acu faciendæ, idem fere eſt, qui in cataracta conſuevit. Nimirum in ſclerotica, unius vel ſeſquilineæ circiter diſtantia à circulo corneæ externo, & unam fere lineam decliviore loco, quam qui reſpondet radio, è corneæ centro ad ſcleroticam recta tranſverſim educto. *Sanus oculus*, ante operationem, ſplenio & faſcia eſt *obtegendus*.

§. XXVIII.

(*a*) Cheſelden, anatomicus & chirurgus celeb. Londinenſis in append. ad 4tam edit. anatomiæ ſuæ p. 20. & celeber. Heiſter ex eo in chir. lat. p. 616. ſ.

§. XXVIII.

Operatio ſic eſt *perficienda:* diductis, probe ſervatis palpebris, jubeat operator ægrotum, *dirigere oculum* affectum *verſus canthum internum*, & in eo ſervare ſitu: *acum* dicto ſcleroticæ loco, *perpendiculariter adigat*, uno ictu, abſque nimio tamen impetu, per tunicas oculi hic obvias, in regionem oculi poſticam, *apicem acus* deinde *inclinet verſus uveam*, atque locum pupillæ, cujus vel aliquod veſtigium relictum conſpicit trans corneam, vel in medio circiter iridis, uveæque inveſtigat: atque tum *fibrillas præternaturales* pupillam colligantes, colore albidas, vel ex albo-rubentes, acu caute *diſſecet*, *acumque* (quæ hic lateribus debet eſſe obtuſis, non ſcindentibus) *intra pupillam* aliquoties hinc inde *verſet*, *hancque* magis *ampliet* magiſque. Inter hæc vero ſollicite caveat, *ne oram pupillæ vel uveam compungat*, aut vulneret. Cum ſatis aperta & liberata per hanc operationem viſa fuerit pupilla, *retrahat* oculo ſuam *acum* recta, *ægrumque* confeſtim *in lectum collocet ſupinum*, toto corpore horizontaliter cubantem, oculumque affectum *goſſypio ſpuma albuminoſa impprægnato*, *ſplenio ac faſcia* molliter *vinciat*.

Intra hos limites operationis ſubſtitit *Woolhouſius*, omnemque vulnerationem iridis uveæque vitandam cane ac angue pejus imperavit, hicque in primis attendenda ophthalmiatro præcepit *Davidica verba*: cuſtodi me ſicut pupillam in oculo! Rationem facile deteget, qui ſtructuram iridis ac uveæ habet perſpectam adeo ſenſilem, valde vaſculoſam, ac diſtinctis fibrarum muſcularium phalangibus inſtructam, denique & uveæ nigredinem, quæ per operationem abraſa, humorem aqueum turbaret inſigniter diuque: è quorum ſingulorum læſionibus nempe tot atque tanta mala juſte metuenda videntur. Sed excuſſit hunc metum & ſubactius judicium & fidelis experientia. Non immorabimur rationibus à priori, ad evitandam prolixitatem, ſufficiunt eæ, quæ deducuntur à poſteriori, ſ. experientia, quæ in variis oculorum & uveæ læſionibus e. g. ſtaphylomate, paraſtrophe, variis vulnuſculis & lacerationibus docuit, moleſtiſſimas quidem eſſe & periculoſas hujuſcemodi læſiones, ſed non ſemper, nec præciſe ob uveam ſolam. Maxime vero animum addidit meticuloſis Cheſeldenus ſupra laudatus (vid. ad §.26. not.x.) qui *uveam iridemque* non ſaltem in *loco pupillæ conſueto*, ſed etiam *ad ejus latera perfodit & aperuit*. *Temeritatem* vero hanc, quæ videri potuiſſet, *diluit &* inſignis ejuſdem ſcientia anatomica, cujus alias quo profundior ignorantia, eo reddit audaciores aliquos chirurgos, vere tunc temerarios, *& felix* eventus abſterſit.

§. XXIX.

Unde *veſtigia* celeberrimi *Cheſeldeni* confidenter prementes, in eo caſu, quo per ſynizeſin pupilla tota quanta eſt contracta, & in unam continuam coalita membranam, ſive à nativitate ſive à variis caſibus vitæ talis demum eſt facta; porro jubemus ophthalmiatrum, acu in apice vel utrinque vel alterutro ſaltem latere ſcindente, tum uſurum, eodem loco & modo quibus ſupra diximus hanc infigere, *uveam iridem* quæ vel in naturali loco pupillæ, vel ad latera, *pertundere*, ut cuſpis acus intra primam oculi cameram tranſpiciat, tumque iterum retrahendo acum *vulnus* inflictum *ampliare* ulteriori inciſione, quam acus, in latere uno vel utroque ſcindente, præſtat. *Foramini* huic *artificiali diameter conciliatur duarum* vel *trium linearum*, figura vero rotunda, tum effingi nequit, ſed oblonga ac tranſverſa re-

reſultat, atque ſic naturalem formæ gratiam non æque obtinet ac in priore operatione (§.28.).

Poterit *acus*, facta jam modo laudata inciſione & dilatatione iridis, *tantiſper* quieta *ſervari intra oculum* & circumſpici an ſatis hiet novum hoc foramen, ſ. pupilla artificialis: imo, *ſi* tum deprehendatur *conjunctum cataractæ* cryſtallinæ *vitium*, deliberari, annon eadem hac opera, ſimul cataracta deponi: aut, ſi puris copia delituerit in ſecunda regione oculi, ſ. *empyeſis jungatur*, quæ prius ob pupillam totam concluſam ab ophthalmiatro videri nequiverat, hoc pus per vulnus ſcleroticæ, ſub acus extractione tantiſper dilatatum, emitti queat? Id quod putaverimus quoque agendum, *ſi in operatione* contigerit *notabilis effuſio ſanguinis* in cameram oculi poſteriorem.

Locum inciſionis & dilatationis uveæ iridiſque *aliquando decliviorem* centro iridis eligere coactus eſt *Cheſeldenus*, ob albuginem ſ. leucoma, quod partem corneæ ſuperiorem occupaverat atque obfuſcarat.

§. XXX.

Si peregrinum corpus pupillam infarſerit atque obturaverit, tentanda eſt ejus per acum quamdam §.29. laudatam ſeparatio & reſciſſio, ſed caute & ſuſpenſa manu molienda, ne vel nimium irritando, vel lacerando gravius priore damnum inferatur, corpuſque illud ad fundum regionis oculi ſecundæ deprimendum eſt, quemadmodum in operatione cataractæ fit. Si vero jam operatione ſeparatum *tale corpus evaſerit in primam oculi regionem*, ea eſt tractandum methodo, quæ cataractæ cryſtallinæ à vitreo ſeparatæ, vel toti, vel ejus portioni, in hanc regionem aberranti, debetur.

Si corpus tale infarciens fuerit lens cryſtallina, indurata, opaca, & mole tum ut ſolet, imminuta, tentanda quidem eſt ejus ſeparatio ac depreſſio, neque tamen mordicus urgenda, ſi tenacius ac undique adhæreſcat. Satius tum eſſe videtur, imitari *Cheſeldenum*, qui, intacta cataracta & ſedi ſuæ relicta, uveam iridemque diſſecuit, & aperuit paulo ſupra pupillam, atque radiis luminoſis ingreſſum paravit ſupra verticem hujus cataractæ, tanto feliciore cum ſucceſſu viſus, quo in ejuſmodi caſibus lentem cryſtallinam, cataracta laborantem, minoris diametri, atque molis eſſe contendit.

§. XXXI.

Poſt hanc quoque *operationem* æger ſe ſtatim componat in lectum, ſupinus, pectore ac capite horizontaliter quietus decumbat: omniaque præcepta, quæ in priore modo operandi §.29. debebant inculcari, curæ cordique habeat ſtudioſiſſime. Oculus vero, hanc operationem paſſus, defenſivo primum illo albuminoſo §.26. eſt muniendus, dehinc vero contra metum inflammationis, dolores acutos, agrypniam & quæ alia poſſent conſequi ſymptomata, pugnandum eſt in- & externis, quæ copioſe non minus ac diſtincte commendavimus jam olim in diſp. de hypopyo p.29. & ſeq. it. de empyeſi p.18. ſſ. nec non quæ ad fontem ſpectant diæteticum. Cramben igitur hanc non recoquemus. Pauca tamen alia ſuperſunt monenda. Oculus affectus molliter eſt quavis vice obligandus. Æger, quando apparatus chirurgicus ab oculo demitur, in ſitu ſupino, vel pauliſper acclivi, & loco modice illuminato plures detinendus dies, donec omnis evanuerit metus inflam-

flam-

flammationis internæ, & ipſe lumen facile ferat. Quamprimum iris nullam inflammationem, nec exulcerationem exhibet, in debita perſtat diſtantia a concavitate corneæ, ac oræ recentis ac artificialis pupillæ decurſu aliquot dierum obductæ judicantur cuticula, ſ. cicatricula, tum æger poterit in lecto cubare erectior, l. extra hunc in ſella conſidere, cum ita videatur metus coalituræ iridis cum cornea evanuiſſe.

§. XXXII.

Indicationi penultimæ §.22. ſatisfacit natura magis ac ars: nimirum labia vulneris, in iride ac uveæ facti, cum natent in benigno & quaſi albuminoſo humore, aqueo dicto, ſponte cuticula inveſtiuntur. Ars autem per interna magis, quam topica medicamenta, naturam hic adjuvare poteſt. Vulnus inflictum conjunctivæ, ſcleroticæ atque reliquis tunicarum ſtratis, facile & ſponte pariter, l. levi adjumento per illinitionem externam balſamo Arcæi, ad conſolidationem deducitur. Ipſum foramen, nova pupilla, ut conſtanter hiatum & aperturam pro tranſitu radiorum ſervet, efficitur maxime ſatis ampla, ſ. longa inciſione per operationem ſtatim procurata, detentione oculi aliquandiu in tenebris, naturali transfluxu humoris aquei & fibrarum iridis radiatarum motu: ars parum vel nihil huc contribuere poterit.

Quæ denique indicationi ultimæ §.22. debentur, viſui nimirum roborando, ac claritati oculo reſtituendæ, illi quidem alibi, e. g. in diſp. de empyeſi p.22. §.24. abunde jam eſt proſpectum, hæc autem, claritas nempe oculi ſponte conſequitur è reliquis debite adminiſtratis. Naturalis plane figura pupillæ nec in primo operandi modo (§.28.) ſemper ex aſſe reſtitui poteſt, nec in ſecundo (§.29.) imo hic plane non. Oportet enim tum oblongam & aliquando eccentricam fieri ac manere pupillam, quæ tamen figura viſui non multum præjudicabit.

§. XXXIII.

Supereſt *triga quæſtionum prognoſticarum*, an poſt operationem ſynizeſis viſus reſtituatur plene? An pupilla hæc artificialis motum quoque acquirat exerceatque conſtrictionis & dilatationis reciprocum, pupillæ naturalis, ſanæ analogum? Annon metus ſit coalituræ denuo, artificialis pupillæ? Non habemus, ut ingenue fateamur, quod vel ex propria, vel aliena obſervatione regeramus apodictice, niſi quod partim ex analogia, partim juſto ratiocinio concludamus, viſum, ſi modicam diametrum habeat artificialis pupilla, oportere illibatum manere; ſi vero hiatus ſit major, lumen intenſum, meridianum, fore moleſtum viſumque turbatum iri. Motum contractionis & dilatationis, manifeſtum certe, artificialis pupillæ, per methodum Cheſeldenianam effictæ vehementer dubitamus remanſurum, cum ſphincter pupillæ ſit, maneatque diſciſſus: tanto autem minus fore periculum auguramur, ne pupilla hæc ſucceſſive iterum facile anguſtetur, cum fibræ iridis radiatæ ſervarint à potiori vim ſuam dilatandi pupillam, & humor aqueus jugiter permeans concurrat ad viam patulam ſervandam.

T A N T U M.

XXIV.

DISSERTATIO
DE
STAPHYLOMATE

Quam Præſide

D. JUSTO GOTHOF. GUNZ, P. P.

PRO DOCTORATU OBTINENDO

Tuebitur

JOAN. MICHAEL BARTH

SCHKEUDIZ.

Lipſiæ 27. Febr. an. 1748.

§. I.

Oculorum adfectuum curatio circumforaneis fere relicta.

ETſi naturæ providentia oculos noſtros in capite, tanquam in arce, tam mirifice fecit ac collocavit, ut excelſis undique partibus ſepti varia nocitura depellere poſſent, atque utiliter latere; tamen variis admodum ingentibuſque caſibus patent, tamque tenuibus membranis veſtiti ac vincti ſunt, ut vel minima quævis vis poſſit hanc nobis aciem eripere. Quæ cum non exiguam partem ad vitæ ſimul & uſum & dulcedinem conferat, ſumma cura tuenda, repellendaque ab oculis omnis injuria eſt. Quæ quamvis omnium, etiam medentium, ore pervulgata ſint, tamen in ea artis Hippocraticæ parte, quæ oculorum morbis medendi præcepta continet, tam parum à noſtræ ætatis medicis elaboratum fuit, ut opinionem facerent fere omnibus, indignam hanc artem eſſe, quæ à medicis agitetur, fortaſſis quod ejus effectus evidentiſſimus eſt, in reliquorum vero morborum curatione multum fortuna confert. Utque hoc ægros coegit, ut alios quærerent, per quos ſecundam valetudinem recuperarent, ſic ignaro cuidam audaciſſimoque hominum generi animum addidiſſe videtur, ut poſt alias, etiam hanc, à medicis relictam, provinciam occuparent. Neque eſt facile alia medicinæ pars, quæ manu curat, cujus evidentior profectus ſit, iſque ſolet ignaræ plebis animum ita percellere, & occupare, ut, qui perſæpe ſequitur, ſiniſtrum eventum fortunæ potius, quam curantis inſcitiæ tribuat. Eaque medentium negligentia & hunc effectum habuit, ut, cum tamen vellent oculorum morbos exponere, tum fingerent ſibi alios, tum aliis à græcis latiniſque impoſita nomina male interpretarentur; quod ſaltem tirones impedit, & calumniandi artem frequentem occaſionem adfert. Erant tamen, ut olim, ſic etiam noſtra ætate, ex medicis aliqui, qui non contenti collyria parare, oculiſque hominum infundere, ad ſe quoque pertinere exiſtimarunt, quæ manus auxilium deſiderant. Qui, quo majorem gloriam conſecuti ſunt, eo magis tironibus, ut exempla, quæ imitentur, proponi debent. Atque cum his, tum hominum valetudinis curandæ cupiditate me facile eo adduci paſſus ſum, ut animum, ſicut ad omnem chirurgicam artem, ita ſigillatim ad oculorum medicinam adjungerem. Cumque mihi jam publicum aliquod ſpecimen edendum eſſet, nulla mihi aptior materia viſa eſt, in qua ingenii vires periclitarer, quam is oculorum morbus, quem cum græcis ſtaphyloma nominamus, de quo mihi aliqua obſervaſſe videbar, quæ poſſent, tirones ſaltem, in cognoſcendo curandoque hoc morbo, aliquantum juvare.

§. II.

Veterum de ſtaphylomatis natura ſententiæ declarantur.

Eſt vero nobis ante omnia conſtituendum, cui oculorum affectui hoc nomen imponamus, quoniam medentes de hac re non plane inter ſe convenire videntur. Celsus, antiquiſſimus auctor eſt, apud quem hujus morbi de-

 ſcri-

ſcriptio occurrit. Eumque evenire ait: (α) ſi ſumma tunica attollatur, ſive ruptis intus membranis aliquibus, ſive laxatis, & ſimilis figura acino fiat. Hippocrates enim, quo loco fortaſſis hujus morbi mentionem facit, non ſtaphyloma adpellat, ſed cum veſica comparat (β). Neque in eorum ſcriptis, qui, ante *Celſum*, artem in Græcia exercuerunt, quantum ex illis non tam ætatem tulit, quam potius emiſſum in lucem fuit, vox σταφύλωμα occurrit, ut, cui morbo ea primum impoſita fuerit, plane adpareret. *Galenus*, qui, quæ manus curationem poſtulant, in univerſum paucis attigit, etſi ſtaphyloma hinc inde nominat, nuſquam deſcribit, tamen, quod inter eos morbos recenſet, qui a ſimilitudine nomen acceperint, quam cum aliqua externarum rerum habeant, videtur *Celſi* deſcriptionem confirmare (γ). Sed memorabilis is locus *Galeni* eſt, quo (δ) τὰ δὲ σταφυλώματα καλουμένα ait, τὰ μὲν τῇ θέσει μόνῃ, τὰ δὲ τῇ διαθέσει παρὰ φύσιν ἔστιν; quod vertendum eſſe exiſtimo: qui vero (tumores) ſtaphylomata nominantur, eorum alii ſaltem poſitu, alii autem adfectione præter naturam ſunt. Quæ ſi nobis interpretari licet, *Galenus* ad prius genus eum tumorem retulerit, qui ex cornea præter naturam, diſtenta evenit, ad alterum, quem ulcus fecit, quo ſumma oculi tunica exeſa, tantumque extenuata fuit, ut ab aqueo humore in tumorem, paullatim conſurgentem, attollatur. Quam olim ab *Ingraſſia* (ε) datam interpretationem tum quia per ſe planiſſima, tum quia *Galenum* cum *Celſo* conſpirare facit, hujuſque aliquantum obſcura verba illuſtrat, lubentiſſime amplector. Quid enim poteſt evidentius eſſe hoc, *Celſum* ex his ſtaphylomatum generibus primum per luxatas, alterum per ruptas membranas indicaſſe? Neque improbabile eſt, primum genus à definitionum medicarum auctore deſcriptum fuiſſe, qui ſtaphyloma ἔπαρμα κατὰ τὸν τῆς κόρης τόπον eſſe dicit, ἐμφερὲς ῥαγὶ σταφυλῆς (ϛ), alterum ab eo, qui medicum ſeu iſagogen ſcripſit. Is enim ſtaphyloma nominari ait, ὅταν ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ μετεωρισθῇ μετὰ φλεγμονῆς καὶ γένηται ὅμοιον ῥαγί σταφυλῆς, λευκὸν τῇ χροιᾷ (ζ). Hanc interpretationem *Aetii* quoque auctoritate tueri poſſumus, quæ tanto major erit, quo plenius accuratiuſque ipſe, præ cæteris græcis medicis, oculorum adfectiones expoſuit. *Aetius* (η) enim, ſtaphyloma fieri docet, ſi ſumma oculi tunica, quæ cum cornu comparetur, in tumorem, acino ſimilem, levetur, ſive laxata tantum, ſive etiam rupta. Eſſe tamen etiam addit, qui majorem uveæ procidentiam ſtaphyloma nominent, quæ per corneæ ruptionem contingat. Ex quibus quamvis id proprie ſtaphyloma eſſe manifeſtum ſit, quod *Celſus*, *Galenus*, aliique tamquam unicum, *Aetius* autem priore loco propoſuit, tantum tamen apud pleroſque recentiores medicos *Pauli Æginetæ* auctoritas valuit, ut, quia is ſtaphyloma ſimpliciter alterum uveæ procidentiæ genus adpellavit, (ϑ) ad hunc morbum proprie id vocabulum pertinere exiſtimarent; aut potius tam ne-

(α) De re medica lib. VII. cap. 7. art. 11.
(β) De locis in homine p. 408. ed Foeſ.
(γ) De methodo medendi lib. II. cap. 2.
(δ) De tumoribus præter natur. in fine.
(ε) De tumor. præter natur. Tom. I. p. 299. Neap. 1553. fol.
(ϛ) Cap. XVII.
(ζ) Cap. XXVII Verba: τὸ λευκὸν τῇ χροιᾷ videntur gloſſema eſſe. Saltem quæ vidi cum dolore & inflammatione ſtaphylomata eſſe, ea ſemper pellucida, aut alius ſaltem, quam albi coloris erant. Neque poſſunt hæc verba clavum indicare, de quo ab eo auctore, paullo inferius exponitur.
(η) Tetrabibl. II. Serm. III. cap. 34.
(ϑ) De medicina lib. III. cap. 22.

negligenter *Paulum* inſpexerunt, ut animum ad eum locum non attenderent, quo ſtaphyloma *κύρτωσιν* nominat, *τῆς κερατοειδοῦς χιτῶνος ἀτονήσαντος, σὺν τῷ ῥαγοειδῆ* (ι). Qui deinde ex græcis medicis de hoc morbo aliquid memoriæ reliquerunt, ſi *Actuarium* excipiamus, ad ſola medicamenta pertinent, quæ non parvo numero adverſus hunc morbum propoſita inveniuntur. Is enim *Paulum* fere in priori loco excripſit (κ). Neque apud *Marcellum*, *Plinium*, quem vulgo Valerianum vocant, atque ejus ætatis auctores alios, aliquid, quod ad hunc morbum referri poſſit, invenitur. Quare ut de Arabibus dicam, etſi *Avicenna* videtur *Paulum* ſecutus eſſe, tamen ſtaphyloma non ad procidentiam, tanquam genus retulit, verum ad corneæ rupturam, per quam tamen uveæ ita procidat, ut quatuor, ſaltem nominibus diſtinctos, morbos faciat, quorum primum formicalem, alterum uveum, tertium veſicalem, quartum clavalem nominat (λ). Videtur etiam *Rhaces* uveæ procidentiam à ſtaphylomate non diſtinxiſſe, quod tamen veriſimiliter in corneæ, per ulcus laxatæ, tumore poſuit; inter ea enim medicamenta, ſief nominat, quæ maculis & leucomati ab ulcere reliquis, tollendis idonea habentur, unum laudari invenio, quo caro in ulceribus generari poſſit, & uveæ, quam vocat, egreſſio impediri (μ). Staphyloma non videtur etiam *Janus Damaſcenus* ab uveæ procidentia diſtinxiſſe; nam ubi de oculi ulceribus agit, uveam per ea interdum procidere habet, præterquam quod ſtaphylomatis mentionem faciat, quod tamen præcedere debet (ν). Non vero ex corneæ ſed uveæ tunicæ ruptione ſtaphyloma oriri *Albucaſis* ait (ξ), cujus verbis videtur, vel propter hanc cauſſam, menda quædam ſubeſſe, quod, quæ de ejus morbi curatione propoſuit, fere ad verbum, ex iis *Aetii* & *Pauli* locis exſcripta ſunt, quibus ſtaphyloma dicunt, cornu adſimilatæ tunicæ tumorem eſſe. Et proxime à *Pauli* mente videretur *Meſue* filius abeſſe, qui uveæ procidentiam ſcribit, à pupillæ dilatatione nihil differre (ο), modo id nobis conſtaret, ac veriſimile eſſet, per pupillam non uveæ foramen, verum ipſam corneam, cum *Cicerone* (π) ac *Celſo* (ρ) intellexiſſe. JESUS, Hali filius videtur quidem ſtaphyloma pro genere quodam elevationis uveæ habere (σ), tamen & corneæ tumorem non neglexit (τ), & uveam aliquando cum hac attolli poſuit, aliquando per ejus ruptionem vere procidere (υ). *Conſtantinus* quem Africanum vocant, *Paulum* ſequitur (φ). Supereſt, ut ex barbaris aliqua proferantur; ex quibus *Guido* non aliud videtur ſtaphyloma noviſſe, etſi vocabulum ipſum non habet, quam quod ex uvea, per corneam ruptam procidente, jam olim *Paulus* oriri dixit (χ). Neque *Gordonius* ſtaphyloma, ſed corneæ ruptionem vocat, per quam uvea ita procidat, ut vel capiti formicæ, vel uveæ capiti, vel clavo adſimilari queat (ψ); ex quo, quantum à *Pauli* ſententia recedat, manifeſtum eſt. Propius

(ι) Ibid. lib. VI. cap. 19.
(κ) De method. medendi lib. II. cap. 7.
(λ) Lib. III. fen. III. tr. 2. cap. 6.
(μ) Lib. IX. ad Almanſor. cap. 19.
(ν) De method. med. lib. IV. cap. 11.
(ξ) Method. medendi lib. II. cap. 21.
(ο) Medic. particul. lib. III. cap. 12.
(π) De nat. deor. lib. II.
(ρ) Loc. cit. art. 13. *Κόρη* etiam *Ruſo Epheſio* de appellat. part. C. H. lib. I. cap. 5. & iſagoges ac definitionum medicar. auctori cornea eſt, quod ſi *Ingraſſias* loc. cit. p. 298. perpendiſſet, utriuſque hujus libelli auctorem fortaſſis non reprehendiſſet.
(σ) De oculis tract. II. cap. 65.
(τ) Ibid. cap. 60.
(υ) Ibid. cap. 66.
(φ) Loc. comm. med. lib. IX. cap. 15.
(χ) Chirurg. part. II. cap. 2.
(ψ) Lilium medic. part. III. rubr. 3.

pius contra ad verum videtur *Valeſcus* (ω) accedere, qui uveæ procidentiam non ſemper cum corneæ ruptionem conjunctam eſſe exiſtimavit, quamvis morbum, grano racemi, ut vocat, non abſimilem, non corneæ tumorem nominaverit, ſed uveæ procidentiam. Quæ ſi quis animo attento expenderit, qui olim primi vocabulum σαφύλωμα excogitaverunt, hoc non niſi illi morbo dediſſe intelligent, qui in cornu adſimilata tunica in tumorem levata, conſiſtit. Tantum enim valere, ſaltem in morborum nominibus conſtituendis, *Pauli* aliorumque inferioris ætatis ſcriptorum auctoritas non debet, ut eos *Celſo*, *Galeno*, atque *Aetio* præferamus, quos certe veriſimilius eſt, ex vetuſtiſſimorum græcorum ſcriptis, tamquam fontibus, ſua hauſiſſe. *Paulus* contra, quem olim *Aetio* priorem fuiſſe, opinabantur, hunc ipſum in quam plurimis locis excripſit. Accedit, *Paulum*, quo loco manu faciendas curationes propoſuit, ejuſmodi ſtaphylomatis deſcriptionem dediſſe, qualis à *Celſo* data fuit. *Aetius* etiam, poſtquam his duabus non abſimilem deſcriptionem dedit, eſſe nonnullos ſubjicit, qui & uveæ procidentiam, quæ per fiſſam, ruptamve corneam eveniat, ſtaphyloma nominent; ex quo priſcos medicos ſequitur hoc nomen non uveæ prolapſæ tumentique impoſuiſſe, verum corneæ, in tumorem levatæ. Et fortaſſis iis, qui & uveæ procidentiam ſtaphyloma nominarunt, id faciendi occaſio data fuit hoc, quod apud unum ex prioribus medicis obiter legebant, in ſtaphylomate, quod ruptis membranis enatum ſit, uveam interdum per corneam ruptam, in ejus nempe ſinum, procidere.

§. III.

Corneæ ſtructura, & uveæ tunicæ poſitus oſtenditur.

Jam vero, ut quæ de natura morbi dicenda ſunt, facilius in notitiam veniant, ſedes ejus in conſpectum quemdam adducam. Cornea igitur, quæ etiam, cum *Celſo*, ſumma tunica adpellari poſſet (α), paullo minoris ſphæræ, quam qualem ipſe oculus refert, aut potius elliptici corporis, ſegmentum eſt (β). Eique duriorem tunicam jam olim *Briſſeau* præcipue (γ) ita junctam eſſe oſtendit, ut cum ipſi fere, ut ſquamæ adſimilatum os parietali, inſideat, in averſa ſeu interiore facie, amplioribus terminis ac vero circulo circumſcribatur. Tamen id vere tantum in ſuperiore inferioreque parte eſt, quo corneam ellipticam eſſe neceſſe eſt. Qua vero parte ſclerotica tenuata incumbit, cornea plane perlucens eſſe, niſi in ſenibus, non deſinit. In iiſque lunulas, à *Morgagnio* memoratas, facit (δ). Nolo jam de numero lamellarum hujus tunicæ diſputare, cujus vel à natura non videtur eadem ex toto craſſities eſſe. Id tamen omittere non poſſum, eam, ut ab aliis, à vicinis membranis profectis, veſtiatur, ita ab una aliqua tenuiſſima ſuccingi. Atque hæc quidem ad uveæ adverſam faciem, iridem nominant, pertinet (ε). Illarum

(ω) Philon. pharmaceut. & chirurg. lib. II. cap. 17.

(α) Sciendum tamen eſt, quam ſolet ſummam tunicam vocare, corneam cum ſclerotica eſſe. Præterea oculum duas ſummas tunicas habere ait, corneam & choroideam. Vide lib. VII. cap. 7. art. 13.

(β) Vide hoc accuratius determinantem *Petitum* in comm. Acad. Reg. Sc. Par. 1728. p. 418. ed. Amſt. Vide etiam animadverſionem Cl. *Morgagnii* Epiſt. XVI. §. 28.

(γ) Traitè de la Cataracte p. 9.

(δ) Loc. cit.

(ε) *Morgagnius* ſe hanc membranulam in moloſſo cane vidiſſe ſcribit, in homine non, loc. cit. §. 29.

rum cum duæ ſint, interior cum conjunctiva cohæret, quæ non procul à cornea, celluloſa quaſi ſubſtantia dimiſſa, ſcleroticæ ſenſim arctius, & proxime ad corneam, tam arcte jungitur, ut ſine multo labore, integra ſeparari, & quomodo corneam cingat, oſtendi non poſſit. Et propter hunc nexum, conjunctiva in chemoſi ac venerea ophthalmia vehementer intumeſcit, nec raro rumpitur. Eſt vero in corneæ loco, plane ut hæc ipſa, pellucida. Altera, quæ exterior eſt, ab epidermide provenit, quæ ad palpebrarum marginem, ut ad labia, urethræ oſtium, ſimileſque alias partes, tenuata paullulum, pellucidiorque facta, introrſum flectitur, & conjunctivam ex toto veſtit. Neque vero id unquam invenire potui, quod nonnulli propoſuerunt, quatuor rectorum muſculorum aponeuroſes, quas non paucos, ſine ulla cauſſa contendere video, peculiarem aliquam, albugineam dictam, tunicam conſtituere, ad corneæ fabricam aliquid conferre, quin ſemper potius in ſclerotica, etſi prope à cornea, ſic terminari vidi, ut nulla arte integræ ſeparari poſſent. Et corneæ quidem ſua vaſcula eſſe, etſi ſanguinem non vehentia, manifeſtum eſt; neque fere dubitari poteſt, ea tum ſub illa, à conjunctiva proveniente, lamina, procedere, tum inter hanc atque ſummam, ab epidermide profectam, terminari, quorum hoc per puſtulas, græci φλυκταίνας vocant, quibus ad probandum *Porterfieldius* (ϛ) uſus eſt, videtur oſtendi poſſe, id vero per lymphaticum ſuccum, inter corneæ lamellas effuſum, quem morbum alluginem cum St. *Yveſio* (ζ) nominamus, magis per ſanguineas inflammationes manifeſtum eſt. Facit quoque ad rem noſſe, corneam non, niſi per aqueum humorem, qui ſubeſt, attolli, ac tendi, neque in ea utrinque vaſcula tantum, verum etiam ampliores vias patere, per quas, ut in morientibus, atque poſt mortem, aqueus humor exit, & cornea flacceſcit, ſic aqua, in quam oculus conjectus fuit, vacuum locum ſubit, corneamque iterum attollit. Huic alia tunica ſubtenſa eſt, quæ duriori, proxime ad corneam, juncta, rotundo foramine, quod hodie pupillam vocant, concava, uvea vulgo nominatur. Eaque tota plana (η) à temporum parte, qua paullo latior eſt (ϑ), duas fere lineas æquat, à cornea, ubi maxime, dimidiam lineam diſtat, atque, in averſa parte, plicas habet, quæ, in circulum poſitæ, illis tunicis inhæreſcunt, quæ vitreum humorem ac lentem cryſtallinam includunt. Tenuem hanc tunicam eſſe, ſeque ita movendi facultatem habere, ut plana manens, quod media parte foramen eſt, modo anguſtet, modo ampliet, parum attinet dicere.

§. IV.

His igitur morbi ſedibus oſtenſis, ad hunc ipſum redeamus, quem cum ſupra dictum ſit evenire, ſi cornea attollatur, de illo ſtaphylomatis genere, quod uveæ procidentiam nominare malim, non niſi ita dicam, ut, quam male hoc fuerit cum vero ſtaphylomate confuſum, manifeſtum fiat. Itaque ſtaphylomate aliquem laborare ſciendum eſt, in cujus oculis altera cornea, ſive tota, ſive ex parte, magis quam altera, prominet. Fere autem frequentius accidit, ut cui pars quædam corneæ in tumorem levetur, quam tota. Idque

Uveæ procidentia exponitur ſtaphylomatis natura declaratur.

(ϛ) Med. Eſſays of Edimb. vol. III. p. 162.

(ζ) Traitè. des malad. des yeux part. II. lib. II. cap. 12.

(η) Vid. *Petitum* loc. cit. 1728. p. 295. ſqq.

(ϑ) Conf. *Winslow* V. C. in comm. Ac. Sc. Par. 1721. p. 423.

Idque per cauſſas ſtaphylomatis manifeſtum erit. Oportet tamen cum hoc puſtulas non confundi, præcipue paullo altius corneæ inſidentes, quæ inter abſceſſus, &, ſi apertæ ſunt, inter ulcera referri debent, & ſtaphylomati nonnunquam occaſionem adferunt. Alius morbus eſt, quem diſtinguere à ſtaphylomate interdum non ſolent, ſub quo tota cornea attolli videtur. Tunica, quæ, à conjunctiva profecta, corneæ innaſcitur, interdum intumeſcit, & corneam paullulum attollit. Eam tamen nunquam totam corneam levaſſe vidi, ſemper fere albidam, nonnunquam vaſculis interſtincta, craſſam neque pellucidam, neque in corneæ tantum, verum etiam in ſcleroticæ finibus, tumidam. Staphyloma autem inter hernias referendum eſſe exiſtimo, cum in ejus ſinum, ex membranulis corneæ vel laxatis, vel ruptis ortum, quæ ſubeſt, aqua irrumpat. Quam, quia illæ, ut plurimum tenuiores factæ, membranulæ, fere ut acini membranæ ſuccum vinoſum, includunt, in eaque pariter atque in hoc, non raro quaſi ſtriæ quædam (α) craſſioreſque particulæ adparent, non ſine cauſſa, videntur græci hunc morbum σταφύλωμα nominaſſe. Cum vero corneæ, præter aqueum humorem, uvea quoque tunica ſubſit, fortaſſis hæc etiam in illum corneæ ſinum irrumpet, indeque *Paulus* illique omnes excuſari poterunt, qui, per corneam ruptam, uveam procidere ſcripſerunt. Quamvis vero ex Arabibus & barbaris medicis aliquot de hoc morbo ſic dixerint, ut an corneam ita rumpi voluerint, ut uvea per ejus vulnus exeat, dubitari poſſit; tamen à *Paulo* data ſtaphylomatis deſcriptio nimis clara eſt, quam ut eam aliter, ac ſuperiore aliquo loco fecimus, (II) interpretari liceat. Quare de altero illo ſtaphylomatis genere dicamus ante, quam de uveæ in corneæ ſinum procidentia videamus. Atque uveam, in plus quam ducentis exemplis, neque per ſectam aut laceratam, neque per exeſam ruptamque corneam, me unquam vere elapſam vidiſſe memini. Quod quamvis equidem ita accipi nolim, ac ſi tot priſcorum æque ac recentiorum temporum medicos deceptos fuiſſe exiſtimarem, & ejuſmodi uveæ procidentiam in fictorum morborum numero habendam eſſe, tamen eam inter rariſſimas adfectiones referre non dubito. Neque ex *Antonii*, tanquam unius ex præſtantiſſimis oculariis medicis exemplo improbabile eſſe videtur, ſtaphylomata in univerſum parum attente inſpecta, accurateque tractata fuiſſe, cum ſe *Antonius* ſcribat, non niſi ſemel ſtaphylomatis curationem ſuſcepiſſe (β), cujus etiam, apud omnes chirurgicarum obſervationum ſcriptores, nullum ſatis idoneum exemplum occurrit. Deinde talem ab omnibus morbi hujus deſcriptionem datam fuiſſe invenio, curationemque propoſitam, quæ corneæ potius tumori aut herniæ, quam uveæ procidentiæ conveniat. Ut enim uveam tantiſper per vulnus aut ulcus corneæ elabi ponamus, quis eam ſine ſummo dolore, vehementiſſimaque inflammatione premi à cornea adducique poſſe, crediderit? in quam omnes ciliares nervi terminantur, quæ tam acuti ſenſus eſt, ut, ad leviſſimum quemque luminis acceſſum moveatur, inflammataque inſanire interdum hominem faciat. Tamen horum apud pleroſque auctores nulla fere mentio fit. Eoſque veriſimillimum eſt, horum malorum nullum vidiſſe, quod fictæ illi uveæ procidentiæ ſupervenerit. Nam præter hoc, quod nullum auxilii genus propoſitum repe-

(α) An hæ fortaſſis eædem ac illæ lineæ, quas *Petitus* loc. cit. 1726. p. 99. & *Morgagnius* loc. cit. §. 28. obſervavit?

(β) Traitè des maladies de l'œil. Part. II. cap. 18. p. 449.

peritur, quo ejuſmodi adfectibus quaſi oppreſſi ſuccurri poſſit, ea potius medicamenta commendata fuerunt, quæ, vel in quavis alia parte corporis, non levem dolorem, inflammationemque movere debent; de quo, ſi adurentia nominavero, nemo facile dubitabit (γ). Neque mitior aptiorque illa curatio futura eſt, quam propemodum omnes ita inſtituere juſſerunt, ut elapſa uveæ pars vel lino injecto vinciatur, quod ipſam emori, & abſcedere faciat, vel ligata, ſaltem ex parte, etiam præcidatur (δ). Ut enim de dolore ſummo non dicam, quem lino injecto excitari neceſſe eſt, non tam tolli malum, quam inſanabile hac curandi ratione fieri debet, quæ, præterquam quod non reſtituat uveam, etiam adnaſci corneæ in vulnere ulcereque facit. Accedit ad hæc, uveam ita procidere exireque poni, ut non ſolum muſcæ caput, verum etiam uvæ acinum (ε) & pomum ipſum (ς) referat; quæ tanta magnitudo eſt, ut incomprehenſibile eſſe videatur, potuiſſe aliquem, qui vel ſemel uveam in oculo humano viderit, ejus generis tumores pro uveæ vitiis habere. Et parum abeſt, ut hanc tunicam negem, poſſe, ſive per vulnus corneæ, ſive per ulcus, procidere. Utque primum de vulnere dicam, etſi uvea tam lata eſt, & tam parum à cornea, præcipue, aqueo humore effuſo, collapſa diſtat, ut vulnus facile contingere poſſit, nulla tamen videtur cauſſa eſſe, per quam per vulnus exire debeat. Quod quam parum in cornea hiare ſoleat, ut non dicam, quia ex unguis, & hypopyi curatione manifeſtum eſt, uveam tamen ſciendum eſt, non per aqueum humorem impelli, à quo alias lenti videretur adprimi debere, verum ſe ipſam ſuſtinere, aut ſi etiam ab aqueo facile impelli poſſet, hoc tamen, propter ejus foramen, pupillam vocant, vix fieri; corneam vero uveam, non, ut abdominis muſculos atque peritonæum inteſtina, includere, ut quemadmodum hæc, illis inciſis, ita uvea debeat, cornea diſſecta, erumpere. Sed hoc equidem amplius urgere nolo; quod fortaſſis per latius vulnus, aqueo humore uno impetu effluente, ſimul quaſi effundi poſſit. Contra per ulcus corneæ uveam procidere poſſe, parum mihi probabilis res viſa eſt. Cornea enim ſi quando ſubito ex ulcere rumpitur, uvea, per inflammationem prægreſſam, deſtructa, humoreſque oculi ſoluti confuſique inveniuntur ita, ut vitreum humorem, cum retinæ particula, exiiſſe viderim, uveam nunquam. Et hæc quidem ad celerem inflammationem, indeque ortam corneæ ruptionem ſpectant. Alia ulcerum ratio eſt, in quibus, exterioribus aliquot corneæ laminis exeſis, reli-

(γ) *Galenus* cantharidum ſuccum illinere jubet de compoſ. med. ſec. loc. lib. IV. cap. 8. in quo ipſum *Nonus* ſequitur de partic. morb. curat. cap. LVII. & *Actuarius* loc. cit. lib. VI. cap. 5. *Alexander* medicamentum commendat, quod chalcitidem habet, lib. II. cap. 6. p. 153. neque æs uſtum, cadmia, &, quæ exedunt corpus, alia ab iis collyriis abſunt, quorum uſum *Paulus Ægineta* ſuadet lib. III. cap. 22. pariter ac *Guido de Cauliaco & Valeſcus de Taranta* loc. cit.

(δ) Hæc curatio videtur & *Aetio* placuiſſe, dum eam adverſus omnia ſtaphylomata proponit loc. cit. cap. 35. Apertius ligaturam vel cum vel ſine ſectione, commendarunt *Albucaſis* loc. cit. *Jeſus* Hali filius loc. cit. cap. 56. & *Guido* loc. cit. *Valeſcus de Taranta* loc. cit. non improbat, ſuadet etiam *Brunus* chirurg. magn. lib. II. cap. 7. ac recentiores pene omnes.

(ε) Vid. *Paulus* lib. III. cap. 22. *Actuarius* loc. cit. lib. II. cap. 7. *Avicenna*, barbari fere omnes, & ex recentioribus non pauci.

(ς) Conf. *Paulus* & *Actuarius* loc. cit. Quam hi cum pomo, *Avicenna* videtur cum veſica comparare.

reliquæ laxantur, & in tumorem ſublatæ non, niſi poſt aliquot interdum menſes, ſolvi potius videntur, quam rumpi. Per quod ulcus, cum vero ſtaphylomate conjunctum, ſi uveam dixero, minus facile, quam per vulnus exire poſſe, eos omnes mihi adſenſuros eſſe ſpero, qui, quæ paullo ante contra vulnus argumenta prolata ſunt, ſpatiumque uveam corneamque, in tumorem ſublatam, intercedens, diligenter expenderit. Ex iiſque uveam tunicam conſequitur, ne quidem in corneæ laxatæ ſinum poſſe procedire, niſi vel multum laxata fuerit, vel ad ſummam illam tunicam adducta; quod probabiliter per hanc ipſam fieri, in duobus hominibus inſtituta, experimenta me docuerunt. Corneæ enim, cum aliqua ſimul laxatæ ſublatæque ſcleroticæ parte, exciſæ ſinui uvea adhærebat, quæ tumida & quaſi carnea facta ab altera parte cum lente cryſtallina coaluerat. Iique homines diros antea cruciatus paſſi fuerant; per quos, cum humor continuo in oculos deſtillaret, ita fortaſſis uvea quoque laxata fuit, ut ſe verſus corneam inclinaret. Quo tamen neque *Celſum* (ζ) illuſtrari poſſe crediderim, qui ſummam tunicam, ſive ruptis intus membranis aliquibus, ſive laxatis, attolli ſcribit, neque *Paulum* (η), qui idem fieri habet, cornea ſimul cum uvea laxata. Quis enim inter utramque nexus eſt? Et quis corneæ crediderit ab uvea, aliquantum diſtante, poſſe aliquod robur accedere? Quare, niſi *Celſus* hoc loco per ſummam tunicam non corneam, ſed ſcleroticam intellexerit, vel, quæ de membranis ruptis aut laxatis habet, gloſſema fuerint, erunt ſine dubio, per illas interiores membranas, corneæ tunicæ lamellæ intelligendæ; quam expoſitionem, ſuperiore aliquo loco, (II.) tum *Galeni*, tum definitionum medicarum & iſagogæ auctoris deſcriptione confirmavimus. Ad *Pauli* vero excuſationem, qui uveam non tam procidere ſcripſit, quam per corneam, vulnere ulcereve ruptam, ita exire, ut variæ magnitudinis coloriſque tumores formet, nihil fere videtur adferri poſſe. Quare, ut ad propoſitum meum redeam, ſi uveæ aliquam procidentiam eſſe, fatendum eſt, quæ mihi videtur à myocephalo veterum non diverſa eſſe, quæcumque veteres pariter ac recentiorum temporum medici de uvea, ita per corneæ vulnus aut ulcus erumpente, ſcripſerunt, ut tumor uvæ acinum vel pomum æquet, ea quidem puto omnia debere ad verum ſtaphyloma referri, cujus ut figura perquam varia eſt, ſic etiam magnitudo. Nam ſi cornea tantum ex parte attollitur, ſive unus, ſive duo tumores ſint, interdum muſcæ caput, aliquando paſſulam minorem coctam æquat. Frequentius tota tunica ſublata ad uvæ acini magnitudinem accedit, nonnunquam ita tumor increſcit, ut, ſclerotica ſimul tantillum ſublata, contegi à palpebris non poſſit. De reliqua ſtaphylomatum varietate dicam, ubi prius eorum cauſſas expoſuero. Qui vero ex recentioribus medicis hanc mecum ſententiam plane teneat, invenio neminem. Invenio tamen, qui præter id ſtaphylomatis genus, quod ſecundum eos, quorum *Aetius* meminit, in vera uveæ procidentia conſiſtit, quodque definitionum medicarum & iſagogæ auctores, ut diſtinctum à ſtaphylomate morbum, deſcripſerunt, ac μυοκέφαλον nominarunt, & id admittunt, quod quaſi hernia corneæ, aut aneuryſma eſt. Ex quibus *Ingraſſiam* (ϑ), *Fabricium ab Aquapendente* (ι), *Theveninum* (κ), *Antonium* (λ), *Heiſterum* (μ) *& Col*

(ζ) Loc. cit.
(η) Lib. VI. cap. 19.
(ϑ) Loc. cit. p. 299.
(ι) Operat. chirurg. p. 25. ed. pat. 1641. fol.
(κ) Operat. de chirurg. cap. 103.
(λ) Loc. cit. part. II. cap. 18. p. 443. ſq.
(μ) Inſtitut. chirurg. Tom. I. p. 626.

& Col de Vilars (ν) nominaſſe ſufficiat. Imo ſunt etiam, qui, non niſi hunc morbum, ſtaphyloma adpellant, in cujus tamen ſinum uvea interdum procidat. Ex quorum numero *à Vega* (ξ) eſt, *Paræus* (ο), *Vidius* (π) *Scacchus* (ρ), *Purmannus* (σ), *Verduccius* (τ), *Woolhouſius* (υ), & *St. Yveſius* (φ).

§. V.

Per quas cauſſas, & qua ratione ſtaphylomata excitetur declaratur.

In ſtaphylomate vero etſi corneam, ut in omnibus herniis peritonæum, diduci atque multum diſtendi, fere perpetuum eſt; tamen, ſive intus ſive extus, propemodum ſemper ex ejus membranulis aliquæ ſimul ruptæ eſſe inveniuntur. Et hoc quidem frequentius in exterioribus incidere, in ſtaphylomate laborantium corneis exciſis, capta experimenta me docuerunt; quibus ſive ruptis, ſive exeſis, interiores aqueo humori cedunt atque laxantur. Raro cornea vulneratur, atque percutitur, quin, ſi oculus non rumpitur, ejuſque humores effunduntur, ſtaphyloma eveniat. Oculus enim telo obtuſo læſus propemodum ſemper perditur. Contra non pauca mihi, præcipue feminarum exempla innotuerunt, in quibus cornea tunica, cultri vel forficis apice, quo ad veſtimentorum nodos reſolvendos paullo negligentius utebantur, quaſi aberrando, in oculum illapſo, lacerata in tumorem ſublata fuit. Quem tamen nunquam protinus exortum vidi, aut facile minorem factum, quam qui totam corneam occuparet. Solet is etiam frequentiſſime inæqualis eſſe, atque tam tenuis, pelluciduſque, ut non, niſi filis quaſi quibuſdam, aut fibris huc illuc ductis, firmari, & paulum obſcurari videatur. Neque ab hoc tumore probabiliter diverſus fuerit, quem veterum medicorum aliquis primus ſtaphyloma nominavit. Cum uvæ enim maturioris acino, ex reliquis, vel totius oculi, tumoribus nullus eſt, qui, ſive magnitudinem ſpectes, ſive ſummam aqueum includentis tunicæ tenuitatem, hoc ipſo, aptius comparari queat. Videtur hoc ſtaphylomatis genus id eſſe, quod, cum *Vega*, (α) plerique corneæ ruptionem nominarunt, & quod, cum alterum totum album eſſet, lividum aut ſubnigrum colorem habere poſuerunt. Longe frequentius eſſe id ſtaphyloma ſolet, quod ex ulcere naſcitur, quod corneam rodit & exedit. Nolo jam omnem de ulceribus corneæ doctrinam exhaurire, in qua multa parum clara ſunt. Solent autem vel ex humida lippitudine oriri, vel inflammationem ſequi, quæ corneam ipſam nonnunquam infeſtat. Frequentius tamen humida ophthalmia non per ſe ulcera facit, ſed ſi ea ſuperhabita fuerunt, quæ cum ſalſæ lacrymæ, aut acrioris pituitæ fluxum concitare poſſunt, tum eam promanare libere ex oculo non ſinunt; quod fere per omnia collyria efficitur, ſi protinus poſt primum mali impetum, & frigidiuſcula adhibentur. Quæ, ex hac cauſſa, in cornea

(ν) Dictionaire med. chirurg.
(ξ) Art. medend. lib. III. ſect. II. cap. 7.
(ο) Oper. lib. XVI. cap. 16.
(π) De curat. membr. lib. IV. cap. 1.
(ρ) Subſid. medic. lib. 1. cap. 21.
(σ) Chirurg. lib. I. cap. 16. p. 132.
(τ) Operat. de chirurg. Tom. II. cap. 8. art. 4.
(υ) Diſſert. ophthalm. p. 340.
(φ) Loc. cit. p. 230. ſq. monendum etiam eſt, *Dolæum*, poſtquam varie illa procidentiæ uveæ genera ex *Paulo* recenſuit, eſſe illa probabiliter figmenta veterum addere. Encyclop. chir. lib. I. cap. 12.
(α) Loc. cit.

nea ulcera naſcuntur, quia non niſi ſummam ejus tunicam rodunt, raro tardiuſque ſtaphyloma faciunt. Neque fere facere ſolent, niſi diutius neglecta vel male curata. Alia eorum ulcerum ratio eſt, quæ, ſive ex puſtulis, in ſumma corneæ tunica natis, fiunt, ſive ex abſceſſibus, altius inſidentibus, atque ungue. Quæ cum corneam brevi tempore profundius rodant, & exedant, cedere eam aqueo humori oportet, laxatamque in tumorem attolli. Quapropter frequens hoc malum pueris eſſe ſolet, quorum corneæ, dum variolis laborabant, puſtula inſedit, præcipue ſi, quod noſtris mulierculis in more eſt, oculum variis medicaminibus inunxerunt. Neque ungue, per acum vel ſcalpellum, curata ſtaphyloma naſcitur, niſi ſummis corneæ membranulis latius inciſis, ac nimium laxatis. Parum etiam ab hac cauſſa hypopyi curatio differt, & quæ cicatricibus per acum adhiberi ſolet, ſi ea paullo altius demiſſa, & cornea vexata, neque vulnus ſatis cito, ac firma cicatrice clauſum fuit. Cui rei vel abdominis vulnera fidem facere poſſent, quæ non raro ventris hernia conſequitur. His ipſis diebus etiam puellam vidi, in cujus cornea ſtaphyloma per exedentia medicamenta natum fuit, quæ agyrta, ad extenuandam cicatricem, negligentius adhibuerat. Quæ ex his cauſſis ſtaphylomata fiunt, cum perraro totam corneam occupent, vix unquam ſolent ad acini magnitudinem accedere. Occupant vero utplurimum illa, quæ chemoſin non perfecte ſolutam ſequuntur, ſi adnatam, etiam qua parte corneæ inhærere incipit, tenet. Suppurata enim propemodum ſemper oculum potius rumpit, quam corneam laxat, & in tumorem attollit. Neque fere minora eſſe ſolent, quæ ſine ulcere vel vulnere, per ſolam corneæ laxationem, eveniunt. Emolliunt vero eam turgidamque faciunt, cum qui in diuturna, ſed minus vehementi, inflammatione humores manant, tum aquoſa, nimiumque tepida collyria atque fomenta. Neque albuginem improbabile eſt, corneæ membranas ſenſim laxare poſſe. Sed hæc ſtaphylomata, ut corneam parum levant, ſic quoque rariora ſunt.

§. VI.

Per quas cauſſas, & qua ratione ſtaphylomata excitetur declaratur.

Varietas igitur ſtaphylomatum permagna eſt. Ut omittam, quæ jam de cauſſis retuli, ſunt alia cum diverſis aliis oculorum affectibus conjuncta, alia non. Quæ ex ulcere fiunt, non raro exulcerata manent, donec vel ſponte rumpantur, vel ſectione tollantur. Ab his vero, pariter ac ab illis, quæ ex vulnere nata ſunt, acerbiſſimus dolor, ſive perpetuus, ſive per intervalla, & ſecundum tempeſtatum mutationes, rediens, pariter ac vigiliæ, ſæpe non abſunt. Neque id etiam ſine his malis eſt, cum quo ophthalmia conjuncta eſt, interdum mitior, raro perfecte ceſſans. Quæ ex his vetuſta ſunt, per ea interiores oculi partes utplurimum deſtructæ, & humores ſoluti ſunt. Vidi etiam pterygia & pannos ex inflammatione natos, qui cum ſtaphylomate cohærebant. Neque infrequens vitium craſſa cicatrix eſſe ſolet, quæ ſummas corneæ levatæ tunicas conſtrictas tenet, & ſtaphylomata creſcere non ſinit. Quæ interdum cum ſtaphylomate conjuncta ſunt, pupillæ etiam, inæqualiter vel contractæ, vel diffuſæ immobilitas, aut tremor, ea, ut nonnunquam ex ſtaphylomate naſcantur, ſolent tamen etiam ab aliis cauſſis proficiſci. *Covillard* (α) ſtaphyloma vidit, atque

(α) Obſerv. Jatrochirurg. XXVIII.

atque curavit, cum magno ectropio conjunctum. Aciem vero ſtaphylomata ſemper hebetant, frequentius corrumpunt, quod, ubi de curatione quæritur, animadverſionem deſiderat. Refert etiam ſcire, an recens natum, an vetus ſtaphyloma ſit, atque ſi nuper ortum, an brevi tempore multum increverit, an parum. Utplurimum parum creſcere ſolent, quæ ex adnatæ ulcere orta, cum pterygio aut panno conjuncta ſunt, vel cicatricem habent. Aliorum quoque albus vel albicans color eſt, aliorum lividus aut ſubniger; quorum hæc fere magna ac pellucentia eſſe ſolent, illa contra parva. Alba tamen tantum non omnia corneam fere totam occupant, ex perlucentibus non pauca corneæ inhærentem paſſulam minorem æquant. Sunt hæc ex eorum genere, quæ ex inflammatione vel puſtula fiunt. Quæ albicantia eſſe dixi, pariter ac alba, nonnunquam ex parte, pellucentem tunicam habent, &, qua durior oculi membrana finitur, ſubrubram. Is albus color non ſemper à cicatrice eſt, neque hæc exulcerato ſtaphylomati ſemper inducta, etſi utplurimum. Quæ contra perlucentem membranam habent, ea fere exulcerata ſunt. Et quamvis omnium rotunda figura ſit, alia tamen majoris ſphæræ partes ſunt, alia longius & quaſi in conum producta, cujus rotundulus apex ſit. Neque vero videtur illud oculorum vitium huc referri poſſe, de quo peculiaris eſt *Burgmanni* ad *Laurentium Heiſterum* V. C. Epiſtola. Nam is homo omnes oculorum tunicas laxatas & elongatas habuit, ut morbus adeo ad procidentiam potius oculi, quam ſtaphyloma, videretur referendus eſſe. Fuit tamen à celebribus oculariis medicis *Antonio* (β) & *St. Yves* (γ) inter ſtaphylomata relatus etiam is tumor, in quem durior nonnunquam oculi tunica attollitur, quam cum *Celſus* ſimul cum cornea, ſummam tunicam nominet, à vero proximum eſt, neque antiquos medicos hæc duo vitia diſtinxiſſe. Nolim autem mihi objici, corneam tunicam debere olim à duriore diſtinctam fuiſſe, quam vel *Celſo* priores græci κερατοειδέα tunicam nominaſſe inveniuntur. Nam quod *Celſus* (δ) hanc corneam tunicam ſcribit, qua parte alba ſit, ſatis craſſam eſſe, pupillæ loco extenuari, quid poteſt planius eſſe hoc, veteres totam ſuperiorem tunicam, cujus albam partem juniores ſcleroticam, perlucentem corneam ſeorſim dixerunt, κερατοειδέα nominaſſe, quod, ſi opus eſſet, poſſet *Galeni* (ε) etiam & Iſagoges auctoris (ϛ) auctoritate confirmari. Neque dubitari poteſt, durioris membranæ, herniis non abſimiles, tumores veteribus inter ſtaphylomata relatos fuiſſe; ſaltem clavi, qui *Celſo* (ζ) in albo oculi orta tubercula ſunt, ab *Aetio* (η) *Paulo* (θ) & reliquis fere omnibus, etſi non eodem modo, tamquam ſtaphylomatum aliquod genus, deſcribuntur. *Pauli* enim procidentias à ſtaphylomatibus diverſas non eſſe, ſuperiore aliquo loco oſtendimus. Durioris autem membranæ ſtaphylomata tum propter denſitatem firmitatemque hujus membranæ rariora ſunt, tum propter adnatam & muſculos, quibus veſtita eſt, & choroidem ac retinam, quibus ſuccincta. Oportet etiam medicos ſibi cavere, ne omnis generis tumores inter ſtaphylomata referant, qui in duriore membrana fiunt; quemadmodum contra videtur veteribus medicis acci-

(β) loc.cit. p.445.

(γ) loc.cit.p.213. His auctoribus etiam *Heiſterus* V. C. accedit loc. p.626.

(δ) Lib.VII. c.7. art. 13.

(ε) de Uſu Part. Lib.X. c.3.

(ϛ) Cap. X.

(ζ) loc.cit.art.12.

(η) loc.cit.cap.34.

(θ) Lib.III. cap.22.

accidiſſe, ut, ſi non, durioris, ſaltem perlucentis ſeu corneæ membranæ ſtaphylomata exulcerata, graviſſimoſque dolores moventia, carcinomata nominarent. His omnibus denique id herniæ genus accenſeamus, quod *S. Yves* (*i*) videre contigit, quodque ex ſclerotica, prope corneam, rupta & adnata laxata, ortum eſt, in cujus ſinum humor aqueus irrupit.

§. VII.

Recenſentur, quæ in ſtaphylomate, ejuſque curatione vel ſpem vel periculum oſtendant.

Non omnia ſtaphylomata cum viſui, tum vitæ æque multum nocent. Minimum periculi habent, quæ tantum exiguam aliquam corneæ partem occupant, præcipue ſi non in ipſo pupillæ loco ſunt. Oportet tamen inflammationem abeſſe, per quam acies facile corrumpitur. Staphyloma enim & per ſe, & ubi ablatum eſt, quod perquam facile fit, per cicatricem factam, viſui parum officit. Neglectum vero, quia videtur aciem parum lædere, frequentes ophthalmias concitat, quæ ſi oculi interiora occupant, videndi facultatem tollunt, ſi in exterioribus ſubſiſtunt, vel creſcere ſtaphylomata faciunt, vel in ulcus malignum mutant, aliquando & oculum rumpunt. Alia majorum ratio eſt, quorum quæ alba ſunt, utplurimum omnem aciem corrumpunt, neque facile curationem admittunt, qua oculo integritas, & videndi facultas reſtituatur. Sinunt tamen hominem fere ſine alio periculo, immo fere ſine moleſtia eſſe, niſi ſi adnata ſimul levata eſt, qua corneæ innaſcitur. Tali enim ſtaphylomati venæ ampliatæ, & inflammatio, interdum quoque unguis aut pterygium & pannus ſupervenire ſolent. Quod igitur per ſe prorſus intactum relinqui poſſet, id oportet interdum, majoris mali metu, etiam ferro tolli. In hoc ſolo auxilium inveniunt, quibus cornea tantum in tumorem levata eſt, ut contegi palpebris non poſſit. Preſſus enim & medicamentis ſuperhabitis vexatus oculus vehementiſſima poteſt & lethali inflammatione corripi. Ut vero curatio, quæ per ferrum fit, omitti in aliis hujus generis tumoribus debeat, in hoc tamen ne quidem poteſt. Eſt enim propemodum ſemper cum inflammatione & ulcere, ac ſi ſclerotica ſimul in tumorem attolli incipit, cum immani adeo dolore conjunctum, ut æger ſomnum capere non poſſit, ac, febre accenſa, nonnunquam inſanire incipiat. Si per ſe mitius malum eſt, poſſunt tamen hæc omnia per cilia excitari, quæ apicem tumoris continuo vexant. Fit etiam interdum, ut oculus rumpatur, ex quo fere immedicabile carcinoma naſci ſolet. Inter hæc vero, quia cornea perlucens manet, aliquis luminis ſenſus eſt, quod tamen ægro ſpem nullam ſanationis veræ perfectæque facere poteſt. Protinus potius ad ſcalpelli curationem decurrendum eſt, ut ab altero oculo noxa avertatur, quam ſolet humorum deſtillatio facere. Majus autem certiuſque adverſus omnia fere ſtaphylomata, in manu, quam in medicamentis, præſidium eſt. Utraque viſum aliquando ex parte reſtituunt, manus & ferrum ut plurimum tollit. Neque cum utraque curatione nihil periculi conjunctum eſt, in primis ſi oculum antea longa tædiique plena lippitudo tenuit, aut mali habitus corpus, & vitium in humidis eſt, ut venerea lues, cacochymia, ſcorbutus. In his ſatius eſt curationem differre, donec expurgatum corpus fuerit. Aliquid etiam ad curationem confert, quæ per medicamenta fit, tempus, cujus ratione ſtaphyloma vel vetus vel recens eſſe ſolet. Vana autem opinio eſt, tum eo-

(*i*) loc.cit.p.231. ſq.

eorum, qui, quouſque medicamentis pugnari debeat, tempore definire volunt, tum qui manum ſcalpellumque vel omni paulo majori ſtaphylomati admovere.

§. VIII.

Quibus igitur oculus ſtaphylomate tumet, non uno modo ſuccurritur. Invenio prope omnes tantam habere in medicamentis fiduciam poſitam, ut ea in omni ſtaphylomate tentare præcipiant, modo id vetuſtatem non habeat. Scribunt autem multum proficere, quibus ſiccandi aſtringendique vis ſit, neque ex horum numero acriora eximunt. Nolo hic plenius exponere, quæ in veterum ſcriptis, adverſus hoc morbi genus, medicamenta laudantur. Fuit enim de his alio jam loco (IV.) expoſitum. Ex iis autem, quæ recentiores medici propoſuerunt, huc pertinere exiſtimo ligni ſancti fructus immaturos contuſos, & oculo impoſitos, quos *Fabricius ab Aquapendente* commendat, (α) fomenta illa atque collyria à *Plempio* laudata, (β) pariter ac ab *Antonio* (γ) & à Cl. *Heiſtero* (δ) propoſitam aquam, quæ alumen excepit. Quod medentium conſilium nolim tirones temere arripiant. Tutum enim non eſſe videtur, ſi inflammatio oculum tenet, ſive fecerit ſtaphyloma, ſive etiam ſupervenerit. Minimum hanc prius profligari oportet. Sed hæc medicamenta in univerſum & iis parum conveniunt, quorum oculos inflammatio jam ſæpius infeſtavit, & quibus ſtaphylomatis tunicæ tenuiſſimæ ſunt vel etiam ruptæ. Neque demum utilia eſſe adverſus illa ſtaphylomata queunt, quæ, parum elata, craſſas & albas tunicas habent, quæ fere ſemper ſiccæ ſunt. Ut enim ejuſmodi ſtaphylomata tolli poſſent, ſummas tunicas extenuari oporteret, interiores, quæ laxatæ levatæque ſunt, contra adſtringi. Sed ne illis extenuatis, hæ multo magis laxentur, non vanum metum eſſe, ſcire licet ex iis, quæ de cauſſis ſtaphylomatum dicta ſunt. (V.) Ut vero poſſe medicamenta in reliquis hujus mali generibus aliquem uſum habere non negem, tamen ea, niſi quæ aliquam tantum partem corneæ occupant, & quæ veteres videntur μυοκεφάλους nominaſſe, ſuperhabere adhuc non volui, neque adhibita ab aliis cum fructu vidi. Mihi autem uſus oſtendit, tutiſſimam huic ſtaphylomatis generi medendi rationem eſſe, quam à celebri apud Pariſienſes oculario medico *S. Yves* accepi, quo olim in oculorum adfectibus medendi arte præceptore uſus ſum. Oportet ſummo ſtaphylomati lapidem admovere, cui ab inferno nomen eſt, idque iterum & tertio, ſed manu admodum temperata, facere. Et hoc quidem tanta moderatione peragendum eſt, ut cum ab oculo, tum etiam à palpebris, omnis noxa avertatur. Quapropter hæ manu diducendæ ſunt, & æger jubendus, ut, quantum fieri poteſt, figat oculum. Et quo hæ partes omnino tutæ præſtentur, & cum dolor, tum omnis inflammationis metus avertatur, commodiſſimum eſt vaſculum vel aqua, vel lacte & aqua inter ſe miſtis, tepidis, plenum ita oculo aliquandiu admovere, ut ſummam ejus partem alluant. Per lapidem igitur, hac cum moderatione, ſtaphylomati admotum, cum levis aliqua ſuppuratio moveatur, tunicis laxatis corneæ, ſe con-

Curatio ſtaphylomatum, quæ per medicamenta fit.

(α) loc.cit.p.25.
(β) Ophthalmogr. Lib.V. cap.22.
(γ) loc.cit.p.446.
(δ) loc. cit.

contrahendi occaſio adfertur, ac tumor primo imminutus, exigua quadam cicatrice inducta, tandem totus tollitur. Dividi tamen hanc curationem oportet, & lapidem, ubi per triduum, quadriduumve, medicus conquievit, iterum & aliquando tertio, admoveri. Inter hæc tutum non eſt, oculum devincire, quem à plena luce remotum eſſe ſufficit. Neque corneam & palpebras in hoc malo inter ſe coaleſcere frequens eſt; præſtat tamen noctu tenerioris veſicæ fruſtulum, quod unguentum excepit, quale illud *Woolhouſii* eſt, inter palpebras inſerere. Ubi hoc unum ſupererat, ut ulcus cicatrice clauderetur, *S. Yves* aqua ophthalmica uſus fuit, qualis rubra eſt, vel quæ lapidis divini & metallorum croci aliquot grana habet, quo tunicis corneæ plus roboris adderet. Fere commodius eſt, unguentum in oculum conjicere, quale *Woolhouſii* eſt. Hæc curatio homini videndi facultatem propemodum plene reddit.

§. IX.

Quæ ſtaphylomata per compreſſionem curari poſſint declaratur, & quo ea modo fieri debeat.

Staphyloma cum hernia aut potius cum aneuryſmate vero comparari poſſe, ſupra retuli. Poteſt igitur dubitari, annon etiam, ut hæc, compreſſione curari queat. Invenio hanc curandi rationem jam olim à Jesu filio *Hali*, (α) propoſitam fuiſſe, neque *Woolhouſio* (β) diſplicuiſſe videtur, & *Heiſtero* V. C. probatur (γ). Exiſtimat etiam *de la Faye* (δ), ſtaphylomate laborantibus optime compreſſione ſuccurri, etſi non aliud videtur hujus mali genus admittere, quam quod ex uveæ procidentia naſcitur. In compreſſione autem adverſus omnia ſtaphylomatum genera, pariter ac adverſus hernias & aneuryſmata, præſidium non eſt, neque *Woolhouſii* (ε) ſententiæ poſſum accedere, qui ea compreſſione ſanari poſſe, exiſtimat, modo recentia ſint. Valet autem aliquando compreſſio, cum in tollendo ſtaphylomate, tum in ejus augmento reprimendo, quod, qui uti hoc auxilio volunt, ſollicite diſtinguere debent. Vinci igitur ac tolli per compreſſionem aneuryſmata non poſſunt, in quibus adeo laxatæ extenuatæque corneæ lamellæ ſunt, ut proxime à ruptione abſint; quæ dolent & inflammata ſunt, aut corneam exulceratam habent, quæque occalluerunt. Ut hæc etiam compreſſionem tuto ferant, quæ oculo ſemper inimica eſt, tamen illa vel in carcinoma mutari poſſunt. Atque compreſſionem tutum auxilium eſſe, niſi ad ea ſtaphylomata perſananda, perſuadere mihi non poſſum, quæ ex vulnere orta, quod telo acuto factum eſt, in parvo corneæ laxatæ tumore conſiſtunt, vel ex ulcere nata, tamen pura, ſine dolore, parva, & in puerili corpore ſunt. Incrementum enim corporis, ut in aliis herniis ſanandis, ſic etiam in hac, permultum valet (ϛ). Neque alia eorum ratio eſt, quibus, ne nimis increſcant, medentes faſciam injicere jubent. Excipienda enim eſſe, quæ vel cum humida lippitudine, vel cum acuta ophthalmia conjuncta ſunt, & quæ palpebris contegi nequeunt,

(α) loc. cit. cap. 60.

(β) loc. cit. Id enim repreſſio, repoſitio, reductio herniæ ocularis videntur indicare, quarum meminit.

(γ) loc. cit.

(δ) Remarques ſur *Dionis* Cours d'Oper. p. 547.

(ε) loc. cit.

(ϛ) *Woolhouſius* ait, ſe omnes ſtaphylomatis ſpecies, cum viſus inſtauratione, in infantibus, aliiſque omnibus, qui ad annos pubertatis nondum pervenerint, per compreſſionem curare. loc. cit. Sed hoc certe nimium eſt.

queunt, vix attinet dicere. Etiam inter exulcerata multa faſciam non ferunt, quæ adeo adverſus omnia ſtaphylomata in univerſum per ſe parum utilis eſt, cæteras curationes adjuvare poteſt. Neque id video ab iis plane neglectum eſſe, qui ſtaphylomatum curationem per compreſſionem propoſuerunt. Injici tamen faſcia debet non ante, quam ubi ad cicatricem inducendam perventum eſt, ſive perfectæ ſanationis cauſſa, tumor medicamentis aut filo, ſectioneve ſublatus fuerit, ſive in eo, quod ſanari non debeat, inflammatio vel alia mala profligata ſint, vel ulcus purgatum. Illa, ut oculus tantum noctu devinctus ſit, deſiderant, hæc, ut etiam de die. Nunquam vero tutum eſſe, ſciendum eſt, faſciam nudo ſtaphylomati injicere, ſed oculo palpebris contecto, inter quas tamen & oculum prius aliquid inſeri oportet, ne inter ſe coaleſcant. Cornea enim lamina, qualem *de la Faye* (ζ) contra uveæ procidentiam laudat, ut ſtaphyloma non irritet, ferri tamen diu, ſine incommodo, non poteſt. Nihil expeditus eſt, illa machina, cujus icon apud *B. Platnerum* (η) eſt, modo ita adaptetur, ut non tam premat, quam tumorem contineat. Quapropter & aliam figuram habere debet, ſi tantum ad coercendum ſtaphyloma imponitur, quod variam & figuram & magnitudinem habet. Nam difficillimum eſt, plumbeam laminam faſcia ita adſtringere, ut oculum non premat.

§. X.

De curatione per linum agitur, quod ſtaphylomati injiciendum eſt.

Sed his quidem utplurimum parum proficitur; quare malum, quod medicamentis, modicæque compreſſioni non cedit, manu curandum, & tumor, vel filo, vel ſcalpello ac forfice tollendus eſt. Ut prius de illo dicam, veteres invenio tantum non omnes à ſectione abhorruiſſe propter hoc, quod, cum aciem putarent reſtitui non poſſe, volebant tamen oculum ſervare, ex quo, ſcalpello adhibito, humores omnes effluere oportere, exiſtimabant (α). Fuerunt, qui ſtaphyloma mori cogebant, flaccidumque decidere, filo, ſi ſtaphylomatis radix anguſta, ſine acu injecto, & nodo ſenſim conſtricto (β). Plures, ne linum, quo duplici utebantur, effugeret, cum eo acum, per imam medii ſtaphylomatis partem, trajecerunt, ejuſque duo capita ex ſuperiore, alia duo ex inferiore parte, inter ſe adſtrinxerunt (γ). *Aetius* (δ) & *Paulus* (ε), in magno tumore hæc ſufficere non rati, juſſerunt prius aliam acum, ad ipſas radices, per medium tumorem, ab inferiore parte verſus ſuperiorem, trajicere, tumque alia acu, duo lina ducente, verſus angulos oculorum, tranſuere, & quæ modo dicta ſunt, peragere. Ut ex his tribus auxiliorum generibus primum utile ſit, reliquis duobus parum tribuendum eſſe exiſtimo. Nam

(ζ) loc. cit.

(η) Inſtitut. Chirurg. Fig. XIII.

(α) Vid. *Aetius* loc. cit. cap. 35. cum quo Græci & Arabes fere omnes ſentiunt.

(β) Primus videtur hoc *Guido de Cauliaco* propoſuiſſe loc. cit. ſaltem acus non meminit, deinde *Scacchus* loc. cit. p. 109. *Dioniſius* Cours d'Operat. p. 546. ed. 1740. *Purmannus* loc. cit. p. 133. & *Antonius* loc. c. p. 450.

(γ) Hæc eſt altera earum curationum, quas *Celſus* memorat, loc. cit. art. II. & quam etiam, ſaltem ſi mediæ magnitudinis ſtaphyloma ſit, commendant *Fabricius ab Aquapendente* loc. cit. p. 26. *Theveninus* loc. cit. *Dioniſius* loc. cit. aliique.

(δ) Loc. cit. cap. 35.

(ε) Lib. VI. cap. 19. Habet etiam *Albucaſis* loc. cit.

quo magis ſtaphyloma increvit, eo fere vehementius dolet, eo copioſior acriorque humor ad oculum deſtillat, quæ mala per linum exaſperari oportet. Accedit, in magno vetuſtoque ſtaphylomate, eam tenues corneæ lamellas eſſe, ut linum non paullatim ſecando, verum, protinus in ipſa curatione, tumorem excidat, per quod vulnus humores oculi omnes, etſi non ſine periculo, effluent; nam quia vulnus paulo anguſtius eſt, inflammatio ſolet, utplurimum vehementiſſima, ſupervenire. Vidi etiam ſtaphyloma, quia æger impatiens erat, ab acu, dum trajiciebatur, laceratum fuiſſe. Quod fortaſſis enim *Aetio* accidit, qui tenues acus commendat. Præter hæc accidit ſæpius, ut uvea prolapſa interiori corneæ parti adhæreat, quæ filo ſimul conſtricta dolorem inflammationemque ſummam movere debet. Longe tutior commodiorque ea medendi via eſt, qua linum tumori ſimplex, & ſine acu, injicitur, quæ tamen in parvis tantum ſtaphylomata tuta eſt, & in quibus non tota cornea laxata eſt. Neque tamen hæc nimis parva eſſe oportet, aut ſaltem anguſtiore radice inhærere. Uſus mihi oſtendit, ſi paullo majus ſtaphyloma ſit, & tunicas non nimis extenuatas habeat, acu etiam duo lina ducente, tenuiſſimaque tranſui poſſe, tumque ex utraque parte ligari. Lini vero capita, temperata admodum manu, inter ſe adſtringi debere, ſciendum eſt. Dum mordet filum, latataſque tunicas contrahit, inflammationem lenem movet, quam cum ſuppuratio ſequi debeat, vulnus, quod à tumore paullatim exciſo ſupereſt, ſenſim clauditur. Rarius fit, ut exigua quædam quaſi fiſtula maneat, quæ tamen parum vel nihil nocere ſolet. Nam quod ex aqueo humore effluit, cum exiguum ſit, cum lacrymis miſceri ſolet, & ad nares profluere.

§. XI.

Variæ per Scalpellum faciendæ curationes proponuntur.

Supereſt, ut de ea curatione dicam, quæ ſcalpello peragitur. Ejuſque tres modi eſſe inveniuntur, qui à medentibus propoſiti ſunt. Veteres, ut ex *Celſo* (α) patet, in ſumma parte ſtaphylomatis, ad lenticulæ magnitudinem, excidebant, deinde exedentia medicamenta infricabant. Quod an recentiorum aliquis imitatus ſit, equidem neſcio. Video autem cum olim *Aetium* (β) & *Paulum* (γ) & ex Arabibus *Jeſum Hali* filium (δ), tum ex noſtræ ſuperiorisque ætatis medicis aliquos (ε), ſtaphylomata, quæ latiorem radicem habent, primo acu linum ducente tranſuiſſe, deinde apicem reſecaſſe, quo adeo ex duplici *Celſi* curatione unam fecerunt. Alterum tertiumque modum ex præcipuis noſtræ ætatis ocularii medicis unus, St. *Yves* propoſuit, quos, quales ab eo, qui jam Pariſiis hoc nomine celebris eſt, accepi, ſæpiuſque adhiberi vidi, quaſque & in hac urbe curationes perfeci, proxime deſcribam. Quartus parum ab eo differt, quo in hydrophthalmi curatione utimur. Eumque jam olim *Jeſus Hali* filius propoſuiſſe videtur (ϛ), & poſt eum *Theveninus* (ζ), ac *Dioniſius* (η). Primum igitur, quid de veterum illa curandi ra-

(α) Loc. cit.
(β) Loc. cit.
(γ) Loc. cit.
(δ) Loc. cit. cap. 65.
(ε) Vid. *Paræus* lib. XVI. cap. 16. *Molinettus* Diſſ. anat. pathol. IV. cap. 6. p. 157. *Theveninus* loc. cit. *Antonius* loc. cit. p. 452.
(ϛ) Loc. cit.
(ζ) Loc. cit.
(η) Cours d'operat. p. 546.

ratione ſentiendum ſit, dicam. Eam vero, ſi ſtaphylomata in univerſum conſidero, alteri illi, quam per ligaturam fieri debere volunt, præferendam eſſe exiſtimo, primum propter hoc, quod cum dolorem, tum inflammationem leniorem movere debet, deinde, quod non totam corneam tollit, ſed, ſumma tumoris parte exſecta, contrahere ſe reliquum facit, corneamque ad priſtinam formam redire; tandem, quod, quantum videndi facultatis ſupereſt, ſervare poteſt. Quomodo hæc curatio inſtituenda ſit, ſtatim aperiam, ubi prius de quarto quædam modo dixero. Videtur is cum ea curatione comparari poſſe, quam vulgo hydrocelæ adhibent, quæ tamen morbum non tollit, ſed ad tempus levat. Semper enim tumor rurſus adſurgere ſolet. Accedit, oculum ejuſmodi ſectionem minus, quam ſcrotum, ferre, etſi & hoc interdum vehementior inflammatio invadit. Atque St. *Yves* (ϑ) facile credo, neque ſatis tutum hoc auxilium eſſe, neque certum. Ubi igitur ad ſcalpellum decurrendum eſt, non expedit, omne ſtaphyloma eodem modo curare, quod præcipue videndi facultatis cauſſa tenendum eſt, quam unus ex toto tollit, cæteri ex parte ſervant. Mala enim ſymptomata, cum periculo ac deformitate, ſolent fere omnes æque bene tollere. Aliquid etiam tum color ſtaphylomatis variat, tum magnitudo. Parvis igitur ſtaphylomatibus, & quæ aliquam tantum corneæ adhuc perlucentis partem occupant, neque vetuſta ſunt, ſi linum non ferunt, hanc medelam parare ſoleo. Poſt hominem, quem, lumini obverſum, in ſedili colloco, jubeo miniſtrum adſtare, qui & caput teneat, & ſuperiorem palpebram diducat. Inferiorem poteſt ipſe medicus curans deprimere. Etiam inutile non eſt, præcipue, ſi timidus homo aut doloris impatientiſſimus eſt, ex adſtantibus aliquem manus ejus prehendere, ac coercere. Medicus deinde ante ægrum ſtat, & acu tenuiſſima, parumque curva, filum ſimplex, tenueque ducente, quam, ſi in dextro oculo vitium eſt, ſiniſtra prehendit, ſi in ſiniſtro, dextra, tumorem ab exteriore angulo verſus interiorem tranſuit, ac lino paullulum adducto, levat. Tum is, ad ipſas radices, anguſtiore ancipiti ſcalpello, quali ad venas ſecandas utimur, tranſverſus inciditur, poſteaque forfice totus exſcinditur. Poteſt etiam tumor, acu cum lino omiſſa, forcipula prehendi, tumque reſecari, ſi, ut aliquoties vidi, ſtaphyloma qua parte jam ruptum eſt, ut apex forficis immitti poſſit. Aliam curationem iis adhibendam eſſe exiſtimo, in quibus maxima corneæ pars in tumorem ſublata eſt. Quæ ſi pellucida ſunt, neque, niſi in ſumma parte, multum eroſa, neque omnem aciem corruperunt, conducere altera illa à *Celſo* deſcripta curatio poteſt, qua ſumma tantum ſtaphylomatis pars exſcinditur. Spem enim felicis curationis robur facit, quod cornea à durioris membranæ parte habet, & per quod ſe poteſt, aqueo humore effuſo, contrahere, tandemque coaleſcere. Oportet tamen non nimis parum exſcindere, alias enim tum aliquis tumor manet, tum etiam ſtaphyloma interdum redit. Quam curationem ſucceſſum habituram eſſe, ſi per corneam, nimis eroſam extenuatamque, ſperare non licet, hanc totam excidi neceſſe eſt; curatio vero non alio modo, quam quo prior ordinatur, niſi quod ſcalpellum in duriorem oculi membranam demitti oportet, ejuſque aliquam partem, cum tota cornea, tolli. Cum enim humores oculi, cum aliqua videndi facultate, ſervari non poſſint, expedit eos maximam partem effundere, quod, uvea ſimul reſecta, ejuſque cum cryſtallino vitreoque quaſi concreto ſucco, nexu

Aa 2 ſub-

(ϑ) Loc. cit. p. 235.

ſublato, fit (ι). Vulnus enim, quod paulo anguſtius eſt, ab erumpente humore premitur, eoque vehementiſſima inflammatio movetur. Multo lenior eſt, quæ illam curationem excipit, ac brevi ſuppuratione finitur, qua cornea contrahitur, ac vulnus clauditur. Ubi firma cicatrix inducta fuit, arte paratum oculum inter palpebras inſeri oportet, qui alteri par ſit, ac bulbi relicti motum ſequatur. Hoc etſi miſerum, tamen unicum auxilium eſt, quod præcipue iis paratum eſt, quibus tum cornea tota, tum, cum hac, etiam durior oculi tunica, ex parte, in tumorem attollitur. Eodem modo illis ſuccurritur, quibus cornea maximam partem vehementer extenuata eſt, ac per interiorum partium confuſionem, omnis videndi poteſtas periit. Neque aliam medicinam invenire poſſunt, qui album ſibi calloſumque ſtaphyloma tolli cupiunt. Præſtat tamen ejuſmodi ſtaphylomate laborantibus ægris perſuadere, ut, ſi cornea parum levata, & ipſi ſine dolore ſunt, malum patienter ferant, quam decoris cauſſa, ſaltem difficilem, curationem ſuſtineant.

§. XII.

Indicantur ea, quæ felicis ſanationis cauſſa cum ante, tum poſt ſcalpelli uſum, a medentibus peragenda ſunt.

His omnibus ea ſubiicienda ſunt, quæ cum ante, tum poſt curationem, circa victum & medicamenta, obſervari oportet. Si corpus integrum, & malum ſine dolore ac inflammatione eſt, ſaltem, per aliquot dies, tenui lenique victu utendum eſt, & proxime ante curationem, vena ſecanda, & alvus laxanda. Aliquando etiam, his omiſſis, ad ſcalpellum decurrendum eſt, ſi dolor inflammatioque ab adfrictu pendet, quem palpebræ ciliaque, præcipue rupto ſtaphylomati, faciunt. Interdum humor in oculos deſtillat, & ſtaphyloma exulcerat, quod ſi in corpore parum integro fit, & in quo cacochymia, ſcorbutus, aut venerea lues eſt, ante curationem, tum medicamenta danda ſunt, his morbis vincendis profligandiſque idonea, tum humor ex oculo in aliam partem evocandus. Expeditiſſimum eſt, ſive in humero, ſive in crure, fonticulum excitare, aut ulcus in nucha facere, per quod plura lina xylina tranſmittantur. Non alio modo fonticulum profuiſſe exiſtimo, per quod ſe *Brebiſius* (α) gloriatur, ex lippitudine ortum ſtaphyloma ſanaſſe; modo hoc fuerit, nam tres tantum puſtulas fuiſſe, veriſimillimum eſt. Ipſa curatio, in calido loco, & in jejuno corpore fit, ne vomitus, qui alias ſupervenire ſolet, vulnus irritet, humorumque adfluxum concitet. Utque ſaltem vehementior inflammatio avertatur, expedit altera hora poſt curationem, ſanguinis magnam vim detrahere, & abſtinentia ac quiete pugnare. Inter ea, quæ extrinſecus ſuperhabenda ſunt, aqua tepida & ovi album eſt, quorum illa oculum protinus lavari oportet, illud cum aqua plantaginis, roſarum aliave ſimili peragitatum ac mixtum, panniculo excipi, oculoque imponi. Quibus, ſi inflammatio averti non poteſt, hac reprimente medicina omiſſa, utile eſt, cum fomento ex aqua tepente facto, cataplaſma ſæpius de die tepidum imponere, quod ex interiore panis parte, lacte & vitelli ovi, cum pauxillo croci fit. Sæpe etiam neceſſe eſt, iterum tertioque venam ſecare, neque intus, adverſus æſtum danda, medicamenta negligere. Si alvus minus reſpondet, oportet etiam frequens in eam lotiones infundi. In his, donec vulnus ad cicatricem ſpectent, perſiſtendum eſt; tum vero aqua vel unguento po-

(ι) Curationem non plane abſimilem commendaſſe etiam video *Scacchum* loc. cit. pag. 110.

(α) Act. N. C. Tom. III. obſ. 49. p. 153.

potius uti decet, cui leniter adſtringendi vis eſt, & oculum machina idonea paullulum premi. Neque aliter fere, etſi minus operoſe, pugnandum eſt, ubi parvum aliquod ſtaphyloma ſive lino, ſive ſcalpello, exciſum eſt. Inutile etiam non eſt, quod veterum ac recentiorum aliquot voluiſſe invenio, ut æger, per totam curationem, ſupino corpore capiteque ſit, etſi evidentior hujus uſus eſt, ſi uvea, quæ prociderat, in ſedem ſuam reducta fuit. Et hæc quidem omnia ad ea pertinent, quorum in cornea ſedes eſt. Quæ ex durioris membranæ vitio naſcuntur, ſi vulnus eſt, per compreſſionem, ſi ulcus, per ſcalpellum curanda eſſe exiſtimo. Sufficit vero vel ſummam ſtaphylomatis partem exſcindere. Humores enim facilius, quam in corneæ ſtaphylomate, ſervari poſſunt, &, cum acies interdum vix hebetior facta ſit, etiam debent.

XXV.

DISSERTATIO

DE

STAPHYLOMATE

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P. P.

PRO DOCTORATU OBTINENDO

Tuebitur

PHIL. FRID. BENJ. HOELDER,

S T U T T G.

Tubingæ 18. Decemb. anno 1748.

§. I.

Necdum finis eſt affectuum vel corneæ, vel uveæ, oculi tunicarum! Quamvis enim in præmiſſis pluribus diſſertationibus egerimus de variis corneæ maculis, ulceribus, fiſtula, veſiculis puſtuliſque: de hypopyo: de hydrope oculi: de mydriaſi, pththiſi pupillæ, ſynizeſi, ſynechia &c. affectibus vel corneæ, vel uveæ iridive propriis, atque communibus; ſuperſunt tamen plures intricati difficileſque, quos e labyrintho tot authorum, in diverſa abeuntium, extricare non minoris aliquando eſt operæ, quam rationali atque felici ſubjicere curæ.

§. II.

Itaque *cornea porro ſubit vel* ſubſtantiæ ſuæ præternaturalem craſſitiem & ſcirrhoſitatem, vel intumeſcentiam, vel attenuationem nimiam: *vel* ſubſidentiam & corrugationem: *vel* ſuperexcreſcentiam, membranaceam, carneam, fungoſam, cancroſam: *vel* exeſionem & perforationem ulceroſam, malignam: *vel* ſtaſin & rubedinem inflammatoriam; *vel* aliam coloris mutationem: *vel* vulnus, totam penetrans ſubſtantiam, cum humoris aquei effuſione, aliquando & iridis uveæque procidentia foras: *vel* ſuarum aliquarum modo lamellarum exulcerationem, eroſionem, aut undecumque inductam attenuationem, propter quam vel tota cornea, vel pars ejus in altum, & majorem convexitatem elevatur, protuberat, atque in talem effictum quaſi ſacculum recipit humoris aquei portionem, ſubinde etiam iridis, vel uveæ. Diſtinctam horum affectuum denominationem atque tractationem ſuo ſervantes loco, jam ad incudem revocamus, quem ultimo recenſuimus, affectum, cui *ſtaphylomatis* impoſuere nomen & antiqui authores & recentiores.

§. III.

Etymologia quidem ſtaphylomatis in aprico eſt; ſiquidem σταφύλωμα, τὸ, derivatur à σταφυλὴ, ῆς, ἡ, uva, hinc & Latini affectum ſtaphylomatis vocant *uvationem*, quod baccam uvæ minorem æmuletur protuberans vel cornea adhuc integra, vel per eamdem pertuſam, hiantem, prolapſa uveæ portio: & quamvis ſtricte loquendo ſtaphylomatis acceptio determinetur ad certam harum protuberantiarum ſpeciem, vel ſubdiviſionem, *ſtaphyloma* tamen communiter *pro genere* horum affectuum *conſtituitur*, per ſynecdochen ſpeciei. Sed quid ſtaphyloma ſit formaliter, quæ genuina ejus definitio formalis, non prius enucleare audemus, quam præeuntium, vetuſtiſſimorum maxime, authorum veſtigia legerimus.

§. IV.

Apud *Hippocratem* vix aliud occurrit veſtigium quod huc trahi poſſit, præter pauca & obſcura, quæ ita ſonant: membranæ vero tres ſunt, oculos ipſos cuſtodientes, ſuperna quidem craſſior, media vero tenuior, & tertia tenuiſſima, quæ humorem conſervat. Ex his ſuperior quidem & craſſiſſima, ſi læſa fuerit, morbum facit. Media vero, ipſa etiam periculi plena eſt, & ubi rupta fuerit, foras velut veſica prominet. Tertia tenuiſſima, omnino periculoſa, quæ humorem conſervat (*a*). Quamvis hinc & aliunde vero ſit ſimillimum, per tres oculum cuſtodientes tunicas ab Hippocrate intelligi corneam, (tam tranſparentem, ſive corneam ſtricte dictam, quam opacam, ſive ſcleroticam vocatam) uveam atque retinam: ac mediæ quidem illius, uveæ, rupturam aliquando fieri; non tamen patet, quomodo ex hac ruptura poſſit in forma cyſtidis prominere uvea, niſi corneam ſimul vel relaxatam & prominentem, vel ruptam ſupponas, e cujus ruptura, vel vulnere pars uveæ, pariter utplurimum ruptæ & in modum cyſtidis convolutæ, promineat foras? Utut ſit, *nomen* certe *ſtaphylomatis non habet Hippocrates noſter*.

§. V.

Cornelius *Celſus*, primi à C. N. ſeculi author, (*b*) hæc habet: in ipſo autem oculo nonnunquam ſumma attollitur tunica, ſive ruptis intus membranis aliquibus, ſive laxatis, & ſimilis figura acino fit. Unde id ſtaphyloma Græci vocant. Quantus eheu in hiſtoria medicinæ hiatus ab Hippocrate ad Celſum! Quinam ſint illi Græcorum, quos Celſus allegat, & qui nomen ſtaphylomatis cuderint, injuria temporum atque jactura librorum perditorum, vel ſaltem in tenebris adhuc latentium, potior videtur eſſe cauſa, cur neſciamus, quam ignavia inquirentium? Videmus tamen Celſum cum Hippocrate conſpirare, quod pariter per ſummam oculi tunicam intelligat corneam, vel ſcleroticam, quod accuſet itidem ruptas intus membranulas, & figuram acino ſimilem fieri tradat, quæ parum vel nihil diſtat, à figura cyſtidis. Quid Celſus hoc loco per *ſummam tunicam* velit, e ſubſequo cap. de natura oculorum & eorum ſuffuſione diſpaleſcit.

Nimirum κερατοειδία, corneam, tam opacam, quam diaphanam intelligit. Hanc attolli, elevari, protuberare ſupponit, atque ſic acini figuram referre, idque ſive à ruptis intus membranis aliquibus, ſive laxatis. An hic capiendæ ſunt iris & uvea, quæ tamen firmiſſime connexæ ſunt, & unam conſtituunt tunicam? An tenuiſſima cryſtallini tunica in computum hunc quoque trahenda? Sit ita! quid tum? Harum vel ruptura, vel laxatio, vel etiam hinc facta ad corneæ ſuperficiem internam appropinquatio nondum faciunt corneæ præternaturalem protuberantiam, id quod in variis caſibus ῥωγμῆς, pupillæ diſruptæ, συνεχείας, adhærentis aut concretæ iridis cum ſuperficie interna corneæ, & χαταςροφῆς, dislocatæ, ad latus retractæ pupillæ, ὑπεραυξήσεως, ſupercreſcentis iridi & pupillæ carnis, experientia teſtatur.

An

(*a*) Hipp. de locis in hom. S. 4. p.408. l. 45. ſſ. edit. Foeſ.

(*b*) Corn. Celſus de re medica L.7. c. de ſtapylomate oculi p. m. 634.

An ergo rectius putatur *Celſus* per membranas intus *vel ruptas vel laxatas intellexiſſe*, *ipſas corneæ lamellas*, & plura, quibus, arctiſſime quidem conglutinatis, conſtat, ſtrata? Quæ Hipp. (*a*) non modo jam indigitaſſe videtur, juxta ſuſpicionem Foeſii: Galenus autem (*b*) diſerte affirmavit, & recentiores Anatomici uno confirmant ore (*c*). Quales ergo lamellæ interiores, corneæ concavitati propiores, vel rumpantur, vel laxentur, atque ſic exteriores minus reſiſtere valeant vi humorum oculi diſtenſivæ? Ad hunc ſenſum collimat forte germana Celſi verſio, quam D. Joh. *Kuffner*, Racenburgenſis ad Oenum edidit Wormatiæ an. 1539. fol. 103. a. ita ſonans: *Aber inwending in dem Aug erhebt ſich zu Zeiten eyn Heutlein oben her, nemlich, wann innen etliche Heutlin zerriſſen oder leedig werden, und iſt einem Weiberling gleich, daher es die Griechen ſtaphyloma heyſſen.*

Sane magna cum veri ſpecie hic verborum ſenſus tribui Celſo poſſe videtur, niſi duplex, quam ſtatim ſubjungit, curatio difficillime ſe pateretur conciliari: utraque enim hæc eo redit, ut, quod acini figura protuberat in cornea, vel per ligaturam tollatur, vel excidatur. Atqui vero utrinque, poſt ablatam partem protuberantem, maxima relinqueretur deperditio ſubſtantiæ corneæ, humores effunderentur, & conſolidatio hujus vulneris non alia obtineretur, quam quæ in fatale detrimentum & pelluciditatis corneæ, & figuræ oculi globoſæ, &, quod maximum eſt, viſus non poſſet non cedere. Hinc videtur ipſa duplex hæc operatio magis appropriata tali ſtaphylomati, quod prolapſam ex hiante p. n. cornea ſiſtit uveæ particulam, in forma acini inflatam, atque vel ligatura, vel ſcalpello tollendam, ſi reponi haud poſſit. Ne quid ergo diffiteamur, locum hunc Celſi obſcurum maxime ac dubium declaramus.

§. VI.

Sed diſpiciamus de *Galeno*, an is majorem affundat lucem? Paſſim quidem is mentionem facit ſtaphylomatis, ſed duobus ſaltem locis, & ne ibi quidem diſtincte ac ſufficienter illud delineat. Primo enim in illo capite, quo recenſet, qua ratione veteres medici nomina morbis impoſuerint, inquit (*d*): ſtaphyloma, i. e. oculi morbus, cum in ſumma tunica quiddam acino ſimile eminet: & alio (*e*), tanquam cardinali loco, inquit: *τὰ δὲ ςαφυλώματα καλέμενα, τὰ μὲν, τῇ θέσει μόνῃ, τὰ δε διαθέσει παρὰ φύσιν ἐςίν*. Quæ latine ſic reddit Horatius Limanus in oper. Galeni in latinum converſis idioma: quæ autem ſtaphylomata vocantur, alia quidem ſolo poſitu, alia vero ipſa diſpoſitione præter naturam ſunt. Clariſ. vero *Gunz* (*f*) ita putat vertenda: qui vero (tumores) ſtaphylomata nominantur, eorum alii ſaltem poſitu, alii autem adfectione præter naturam ſunt. Horum Galeni verborum interpretationem quam olim dedit

(*a*) Hippocr. de carnibus S. 3. p. 253. lin. 10. uſque ad 18. & Foeſius in not. p. 317. §. 48.

(*b*) Galenus de oculis, Edit. Juntar. in fol. S. 7. p. 910. b. lit. H. & cornea de multis corticibus compoſita eſt, uno ſuper alium locato &c.

(*c*) Vid. Præſid. diſp. de examine corneæ anatomico & phyſiolog. p. 15. §. 9.

(*d*) Galen. method. med. l. 2. f. 9. b. lin. 8.

(*e*) Galen. de tumoribus p. n. In verſ. lat. S. 3. p. 846. c. 17. ſive ultimo.

(*f*) Juſt. Godofr. Gunz diſp. inaugural. de ſtaphylomate, Lipſiæ 1748. p. 3. ſeq.

Ingraſſias, adoptat modo laudatus Gunz, ceu planiſſimam & quæ Galenum cum Celſo conſpirare faciat. Scilicet videtur ipſis Galenus retuliſſe ad prius ſtaphylomatis genus eum tumorem, qui e cornea p. n. diſtenta evenit, ad alterum vero, quem ulcus effecit, quo ſumma oculi tunica exeſa, tantumque extenuata fuit, ut ab aqueo humore in tumorem, paulatim conſurgentem, attollatur.

§. VII.

Ingenioſæ huic conjecturæ annon repugnat generale prædicatum, quod de tumoribus, hoc Galeni paragrapho recenſitis, enunciatur prima ſtatim linea? ἄλλοι τινές ὄγκοι, ὐδέν διαίρετον ἔχοντες, i. e. alii quidam tumores nihil dividuum, (ſive ſeparabile, ſ. fiſſile) habentes; aut qui non habent ſolutam unitatem pro phænomeno vel conſtituente, vel concomitante, ideoque ulceris ſubſumptionem excludunt. Sane qui τὸ διαίρετον per ſelectum vertit ſupra nominatus Horatius Limanus nullum plauſibilem verbo huic ſenſum reddidit. Aut licetne Galenum e Galeno interpretari? Dum ipſi (*a*) διάθεσις νοσώδης audit, non ſolum cum aliqui ægrotant, ſed etiam cum quiſpiam iſtorum affectuum incipit exoriri: ut hinc in dubio illo Galeni paragrapho ſenſus eſſe poſſit, non ſaltem ſtaphylomata vocari quæ actu, & evidentia & majora exhibentur, ſed illa quoque, quæ ſunt in fieri, in limine poſitionis. Si vero juxta *Langii* aſſertum, quod habetur in Lexico Caſtello-Brunoniano, titulo diatheſis, hæc quoque ſignificet Græcis complicatos affectus, facilior erit conciliatio ſolius poſitionis cum complicatione, i. e. ut non ſolum ſtaphyloma vocetur, quod in ſola corneæ elevatione præternaturali, ſed etiam conjunctis vel vulnere, vel arroſione & eroſione corneæ, vel uveæ in ſinum corneæ protuberantis prolapſu, vel omnino uveæ per ruptam corneam protruſione foras conſtiterit.

Duo adhuc *Galeni* loca conferri merentur; altero (*b*) inquit: & tunica uvea utplurimum relaxatur, cum corneam nimium erodi contigerit: altero (*c*) dicit: contigit vero nonnunquam, ut tunica, cornea appellata, profundum habeat ulcus, qua deinceps exeſa tota, aliquid ex ea tunica procidat, quæ ſecunda poſt corneam ordine ſita eſt, uvea appellata: & ipſa pupilla una divulſionem patiatur: atque ex his tribus omnibus, quælibet paſſio oculi exiſtimetur, quodvis ulcus & eroſio ad ſolam corneam pertinet, procidentia ad uveam, & divulſio ad pupillam.

Quorſum vero cumque, naſum hunc cereum flectamus, hoc certe conſequitur, e manca & obſcura hac Galeni deſcriptione nec claram nec diſtinctam ſtaphylomatis ideam exſculpi poſſe.

§. VIII.

(*a*) Galenus in Librum ſextum Hip. de morbis vulgaribus, commentar. 5to S. 3. p. 189.

(*b*) - - de cauſis morborum, claſſ. 3. c. 10. fol. 9. b. de cauſis morborum in genere poſitionis.

(*c*) - - de differ. morb. claſſ. 2. c. 13. fol. 5. b. de compoſitis morbis inſtrumentorum.

§. VIII.

Authorem, incertum quidem, ſed antiquiſſimum tamen, *definitionum medicarum & Iſagoges*, quæ communiter Galeno adſcribuntur, ſi conſulamus, *ibi* ſtaphyloma dicitur primo, id quod in pupillæ loco conſurgit acino uvæ ſimile: & paulo infra deſcribitur eſſe: elevatio verſus pupillæ locum cum inflammatione, acino uvæ ſimilis: *hic* vero, quando oculi pupilla cum inflammatione & dolore attollitur & acino uvæ ſimile redditur, album colore. Inter reliquos primorum ſeculorum (*a*) Græcos medicinæ ſcriptores, qui ſtaphylomatis expreſſam atque ampliorem fecerint mentionem, nonniſi Aetium, Paulum, & Actuarium habemus, quos itaque nunc in ſcenam producimus. Et *Aetius* quidem, gravis, diſertus atque de ophthalmiatria bene meritus auctor, primo (*b*) de myocephalis dilucide ſic ſcribit: cum ulcera, quæ propter eroſionem aut ruptionem corniformis tunicæ fiunt, profunda evadunt, pars aciniformis tunicæ procidit, & quod prolapſum eſt nigrum aut cœruleum apparet. In circuitu vero circa fundum ejus partis quæ procidit labia corroſæ corniformis tunicæ alba apparent. Et, ſi adhuc magis pars prolapſa duraverit, labia ruptionis tunicæ corniformis calloſiora facta adhuc magis alba apparent. Divulſa eſt autem omnino in uviformis, ſive aciniformis tunicæ prolapſu pupilla ipſa, ut omnino non appareat, aut & ſitu & figura immutata. Capite autem ſequente (*c*) dicit, differentias ſtaphylomatum plures eſſe: nam & cauſas affectionis varias eſſe: appellari vero ſtaphylomata non ſaltem, cum corniformis tunica fuerit elevata & eminentiam acino uvæ ſimilem fecerit, ob humores ſub aliquam corniformis tunicæ ſtriam (*d*) collectos, à quibus humoribus coactam corniformem tunicam ſuſtinere contingat ac elevari & incurvari, facereque ſtaphyloma citra ruptionem; &c. Sed appellari etiam ſtaphyloma, cum ob corniformis tunicæ rupturam, magnus uviformis tunicæ prolapſus factus fuerit. Differre hæc duo ſtaphylomata, addit, quod in illo elevatio ſola ſit tunicæ corniformis, unde etiam tota moles albidior appareat: in hoc vero ruptura quoque facta ſit tunicæ corniformis, & quod prolapſum eſt, cœruleum aut nigrum appareat.

Manifeſtum ex his eſt, quod Aetius duas ſtaphylomatis admittat ſpecies, alteram quæ in ſola corneæ elevatione ac protuberantia: alteram, quæ in ruptura corneæ, & prolapſu per illam uveæ, hujuſque protuberantia in corneæ externa ſuperficie conſiſtat. In genere hæc recte traduntur! Sed confundit in prima ſpecie diſtinctos corneæ affectus, qui ab humoribus & pure intra corneæ lamellas collectis oriuntur, & vel unguis vel leucoma, vel phlyctæna, vel puſtula vocantur. Neque ideo ad ſtaphyloma referendi ſunt, quod horum nonnulli prominentiam in cornea aliquam important.

§. IX.

(*a*) Aetius, Amidenus, ad finem Vti ſeculi, vel initium VIti ſcripſit: Paulus, Ægineta, haud ante ſeculum VIImum vixit, licet abs Clerico in IVtum & abs Conringio in Vtum collocetur: vid. Freind. hiſt. med. p. 95. & Schulz hiſt. med. p. 337. Actuarii, incerta quidem Epoca, Freindio tamen putatur haud multo ante finem Sec. XIII. extitiſſe, contra Lambecium & Fabricium, hiſt. med. p. 178. l. 1. & p. 175.

(*b*) Aetius Tetrabibl. 2. Serm. 3. c. 33.

(*c*) Aetius Tetrabibl. 2. Serm. 3. c. 34.

(*d*) Lamellam, ſtratum, quarum pluribus componi corneam ſupra §. 5. dictum eſt.

§. IX.

Paulus Ægineta (*a*) ſic habet: τὸ μὲν ϛαφύλωμα κύρτωσις ἐϛὶ τȣ̃ κερατοειδέος χιτῶνος ἀτονήσαντος σὺν τῷ ῥαγοειδεῖ, ποτὲ μὲν διὰ ῥευματισμὸν, ποτὲ δὲ δι᾽ ἕλκωσιν. i. e. Staphyloma quidem eſt curvatio (ſive gibboſitas) corniformis tunicæ, infirmatæ (ſive debilitatæ) una cum uviformi, aliquando per fluxionem, aliquando autem per exulcerationem. Alibi vero idem aliter habet (*b*): *Proptoſis* caſus eſt uveæ tunicæ, ab eroſione ſive diſruptione corneæ proveniens, quæ exigua adhuc, ita ut muſcæ caput referat, *Myocephalon* nuncupatur: aucta vero amplius inſtar uvæ acini, ſtaphyloma dicitur. Ubi vero plurimum ſuccreverit, adeoque egreditur, ut palpebras tranſiliat, *Melon*: cum denique occalluerit, *Clavus*, ſive Græcis ἧλος appellatur.

§. X.

Actuarius (*c*) ne latum quidem unguem à Paulo recedit. Ita enim ſcribit: proptoſis autem eſt uveæ tunicæ procidentia, quæ eroſa ruptave cornea tunicula contingit. Hæc prout major minorve cernitur, varia quoque nomina accipit, quæ ſingula ab ea re, cui ſimilia fuerint, denominantur. Nam ſi exigua adhuc fuerit, ut muſcæ capitulo ſit ſimilis, μυοκέφαλον: ſin pluſculum ſuccreverit, ut uvæ acinum referat, ϛαφύλωμα (ſive uvatio) dicitur: at ſi plurimum prolabitur, ut ultra palpebras proſiliiſſe videatur, μῆλον (ſive malum) nominatur: quod ſi quid etiam ex eo callum duxerit, ἧλος, (ſive clavus) nuncupatur. Facile autem & tres hi authores conciliantur, & tanquam interpretes ac commentatores Celſi atque Galeni merito ſuſpiciuntur, & duces habentur totius gregis medicorum diverſarum nationum atque linguarum, ab eo tempore in noſtram uſque ætatem, ea tamen cum differentia, ut aliqui utramque hanc ſtaphylomatis ſpeciem, quæ vel ſine, vel cum uveæ prolapſu fit, alii hanc poſteriorem, & à potiori quidem, agnoverint.

§. XI.

Arabum medicorum, *Avicennæ*, *Meſues*, *Rhaſis*, *Albucaſis*, *Jeſu Haly* teſtimonia prætermittimus, quod nihil agere videntur aliud, quam cramben à Grecis toties jam appoſitam, recoquere; ideoque nec aliorum poſt illa tempora viventium authorum, qui ſtaphylomatis fecerint mentionem, plauſtra cumulabimus. Quicquid enim e. g. *Conſtantinus* ille *Africanus*, *Gordonius*, *Valeſcus*, *Guido*, *Vega*, *Vidus Vidius*, *Ingraſſias*, *Fabricius* ab Aquapendente &c. imo recentiores ultimorum ſeculorum ſcriptores quamplurimi, quorum vero nomina recenſere ſuperſedemus, tradiderunt eodem ſemper cum Græcorum, & Pauli Ægineta maxime, placitis recidit.

§. XII.

(*a*) Paulus Æginet. L. 6. c. 19.

(*b*) Idem L. 3. c. 22. p. m. 176. edit. in 8vo & p. 436. in fol.

(*c*) Actuarii, Zachariæ filii, medicus ſive de method. medendi, L. 2. c. 7. p. m. 183. G. H.

§. XII.

Racentiſſimos vero, qui præſenti hoc ſeculo claruerunt *authores*, quotquot nobis vel innotuere, vel quos evolvere libuit, præcipuos enarrabimus, eorumque ſententias de ſtaphylomate redigemus in claſſes: Ima. *claſſis* eſto eorum, qui ſtaphyloma retulerunt abſolute ad genus προπτώσεως, ſive procidentiæ, prolapſæ ſcilicet & prominentis uveæ per ſauciam, vulneratam, perforatam, eroſam, corneam. Sebaſt. *Melli* Venet. Prof. Chirurg. (*a*) Joh. de *Gorter*, med. Prof. Harderovici (*b*). Hic vero non ſolum uveæ prolapſum per vulnus corneæ, ſed etiam vel cryſtallini, vel vitrei, ſic dicti humoris, prominentiam, ad ſtaphylomatis ſpecies refert. Zachar. *Platner* (*c*) med. Prof. Lipſ. haud ita pridem, quod vehementer dolemus, fatis ereptus, ſub claſſe ac nomine vulnerum recenſet ſtaphyloma: & quamvis hic alibi (*d*) meminerit corneam quoque malis humoribus emolliri & turgidam effici, quæ res etiam minuat aciem, tamen hanc qualemcumque turgeſcentiam corneæ non accenſet ſtaphylomati: Guil. *Covvard* (*e*), Med. D. Londinenſ. videtur omnino ad hanc claſſem quoque revocandus eſſe, cum ſtatuat, myocephalon, ſtaphyloma &c. eſſe prolapſum & procidentiam uveæ, quæ ratione gradus propenſionis, ſive extuberantiæ, variis inſigniatur nominibus: hoſque affectus rupturam corneæ ut plurimum conſequi. Huic ſententiæ pariter accedere videtur *Woolhouſius* (*f*) in enumeratione quadraginta operat. Chirurg. in oculis, cum ibi ſtaphyloma, myocephalum &c. afferat, non eſſe niſi diverſos gradus herniæ tunicæ uveæ, quando corneæ accidit ruptura. Quæ tamen ejus ſententia mox ſequenti §. dabitur vel mutata, vel illuſtrata.

§. XIII.

II. *Claſſis* eorum eſto, qui ſtatuunt duas quaſi ſpecies ſtaphylomatis, quarum altera conſiſtat in ſola protuberantia corneæ relaxatæ & diſtentæ, ordinarie abſque uveæ procidentia in illius ſinum. Altera in ruptura corneæ, & trans illam prolapſa uvea. Jac. *Guillemeau* Gallus, *g*) prioris quidem ſeculi ſcriptor: William *Read*, ophthalmiater Anglus (*h*). Uterque vero hic author, nec non plures alii, gravem committunt hunc errorem, ut elevationem corneæ, à pure inter lamellas corneæ collecto ac ſtagnante

(*a*) Sebaſt. Melli pract. chir. idiom. Ital. in 8vo. In Venetia a. 1724. P. I. p. 452. §. 2. 3. & p. 455. §. 3. Alius etiam auctor Italus recentior Filippo Maſiero in opere chirurgico in 4. in Padova an. 1724. p. 36. a. Staphylomatis facit mentionem, ſed tam brevem tamque imperfectam, cauſæ etiam alicujus minime probabilis, ut parum facere ad rhombum videatur.

(*b*) Joh. de Gorter chirurg. repurgata, 4to. Lugd. Bat. an. 1742. p. 245. §. 1085.

(*c*) Zach. Platner. Inſtit. chirurg. rationalis 8vo. Lipſ. an. 1745.

(*d*) Id. ibid. p. 196. §. 316.

(*e*) Guil. Covvard. ophtalmiatria 8vo. Lond. an. 1706. idiom. Lat. p. 117. §. 2. p. 120. §. 2.

(*f*) Dn. de Woolhouſe ſpecification des quarante operations, qu'l enſeigne & pratique aux yeux §. 4. Præfixa hæc eſt libello in 8vo. quem edidit le Cerf, Offenbach ad mœnum ante viginti circiter annos.

(*g*) Jac. Guillemeau in german. verſus *Augen-und Zahn-Artzt*, in 8. Dreſd. an. 1710. p. 203.

(*h*) William Read account of all Diſeaſes incident to the Eye 8vo Lond. ſine anno edit. ſecund. c. 13. p. 123.

gnante profeſſam, ad ſtaphylomatis referant ſpecies. Supra laudatus *Woolhouſius*, ophthalmiater Anglus, Lutet. Paris. tunc degens (*a*), ita diſſerit: repreſſio & reſtrictio, repoſitio vel repulſio tunicæ uveæ prolapſæ in omnibus ſtaphylomatis ſpeciebus: atque reductio herniæ ocularia recentis (cum viſus reſtauratione) in infantibus, aliiſque omnibus, qui ad annos pubertatis nondum pervenerunt. Iſta vero hernia ocularia malum eſt adhuc pene incognitum, & conſiſtit in corneæ relaxatione quadam & protuberantia, contraque naturam protenſione, & in tunicæ uveæ mollificatione & ſtrangulatione (ad inſtar glandis quercinæ in proprio calice) ipſique corneæ adhæſione, abſque vero ulla corneæ ruptura, aut perforatione, uti communiter ſolet accidere in omnibus ſtaphylomatis ſpeciebus, ſeu malum appareat in forma capitis muſcæ, ſeu acini, ſeu ſummitatis clavi, ſeu mori: certo autem elapſo tempore, nulla huic morbo ſolutæ unitatis curatio, præterquam palliativa reperitur.

Pergit idem *Woolhouſius* eodem capite: inhibitio, emendatio, reformatio, refectio, reſumptio difformitatis ocularia, quam nominare licebit oculum gibbum ſeu corneam (& aliquoties ſcleroticam ipſam) incurvatam, relaxatam, diſruptam & prominentem: vel (ſecundum veteres) Melon, i. e. malum, quando cornea vel ſclerotica (cum adnata) protruditur, attenuatur, & abſcedens enormiſque facta ſe extra palpebras foris exerit, in oculum ſanum fluxionem attrahens & ſpectaculum exhibens informe & horrendum. Sicuti E. hic mentem ſuam typis expreſſit Woolhouſius ſatis clare ac diſtincte, ita in ſuis dictatis ophthalmiatricis, quæ ipſe etiam hujus diſputationis Præſes olim calamo excepit ex ore hujus præceptoris, diſerte quidem ad proptoſin uveæ retulit ſtaphyloma ejuſque ſpecies, ſed & addidit, alteram dari ſpeciem ſtaphylomatis, quando cornea ſine eroſione & ruptura eſt relaxata & attenuata, & ſe attollit & protuberat, in forma acini uvæ, habens in peripheria baſis ſuæ circulum album.

Antonius Maitre-Jean, Chir. Gallus (*b*) ſtaphyloma, ſive Gallis Raiſiniere, expreſſis verbis diſtinguit, in talem primam ſpeciem, quæ oritur à relaxata, attenuata, & ad extus protruſa per humorem aqueum cornea, ſicque in monticulum vel gibberem elevata: & in alteram, quæ efficitur à cornea penitus rupta, atque uvea per hanc ruptam expulſa, & in gibbum rotundum prominente. De *St. Yves*, ocularius Pariſienſ. (*c*) exacte conſonat modo dictis per Antonium, illamque ſaltem addit ſpeciem ſtaphylomatis, quæ in ipſa ſclerotica accidit, exemplo quodam per ipſum illuſtratam.

In hanc claſſem denique collocandus etiam eſt Chiron noſter Germanus, celebr. puto *Heiſterum* (*d*), qui ſic habet: ſtaphylomatis vocabulo gemina præcipue noxa comprehenditur. Altera eſt, quando cornea in oculo tunica magis, quam naturaliter decebat, ſenſim attollitur: altera vero incidit, quoties uvea ſive pupilla per vulnus aliquod in tunica cornea, ſive ab internis ſive ab externis cauſis factum, prorumpit, deformemque ſuper oculo

lo

(*a*) Woolhouſiii catalogus 40. Operat. chir. in oculis, qui habetur in append. Centur. V. & VI. Ephemerid. N.C. c. 3.

(*b*) Antenius Maitre-Jean, Traité des malad. des yeux, 8vo a Troyes an. 1711. p. 444.

(*c*) St. Yves nouveau traité des malad. des yeux, 8vo. Paris. an. 1722. p. 238. ſq.

(*d*) Laur. Heiſteri inſtitut. chirurg. in 4to. Amſtel. 1739. p. 625. ſ. c. 59. §. 1.

lo tumorem efficit , quo utplurimum viſus deſtruitur.

§. XIV.

III. *Claſſi* eorum, qui diſerte ſtatuunt, ſtaphyloma dari vel per ſolam corneæ dilatationem, & protuberantiam, vel per conjunctam uveæ procidentiam in ſinum dilatatæ hujus tunicæ corneæ, vel per prolapſum uveæ e cornea perforata, accenſendus maxime eſt *Woolhouſius*, uti ex ejus ſententia typis expreſſa, & ſcripta oralique patet per §. proxime antecedentem. At vero IV. *Claſſem* format Benedict. *Duddel*, chirurg. & ocularius Londinenſis (*a*), qui ſupponit in ſtaphylomate uveam eſſe prolapſam, in tunicam corneam ſive ſimpliciter dilatatam & prominentem, ſive per illam ipſam perforatam pertuſamve.

§. XV.

V. *Claſſem* tuetur, Cl. *Gunz*, Prof. Anat. & Chir. Lipſienſis (*b*) qui, p. 11. §. 4. dicit: itaque ſtaphylomate aliquem laborare ſciendum eſt, in cujus oculis altera cornea, ſive tota, ſive ex parte, magis quam altera, prominet: p. 14. circa medium aſſerit: parum abeſſe, ut uveam neget poſſe ſive per vulnus corneæ, ſive per ulcus procidere: pag. 13. circa medium vocat fictam uveæ procidentiam, pag. 12. circa medium affirmat, ſe non meminiſſe uveam in pluſquam ducentis exemplis, neque per ſectam aut laceratam, neque per exeſam ruptamve corneam unquam vere elapſam vidiſſe: addit tamen: ſe nolle ejuſmodi uveæ procidentiam in fictorum morborum numero habere, inter rariſſimas tamen affectiones referre: Unde fluctuante adhuc animo tandem p. 15. l. 5. 6. concludit: uveam fortaſſe per latius vulnus, aqueo humore uno impetu effluente, ſimul quaſi effundi poſſe. P. 11. ad finem, ſtaphyloma vero inter hernias referendum eſſe exiſtimat, cum in ejus ſinum, ex membranulis corneæ vel laxatis, vel ruptis ortum, quæ ſubeſt, aqua irrumpat. Itaque verum ſtaphyloma is conſtituit in ſola corneæ præternaturali elevatione & protuberantia, in cujus ſinum nonniſi humor aqueus redundet. Et ſicuti mentem veterum hoc modo aſſecutus ſibi videtur, ita p. 17. l. 6. e recentioribus medicis, qui hanc cum ipſo ſententiam plane teneat, ſe neminem invenire fatetur.

Quænam de his aſſertis, multo labore & ingenio e vetuſtiſſimis auctoribus erutis noſtra mens ſit, ex antecedaneis partim jam eluceſcit, partim e ſubſecuturis palam fiet, quantum ſcilicet vel arctiores diſſertatiunculæ limites, vel animus à contradicendi, nedum cribrandi ſtudio alieniſſimus permittent.

§. XVI.

Itaque vel tandem ad *ſtaphylomatis definitionem* pergimus, nec à mente veterum, quod ſperamus, nec plerorumque recentiorum alienam: *Staphy-*

(*a*) Bened. Duddel, Treatiſe of the Diſeaſes of the Horny-Coat. of the Eye in vo. Lond. 1729. S. 11. p. 57. 62.

(*b*) Juſt. Godofr. Gunz diſp. de ſtaphylomate, Lipſ. an. 1748. p. 11. §. 4.

loma eſt tumor utplurimum mollis, membranaceus, extus vel in cornea, vel ſclerotica protuberans, ortus, ſive ex harum tunicarum p. n. attenuatarum elevatione, protruſione, ac diſtenſione, per humorem aqueum ſolum, vel & impulſam uveam: ſive ab earumdem tunicarum perforatione plenaria & per hanc facta eruptione tunicæ uveæ: magnitudine, figura, colore, numero, ſymptomatibus varius: corneam bulbumque ocularium, ipſumque viſum vario modo lædens deſtruenſque.

Staphyloma hic accipimus, pro more veterum atque recentiorum per ſynecdochen ſpeciei, atque ſic generali denominatione vocamus ſtaphyloma, quod ſpecialius pro certa ſaltem ſpecie protuberantiæ in cornea ſumi ſolet.

§. XVII.

Differentias, ſpecies, modos, varietates *Staphylomatis* conſtituimus ſequentes:

Staphyloma corneæ.
ſcleroticæ.
totale: totam occupans tunicam & partiale: aliquam modo partem ejus.
ſimplex: unum in uno oculo.
duplex, multiplex: duo: plurave in uno oculo.
racemoſum, vel proliferum.
clauſum { à ſola dilatatione corneæ & ſuſcepto in ejus ſinum humore aqueo: à conjuncto uveæ prolapſu in illum ſinum.
apertum: cornea perforata, uvea foras prolapſa.

minimum: myocephalon. } magnitudine & figura capitis muſcæ,
medium: Staphyloma κατ' ἐξοχὴν dictum. } acini uvæ,
maximum: melon, malum. } mali,
calloſum: clavus. } capitis clavi.
ſolitarium: ſine conjuncto alio affectu p. naturali.
complicatum cum aliis oculi affectibus, e. g. cum Synechia, ectropio, fiſtula corneæ &c.
diaphanum.
Staphyloma opacum: cyanei, griſei, fuſci, nigri, coloris &c.
recens: vetus.
benignum: malignum.
viſu debili, confuſo, abolito.

Hæc aliaque prædicata, nec non differentias à congeneribus ſimilibuſque aliis corneæ affectibus proſequemur, & illuſtrabimus inter phænomena ſtaphylomatis conſtituentia atque concomitantia. His autem jam præmittimus.

§. XVIII.

Phænomena antecedanea ſtaphylomatis. *Ætas* quælibet ſubjici poteſt atque ſolet. Raro homini connaſcitur, niſi in ipſo partu rudes obſtetricis manus labem intulerint. Infantilis tamen atque puerilis ætas plus habent quod metuant,

tuant, ob frequentiorem illis ophthalmiam inflammatoriam, humidam acrem, atque ſolennes huic ætati morbillos variolaſque. Talis etiam eſt nonnullis *ampliatio naturalis* diametri *pupillæ*, quæ nullam quidem adhuc viſus læſionem importat, ſed tamen diſpoſitionem ad faciliorem ſicut concretionem præternaturalem cum cornea concava, ut in diſputatione de Synechia demonſtravimus, ita quoque ad procidentiam, ſive in dilatatam, ſive per ruptam & perforatam corneam. Reliquas non ſaltem res naturales, medicis dictas, ſed & nonnaturales, tanquam cauſas ſtaphylomatis proegumenas & procatarcticas, ſicco pede præterimus, quod non niſi e longinquo, & per intermedias plures cauſas propiorem aliquem in ordine ad ſtaphyloma nexum fundent cauſalem.

Sed tanto eſt uberior ſeges *rerum præternaturalium*, quæ propius cum induendo cohærent ſtaphylomate. *Medicamenta*, uti alias, ſic etiam hic, inepto ac intempeſtivo uſu fiunt cauſæ morborum. Vapores, epithemata, collyria humida inſtillata, vel in majori gradu caloris, vel virtutis relaxandi & emolliendi conſtituta, corneæ lamellas nimis irrigando, relaxando, tumefaciendo: acria vero & ſeptica erodendo, attenuando: nimium & intempeſtive adſtringentia, lupum ſtabulis includendo, acrem roſivum tumorem introrſum repellendo, diffundendo per ſubſtantiam corneæ. *Morbilli*, *variolæ*, *veſiculæ*, *puſtulæ*, *ulcera*, maxime profundiora, corneæ, *unguis*, *hypopyum*, ſubſtantiam laminaſque hujus tunicæ vel ab extus, vel ab intus exedendo, corrodendo & vel attenuando ſaltem & debilitando denſitatem corneæ naturalem, multipliceſque laminas. *Contuſio*, *vulnus* vel ſuperficiale, vel penetrans, attenuando, perforando, rumpendo ſubſtantiam corneæ: vel ſcleroticæ. *Virus venereum*, ophthalmia venerea, arrodendo, corrodendo corneam. *Ophthalmia* inflammatoria interna pariter ac externa, humida acris, fervida, epiphora, præſertim ſi, quæ tunc ſolent eſſe acres lixivioſæ quaſi & ſalinoſanioſæ, lacrymæ aliæque ſeroſitates intempeſtiva ſedulitate, vel alias, palpebris nimis diu adductis, ſive clauſis, corneam inundaverint. *Oculis* illapſa, *inſperſa* acria, aſpera, fervida, irritando, affluxum concitando, abradendo, exulcerando, eſcharam, cicatricem inducendo. *Pterygii* nimis *profunda ſeparatio* per ſcalpellum, auferendo nimis, attenuando, debilitando lamellas corneæ exteriores. Incipiens vero aut jam formatum ſtaphyloma poteſt etiam *a* vehementi, vel frequenti *ſternutatione*, *tuſſi*, *vomituque*, ſubitaneum ſumere incrementum, & vel lamellis corneæ, jam tum attenuatis, ruptura, crepatura induci, vel major prolapſæ uveæ pars protrudi.

§. XIX.

Phænomena *conſtituentia* & *concomitantia*: (*α*) *Tumor* membranaceus, elevatio, protuberantia tunicarum corneæ, vel ſcleroticæ, vel uveæ, extrorſum prominens, *ordinarie mollis*, licet plus minus *ſubinde tenſus*, aliquando etiam *callo obduratus* (*β*). *Totalis* quidem ſi totam corneam, *partialis*, ſi hanc illamve partem ejus & regionem, in medio, vel lateribus & peripheria, prope circulum corneæ externum attollat, hocque modo in ſinum ſaccumve quaſi diſtendat corneam, quo *vel ſolius aquei* humoris *vel & uveæ*, verſus corneam, magis quam decet, expanſæ ac procidentis *recipiat partem*, atque ſic *clauſum* conſtituat *ſtaphyloma*, quod tunicæ corneæ una alterave lamella, aut, ſi ſtaphyloma fiat in ſclerotica, tunicis oculi albuginea & adnata, ſit obtectum. In peripheria baſeos ſtaphylomatis talis corneæ,

circulus eſt albidus, ipſe tumor vero in ſua baſi modo latior, modo anguſtior. Aſt, ſi plane penituſve *perforata* fuerit *cornea*, tumor, quem efficit prolapſa pars uveæ, major minorve, vel eſt concavus, inſtar veſiculæ, humore aqueo in illum irruente diſtentus: vel ſolidus, compreſſus, ſphæricus, irregularis, aliquando per modum laciniæ propendentis ex uvea lacerata, ruptave: & tale ſtaphyloma vocamus *Apertum*.

(γ) Tumor hic corneæ partialis *numero variat*. *Simplex*, quando unicus talis; *duplex*, vel *multiplex*, cum plures diſtincti, minores, unam eamdemque corneam, diverſis locis obſederint, & racemum quaſi baccarum ſibi invicem contiguarum aliquando efformaverint, ut tunc racemoſum, ſive botryoides ſtaphyloma, vel & proliferum ſalutari poſſit, ſoleatque.

(δ) Tumoris *magnitudo* per gradus variat: *myocephalon*, muſcæ caput referens *magnitudine*: *ſtaphyloma*, latinis uvatio, acinum uvæ naſcentem, ad maturitatem nondum deductum, vel & ex ipſa ſpecie minorem æmulatur, hocque ipſum eſt ſtaphyloma proprie ſic dictum à σαφυλή: *Melon*, ſive malum, ad pomi, quin majorem accedit, magnitudinem, ut palpebris contineri ac obtegi porro non poſſit. Imo ſubinde, horrendo ſpectaculo in globum, fœdiſſimamque creſcit maſſam, quæ ſuo ambitu pugnum virilem duplo, quin fere triplo ſuperet, quales ipſe vidit Præſes.

Staphylomatis hæ varietates ut à magnitudine partim, partim vero etiam figura, qua ſimiles æmulantur alias res, diſtinguuntur, ita *Clavus*, Græcis ἧλος, inter ſtaphylomatis ſpecies relatus, & figura plano-convexi capitis clavi, & calloſa duritie imprimis diſcriminatur (*a*).

(ε) Ratione *figuræ*, præter jam dicta tumor eſt vel hemiſphæricus, vel ſphæroides, vel ſphæricus, vel plano-convexus, vel conicus, vel æqualis, vel inæqualis, gibboſus, anguloſus &c.

(ζ) Reſpectu *coloris* pariter admodum variat: diaphanus eſt, ſi tumor à corneæ lamellis, pelluciditatem ſuam naturalem ſervantibus, formetur, ſi vero cornea ulceroſa ſimul fuerit, aut cicatrice obducta, albeſcit, vel ad cyaneum vergit colorem. Si in ſinum ſacculumve corneæ dilatatæ inciderit iris, tumor ſtaphylomaticus colorem præ ſe feret, qualis ſolet naturalis iridi, vel cæſius, vel griſeus, vel fuſcus, vel niger obtingere, aut pro ratione mutationis & corruptionis, quæ ſupervenit iridi per inflammationem, ſuppurationem, ſtrangulationem vel in ſacco, vel vulnere anguſtiori corneæ. Hinc iris, ſive aliquot adhuc corneæ dilatatæ lamellis incluſa coerceatur, ſive per corneæ vulnus & foramen eruperit, alios adhuc colores, rubrum, lividum, variegatum adſciſcere poteſt. Imo & ſacculus talis pellucidus nonnullis ſtriis, fibris, venuliſque, ſubtiliſſimis opacis, incerto ordine interpolatur atque variegatur; quo vero ſtaphyloma propius accedit ad circulum corneæ externum, eo magis rubet, veniſque rutilat in illo confinio.

(η) *Craſſities* ſtaphylomatis clauſi, ſive ſacciformis, ordinarie tenuis eſt, aliquando tenuiſſima, hinc crepaturæ proxima, aliquando dum inveteravit, & e prægreſſa ulceratione obductum eſt cicatrice, denſior atque compactior evadit: poteſt etiam craſſitiei notabile augmentum accedere, ſi lamellis corneæ

(*a*) Clavus refertur inter ſtaphylomatis ſpecies ab Aetio, Paulo Ægineta, Actuario &c. à Celſo quidem oculis etiam tribuitur, ſed in albo, ſcil. adnata tunica, formatus, neque ab ipſo refertur ad ſtaphyloma.

neæ ſimul impactus humor glutinoſus, ut in leucomate fit, inniduletur. In aperto ſtaphylomate prolapſa foras uvea, tenuis quæ ſolet eſſe naturaliter tunica, ſolet à molli tenuitate ſua in craſſiſſimum, atque durum degenerare concrementum, ut ſupra, lit. (δ) jam indigitavimus.

(ϑ) *Complicatur* facile cum aliis oculi affectibus ſtaphyloma : cum varia ulceratione, plus minus profunda corneæ, fiſtula corneæ, ectropio, pterygio, ſynechia, hypopyo variis corneæ ulceribus atque maculis, pupillæ paraſtrophe, mydriaſi, hippo uveæ, variiſque ophthalmiæ ſpeciebus &c. quales affectus partim aliquandiu præcedere ſolent ſtaphyloma, partim conſequi, & junctim ſervari per longius vel brevius tempus.

(ι) *Benignum* ſtaphyloma ratione moris geniive, vocari poteſt, quod mitioribus, curationem atque conſolidationem admittentibus ſtipatur phænomenis: *malignum*, ſive mali moris, quod de ſeptica, contagioſa participat natura.

(κ) *Recens*, quod ante paucas accidit horas, vel dies: *vetus*, quod jam diu & ſubinde plures annos duravit, & ægro conſenuit.

(λ) Ratione *modi* & *graduum fiendi*, atque *creſcendi* alia ſtaphylomata ſubito, alia ſucceſſive in notabilem augentur molem. Quæ per eroſionem & attenuationem corneæ fiunt, lente generantur: quæ per vulnus, & fortiorem impetum, ſubito prorumpunt ordinarie: alia diu intra terminos mediocritatis ſubſiſtunt: alia quæ ſunt cum cicatrice in cornea, vel cum pterygio tardiora ſumunt incrementa. *Scleroticæ ſtaphyloma* rarius accidit ob majorem tunicæ firmitatem, minorem convexitatem, albugineæ tunicæ & tendinum muſculorum oculi ſuperjacentium robur, ac choroideæ firmiorem adhæſionem.

§. XX.

Ex hactenus dictis ergo patet, phænomenum maxime conſtitutivum ac eſſentiale ſtaphylomatis poni in tumore, elevatione, protuberantia: notari vero meretur, quod, in caſu rupturæ ac patentioris corneæ inflicti foraminis, procidens uvea tumorem quidem ſupra corneam efficiat, ſed tunc ipſa cornea frequenter collapſa fit atque corrugata, effuſo jugiter per illud vulnus corneæ humore aqueo, qui fornicem corneæ naturaliter ſuſtinere debet.

Cæterum *quæ* ſtaphyloma *comitantur* reliqua *phænomena*, redeunt (α) ad *ophthalmiam*, quæ in aliis cum rubore eſt ac ardore levi, in aliis graviore, vel conſtanter, vel tranſitorie, vel periodice. Jungitur interna aliquando ophthalmia, inflammatoria acutiſſimi doloris, luminiſque impatientiſſima, cum agrypnia, & hemicrania lateris affecti, illacrymatione ſeroſa, acri, vel fluxu ſanioſo (β): ad *dolorem* punctorium, pulſatorium, ardentem, ex inflammatione: roſivum ab excoriatione & ulceratione: tenſivum & tractorium, è diſtractione & divulſione procidentis uveæ (γ): ad moleſtiam & *impedimentum motus palpebrarum* ac *bulbi* ocularii, ſi ſtaphyloma in magnam increverit molem, & aliquando palpebris obtegi renuat (δ): ad *impedimentum*, confuſionem ac abolitionem viſus. Scilicet corneæ convexitas notabiliter vel aucta, vel collapſa, & complanata, ſuperficies externa corrugata, aut aliquot eminentibus colliculis e ſtaphylomatum pluralitate inæqualis, etiamſi cornea manſerit diaphana, non poſſunt non, per rationes dioptricas, obicem viſui ac confuſionem parere. Obnubilabitur atque tollitur autem viſus tanto magis, quo vel cornea magis erit opacata, cicatriſata, uvea diſtra-

ſtracta, imo deſtructa, cum aliis prono hinc fluentibus alveo cæteris œconomiæ oculi diſturbiis.

§. XXI.

Differt clauſum ſtaphyloma corneæ ab *hydrophthalmia*, ſive hydrope oculi, quod in hoc tota cornea ſit prominula, neque tamen ſola protuberet, ſed totus oculi bulbus, una ſit in omnes dimenſiones auctior, rariſſime etiam hydrophthalmiæ jungatur ophthalmia, quæ tamen ſtaphylomatis tantum non perpetuus comes eſt; ſcleroticæ vero ſtaphyloma, particulari, ad certum ſaltem ſcleroticæ locum determinato tumore aquoſo bullato, diaphano, per quem ipſum ſcleroticæ vulnus aut foramen præternaturale tranſpicit, facile dignoſcitur ab hydrophthalmia: differt idem & diſcriminatur, à *phlyctæna*, vel veſicula aquoſa, corneam obſidente, quod phlyctæna ſit mane atque ordinarie minima, vel minor certe bulla, figuræ magis ſphæricæ, anguſtioris baſeos, ſumme pellucida, abſque circulo in baſi albo: & à *ſtaphylomate aperto*, quod formatur ab uvea, per corneam perforatam elapſa & aliquando in veſiculam inflata, *diſtinguitur phlyctæna*, cauſis prægreſſis, vulneris, ictus, eroſionis, exulcerationis, figura bullæ minus ſphærica, ſed irregulari magis, colore griſeo, vel fuſco, vel alio, non cryſtallino ac diaphano. Si vero clauſum ſtaphyloma obſederit conjunctivam, ex humore aqueo per ruptam ſcleroticam evadente & in veſiculam collecto, hanc bullam ſagax ophthalmiater, *à phlyctæna & puſtula conjunctivæ* diverſam eſſe ſubolfaciet per vim externam in illo ſtaphylomate prægreſſam, quæ rupturam intulit ſcleroticæ, per ſubitaneam geneſin, corneæ aliqualem ſubſidentiam, & accurata inſpectione percipiendam ſcleroticæ ſolutionem continui, à vulnere, aut eroſione ulceroſa natam. Elevatam in cornea *puſtulam prodet*, color puris tranſparens, ſublata pelluciditas, amplior hujus abſceſſus baſis. *Unguis & albugo*, ſunt vitia & ſtaſes vel humoris lenti, albeſcentis, vel ipſius puris inter corneæ lamellas: & licet in leucomate aliquando etiam elevata & prominula ſit cornea, hanc tamen protuberantiam non æque ſuſtinet vel corneæ ſubſtantia, vel aliud corpus trajiciens corneam, ſed viſcoſus, ſubalbidus humor, inter corneæ lamellas hærens, eaſque diſtendens: cæterum color albo-cretaceus, leucomati eſſentialis maximam una fundat differentiam à ſtaphylomate. A *Paralampſi* quomodo ſeparandum ſit ſtaphyloma, per illius definitionem, quam dedit olim Præſes (*a*), innoteſcit ſatis; ſcil. Paralampſis eſt macula corneæ reſplendens, elata, craſſa, durior, omnem radiis tranſitum præcludens, medium corneæ convexæ, aliquando maximam hujus ſuperficiei partem externam, obſidens.

Hyperſarcoſis, *fungus*, *tumor cancroſus*, corneæ ſuperficiem convexam obſidentes, turgeſacientes, colore carneo, livido, ſubſtantia ſpongioſa, madore ſeroſo, ſanioſo, & reſpective doloribus pungitivis, in cancro nempe, ſe produnt facile, quantum diſtent à ſtaphylomate, qua tali: ut primum enim ſtaphyloma illorum affectuum induit naturam, non amplius audit ſtaphyloma.

§. XXII.

(*a*) Præſid. diſp. de maculis corneæ p. 15. §. 9. confer. ejus diſp. de leucomatibus Tobiæ.

§. XXII.

Phænomena conſequentia ; ſtaphyloma corneæ , ſive clauſum , ſive apertum (§. 17.) ſubinde accidit, tam frequens vero non eſt, quam multi oculorum affectus alii. Quod in modica corneæ, non perforatæ nec ulceratæ, ſubſiſtit protuberantia, diutiſſime, & ſæpe tota vita, geſtatur ſine moleſtia atque periculo, maxime ſi lamellæ corneæ occalluerint, & ulteriori expanſioni reſiſtant fortius; tum vero, ut & alias, maculæ & cicatrices albidæ, opacæ viſui tanto magis præjudicant. Quod e longa, aut profundiore lamellarum corneæ exulceratione natum eſt, vel ſtatum ulceroſum ſervat, vel ulcere mundato atque conſolidato, relinquit, in perſonis adultis certe, maculam perennem, radios luminoſos ab ingreſſu in oculum tanto majore viſus detrimento arcentem, quo centrum corneæ magis occupaverit. Diffunditur vero ſubinde talis albedo totamque obſidet corneam, fœdo ſane ſpectaculo.

Aliquando tamen ſtaphyloma corneæ clauſum per menſes annoſque incrementum capit majus atque majus, ut limites palpebrarum longe tranſgrediatur, atque mole ſua, motuque, quem ex muſculis ſervavit aliqualem, evadat moleſtiſſimum, & fluxiones ſeroſas, acres, purulentas, ſi nondum adſint, concitet moleſtas, atque periculoſas, palpebram inferiorem evertat, & alteri ſano, per conſenſum inſidietur oculo: ita pariter, in quacumque ſtaphylomatis ſpecie gravior, aut habitualis inflammatio, exulceratio, acutus dolor junguntur, alter oculus ſemper graviſſime periclitatur ob conſenſum, niſi tempeſtive & efficaciter occurratur. Quod racemoſum & proliferum quaſi eſt ſtaphyloma clauſum, difficillimæ eſt tractationis, & vix coërcibile, niſi bulbi inciſione, vel omnino exciſione; fit tamen in hoc & reliquo ſtaphylomate, quod per ſolam accidit corneæ præternaturalem dilatationem, ſive concurrat ulceroſa exeſio, ſive non, ut ſponte tandem crepet, & humorem aqueum non modo eructet, ſed & lentem cryſtallinam, aut vitrei partem, ſi non elidat, tamen foramini corneæ incuneet.

In his corneæ ſtaphylomatibus clauſis impacta aliquando pars uveæ accreſcit corneæ, atque ſic conſtituit ſynechiam: aliquando ſtrangulatam vidit *Woolhouſius* uveam, in tali corneæ dilatatæ ſinu ſive ſacco, qui ſc. orificium in baſi ſua habuit anguſtius, ac fundus erat, qui ſupra corneam eminebat, pari ratione ac ſubinde herniis inteſtinalibus & omentalibus accidit in inguine, vel umbilico, vel alibi. Hinc vero neceſſe eſt uveam vel lacerari, vel divelli, & pupillam ſive uveæ foramen, vario modo affici, vel detorqueri, vel lacerari, vel claudi.

§. XXIII.

Staphyloma corneæ apertum, (§. 14.) non modo eamdem labem affricat uveæ, ſed & ſucceſſive naturalem iridis uveæque colorem mutat, ordinarie in albeſcentem: ſi vero lividus hic evadat, pars prolapſa induреſcat, pungitivis continuo infeſtetur doloribus, vel rebelles in tempore lateris affecti dolores urgeant, cancri imminentis ſuſpicionem movet. Quemadmodum e contrario in ſpongioſam invaleſcens notabilem maſſam, fungum oculo conciliat, qui in horrendam fœdiſſimamque increſcit molem, & denique tranſit facile in ulcus cancroſum. Qui ergo, in ulceroſo & inflammatorio, maxime inveterato, ſtaphylomate corneæ clauſo, ſub cineribus gliſcit ignis, & ipſe jam toti œconomiæ oculi perniciem minitans

tans, hic in apertam erumpit flammam & omnibus oculi tunicis atque humoribus exitium affert, atque deſtructionem.

Obſervavit tamen Præſes plus ſemel, in tali prolapſu uveæ & mira ejuſdem divulſione & abruptione non modo viſum aliquem ſub præſente morbo, ſed etiam poſt hunc curatum, ſuperfuiſſe ſatis diſtinctum, id quod caſus ſecundus, infra §. 28. ſubjunctus, evincit, modo corneæ centrum reſtiterit illibatum, & interna uveæ pars, quæ intra oculum remanſit, non fuerit intenſe inflammata, aut ſi fuerit, diſſipetur iterum.

Scleroticæ ſtaphyloma multo eſt infrequentius ob hujus tunicæ robur & minorem convexitatem, albugineæ tunicæ & tendinum muſculorum oculi, ſuperpoſitorum atque accretorum conſtrictionem, atque choroideæ firmiorem adhæſionem.

Utrumque ſtaphyloma, & corneæ & ſcleroticæ, ſi mole auctum, excoriatum, aut exulceratum, & palpebræ & diu clauſæ, ac ſtaphylomati appreſſæ fuerint, facile cudit præternaturalem cohæſionem, vel cum cornea, *proſphyſin* dictam, vel cum tunica adnata, *ſymphyſin*.

§. XXIV.

Staphylomata qualiacumque *ſolis raro auſcultant medicamentis*, niſi cauta accedat compreſſio, vel alias manus chirurgica: quæ utut ſubinde non ſit neceſſaria, in caſu, quem tetigimus in limine §. 22. aliquando infida, ut in caſu malignitatis cancroſæ; tamen aliquando non ſaltem ad tollendam deformitatem, ſed & alterius ſani oculi conſervationem, atque dolorum, vigiliarum &c. mitigationem & ablationem ceu unicum ſupereſt præſidium, quamvis miſerabile ſatis. Illæ vero veterum medicorum ſuſceptæ ſtaphylomatis ligaturæ multis magniſque premuntur utplurimum difficultatibus, moleſtiis, doloribus atque periculis, abſceſſibus, longis ſuppurationibus, omnium oculi humorum evacuatione, aut ſaltem fiſtula corneæ remanente, quemadmodum & ipſi accidit Antonio, qui ſemel tantum ejuſmodi operationem ſtaphylomatis ſuſcepit, nec in poſterum adminiſtrare voluit.

Si perſona laboret cacochymia ſcorbutica, venerea, aut alias cum ophthalmiis graviter ſit conflictata, metus curationis vel operationis chirurgicæ ſi non irritæ, tamen longæ difficiliſque futuræ incutitur, maxime ſi cacochymiam illam ante operationem chirurgicam ſatis emendari, vel tolli non patiatur quodcumque impedimentum. In tempore venire & hic, quod vel repreſſionem, reductionem, repoſitionem, vel aliam chirurgicam ſtaphylomatis cujuſcumque operationem, vel pharmaceuticam tractationem ſpectat, omnium quidem rerum primum eſt, non audemus tamen, vel & infantili aut puerili etati, aureos promiſcue confirmare montes, quos pollicitus eſt Woolhouſius (§. 13.) ſcilicet reſtaurationis viſus, abſolute, ſemper, promiſcue procurandæ.

§. XXV.

Pathologia: omne, quodcumque à nobis vocatum *ſtaphyloma ad morbos conformationis*, in corneæ ſuperficiei inæqualitate, protuberantia, figuræ mutatione, tunicæ relaxatione, ſitu uveæ mutato, conjunctivæ protuberantia, &c. referimus. *Subjectum morbi* eſt ordinarie cornea tunica, rarius ſclerotica, in his enim, aut in illarum ſuperficie externa protuberat & cohæ-

hæret ſtaphyloma. Sunt & ipſiſſimæ hæ tunicæ *ſubjectum* ſimul *cauſæ* à potiori; aliquando tamen ſubjectum cauſæ conſtituunt aliæ etiam oculi partes, e. g. uvea intenſe inflammata, turgida, incraſſata, ſclerotica externo impetu violento fortiſſime ſubitoque compreſſa, vel acri humore, pure exeſa, perforata, camera oculi anterior inquinata pure, quod ſuperficiem corneæ internam arrodit, & reſiſtentiam corneæ debilitat, &c. *Genus morbi* hujus, ſtaphylomatis, à quamplurimis & antiquis & recentioribus Medicis aſſignatur *proptoſis*, ſive procidentia, quatenus vel ipſa cornea, vario modo, (§. 19.) ſe proripit antrorſum, vel uvea prolabitur è ſede naturali in ſinum corneæ, vel foras per hiantem ruptamque corneam. *Hippocrates* (*a*) generali appellatione, omnes pupillæ dimotiones, traſmotiones illas vocat μετακινήματα, quando pupilla, rupto oculo, loco movetur, & diſtinguit illa in majora & minora. Sed illi Authores nonniſi genus ſubalterum, ſub morbo conformationis comprehenſum, tanquam hujus ſpeciem, proponunt. Qui ſtaphylomata, certaſve ſaltem ejus ſpecies referenda putant *ad genus herniarum*, pariter ſpeciem morbi conformationis allegant. Neque his nos opponemus ſententiis, modo debitam non omittant diſtinctionem inter procidentiam & herniam, juxta *Wedelium* (*b*), qui *procidentiam* prædicari ait de prolapſu ad extra, extra corpus, ut ſenſibus fiat viſibilis, intra parietem obtenſum, vel membranam: *herniam* vero, quando intra continentium ſphæram adhuc ſubſiſtit è ſitu ſuo deturbatum membrum. *Morbos compoſitionis*, ſive connexionis ſub morbis conformationis comprehendimus, qui vero ſtaphyloma, quod eſt cum & ex vulnere corneæ, ideo morbis ſolutæ unitatis vindicaverit, cauſam efficientem talis ſtaphylomatis cum formali confundet.

§. XXVI.

Cauſa ſtaphylomatis proxima, eſt varia, pro hujus varietate & ſpeciebus: corpus quodcumque ſive fluidum ſive ſolidum, lamellas corneæ, ac ſcleroticæ nonnullas extus aut intus atterens, erodens, vulnerans, contundens, exulcerans, ſicque ſolutionem continui inferendo debilitans, attenuans, unde reliqua corneæ & ſcleroticæ integra ſubſtantia attenuatur, ſe plus juſto expandi & protrudi patitur, ceditque magis atque magis à tergo & circumferentia prementibus oculi tum humoribus, tum membranis externis, naturaliter tono & vi contractili gaudentibus, præcipue ſi, quod ſubinde fit, accedat ſtatus uveæ ac choroideæ inflammatorius, turgeſcens, pulſatorius: ſicque humor aqueus, corneæ proximus à tergo urgetur verſus corneam, licet ipſe copia aut orgaſmo non turgeat, & in corneæ ſuperficiem internam quaſi arietat, lamellas corneæ, craſſitie ab robore debilitatas propulſat foras, atque ſinum corneæ intus excavatum replet, diſtenditque. Oportet vero utramque hanc cauſam ſemper conjungere, quoniam ſine lamellarum corneæ attenuatione & debilitatione humor aqueus non valet corneam attollere, ſaltem eo modo, quo fit in ſtaphylomate: nec cornea, etiamſi attenuata, in gibbum protrudi, niſi à tergo propellatur: imo ſubſideret hæc potius aut complanaretur ſola tali atte-

(*a*) Hipp. Prædict. L. 2. S. 2. p. m. 102. L. I.

(*b*) G. W. Wedelius, Pathologia med. dogmatica. 4to. Jen. 1692. p. 85. §. 20.

attenuatione, tanto magis, quod totam corneam collabaſci ſtatim obſervamus ab humoris aquei ſimultanea evacuatione per vulnus oculi. Hæc itaque geneſis eſt ſtaphylomatis clauſi, ſolitarii, ſine conjuncta uveæ procidentia, ſive receptione in ſinum corneæ dilatatæ.

Verum, quæ ſit cauſa proxima, *cur uvea in laxatæ corneæ ſinum abripiatur*, cum tamen naturaliter, & in præſenti corneæ præternaturali convexitate plus, diſtet à cornea, tranſverſim in oculo expandatur, & in tota ſua peripheria prope circulum corneæ internum ſatis firmiter affigatur, imo lentis cryſtallinæ ac corporis vitrei appenſis ponderibus retineatur, atque ſic difficilis, ſi non impoſſibilis videatur ejus, uveæ ſcilicet, talis abreptio & protruſio, qualis hinc etiam apud Clariſſ. *Gunzium* C. c. p. 15. vix fidem invenit, paucis ediſſeremus? Hæret omnino tunc potiſſimum in ipſa uvea vitium, inflatur hæc, intumeſcit, inflammatur, laxatur à ſuis vinculis, propius accedit ad corneæ concavum, & quemadmodum in ſynechia vel totali, vel particulari, appropinquat & adhæret corneæ ſuperficiei internæ, naturalem ſuam concavitatem ſervanti, ſic inſinuatur in præternaturalem ſinum ſaccumve dilatatæ corneæ. Fit autem atque obſervatur talis uveæ aberratio facilius atque frequentius in lateribus, verſus peripheriam, quam in medio corneæ, quod ibi uvea propior eſt corneæ.

§. XXVII.

Staphylomatis aperti, (§. 19. lit. β.) quod nimirum conſtituit pars uveæ prolapſæ minor majorve, *cauſa proxima*, eſt foramen, hiatus, ruptura, penetrans in oculi interiora, corneæ vel ſcleroticæ inducta, vel per ſucceſſivam majorem atque majorem ſive ſcleroticæ ſive corneæ exeſionem, exulcerationem, attenuationem, & tandem ſpontaneam crepaturam, vel ſimultaneum vulnus, punctim cæſimve inflictum, patentius maxime ac amplius, lamellis corneæ integris, non debilitatis antea per morbum: unde porta aperta foras ruit uvea, *vel* ſubito, ſi gravis ictus, contuſio, impetuſve totum oculi bulbum concuſſerit atque conſtrinxerit, ſicque & ipſam uveam divulſerit, abruperit atque propulſaverit: *vel* ſucceſſive laxata, tumefacta, emollita, ſuppuraſcente uvea, turgeſcente vitreo, magiſque per inflammationem tenſis oculi tunicis, conjunctiva, ſclerotica, choroidea. Superveniunt utplurimum & *ſauciæ* hæ *cauſæ*, ut primo, dum oculi, vel ob luminis impatientiam, vel medicamentorum applicationem, ſpleniis faſciiſque obtecti in tenebris verſantur, & tum ſponte fiat maxima pupillæ ampliatio, ac uvea in ambitu ſuo quaſi laxata facilius per foramen corneæ laterale poſſit excidere: ſecundo ipſa bulbi, corneæ præſertim, compreſſio, per impoſitam ſtrictiorem faſciam inducta, corneam propius adducat uveæ.

Clara luce hæc omnia radiant, atque ſic *tam* à priori *demonſtratur*, poſſe *uveam vere procidere* per foramen corneæ, ſeu vulnere, ſeu ulcere inflictum exeſumve, quam à poſteriori per obſervationes, & ſententias tot fide digniſſimorum virorum abunde conſtat. Mirari hinc ſatis non poſſumus, qui factum ſit, ut clariſſ. ac diligentiſ. Gunzius in pluſquam ducentis, ut diſp. cit. p. 12. contendit, exemplis nunquam vere elapſam viderit uveam, neque per ſectam aut laceratam, neque per exeſam ruptamve corneam. Et, p. 14. (quod quidem §. 14. noſtra diſp. jam allegavimus,)

parum

parum hinc abeſſe fateatur, quin neget hanc tunicam (uveam,) poſſe ſive per vulnus, ſive per ulcus procidere: aut, ſi denique tot tantiſque viris contradicere nolit, p. 12. tamen inter rariſſimas affectiones referre non dubitet. Sed p. 15. idem ipſe tamen allegat obſervationem propriam in duobus hominibus factam, ubi corneæ, cum aliqua ſimul laxatæ ſublatæque ſcleroticæ parte, exciſæ ſinui uvea adhærebat, quæ tumida & quaſi cornea facta (a) ab altera parte cum lente cryſtallina coaluerat. Eoſque homines refert diros antea cruciatus fuiſſe paſſos: per quos cum humor continuo in oculos deſtillaret, ita fortaſſis uveam quoque laxatam fuiſſe, ut ſe verſus corneam inclinaret.

Atqui vero quæ potuit in biga horum caſuum procidere uvea in ſinum corneæ, cur non poterit in alio caſu per vulnus corneæ penitus excidere?

§. XVIII.

Mittimus alienas *in hanc rem obſervationes*, quarum paucæ quidem debita conſcriptæ ἀκρίβεια reperiuntur apud authores, & paucas quaſdam ſpeciminis loco producimus, ex *ſchedis* obſervationum *Præſidis*, è propria praxi olim conſignatarum, verbotenus deſcriptas. Anno 1721. Lutetiæ Pariſiorum, ubi ille tum degebat apud cel. Chir. Dn. *Gerard*, noſocomii virorum à charitate dicti, chirurgum primarium, appulit d. 28. Junii in eodem noſocomio puer, æt. 14. annorum, qui in platea cum ſodali ludens acceperat d. 26. ejuſd. ictum oſſis ſuper corneam oculi ſiniſtri, (ſine palpebrarum ulla læſione) unde *cornea trifariam*, quaſi in triangulum *fiſſa* eſt, cujus centrum in medio exiſtit corneæ. Multum ſanguinis fudit, oculuſque ſubſedit, ob humoris aquei effluxum. Non dolet. Prima oculi camera tota ſanguine extravaſato rubet, ita ut nihil de iride, vel pupilla conſpiciatur. Verſus angulum internum oculi in circulo corneæ, ubi radiorum unus dicti vulneris triangularis terminabatur, cornea quaſi oblique ſecta & elevata erat, *per quam fiſſuram portio exigua nigricans iridis trajecerat.* Æger nec lucem nec tenebras diſtinguit. Biduo poſt ictum, die nempe 28. Jun. primum deligavi, (quæ ſcil. Procerum noſocomii in me exterum ſingularis erat benevolentia) per venæſectionem incepi, diætam tenuem, decubitum ſupinum, continuo obſervandum, commendavi, crebras itidem fomentationes ſequentes ex decocto herb. veron. & hyſſop. rad. conſolid. maj. cui additum eſt parum aquæ calcis vivæ & ſpiritus vini.

D. 28. Jun. uſque in 10. Julii dictas fomentationes continuavi ter quaterve per diem, ſingulis vicibus deligando oculum ægrum, & poſtea quoque ſanum. Myocephalum augeſcentem repreſſi ſucceſſive ſplenio triangulari, in angulum internum oculi applicito, poſitis inſuper quadratis, faſciaque, oculus ſimplex & duplex dicta, firmatis. Verſus octavum diem camera anterior ſenſim ſenſimque ſerenata eſt, incipiendo à parte ſuperiori.

(a) Tunicæ parteſque corporis noſtri parvæ tenueſque aliquando maxima p.n. incrementa ſumunt. Teſtatur id ſubinde trans corneam perforatam uvea elapſa, caruncula lacrymalis, clitoris &c. Stupenda fuit illa longiſſima coniformis expanſio tunicarum utriuſque oculi poſt mortem genita & obſervata in ſuſpenſo fure, cujus meminit data opera in Diſſert. epiſtolari, Heiſtero dedicata, Burgmannus Roſtoch. 1729.

Interea temporis nullum fere dolorem ſenſit, objectam candelam accenſam ex omni latere, quo poſui, diſtinxit verſus diem duodecimum, nullum vero aliud objectum.

Bulbus oculi incipit elevari & naturalem recipere convexitatem. Cicatrices nullam efficiunt protuberantiam aut opacitatem, excepto vulneris centro, ubi nimirum tres radii vulneris triangularis concurrunt? ibi macula formatur albida d. 7. Jul. Xenodochio vale dixit. Oculi læſi bulbus non omnino ita convexus, ſed magis applanatus eſt, de Myocephalo nonniſi veſtigium, puncti inſtar nigricantis, reſtat. Tota iris conſpicitur per corneam tranſparentem, ſed pupillam occultat macula in medio corneæ, iris plus juſto propinqua eſt corneæ, contra quam appulſa videtur tanquam à corpore ſolido & turgente, quod à tergo premit, quodque cryſtallinum eſſe ſuſpicor, qui poſt tales ictus facile turgeſcit & glaucomaticus evadit. Nullum diſtinguit objectum.

Alter caſus ſtaphylomatis nempe corneæ, & prolapſus uveæ obtigit Præſidi *valde ſingularis* Stuttgardiæ a. 1726. d. 16. Sept. in viro mercenario Martin. Nuffer, æt. 48. an. Hic ante tres ſeptimanas noctu impegit oculum ſiniſtrum in regulam (*den Maſsſtab*) lecto acclinatam, unde palpebra valde intumuit, multum ſeri cruenti ſtatim profluxit, cum ſubſequis mox mox enormiſſimis doloribus. Impoſuit Dn. Chir. Gechter, (hodierno die ſuperſtes ſenior & primarius Stuttgardienſium Chirurgus) ſacculos reſolventes calidos in vino coctos, unde dolor ceſſavit intra decendium. Inpræſentiarum adnata rubet mirum quantum & inflammata eſt, *cornea* ſuperius prope circulum *perforata tranſmittit magnam uveæ partem*, ſuppuratam albidam, inſtar laciniæ dependentem, ut iridis & uveæ & poſt corneam appareat non niſi dimidia portio, inſtar ſegmenti perpendicularis à circuli corneæ interni loco ſuperiore verſus inferiorem. Pupillæ vix ſupereſt veſtigium, niſi ad latus internum circuli corneæ verſus angulum oculi internum, ubi inſtar lineæ potius tranſverſæ quam foraminis obſervatur. *Viſus mirifice* adhuc ſalvus. Diſtinguit forficem, annulum, bacillum ceræ Hiſpanicæ &c. Per ſuppurationem abſceſſit lacinia uveæ propendens. Vulnuſculum eſt conſolidatum. Idem viſus perſtitit anno poſt, quo virum iterum examinavi. Quid dehinc cum oculo factum, neſcio?

Tertius caſus ſiſtit *complicatum ſcleroticæ ſtaphyloma*, valde curioſum Lutet. Paris. 1721. d. 17. Jan. Vir. 50. an. ictum pilæ in oculum ſiniſtrum accepit in ſphæriſterio dum pilas collecturus ad humum ſe inflecteret. Ex hac contuſione, larga mox oculi hæmorrhagia & inflatio, dolor in medio oculi lancinatorius. Quæ cuncta poſt V. S. remiſerunt. Ante decendium jam in Xenodochium Charitatis apportatus nihil egit aliud, quam oculum vino fovere aromatico, venam bis ſecare, ſemel purgare. Hodiernus dies eſt vigeſimus primus ab ictu. Jam conjunctiva tota rubet, tumet. Cornea pellucida & bulbus debite repletus eſt. Pupilla valde dilatata, non tamen lacerata. *Vulnus ſcleroticæ* verſus canthum internum, diſtantia lineæ à circulo externo corneæ. Extra vulnus *propendet filamentum album*, quod pro pure non poterat haberi, quia tenax inſtar veræ membranæ fuerat: retinam duritie & tenacitate ſuperat. Magis ergo ad tunicam uveam accedit, cujus nigredinem ſolitam non ſervavit, quia per ſuppurationem levem inter hos 21. dies quaſi ablutum fuit. *Corpus vitrei* etiam magnitudine *piſi protuberat*, membranula ſubtili, & quaſi miniato colore tincta, obductum, quam tunicam vitream, parum inflammatam, judico. Æger plane nihil oculo diſtinguit. Cætera bene habet.

Omnes

Omnes quotquot oculum hunc inſpexere, perditum declaravere. Ipſe etiam Woolhouſius, quem ut hunc quoque examinaret oculum, adduxi, non amplius eum poſſe conſolidari, poſt 21. dies elapſos pronunciavit coram adſtantium corona, ſed penitus aperiendum eſſe, humoreſque emittendos, atque ſic evacuatum bulbum cicatrice claudendum. Regreſſi è veſtigio: extremum hoc fore remedium, conſultius tentari prius leniora, quoniam (α) cornea ſit adhuc pellucida (β): iris non lacerata (γ): inſpicienti humores non appareant turbidi, vel peregrino imbuti colore: (δ) nullum in mora ſit periculum, cum per hos 21. dies, quibus vitreus non repoſitus neque vulnus clauſum fuit, nec inflammatio, nec vitrei protuberantia increverint. Quapropter mox veſicatorium tempori ſiniſtro imponi juſſi, oculum ſæpe fomentari decocto veronicæ & hyſſopi. Ipſe palpebras Xyſtro vegetabili ſtrenue ſcarificavi, pro vaſis deplendis & inflammatione moderanda. Diæta ſit tenuis, cubet capite in dextrum latus inclinato. D. 18. Jan. Veſicator. nullam excitavit veſicam: dolores lancinatorii ſubinde redierunt, bene tamen dormivit hac nocte. Inflammatio eadem. Oculo inſtilletur ſequens ung. ℞. ung. de tut. ℥ij. ol. ovor. ʒß. Balſ. de Mecha. gt. XII. Fioravant. gt. vj. ſucc. expr. rec. conſolid. maj. ℥j. M. D. D. 19. omnia ut prius, continuentur ante præſcripta. Introduxi ſub palpebras compreſſorium methodo Woolhouſiana (l'emboittement) ſplenia triangularia gradualia (alterum altero amplius, latiuſve) angulo interno oculi applicui. Utrumque oculum obligavi. Labia vulnuſculi calloſa parum ſcarificavi. D. 20. Oculus valde doluit: non dormivit: ſuppuratio copioſa: maculam contraxit cornea albam prope circulum ſuum verſus canthum externum. Fortius impoſui veſicatorium tempori ſiniſtro: fomentet toto die oculum: decocto pro fomentatione addatur aq. calc. viv. & ſp. vin. parum. Omiſi compreſſas & faſciam. D. 21. dolor ceſſavit: ſatis quieta nox: prolapſus vitrei idem: macula corneæ alba perſiſtit. Scarificavi Xyſtro palpebras & conjunctivam. Fomentet oculum. Veſicatorium educit ſeri copiam. D. 22. bene dormivit: ſcarificavi labia vulneris, ſ. rupturæ. Fomentet oculum. D. 23. oculo & ſiniſtro capitis latere vehementer doluit. Scilicet vix ſemel interea oculum fomentavit. Macula albicans in cornea reſtat. Inflammatio eadem. Applicetur clyſma. Oculum deligavi ſpleniis triangularibus, in angulo interno applicitis, & quadrato, imbutis collyrio ſequenti: ℞. aqu. roſ. fœn. plantag. aa. ℥iij: ſacch. ſaturn. & alumin. aa. ʒß. cum albumine ovi conquaſſatis. Inſtillavi oculo guttas aliquot ung. ophthalmici Woolhouſii. D. 24. bene dormivit, nec oculo, nec capite doluit. Maxima vitrei portio regreſſa. Macula corneæ, inflammatio conjunctivæ & carunculæ lacr. perſtant uti prius. Decocto pro fomentatione addidi parum rad. ſymphyti: deligavi compreſſis triangularibus, externe applicitis. D. 25. Scarificationem repetii. Macula reſtat. Bene valet. D. 26. Bene dormivit, oculus non dolet. Ung. ophth. oculo inſtillavi; fomentavi: compreſſas, ſive ſplenia triangularia cantho majori applicui &c. D. 30. Vitreus penitus regreſſus: caruncula vero lacrymalis adhuc tumida propendet. Macula corneæ eadem. Scarificavi labia novellæ cicatricis. Fomentet toto die oculum decocto conſueto. Cætera pancratice valet. Tota conjunctiva adhucdum rubet. D. 3. Febr. Cicatrix magis magiſque firmatur, adeo non eſt deformis, ut vix locus vulneris perſpiciatur. Unguento ophthalmico addidi aliquoties balſ. de Mecha guttas aliquot. Plane jam quoque detumuit caruncula lacrymalis, & in

ſuum

ſuum ſe recepit angulum. Pupilla verſus angulum internum diſtracta apparet. Reliqua ut prius. Abiturientis viri ſtatum porro explorare non licuit.

Mirabitur fortaſſis B. L. quod nulla, vel adeo parca ſit facta mentio medicamentorum internorum. Oportuit hanc curam maxime Medico Xenodochiali relinquere. Caſus hos, licet multa contineant aliena à præſenti themate, voluimus exhibere, prout in ephemeridibus Præſidis extiterunt. Sed nec ſic quidem male! Omnia enim ad medicinam ocularIam faciunt. Cæterum a poſteriori demonſtrant, ni fallimur, quod erat demonſtrandum: nempe dari vere procidentiam uveæ per ruptam tam corneam, quam ſcleroticam.

§. XXIX.

Therapia: ad hanc enim, ne nimis prolixe ſimus, eſt properandum. Indicationes formamus, (α) omiſſivam, (β) curativam, (γ) palliativam.

Omiſſiva indicatio: quid omittere, quid non agere deceat? In ſtaphylomate clauſo levi, ſed inveterato nihil temere moliendum eſt vel pharmaceuticis, vel chirurgicis remediis, quia levis ejuſmodi protuberantia facile tolleratur; habitualis & chronica vero difficillime tollitur, & cum metu reddendi malum pejus. Nihil agendum eſt in ſtaphylomate clauſo, quod in majorem aſſurrexit molem, ſi viſus aliquis ſuperſtes ſit nec deformitas crucem figat: ſi cancroſa malignitas aperte concurrat cum ſtaphylomate aperto, racemoſo, fungoſo, præſtat malum non curare, quam curare, ne hic vel maxime chirurgus redarguatur effato Hippocratico (a): turpiſſimum eſt, per manus operam non aſſequi quod cupias. Inſtituta enim tunc operatio chirurgica, per adustionem, extirpationem &c. communiter recta ducit in cymbam Charontis.

Indicatio curativa præcipit

(α) Protuberantias corneæ, ſcleroticæ reprimere, naturalem tunicis his convexitatem reſtituere.

(β) Partes prolapſas quantocyus reponere, vel

(γ) Septicis, forfice, ligatura tollere,

(δ) Solutam vel corneæ, vel ſcleroticæ unitatem conſolidare; inductam hinc cicatricem dirigere, confirmare.

(ε) Maculas corneæ, ſeu ab exulceratione, ſeu à vulnere præſentes & futuras abſtergere, prævenire.

(ζ) Maſſam ſanguineam purificare; affluxum ab oculis revellere, derivare: circulum ſanguinis & ſubtiliſſimæ lymphæ in oculo liberum reddere.

(η) Ophthalmiæ, ulceribus, acutiſſimis doloribus, vigiliis perpetuis, aliiſque ſymptomatibus urgentibus una obviam ire.

(θ) Ad extremum mali, corneam, aliquando & ſcleroticam incidere, abſcindere, humores, tunicas evacuare, vulnus conſolidare.

Indicatio palliativa docet

(α) Protuberantiæ incrementum compeſcere.

(β) Tu-

(a) Hipp. Libr. de Medico. S. 1. p. 20. circa medium.

(β) Tunicarum crepaturam impedire.
(γ) Manationem ulceroſam exſiccare, tollere.
(δ) Statum cancroſum moderari, delenire: ne ſe diffundat ſerpatque impedire.
(ε) Bulbum oculi, vel per ſpontaneam exulcerationem ruptum & collapſum, vel poſt tunicarum, corneæ, ſcleroticæ etiam ex parte abſciſſionem, ſubſidentiam, conſolidare, &, ſi libeat, oculo artificiali obtegere.

§. XXX.

Indicationibus his omnibus tres quidem inſerviunt fontes, Pharmaceuticus, chirurgicus, atque diæteticus & amicas ſibi manus commodant, potior tamen ratio eſt in dextra chirurgi manu, ſive neceſſitatem ſpectes, ſive efficaciam, ſive ſecuritatem.

Medicamenta acria, ſeptica, cauſtica, qualia veteres, atque nonnulli recentiores applicari juſſerunt, ad ſtaphylomata conſumanda & extirpanda, dubiæ, quin periculoſæ, ſunt aleæ, vel ſuſpenſa certe manu, magna cum cautione, & non niſi in minoribus ſtaphylomatibus, abſente ophthalmia graviore & acri, vel cancroſa humorum colluvie, debent adhiberi. Obſervavit procul dubio cunctas haſce cautelas ſæpe jam laudatus Gunz in diſp. cit. p. 27. cum ſcriberet, quod ipſi uſus oſtenderit tutiſſimam huic ſtaphylomatis generi (ſcil. myocephalo, & ſtaphylomati quod aliquam tantum partem corneæ dilatatæ occupat) medendi rationem eſſe, quam olim à Pariſino ocular io, Dn. de St. Yves, Præceptore ſuo acceperit. Oportet, inquit, ſummo ſtaphylomati lapidem infernalem (cauſticum ex argent. & aq. fort. paratum, in forma ſicca) admovere, idque iterum & tertio, ſed manu admodum temperata, facere. Et hoc quidem tanta moderatione peragendum eſt, ut cum ab oculo, tum etiam à palpebris omnis noxa avertatur. Quapropter hæ manu diducendæ ſunt, & æger jubendus, ut, quantum fieri poteſt, oculum figat. Et quo hæ partes omnino tutæ præſtentur, & cum dolor, tum omnis inflammationis metus avertatur, commodiſſimum eſt vaſculum vel aqua, vel lacte & aqua inter ſe miſtis, tepidis, plenum ita oculo aliquandiu admovere, ut ſummam ejus partem alluant. Per lapidem igitur, hac cum moderatione ſtaphylomati admotum, cum levis aliqua ſuppuratio moveatur, tunicis laxatis corneæ ſe contrahendi occaſio adfertur, ac tumor primo imminutus, exigua quadam cicatrice inducta, tandem totus tollitur. Dividi tamen hanc operationem oportet, & lapidem, ubi per triduum quatriduumve Medicus conquievit, iterum & aliquando tertio, admoveri. Inter hæc tutum non eſt oculum devincire, quem à plena luce remotum eſſe ſufficit. Neque corneam & palpebras in hoc malo inter ſe coaleſcere frequens eſt; præſtat tamen noctu tenerioris veſicæ fruſtulum, quod unguentum excepit, quale illud Woolhouſii eſt, inter palpebras inſerere. Ubi hoc unum ſupererat, ut ulcus cicatrice clauderetur, St. Yves aqua ophthalmica uſus fuit, qualis rubra eſt, vel quæ lapidis divini & metallorum croci aliquot grana habet, quo tunicis plus roboris adderet. Fere commodius eſt, unguentum in oculum conjicere, quale Woolhouſii eſt. Hæc curatio homini videndi facultatem propemodum.

dum plene reddit. Hucuſque Clariſ. Gunz è mente Yveſii (a)! Hoc itaque modo, qui celeb. hos viros præeuntes ſequi voluerit, indicationi illi per ſeptica, cauſticaque §. 29. lit. γ allegatæ ſatisfaciet.

§. XXXI.

Univerſali autem & majori applauſu recepta ſunt medicamenta tonica, adſtringentia in forma pulveris, balſami, unguenti, mucilaginis, collyrii humidi, decocti, in epithematibus, ſacculis aut per vaporem appliciti, quæ & tunicas corneæ, ſcleroticæ, laxatas, attenuatas, crepaturæ proximas, & partes è tunicis ruptis prolapſas roborent, contrahant, repellant. Si temperata fuerint hæc adſtringentia, aut reſolventibus commixta, aut in forma epithematis, decocto ingredientium vinoſo impraegnati, applicita diligenter palpebris, non roborandi & adſtringendi ſaltem, ſed diſcutiendi quoque viribus una fidelia duos parietes dealbabunt, ſtaſeſque ſanguinis, & lymphæ in vaſculis & poris tunicarum, diſſipabunt potius, quam augebunt. Neque ego quidem, reformidaverim vel alumen crudum, vel lap. hæmatit. pp. vel ſanguin. draconis, vel ſuccum recenter expreſſum ſymphyti, & ſimilia, dummodo tempore, modo, locoque debito adhibeantur. Quæ ex his ſub unguenti, balſami aut mucilaginis forma applicantur ipſi affectæ parti immediate, neque tamen eorumdem diffuſio ſuper totum oculi bulbum admitti velit, poſſunt exigua quantitate tenui penicillo, quali pictores utuntur, parti affectæ illini, & palpebræ aliquandiu digitis ſervari diductæ, deinde vero fruſtulum tenuiſſimæ veſicæ, quæ bracteatoribus auri uſualis eſt, ſuperponi, atque ſic inter bulbum ac palpebras interpoſita ſervari. Atque hæc quidem topica adſtringentia in illo potiſſimum ſtaphylomate valent, quod lamellarum corneæ dilatationem, nimiamque expanſionem pro fundamento habet, tum & quod ex uvea foras prolapſa oritur, aut, cujus poſt repoſitionem uveæ procidentis peractam, relictum vulnus, ſive foramen eſt arctius contrahendum. Sed in ipſo tamen minore myocephalo, nedum ſtaphylomate, ſola hæc medicamenta vix ſatisfaciunt, niſi accedat externa compreſſio, vel per ſola impoſita ſplenia, injectamque arctionem faſciam, qua ſimpliciſſima methodo ſubinde uſus eſt Præſes feliciſſime, vel per machinas & inſtrumenta prementia & comprimentia, palpebris, aliquando ipſi bulbo oculari, partive affectæ & protuberanti propius applicita. Unde jam hunc curandi modum ſtrictius proſequentes, primæ, quam formavimus, indicationi plenius ſatisfaciemus.

§. XXXII.

Compreſſio, quæ per ſola ſplenia, e molli detritoque parata linteo, & faſciationem, quæ audit vel ſimplex, vel duplex oculus, peragitur, ſic eſt adornanda, ut ſplenia, e quadruplicato linteo in figuram triangularem complicata, alia aliis majora, tum & aliquod quadrangulare ſpiſſum, faſciaque, duas fere ulnas Pariſinas longa ſic applicentur, ut minimum e trian-

(a) Dn. St. Yves de uſu lapidis infernalis contra ſtaphyloma nihil habet in ſuo de morbis oculorum libro, ulceribus quidem in tarſis palpebrarum eum affricat, l. c. p. 220.

triangularibus ſpleniis primum applicetur loco palpebrarum, qui reſpondet protuberanti corneæ, vel ſcleroticæ, dehinc aliud triangulare, latius, ſuperimponatur priori, &, ſi opus videatur, huic etiam ſuperſtruatur tertium, adhuc latius, cunctis vero his ſuperingeratur quadrangulum, & denique faſcia circumducatur, quantum æger ferre poſſit, vel ſucceſſive, ſtrictior. Si punctum compreſſionis magis vergere debeat verſus angulos oculi, figura ſpleniorum tanto magis requiritur triangularis. Cæterum figura ſpleniorum rem non conficit, modo ſufficienter & debito loco premant. Splenia hæc triangularia poſſunt vel ſicca, vel ſpir. vini impragnata, vel collyrio conveniente imbuta, applicari calida, extimum vero ſiccum & bene calidum; ne interiora cito refrigeſcant. Solet etiam ſpleniis lamina plumbea extus illigari, ad vim compreſſionis augendam. Mutatur & repetitur deligatio pro ſymptomatum & circumſtantiarum ratione, vel per trihoria, vel ſihoria, vel & tardius.

Si quæ adſint contraindicationes, e. g. gravis inflammatio, vel ſtatus ulceroſus, copioſam aut acrem plorans ſaniem, vel dolores acuti &c. tum vel differenda eſt talis compreſſio in commodius tempus, vel moderanda, vel ſuperinducenda corneæ eſt lacinia tenuiſſimæ veſicæ, unguento Woolhouſii ophthalmico, aliove, peruncta, ut ulceri non modo occurratur mundando & conſolidando, ſed etiam impediatur præternaturalis concretio corneæ, ſcleroticæve cum palpebris. Cæterum ſi vel maxime oculus ſanus in curatione ſtaphylomatis alias vinctura non opus habere videatur, hic tamen ubi oculus ſtaphylomate affectus compreſſioni ſubjicitur, e re eſt, ſanum pariter obligare oculum, quoniam ſi alter ſanus oculus quaquaverſum in viſione commovetur, eumdem ſequi motum oportet quoque alterum, licet compreſſum & faſcia munitum oculum, ſicque punctum contactus & compreſſionis determinatum mutare, ac inſimul moleſtam atque periculoſam ſubire frictionem.

§. XXXIII.

Has ſimileſve compreſſiones, fortiores certe, locum non habere contra partem uveæ prolapſam, quæ ſic perículoſe contunderetur: neque etiam in magno ſtaphylomate clauſo totali, inveterato & occalleſcentibus ejus lamellis, quoniam hoc eſſet laterem lavare, facile patet. Machinam vero compreſſoriam invenit Woolhouſius, quam compreſſorium Hippocratis inſtrumentum vocat, (quo loco tale deſcribat Hippocrates, nondum inveni?) ſimplicem, unica patella conſtantem, & duplicem, duabus gaudentem patellis, pro ambobus oculis, qualemque duplicem delineatam exhibet celeber. *Platner* (*a*), hanc, inquam, machinam commodius, citiuſque quam faſciationes alias, applicare & removere licet, & vim compreſſionis quovis momento vel relaxare, vel intendere, mediante hujus machinæ arcu, per cochleam pro lubitu apprimendo. Ipſa machina holoſerico eſt obducta, & patellæ ejus, quæ brachio per cardinem verſatili affixa eſt, ſubjiciuntur molles compreſſæ, ſive ſplenia, ut nimium rudis palpebrarum oculique compreſſio obtundatur. Patella ſuperficie ſua inferiore, qua palpebras attingit leviter ſinuata eſt. Hæc vero excavatio non minus ac totius

(*a*) Platner, inſtit. chir. §. 589. Tab. 6. f. 13.

patellæ magnitudo reſpondeat ſtaphylomatis magnitudini ac convexitati neceſſe eſt.

Hactenus externæ compreſſionis ſpecimina ſtitimus; an vero, & quomodo ipſum oculi bulbum ea parte, qua protuberat in ſtaphylomate, liceat per immediatam compreſſionem coercere videamus?

§. XXXIV.

Annunciavit Woolhouſius ante plura luſtra hanc methodum, quam vocavit *Remboitement*, vel *emboitement*, quæ latine poſſet reddi incapſulatio, vel operculatio: illam vero nullibi, & ne quidem in dictatis ſuis plene & diſtincte propalavit, ſed oretenus ſaltem ſuis tradidit aſſeclis. Vocavit *emboitement*, quoniam inſtrumentum hoc compreſſorium capſulæ (*à una boete*) aſſimilatur, & pars bulbi ocularii prominens & convexa comprehenditur ſub capſulæ hujus concavitatem: capſulæ vero ſphæricæ vel hemiſphærium, vel aliquod ſegmentum modo eſt hæc dimidiata capſula.

Capſulæ hujus *materia* poteſt eſſe varia. E cornu, plumbo, argento, aurove tornata, vel fabrefacta. Tenuem & nitide politam, vel lævem eſſe decet, extus convexam, intus concavam, ejuſque & diametri & concavitatis, quæ parti affectæ oculi comprehendendæ ac comprimendæ reſpondeat. Unde ſi totam corneam complecti debeat, dimidiam ſphæram ſive hemiſphærium majus conſtituere debet, ſi partem corneæ vel ſcleroticæ aliquam ſaltem operiri debeat, ſegmentum ſphæræ minus, aut quatrantem ſphæræ, vel alius figuræ fruſtulum, modo intus ſinuatum ſit, æmulari neceſſe eſt.

Modus applicandi hic eſt: capſula, ſive patella talis cujuſcumque magnitudinis & figuræ, tepefacta, convenienti unguento, vel mucilagine irrorata parti protuberanti, palpebris antea ſatis diductis, placide admovetur, palpebræ deſuper clauduntur, ſpleniis obteguntur & faſcia vinciuntur, vel compreſſorio Hippocratico, §. 33. placide apprimuntur. Finis & uſus taliſmodi compreſſionis eſt varius: ſcil. compreſſionis, repreſſionis tunicarum, corneæ, vel ſcleroticæ protuberantium: repreſſionis uveæ, in ſinum dilatatæ corneæ procidentis: impediendæ concretionis corneæ, vel conjunctivæ oculi cum interna palpebrarum tunica conjunctiva: præveniendæ hyperſarcoſis, aut extantioris cicatricis, comprimendorum & ad ſe invicem apprimendorum vulneris vel corneæ, vel ſcleroticæ labiorum pro maturanda & confirmanda eorumdem conſolidatione: præmuniendi & obfirmandi bulbi ocularii, ut ne poſt factam paracenteſin recidat in priſtinum hydropen, ſive hydrophthalmiam: compingendi & in globoſam figuram conformandi reliquias bulbi ocularii poſt extirpationem partis ejus anterioris. Sed ingenue notavit ipſe Woolhouſius, quod ſolidorum atque durorum ejuſmodi corporum immediatæ impoſitiones, facile irritent atque rubefaciant oculum, (*ſi l' emboitement commence à chagriner & rougir l' œil*) & negotium faceſſant corneæ, (*l' emboitement, qui de ſoi-meme ne fait aucun plaiſir à la cornèe*) dolores excitent, albam corneæ maculam inducant, id quod noſtro etiam caſu §. 28. p. 34. exhibito pateſcit; itaque caute hic eſt mercandum, & in caſu præſentis momentoſæ inflammationis, aut gravium dolorum ab hac methodo abſtinendum donec illa ſint profligata mala, alias vero, quod ſupra monuimus, tali patellæ & oculo interponendum eſt tenuiſſimæ ac molliſſimæ illius veſicæ bracteatorum auri fruſtulum, reliquis etiam cautelis, ſupra inculcatis, de exciſione lateris patellæ, de figenda patella, ne ſuper oculum

inſta-

inſtabilis oberret &c. ſolicite inhærendum, minime neglectis etiam indicationibus reliquis therapeuticis atque diæteticis, quales mox ſubjungemus.

Quamdiu talis patella compreſſoria ſuper oculi bulbo relinquenda ſit, determinant tolerantia ægri, & neceſſitas protuberantiæ, nondum ſubſidentis quantum ſatis eſt, aut vulneris nondum abſoluta conſolidatio, aut metus concretionis mutuæ bulbi cum palpebris. Hinc aliquando continuatur hæc methodus, per aliquot dies, aliquando plures ſeptimanas, ſine remiſſione. Aliquando interponuntur feriæ. Alias quotidie, vel ſemel, vel bis mutatur, & renovatur totus apparatus, nova applicatur veſica, & patella à ſordibus purgatur, & vel eadem ſtatim reponitur, vel nova, donec prior ſiccata ſatis & munda fuerit.

§. XXXV.

At vero, ſi ſtaphyloma ſit apertum, ſi uveæ pars per vulnus aut rupturam corneæ exciderit, tum ſane ineptus fuerit, quiſquis ante dictam arctioris compreſſionis viam calcare tentaverit: ita enim uvea inter malleum & incudem periculoſe non minus ac moleſtiſſime verſaretur. Illud tum potius primo & primario eſt agendum, ut juxta noſtram indicationem ſecundam §. 29. *pars prolapſa ociſſime reponatur*. Itaque ſive hæc pars uveæ prolapſa myocephalon, ſive ſtaphyloma, ſive clavum referat, quocumque anni tempore acciderit, ſive febricitet æger, nec ne, advolare chirurgum jubet Woolhouſius, tanquam ad ædium incendium, ut opem ferat ſine mora: & ſi quidem veſperi noctuve ſe primum obtulerit æger, huic in lectum ſe componere jubet, capite ſupino & declivi decubiturum, per cliſma evacuari, (ſed reddere illud in ſubiectam patinam non mutato corporis ſitu) venæ ſectionem vel tum, vel craſtina luce, non parcam, admittere, niſi alia contraindicent; poſtea vero, cum, lumine diurno favente, liceat ſtatum morbi rectius explorare. Partis prolapſæ repoſitio, ſi quidem illa nec valde tumida, inflammata, ſuppuraſcens, vel calloſa, aut plane ſphacelata fuerit, tentatur hoc modo: ægri caput in talem ſitum collocatur, qui partem uveæ prolapſam inclinet in viam declivem: palpebra digitis chirurgi leniter fricatur, agitatur, premiturque eo loco, qui ſubtus reſpondet parti prolapſæ. Sin regreſſus prolapſæ partis hinc minus eveniat; ſpecillo tenui, e cornu, vel virga balænaria tacto, apicem latiuſculum, planum, & leviſſime flexum habente, retruditur placidiſſime, & intra cavum primæ oculi cameræ reponitur.

Si corneæ vulnus, aut foramen nimis anguſtum ſit, & obſtet huic repoſitioni, dilatandum illud eſt inciſione, per tenue ſcalpellum falcatum, quod præcepit jam olim Woolhouſius, ſed in illo vulneris angulo, vel latere, quod plagam neque deducat verſus centrum corneæ, pupillæ obverſum, neque in circulum corneæ, quoniam ibi, conſolidata plaga, quæ remanet opaca cicatrix viſui nocet, hic vero ſeparatio uveæ à cornea, vel ſclerotica, aut ſuppuratio interna, & hippus iridis ſequuntur. Statim vero ab hac dilatatione vulneris, molienda eſt reductio uveæ prolapſæ, multo nunc facilius ſucceſſura. Si vero nec hac encheireſi prolapſa uvea ſe reponi patiatur citra magnam vim & contuſionem, quid ultra ſit agendum, infra addemus.

§. XXXVI.

Poſt felicem vero *repoſitionem*, habenda rario eſt ſitus ægri maxima cum attentione ac diligentia, prout foramen vulnuſve obſederit hanc illamve regionem corneæ. Cum enim cornea fuerit pertuſa in parte ſuperiori, ſub palpebra ſuperiore, debet æger caput erectum, in lecto ſedens potius quam cubans, tamdiu ſervare, donec pars prolapſa penitus non modo ſit regreſſa, ſed etiam reditum non affectaverit, tum vero apparente vulneris cicatrice caput ægri ſucceſſive magis reclinandum eſt, ut iris removeatur magis magiſque à cornea, & in humore aqueo fluctuet, modo locoque naturali, atque ſic impediatur ſynechia. Quorſum & hæc facit cautela, ut oculus affectus ſæpe, & aliquandiu lumini exponatur, modico quidem & tolerabili, ut uvea, ſeu iris hinc ſe contrahat, magiſque ſecedat à confiniis corneæ, per quam antea fuerat elapſa. Id quod in cæteris quoque ſtaphylomatibus, alio corneæ loco obviis eſt obſervandum. Si cornea hiet inferius, ſub palpebra inferiore, moleſtum hunc cubandi ſitum tenere cogitur ægrotus, ut inverſo modo, caput ad inferiora lecti dependens & declive, pulvinaribus tamen ſuſtentatum, corpore ſupino jacente jugiter habeat, & illud, pro refocillatione bis terve ſaltem per ſemihorium quotidie in lineam rectam & cum trunco corporis horizontalem attolli curet, ſed opponat tum ſimul, relapſuræ & exiturienti uveæ, comprimentes & ſuffulcientes ſuos vel alienos digitos. Si cornea in latere interno, vel externo ſit perforata, optimus ægri ſitus eſt ſupinus, horizontalis, capite inclinato in latus vulneri oppoſitum. Si vero vulnus occupaverit centrum corneæ, tum idem ſupinus ac horizontalis ſitus, ſed abſque capitis inclinatione in latus, convenit. Diverſi hi ſitus exquiſite ſunt tenendi, donec vulnus corneæ oſtenderit cicatricis e facta conſolidatione initia, id quod, adminiſtratis ſimul traumaticis medicamentis, aut & aliis remediis intra 8. vel 15. dies circiter fieri ſolet: in ſtaphylomate autem illo inferiore duplum ſicut ſedulitatis, ita & temporis exigitur; certi enim & attenti homines conſtituendi ſunt, qui dies nocteſque ab initio hæreant à latere ægri, & vel impatientem vel dormientem impediant ab intempeſtivo noxioque capitis motu.

Sin minus tota uveæ procidentis pars repelli primo actu valuerit, relinquenda eſt in dies ſubſequos, quibus, ſedata interim inflammatione & intumeſcentia corneæ & conjunctivæ, orificioque, per detumeſcentiam, aut lenem ſuppurationem patentiore facto, dehinc reliquum operæ & repoſitionis abſolvi commodius poterit.

§. XXXVII.

Poſt repoſitionem partis prolapſæ adminiſtratam, ægroque in debitum corporis atque capitis ſitum collocato, imponitur labiis corneæ vulneratæ & hiantis fruſtulum veſicæ bracteatorum auri, imbutum collyrio, ex albumine ovi conquaſſato cum ſucco rad. ſymphyti fortiter expreſſo, vel alio ſimili temperato conglutinante remedio, & ex inſtrumentis compreſſoriis, ſupra recenſitis, aliquod tamdiu applicitum geſtatur, donec novella conſolidati vulneris cicatrix penitus confirmata fuerit. Inter hæc vero non ſaltem reſolventia, temperantia, aliaque pro ſymptomatum exigentia, propinantur medicamenta, ſed diætæ ſummo etiam cum rigore ſtudendum eſt. Nulla ſolida ſumat æger alimenta, quæ vel manducationem atque maxillæ fortiorem expo-

poſcant motum, vel ipſa liquida, calorem & orgaſmum excitantia, vel & in univerſum valde nutrientia. Subſiſtendum illi potius eſt in uſu, eoque modico juſculorum carnium, cum vitello ovi conquaſſatorum, cremoris avenæ hordeive, pultium varii generis, gelatinæ pomorum, lacticiniorum &c. cum decocto ad potum e fl. til. hord. crud. rad. liquir. acetoſæ, ſem. fœnic. & ſimilibus, interpoſita per alternas noctes emulſione e ſem. 4. frig. amygdalis dulcibus, ſem. pap. alb. c. aqu. cer. n. viol. & buglos. edulcorata vel ſacch. canar. vel ſir. pap. alb. aut fl. paralyſ.

Hoc ipſo intervallo, quo cicatrix formatur, abunde temporis conciliatur, quo humor aqueus à corneæ ruptura vel ante, vel ſub repoſitione uveæ prolapſæ evacuatus, poſſit regenerari, atque ſic naturalis reddi corneæ figura convexa.

Si labia vulneratæ vel ruptæ corneæ calloſa ſint, oportet illa poſt repoſitionem partis prolapſæ factam refricare ac animare per providam ſcarificationem, ope ſubtilioris xyſtri vegetabilis, aut tenuis ſcalpelli falcati, acutiſſime ſcindentis in apice, aut certæ acus chirurgicæ perficiendam vid. Præſid. diſp. de fiſtula corneæ. p. 25. §. 22.

§. XXXVIII.

Quid *ſi* autem *pars uveæ extra vulnus corneæ prolapſa nullo poſſit reduci modo?* Si fuerit exilis portio, aut longior quidem, ſed tenuior, inſtar filamenti, ſolet intra vulneris anguſti labia quaſi ſtrangulari, & ſucceſſive, brevi dierum intervallo per ſuppurationem ſponte abſcedere; ſi tamen ſuppurationem maturare volueris, & tentare num, abſciſſa, quæ propendet, parte, vel reliqua vulneri incuneata pars tunc facilius reprimi, vel certe vulneris labia citius conſolidari poſſint, per nos licet. Ligaturam talis prolapſæ partis, quæ circumdato & adſtricto cerato filo vel ſerico vel lineo à nonnullis, veteribus maxime, ſuadetur, atque ſic lentum hunc ſeparandi modum, majore cum irritatione ac dolore junctum longe poſtponimus ſimultaneæ abſciſſioni proxime ad ſuperficiem corneæ, forficis vel ſcalpelli ope, peragendæ.

Si *pars* uveæ *prolapſa vehementer intumuerit* ac adeo increverit, ut ipſam corneæ diametrum æquet vel ſuperet, ſicque non amplius quæſtio ſit de reponendo tali ſtaphylomate, ſed potius extirpando, antequam ulterius capiat incrementum, & malum variis augeat malis: tum videtur optima hæc eſſe methodus, quam Yveſius laudat, quamvis illam videatur tamen magis deſtinare ſtaphylomati clauſo, & quod totam corneam nondum occupavit. Nempe per medium ſtaphyloma curva eademque acuta acus cum annexo filo ſerico traducitur. Tum, dempta protinus acu, duo fili ſerici capita paululum contorta ſiniſtræ manus digitis apprehenduntur, ſcalpelloque vel phlebotomo deinceps adhibito, paulatim ſub filo tumor ſeparatur, donec tandem forficis adjumento penitus reſcindatur, & à cornea, cui maxima parte accumbit ſaltem, aliqua vero cohæret, ſeparetur citra corneæ excoriationem aut vulnerationem, quantum fieri poteſt. Quamvis enim in tali caſu locum habere poſſit aliquis à veteribus jam, Celſo, Aetio, Paulo &c. per ligaturam tollendi modus; tamen merito illos deteſtantur Woolhouſius, Antonius, Yveſius, Heiſterus in chir. c. de ſtaphylomate &c. quod utplurimum graviſſimos dolores, inflammationem ac ſuppurationem ciere ſoleant. Neque metus, qui veteribus uſum ſcalpelli reddidit ſuſpectum, nos hodie tangit: illi enim falſo ſunt opinati, humorem aqueum ſemel effuſum non regenerari, & hinc aciem

videndi perire. Aſt ſi partis uveæ prolapſæ moles tanta ſit, ut ipſum pomum æquet, vehementer dubitamus, ut tali modo dicta methodo poſſit abſcindi? Aut ſi poſſit, annon (cum tamen hic actum ſit de videndi potentia & naturali figura oculi) extremum ſimul cum ſtaphylomatis reſectione, vel mox poſt eam, quæri debeat remedium in inciſione, aut circumciſione totius hemiſphærii anterioris bulbi ocularii, & evacuatione oculi.

§. XXXIX.

Ut vero ſtaphylomatis clauſi, ſimplicis, quod in ſola corneæ, non perforatæ, ſed extenſæ ſaltem protuberantia conſiſtit, tractatio chirurgica per medicamenta & inſtrumenta ſuperioribus §is allata ſemper haud procedit, ſi illa ſtaphylomata fuerint magna, inveterata, calloſa, exulcerata, ut ſumma ſtaphylomatis hujus tunicula nimium tenuis exiſtat, tonumque & debitam craſſitiem recipere non valeat; ita quoque methodus curandi eſt ineunda alia.

Cardo hujus curationis in eo vertitur, ut inſigniter dilatata tunica cornea, ad naturalem reducatur convexitatem, & cum non poſſit alio modo ſacciformis ejus expanſio intra naturales reſtitui limites, id quod ſuperabundat, vel ſemel atque ſimul, uno ictu, per ſectionem, vel paulatim, per ligaturam, tollatur. Duplicem hanc curationem ſtaphylomatis eſſe tradidit *Celſus* cap. de ſtaphyl. duplex, inquit, eſt curatio: *altera*, at ipſas radices per medium tranſuere acu, duo lina ducente. Deinde alterius lini duo capita ex ſuperiore parte, alterius ex inferiore adſtringere inter ſe, quæ paulatim ſecando id excidunt. *Altera*, in ſumma parte ejus ad lenticulæ magnitudinem excidere, deinde ſpodium aut cadmiam infricare, utrolibet autem facto, album ovi lana excipiendum & imponendum, poſteaque vapore aquæ calidæ fovendus oculus & lenibus medicamentis ungendus eſt. *Paulus Ægineta* (*a*) jubet acum ab inferiore parte ſurſum per radices ſtaphylomatis trajicere, deinde alteram acum, duplex filum trahentem, ab angulo, qui ad manum ſpectat, ad alterum per radices ſtaphylomatis tranſmittere, tum, manente priori acu, lini ſinus amputare, atque ita uveæ ſuperiora inferioraque filis deligare, mox acu extracta lanam albumine ovi inſuccatam ſupra accommodare. Ab hujus inde ſolutione blandis infuſionibus oculus fovendus eſt, quoad una cum ſtaphylomate fila excidant. Aetius (*b*) ſtaphylomatibus, quæ anguſtum fundum habent, & non maligna ſunt, conſtrictionem ſive ligaturam commendat. Jubet duas accipere acus, non valde craſſas, neque oblongas, filum duplex intortum habentes, æquali prorſus longitudine. Deinde ægrum ad pedes tuos collocare, capite ipſius reflexo, ita ut occiput ipſius genibus tuis innitatur. Et deinde diſparatis palpebris, per medium ſtaphylomatis fundum, ex ſupernis deorſum tranſmittere acum. Deinde dum detinetur oculus ab acu tranſmiſſa, alteram acum duplex filum habentem ſimiliter tranſmittere à parvo angulo ad magnum, per medium itidem ſtaphylomatis fundum,

(*a*) Paul. Ægin. encheirid. l. 6. cap. 19. Notari meretur, quod author hoc ipſo capite, quo hanc operationem præcipit, hanc præmittat ſtaphylomatis definitionem: ſtaphyloma, inquiens, eſſe membranæ corneæ una cum rhagoidea ſeu uvea, debilitatæ incurvationem ſive gibboſitatem. Ergo hic uvea prolapſa ligatur ſimul cum corneæ dilatatæ ſinu ſeu ſacco.

(*b*) Aetius tetrabibl. 2. ſerm. 3. c. 35. p. m. 343.

fundum, quo figura duarum acuum tranſmiſſarum cruciformis fiat, aut litteræ X. ſimilis. Nam quo obliquior facta fuerit tranſmiſſio, facilius extrahuntur acus. Deinde inciſis duplicatorum filorum principiis, ſuperna duo principia, ſuperno acus principio ſubjicere, inferna vero inferno, ac ſtrenue conſtringere: optimam vero conſtrictionem fieri, rectis principiis ad obliqua ductis & hoc modo colligatis. Deinde apicem ſtaphylomatis reſecare, ſolo fundo ipſius relicto gratia filorum, ut ne elapſis ipſis humores oculi effundantur & oculus cavior fiat. Staphyloma vero exſcindi partim compendiariæ curationis gratia. Citius enim fila excidere, & ulcerationem curari: partim ut minori æger affligatur dolore per totum curationis tempus, cum & corpora tranſpirent, & neque magna inflammatio conſequatur. Poſt reſectionem vero apicis ſtaphylomatis præcipit extrahere acus, filis, velut dictum eſt, conſtrictis, & tunc lac infundere, aut ovi candidum: ſuperne vero oculo imponere ovum cum roſaceo ac modico vino concuſſum, & molli lana exceptum nec non tempori. Poſtera die fomentum facere per ſpongias probe expreſſas, & lacte infuſo, lanam ovo imbutam imponere & deligare, idque tam diu, donec fila excidant: his vero elapſis collyria tenera, qualia ulceribus conveniunt, mundificantia, ac denique cicatricem inducentia imponere.

Quæ difficultates premant hos ligandi modos; quæ mala conſequantur, abunde vel ſoli docuerunt Antonius Maitre-Jean atque Gunz, loc. plus ſemel jam cit.

§. XL.

Tamen modo laudatus *Gunzius*, diſp. cit. p. 32. §. 10. admittit in ſtaphylomate parvo, & ubi non tota cornea laxata eſt, linum ſimplex, ſed ſine acu, injiciendum. Imo ſe uſu edoctum aſſerit, quod, etiamſi ſtaphyloma paulo majus ſit, & tunicas non minus extenuatas habeat, acu etiam tenuiſſima, duo lina ducente tranſui poſſe, tumque ex utraque parte ligari; lini vero capita, temperata admodum manu, inter ſe adſtringi debere. Tum mordente filo, laxataſque tunicas contrahente, inflammationem lenem moveri, ſuppurationem ſequi, atque vulnus, quod à tumore paullatim exorſo ſupereſt, ſenſim claudi, aliquando tamen hinc, ſed rarius, fiſtulam manere exiguam, quæ vero parum vel nihil noceat, cum id quod ex aqueo humore effluit, exiguum ſit, cum lacrymis miſceatur & in nares profluat.

Exemplum talis curationis per ligaturam, unico filo abſque acus tranſmiſſione abs ſe factam, & ſtaphylomatis, anguſta baſi gaudentis, octavo dehinc die ſponte ſeparati, ſed remanente hinc exili fiſtula, per quam humor aqueus per vices effluxit, recenſet *Antonius Maitre-Jean* l. c. aliam vero vidit à quodam chirurgo dexterrime, ad Celſi modum, adminiſtratam ſtaphylomatis operationem, poſt quam elapſo ad diem nonum ſtaphylomate cum filo, bulbus oculi per vulnus relictum totus fuit exinanitus & collapſus, foramen corneæ tamen conſolidatum denique eſt & cicatrice obductum mediante, quæ ſequebatur, ſuppuratione.

Yveſius utitur quidem, in ſtaphylomate (clauſo) quod non totam occupat corneam, acu modice curva & ſcindente tenuiſſima, filum ſericum trahente, qua medium ſtaphyloma transfigit, & cum ſericum filum trajectum eſt, acum retrahit, extrema fili attrahit, & leniter contorquet manu ſiniſtra, tum vero phlebotomo (lanceola communiter dicto) incidit tumorem in baſi ſua ultra filum, & reliquum abſcindit uno forficis ictu. Ægrum oculum devincit, ut poſt cataractæ operationem ſolet, aqua communi cum ſpir. vin. mixta,

atque ſic ait vel corneam, ſpiſſiorem factam cicatrice claudi, vel relinquere exilem ſaltem fiſtulam; ſed patet, Yveſium in hac operandi methodo non adhibere filum & acum ſcopo ligandi, & per ligaturam tollendi paulatim ſtaphyloma, ſed ut ſaltem anſam conciliet, qua mediante ſtaphyloma magis attolli & inter ſecandum firmiter teneri poſſit. Hanc Yveſii methodum ſequitur Gunz, in ſtaphylomate, quod aliquam tantum corneæ adhuc pellucentis partem occupat, neque vetuſtum eſt. vid. ejuſd. diſp. cit. p. 34.

Unde ſequitur, ſi ſtaphyloma poſſit vel digitis, vel volſella, aut hamulo apprehendi, attrahi atque ſatis firmiter teneri, ne quidem acu filoque opus eſſe. Ita *Heiſterus*, chir. loc. cit. clavum, ſtaphylomatis ſpeciem, ex oculo procendentem longitudine digitorum articuli, ſiniſtræ manus binis digitis comprehendit, forficeque idonea haud infeliciter ad radices abſcidit.

§. XLI.

Curationes per ligaturam ac abſciſſionem hactenus recenſitæ reſpexerunt ſtaphyloma clauſum partiale, in quo nempe pars, vel tota quanta valde prominet, & malum magnitudine refert, aut pluribus ſtaphylomatibus proliferis, racemoſis obſita eſt, gravis & cum abſoluto viſus non ſaltem, ſed etiam figuræ oculi detrimento juncta duplex ſupereſt operatio chirurgica, ad quam igitur nonniſi in extremo neceſſitatis caſu contingere decet.

Itaque in ſpecie illa ſtaphylomatis, quæ μῆλον ſive malum audit, ubi tota cornea attenuata valde protuberat, *Woolhouſius* tranſverſim primo incidendum oculi bulbum mediante ſcalpello falcato à cantho majori, uſque verſus circulum corneæ in cantho minore, dein & ab inferiore parte in ſuperiorem, ſic ut inciſio crucis figuram referat: Poſthæc extrahi & evacuari omnes non modo humores, ſed & tunicas oculi, ne veſtigium quidem relinquendo ipſius etiam choroideæ, ac retinæ: ſanguinis ſerique fluxum hinc concitatum permitti per aliquot plorare horas, interea vero ſaucium hunc oculum jugiter tepido foveri decocto virgæ aureæ ac veronicæ.

Prima veſpera inducit Woolhouſius oculo parum ung. baſilici nigri, altero die reſcindit aliquas angulorum corneæ lacinias, & jugiter oculo impoſitum ſervat ſacculum, fl. melil. chamom. & ſambuci repletum, calidum. Quando ſuppuratio ceſſare, dolor & tumor imminui incipiunt, tunc ægro ſupinus in lecto ſitus permittitur, & ter quotidie de balſamo ſuo ophthalmico compoſito inſtillat. Oculum diligentiſſime mundificat, & ſubinde moveri jubet in omnes plagas. Si vulneris crucialis angulos animadvertit ſuper ſe invicem implicari, aut ſe extremis ſuis arripere, tunc volſella illos ſolicite coordinat, & ad mutuam æqualem conjunctionem diſponit. His obſervatis, globum hunc oculi intra 8. vel 10. dies repleri, ac cicatricem multum procedere contendit. Si humor aqueus ſecundo tertiove die nimis cito regeneratur, ut fit in junioribus perſonis, non ſaltem plus reſcindit ab angulis vulneris, ſed in eorum conſolidatione operam quoque dat, ut aliquod foraminulum in loco inciſionis factæ remaneat, ne bulbus poſthac in majorem naturali oculo globum, increſcat, ſed quo nimium eſt humoris hoc redundet foraminulo. Ipſum hoc bulbi nimium augmentum moderatur aliquando patella cornea concava, vel plumbea, ea diametro prædita, quam oculus ſanus habet, (de quali ſupra egimus) novo ſuccreſcenti bulbo debite impoſita.

Hæc vero Woolhouſiana methodus longe remota eſt ab ea, quam nonnulli

nulli tenent, quamque Yveſius atque Gunzius, ceu neque ſatis tutum, neque certum taxant auxilium, quoniam iris in operatione non ſimul auferatur. Hunc itaque modum incidendi, evacuandi ac conſolidandi oculum ſcire decet, ideo maxime abs Woolhouſio commendari, ut oculi bulbus non plane collapſus fœduſque relinquatur poſt operationem, & iſte homo ſuperſedere queat oculo artificiali, quem facile ſano oculo labem vel tandem affricare obſervavit, ideoque nemini author eſt, ut admittat. Cæterum penes lectorem eſto judicium, annon præſtet talis operatio, quæ bulbum naturali multo minorem, & undique clauſum ac perfecte conſolidatum relinquat, quem vel palpebris, exili orbiculo ſerico, emplaſtro glutinante oblito, ad ſe jugiter adductis occultare, vel artificiali oculo liceat obducere? Quam globum oculi habere, nonniſi magnitudine ſimilem naturali, cætera vero cicatrice alba fœdum, & fiſtula laborantem. Neque poſſumus non mirari, qui ſupponat Woolhouſius, vel fieri poſſit, ut humor aqueus regeneretur continuo in tali oculo, cui & omnes humores & tunicæ internæ fuerint ablati?

§. XLII.

Quibus ergo hæc crucialis inciſio non arridet, poterunt hanc quæ ſequitur ſectionem & *oculi* quaſi *circumciſionem* pro arbitrio ſubſtituere, cum cæteroquin præcipue & abſolute deſtinata ac neceſſaria ſit ſtaphylomati racemoſo, in quo nempe & tota cornea eſt valde attenuata, ſed pluribus etiam tuberculis monticuloſa, ſive hæc in ſuis ſinulis ſolum contineant humorem aqueum, ſive particulas iridis. Jubet *Woolhouſius* ante ſubeundam gravem hanc operationem ſtudioſe 15. dierum ſpatio præparari, pro ſubjecti & ſymptomatum ratione, purgando, venam ſecando, temperatam tenuemque diætam ſervando, ſanguinem purificando, humorum acrimoniam abſorbendo: e quibus lap. *69*. aut millepedes vivos, contuſos &c. poſt operationem peractam quoque continuari ſuadet, hic certe non minus quam in altera operatione, quæ cruciali fit inciſione, §. 41. Oculum mediante falcato ſcalpello, in ſcleroticam una alterave linea (ſufficere unica nobis videtur, ut tendinibus muſculorum oculi tanto certius parcatur) à circulo corneæ externo, incidit & in circulo ſic circumcidit, ut tota atque integra cornea, una cum ſcleroticæ parte confini, in circulo reſcindatur, unde ablato hoc oculi anteriore quaſi hemiſphærio, & reſecta uvea, facile ſequuntur, vel ſponte, illi adhærentes ſic dicti humores cryſtallinus atque vitreus, vel digitis exprimuntur, vel per ſubſequam ſuppurationem una cum choroidea atque retina paulatim ſolvuntur atque excernuntur.

Quid in hac circumciſione oculi, laborioſa ſane ac dolorifica, de reliquo ſit obſervandum, e. g. ut æger alienis manibus ceu marpeſia cautes ſtabiliatur, palpebræ ſatis diducantur, cornea protuberans trajecto filo attollatur, & inter ſecandum firmetur, vel in factum inciſione foraminulum hamulo immiſſo detineatur, & reliquum circumciſionis perficiatur vel forficula probe ſcindente, vel ſcalpello illo falcato, id quidem ſagax ophthalmiater facile divinaverit.

Poſt operationem jubet porro *Woolhouſius*, utramque oculi affecti palpebram aliquot dies extus perlini balſamo diaſulphuris Rulandi, & frontale applicari, mane noctuque repetendum, ex ung. alabaſtrino, ipſi vero bulbo vulnerato applicari ol. ovorum c. pulv. tutiæ pp. in unguenti conſiſtentiam redactum. Atque ſic ſpem facit brevi obtinendæ tam conſolidationis, quam præveniendæ degenerationis e ſtaphylomate racemo in cancrum.

§. XLIII.

Potiora corationis chirurgicæ præmiſimus. Sed alia ſuperſunt poſt operationem chirurgicam attendenda. Vehementi, quæ aliquando ſupervenit, inflammationi occurrendum eſt V. Sectione repetita in pede, brachiove lateris affecti, veſicatoriis in brachiis, ſcarificatione internæ ſuperficiei palpebrarum per xyſtrum vegetabile: (quam Woolhouſii methodum ocularius Londinenſis ille Duddel, ambabus quoque amplectitur.) Alvi ſubductionibus per clyſmata blanda, epithematibus calidis reſolventibus, frontali refrigerante, internis abſorbentibus, nitroſis, papaveraceis. Ita ſimul fiet, ut dolores ardentes, pungitivi, agrypnia temperentur atque ſucceſſive tollantur. Suppurationi, ſi nimia ſit & acris, opponuntur leniter ſiccantia, tonica, balſamica, temperata, ſpirituoſa, in modica doſi: ſin parcior illa ſit, topica adhibentur emollientia, cataplaſmata, ung. digeſt. ſimpl. humectantia collyria è ſolo lacte & aqua tepida hordeata cum tantillo mellis roſati.

Si poſt brevem laudabilis ſuppurationis decurſum vulnus ad conſolidationem tendat, naturæ hic conatus facile adjuvatur ung. digeſtivo, cui myrrha, olibanum, maſtiche ſunt remixta, vel balſamo Arc. vel ung. ophthalm. Woolhouſii, ac ad finem vel ſiccis tenuiſſimis pulveribus è ſarcocolla, maſtiche, bol. armen. pp. balſ. indic. alb. ſicco &c. aut tinct. myrrh. & ſuccin. vel & plane ſicco linteo carpto. Si exilis corneæ fiſtula remaneat, animus non ſtatim, quod plerique faciunt authores, deſpondendus, ſed allaborandum eſt, ut hæc penitus claudatur atque conſolidetur, ea methodo, quam Præſes docuit in diſp. de fiſtula corneæ p. 25. §. 22. tradidit, quamque ipſo confirmavit uſu. Antonius libr. cit. p. 454. certe obſervavit talem ſcleroticæ fiſtulam, poſt 8. menſes conſolidatam globulo carneo, qui è fiſtula excrevit, & cum ſclerotica coaluit.

Maculæ, cicatrices, quæ remanent in cornea poſt ſtaphylomatis partialis & exigui curationem, quomodo tractari debeant, nec non exulcerationes corneæ, operationem chirurgicam vel antecedentes, vel conſequentes, patet abunde e Præſid. diſp. de ulceribus & maculis corneæ.

Et ſicuti aliquando ſanguinis depurationem ante operationem aliquandiu moliri vel decet, vel licet, ita poſt operationem non male in nonnullis continuatur & veteri ad oculos affluxui aliud paratur colatorium per fonticulos, repetitas purgationes blandas, cucurbitulas in dorſo, humeris ſcarificatas, ſanoque oculo parcitur, quantum licet, ab aura inſalubri, nimia lectione, ſcriptura &c.

§. XLIV.

Atque ſic indicationibus §. 29. enumeratis ſatisfecimus, ſparſim quidem. Duo ſaltem ſuperſunt *curationis palliativæ* momenta. Alterum, coſmeticum quaſi, tingendarum corneæ macularum albidarum, in quo veteres operoſe, ſed vano conatu deſudarunt. Adhibuere tincturas quaſi atramentoſas, ſcopo denigrandi maculam albidam. Quaſi vero nigra macula ſe patiatur vel diſſipari, reſolvi, vel abſtergi, reliquis corneæ, quæ ſubſunt, lamellis diaphanis manentibus, oleum & opera perduntur.

Alterum momentum eſt, impoſitio & adaptatio *oculi artificialis*, ad deformitatem occultandam. Aſt cum præter opinionem pagellæ jam nimis excreverint, ſervamus hoc thema in aliud tempus, atque ſic imponimus finem.

F I N I S.

PRO-

XXVI.

PROGRAMMA,

DE

OCULO ULCERE CANCROSO

LABORANTE FELICITER EXTIRPATO

ADSTRINGENTIBUS ANTEA INTEMPESTIVE

ADHIBITIS.

A

CAROLO FRID. KALTSCHMIED

FACULT. MEDIC. JENENSIS DECANI.

Jenæ 26. Septembris anno 1748.

VIr quadraginta annorum ophthalmia interna laborans ſiniſtri oculi, medicaſtri opem poſtulans, aquam ophthalmicam hujus ſuaſu adhibet, ex aqua roſarum cum ſaccharo ſaturn.compoſitam. Doloribus indies auctis, medicaſter aquam roſarum alumine imprægnatam per viginti quatuor horas applicat, ſubſequentibus cruciatibus atrociſſimis auctaque bulbi oculi magnitudine ad duplum, adhibitis per aliquot diebus fruſtra ſpeciebus reſolventibus in vino coctis, vaſa in tunica adnata & ſclerotica ſcalpello aperit. Paucis vero diebus poſt tunica cornea quaſi ſcalpello hinc inde diſciſſa & indies magis magiſque elevata, tumorem protrudit cancroſum avellanæ magnitudinem ſuperantem, ex atro rubrum, ichorem fœtidum continuo plorantem, quem figura ſchematis annexi prima refert. Jamque & dolores dextrum invadebant oculum, doloribus capitis ſimul urgentibus atrociſſimis. Nulla deſperato caſui relicta ſpes, niſi per exſtirpationem totius oculi ſiniſtri admota manu chirurgica. Præparato igitur probe per aliquot dies per congrua evacuantia & venæ ſectionem aliaque medicamenta corpore, oculum ſiniſtrum Deo juvante feliciter excidi, prout exciſſum oculum figura 2 exhibet, momentaneumque dextro oculo ſimul attuli levamen, ita ut, doloribus fugatis, oculus (edenter) objecta diſtincte magis quam antea in ſtatu ſano cognoſcere potuerit, ac poſt tres ſeptimanas lætus ad ſuos abierit.

Inflammationes vel reſolutione, vel ſuppuratione, vel in gangrænam & ſphacelum, vel in ſcirrhum terminari experientia & praxis docet, quæ de oculi inflammationibus teſtatur, hanc non niſi reſolutionem poſtulare, niſi eventus expectandus ſit admodum triſtis, cum in aliis partibus & ſuppuratio inflammationes ad ſalutarem perducat finem. Prout autem in omnibus corporis noſtri partibus inflammatio in ſcirrhum terminata, certiſſimum promittit cancrum vel ulcus cancroſum, citius vel tardius pro diverſitate cauſarum occaſionalium generatum, ita jam aliquoties oculos extirpare coactus ſum, ubi medicaſtri adſtringentibus intempeſtive adhibitis eoſdem ſcirrhoſos & poſtea cancroſos effecerint. Idem etiam in noſtro caſu adhibitis, adſtringentibus eveniſſe in aprico eſt. In variis inflammationibus & imprimis oculorum externis levioribus præmiſſa imprimis larga venæ ſectione, vel ſcarificatione, vel ſola aqua frigida, ægros ſæpius ſanari neminem practicorum latet. Peſſime vero noſtrum ægrum ſanguineo-cholericum plethoricum, intermiſſa venæ ſectione, nullis adhibitis medicamentis laxantibus, reſolventibus, temperantibus ac diluentibus nefario auſu ſolis aggreſſus eſt adſtringentibus quippe quæ ſtringendo vaſa minima obſtructionem eorum, inſpiſſando magis magiſque ac figendo humores, adeo pertinacem reddidere inflammationem affluxumque lymphæ blandæ quaſi ex compoſito prohibuere, ut omnis reſolutio poſtea fruſtra fuerit tentata. Certiſſimum utique experientia teſte præ omnibus adſtringentibus in ophthalmiis, præter interna medicamenta imprimis evacuantia & venæ ſectionem ſpondent levamen adhibita externa (adjectis pro re nata lenientibus) reſolventia ſpondent, quæ ſimul tonum oculi partibus ita reddunt, ut diſcuſſa ſtaſi ac robore vaſis reſtituto, moleſtiſſimam ſæpius ophthalmiam præcavere queamus chronicam, ita, ut illuſtris quondam

dam Halenſium *Hoffmannus* paſſim in ſcriptis elegantiſſimis teſtetur, ſe longe majorem uſum ex adhibitis in ophthalmiis ſpeciebus. ex radice valerianæ, herba valerianæ & euphraſiæ cum ſemine fœniculi in dimidia parte vini & aquæ ſambuci coctis expertum eſſe, quam ex omnibus adſtringentibus. Dignum eſſet argumentum cui prolixius inhæreremus, niſi inſtituti ratio poſtularet, ut ad recenſendum vitæ curriculum accederemus digniſſimi noſtri candidati.

EXPLICATIO SCHEMATIS

Fig. I.

Exhibet oculum ante exſtirpationem delineatum

Fig. II.

Bulbum oculi exciſſum oſtendit

a b c d e ſiſtit fines tunicæ adnatæ f. monſtrat nervum opticum abſciſſum.

XXVII.

DE MYDRIASI,

SEU P. N.

DILATATIONE PUPILLÆ,

DISSERTATIO MEDICA,

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P. P.

PRO DOCTORATU OBTINENDO

Tuebatur

PHIL. JAC. NEUFFER

STUTTGARDENSIS

Tubingæ 29. Martii 1745.

§. I.

PUpilla oculi, Græcis *κόρη*, *γλήνη*, *ὄψις*, Gallis *prunelle*, vel pupille, germanis, in noſtra Patria *das Kindlein im Aug*, alibi *der Stern im Aug*, aliis æquivoce *der Augapffel*, eſt naturale foramen tunicæ illius oculi internæ coloratæ, cujus lamina anterior vocatur iris, poſterior uvea.

§. II.

Foramen hoc *rotundum* eſt, *diametrum* $1\frac{1}{2}$ linear. habet, in centro fere iridis collocatum. Non eandem ſervat jugiter amplitudinem in eodem homine: naturaliter enim & *ſponte dilatatur* notabiliter, ſi oculus in loco verſetur obſcuro, *anguſtatur* vero in loco illuminato, clariore. Quo itaque circumfuſa oculo tenebricoſa obſcuritas major fuerit, eo magis etiam ampliabitur pupilla, & quo lumen vividius incidet in oculum, eo ſtrictior evadet. Nonnihil etiam hæc diameter variat, per imminutionem, in conſpectu proximorum objectorum: & per incrementum, in viſione remotiorum.

§. III.

Aliis à nativitate *amplitudo* pupillæ aliquanto *major*, *aliis minor* eſt, in ordine ad alios quamplurimos, & diametrum §. 2. determinatam, citra vel ullum, vel notabile ſaltem viſus impedimentum ſuperat, niſi quod ampliore præditi pupilla luminoſo in aere moleſtius, minuſque diſtincte videant, quam in aere minus illuminato, & obſcuro; illi vero, qui pupillam ſervant anguſtiorem, vice verſa.

§. IV.

Utriuſque oculi pupillæ obſervantur *æqualis diametri*, eidem luminis gradui ſi exponantur una. Si vero oculorum alteruter palpebris obtegatur ſuis, altero patulo relicto, tunc *pupilla patentis oculi* ſubito ac notabiliter *dilatatur*: aſt in æqualem cum altera pupilla diametrum reſtituitur, ſimul ac alter detegitur oculus & eodem percellitur lumine.

§. V.

Naturalis amplitudo pupillæ *afficitur* præter naturam tum *nimia anguſtatione*, tum exceſſiva *dilatatione*, perpetuo ac conſtanti utrobique modo. Anguſtationis & receſſus à naturali diametro in minorem graduales ſunt differentiæ: quando nimirum tam arcte ſtringitur & occluditur pupilla, ut nullum plane foraminis relinquat veſtigium, in affectu, qui vocatur *Synizeſis*: aut quando arctior ſaltem & multo anguſtior naturali fit, in affectu, qui veteribus audit *phthiſis pupillæ*.

In *ectaſi*, ſ. *chalaſi* iridis, cum excreſcentiæ & appendiculæ iridis quaſi

fungoſæ naturalem pupillæ diametrum occupant, aut lens cryſtallina opacata & intruſa infarcit, alia eſt viæ & foraminis occluſio, per obturationem.

§. VI.

Exceſſivæ & p. n.lis dilatationis pupillæ ſpecimen præbet *Mydriaſis*, ſ. *Platycoria*: *ſitus pupillæ mutati*, à centro iridis notabiliter diſtante pupilla, in hujus *paraſtrophe*, ſ. dislocatione: figuræ autem & magnitudinis ſimul vitioſarum, in ejus *Rhogme*, ſ. ruptura ac laceratione varia.

§. VII.

Motus pupillæ, reciprocus ille conſtrictorius atque dilatatorius, *labefactatur* vel imminutione & abolitione in *Akineſia*, ſ. pareſi pupillæ, ſive hæc ſit p. n. amplior, ſ. anguſtior: in *mydriaſi*, perpetua & conſtanti nimia dilatatione: motu depravato, in *Hippo*, ſ. tremore ſpaſmodico iridis.

§. VIII.

Mydriaſis, μυδρίασις, εως, ἡ dicitur l. ἀπὸ τȣ͂ ἀμυδρῶς ὁρᾶν, à viſu obſcuriore, quaſi ἀμυδρίασις: l. ἀπὸ τȣ͂ μυδᾶν. h. e. ὑγραίνεσθαι, quod pupilla ſuperfluo redundet humore (*a*). Ἀμύδρωσις, obſcuratio, hebetatio, ab ἀμυδρὸς, obſcurus, ſubobſcurus, tenuis, ſynonymon aliquibus eſt ἀμαυρώσεως pro generali obſcuratione & languore. Cur mytiriaſis ſcribatur abs Platero in prax. Tract. I. non capimus? Niſi l. authoris errorem, l. typothetæ arguamus. Vocatur etiam πλατυκορία & πλατυκορίασις, à πλατὺς, amplus, ſpatioſus, & κόρη, ης, ἡ, pupilla.

§. IX.

Mydriaſis eſt affectus oculi p. n. quo pupilla præter modum ampliatur & ampliata permanet, ſine reciproco conſtrictionis & dilatationis motu, viſu directe hinc & ordinarie parum, quin ſubinde nihil fere, læſo, niſi aliquando ad ultimum.

§. X.

Hippocratis Coi ſcripta nullibi mentionem faciunt mydryaſis: quamvis alicubi (*b*) ab eodem allegentur αἱ κόραι ἡ σμικρότεραι, ἡ εὐρύτεραι, pupillæ aut minores, aut ampliores. *Celſus* vero (*c*) de mydriaſi oculorum inſcripto capite ſic habet: non multum ab hoc malo diſtat id, quod μυδρίασιν Græci vocant. Pupilla effunditur & dilatatur, acieſque hebeſcit: ac pene difficillime genus id imbecillitatis eliditur. In utroque vero, i. e. & paralyſi & mydriaſi, pugnandum eſt per ea omnia, quæ in caligine oculorum præcepta ſunt, paucis tantum mutatis. *Galenus* (*d*) in tran-

(*a*) Joh. Gorræi definit. med. voc. μυδρίασις.

(*b*) Hipp. Prædictor. L. 2. S. 2. p. 102. in edit. in fol. ſſi. 1621.

(*c*) Cornel. Celſus de re med. L. 6. c. 6.

(*d*) Cl. Galenus meth. med. L. 3. c. 2. p.m. 17. b. in principio: & de ſymptomat. cauſ. L. 1. c. 1.

tranſitu quaſi attingit modo, dum pupillæ dilatationem exempli loco citat & mydriaſin appellari notat. Libro tamen de ſymptomatum cauſis paulo plura habet de pupillæ dilatatione, eamque diſtinguit in connatam & adſcititiam, ſemperque viſui præjudicare & ad perſpicaciam viſus noxiam eſſe vult, nulla mentione facta alius cujuſcumque viſus p. n. affectionis. In libris vero, qui ab nonnullis Galeno tribuuntur, & *finitionibus* quidem *medicis* (e) definitur mydriaſis: alteratio facultatis viſoriæ, turbatis humoribus: in *introductione* autem, ſ. medico, (f) mydriaſis appellatur, cum pupilla nihil quidem colore variat, dilatatur autem magis, quam natura poſcat, ut iridis circulo fiat proxima, & viſioni noceat. Obſcura, vaga & inepta eſt mydriaſis deſcriptio in ipſis illis finitionibus medicis p. 48. a. quod nempe ſit occæcatio, quaſi ferramento candente adminiſtrata.

Oribaſius (g) hæc habet: cum pupillæ color nihil immutatur, ſed multo quam naturaliter eſſe conſuevit, eſt latior & interim lumine penitus privat, interim vero quæ videntur, multo minora apparent omnia, mydriaſis malum vocatur. *Aetius* (h) primum paucis meminit, inter alios oculorum affectus, pupillæ dilatationis, quæ mydriaſis & platycoria appelletur: poſtea vero (i) pluribus ita tradit: mydriaſis appellatur, cum pupilla colore quidem nihil abalienatur, multo vero latior quam pro naturali modo evadit, ut aliquando ad iridis circulum accedat, & quandoque in totum viſum impediat. Aliquando tamen vident, verum obſcure, & quæ videntur ab ipſis, omnia minora putantur, diffuſo ſcil. ſpiritu viſivo.

Colludit cum Aetio *Paulus Ægineta* (l) de mydriaſi ſic ſtatuens: cum pupilla colore quidem nihil alterata apparet, verum multo latior, quam pro naturali modo, & quandoque viſum in totum impedit, quandoque multum, & quæ videntur ab ipſis, omnia minora eſſe putantur, mydriaſis appellatur affectio.

Aſt *Actuarius* (m) novum, & illi, quod Aetius & Paulus attulere, contrarium in viſu phænomenon affert: cum pupilla, inquiens, colore nihil evariat, ſed multo quam naturæ competit, latior fit, interdum ægro viſionem omnino præripit, interdum plurimum adimit, ut omnia, quæ viſui occurrunt, *majora*, cum tamen ſint minora, eſſe videantur. Vitium mydriaſis appellatur.

§. XI.

Nolumus plures è veteribus authores cumulare, tantoque magis, quod alius ex alio textum exſcripſiſſe modo, paucis mutatis, neuter vero, vel unus certe vix alterve affectum hunc aut vidiſſe, aut obſervaſſe attentius, aut prudenter diſtinxiſſe videantur. A Græcis profecto, ſupra allatis, authoribus ſemel imbuta ſervavit odorem teſta diu apud Arabes non tantum, ſed

(e) Finit. med. p. m. 48. b. lin. 6.

(f) Introductio, S. Medicus c. 15. p. 59.

(g) Oribaſius Synopſ. L. 8. c. 44. de mydriaſi.

(h) Aetius Tetrabibl. 2. Serm. 3. c. 2. p. m. 327.

(i) Id. ibid. c. 52. de mydriaſi p 352.

(l) Paulus Ægineta de re med. L. 3. c. 22. de morbis oculorum.

(m) Actuarius meth. meth. L. 2. c. 7. p. m. 184.

ſed varios etiam in occidente Medicos. Celeber. circa finem ſeculi decimi ſexti Medicus, *Mercurialis* (*n*) multa retinuit de veterum næniis, ingeniumque torſit in reddenda ratione putatitii illius quaſi eſſentialis phænomeni, de apparentibus in mydriaſi objectis minoribus, quam revera ſunt.

§. XII.

Inter primos, qui de phænomeni hujus veritate dubitaverint, eminet ingenio praxique feliciſſimus ille Felix *Platerus* (*o*) : qui, necdum inquit, etſi talis pupillæ dilatatio eveniat, res, quæ cernuntur, minores quam ſunt, repræſentari, ſicuti aliqui opinati, obſervare potuimus. Errorem hunc nihilominus poſt Platerum recoxit vir de re medica alias meritiſſimus, *Sennertus* (*p*) ; aſt *Plempius* (*q*) ſolidiſſime impugnavit falſum hoc aſſertum, mirum atque miſerum eſſe dicens, quam tumultuentur auctores in reddenda ratione : cur in pupillæ dilatatione res minores, in conſtrictione majores appareant ? Cum falſum ſit, accidentia illa dictas ſequi pupillæ conſtitutiones : deceptum igitur fuiſſe Paulum Æginetam, quem primum hujus erroris auctorem reputat, cum non reſpondeat vel experientia, vel ratio.

§. XIII.

E recentioribus ophthalmiatris *Maitre Jean* (*r*) mydriaſis mentionem faciens varias ejus recenſet ſpecies, à ſemetipſo obſervatas : aſt ne verbulo meminit talis objectorum diminutæ magnitudinis. *Yveſius* autem (*s*) neque nomen, neque deſcriptionem, nec exempla mydriaſis habet, niſi eo trahere velis, quæ ſub titulo guttæ ſerenæ imperfectæ complectitur. *Taylor* (*t*) longa quidem enarrat ſerie, & numeris, pro more ſuo, magis, quam nominibus diſtinguit varios uveæ ac pupillæ affectus, quorum nonnulli quidem ad mydriaſin referri poſſent, niſi omnes comprehenderent viſus l. omnimodam, l. notabilem, eamque l. ſubitaneam, l. ſucceſſivam abolitionem atque imminutionem, nullibi inter hæc facta mentione ſingularis illius in mydriaſi, à plurimis authoribus aſſerti, phænomeni, de apparentibus objectis, minoribus quam actu ſunt.

§. XIV.

Pro complemento confuſionis opinionum duos ſuperaddimus ocularios ſcripto-

(*n*) Hieron. Mercurialis de oculor. & aur. affect. c. 9. de pupillæ dilatatione.

(*o*) Fel. Platerus, prax. 8vo. Baſil. 1609. T. 1. p. 236.

(*p*) Dan. Sennertus, pract. medicin. in 4. an. 1628. ſſ. L. 1. p. 3. S. 2. c. 26. p. 846.

(*q*) Vopiſc. Fortunat. Plempius, ophthalmograph. in 4. Amſtelod. an. 1632. L. 5. c. 6. p. 326. it. L. 4. problem. 59. p. 298.

(*r*) Ant. Maitre-Jean. Traité des malad. de l'œil., en 8. à Troyes 1711. p. 2. c. 5. p. 309.

(*s*) De St. Yves Traité des malad. des yeux. en 8. à Paris 1722. p. 2. c. 28. p. 346. ſſ.

(*t*) Jean Taylor Mechaniſme de l'œil, en 8. à Paris 1738. c. 48. p. 342. ſſ. inprimis §. 212.

ſcriptores Anglos, *Baniſter* (*u*) & *Read* (*x*) quorum uterque contrarium adſtruit in viſione phænomenon illi quod plerique aſſerunt cæteri : illos ſcil. qui mydriaſi laborant, opinari omnia quæ vident objecta eſſe majora, quam revera ſunt: Neuter horum reddit rationem, cur circa hoc momentum à veteribus, primiſque authoribus græcis diſſentiat, & vel exemplis, vel autopſia confirmat aſſertum. Cætera quoque ſatis jejune obiterque hunc affectum ambo pertractant, atque Baniſter quidem ex aliis, quæ habet, ſine judicio exſcripſiſſe, Read vero è charta Baniſteri tranſtuliſſe eadem in ſuam papyrum, abſque ulla vel emendatione, vel mutatione notabili videntur.

§. XV.

Tanto igitur ophthalmiatriæ cultoribus oportet eſſe gratiora, quæ cum publico ante paucos demum annos communicavit de mydriaſi obſervata atque ratiocinia *Dn. Demours* (*y*), vir in oculari ſtudio non obiter verſatus. Contractam dabimus, quam recenſet ampliſſime, jugique commentario docte illuſtrat, illam hiſtoriam : Fœmina *60.* an. temperamenti ſicci ac cholerici, è trimeſtri ophthalmia oculi ſiniſtri prægreſſa non modo gravem retinuit oculi ſiniſtri inflammationem, ſalvo in totum dextro, ſed & palpebras habuit inflammatas tumidaſque, corneam ulcere ſuperficiali, longo, lineari, tranſverſim, paulo infra centrum corneæ, extenſo obſeſſam & à lateribus hujus lineæ ulceroſæ aliquantum turbatam, ſ. opacatam, ſic tamen ut trans hancce maculam obſervari potuerit tum forma pupillæ, tum color iridis : pupillam valde dilatatam, irregularem & immobilem : viſum hebetem non modo, & confuſum, ut litteras alicujus libri majuſculas vix, minores plane non perceperit, ſed ita quoque depravatum, ut hoc affecto oculo pupillaque valde dilatata, omnia objecta viderit multo minora, quam ſano oculo, cujus pupilla multo fuerat anguſtior ſive naturalis. Feliciter denique poſt trimeſtrem curam reſtituta eſt, cuncta phænomena morbifica evanuere, excepta tenui nebula, corneæ obducta, priſtino ulcuſculi veſtigio : pupilla naturalem ſucceſſive recepit diametrum, mobilitatem atque figuram, viſuſque eſt reſtitutus p. *356*.

§. XVI.

Hanc tamen viſus affectionem in mydriaſi ſingularem, qua videntur objecta minora, quam revera ſunt, non eſſe ſymptoma mydriaſis vel ordinarium, vel eſſentiale ipſe agnoſcit Demours l. c. p. 374. §. 4. hinc quoque cauſam ejus alibi quærit ſtatuitque, quam in pupillæ dilatatione, ut itaque individualis hic caſus mydriaſis fuerit complicatus non ſaltem cum oph-

(*u*) Richard Baniſter : a Treatiſe of one hundred and thirteene Diſeaſe of the Eyes, and Eyelidds. Lond. 1622. in 12mo S. 6. c. 1. de mydriaſi, ubi, cum ſtatim in principio dixerat, viſum aut valde debilitatum, aut penitus eſſe deperditum, paulo poſt ſubjicit : They vvhich are troubled vvith this diſeaſe, thinke every thing vvhich they ſee, to be greater then it is. h. e. quicumque hoc affecti ſunt morbo, putant quamlibet rem, quam vident, eſſe majorem, quam eſt.

(*x*) William Read, a ſhort but exact Account of alle the diſeaſes, incident to the Eyes. 8. Lond. ſine anno L. *6.* c. 1. p. 127. Iiſdem tantum non utitur verbis, quibus Baniſter.

(*y*) P. Demours, med. de Paris, obſervations concernant l'hiſtoire naturelle & les maladies des yeux. Quæ ſubjunguntur verſioni ejus gallicæ obſervationum ſocietatis in Scotia Edimburgenſis. 8vo. à Amſterd. 1741. p. 344. ſſ.

ophthalmia, ſed & cum ſingulari illa objectorum apparentia, qua magnitudinem diminutam.

§. XVII.

Phænomena mydriaſis *antecedanea* ſunt: oculi naturaliter magni, amplis præditi pupillis, iridibuſque ſ. fuſcis, nigriſve ſ. cæſiis; fallitur tamen oppido *Plempius* in ophthalmograph. L. 5. c. 6. p. 327. ſ. opinatus, utplurimum ab ortu homines eas nanciſci pupillarum figuras, nec facile ab externa cauſa, vel interna dein adipiſci: nimis facile conſentit etiam illis, qui prætendunt nigros habentes oculos, fere magnis eſſe pupillis, ideoque in pupillæ dilatationem præ reliquis promptius incidere: frequens enim obſervatio non confirmat. Ætas puerilis accuſatur ab *Aetio*, loc. ſupra cit. aliiſque, ob tunicarum, quod prætexunt, debilitatem. Squalor carceris tenebroſi longus, propter quem pupilla magis magiſque dilatata ac diu talis perſiſtens amittit vim ſe contrahendi. Medicamenta narcotica, copioſe vel diu oculis applicita, de quibus ſolide differit *Galenus* (*a*): quod nimirum medicamenta ex opio mandragora & hyoſcyamo, doloribus oculorum adhiberi ſolita, nulla alia re ſublati ad præſens doloris ſpeciem præſtent, quam quod ipſum ſenſum obſtupefaciant, hinc multos, cum liberalius fuiſſent admota, nunquam naturalem ſtatum recepiſſe, ſed ex his principio quidem obſcure ac ægre vidiſſe, tempore vero hypochyſi, ſuffuſione, vel mydriaſi, pupillæ nimia dilatatione, vel tabe, vel corrugatione correptos fuiſſe.

Plaga, impetus violentior, alliſio ſimileſve injuriæ, vel detecto oculi bulbo, vel palpebris obtecto exceptæ. e. g. pila in ſphæriſterio violenter oculo impulſa: cujus ad finem diſſertationis duo proferemus exempla e propria praxi, ſimillimum vero aliud legi poteſt apud *Foreſtum* (*b*), qui & tibicines ſæpe mydriaſin incurrere obſervavit, quod buccis fortiter inflatis canunt. Ophthalmia, ſ. ſicca, ſ. humida, occupans interiora oculi. Paralyſis nervorum oculi, quinti paris maxime ac optici. Unde mydriaſin ſubinde præcedunt palpebrarum bulbique paralyſis, atque gutta ſerena incipiens & perfecta. Hydrophthalmia, ſ. nimia humoris aquei abundantia, oculi hemiſphærium anterius non modo, ſed & pupillam diſtendens*. Turgeſcentia vitrei p. n., lentem cryſtallinam impellens in pupillam, unde hæc dilatatur. In colliquatione vitrei prætendit *Woolhouſius* pupillam naturali ampliorem & ſemper quaſi immobilem, viſumque admodum eſſe impeditum.

§. XVIII.

Phænomena conſtitutiva & concomitantia: primaria ſunt ac pathognomonica (*α*): pupillæ amplitudo præternaturalis, nimia: eaque (*β*) conſtans perpetua, ad lucis appulſum atque frictionem palpebræ ſuperioris, ſe non moventis, vel conſtringentis. Dilatatio per gradus ordinarie augetur,

(*a*) Galenus de meth. med. L. 3. c. 2. p. m. 17. a. in fine.

(*b*) Petr. Foreſtus obſerv. L. 11. de morb. oculor. obſ. 28. p. 35. in obſerv. & ſcholio.

(*) Vid. Præſid. diſp. de Hydrope oculi p. 11. §. 20.

tur, aliquando etiam ſubito fit maxima, præſertim à cauſis & injuriis externis. Maximus is dilatationis gradus eſt, quando pupilla ſic ampliatur, ut iris fere ſe totam retrahat ad circulum corneæ internum, ſuique vix relinquat veſtigium, ac admiratione dignum ſit, quorſum ſe condat adeo notabilis portio iridis uveæque? Circulus pupillæ hic p. n. dilatatus ordinarie regularis eſt & æqualis, aliquando autem irregularis, diſtracta magis ad hoc vel illud latus pupilla: aliquando magis elliptica fit (γ). Pupillæ ſua conſtat naturalis nigredo, ut vulgo loquuntur, ſive pupillam hanc dilatatam inſpicientibus apparet vacuum quaſi, non illuminatum, obſcurum, ſimili modo, quo per foramen majus, minuſve è longinquo in vacuum alicujus conclavis intuentibus illud ipſum videtur nigrum eſſe. Nebuloſa tamen quædam levis perturbatio diffuſior atque profundior, quam cryſtallini incipiens opacatio in cataracta, obſervatur introſpicientibus, pro varia diſtantia & oculi commotione, accedere & recedere (δ). Mydriaſin pluſquam duodecies in homine obſervavimus, nunquam vero conjunctam viſionem illam depravatam, cujus primum Oribaſius aliique ſubſequi fecere mentionem, (§. 10.) minutiorum ſc. apparentium objectorum, quam actu ſunt, notavimus, nec talem unquam è pupillæ dilatatione, qua tali, proficiſci poſſe audacter ſtatuimus. Unde ſuſpicamur, veteres illos medicos aut ipſos nunquam mydriaſin vidiſſe, vel attentius obſervaſſe, aut aliquem horum revera quidem viſionem illam depravatam deprehendiſſe, ſed in mydriaſi complicata, qualis illa fuit Dni Demours, (§. 15. 16.) atque dehinc ex accidentali phænomeno eſſentiale, & extraordinario conſtituiſſe ordinarium, citra rationem ac experientiam.

Imo vero plures vidimus, (confer. exempla caſ. ad finem diſſertationis hujus) quibus ſub maxima etiam pupillæ præternaturali dilatatione viſus tam perſtitit ſalvus, ut omnia objecta diſtinguere ac litteras legere valuerint (ε). Sed exempla quoque ſunt non infrequentia viſus in mydriaſi hebetis, nebuloſi, confuſi, ut nonniſi majora diſtincte perceperint objecta (ζ). Quo magis exponitur pupilla p. n. dilatata lumini fortiori, eo major eſt confuſio viſus, imo aliquibus luminis ſenſus moleſtior: unde (η) in loco mediocriter illuminato commodius atque diſtinctius vident: (ϑ) viſus in aliquibus vel ſtatim in principio, vel ſucceſſive factus obſcurior, aliquando tandem plane aboletur, tumque vel complicata ſtatim fuit gutta ſerena, vel ſuperacceſſit, atque ſic mydriaſis abiit in talem guttæ ſerenæ ſpeciem, quæ ſecum habet pupillæ dilatationem: vel gutta ſerena incepit cum mydriaſi. Accuratioribus enim hodiernorum obſervationibus (*a*), propriis etiam quamplurimis noſtris certum eſt ratumque, guttam ſerenam non abſolute nec ſemper comitem habere dilatationem pupillæ, quin potius guttas occurrere ſerenas, quæ aliquando naturalem ſervant pupillæ amplitudinem, aliquando præternaturalem adſciſcunt anguſtiam.

§. XIX.

Differt mydriaſis à reliquis pupillæ affectibus, & quidem ab *ipſa amauroſi & gutta ſerena*, quod in his viſus, abſque vitio extus conſpicuo, vel

(*a*) Dnn. de St. Yves, Taylor, Demours, & aliorum.

vel ſubito totus aboleatur, vel magis magiſque deſciſcat in plenariam cæcitatem, ſive p. n. ampliata ſit pupilla, ſ. nimium conſtricta: *à phthiſi pupillæ*, quod illa nimiam pupillæ dilatationem, hæc nimiam importet anguſtiam: *ab Akineſia*, quod hæc fixam, immobilem, aut ſegnem certe, reſpectu motus ſui contractorii ſupponant pupillam, abſque diametri augmento p. n. li: à *Paraſtrophe*, quod hæc pupillæ dislocationem & remotionem à centro iridis notabilem innuat: à *ruptura*, *laceratione pupillæ*, quam *ῥωγμὴν* appellat *Woolhouſius*, quod hæc circularem pupillæ ambitum plane deſtruat, & plus minus irregulariter patentem efficiat & hiulcam.

§. XX.

Species mydriaſis facimus: *naturalem*, improprie ſic dictam, quæ inſignem quidem & extraordinariam importat dilatationem pupillæ, ſed abſque motus pupillæ viſusque læſione, qualis vel connata eſt, vel adſcititia, ſucceſſu ætatis demum acquiſita, à cauſis externis & internis: *ſympathicam*, aut *ſymptomaticam*, quæ non ipſius uveæ iridiſve culpa, ſed alienæ partis accidit vitio, à cauſis, circa finem §. 17. allegatis: *idiophaticam*, ſ. *eſſentialem*, in ipſius uveæ quadam parte fundatam.

§. XXI.

Phænomena conſequentia: Recens, non inveterata mydriaſis curatur facilius, uti teſtantur exempla, quæ notavit *Foreſtus*, *St. Yves*, *Demours*, noſtraque ipſa &c. Nec quæ naturæ lege habetur, bona eſt, nec quæ p. n. eſt, inquit *Galenus* (*a*). *Celſus* autem aſſerit (*b*), quoſdam ſine ulla manifeſta cauſa ſubito occæcatos fuiſſe: e quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidiſſent, repentina profuſione alvi lumen receperint. Analogice alvi profluvium ſuperveniens ophthalmia correpto, bonum *Hippocratis* (*c*) huc etiam ſpectare videtur.

Commodum aliquod e pupillæ dilatatione, per nativitatem contracta, laudat *Platerus* (*d*) exemplo alicujus, cui cum pupilla contigiſſet ampliſſima, licuit capite immoto per viſum dignoſcere obiecta non ſaltem directe jacentia, ſed & in lateribus diſſita, quod & propria, in ſe ipſo facta olim obſervatione confirmat. Propria pariter experientia & in multis aliis repetita, evincit viſionem in utroque oculo ſimilem permanere, etiamſi alterius oculi pupilla multo ſit amplior, quam alterius: hos etiam veſperaſcente cœlo, aut in loco non admodum illuminato, acutius videre reliquis hominibus, atque ſic mydriaſin hanc exiſtere cauſam aciei viſus veſpertinæ recte judicat idem *Platerus*.

Reſpiciunt hæc maxime à nativitate contractam, pupillæ majorem dilatationem, quæ per plurimos vitæ annos ſine ulteriore labe & vitio viſus durare poterit; præternaturalis vero pupillæ dilatatio, & mydriaſis ſtricte ſic dicta, ſeu ab externis, ſeu ab internis inducta cauſis, eodem veſtigio diu ſtare non ſolet, quin graviorem in viſus læſionem ac abolitionem inva-

va-

(*a*) Galenus de ſymptomat. cauſ. L. 1. c. 1. p. m. 14. f.

(*b*) Celſus de re medica L. 6. c. 6.

(*c*) Hipp. aphor. S. 6. §. 17.

(*d*) Platerus prax. L. 1. c. 7. de viſ. læſ. p. 23. b.

valeſcat, præcipue ſi oculus eadem laborans, luci vividiori ſæp ius exponatur. Simili enim ratione tum excæcantur, ac qui e diuturnis ſubito protracti tenebris, viſu ante gaviſi adhuc, hunc repente perdunt omnem.

§. XXII.

Quamvis enim recentem, neque gravibus aliis complicatam affectibus mydriaſin curabilem eſſe, contra *Plempium* (*a*) alioſque, evincant vel ſola Foreſti, Demours, St. Yves, noſtraque exempla, & *Hippocrati* videantur (*b*) pupillæ aut minores, aut ampliores factæ meliores eſſe illis, quæ cæſium, aut argenteum, aut cœruleum nactæ ſunt colorem; tamen veriſſimum eſt *Galeni* effatum (*c*): nec quæ naturæ lege habeatur pupillæ dilatatio, nec quæ p.n. ſit, bonum eſſe, & dudum annotavit *Avenzoar*, (*d*) dilatationem pupillæ, ſi negligatur, tranſire in cataractam.

Woolhouſius tam in dictatis, quam explicatione orali vix aliquot lineis, ad rem ſpectantibus, affectum mydriaſis tetigit plurimaque omiſit ad rhombum facientia, recte tamen monuit, peſſimam eſſe mydriaſin, cum paralyſi muſculorum oculi, aut ſpaſmo muſculi iridis (hippum intelligit) conjunctam. Prioris ſymptomatis dabimus infra §. 36. ſpeciem caſu admodum ſingulari. Sive igitur paralytici quidpiam in palpebris, oculique muſculis anteceſſerit, ſive conſecutum ſit mydriaſin, metus imminet plenariæ tandem viſus abolitionis: & vice verſa ſi viſus imminutionem æquis paſſibus comitetur pupillæ dilatatio, tanto minus de mydriaſi bene ſperare licebit, & ne quidem de cura ſomniare, quæ ſcil. reſolutis fibris uveæ muſcularibus in confirmato malo nullum porro locum invenit.

§. XXIII.

Mydriaſis illa ſymptomatica, quæ nonnullis hydrophthalmia & empyeſi laborantibus, aut à lente criſtallina, pupillæ incuneata accidit, fata ſua habet communia cum ipſis, unde pendet, affectibus; his enim tempeſtive debiteque ſublatis, evacuatis, diſſipatis, locove motis tollitur & ipſa mydriaſi, niſi, ex diuturnitate nimiæ dilatationis, proprium & immedicabile vitium contraxerit uvea, vel per modum paralyſis, l. obrigeſcentiæ & corrugationis.

§. XXIV.

Pathologia. midriaſis maxime referenda videtur *ad morbos conformationis*, qua vias p. n. patulas hianteſque, reſpectu np. phænomeni eſſentialis in diametro pupillæ auctiore, ſ. majori amplitudine. Symptomatum claſſi ea vin-

(*a*) Plempius, ophthalmograph. L. 5. c. 6. p. 329. §. 8. inquit: conſcribunt practici curationes mydriaſis & tabis pupillæ: & multi in obſervationibus ſuis per exempla edita omnes earum pene ſpecies ſanatas affirmant. Ego medius fidius nulli eorum veram mydriaſin, vel tabem pupillæ curandam obtigiſſe affirmaverim: vel ſi contigerit, non curaſſe eos.

(*b*) Hipp. prædictor. L. 2. S. 2. p. 102.

(*c*) Gal. de ſympt. cauſ. L. 1. c. 1. p. m. 14. ſ.

(*d*) Avenzoar. oper. pract. theiſir dicto L. 1. tract. 8. c. 7.

vindicari videtur, & actionis quidem animalis, in ſenſu viſus, læſæ ac imminutæ, ſi is notabiliter ſit labefactatus: actionis depravatæ, ſi vere obſerventur objecta minora, quam actu ſunt: actionis animalis, in motu, abolitæ, reſpectu impotentiæ motus contractorii pupillæ. Præferendum tamen putamus primum genus, morbi ſcil. conformationis, facta denominatione à potiori, licet omnino alterum quoque phænomenon, immobilitatis pupillæ, a mydriaſi præternaturali, ſtricte ſic dicta, ſit inſeparabile. Phænomena viſus autem variant, & magis ſunt accidentalia.

§. XXV.

Subjectum morbi, dilatationis pupillæ præternaturalis *adæquatum* eſt tunica oculi uvea, in toto ſuo concreto, qua omnes ſuas partes & lamellas: *principale* eſt tunica uveæ muſcularis; fibræ enim & tunicæ muſculares ſunt ſubjectum & inſtrumentum motus, ſicuti naturalis, ita & præternaturalis. Subjectum hoc mydriaſis modo eſt *eſſentiale*, quod & morbum & cauſam in ſe habet ſimul, ut in mydriaſi idiopathica, §. 20. modo *per conſenſum*, cauſa hærente extra uveam, e. g. in lente cryſtallina, in mydriaſi np. ſympathica §. 20. 17. 5.

Subjectum igitur cauſæ proximæ, quæ dilatationem uveæ præternaturalem producit, vel ipſi inhæret uveæ, vel aliis oculi partibus in- & externis unde conſenſu l. privativo, l. poſitivo compatitur uvea. Non potuimus hæc ex inſtitutionibus medicis præterire, cum non modo ad accuratiorem pathologiam notorie ſpectent, ſed viam quoque ſternant ad diſtinctam ſolidamque tam ætiologiam, quam therapiam.

§. XXVI.

Sed ob graves eaſdem rationes ipſum hoc mydriaſis ſubjectum, *uvea*, ejuſque foramen, *pupilla*, curatius *expendi* merentur *anatomice*, *phyſiologice* ac *ætiologice*. Ex anatomicis quidem ea ſaltem ſtrictius proſequemur, quæ mydriaſin proprius tangunt. Tunica oculi *choroidea* (quam aliqui etiam vocant uveam) accedens ad commiſſuram ſcleroticæ cum cornea in circulo firmiter annectitur per faſciolam quaſi aliquam, *ligamentum ciliare* dictum, replicatur vero dehinc in tranſverſum, per modum ſepti tranſverſi, tuncque vocatur *uvea*, quæ, in medio circiter (*) foramine rotundo perforata eſt, quod audit pupilla.

Uvea hæc *tribus conſtat lamellis*, tenuibus, arcte ſibi invicem agglutinatis: *anterior*, verſus corneam, eſt in aliquibus varie colorata, hinc *iris* vocatur: *media*, inter anteriorem & poſteriorem collocata, duplici *fibrillarum*, quæ muſculares eſſe videntur, ordine conſtat, altero *orbicularium*, pupillæ oram ambientium, altero *radiatarum*, ex uveæ circumferentia & baſi aſſurgentium: *poſterior*, verſus cryſtallinum reſpiciens, fuſco-nigra, & undulatis quaſi plicis, prominulis, plurimis, è ligamento ciliari verſus pupillam radiatim excurrentibus, quæ vocantur *ciliares proceſſus*, inſtructa eſt.

Proceſſus hi *ciliares* in ſuis extremis juxta pupillam ſunt latiores ac eminen-

(*) Uveam in medio hactenus diximus perforari, addito τῶ circiter: quodſi nimirum pupilla à centro iridis revera & ſemper diſtet magis verſus oculi majorem angulum, ut Winslow prætendit in mem. de l'Acad. des Sc. an. 1721. p. 413. parum, certe ad noſtrum thema, importat.

nentiores, angulis terminati acutis. In cujuſque proceſſus ciliaris duplicatura ſubtiliſſimum deprehenditur rete vaſculorum. Aſſignant aliqui his proceſſibus ſtructuram fibrillarum muſculoſam. Reſpondet proceſſibus ciliaribus prominulis totidem ſulci, in membrana vitrei, hyaloide, inſculpti.

Plurima, quæ hactenus de uvea tradidimus anatomica, conſpirant obſervationibus *Ruyſchii*, *Heiſteri*, *Morgagnii*, ac præcipue *Winslovii*. Sed cum *Meryus* rotunde aſſerat, nullas in iride fibras obſervari circulares, quibus pupilla conſtringi poſſet & anguſtari: *Morgagnius* etiam anceps hæreat, circa l. aſſerendas, l. negandas haſce orbiculares fibras, ac nuperrime ſcripſerit *Hallerus*, ſe nec in homine, nec bove illas reperire, optabile vero eſſe, ut inveniantur (*a*); itaque & noſtras, quantulaſcumque, de his pupillæ fibris orbicularibus adjungemus obſervationes, & olim factas, & recentiſſime coram philiatrorum, intentis adſpicientium oculis, corona repetitas.

In circulo diſſecuimus ſcleroticam ac ſubjacentes internas oculi tunicas, in diſtantia quatuor fere linearum à conjunctione ſua cum cornea pellucida. Separavimus vitreum atque cryſtallinum à ligamento & proceſſibus ciliaribus, atque removimus hoſce humores una cum hemiſphærio bulbi poſteriore, ut uveæ ſtructuram atque confinia pupillæ ſcrutaremur à parte ſua poſtica. Solvimus vero tandem quoque ipſam uveam iridemque à ſuis ad ſcleroticam adhæſionibus, ut iridem ac pupillæ limites à ſuperficie harum anteriore rimaremur. Utrobique vero non ſaltem naturale aliud pigmentum, quo obducuntur perpetuo, & uvea quidem fuſco-nigro, ſubinde & iris, hæc vero in aliis, cæſio, griſeo ſed & tenuiſſima quædam lamella, fibris muſcularibus impoſita, diſtinctas fibrarum muſcularium directiones obvelat, in iride præſertim, & circa limbum pupillæ anteriorem pariter ac poſteriorem, ut ne quidem radiatæ fibræ, de quibus tamen nemo hodie dubitat, in iride veniant in conſpectum, in averſa quidem parte, ſ. in uvea manifeſtiores.

Unde ſuſpenſa manu & placidiſſime appreſſimus ſpongiolam mollem, humidamque, ut pigmentum illud abſtergeremus atque tolleremus ſucceſſive. Comparuerunt hinc evidentius ſtatim fibræ radiales, in uvea præſertim, ad limbum pupillæ excurrentes. Circa pupillam quidem, unius vel ſeſqui-lineæ circiter latitudine, alia ſtructura, alius ordo videbatur; ſed non diſtincte orbicularis, donec ſcalpello placide abraderemus lamellam tenuiſſimam & fibris radiatis & pupillæ impoſitam limbo, atque tum demum manifeſte circulares, ſ. orbiculares, pupillam ambientes, plurimas, proxime ſibi adjacentes detegeremus fibrillas muſculares, latitudine, quam diximus, unius, vel ſeſqui-lineæ. Conſpeximus illas & nudo, & variis, optimiſque microſcopiis armato oculo, evidentius in parte uveæ, lentem cryſtallinam reſpiciente.

Si quis dubitet, muſculares eſſe has fibras, & orbiculares & radiatas, reſpondemus: colorem habitumque illis eſſe, inſtar alius tenuis fibræ, indubitato muſcularis, diſtinctas obſervari à vaſculis ſanguineis, cera artificioſe repletis: diſtinctoſque ſiſti circulos ſanguineo-vaſculoſos, majorem & minorem Ruyſchii atque Hovii: à nervorum indole remotiſſimos eſſe: ideoque motui uveæ, ſ. pupillæ, dilatatorio & conſtrictorio inſervire

(*a*) Mery, mem. de l'Acad. des Sc. an. 1704. p. 352. §. 2. edit. Amſtelod. Morgagnii, adverſ. anat. 6. animadverſ. 69. p. 88. Haller in prælect. Acad. Boerhaav. ad inſtit. vol. 4. p. 146. not. nro. 2. & p. 148. not. b.

vire explicando, hunc vero omnium optime ac expeditiſſime tribui fibris muſcularibus.

Hactenus enarratæ obſervationes manifeſtiſſimæ ſunt in bovis atque ſuis oculo, quos nuperrime exploravimus. Similia vidimus plus ſemel in oculo humano, in quo autem eaſdem proxime repetemus. Supponimus ergo ſufficienti cum certitudine demonſtratas eſſe orbiculares pupillæ fibrillas, ceu hujus ſphincterem.

§. XXVII.

Nervis inſtruitur *uvea* quamplurimis, aſt ſubtiliſſimis. Scilicet è pari tertio nervorum, è medulla cerebri oblongata prodeuntium, oculorum motorio dicto, formatur intra oculi orbitam, cum ramulo quinti paris, ejuſque ophthalmici ſuperioris ganglion lenticulare, è quo plurima filamenta exeunt nervea, quæ nervum opticum ambiunt, una cum pluſculis vaſis ſanguineis, illiſque ſociantur ac immiſcentur ramuli nervei è ſexto pari. Ex omnibus hiſce nervis atque ſanguineis vaſculis formantur faſciculi vel chordæ, quorum alter altero craſſior eſt, ſic tamen ut craſſiſſimus diametro non ſuperet $\frac{1}{6}$ lineæ. Intrant dehinc ſcleroticam, alii in diſtantia $1\frac{1}{2}$ linearum à nervo optico, alii $2\frac{1}{2}$ linearum, alii trium linearum. Neque tamen mox totam perfodiunt ſcleroticam, ſed intra ſubſtantiam proreptant longitudine 2. vel 3. linearum, tum vero demum interiore ſcleroticæ ſuperficie perforata decurrunt inter ſcleroticam atque choroideam, numero tres, quatuorve, aliquando ſex vel octo, æqualibus fere intervallis, & uveæ tandem appropinquantes dividuntur in ramulos, quorum plurimi radiatim diſtribuuntur per uveam, reliqui ligamento inſeruntur ciliari: ſuntque hi ipſiſſimi illi nervi, qui Ruyſchio ciliares audiunt, atque Petit, medicus, pupillares eſſe potius vocandos reputat.

Clariſſ. *Petit*, medicus, in *memoir. de l' Acad. des Sciences* an. 1727. p. 13. & 16. deſcribit fibrillas è ſexto pari intra orbitam ſe adjungere nervis è mox recenſito ganglio exeuntibus & nervos illos ciliares formantibus. Imo id. author prætendit ramificationes etiam intercoſtalis nervi, (quem diſtinctis ramis ille contendit in quintum & ſextum par intra cranium terminari, cum alii plerique hinc oriri ſtatuant) aſſociari ramis quinti & ſexti paris in orbita, ad conſtituendos ciliares nervos (*n*).

§. XXVIII.

Uveæ vaſa ſanguinea ſunt primo *arteriæ*. Oritur è carotidis internæ trunco, ad latus ſellæ equinæ, truncus arteriæ ophthalmicæ egreſſus, per lateralem externum locum foraminis optici una cum nervo optico progreſſus in cavum

(*n*) Mira hic quoque eſt authorum varietas & diſcordantia. Celeberr. reliqui anatomici nihil obſervare potuerunt, quod à ſexto pari accedat nervis ciliaribus. Morgagnius etiam epiſt. 16. n. 55. conſectarium Petiti refellit, quod ab experimentis diſſectorum in canibus vivis nervorum intercoſtalium in collo, & hinc enatis in oculo phænomenis deduxit ille, ſcil. concurrentium è nervis intercoſtalibus ramulorum ad compoſitionem nervorum ciliarium. Variat autem ipſa natura paſſim & notabiliter in origine, diſtributione & numero nervorum. Facilis præterea lapſus eſt, & error in evolvendis & diſtinguendis nervorum ramulis tenuiſſimis, varie implicitis.

cavum orbitæ, dividitur in alios tres trunculos, quorum alter ſcleroticam perforans plurimis ſurculis, tam circa poſteriora, quam medium ejus diſtribuitur in uveam iridemque, & arterias ibi parit ciliares, miris, flexuoſis, circularibus & retrogradis ramificationibus ſubtiliſſimis uveam exornat iridemque; maxime vero notabiles duo hinc exſurgunt in iride circuli, major ad baſin ejus, minor verſus & circa pupillæ oram (*o*).

Ramus exoritur alius ex eadem carotide interna prope ſellam equinam, loco paullo inferiore, qui exiens foramine inæquali, ſ. fiſſura orbitali ſuperiore in orbitam, diſtribuitur pluſculis ramificationibus, quæ medium ſcleroticæ perforantes implantantur maxima parte in choroideam. Venæ, his arteriis reſpondentes, ſanguinem ex oculis referunt partim in venam jugularem internam mediantibus ſinibus orbitalibus, cavernoſis, petroſis, partim in venas jugulares externas.

§. XXIX.

Sufficiant hæc anatomica pro ſcopo præſenti. Ante vero quam explicare adgrediamur pupillæ præternaturalem dilatationem ac immobilitatem, prælibare quædam decet de *modo cauſiſque naturalibus*, *quibus* in ſtatu ſano & *dilatatur* & *conſtringitur pupilla reciproce*, juxta phænomenon §. 2. Si fibræ muſculares radiatæ, ex uveæ baſi aſſurgentes, atque orbiculares, oram pupillæ cingentes, in quas terminantur priores radiatæ, queant demonſtrari, uti quidem demonſtratas §. 26. putamus, res erit in ſalvo. Has quidem, orbiculares ſ. circulares ſpincterem pupillæ conſtituentes, in balænæ boviſque oculo manifeſte obvias, putat celeber. Heiſterus (*p*) facilem ac perſpicuam rationem ſuppeditare, qua ratione pupilla contrahatur atque anguſtetur, atque ſimul è ciliarium proceſſuum ſitu ac natura intelligi dilatationem pupillæ, ut hinc commento illo Meryi (*q*) opus non ſit, qui, cum fibras iridi circulares, quibus pupilla poſſit contrahi, deneget, ſolas vindicet rectas, in peripheria uveæ terminatas, corporum cavernoſorum penis æmulas fingit, l. cit. p. 360. quales ergo elongentur, prout plus minus animentur ab influis ſpiritibus animalibus, cum alias omnino fibra muſcularis, actuata ſpiritibus animalibus, ſe contrahat ac abbreviet (*r*).

Alium

(*o*) Ruyſchius delineat paſſimque deſcribit hos circulos arterioſos in homine, vitulo, balæna. epiſt. problem. 13. tab. 16. it. theſaur. anat. 2. tab. 1. Faſciculum authorum & deſcriptionum collegit diligentiſ. Haller, vid. ejus notas ad prælect. Boerhaav. vol. 4. p. 94. not. d. p. 150. not. a. Item ejuſd. icon. anat. nervorum & arteriar: oculi in icone oculi dextri nro. 1. 2. 3. 4. Hovius in tract. de circul. humor. motu in ocul. deſcribit paſſim & arterioſum & venoſum circulum, imo diſtincte nitideque delineat in tab. 2. & 5.

(*p*) L. Heiſterus diſput. de anatomes ſubtilioris utilitate. Helmſtad. 1728. p. 39. ſ.

(*q*) Mery, memoir. de l'Acad. des Sc. an. 1704. p. 352. ſſ.

(*r*) Hier. Fabricius ab aquap. tract. de oculo, viſus organo, in fol. Venet. an. 1600. c. 6. p. 95. virilis pudendi motui aſſimilat uveæ motum: ita, ut ſicuti penis per inſitam quamdam facultatem erigitur, eamque erectionem externum objectum movet, in uvea tunica, inſita facultate modo dilatetur, modo ſtringatur, excitata tamen ab externa luce, oculum ingrediente. Hucuſque Fabricius! An ergo hujus veſtigiis inſtitit Mery, & allegatam facultatem inſitam dilucidavit? Quam vere, quam bene non diſquiremus prolixius? Certe non demonſtravit identitatem ſtructuræ celluloſæ, ſ. cavernoſæ fibrarum iridis motricium c. corporibus penis cavernoſis, nec reliqui mechaniſmi, qui ad penis erectionem concurrit. In anatome plus valent oculi, quam fœcundiſſima phantaſia!

Alium modum excogitavit ingenioſe *Haller* (*s*), aliqualiter ideæ Meryanæ, aut Fabricianæ correſpondentem hoc problemate: an forte cauſa eſt, inquit, in nervulis ligantibus venulas minimas, retinentibus humorem in vaſculis arterioſis iridis, ut diſtenta pupillam arctent. *De la Hire* (*t*) varias comminiſcitur cauſas mutuæ dilatationis ac conſtrictionis pupillæ, fibraſque iridis radiatas muſculares, ad circulum pupillæ minorem, non extremum limbi, tendentes ſibi conſpicit in contractione coſtitutas retrahi verſus ſuum punctum fixum, ſ. peripheriam, atque ſic dilatare pupillam; aſt ſi à contractione remittant atque reſiliant, virtute quadam elaſtica, iis muſcularibus fibris inſita, tum iterum arctari pupillam. Aut fortaſſe fibras quaſdam iidem muſculo ineſſe putat elaſticas, quæ nonniſi in hunc finem inſerviant: aut denique ſtatuendum eſſe alium muſculum tenuem, priori incumbentem, fibris præditum circularibus, alterius antagoniſtam, quatenus hæ circulares fibræ, in actione ab invicem divaricatæ juxta ſuam directionem, occluderent pupillam, ceſſante alterius muſculi actione: huncque modum, ceu naturæ convenientiorem, ſe libentius adoptare fatetur.

Morgagnius (*v*) dubitat adhuc quemadmodum de fibris pupillæ orbicularibus, ita etiam de cauſa contractionis pupillæ naturali. Illas vero ulteriori ſcrutinio anatomico ſubtiliori tanto magis commendandas cenſet, quo minus, donec hæc lis planiſſime dirimatur, ne curativæ quidem indicationes affectuum motus pupillæ præternaturalium conſtitui poſſint.

Inter recentiſſimos ophthalmiatros *Taylor* (*x*) & *Demours* (*y*) cum anatomicis ſimpliciter ſupponunt duo plana fibrarum uveæ muſcularium, orbiculare & radiatum ſ. rectum; ſed phyſiologicam applicationem ſicco pede tranſeunt. Plures omittimus alios & veteres & recentiores, quoniam, quos novimus, nihil habent ultra jam allata.

Non diffitemur & nobis crucem figere tam authorum, adeo contraria fronte pugnantium, diſſentiones quam rem ipſam. *Paucis ita ſentimus*: omnes explicationes, quæ ſupponunt fibrarum muſcularium intumeſcentiam à ſanguine arterioſo jugiter influente, ſed non libere per venas redeunte ortam, vel hoc ſatis premuntur dubio: quomodo hinc deducatur, vel ſalvetur tam pernix pupillæ reciproca dilatatio atque conſtrictio, cum ſanguis nequeat tam velocem ſubire affluxum & refluxum. Sane ipſius penis exemplo patet, nec intumeſcentiam ejus, nec detumeſcentiam, ſ. erectionem & flacceſcentiam ſubito vel fieri, vel alternare.

Qui non niſi fibrillas muſculares unius generis, radiatas, admittunt, prompte quidem rationem reddunt, cur ab earumdem contractione & abbreviatione pupilla dilatetur? Nimirum ob retrahentes ſe fibras muſculares à pupillæ peripheria verſus uveæ baſin atque ligamentum ciliare. Cur vero anguſtetur? Quoniam ſcil. remittente fibrillarum tenſione & actione, hæ iterum elongatæ longiores reddant ſuos radios muſculares, undique ad pupillam excurrentes, hancque ſic faciant anguſtiorem.

Sed quis calculum ſubduxit, an hæ fibræ muſculares tantum longitudine creſcant, quantum pupilla amplitudine decreſcit? quæ tamen proportio ſibi re-

(*s*) Alb. Haller prælect. Acad. Boerh. in proprias inſtitutiones vol. 4. p. 148. not. b.

(*t*) De le Hire, memoir. de l'Acad. an. 1709. p. 120.

(*v*) Jo. Bapt. Morgagni adverſar. anat. 6. animadverſ. 69. p. 88.

(*x* & *y*) Jean Taylor lib. cit. c. 7. p. 23. Demours lib. cit. p. 379.

reſpondere debet. Qualem ſic energiam modumque agendi aſſeremus luci, à cujus illapſu notabiliter conſtringitur pupilla, quæque lux ſpiritus animales in fibrillis muſcularibus actuare, i. e. ad motum, ad contractionem has excitare videtur. Quodſi vero lux dicto hoc modo agit vero ſimillime, tunc non poſſet non ex hypotheſi & ætiologia priore pupilla ad luminis appulſum dilatari potius, quam anguſtari; quod tamen refragatur experientiæ. Quid ſtatuemus de conſtante, perpetua pupillæ dilatatione p. nli? Anne licebit in qualibet mydriaſi idiopathica venditare pro cauſa perpetuam, tonicam, convulſivam radiatarum muſcularium fibrillarum actionem, abbreviationem, in illis quoque caſibus, ubi cuncta phænomena uno ore teſtantur de reſolutione & paralyſi nervearum atque muſculoſarum oculi partium, quemadmodum in ſubjuncto ad finem diſſert. caſu primo? Quomodo explicabitur p. n. lis nimiaque anguſtatio pupillæ, indies quaſi conſtrictioris, ut nullum perforationis naturalis, ſ. pupillæ veſtigium ſuperſit, imo ſubitanea aliquando pupillæ arctiſſima conſtrictio & anguſtatio à variis in-& externis cauſis, niſi ſupponantur fibræ orbiculares pupillæ, inſtar ſphincteris, nimium ſe contrahentes? Certe non patet, quomodo è meris radiatis, ſ. rectis uveæ fibris hæc totalis pupillæ arctatio & occluſio fieri poſſit? Quodſi enim illas omnes finxeris paralyticas, minime contractas abbreviataſve, tamen non poſſunt ſimplici hac relaxatione in longius maxime ſubito, excurrere, quam in ſtatu quietis & relaxationis ſuæ naturali conſueverant. Nolumus vero aut his, aut aliis diutius immorari ſuſpicionibus ac opinionibus, cum ad finem §. 26. demonſtraverimus, exiſtere revera fibras pupillæ orbiculares, eaſque muſculares.

§. XXX.

Igitur fibras haſce *orbiculares* pupillæ, in actionem deductas muſcularem, ſphincteris officium præſtare, *pupillam* naturaliter ad certum uſque terminum *anguſtare*, ſicque antagoniſtas eſſe radialium, ſ. rectarum, neminem putamus inficias iturum, quemadmodum & nos cum univerſa antecesſorum caterva conſentimus, *pupillam dilatari per fibras radiatas*, quatenus hæ ſe retrahunt verſus principium punctumque ſuum fixum, baſin iridis, ſicque fibras, quibus inſeruntur, orbiculares, tunc quieſcentes retrahunt ac pupillam ampliant. Motus hic uterque eſt involuntarius, automaticus, nobis inſciis, ſ. volentibus, ſ. nolentibus exercitus (*a*).

Cauſa efficiens utriuſque motus *proxima* eſt influxus ſpirituum animalium, modo in radiatas muſculares fibras fortior, modo in orbiculares. Quæ vero ſit *cauſa determinationis* ſpirituum animalium ad hanc, illamve potius fibrarum ſpeciem, intricatior eſt quæſtio? Haud ſufficit nobis illa finalis cauſa: fieri pupillæ conſtrictionem, in loco plus, aut valde illuminato, ut ne admiſſa luce copioſa nimis fortiter percellatur organum viſus internum: dilatationem vero, in lumine minore, crepero, ut majore ſic intromiſſa luminis copia diſtinctius videantur objecta. Non procedit ſane hoc ra-

(*a*) Loquimur hic de hominis pupillæ motu, eoque ut ſe habet ordinarie. Contrarium enim vidimus ipſi ac mirati ſumus in fele, ulula majore & aliquot avibus indicis, quæ in eodem luminis gradu mox ampliarunt, mox anguſtavere pupillas. Rariſſime hoc evenit in homine.

ratiocinium, ut duriores alios taceamus nodos, in eo caſu, ubi lente cryſtallina adeo opacata, ut vix aliqualis ſenſus luminis ſuperſit, pupilla tamen ſervat in quamplurimis ejuſmodi ægris liberrimum ſuum contractionis atque dilatationis motum (*a*) ſicque mox minorem, mox majorem admittit luminis copiam, quamvis nec imminuta hæc, nec aucta viſui præjudicare, neque etiam organum viſus primarium, ſive hoc in retina, ſive choroidea conſtituatur, notabiliter afficere valeat.

Phænomenon eſt conſtans atque certiſſimum, in oculo ſano, contrahi pupillam ab admiſſo luminis intenſo, radiiſque vivide & copioſe per objecta reflexis: lumine vero decreſcente, dilatari pupillam. *Lumen* ergo eſt *cauſa movens excitanſque*. Sed *quomodo*? Et cur intenſa lux magis agit in fibras orbiculares pupillam arctantes, quæ radiis tamen luminoſis, in iridem incidentibus, multo minorem offerunt ſuperficiem, quam radiatæ, dilatationi famulantes? Lucem concipimus agere ſumma velocitate particularum ſubtiliſſimarum atque mobiliſſimarum, quibus motum imprimit ſpiritibus animalibus, in fibrillis iridis ac uveæ nerveis atque muſcularibus undulantibus; cum vero hi radii luminoſi, corneam & humorem aqueum trajicientes ad perpendiculum refringantur, ac magis convergentes reddantur, ita major horum radiorum copia ad pupillam, ejuſque peripheriam determinatur, majorque illorum activitas redundat in fibras pupillæ orbiculares, quam radiatas, licet hæ ampliore ſpatio pateant radiis incidentibus luminoſis. Quantum vero intendantur lucendi, penetrandi, imo & urendi vires lucis? Conſtat evidenter per experimenta e radiorum collectione & concentratione in focum (*b*). Qui meliora ſcit, impertiat; arripiemus ea ambabus. Redibimus nunc e diverticulo hoc phyſico ac phyſiologico in viam, &, quæ porro huc ſpectant e pathologia, proſequemur, eo nunc planiora ac faciliora, quod ſperamus, futura.

§. XXXI.

Subjectum cauſæ mydriaſis ſunt fibræ iridis ac pupillæ mox radiatæ magis illæ, mox orbiculares. Si paralyſin patiantur orbiculares, ſalvæ vero maneant radiatæ, tum hæ tanto liberius ac efficacius ſe retrahentes, pupillam ampliant magis magiſque ac dilatatam ſervant, ob impotentiam antagoniſtarum orbicularium: ſalvis vero & immunibus his orbicularibus poſſunt radiatæ contrahi ſpaſmodice, aut e congeſtione & ſtaſi ſanguinis in circulis uveæ arterioſis & venoſo abbreviari atque tendi, hoc modo æquilibrium cum orbicularibus ſuperare ac pupillam efficere diuque retinere pa-

(*a*) Miramur profecto quoſdam auctores ſupponere, in omni cataracta, ſeu vitio p. n.lis membranæ, ſeu lentis cryſtallinæ opacatæ orta fuerit, abolitam eſſe pupillæ contrahendæ potentiam. Ex illorum quidem hypotheſi hoc fluit conſectarium. Sed refragatur experientia. Haud ita pridem depoſuit, ſpectantibus plurimis Philiatris, Præſes fœminæ cataracta laboranti lentem cryſtallinam, viſu, qui nonniſi luminis diſcrimen à tenebris fœminæ reliquerat, feliciter reſtituto, pupilla vero ejus ſaniſſimæ, qua diametrum & mobilitatem, ſimillima fuit. Non ergo aſtipulamur Demourſio, dicenti: pour que la prunelle ſe retreciſſe, il faut toujours que la lumiere agiſſe librement ſur l' organe immediat de la vue, & cette action eſt abſolument neceſſaire. loc. cit. p.381. §. 3.

(*b*) Supponimus hæc alibi demonſtrata in phyſicis, opticiſque.

patentiorem. Caſus, quem deſideratis noſter beatus *El. Camerarius* (*a*) recenſet, teſtatur e nervis, extra cavum oculi adhuc conſtitutis, aliquem facta irritatione, per vulnuſculum in cantho interno ſiniſtri oculi exiguum, inducere eidem poſſe non ſaltem mydriaſin, guttam ſerenam & palpebræ ſuperioris paralyſin, ſed & dextro oculo caliginem atque toti dextro lateri hemiplexiam. Stupendo plane exemplo!

Eveniunt ſupra dicta in mydriaſi idiopathica: verum in ſympathica poteſt utriſque fibris muſcularibus, & radiatis & orbicularibus, in ſe nulla labe affectis, tamen violenter pupilla diſtendi, & dilatationem perpetuam ſubire ab infarctu & incuneatione per lentem cryſtallinam; tumidam, antrorſum protruſam, capſula ſua ſolutam, aut per grumum ſanguinis &c. Atque ſic ſponte ſua patet, quæ ſint utriuſque mydriaſis variæ cauſæ proximæ?

§. XXXII.

Supereſt, ut *phænomena quædam explicemus*. Si fibrarum orbicularium ſolarum ſupponatur paralyſis, quomodo fit, ut radiatæ potentiam motus ſervent, cum tamen nervi, & radiatis & orbicularibus inſerti fibris muſcularibus, unius ejuſdemque ſint originis atque propaginis, muſcularium autem fibrarum reſolutio pendeat ab impedito & abolito ſpirituum influxu in nervos? Videntur *vel* illi ramuli nervorum, qui in ligamentum ciliare excurrunt diſtincti, radiatis uveæ fibris immerſi, perſtare immunes: reliqui vero tenuiores per uveam excurrentes ad pupillam, hujuſque fibras orbiculares, omnino p. n. affici poſſe cum effectu paralytico: *vel*, etiamſi utramque fibrarum uni eidemque trunci atque rami forent nervei, tamen eorumdem aliquando extrema ſaltem debilitari ac reſolvi poſſe, ſalvis truncis & exinde profectis ramulis lateralibus. Ultima hæc ætiologia videtur magis inſervire illi explicandæ mydriaſi, quæ ab ictu impetuque externo vel confeſtim, vel brevi poſt inducitur, quatenus à violentia percuſſionis tenerrima nervulorum filamenta, fortem ſubito paſſa compreſſionem atque conſtrictionem, idem ſubeunt fatum, quale nervi per Anatomicorum experimenta patiuntur à preſſione, ligatura, abſciſſione.

Quanta ſit ejuſmodi percuſſionum vis plurima demonſtrant exempla e. g. baculi teretis, non acuti validiſſima ac perniciſſima impulſio ad abdomen, citra ullam continui ſolutionem, ſed tamen ex oppoſito crepantis hinc lethaliter medii renis, quale haud ita pridem Stuttgardiæ habuimus tragicum ſpecimen. Imo percepimus à fide dignis, cæcitatem utrique oculo fuiſſe ſubito inductam à globo tormentario majore, non ignito, propius ante oculos prætervolante.

Viſus in mydriaſi *læditur*, vel quatenus in luminoſo loco nimium percellitur, à tranſmiſſis copioſe radiis, organum viſus principale, atque ſic objectorum perceptio partim fit dolorifica, partim confuſa & obſcura, atque hinc in loco mediocriter illuminato commodius atque diſtinctius vident. Unde quidem facile fit, ut alii lumine fortiore diu perculſi in cæcitatem incidant denique: alii vero & robuſtiores ſucceſſive huic lumini adſueſcant, illudque tolerent impune. Virum vidimus, cui & vulnere oculi & ſub-

(*a*) El. Camerarius in E. N. C. cent. 3. obſ. 55. p. 130.

ſubnato hinc ſtaphylomate periit, & ablata eſt dimidia pars, ſ. ſegmentum, iridis uveæque, perpendiculari abruptione, ſicque, loco uveæ, cujus ſaltem in altero reſtante ſegmento ſuperfuit rimæ, non foraminis rotundi, veſtigium, magnus relictus eſt hiatus, ſed tamen viſus ſimul eouſque ſalvus, ut forficem, annulum, bacillum ceræ hiſpanicæ & ſimilia groſſiora diſtinguere valuerit objecta.

Cæterum cum pupilla, l. amplior, l. anguſtior mutare angulum opticum nequeat, ideo nec majora, nec minora, quam revera ſunt, viſu percipiuntur objecta: atque ſic à priore & poſteriore patet, (conferatur §. 18. lit. δ.) in mydriaſi, qua tali, & per ſe, objecta nec majora, nec minora apparere, quam alias ſano percipiuntur oculo. Unde phænomenon illud μικροβλέψεως, quod Dn. Demours in mydriaſi obſervavit, §. 15. ceu adventitium, accidentale tranſmittimus hac vice, quia ſtricte & eſſentialiter non ſpectat ad mydriaſin. Plura non addimus ætiologica, ne videamur nimis prolixi.

§. XXXIII.

Therapia. Indicationes curativæ ſunt.

1. Nervorum obſtructiones reſerare.
2. - - - ſtricturas relaxare.
3. - - - preſſiones tollere.
4. Fibras uveæ orbiculares roborare.
5. Congeſtiones atque ſtaſes humorum in iride ac uvea reſolvere.
6. Cauſas pupillam infarcientes & obturantes tollere.

Palliativæ vero ſunt: 1. Impedire nimium noxiumque luminis ingreſſum.

2. Prævenire progreſſum cauſæ morbificæ ad alios nervos oculi & affecti, & ſani.

Indicata & *materia indicatorum è* tribus ſic dictis hauritur *fontibus*, & primo quidem *chirurgico*, ſuis quæque indicationibus debita attemperanda. In caſu plethoræ, congeſtionis ſanguinis ad caput & oculum præſenti, vel metuenda ophthalmia interna, vel alia etiam ſtagnatione ſanguinis in uvea citra inflammationem, ſimilibuſque caſibus locum habent *venæſectio* revulſoria in pede, vel brachio lateris affecti, repetita etiam vel in brachio, l. jugulo: aut *cucurbitulæ ſcarificatæ* profundius, & repetitis ictibus, in dorſo: aut *hirudinum applicatio* ad tempora, pone auriculas: vel propiore adhuc ſcopo derivandi, premiſſa tamen venæſectione revulſoria, *blepharoxyſis* per xyſtrum vegetabile (de quibus olim publice egimus abunde) & hinc, repetita aliquoties hac operatione, liberalior ſanguinis ſerique procurata excretio. Ipſe cum operatione junctus dolor vim ſtimuli ac revulſionis ſimul exercet in ordine ad nervos bulbi ocularii in-& externos.

Majoris vero hoc reſpectu ſunt efficaciæ *veſicatoria* in brachiis, nucha; an & ſuper palpebra ipſa ſuperiore & ſupercilio affecti oculi? Poſita. Certe *frictionem* validam ſupercilii, oculi mydriaſin patientis, mediantibus digitis aliquid præſtare poſſe ſpem facit curioſa *Valſalvæ* in diſſert. anat. obſervatio mulieris, percuſſæ impacto ungue galli indici in alterum oculum, &, pauco hinc fuſo ſanguine, illico viſu privatæ. Triduo poſt inſpiciens oculum Valſalva, nullamque ſive extus, ſive intus deprehendens læſionem, valida pollicis compreſſione agitavit nervum ſupra orbitam oculi e-

rum-

rumpentem, eo loco quo ex orbita emergit, hoc cum mirabili eventu, ut, cum vix hoc eſſet factum, priſtina viſio ſtatim fuerit oculo reſtituta. In quantum huc pertineant *ſetacea*, *lobulis auricularum trajecta*, aut aliquando *enemata*, ſagax facile intelliget ophthalmiater. Si mydriaſis ſympathica pendeat ab hydrophthalmia, ab incuneata lente cryſtallina, à grumulo ſanguinis infarciente, removenda ſunt hæc impedimenta, ſi per pharmaciam nequeant, operationibus chirurgicis diverſis, de quibus autem rectius alio vel actum jam eſt, vel agetur adhuc, loco.

§. XXXIV.

Fons pharmaceuticus ſuggerit primo *externa*, topica, varia in varios ſcopos: diſcutientia, reſolventia: tonica, roborantia, ſubadſtringentia: aliquando utraque mixta: eaque in forma collyriorum humidorum, epithematum ſacculorumque, humidorum atque ſiccorum, cataplaſmatum. Excuſſimus omnem fere penum ejuſmodi materiæ medicæ in prægreſſis aliquot diſſertationibus ocularìis, illa maxime quæ agit de hypopyo, ut cramben toties recoquere ſuperſedeamus. Recurrent ad calcem præſentis diſſertatiunculæ aliquot formulæ remediorum, tam externorum, quam internorum, unde ſapienti ſat (*a*).

Interna ſunt 1. evacuantia vel alterantia medicamenta: ex illis *purgantia* tunc maxime facient ad rhombum, quando peccat cacochymia, ſeri ſtagnatio, quin effuſio occupat interiora oculi & humorum affluxus ab oculo revocandus eſt. Aliquoties vero talia blanda repetere præſtat, quam uno fortiore impetu per draſtica agere. *Emetici*, poſt venæſectionem & reſolventia præmiſſa, tentamen non plane videtur explodendum, ſi vel obſtructio quædam nervos ciliares extimos occupet, vel ex irritatione truncorum & ramorum poſteriorum nervorum fibræ iridis radiatæ convellantur atque retrahantur ſpaſmodice. Ita ſcil. in apoplexia emeticum, tempeſtive propinatum, multis eſt inter heroica remedia. Huc etiam reſpiciunt, quæ ſuperiore demum paragrapho laudavimus de motu frictionis ſupercilii, & lata hinc ſubitanea planeque admirabili ope. Tacemus, quos Taylor recentiſſime machinatur miras bulbi torſiones atque ſubverſiones quaſi in gutta ſerena. Nuperrime obſervavimus affectum oculi, qui viſus duplex audit, ſ. quando unum objectum morbifice videtur duplex, ultra decendium perdurantem, illico ſublatum & curatum fuiſſe ac perſtitiſſe ſpontaneis aliquot ſternutationibus. Prudens v. medicus indicationes & contraindicationes probe trutinans facile diſtinguet uſum & abuſum emetici. *Naribus fluxum* inducere ſeroſo-pituitoſum per errhina non eſt abſonum, quod hinc etiam ſternutationes modicæ provocentur.

Ex *alterantium* cenſu ſunt *aperitiva*, *reſolventia*. Infuſa, decocta rad. 5. aper. Angel. Pimp. min. Valer. Ariſt. long. & rot. ver. ſarſæp. chinæ, ſem. fœn. anis. ſtellat. L. ſaſſafr. fl. ſambuc. Hb. hyſſop. ſalv. fumar. hepat. nob. &c. Cinnam. calide, frequenter ſorbillanda, l. etiam frigide, pro potu, bibenda. Serum lactis c. chæref. naſturt. hort. lupuli turionibus, fumaria, re-

(*a*) Selectas, quæ huc faciunt, remediorum formulas ſuppeditant Bened. Faventinus in lib. de curand. morbis cap. de pupillæ dilatatione: Petr. Foreſtus in obſ. pract. L. 11. de pupillæ dilatat. Obſ. 27. & 28.

recentibus, vel c. extract. trif. fibr. Valerian. cal. arom. rutæ. juſcula viperar. italicarum. In forma pulveris. rad. ari vino pp. jr. fl. ononid. coſto dulci, millep. pp. rad. valer. ſylv. terr. fol. tart. vitr. t. balſamo-ſaccharum c. tantillo balſami peruviani. In forma eſſentiæ vel tincturæ: liq. terræ. fol. Tartari. TR. ſtib. Tartari. ſat. mart. pomat. eſ. lign. ſaſſafr. el. aper. cl. mixt. S. L. Acidulæ alcalinæ, martiales.

Antiſpaſmodica: extr. paeon.-rutæ-caſtor.-pap. err. ſuccin. pp. millep. nitr. puris. Cinabar. ſal. vol. ſuccin. liq. C. C. ſuccin. liq. anod. min. H. in emulſionibus ſem. card. mar.-pap. alb.-paeon. aqu. deſtil. paralyſ.-beton-pap. errat. tilceraſ. n. *Tonica*, roborantia. cinnam. caryoph. arom. NM. Ambra, corall. r. pp. L. cancr. citrat. Terra. lemn. fragment. L. 5. pretioſ. margar. pp. croci aur. Grana chermes, maſtiche, ſucc. granat. citri-granor: chermes, fl. roſ. r. Tunicæ, horumque conſervæ, elix. vit. M. c.-vitr. Mynſ. eſ. dulc.-ambr. liq. Aquæ 4. cordiales, - maſtich. - cin. cyd. - lavend. - naphæ, - lil. conval. c. vin. - ſalv. c. vin. ſpec. diarrhod. ab. - diacret. M. pulv. anal. fr. M. c. &c.

§. XXXV.

Fons diæteticus reſpondeat indicationibus & curativis & palliativis, & præſervativis. Itaque cibus & potus, pro variis ſpeciebus & cauſis mydriaſis varius eſſe debet, modo tenuis & attenuans magis, modo refrigerans, modo calefaciens. Specialiora non tangemus.

De *aeris* atque *luminis uſura* ſubjiciemus quædam: luminis non intenſi, non nimis fulgidi uſu non penitus interdicendum cenſemus, imo potius, niſi inflammatoria contraindicet ophthalmia, aut ſenſus luminis dolorificus, ipſum lumen aliquatenus remedii vices præſtat. Unde poſt epithematum aliorumque palpebris impoſitorum renovationes ac repetitiones oculum affectum lubentes uno alteroque horæ quadrante denudatum reliquimus & ſucceſſive adſuefacimus lumini primum debiliori, dein intenſiori. Solis vero radios directe incidentes, aut ab objectis valde & copioſe reflexos evitare jubemus, maxime ab initio.

Sanus oculus, e ratione modo allata, non opus habet faſciatione aut velamento, ſi modo à nimia luce ſibi caveat æger. Si vero in longum tempus protracta mydriaſim metum faciat lædendi viſus e nimia luce, inter legendum aut ſcribendum neceſſaria, muniri poteſt oculus ſimili patella, quam deſcribit ex Solingen *Heiſterus* ac delineat (*a*).

§. XXXVI.

Denique ad illuſtranda & confirmanda, quæ hactenus de mydriaſi diximus, annectendi ſuperſunt *aliquot caſus à Præſide obſervati*; cujus igitur ex ephemeridibus practicis excerptos fideliter hic damus, prout ſuo quiſque tempore conſignatus fuit.

Caſ. I. Stuttgardiæ an. 1725. menſ. Febr. Marcel. Bez, vietor, æt. 49. an. robuſtus, alias etiam ſanus, niſi quod colicæ ſæpius fuerit obnoxius. Puero adhuc nati ſunt abſceſſus glanduloſi, dyſepuloti, ex odontalgia

(*a*) Heiſter. chir. lat. Tab. 18. fig. 16.

gia, tandem vero, & hucuſque conſolidati. Ante ſemeſtre diſakoia auris dextræ, dein difficilis deglutitio, & vox quaſi per nares loqueretur. Subinde vertigo capitiſque dolor. Per inſpectionem deprehendi dimidium palatum lateris dextri, quouſque muſculoſum eſt, in parte ſua poſtica prolapſum, antrorſum atque deorſum ſimul protruſum, uvulam quoque verſus radicem linguæ ac laryngem nimis propendentem. Partes illæ tument & plus juſto rubent, atque infarctæ ſunt, amygdala dextra tumida & duriuſcula. Lingua ſe habet naturaliter & deglutitio parum impeditur. Suſpicabar polypum grandiuſculum, e foramine poſteriore naris dextræ propendentem, qui palati fornicem ita antrorſum propellat atque deprimat; ſed accuratiore exploratione per tactum & viſum nihil tale reperi. Sed potius auguror catarrhalem partium harum glanduloſarum intumeſcentiam, & tonum earum atque muſculoſarum relaxatum, quaſi paralyticum, cum tuba euſtachiana obſtructa.

D. 14. Febr. V. S. pedis ad ℥vj. hodie inſtituta. ℞. Gum. euphorb. ℈j. ſuccin. fl. pp. maſtich. aa. ʒß. cerat. de beton. ℥ß. balſ. peruv. ℈j. M. applicentur vertici raſo.

D. 16. Ejuſd. ℞. fol. ſen. ſ. ſ. ℥j. Agaric. albiſ. ℥ß. rhab. opt. ʒj. Hb. roriſmar. ſalv. hyſſop. aa. p. j. beton. M. j. ſem. anis fœnic. aa. ʒj. Cryſt. Tartari ℥ß. M. C. C. inf. aqu. fervid. ℔iij. dein vini alb. veter. frigid. ℔jß. doſis m. & veſ. hauſtus.

D. 22. Ejuſd. à vin. med. quotidie, bis terve κάτω purgatus eſt. Omnia ut prius. Gargariſma ſumat man. & veſp. ℞. Hb. plantag. min. fl. ſambuc. aa. mj.-balauſt. lavend. aa. mß. myrrh. r. ʒiß. cryſt. Tartari. ʒij. M. C.C. coq. in vin. vet. alb. & aq. font aa ℔ijß. ad remanent. ℔ iß. cui colat. & expreſ. add. mellis roſar. ℥iß. D. ſpecies reſiduæ & expreſſæ apponantur calidæ lateri colli affecto, intra linteum quadruplicatum. D. 26. Feb. Palatum & uvula ſitui naturali reſtituta, tumor idem. Deglutitio jam difficilior. ℞. eſ. trif. fib.-mart. Tartar. ſat. lud.-ſuccin. aa. ʒiij. M. D. m. & v. gt. 50. e vino. Superbibat apoz. hoc. ℞. Hb. c. fl. beton. veron. aa. Mj. R. liquir. ℥ß. anis. fœnic. cubeb. aa. ʒj. M. Repetatur prius gargariſma. D. 1. Apr. Tumor internus faucium ſubſedit aliquatenus: vox liberior e gargariſmate lact. caprilli cui folia ſalviæ incocta. A triduo tumor faciei emphyſematicus. Propter ſtranguriam e binis heri poſitis veſicatoriis ℞. L. cancr. pp. cryſt. pp. conch. mar. pp. aa. ʒß. Cinabaris antimon. rectif. gr. xij. ſir. pap. er. ol. amygd. d. rec. expr. aa ℥vj. aqu. beton. malv. fœn. ſamb. aa ℥jß. M. D. ſingulis trihoriis tria cochlearia. D. 2. Sept. *Hemicrania* dextri lateris à quinque ſeptimanis, & *paralyſis palpebræ ſuperioris* dextræ inſecuta, oculo ſalvo. Anorexia & hectica emaciatio. Applicentur duo veſicatoria decuſſatim. ℞. Hb. c. fl. beton. fl. paralyſ. aa Mj.-lavend. Hb. melis. aa Mß. R.-ſarſæp. ℥j. cubeb. ʒj. Anis. fœn. aa ℈ij. M. D. pro infus. theiſ. man. & veſp. ℞. eſ. ſuccin. TR. mart. Tartar. ſat. lud. an. ʒiij. liq. C. C. ſuccin. ʒiß. D. gt. 45. man. & veſp. Cervici imponatur cerat. de beton.-melil. aa ʒiij. balſ. peruv. ℈j. M. D. 10. Sept. Dolores à triduo ceſſant, dextra faciei pars tumida, parotis, ſuppuratio larga è ſinu fiſtuloſo ad inciſorem dentem ſuperiorem dextri lateris. ℞. mercur. d. rite parat. Extr. cath. aa ℈j.-L. aloes-caſtorei aa ℈ß. mag. jalap. gr. XXIV. ol. dl. ſuccin. gt. X. eſſ. L. aloes q. ſ. M. F. Pil. Nro. LX. D. quotidie XV. D. 19. Sept. A pilulis aliquoties per inferiora quotidie purgatus. A decendio obſervatur conſtans immobilitas, ſ. cataplexis bulbi ocularii dextri, cum mydria-

driaſi, ſ. dilatatione pupillæ, hujuſque ſimul immobilitate. Palpebræ ſuperioris reſolutio continuat. Motus rheumatici, vagi: venæ pedis ſectio nuperrime inſtituta. ℞. millep. pp. ſpecif. ceph. m. pulv. temp. hal. aa ℈ij. m. div. in vj. doſ. d. unus m. & v. Vehiculum. ℞. Aq. til. cer. n. beton. aa ℥ij. roſar. lil. conval. c. vin. aa ℥ß. ſir. paeon. paralyſ. aa ʒiij. M. Applicetur vertici veſicatorium latius. Spina dorſi ungatur. ℞. ung. reſumpt. Fern. nervin. auguſt. aa ʒvj. balſ. perv. ʒß. M. D. 28. Sept. Paulo melius habet quoad omnia, cataplexi bulbi palpebræque excepta. ℞. vitriol. alb. gr. viij. croc. auſtr. ℈j. camph. gr. IV. Aq. naph. ʒvj. roſar. ℥iv. ſp. lavend. ʒij. m. applicetur ſæpius in die palpebris in forma epithematis. Parotidi dextræ tumidiori ℞. empl. de ran. c. mercur. Vig. - reg. burrh. aa ʒiij. ol. philoſ. q. ſ. camph. ℈ij. m. Accedit jam quoque tortura oris, verſus ſiniſtrum latus ſanum tractio. D. 10. Octobr. D. D. Seeger, tum Poliater, (νῦν ἐν ἁγίοις) & ego, conſultatione habita, ſtatum morbi declaravimus conclamatum. Præſentia ſymptomata ſunt: in faucibus, multa ſputatio, effluxus ſalivæ ichoroſæ, ſpiſſæ, colore carneo, fœtentis, ex angulo labiorum oris dextro, lingua craſſa, tumor ille internus poſt ultimos dentes molares dextros malignæ epulidis indolem acquirit & majorem molem, gingiva circa molares dextri lateris tumida, divaricata, dens & maxillæ pars carie laborant, palati tunica c. uvula longius delapſa in dextro latere. Guſtus ſalvus, ſed motus linguæ gravior, deglutitio vel pultis difficillima, ſæpius jam à liquido, lacte e. g. ſorbillato, metum ſuffocationis incurrit. Nares ſiccæ, patentes. *In facie* flavedo icterica, oris tortura, ſ. labia ſurſum in ſiniſtro latere retracta, album oculi flaveſcens, ſero turgidum, quod bulbum oculi reddit prominentiorem, & digitis motitatum rugas agit, (ἐπανάστασις ὀχθώδης:) totus bulbus immobilis, digitis quidem huc illuc volubilis, jam ultra bimeſtre viſu ſalvo, ſenſim tamen magis deficiente, ut illo oculo legere amplius nequeat, monetas tamen adhuc & majora objecta tam remotiora, quam propinqua diſtinguat. Viſus duplex hujus oculi abhinc aliquot ſeptimanis ceſſavit. *Pupilla notabiliter dilalata, ad lucis appulſus immobilis*, ante & poſt pupillam nihil p. n. ſe conſpicitur. Dolor obtuſus in ſupercilio & fronte dextris per intervalla incerta adhuc affligit. Auris dextræ gravis auditus. Faciei latus dextrum nuper continuo ſtupens, jam calet perpetuo magis altero latere. Parotis dextra ſcrophuloſa in apicem intumeſcit pyramidalem & indureſcit; pariter & ille tumor ſcrophuloſus, ſub angulo maxillæ dextræ, grandeſcit. In occipite prominent hic ibi dolorificæ exoſtoſes exiguæ. Vertiginoſus & totus emaciatus eſt. Non vomiturit: neque tenditur nucha: rheumaticis doloribus ut nuper regio iſchiadica ſiniſtra, ita nunc tibia dextra afficitur. Appetitum ſatis vegetum ſatiare vetat impedita deglutitio.

Conſenſimus in ſetaceum nuchæ & uſum ſucci expreſſi naſturtii aquatici, ter in die, e juſculo carnis, doſi cochlearium duorum. d. 13. Nov. mortuus eſt. Noluimus quidquam de prolixioribus his reſecare notaminibus, ut hiſtorice pateat, quali modo inceperit in hoc victore mydriaſis, quem fecerit progreſſum, quibus aliis complicata fuerit ſymptomatibus?

Caſus II. Tubingæ an. 1743. Menſ. Jul. Adoleſcens quidam, æt. 15. an. vegetus, ſanus, ſanguineus in ſphæriſterio pilam vi propulſam oculo excepit dextro. Hinc ſtatim illarum palpebrarum tumor, ſugillatio, qualis

lis & adnatæ. Altero die ſanguinis exigua extravaſatio inter corneam & iridem, in fundo cameræ anterioris. Pupilla magis magiſque dilatari & immobilis, viſu tamen ſalvo, fieri cœpit. Tumor & ecchymoſis d. 27. Jul. evanuere poſt ſacculos reſolventes in vino coctos, frequenter oculo impoſitos, ac per interna è nitr. cryſtallin. rad. valerian. millep. pp. ſpecif. ceph. m. cort. chaq. Sed mydriaſis illa hucuſque permanſit tanta, ut amplitudo pupillæ quadruplo ſuperet naturalem, atque iris nonniſi tenuem circulum in baſi, ſ. ad circulum corneæ internum, relinquat. Viſus eſt diſtinctus, integer. Nullus dolor nec à principio adfuit, neque nunc. Juſſi jam ante octiduum frequenter illini palpebris bals. Schaueri, (Spiritum illum oleoſum penetrantem nervinum, quem Auguſtæ Vindelicorum duo fratres Scaveri componunt atque divendunt) id quod repetendum, & ſacculos ſequentes ſiccos applicari per noctem calentes juſſi. ℞. flor. lavend. ſtœch. arab. anthos, roſ. r. Hb. ſerpil. mari ver. aa ℥j. camph. ℈j. pulv. caryoph. aromat. ℥ß. M. C. C. D. Pulveris ſeq. ſumat man. & veſp. quantum duo capiunt cultri cuſpides ex aqu. ceras. n. ℞. ſem. rut. cardam: min. aa ℨß. r. valer. ℨiß. millep. pp. ℈ij. ſacch. albis ℥ß. M. F. P. D. D. 7. Die ad me rediit. Inveni pupillam dextram, antea enormiter dilatatam & immobilem, nunc ad diametrum fere naturalem, paulo adhuc altera naturali ampliorem, rediiſſe, motumque plane naturalem recepiſſe, viſu integro manente, nullaque omnino oculi labe relicta. D. 15. Febr. 1745. domum meam accerſivi hunc adoleſcentem, ut denuo inſpicerem oculum ejus. Nullum plane in eo vitium deprehendi. Pupilla oculi hujus olim affecti, eadem fuit diametro cum alterius, æque ac prompte ſe contrahens ad luminis illapſum, & in loco obſcuriore ſe dilatans. Legendum hoc oculo typum minutiorem obtuli, quem facile ac prompte legit; faſſus tamen eſt, quod ſi oculum hunc lectioni aut minutiorum objectorum contemplationi longius adhibeat, viſum aliquatenus fieri nebuloſum. In toto autem hujus mydriaſis curſu nunquam expertus eſt viſum, quem veteres Græci Aetius, Paulus Ægineta &c. de mydriaſi prædicant, ſcil. quod objecta appareant minutiora, quam ſano obſervantur oculo.

Caſus III. Lutetiæ Pariſior. Anno 1721. d. 17. Jan. in Xenodochio, à charitate dicto, mihi relicta eſt, e ſingulari Antiſtitum benevolentia, viri quinquagenarii cura, cui ab ictu pilæ in ſphæriſterio ante decendium acceptoreportavit pupillam valde dilatatam, non tamen laceram, vulnus ſcleroticæ in latere verſus canthum internum, in diſtantia lineæ à circulo externo corneæ. Extra vulnus propendebat filamentum album, retina tunica multo tenacius, pro uveæ, à colore naturali per moram deſciſcentis, portione habitum. Corpus vitrei magnitudine piſi protuberabat. Æger hoc oculo talpa cæcior. Vitreum ſuæ reddidi pariter ſedi, ac uveam prolapſam, vulnus feliciter conſolidavi, ſine bulbi relicta deformitate. Pupilla verſus angulum internum oculi magis magiſque diſtenta apparuit. Viſus hucuſque reſtitui non potuit. Exceſſit in hoc ſtatu reconvaleſcentiæ Xenodochio, nihilque porro comperi de hoc patiente.

Caſus IV. Stuttgardiæ an. 1723. d. 17. Mart. Sutor æt. 40. an. macilentus ante tres ſeptimanas cadens noctu dextrum ſic impegit oculum, ut hinc tumor atque ptoſis, ſ. relaxatio paralytica, palpebræ ſuperioris mox inſequerentur. Ille jam ſubſedit, ſed reſtat hæc, cum mydriaſi. Minora objecta non facile diſtinguit, & ab intenſiori lumine percellitur moleſte. In deam-

deambulatione ſæpe vacillat quaſi vertiginoſus. Quem morbus exitum habuerit ignoro? Utpote medicamentorum & operoſæ methodi ſtatim pertæſus fatum tranquille ſubeundum duxit.

Supereſſent plurimi caſus enormis pupillæ dilatationis cum gutta ſerena complicatæ; verum cum præciſe non ſpectent ad noſtrum thema poterunt ad aliam occaſionem differri.

FINIS.

DE

XXVIII.

DE HYDROPHTHALMIA DISSERTATIO MEDICA,

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P. P.

Tuebatur

CHRISTOPH. PAUL. BEGER

REUTTLINGENSIS

Tubingæ 14. Febr. 1744.

§. I.

BUlbus oculi vocatur globus ille, tunicis, continentibus, atque humoribus, contentis, in ſphæricam quaſi rotunditatem coactus, orbita concluſus, organum viſus conſtituens continenſque.

§. II.

Bulbi hujus *magnitudo ponduſque* pro diverſa hominum adultorum conditione variant tantiſper. Medium calculi tenendo, deprehenditur bulbus, pinguedine muſculiſque liberatus, è cadavere, brevi à morte, erutus pendere $147\frac{1}{2}$ grana: axis ejuſdem 11. lineas cum $\frac{1}{3}$ & diameter 11. lineas cum $\frac{1}{4}$ emetiri (*a*).

§. III.

Maximum compagi *robur fœnerantur* tunicæ *ſclerotica* atque *cornea*, tenaces, validæ (*b*), expanſioni nimiæ plurimum renitentes.

§. IV.

Eſt vero & ſic dictis *oculi humoribus determinata quantitas*: *aquei* circiter granorum v. *cryſtallini* gran. ivß: *vitrei* gr. civ. Unde quam *exigua* ſit *utriuſque* ſic dictæ oculi *cameræ capacitas*, nonniſi gr. iv. v. ad ſummum vj. humoris aquei naturaliter admittens, facile patet.

§. V.

Pauciſſimum eſſe *recens natis* infantibus *humorem aqueum* teſtatur modo laudatus *Petit* obſervationibus repetitis (*c*). *Variat quantitas* ejus in diverſis adultorum ſubjectis non modo, ſed haud raro quoque in binis unius ejuſdemque individui oculis. Neque unum eumdemque jugiter perſtare, ſed reſorberi veterem atque diſſipari, *novumque generari* perpetua ſecretione, ſequentia probant argumenta: reliquorum corporis noſtri fluidorum ſimilis conditio: humoris aquei evaporabilitas per corneæ poros: prompta faciliſque regeneratio poſt ſimultaneam ejuſdem evacuationem per vulnus corneæ, ſeu artificiale, ſeu caſuale, in fiſtula corneæ, hypopyi operatione

(*a*) Petit, med. lettre, in 4.to. Paris. An. 1724. & in memoir de l' Acad. des Scienc. an. 1728. edit. Amſtel. p. 408. ſeqq. ubi & pondus humor. oculi humani traditur. Determinavit jam antea qq. *Plempius* in ophthalmograph. p. 43. humoris aquei pondus ad gr. iij. vel iv.

(*b*) Talem eſſe corneam nuper demonſtravimus in peculiari diſp. de hac tunica. Scleroticam alio ſiſtemus tempore.

(*c*) E corneæ craſſitie, rugoſitate, nimiſque pauca quantitate humoris aquei deducit Petit cauſam: cur infantes recens nati non videant diſtincte? mem. de l' Acad. an. 1727. pag. 349.

ne &c. Falſum igitur eſt, quod ſtatuit *Plempius* in ophthalmograph. P. I. C. 16. p. 44. quod nempe ſemel evacuatus in adultioribus (in comparatione ſcil. ad ætatem infantilem atque puerilem) fere ſemper ſit irreparabilis.

§. VI.

Cameram oculi *anteriorem* terminant cornea atque iris : *poſteriorem* uvea, lentiſque cryſtallinæ, propria tunica concluſæ, ſuperficies anterior. *Pupilla*, ſ. foramen uveæ plus minus rotundum amplumque, conſtituit medium communicationis utriuſque cameræ: quarum *anteriorem eſſe ampliorem* poſteriore tot evictum eſt experimentis (*a*) contra *Woolhouſium*, ſicut jam olim hoc ipſi coram teſtatus eſt Præſes.

§. VII.

Qualitates manifeſtæ humoris aquei hæ ſunt: *color* diaphanus, clarus, aqua tamen pura minus limpidus: *ſubſtantia* fluxilis, ſed lenta tamen & ſaponacea quaſi pinguis (*b*). Juniorum animalium fluidior eſt atque limpidior: *ſapor* atque *odor* nullus. Servatus tamen aliquot dies in vitro putreſcit atque fœtet, ut albumina ovi in vitro per octiduum ſervata.

§. VIII.

Humoris hujus è brutis collecti ℥v. (*c*) ſtiterunt Nuckio, loc. cit. per *deſtillationem è retorta*, leni igne, humorem aqueum, in *coagulum album*, ſed tenuioris conſiſtentiæ, abeuntem & brevi poſt *in* plurimas *bullulas* (inſtar ſmegmatis hiſpanici, aqua agitati) mutatum, ſed craſſioris jam conſiſtentiæ: *aquam* in vas recipiens ſtillantem, *limpidam* & admodum pellucidam: deſtillatione ad ſiccitatem continuata, aquæ deſtillatæ, ſapore & odore omni deſtitutæ ℥iijß. *caput mortuum* gr. xxij. coloris ex obſcuro flavi, tenaciter cohærens, excepta portione exigua friabili, odoris empyreumatici, ſalſedinis in ore manifeſtæ (*d*).

§. IX.

(*a*) Viror. celeber. Heiſteri, Morgagni, Winslovii, Petiti.

(*b*) Galenus comparat humorem aqueum cum ovi albumine: alii etiam hinc albuminoſum vocavere. Vocavit tamen & Galenus L. I. de ſympt. cauſ. c. 2. ὑγρὸν ὑδατοειδὲς; aſt albumen ovi propriis terminis continetur, non diffluit, ſicuti humor aqueus. Unde Veſalius, ut galenicam comparationem ſalvet, prætexit, Galenum intellexiſſe illam ovi aquam, quæ, dum illud coquitur, putamini, ſudoris in modum incumbit: vel ipſum etiam albumen, virgis aliquandiu, aut alias agitatum, & fluxile redditum, quæ plurimorum eſt interpretatio.

(*c*) Difficulter ex hominum cadaveribus una vice colligeretur ſufficiens quantitas humoris aquei ad experimentum deſtillatione faciendum. Analogum, aut non valde diverſum ſupponere licebit brutorum humorem aqueum.

(*d*) Ant. Nuck. ſialograph. & ductuum aquoſor. anatome nova. 8. Lugd. bat. 1690. p. 140. ſeqq. & p. 153. ſeqq. Caput mortuum porro examinare, vel elixiviando, vel fortiore igne urgendo, vel aquam deſtillatam reagentibus explorare neglexit. Confer. quæ Boerhavius tradit de examine chymico albuminis ovi, chem. p. 2. p. 345. ſ. ubi monet, ſalini nihil ineſſe albumini ante ignis actionem applicatam. Ignis ergo & hic infidus analyſta!

§. IX.

Subjectum ſecretionis hujus aquei humoris in uveæ tam anteriore quam poſteriore ponimus ſuperficie : quoniam in pupillæ omnimoda vel conſtrictione & concretione, vel obvelatione & infarctu per adglutinatam circumquaque, aut impactam cataractam, nihilominus utraque oculi regio, ſeu camera, humore ſuo gaudet aqueo.

§. X.

Vaſa, *colatorium ſpeciale*, quæ ſint? in diverſum abeunt authores : aliis arteriarum oculi internarum extremitates : aliis glandulæ, ſed nondum demonſtratæ, in ligamento ciliari : aliis nervi oculi : aliis cryſtallina lens vitreumque corpus, tranſudantia humorem aqueum : aliis vaſa lymphatica : *Nuckio* aquæductus, quos vocat, ſive propagines ramuli arteriæ carotidis internæ, foramine optico egreſſi è cranio in orbitam, & aliquot ramuſculis ſcleroticam perforantis, qui uveam ac iridem exornent, non ſanguinem, ſed lympham, humoris aquei materiem, vehentes (*h*) : vaſcula oculorum aquoſa adducentia, quorum in utriuſque oculi orbita unus truncus è novo reti arterioſo arteriæ carotidis ortus, in duos ramos diviſus ſcleroticam aliquot locis perfodit, per choroideam pergit, circulum arterioſum uveæ format, ex hoc oblique demittit ramulos, quos *Hovius* vocat vaſa nevrolymphatica, proximos humoris aquei fontes, in tract. de circular. humor. oculi motu.

§. XI.

Præfixa brevitas non ſinit nos immorari excutiendæ, vel dirimendæ huic liti. Supponimus tamen ex æquo, myriades *arteriolarum* & ex harum *lateribus derivatos canaliculos*, diaphanam atque tenuiorem vehentes lympham, in choroidea ac uvea obvios, hujuſque præſertim ſic dicto circulo arterioſo, *ſtillare humorem aqueum* inſtar roris in utramque oculi cameram : ejus vero *portionem* quamdam *poris corneæ elabi*, ac *reliquam* in vaſa abducentia, *lymphatico-venoſa reſorberi*, ſicque humorem aqueum circulari motu jugiter & adferri & referri.

§. XII.

Arteriæ, oculi interiora ſubeuntes ſunt à carotidis internæ, cranium ingreſſæ ramulis anterioribus, foramine optico, ac inæquali ſeu lacero (quod vocat Heiſterus : galli fiſſuram orbitalem ſuperiorem :) è cranio exeuntibus, & partim cum nervo optico cavum oculi intrantibus, partim hic ibi ſcleroticam perforantibus, atque tunicis choroideæ, retinæ, uveæ, &c. inſertis. Ramis hiſce carotidis internæ junguntur per anaſtomoſin, circa medium bulbi, rami carotidis externæ orbitales, qui ab ejuſdem ramo maxillari interno proficiſcuntur.

§. XIII.

(*h*) Chrouet, Hovius &c. demonſtravere, quod ductus Nuckii aquoſi non actu vehant humorem aqueum, ſed ſanguinem. Admittuntur tamen pro fontibus, ſ. ſcaturiginibus trium oculi humorum. Vid. Hovii de circ. humor. oculi motu. p. 47.

§. XIII.

Venæ ſanguinem lymphamque, ex oculo reducendos infundunt partim jugularibus venis, partim ſinibus duræ matris, per *Santorini* ſic dicta emiſſaria (*i*).

PATHOL. ET SEMIOLOGIA.

§. XIV.

Humor *aqueus afficitur p.n.* inquinatione varia, commixto *ſanguine*, in Hypohæmate: *pure*, in Hypopyo & empyeſi: *lympha* albicante, lactea, in cataracta cyſtico-lactea, rupta, vel perforata: *flavedine* aliquando, in ictericis: *filamentis*, atomis albidis, griſeis, nigricantibus, in cataracta incipiente membranacea, & ſeparatis per ictum, contuſionem, moleculis nigris ex uveali humore fuſco-nigro: *incraſſatione*, lentore, ſpiſſitudine: aut *nimia tenuitate*, fluxilitate: Sed & *nimia quantitate*, in *hydrophthalmia*. De inquinatione humoris aquei in hypopyo, hypohæmate, ictero, jam tractavimus in præmiſſis diſſertationibus. Jam diſſeremus de hydrophthalmia.

§. XV.

Hydrophthalmia eſt morbus conformationis bulbi ocularii, in magnitudine aucta, expanſione p. n. nimia tunicarum ejus omnium, in hemiſphærio oculi anteriore potiſſimum, ſicque aucta ejuſ. dimenſione in longum, latum & profundum, à ſpecifica cauſa, humore ſcil. aqueo, p. n. aucto, copioſiore & ſtagnante in ſic dictis oculi cameris, anteriore ac poſteriore. Dicitur ἀπὸ τȣ̃ ὕδωρ aqua, & ὀφθαλμία, ocularia ægritudo. Audit etiam *hydrops oculi*: *die Augen-Waſſerſucht*: gallis *hydropiſie de l'œil*.

§. XVI.

Hydrops hic oculi ſimilis eſt illi, quem *Fabricius Hildanus* vocavit *Hydrocardiam*, ſerum in cavo pericardii nimium: aut dilatationi & protuberantiæ ſacci lacrymalis, quam *Anellus* appellavit *hydropem ſacci lacrymalis*: aut *hydrocephalo* interno, colluviei ſeroſæ in ventriculis cerebri p. n. &c. Unde appellatio hydropis ocularii civitate medica donatur, quamvis alias hydrops prædicetur de illis l. cavitatibus majoribus, l. interſtitiis, quæ naturaliter nullo liquore, ſaltem notabili, irrigantur, uti ſunt hydrops pectoris, aſcites, anaſarca, hydrocele.

§. XVII.

Ab hydrophthalmia *differunt*: *anaſarca palpebralis*, cum palpebra l. ſuperior l. inferior, l. utraque ſimul, ſero ſub cute turgent, bulbo oculi in dimenſione juſta ſervato. Anaſarca, ſeu *œdema adnatæ tunicæ* ſero turgentis & totum oculi hemiſphærium anterius aliquando obducentis, & linearum aliquot craſſitie prominentis, aut exiguum ſaltem in medio locum vacuum relinquentis, per quem tranſpicit cornea. Diſtinguuntur facile pariter *phlyctænæ*, bullæ ſero limpido infarctæ, majores minoreſve in adnata, circulo corneæ, imo ſub ipſa epidermide corneæ.

Illam

(*i*) De his arteriis veniſque plura vide in Winslow expoſ. anat. Halleri icon. nervor. & arteriar. oculi: Taylor mechaniſme de l'œil.

Illam vero *corneæ* l. particularem, in aliqua dumtaxat ſui regione, l. univerſalem, in tota ſuperficie, *protuberantiam*, ex arroſis vulneratiſve ejuſdem lamellis ſive externis, ſive internis, atque ſic reliquis, nondum eroſis, extrorſum protruſis atque ab humore aqueo propellente turgeſcentibus, *ad herniæ* & prolapſus *corneæ ſpeciem* magis *referimus.*

§. XVIII.

Bulbi ocularii ex orbita *prolapſus*, procidentia, Græcis *Celſoque* proptoſis, ecpieſmus ſ. expreſſio; exophthalmia denotant bulbum oculi ſede ſua motum, foras ex orbita prominentem, extra palpebras propendentem, bulbo vel in naturali magnitudine, ſaltem aliquandiu, perſtante, vel eadem aucta, plus minus notabili. Si bulbus inſigniter, inſtar oculi bovini, turgeſcat, vocatur *buphthalmus*, ſ. *buphthalmia*, à *βȣ̃ς*, bos & ὀφθαλμὸς, aut particula intenſiva *βȣ*.

§. XIX.

Solet *in hydrophthalmia bulbus* omnino etiam ad ultimum *ſic intumeſcere*, ut buphthalmiam conſtituat; ſed non omnis buphthalmia eſt à vitio abundantis aquei humoris: imo mole auctus oculus ſe proripit è ſede orbitali foras, atque incurrit exophthalmiam. Sunt vero & prolapſus ocularii bulbi, juſtam dimenſionem ſervantis, ſine buphthalmia. Hinc male confunduntur à nonnullis authoribus.

§. XX.

Hydrophthalmiæ *diagnoſis:* ſucceſſivum globi ocularii augmentum, naturalem dimenſionem ſuperans $\frac{1}{3}$ parte, l. dimidia, l. altera tanta: turgida tenſio: cornea plus ſolito elevata & prominula: iris autem profundior, à ſuperficie interna corneæ remotior (*k*): pupilla immobilis, aliquando amplior,

(k) Innuunt hæc omnino ſpatium anterioris oculi cameræ multo auctius ampliuſque, majorique humoris aquei quantitate repletum, quam naturaliter ſolet. Verum, ſicuti hæc major liquoris copia nihil viſui præjudicat, ita neque lenti cryſtallinæ ſitum infert mutatum, & depreſſionem verſus centrum oculi, quamvis ſupponatur, proportionate majori humoris aquei quantitate ſimul irrigari ſecunda quoque oculi regio: neque figuram cryſtallini mutat in ſuperficie ſua anteriore, è convexa in planam: quibus phænomenis rationem deduxit cel. olim Scheidius in diſp. de viſu vitiato, Argent. 1676. p. 49. cur objecta, in tali oculi conſtitutione, videantur minora, quam revera ſunt? Impugnavit nuper Scheidium Dom. de Mours, med. Paris. in obſervat. hiſtoriæ naturalis & morbor. oculi, adjectis verſioni gallicæ obſervationum medicar. Societatis Edimburg. in Scotia; Quamvis autem Scheidius non tam provocet ad pondus humoris aquei gravitans in ſuperficiem lentis cryſtallinæ, complanando eam, uti videtur Scheidii verba intellexiſſe Dn. de Mours, ſed ad tenſionem proceſſuum ciliarium, ab exuberante aquei copia, aut affluxu humoris inductam, unde cryſtallini ſuperficies convexa quadantenus explanetur; tamen & hæc proceſſuum ciliarium ſuppoſita tenſio per humorem aqueum exuberantem, in noſtro hydrophthalmiæ caſu videntur *nec tanta* eſſe, quia maxima humoris aquei pars in anteriore camera continetur, & corneam magis, quam uveam, diſtendit, tum quoque portio humoris aquei in camera poſteriore concluſa æquilibrat una c. humore vitreo anteriorem quantitatem; *Nec*, ſi vel maxime concedatur, tantæ efficaciæ, quæ anteriorem lentis cryſtallinæ ſuperficiem convexam queat complanare, ſaltem notabiliter, quoniam proceſſus ciliares non inferuntur in cryſtallinam lentem, ſive tunicam ejus, ſed in tunicam vitrei corporis, in peripheria lentis cryſtallinæ.

amplior, alias ſtrictior, anguſtior: viſus ab initio illibatus, ſucceſſive debilior, obſcurior: maxime cum, ut ſubinde fit, caliginoſa corneæ obnubilatio, humoriſque aquei turbiditas ſocientur: aliquibus dolor tenſivus, obtuſus, circa fundum oculi, licet perpetuus fere, valde tamen mitis, aliis multo gravior eſt cum ejuſdem lateris affecti hemicrania, ſtupore partium faciei, aliquando emphyſemate totius lateris & odontalgia, inſomniis. Accedunt ſub molis ulteriore incremento exophthalmia, illacrymatio, ectropium.

§. XXI.

Turgeſcentia & *incrementum* p. n.le *humoris vitrei* adauget itidem notabiliter dimenſionem oculi, duramque infert ei tenſionem; ſi tamen abſque juncto humoris aquei accidat incremento, hinc facile diſtinguitur, quod teſte *Woolhouſio*, humoris vitrei limbus circa cryſtallinam lentem elevatus huic umbram offundat, atque ſtrabiſmum verſus ſuperiora efficiat, duritiem extraordinariam in bulbo conciliet, doloremque obtuſum cum notabili viſus diminutione inducat. Iris procul dubio tunc etiam ad corneam magis appropinquabit, & convexitatem induet, vere talem, ſed morboſam omnino (*l*).

At, ſi p. n.le *augmentum humoris aquei vitreique concurrat*, quod à priori, & per *Nuckii* obſervationes in ſialographia nova p. m. 123. fieri poſſe ac ſolere conſtat, *difficilior* eſt *diagnoſis*, niſi, è mole nimia, velocius increſcente, ac inſigni duritie & ſtrabiſmo, utriuſque vitii conjunctionem hariolari liceat.

Neque vero quoad curationem magni intereſt hoc diſcrimen. Ad ſummum enim paracenteſis, in ſclerotica debite inſtituta, una fidelia duos parietes dealbat.

§. XXII.

Prognoſis. Pedetentim increſcit ordinario moles per menſes, atque diu ſubſiſtit in certo notabili expanſionis gradu. Rariſſime diminuitur ſponte. Medicamentis etiam difficulter diſſipatur, ſi malum ſit inveteratum, &, ſi decreverit, viſus tamen plus minus labefactatur. Si humor aqueus ſit concretus, congelatus quaſi, turbidus, cataractam mentiens, tenuem facit curationis ſpem; ſi vero liquidus, fluidus atque limpidus perſtiterit, pleniorem. Facilior etiam eſt curatio hydrophthalmiæ è vitio adducentium vaſorum, quam abducentium. Accedente interna externaque inflammatione partes oculi internæ facile deſtruuntur ſuppuratione, aut labefactantur, cornea exeditur, crepat, atque ſentinam humorum eructat, niſi hæc præveniat tempeſtiva inciſio, ſive punctio. Hæc vero aliquoties ordinario repetenda eſt, quoniam poſt unam alteramque punctionem bulbus, qui hinc ſubſederat, novum capit incrementum, donec tandem intra debitæ magnitudinis limites conſiſtat, vel in minorem ſe contrahat globulum, id quod ſatis eſt ordinarium poſt prægreſſam ſuppurationem internam & ſynchyſin, ſ. confuſionem deſtructoriam trium oculi humorum, præcipue vitrei (*m*).

§. XXIII.

Hydrophthalmiam retulimus §. 15. ad genus morborum conformationis in

(*l*) Naturaliter, in ſano ſtatu, iridem non eſſe convexam, ſed planam ſolidis demonſtravit argumentis Petit, medicus *memoires de l' Acad. des Scienc.* an. 1728. p. 307. ſeqq.

(*m*) De eventu hujus operationis plura dabimus proxima occaſione, ubi de paracenteſi ocularia agemus.

in magnitudine aucta. *Cauſa proxima* eſt humor oculi aqueus ſtagnans, abundans, diſtendens corneam atque ſcleroticam. Poteſt vero harum quoque laxitas cum atonia conſpirare. Craſſior aliquando turbiduſque ſimul fit aqueus humor ex ipſa ſtagnatione, & tenuioris ſuæ portionis reſorptione in vaſa abducentia, & difflatione per corneæ poros. Capiunt vitium, ni moveantur, aquæ! Hinc etiam in hydrope pectoris, aſcite, hydrocele ſerum extravaſatum non flavi tantum & lixivioſi, ſed & varie turbidi, virideſcentis, albeſcentis &c. haud raro conſpicimus coloris, & conſiſtentiæ craſſioris, viſcidæ, ramentoſæ, fæculentæ &c. Propter hanc p. n. lem ſuam craſſitiem præcludit ſibi conſuetam exitus viam, quam in ſtatu naturali habet ex parte, nimirum per corneæ poros.

Cauſam vero *ſtagnationis* & *augmenti humoris aquei proximam* ponimus in vaſis ejus abducentibus obſtructis, compreſſis, adſtrictis, ſuperfluum non referentibus §. 11. 13. dum nihilominus vaſa adducentia vel naturalem aquei quantitatem, vel & ſolito majorem continuo afferunt effunduntque in ſic dictas oculi cameras.

§. XXIV.

Sed, abducentibus vaſis ſalvis, *cauſa etiam inhærere* poteſt *vaſis adducentibus* laxis, nimia humoris, ejuſque ſeroſi nimis, fluxilioriſque jugiter affluentis quantitate irrigatis, ut abundanti ſic humori aqueo ſatis abſorbendo revehendoque imparia fiant reducentia vaſa, naturaliter conſtituta.

Difficultate non caret diſtincta certaque *diverſæ* hujus *cauſæ diagnoſis*. Anaſtomoſin quidem morbificam vaſorum adducentium, atque lympham fluxiliorem, copioſam arguere videntur ætas puerilis, temp. phlegmaticum, prægreſſi frequentes catarrhi tenues, ſalſi, aut ophthalmia ſeroſa, humoris aquei pelluciditas conſueta, viſui naturali ſimilior, velox hydrophthalmiæ incrementum, ejuſque facilior promptiorque curatio.

Vaſorum reducentium culpam produnt dyſcraſia humorum viſcida, catarrhi craſſi, gramiæ viſcidæ, cruſtoſæ, humor aqueus per corneam tranſparens turbidus, viſus obnubilatus.

THERAPIA.

§. XXV.

Indicationes: (1.) Reſolvere, diſcutere obſtructiones vaſorum abducentium, ſ. revehentium humorem aqueum. (2) Attenuare, corrigere cacochymiam viſcidam, craſſam, impuram, ut totius maſſæ ſanguineæ, ſic in ſpecie humoris aquei ſtagnantis. (3) Acraſiam ſeroſam, fluxilem, divertere, revellere, evacuare per alia emunctoria, alvum, renes, cutem, nares &c. de hinc incraſſantibus, mucilaginoſis, abſorbentibus figere. (4) Diſſipare ſtaſes in oculo inflammatorias, in-&-externas. (5) Tunicis oculi, ſcleroticæ atque corneæ præſertim, robur addere, blandam adſtrictionem conciliare, ut & ipſæ reagant fortiuſque repellant ſtagnantem aqueum humorem, ac hydrophthalmiæ recidivam impediant. (6) Humorem aqueum abundantem, impurum, ſi medicamentis non auſcultet, evacuare per chirurgicam operationem, oculi paracenteſin. (7) Si interna ſuppuratio ſit inevitabilis, hæc emollientibus & paregoricis promovenda, pus tempeſtive emittendum, quemadmodum fit l. in hypopyo, l. empyeſi (*a*).

(*a*) Poſt evacuationem puris quid ſit agendum, ſervamus ad operat. chir. abſceſſus interni oculi. ſepedi, extirpationis oculi.

§. XXVII.

Subordinantur hæ ſibi *indicationes* pro ratione morbi, cauſarum, incrementi, durationis, præmiſſorum jamjam remediorum, tolerantiæ ægroti &c. ſuum ergo cuique tribuet dogmaticus ophthalmiater, juſtoque ſingula adhibebit modo ac tempore, & primo quidem e *Fonte Diætetico* in genere præcipitur aer tepidus, purus: victus εὔχυμος καὶ εὔπεπτος, modicus, ſpecialiter vero in caſu intemperiei viſcidæ humorum, aperitivus, tenuis, inciſivus, aromaticus, contra ſerum fluxile nimis ac tenue, incraſſant magis, gelatinoſus. Ibi potus vinoſus, aromaticus, hic aquoſo-mucilaginoſus. Motus corporis placidus.

§. XXVIII.

E fonte pharmaceutico: *evacuantia*, laxantia, purgantia per epicraſin, vel repetita brevibus intervallis: pupillæ præſertim e MP. de ſuccin. Crat. mercur. d. rite parat. reſin. jalap. ol. dſt. anis. Diaphoretica, diuretica cum inciſivis remixta: errhina, ſialogoga, maſtigatoria.

Ex *alterantium* claſſe, reſolventia, diſcutientia, aperitiva, interna: infuſa theiformia, decocta, è rad: angelic. ſcorzon. pimp: min. hirundinar. carlin. valer. ſarſæp. l: ſaſſafr. ſem: fœnic. &c. eſſ: pimpinel. ſuccin. ſcord. l: ſaſſaf. TR. antimon: acr. mixt: S: L: TR: mart.: tartari: lud.-mart.: cydon. &c. millepedes, rad. valer. &c. in pulvere.

Externa: diſcutientia in ſacculis humidis atque ſiccis, toties in præmiſſis diſpp. laudata. Maritanda cum leniter deſiccativis, adſtrictivis. In caſu autem ſuppurationis oculi internæ cataplaſmata emollientia, paregorica.

§. XXIX.

E fonte chir. generalia primo huc ſpectant illa præſidia, quibus materia morbifica ab oculis divertitur, revellitur, derivatur, evacuatur per clyſmata ſtimulantia, purgantia, veſicatoria, fonticulum in artubus, ſetaceum nuchæ & auricularum, hirudinum applicationem poſt auriculas, ad tempora, venæſectionem pedis, brachii, cucurbitulas ſcarificatas in dorſo, nucha: *ſpecialiter* vero & efficaciter per *paracenteſin*, perforationem, punctionem oculi, vel in ſclerotica, vel cornea, atque ſimultaneam ſic evacuationem humoris aquei, ſuperabundantis. Sub incudem vocabimus alias hoc thema peculiari diſſertatione.

§. XXX.

Cautelæ practicæ: non opponenda ſtatim in principio ſunt adſtrictiva fortia topica. Hæc magis quadrant poſt præmiſſa reſolventia & depletum paracenteſi oculum. Inepta, fruſtranea, imo periculoſa eſt prolapſi oculi repoſitio tentata, dum bulbus adhuc valde turget atque tumet. Fidem ſuam nunquam temere adſtringat ophthalmiater de viſu hic ſervando integro, neque paracenteſin eo differat uſque, donec omnia in oculo ſuſque deque mota ſint.

Breves è voto Domini reſpondentis fuimus, modo non ſimul obſcuri!

TANTUM.

XXIX.

DE PARACENTESI OCULI IN HYDROPHTHALMIA ET AMBLYOPIA SENUM;

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA.

Quam Præſide

BURC. DAVID MAUCHART P.P.

Tuebatur

THEOPH. ANDR. SARWEY,

CHÆROPOLITANEO.

Tubingæ 28. Sept. 1744.

PRÆFATIO.

PErtexenda eſt, quam nuper in diſp. de hydrope oculi cœpimus, tela. Summis modo digitis ibi tetigimus, brevitatis ſtudio, chirurgicam illius morbi operationem, paracenteſin, ſ. punctionem bulbi ocularii, tum maxime neceſſariam, cum invictum medicamentis malum majora indies ſumit incrementa & ſtructuræ non tantum oculi, ſed & functioni magis inſidiatur magiſque. Hinc quantocyus removenda eſt ac eliminanda hæc cauſa, medicis continens dicta, atque, ſi redeat, iterum iterumque ſimili tollenda methodo.

Non vero ſaltem in hydrope oculi, ſ. hydrophthalmia, ſed etiam in ſeroſa, vel lymphatica corporis vitrei turgeſcentia & humoris aquei lentore nimio, & vappida quaſi minuſque pellucida craſi, &c. locus eſt operationi noſtræ.

Parum, vel nihil lucis fœnerant & veterum & recentiorum edita de morbis & curationibus oculorum monumenta. Operæ tamen pretium eſt, niſi nos fallunt omnia, rariori quidem, ſed momentoſo ac difficili ſubinde, oculi hydropi ſuccurrere: imo gratiam profecto meritiſſimam initura videtur operatio chirurgica ab illis, è litteratorum maxime cenſu, qui, ex humoris aquei lentore præternaturali ac turbiditate, poſt quinquageſimum ætatis annum, magis magiſque viſum hebetari, obſcurari, minoribus objectis diſtincte percipiendis non amplius ſufficere, in crepuſculo caligare, ac perpetuo conſpicillorum jugo (niſi quidem Hiſpanica æſtimatio tædium leniat) ſubjici, & ne ſic quidem ſatis ſe adjuvari experiuntur: & vero è paracenteſi deſideratam hujus ambliopiæ medelam obtinent.

Igitur præſenti opella trademus hujus paracenteſis ocularis definitionem, etymologiam, inventionem, indicantia, præparationem ad operationem, media & inſtrumenta, pungendi methodum & cautelas, remedia pharmaceutica & diætetica adjungenda, ſymptomatum ſupervenientium mitigationem & ablationem, vulnuſculi tractationem pharmaceutico-chirurgicam, operationis modum agendi & juvandi, ejuſdemque eventum fructumque, tandem & vindicias ab objectionibus. Faxit DEUS *omnia cedant in ſui nominis honorem atque ſalutem ægrotorum!*

§. I.

§. I.

P*Aracenteſis oculi* eſt operatio chirurgica, qua pertunduntur tunicæ oculi, *vel* conjunctiva, huicque ſubjectæ ſclerotica, uvea, choroidea, *vel* cornea, mediante lanceola, aut acu tricuſpide, ſive cannulata, ſive nuda, ad evacuandos oculi humores noxios, in binis, ita dictis, oculi cameris maxime deliteſcentes.

§. II.

Παρακέντησις, *paracenteſis derivatur* à παρακεντέω, pungo, à latere pungo (*a*). *Hippocrati*, (*b*) *Galeno*, (*c*) *Paulo Æginetæ*, (*d*) iſtiuſve non tantum ævi, ſed omnium quoque poſteriorum medicorum libris obvia vox denotat punctionem, perforationem abdominis in aſcite, ad liquorem in cavo abdominis hærentem evacuandum. Acu puncturam in ſuffuſione, ſ. cataracta, oculoſque terebratos, ſpeciem paracenteſis memorat *Cælius Aurelianus* (*e*). Perforatio pectoris, in ejus hydrope ac empyemate, item ſcroti in hydrocele dudum jam ſub paracenteſis nomine venit, tandem & oculi compunctio, ſ. pertuſio, cum humoris notabili emiſſione præſertim facta, eadem paracenteſis appellatione comprehenſa eſt.

§. III.

Paracenteſis in oculo inſtituendæ, §. 1. quinam *primi* ſint *auctores*, quantum nobis conſtat, indigitabimus. Traſmittimus tamen inpræſentiarum illas bulbi punctiones; quæ fiunt in operatione hypopyi, hypohæmatis, empyeſis, ſetacei ocularii (*f*), cataractæ, &c. quales etiam non omnes cum finali cauſa paracenteſis, evacuatoria nempe, conveniunt, multoque minus huc referendas cenſemus inciſiones chirurgicas ampliores, ſcalpello, vel forfice perficiendas, quemadmodum in extractione particularum lentis cryſtallinæ, vel etiam integræ ejuſdem, in cameram anteriorem evagatarum, aut ſub operatione cataractæ conciſoria & diſcerptoria ſeparatarum, it. aliquando in ſtaphylomatis operatione, vel abſceſſus in oculo profundioris inciſione & apertione fieri ſolet: atque ſic reſtringimus, uti totam de paracenteſi oculi tractationem, ſic etiam originem ac inventionem ad illos maxime caſus, ubi *vel humor aqueus* copia, lentore ac turbiditate, *vel vitreus* lympha turget copioſa.

§. IV.

„ Equidem C. *Plinius* (*g*) de ſucco utriuſque anagallidis, fl. phœniceo „ & cœ-

(*a*) Male ergo plurimi paracenteſin per th ſcribunt.

(*b*) Hippocrates Cous multis locis meminit παρακεντέσεος. Vid. Foeſii Oeconom. Hip. voce παρακέντεσις.

(*c*) Cl. Galenus meth. med. L. 14. c. 13. p. m. 90. b. &c.

(*d*) Paulus Ægineta Encheirid. totius med. L. 3. c. 48.

(*e*) Cælius Aurelianus de morb. acut. & chron. L. 1. c. 5.

(*f*) De quibus actum eſt abunde in præcedaneis diſpp. Præſidis.

(*g*) C. Plinius Secundus Hiſt. mundi L. 25. c. 13. circa init.

„ & cœruleo, prædicat: quod cum melle attico diſcutiat oculorum caligi-
„ nem & ex ictu cruorem, & argema rubens, magis cum attico melle inunctis pupillas dilatet: & ideo hoc inungatur ante, quibus *paracenteſis* fit. Sed dubium eſt, annon potius hic eam oculi paracenteſin, ſ. punctionem intelligat Plinius, quæ fit ad ſuffuſionem, ſ. cataractam acu tolli ſuetam, quam eam, de qua nobis jam maxime ſermo eſt, perforationem, ad emittendum humorem aqueum? Videtur enim eo fine adhiberi ac inungi ſuccus iſte cum melle attica, ut pupillas dilatet; atqui vero in noſtra paracenteſi nulla opus eſt prævia pupillæ dilatatione, quæ tamen in cataractæ ordinaria depoſitione poſſet eo inſervire, ut operator majorem cataractæ ambitum & acus immiſſæ motum plenius perſpicere poſſit.

§. V.

In antiquiſſimis pariter ac medii ævi ſcriptoribus nullum aliud veſtigium reperire potuimus, quo vel conſtitiſſe illis ſaltem de noſtra oculi paracenteſi probabile fuerit, nedum ipſa operandi methodo, vel exemplis. Inter recentiores diligentiſſimus *Valentini* (*a*) obſervationem, à celeb. tum medico Francofurtenſi, D. *Weſem* communicatam, ſub titulo hydrophthalmiæ, punctura acus percuratæ, ſeqq. adfert verbis: „ Suaſerat jamjam
„ ille medicus eradicationem oculi, ad hydrophthalmiam funditus curan-
„ dam: tentavit tamen primo, annon pertuſione oculi aliquid efficere poſ-
„ ſet? Quod adeo feliciter ceſſit, ut evacuato prorſus humore, adhibitis
„ internis, & imperata legitime diæta malum prorſus victum fuerit". Pleniorem tamen & morbi & operationis hiſtoriam, inprimis, num viſu reſtituto ſalvoque malum ſit devictum, deſiderari, manes optimi viri ægre non ferant.

Nuckius vero (*b*) luculenta duo habet exempla, alterum juvenis Bredani, alterum matronæ cujuſdam Hagienſis, quibus ipſe paracenteſin oculi, ad humoris aquei, in eorumdem hydrophthalmia ſuperabundantis evacuationem, adminiſtravit. Nuckii vitulo araſſe videtur *Hovius* (*c*) ita differens: „ In hydrophthalmia purgato corpore, ſi cacochymicum fuerit,
„ impedimenta humorum refluxum cohibentia, ſi poſſibile, mox remo-
„ venda, quodſi voto non reſpondent, ne nimium extendatur, cornea
„ perforanda, ut humores ſuperflui evacuentur, & oculus ad priſtinam na-
„ turalemque magnitudinem redigatur.

Bartiſch, *Plempius*, *Briggs*, *Guillemeau*, *Baniſter*, *Coward*, *Maitre-Jean*, *St. Yves*, *Read*, *Duddel*, *Taylor* &c. qui expreſſam ocularlæ ſcientiæ ac praxi navarunt operam ne verbula quidem attigunt paracenteſin oculi, licet horum nonnulli mentionem faciant hydrophthalmiæ. Sed celeber. *Heiſter*, ut generali ſuæ chirurgiæ plurima interſperſit egregia opthalmiatrica, ſic (*d*) diſſertis etiam verbis & hydrophthalmiam pertractat, & operationem chirurgicam ejus, nempe punctionem oculi atque humoris aquei abundantis emiſſionem edocet, ac exemplo, e propia praxi deſumpto, illuſtrat. *Baſſius* provocat (*e*) ſaltem ad inſtrumentum ſingulare, quod Woolhouſius contra hydropem oculi invenerit.

§. VI.

(*a*) Mich. Bern. Valentini in E. N. C. Anno 6. obſ. 70.

(*b*) Ant. Nuck. Sialograph. 8. Lugd. Bat. 1690. p. 120. 125.

(*c*) Jac. Hovius de circular. humor. motu in oculis. 8. Lugd. Bat. 1716. p. 120.

(*d*) Laur. Heiſteri inſtitut. chir. 4. Amſtel. 1739. p. 633.

(*e*) Henr. Baſſii *erlauterter* Nuck. 8. Hall. 1728. p. 234. in nota ad fin.

§. VI.

Is vero *Woolhouſius* jam ante ſemiſeculum fere (*b*) publico annunciavit, ſe valde curioſum inveniſſe inſtrumentum, *paracenterium* dictum, pro nova ſua hydropis oculi operatione. Poſt hæc etiam edidit catalogum 40. operationum chirurgicarum, quas oculis adminiſtret (*c*), ubi §. 10. tacitam ocularię paracenteſis facit mentionem, ſub titulo emiſſionis, renovationis, redintegrationis aquei humoris, vitiati, turbidi, atque ut loquitur, hydropici &c. Typis autem impreſſam nullibi, quantum novimus, publicavit l. morbi, l. operationis hiſtoriam: tradidit tamen ſuis auditoribus, inter quos ipſe fuerit per binnium fere Præſes hujus diſputationis, & viva voce & ſcripto. Neque vero ſibi tribuit inventionis gloriam, eo certe reſpectu & fine, quo adhibetur paracenteſis contra amblyopiam, ab impuritate humoris aquei in ſenio contractam, ſed fatetur laudatque *authorem* celeber. quemdam ocularium Londinenſem, *Turberville*, Patri Woolhouſii, itidem oculario, contemporaneum conjunctiſſimumque amicum, qui retulerit ſe hanc operationem acceptam referre Capitaneo cuidam Anglo, quindecim annos olim Pechini apud Sinas commorato, à quo illam didicerit. Hanc operationem feliciter pluries abs Turbervillio exercitam, ſpectante Woolhouſii Patre, imo ſe ipſum vidiſſe civem Londinenſem, cui is paracenteſin hancce intra 11. annos bis adhibuerit, donec & ipſe hanc in Hibernia & Gallia pluries tentaverit feliciſſimo cum ſucceſſu, refert noſter *Woolhouſius* (*d*).

§. VII.

Indicantia paracenteſis noſtræ ſunt (*α*): *hydrophthalmia*, ſ. hydrops oculi ab exuberante humoris aquei copia ortus, iſque medicamentis tolli renuens atque majora indies incrementa minitans atque pericula (*β*). Humoris *aquei* lentor p. n. atque *turbiditas vel totalis*, unde radiorum luminoſorum atque ſpecierum viſibilium liber tranſitus impeditur, atque viſus hebetudo enaſcitur, ſ. amblyopia: *vel partialis obfuſcatio*, quando filamenta tenuia, aliæve atomi, in ipſo humore concretæ, vel e nigro uveali pigmento ſeparatæ fluctuant in humore aqueo, ſecunda oculi regione detento, viſuſque impedimentum & deceptionem efficiunt, quaſi obvolitantium muſcarum aut aranearum pedum (*γ*). Corporis *vitrei* ſeroſa *turgeſcentia*, l. ſolitaria, l. cum aquei humoris incremento conjuncta toti conformationi bulbi non tantum ſed viſui valde pernicioſa (*δ*). Sagaciorum judicio relinquimus: annon in ſimili *turgeſcentia*, ſ. ſeroſa, ſ. purulenta ipſius *cryſtallinæ lentis*, & in lactea, quæ vocatur, cataracta, paracenteſis locum habere poſſit, ſive acu ad cataractas deponendas adhiberi ſolita, paulo majore, ſeu tricuſpide tenuiſſima acu cannulata, quam Galli *trois-cart* appellant,

(*b*) J.Th.de Woolhouſe Catalogue d'inſtrumens pour les operations des yeux; vid. Journal. des Scavans an. 1696. p. 682. edit. Amſtelædam.

(*c*) E.N.C. ad Cent. V. & VI. append. p. 134. an. 1717. it. in Diſſertations ſcavantes & critiques de Mr. de Woolhouſe, miſes au jour par Mr. le Cerf, Dr. en med. S. à Offenbach ſur le Meyn: ſtatim poſt præfationem libri.

(*d*) Provocamus hic & in ſeqq. ad collegia dictata Woolhouſii, quæ in plurimorum verſantur manibus, ipſiuſque etiam Heiſteri, Platneri &c. quos ideo ceu maxime idoneos provocamus Judices, quantum differant illa dictata, paſſim manca, confuſa & intricata à noſtra, quam hactenus in ophthalmiatriam contulimus opera qualicumque, plurimis acceſſionibus & emendationibus aucta! Id quod præfiſcini dixerimus.

lant, atque dehinc vel ſeroſi, l. lactei, l. purulenti liquoris emiſſio, vel exſuctio (ε)? Pus in ſecunda oculi regione fluctuans, ſ. *Empyeſis*, de qua haud ita pridem in Peculiari egimus diſſertatione.

§. VIII.

Nomen huic punctioni oculariæ ſpecificæ, determinatæ ad renovandum humorem aqueum, (§.7. lit.β. prima diviſione) impoſuit Turbervillius Kataſtaſiæ, Woolhouſio referente; rectius vero ἀποκατάστασις vocatur, quæ denotat redditionem, reſtitutionem, it. reſtitutionem in priſtinam formam & ſtatum: unde Woolhouſius eam quoque vocavit, renovationem, ſeu redintegrationem humoris aquei. Aſt nos retinebimus nomen generale paracenteſis, cum entia non ſint multiplicanda præter neceſſitatem, & ipſa hæc ἀποκατάστασις aquei humoris non alia intelligatur, quam quæ fit mediante paracenteſi.

§. IX.

Præparatio ægri *ad operationem* fit, pro ratione ſubjecti & ſymptomatum, purgationibus, venæſectione, diæta tenui ac exſiccante. Brevi ante operationem vel juſculum, l. vinum generoſum, vel analeptica quædam potio in exigua doſi propinatur, prout ex his alterutrum vel magis requirat æger, vel melius ferat. *Inſtrumenta* vero *atque media*, quibus æque peragitur hæc paracenteſis, ac, quod ab operatione reliquum eſt laboris perficitur, pauca ſunt: *ſpeculum oculi* optimum Woolhouſianum: quale delineat Heiſterus Chir. lat. Tab. 17. fig. 16. *Acus tricuſpis*, intra cannulam abſcondita, ut extremo ſaltem apice e cannula promineat, ſtructura accedens ad exemplar, quod Heiſterus ſiſtit Tab. Chir. lat. 24. ſed brevior multoque anguſtior tenuiorve, calamum corvinum craſſitie vix æmulans: eſtque hæc ipſiſſimum, quod novorum nominum mirus amator, Woolhouſius, ſuum vocavit *paracenterium*: *ſimilis acus*, ſed *cannula & manubrio denudata*: porro *lanceola*, phlebotomiæ alias deſtinata, in mucronem acutiorem deſinens, emplaſtro circumvoluto munienda uſque ad brevem apicis nudi prominentiam: *patella* quædam *plumbea*, vel *hemiſphærium concavum*, e cornu tornatum, vel *compreſſor Hippocratis*, qui eſt machina compreſſiva, ſimilis illi, quam e Platero delineat Heiſterus Chir. lat. T. 16. f. 20. quæ vero loco noduli, per lit. A. denotati, habet patellam ferream, holoſerico obductam: *collyrium humidum*, infra §. 14. deſcriptum: *albumen ovi*, cum alumine crudo in ſpumam conquaſſatum, manipulo goſſypii illitum: *ſplenia aliquot* e linteo multiplici, quadrata: *faſciæ* duæ, 6. vel 7. pedes longæ, duoſque pollices latæ. Non promiſcue, ſed accomodate ad ſua indicantia §. 7. hæc uſurpentur inſtrumenta, ut e ſequentibus patebit. Caſus etiam ſunt, ubi *ampliore* opus fuerit *inſtrumentorum apparatu*, qualem in diſp. de empyeſi §. 13. deſcripſimus.

§. X.

Locus paracenteſis in oculo eſt vel *electionis* vel *neceſſitatis*. *Neceſſitatem* vocamus, quando bulbus aliqua ſui parte magis protuberat (r), tunicas ibi obtinet tenuiores, aut ſingularia obſtant impedimenta, quo minus loco, alias debito, vel conſueto poſſit inſtitui. Hoc igitur caſu perinde eſt, ſeu in medio anteriore bulbo in cornea, ſeu à latere punctio fiat. Locus *electionis* eſt ille, in quo & punctio ſecurior eſt, & nulla cicatrix, ægri viſum poſthac impediens, corneamve deformans relinquitur. Unde diſpaleſcit, corneam minime pro ſubjecto punctionis, præſertim in medio ſ. centro, eli-

(r) Nuckius l. c. in hydrope oculi, tribus excreſcentiis cornuum in modum obſiti, unam ex his protuberantiis ipſis pertudit.

gendam eſſe, ſed potius ſcleroticam, lineæ, l. ulteriori, diſtantia à circulo corneæ, inque latere bulbi externo, ſive quod reſpicit canthum oculi externum, loco aliquantum decliviore, quam in cataractæ depoſitione moris eſt, in cavum uſque regionis ſecundæ oculi perfodiendam eſſe; ſi vero bulbum oculi diſtendat, hydropicumque reddat vitreus nimium turgidus, oportet in punctione duas circiter lineas à corneæ circulo recedere.

§. XI.

Modus, quo *paracenteſis* adminiſtrari debet, huc redit: æger in ſella paulo humiliore conſideat e directo luminis ac operatoris, ſanus oculus ſplenio faſciaque obducatur, oculus affectus oculario ſtabiliatur ſpeculo, vel, ſi in prægrandem auctus ſit molem, digitis alterius manus ab operatore, vel quodam amanuenſi firmetur non ſaltem, ſed & verſus angulum internum, ſi nimia moles permiſerit, dirigatur aliquantum, cum nempe inciſio in ſclerotica eſt facienda; ſi vero cornea ſit pertundenda, non opus eſt hac bulbi adductoria detorſione. Acus, punctioni inſervitura, & ad latus externum circuli corneæ infigenda (§. 10.) ipſi conjunctivæ, ſcleroticæ &c. recta & repente intrudatur in regionem oculi ſecundam, non profundius, quam dictarum tunicarum craſſities requirit: niſi quidem in turgeſcentia vitrei ſeroſa mucronem acus in ipſum vitrei corpus, atque ſic paulo ultra internam choroideæ ſuperficiem adigere oporteat.

Sic acus cannulata ad hanc punctionem fuerit adhibita, extrahatur acus e cannula, hæc vero relinquatur, ut mediante ipſius canali liquidum p. n. oculo effluat, id quod in hydrophthalmia fit rivuloſa emanatione. Humoris una vice tantum effluere permittatur, quantum ſponte promanat. Si lanceola pro bulbi perforatione adhibeatur, oportet illam limbis ſuis ſcindentibus, altero ſurſum, altero deorſum ſpectante, infigere, ac vulnuſculum facere perpendiculare: porta vero ſic aperta lanceolam, ut in venæ-ſectione fit, confeſtim extrahere, ac humori præternaturali exitum præbere.

§. XII.

Inflictum acu vel nuda, vel cannulata, vel lanceola *vulnuſculum ſervari apertum* integro triduo, vel quatriduo jubet Woolhouſius, procul dubio in eum finem, ut non ſaltem omnis iſque craſſior humor aqueus effluat, qui jam tum, cum operatio inſtituebatur, adfuit, ſed is etiam qui denuo colligetur poſt operationem factam. Sed quomodo ſervari debeat apertum, non tradit. Equidem in paracenteſi abdominis, & ſcroti pariter aliquando, ſolet cannula, extracta acu, intra vulnuſculum relinqui, & epiſtomio claudi ſicque ſerum, quoties e re videtur, citra novam punctionem, facile denuo evacuari: vel in abſceſſibus fiſtuliſque orificium ſervari patulum immiſſa turunda: aut labia vulnuſculi cujuſdam unguento pomato, aliove emolliente peruncta digitis ſubinde diduci diſtrahique ſolent, ſicque impedita conſolidatione, conniventia præſtari ac hiulca, quemadmodum in ſanguinis miſſionibus ex eodem venæ inciſæ vulnuſculo intra unum diem repetendis aliqui conſueverunt. Verum enim vero ſi aliquam ex hiſce methodis oporteat eligere, nos quidem *turundulam e linteo carpto* præferremus, quoniam à reliquis metueremus nimiam irritationem, affluxum copioſiorem & inducendam inflammationem: certe poſt primas aliquot punctiones vulnuſculum à conſolidatione non videtur porro eſſe arcendum, cum tarde, longoque intervallo nova colluvies demum colligatur & tandem plane deſinat, tum vero ipſa punctio repeti facile poſſit vel in priore loco vulnuſculi, firma cicatrice nondum coaliti, vel vicino novo.

§. XIII.

§. XIII.

Bulbus oculi ordinario non in totum liberatur ab hoc diluvio prima punctione, *ſubſidet* tamen notabiliter. *Neque conſultum* eſt intempeſtive ſedula bulbi compreſſione mediantibus digitis *ulteriorem* tunc reſtitantis aquei humoris *copiam exprimere*, tam ne læſo jamjam oculo vis inferatur ulterior, ut Nuckius monet, quam ne, ſubitanea bulbi ſubſidentia totali, cornea nimium appropinquetur iridi ac pupillæ, vel uvea ad cryſtallinum nimis apprimatur & affricetur. *Si* vero *humor* præ nimia ſpiſſitudine *cunctetur exire*, vel dilatandum eſt vulnuſculum mediante lanceola, aut forfice, vel liquor tenax canaliculo ſuctorio, qualem Platerus (*s*) deſcribit, aliove, per ſuctionem provocandus; vel injecto per tenuem Anellianam ſyringam liquore diluente, tepido attenuandus atque eluendus, uti ex profeſſo talia proſecuti ſumus (*t*) olim.

§. XIV.

Abſoluta operatione, ac humoris aquei quantitate ſufficienti educta, bulboque oculi, antea valde turgido, jam notabiliter collapſo & contractiore facto hanc nos ſuademus *faſciandi methodum*, ad inflammationem æque præveniendam, ac e præcedanea diſtenſione debilitatis oculi tunicis robur tonumque conciliandum: ſcilicet *collyrium* hoc inſtilletur bulbo tepidum: ♃. Tut. præparat. ʒ j. Sacch. Saturn. Scrupulum ſemis aq. plantag. roſar. aa ℥ j ß. ſpir. vin. camph. Scrupulum unum. M. Linteolum molle, hoc collyrio imbutum, toti bulbo, ſub palpebris, obducatur: palpebris autem ſuperimponatur *goſſypium* albumine ovi, cum alumine crudo in ſpumam agitato madidum, & ſupra hæc *ſplenium ſiccum* multiplex. Cuncta firmentur faſcia mediocriter adſtricta.

Singulo ſic horio repetatur eadem methodus, uno pluribuſve diebus. In poſterum vero, cum *majore opus* ſit *adſtrictione* ac *compreſſione bulbi* ocularii, hancque non impediat inflammatio dolorifica, paracenteſin inſecuta, imponendum eſt loco goſſypii albuminoſi ſplenium e linteo multiplici craſſius, *decocto adſtringente* impragnatum calidum, huicque aliud ſiccum ſuperinjiciendum, faſciaque nunc ſtrictius apprimendum utrumque. *Decoctum illud* paretur e rad. ſymph. tormentillæ an. ℥ij. gallar. ʒvi. fl. balauſt. ℥j. M. C. Coq. in aq. ferrarior. & calcis vivæ an. ℔ij. ad dimidias, colat. add. ſpir. vin. rectif. ʒvj.

§. XV.

Patella plumbea, cujus primo meminit *Nuckius*, dein *Heiſterus*, imponenda bulbo, poſt hujus punctionem, pro fortiore compreſſione, non quadrat promiſcue. In illo quidem caſu, quo eam adhibuit *Nuckius* (*u*) tuto poteſt adhiberi: nimirum ibi non erat quæſtio de viſu vel conſervando, vel reſtituendo, ſed bulbo ſaltem ad convenientem reducendo magnitudinem, ut neque ſe denuo pateretur nimio humorum confluxu diſtendi, neque impediret artificialis oculi applicationem; aſt corneæ in debita pelluciditate ac nitore conſervandæ non æque quadraret tam plumbea iſthæc graviſque patella, quam arctior faſciatio.

Metum hunc aliquatenus diluit quidem *Heiſteri cautio*, qua patellæ linamentum carptum, albumine ovi & roſarum aqua madidum ſubdit atque ſic aſperiorem attritum avertit: ante ſatis quoque preſſionem, affrictionem

(*s*) Fel. Platerus Prax. c.7. p.283.
(*t*) Diſp. de Empyeſi p.15. 16. & de hypopyo p.26.
(*u*) Nuck Sialogr. p. 124.

nem, ſtimulum? *Poſt operationem applicitumque* faſciationis *apparatum*, utroque oculo obligato, in lectum ſe componat æger, ſupinus atque quietus jaceat, in tenebris jugiter verſetur. Paucos, eoſque ſiccantes aſſumat cibos, carnem aſſam potius, quam elixam, cultro tamen conciſam, ne fortius maſticare cogatur, &, quod ultra §. ſeqq. jubebitur, exequitur ſtrenue. *Poſt vitrei punctionem* ſuadet *Woolhouſius* decoctum rad. helleb. n. naribus attrahendum, &, quando bulbus e voto ſubſedit, ſatiſque humoris oculo videtur eductum, ſub ſingulis oculi novis faſciationibus guttulam vini emetici ordinarii tepidam bulbo inſtillandam, palpebraſque & ſpleniis, decocto granatorum imbutis, obtegendas, & ſupra hæc injiciendum compreſſorem Hippocratis, (§. 9.)

§. XVI.

Repetenda aliquoties eſt hæc *paracenteſis* in hydrophthalmia, cum novo humorum confluxu turget bulbus oculi. Quinta vice repetitam in duobus ſubjectis memorat *Nuckius* l. c. eo cum eventu, ut denique ſervarit bulbus deſideratam magnitudinem. Danda vero ſimul eſt opera, ut aliis quoque remediis affluxus & congeſtio ab affecto revocentur oculo, ſeroſa ſanguinis cacochymia corrigatur, vaſa oculi obſtructa reſerentur, debilitata roborentur & viſus acuatur. Sed cramben pharmaceutico-diæteticam hic non recoquemus, allatam ſcil. ad nauſeam uſque, in diſpp. præmiſſis, præſertim de hydrophthalmia §. 27. & ſſ.

Neque cunctis his indicationibus tuto ſuperſedere licet vel in miſero caſu illo, qui curam dumtaxat palliativam admittit, nec quidquam ſpei in ordine ad viſum facit reliquum. Cum enim hic agatur de turgeſcentia & mole oculi fœda, moleſta, dolorifera atque perículoſa tandem futura, conſtanter & ſecure tollenda ac coercenda, nec non de avertendo tranſitu in fungoſam, malignam & cancroſam naturam, ſatis operæ pretium fore reputamus, ſi tanta præveniantur mala, quamvis viſu privatus, imo deformis anguſtiorque remaneat oculus.

§. XVII.

In caſu hydrophthalmiæ, quæ fit vel e ſola vitrei turgeſcentia ſeroſa, l. conjuncta cum humoris aquei ſuperabundantia, præcipit Woolhouſius idem *inſtrumentum*, *modumque adhibendi*, quibus uſus eſt *Turbervillius* ad humorem aqueum turbidum *in amblyopia* evacuandum. Enarrabimus ergo, fide Woolhouſii, *totum proceſſum curæ*, quem inivit olim ingenioſus ille ocularius *Tourberville*: nimirum acum tricuſpidem, *trois-cart* dictam, tenuem, manubrio & cannula privatam, dicto (§. 10. & 11.) ſcleroticæ loco infixam rotavit aliquoties inter indicem pollicemque, quaſi terebrando. Punctionem, in amblyopia ex humore aqueo non quidem abundante, ſed turbido, orta, inſtituit paulo inferius, ac in cataracta ſolet, ut inferior atque feculentior humoris aquei portio tanto facilius efflueret loco foraminis decliviore. Parum quidem, etiamſi totus fuerit excretus humor aqueus, in utraque oculi camera contentus, effluere potuit in hac operatione, cum naturaliter tota ejus quantitas grana v. vix ſuperet in ipſis quoque adultis. Statim à punctione ſupinum in lecto collocavit ægrum, oculumque operationi ſubjectum quam molliſſime obligavit impoſito goſſypio, quod impregnatum fuit defenſivo ordinario ex albumine ovi. Rationem cur, facile ſubolfacimus: ne ſcil. poſt humoris aquei evocationem ſubſidens cornea nimium apprimeretur iridi, oculuſque, aliquantum collapſus ſpatium ſervaret liberum pro nova ſui repletione, per aqueum humorem regenerandum: cumque hæc operatio ſoleat in utroque ſuſcipi

ocu-

oculo, per ſe patet, utrumque tanto magis eſſe obtegendum vinciendumque molliter, quod alias per canonem in ejuſmodi operationibus uterque oculus ſemper ſit obtegendus, ægrotuſque ſervandus, ſub faſciarum ſolutione & alias, in obſcuro loco, licet alteruter modo oculus operationi ſubjectus fuerit. Hanc faſciandi methodum ac ægri in tenebris detentionem protraxit ad octo, pluresve dies.

§. XVIII.

Quali *pharmaceutico-diætetica* hanc ſuam paracenteſin proſecutus *cura* fuerit *Turbervillius*, ſtatim ſubjungemus: nimirum 5. vel 6. ab operatione horis plane nullum ægro ſuppeditavit alimentum, neque primo octiduo conceſſit aliud quam juſculum carnis vitulinæ ac gallinaceæ. Propinavit inſuper quovis mane ſeq. juſculum medicatum: ℞. Columbam juniorem deplumatam conciſamque, Hb. chæref. rec. mij. M. Coq. in aq. fontan. ℔viij vaſe obtecto ad remanent. ℔ iv. Colaturæ huic immittantur duæ viperæ vivæ mediocres, aut una major, capite extremaque cauda truncatæ, ab exuviis & pinguedine liberatæ, in fruſta conciſæ, ipſeque ſanguis extillans pariter in juſculum depluat. Vaſi terreo, vel ſtanneo, bene lutato, & obturato juſculum hoc viperinum includatur, & in MB. digeratur, leniterque coquatur, atque poſtea in vaſe probe obtecto ad uſum ſervetur. Haurienda vero eſt quovis mane hujus juſculi, denuo calefacti ℔ß. Hocque pergendum eſt tramite integris 15. vel 20. diebus (*x*). Interponit etiam pro potu aquam lactis deſtillatam, juxta deſcriptionem in diſpens. Londinenſi.

§. XIX.

Poſt primum ab operatione *octiduum*, vel decendium talis æger ad luminis admiſſionem uſumque pedetentim eſt aſſuefaciendus, à decubitu diurno liberandus, & cum denique circa decimum quintum, vel octavum in publicum eſt proditurus, valedicere juſculis viperinis, ſed harum loco uti debet, 20. vel 30. dierum ſpatio, *infuſione* contritorum 15. vel 20. *millepedum* vivorum e modica vini hiſpanici quantitate. Prout diureticum hoc remedium urinas plus minus moverit, poterit & numerus millepedum, & curæ tempus vel extendi, vel diminui.

In poſterum vero *abſtinendum* eſt non ſaltem ab omnibus, quæ ſanguinem nova inquinare cacochymia oculoſque poſſunt lædere, præſertim à frequenti lacrymatione, gelido vento, immodica lectione ac ſcriptione &c. ſed tempeſtivis etiam purgationibus ac ſcarificationibus, oculariiſque remediis, oxydercicis, humores purificare decet & oculum confortare: imo primis ab operatione menſibus ab omni lectione & ſcriptione ſuos dehortatur ægros Turbervillius.

§. XX.

Eventus curæ hujus *Turbervillianæ* fuit, ut amblyopia non tolleretur modo perfectiſſime, ac minutiſſimorum quoque objectorum clarus atque diſtinctus redderetur viſus, qualis adoleſcentum lynceus eſſe ſolet: ſed & talis integer perſtaret ſeptem octove annos; cum vero iterum deficere occiperet, pari felicitate reſtauraretur, repetita priori methodo. Exemplum hujus curæ Turbervillianæ ſupra, §. 6. allegavimus, ex recenſione Woolhouſii, luculentum pariter ac feliciſſimum: quæ ideo veſtigia feliciter preſſit & ipſe Woolhouſius. An vero plures e noſtratibus hanc viſui ſuo hebeti medelam chi-

(*x*) Quam confuſe, ſparſim, & præpoſtere totum hunc proceſſum deſcripſerit Woolhouſius, dictorum ejus poſſeſſores agnoſcent facile.

chirurgicam facile ſint permiſſuri, juſtum nobis dubium faciunt ſeculi, quod vivimus, mollities, nimiſque ſenſilium ægrotorum teneritas, qui non cæcutire modo, ſed & prorſus cæci eſſe malunt, quam ex operatione chirurgica vel tantillum dolere.

§. XXI.

Vulnuſculi unius, vel plurium paracenteſi inflictorum facilis eſt *conſolidatio* atque cicatriſatio. Ipſum collyrium & albuminoſum, & adſtringens aliquod facile huic ſatisfaciunt intentioni. Si tamen vulnuſculum, turundula immiſſa patulum ſit ſervatum atque eo ipſo magis dilatatum, poterit, extracta turunda, balſamum Arcæi, vel opobalſamum illini, & linteo carpto, vel tenuiſſima bracteatorum auri membranula obtegi, atque ſic conſolidatio facile obtineri.

Symptomatibus huic operationi *ſupervenientibus*, præſertim in vitrei punctione & acus rotatione intra oculum, tempeſtive eſt *occurrendum*. Sunt vero hæc partim dolorifica, partim inflammatoria, & quæ ex his conſequuntur, vigiliæ, febris, ſpaſmodici motus, ſuppuratio &c. Unde Woolhouſius mox poſt vitrei punctionem jubet nuchæ *veſicatorium* imponere, inter ſcapulas vero *emplaſtrum è pice navali:* imo, ſi temporum arteriæ fortiter pulſent, ſicut ordinario fit, aut hemicrania ſaltem jugiter inſtet, ipſam *arteriotomiam* præcipit, ſ. in temporibus, ſ. poſt auriculas. Veſicatorium quoque ſ. in nucha, ſ. brachiis in qualicumque paracenteſi oculi poteſt applicari, tam ad præveniendum mala ſymptomata, quam ad imminuendum affluxum nimium humorum ad oculos, hydropiſque oculi recidivam. *Temperantia*, *antiſpaſmodica*, *diaphoretica* & *anodyna* tempeſtive ſunt variis ſymptomatibus deſtinanda. Si fungus oculi metuatur poſt paracenteſin, abſtinendum eſt ab humidis & unctuoſis medicamentis: ſurrogare vero oportet *exſiccantia*, *adſtringentia*, imo & *cauteria actualia*, vel & denique totius *fungi extirpationem* moliri.

§. XXII.

Modum agendi juvandique in hac operatione Turbervilliana imaginamur talem: evacuatione humoris aquei viſcoſioris turbidique tollitur non modo cauſa hebetudinis viſus, medium nempe craſſius impuriuſque, per quod radii minus libere vivideque ad fundum oculi trajicere valuerunt: ſed & anſa præbetur recens ſecernendo humori aqueo dilutiori ac puriori, quatenus oſcula vaſculorum, humorem aqueum ſecernentium atque reſorbentium minus poſt hanc operationem chirurgicam preſſa & inviſcata funguntur liberius ſuo officio: inſimul vero per remedia pharmaceutica atque diætetica magis magiſque corrigitur, inciditur atque reſolvitur dyſcraſia lymphæ viſcida, & impura in oculis, atque ſic depuratus humor aqueus limpiditatem ſuam multorum decurſu annorum ſervat.

Quod acum tricuſpidem, oculo infixam, inter digitos aliquoties rotaverit Turbervillius in caſu amblyopiæ, non tam factum eo fine putaverimus, ut frictione quadam vaſcula uveæ, vel choroideæ laceſſeret & aperiret, aut lentem cryſtallinam attereret, ſed potius ad foramen, quod acu fecerat, dilatandum, ut craſſior aqueus humor expeditus efflueret. Illuſtrat hanc operationem obſervatio haud infrequens, hebetudinis viſus emendatæ & ablatæ, ad tempus certe, poſt ſuperatam ophthalmiam humidam, cum longa & copioſa ſeri, è glandula lacrymali, & muci ſpiſſioris, glutinoſi, purulenti è glandulis *Meibomii* ſebaceis ploratione.

Paracenteſis autem *in hydrophthalmia*, ab exuberante aqueo humore orta, pariter non modo tollit è veſtigio cauſam continentem, ſed & locum facit activi-

tivitati medicamentorum tonicorum atque adſtringentium, ut cornea atque ſclerotica fortius jam reſiſtere queant novæ expanſioni, & vaſa humorem aqueum copioſius adducentia nimiſque patula ſtringantur. Certe quæ primas punctiones brevi conſequuntur, nova humoris aquei collectio & abundantia ſatis teſtantur de præternaturali vaſorum adducentium anaſtomoſi.

In hydrope oculi, à turgeſcentia vitrei corporis ſeroſa acum tricuſpidem oculo infixam, pariter, ut in priori, Turbervilliana methodo, ſexies circiter inter digitos gyrat *Woolhouſius*, nova etiam procul dubio hac è ratione, ut ſerum in textura loculiſque vitrei corporis detentum eliceret magis ipſique vulnus infligeret amplius. An vero hæc methodus tantumdem valeat ad viſum reſtituendum aut conſervandum, ac ad hydropem penitius curandum, hoc loco non diſquiremus?

§. XXIII.

Quem ergo denique *uſum fructumque ex hac varia paracenteſi* liceat capere, paucis declarabimus. (α)? Hydrophthalmiam tollit perfecte ac conſtanter, atque ſic non deformitatem tantum aufert, ſed prævenit etiam gravia, è nimio humoris aquei incremento, ac enormi tunicarum diſtenſione metuenda buphthalmiæ, crepaturæ bulbi, ſtaphylomatis, fungi, dolorum, cancri &c. mala. Aut (β) ſi vel maxime caſus exiſtant, jugiter à punctionibus recidivantis hydrophthalmiæ, novam tamen & his medelam, licet temporariam, adfert punctionis repetitio (γ). Imperfectas quidem tales vocaveris curationes, quibus nec viſus abolitus reſtitui, nec hebetior emendari, nec qualiſcumque adhuc ante operationem ſuperſtes conſervari poſſit ſemper atque certo. Ita eſt, in principio hydropis oculi ſpem aliquam viſus conſervandi magis, quam reſtituendi, ſi penitus fuerit abolitus, facere licet, fidem vero ſuam obſtringere prudens non audebit operator (δ). Seroſa colluvie turgeſcens vitreus, in paracenteſi vulneratus, & liberatur ab hac lymphatica ſarcina, &, facta conſolidatione vulneris, ſervataque naturali limpiditate, in naturalem reductus diametrum non amplius ſuper lentem cryſtallinam eminet, deſinitque confuſas radiorum inferre refractiones ac obnubilationem. Atque ſic curatur ſingularis etiam hæc amblyopiæ cauſa (ε). Methodo & exemplo Turbervillii curatur viſus hebetudo & obſcuratio per eductum humorem aqueum, vel lentore turbido in univerſum peccantem, vel particulis heterogeneis filamentiſque inquinatum, atque ſurrogato in hujus locum puriore regenerato. Qui profecto non contemnendus eſt paracenteſis affectus, etiamſi poſt ſex novemve annos illa repeti debeat (ζ). Eadem hac Turberviliana methodo, acuſque rotatione & afflictione ad proceſſus ciliares, hi, ſegniores antea, ſic excitantur, tonum recipiunt, lentem cryſtallinam reddunt mobiliorem, nunc propius, nunc remotius admovent retinæ, illamque convexionem reddunt, ſicque ad presbyæ curationem faciunt (η). In empyeſi, hypohæmate, hypopyo paracenteſis ocularia uſus eſt palpabilis, atque in præmiſſis diſpp. de hypopyo & empyeſi luculenter demonſtratus (θ). An, & quis poſſit uſus eſſe paracenteſis in lentis cryſtallinæ ipſius (y) ſeroſa, lactea, vel purulenta turgeſcentia, jam ſupra §. 7. tanquam problema attulimus?

§. XXIV.

Ad ultimum elidendæ ſunt aliquæ *objectiones*, quibus noſtra paracenteſis impugnari poſſet ſpecioſe. Poſſet enim prætexi: quod etiamſi veterum medico-

(y) Lentem cryſtallinam in capſula naturaliter irrorari limpidiſſima, ſed pauciſſima, lympha notaverunt Morgagn. advers. anat. 6. p. 90. & Petit, med. Acad. des ſcienc. an. 1726. p. m. 112.

eorum formidinem intempeſtivam de humore aqueo, ſemel evacuato, non amplius reparabili abjiciamus, ſubſequi tamen poſſit, ex ejus evacuatione per paracenteſin, corneæ & ſcleroticæ ſubſidentia & corrugatio, atque ſic regionum oculi, anticæ ac poſterioris collapſus, tunicarum ad ſe invicem appropinquatio, imo adhæſio uveæ p. nlis, & limbi pupillæ interni adcretio ad tunicam lentis cryſtallinæ arachnoideam, idque tanto facilius, quod mucrone acus infixæ & intra oculum rotatæ non poſſit non aliqualis earum tunicarum laceratio, vel excoriatio induci, cum tanta ſit ſecundæ regionis oculi anguſtia, quæ, juxta accuratum *Petiti* (z) calculum, non ſine violentia & damno admittat acum illam tricuſpidem, in paracenteſi adhibendam. Quin imo ex afflictione, ſtimulo, excoriatione, illatis oriatur inflammatio atque ſuppuratio periculoſa; quodſi vero ipſa lens cryſtallina acu lædatur, fricetur, compungatur, hæc reddatur turbida & cataractam acquirat: &, ſi vel nihil aliud, redeat labor actus in orbem, paracenteſis non ſit niſi temporarium & incoſtans remedium, quoniam nec corrigere vitioſam aquei humoris craſin, nec vaſorum, quæ humorem aqueum adducunt atque reducunt vitia poſſit emendare. Imo denique ſi vel maxime deſideratus poſt paracenteſin affulgeat eventus, hic tamen potius debeatur longæ ac efficaci curæ pharmaceutico-diæteticæ, quæ operationem hanc chirurgicam præceſſit, comitatur atque ſequitur.

§. XXV.

Sed ita *reſpondemus* ad hæc dubia (α): vanus omnino fuit tam veterum quam recentiorum metus, ne humor aqueus poſt evacuationem non regeneretur, iſque metus, uti tot aliis experimentis, ita collectione nova poſt paracenteſes excutitur totus (β). Repentina & totalis oculi ſubſidentia ſolicite cavetur in paracenteſi hydrophthalmiæ, non omnem una primaque vice humorem emittendo. In caſu vero amblyopiæ, ab humore aqueo, qua impuro ſaltem, non abundante, profectæ, omnis quidem ſemel atque ſimul evacuatur aqueus humor, ſed, cum hinc non poſſit magnus ſubſequi collapſus oculi, tunicæ etiam interiores humidæ maneant, & brevi novus ſuccedat humor aqueus, non eſt, quod metuamus internam tunicarum moleſtam frictionem, aut p. nlem concretionem (γ). Etiamſi vel data opera, vel ex improviſo proceſſus ciliares, ligamentum ciliare & interna ſuperficies vel choroideæ, vel uveæ fuerint nonnihil acu tricuſpide attriti, excoriati atque vulnerati, tamen non facile concretio tunicarum internarum, neque periculoſa inflammatio, aut ſuppuratio ſubſequitur, cum partim novus à tergo ſequens humor aqueus ſe dictis interponat tunicis, partim vero medicamenta tempeſtive opponantur inflammationi metuendæ (δ). Lentis cryſtallinæ, niſi & ipſa vitio laboret, §. 7. lit. γ. indigitato, læſioni proſpicitur hac cautela, ut ne acus infigatur profundius, quam tunicarum, bulbum oculi continentium atque conſtituentium craſſities requirit (ε). Quodſi tamen acus attigerit & parum compreſſerit ipſam lentem cryſtallinam, modo non vulneraverit, damnum eſt nullius momenti (ζ). Repeti quidem paracenteſis ſemel iterumque debet in hydrophthalmia, aſt ſufficit repetitione ipſa juvare; & licet (η) unitis cum reliqua pharmaceutico-diætetica cura juvet viribus, maxima tamen gloriæ pars debetur paracenteſi, quoniam, mediante hac, non modo cauſa hydropis oculi & amblyopiæ continens tollitur e veſtigio, ſed reliquis etiam remediis via ſternitur, ut liberius ac efficacius agere poſſint, qualia ſcilicet ante operationem, & ſine hac, fuerunt irrita.

FINIS SECUNDI TOMI.

(z) Idem Petit, medicus, memoires de l'Acad. des ſciences an. 1728. & in Schediaſmate an. 1729.

Tab. I

Fig. I.

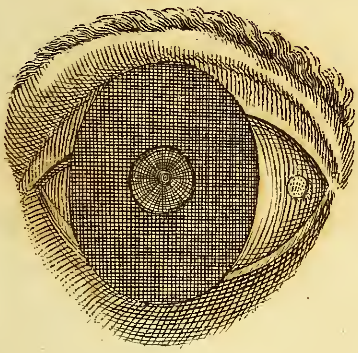
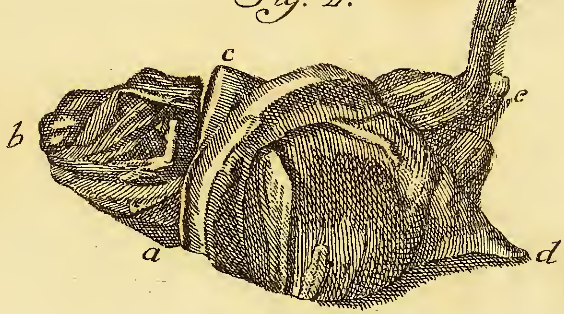

Fig. 2.

Disp. Chirur. Tom. II. KALTSCHMIED DE OCULO CANC. pag. 230.

COUNTWAY LIBRARY OF MEDICINE
RD
30 H185
1756 v.2
RARE BOOKS DEPARTMENT